HISTORIA

siue

DESCRIPTIO PLANTARVM

OMNIVM, TAM DOMESTICARVM QVAM EXOTICARVM:

Earundem cum Virtutes Influentiales, Elementares, & Naturales, tum Subtilitates, necnon Icones etiam Veras, ad Viuum artificiosè expressas proponens: atq; Vnà cum his, partium omnium corporis humani Vt externarum ita internarum picturas, & Instrumentorum Extractioni Chymicæ seruientium delineationem Vsumq;, ac Methodos denique Pharmaceuticas quasuis, ad curam Valetudinis dextre tractandam necessarias complectens: Vtilitatis Vero publicæ gratiâ.

FESTINA LENTE

ZEIT BRINGT EHREN PREIS

A

LEONHARDO THVRNEISSERO zum Thurn/ *Medico ordinario Electoris Brandeburgici conscripta.*

PRIVILEGIVM.

MAXIMILIANVS II. DIVINA FAVENTE CLEmentia Romanorum Imperator Electus; semper Augustus: Germaniæ, Vngariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Sclauoniæ &c. Rex, Archidux Austriæ, Dux Burgundiæ, Styriæ, Carinthiæ, Carniolæ VVirtebergæ &c: Comes Tyrolis &c. Testamur his literis publicè, ac significamus Vniuersis & Singulis. Cum nobis Leonhardus Thurneisserus Basiliensis, Vir apprimè ingeniosus, & noster ac Sacri Romani Imperij Fidelis dilectus, humiliter exposuisset: Se longo studio, laboribus immensis, necnon sumptibus & opibus quoq; proprijs impensis, in gratiam Vtilitatis publicæ Botanologicum nouum, Partim ex Monumentis Paracelsi, partim Experientiæ suæ ipsius documentis congestum, & ordine ac methodo certa in Corpus redactum, atq; adeo sermone simul & Germanico & Latino conscriptum, typis in publicum emittere constituisse: Nosq; ideo suppliciter imploratos rogasset: vt sibi ad eam rem, Potestatis nostræ Cæsareæ auxilia & tutelam clementer impertiri dignaremur: Petitioni itaq; huic æquæ ac honestæ haud grauatim annuentes, ei hanc gratiam & libertatem sumus largiti: atq; his quoq; Literis Authoritate Imperatoria scientes largimur. Vt scilicet, Leonhardo Thurneissero Botanologicum illud typis publicare liceat: neq; id Alij cuiquam præterea, intra decennium ab hinc proximũ, priuatim siue publicè recudere, siue ita recusum importare, distrahere, aut venale circumferre vllo modo fas sit. Quapropter omnibus & singulis Imperij, Regnorum, Ducatuum, & Ditionum nostrarum hæreditariarum Subditis ac Fidelibus nostris, cuiuscunq; Dignitatis & conditionis hi fuerint, ac inprimis Typographis & Bibliopolis, comminatione nostræ indignationis, pœnæ, atq; adeo etiam mulctæ, nimirum marcarum decem auri puri (parte dimidia nostro atq; Imperij Fisco, dimidia Authori strictè soluendæ) interdicimus ac vetamus: Ne quisquam Alius, Librum commemoratum intra decennium definitum recudat: siue ita recusum circumferat, venum proponat, aut vendat: siue hæc ab alijs fieri permittat: quatenus quilibet sibi a pœna & mulcta periculum esse nolit. Ad huc vt Thurneissero, Libros ab Alijs recusos, vbicunq; in hos inciderit, in suam potestatem transferendi, cumq; his pro arbitrio agendi ius habeat, serio sancimus. Veruntamen eundem, lege huius Priuilegij nostri amittendi, vt Exemplaria tria Cancellariæ nostræ Imperialis Taxatori transmittat, volumus deuinctum. In cuius rei fidem Diplomati huic Sigillum nostrum Imperiale appensum fuit. Datum in vrbe nostra Imperiali Ratisbona IIII. Idus Iulij, Anno Dominicæ Incarnationis CIↃ. IↃ. LXXVI. ac Regnorum nostrorum, Romani quidem XIIII. Vngarici vero XIII. & Bohemici XXVIII.

Maximilian

V. Io. Bap. VVeber.

Ad Mandatum Sacr.
Cæs. M: Propr.
A. Ernstenberger,

STEPHANVS

DEI Gratia REX POLONIAE, magnus DVX Lithuaniæ, Ruſsiæ, Pruſſiæ, Maſouiæ, Samogitiæ, Kyouiæ, Voliniæ, Podlachiæ, Liuoniæq; nec non PRINCEPS Transſyluaniæ. Significamus hiſce noſtris literis, quorum intereſt vniuerſis & ſingulis. Cùm eſſet nobis relatum à Generoſo Ioanne Oſtrorogo, Regni noſtri Pocillatore ſyncerè nobis dilecto: decreuiſſe Leonardum Thurneſium, excellentem Philoſophum & Aſtrologum Germanum, Illuſtriſſimi Principis Marchionis Brandenburgenſis, Sacri Rom. Imperij Electoris Medicùm ordinariũ, publici emolumenti cauſa, magno cum ſumptu ac labore ſuo, lingua Latina & Germanica, typis in lucẽ emittere nouum quoddam Opus herbarium, in aliquot volumina digeſtum, longaq; obſeruatione, peregrinatione, meditatione, ac lectione conſcriptum: eundemq; à nobis ſupplici libello petijſſe: ne, vbi id ſuum opus in Ditiones noſtras importatum eſſet, ab vllo noſtro Typographo, decimo à prima eius editione anno, Ipſo, Poſteriſq; eius inſcijs ac nolẽtibus, recuderetur: neue ab aliquo vbiuis locorum, ijſdem nolentibus, intra hoc temporis ſpacium recuſum, in Prouincijs noſtris venderetur: Quapropter nos, æquam eſſe petitionem eius videntes, ſimul & illud, quæ & quanta commoda, ex literatorum Virorũ Lucubrationibus ac Scriptis, ad genus humanum perueniant, perpendentes: cupientes etiam has Gẽtes & Regiones (ad quarum Regimen diuina prouidentia vocati euectiq; ſumus) omni commodorum genere, abſq; fraude cuiusquam, abundare, & quám nobis grati ſint doctorum Virorum labores declarare, facilè id huic Thurneſio gratificati ſumus, idq; hoc diplomate noſtro teſtari voluimus, ac iam teſtamur. Quo circa, Dignitarijs, Officialibus, Magiſtratibus, ac alijs quibuſuis Perſonis tàm publicis quàm priuatis, præcipuè verò Typographis & Bibliopolis ſubditis noſtris, his quidem mandamus: ne hunc ipſum Thurneſij, cum plantarum imaginibus Librum herbarium, intra decennium à prima editione illius, Ipſo Poſteriſue eius inſcijs & inuitis, typis excudere: aut ſi intra hoc tempus, Authore inuito ac ſuis, alicubi recuſus foret, venum proponere audeant, vel etiam diuendant: ſub pæna quinquaginta marcarum auri puri, omniumq; Exemplariũ amiſſione, dimidia parte nobis, altera verò ipſi Authori Poſteriſue illius danda: Illis verò, vt hoc, quo Thurneſij damnis occurrimus, mandatum noſtrum fideliter obſeruent: atq; ab omnibus, ſi qui contra aliquid tentauerint, cum debita exequutione ac pœnæ nominatæ exactione obſeruari curent: nec aliter pro debito officij ſui, gratiaq; noſtra Regia facere audeant. In cuius rei fidem, Sigillum noſtrum huic diplomati, manu noſtra ſubſcripto, appenſum eſt. Datum Bydgoſtiæ die vigeſima ſeptima Menſis Ianuarij. Anno Domini Milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo ſeptimo. Regni verò noſtri anno primo.

Stephanus Rex.

FRANCISCVS MEDICES

Dei Gratia Etruriæ Magnus Dux II. Florentiæ, & Senarum Dux Tertius, Portus ferrarij in Ilua Inſula, Caſtilionis piſcariæ, & Igilij Inſulæ Dominus &c. Artes liberales, præſertim Rem medicam, ſuis vigilijs et ingenio exornantes, commoditatiq; publicæ conſulentes, non ſolum doctiſſimorum Hominum laudibus extollendos: ſed etiam Principum benignitate & fauore amplectendos cenſemus. Cum itaq; Leonardus Turneiſſer de Turri, Artium & Medicinæ Doctor inſignis, nouum Herbarium Germanicum, omnibus ferè Herbarum generibus refertum, ſua induſtria ac labore mirificè confectum, in lucem prodire, et noſtro etiam Priuilegio ſuffultum inprimi petierit: Nos propterea eius precibus annuentes, harum ſerie literarum, cuicunq; Impreſſori, Bibliopolæ, Negociatori, cæteriſq; Florentiam hanc, & Senenſem, Ditiones noſtras frequentantibus, interdicimus: ne proximo ab hac ipſa Die decennio, prædictum Herbarium, in Latinum ſeu Italum ſermonem verſum inprimere, aut inprimi facere, vel impreſſum venundare citra eiusdem Leonardi conſenſũ, & voluntatem audeat, aut vllo pacto præſumat: Quinquaginta aureorũ in quodlibet Volumen, & Voluminis amiſſionis pœna, ſi quis aduerſus hæc fecerit, ipſo facto infligenda. Cuius altera pars ipſi Leonhardo, altera Ærario noſtro acquiratur: Quibuſcunq; cõtrarijs non obſtantibus, quorũ infidẽ diploma hoc fieri iuſſimus, noſtra manu, ac ſoliti plumbei Sigilli appenſione munitum. Datum Florentiæ, in noſtro Ducali Palatio, Die vigeſima ſexta Nouemb: Anno Dominicæ, & ſalutiferæ Incarnationis, milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo quinto, Noſtri Magni Ducatus Etruriæ, aliorũq; noſtrorũ Ducatuũ ſecundo.

Franciſ: Med: Mag: Dux Etruriæ.

Ad Maud: expreſſum ſereniſſ: magni Ducis.

Paulus Vinta.

IN EFFIGIEM EXERCITATISSIMI ET INGENIOSISSIMI

VIRI D. LEONHARDI THVRNESII, ILLVSTRISSIMI ELECTOris Brandenburgici Archiatri.

SI faciem cupias & membra decora videre
Thurnesij, hac eadem picta tabella refert.
Doctus Apelle fuit, calo depingere Doctos,
Cuius in hanc artem tam fuit apta manus.
Illius hic saltem potuit proferre figuram,
Qui queat ingenium pingere nullus erit.
Est etenim varijs virtutum dotibus auctus,
Artibus insignes praestat in orbe viros,
Innumeras terras adijt iuuenilibus annis,
Saepius inuicti militis arma tulit.
Inq; tota studuit mysteria maxima rerum
Nosse, quibus multis gloria magna venit.
Huius tu monumenta legas atq; ordine lustres,
si cupis ingenij certior esse sui.

M. F. S. VV.

Ὅστις Δορνεσίοιο θέλεις καλὸν εἶδος ὁράειν,
τρέψον πρὸς ταύτην εἰκόνα ὄμμα τεόν.
ἀτρεκέως αὐτὴ κείνου ῥὰ καταγράφει εἰκὼν
εὐμόρφου μορφὴν ὄψιος, ἠδὲ μελῶν·
αὐτὰρ μηδεμία γράφις, ἀνδρὸς γῆν ἐπὶ πᾶσαν
κυδαλίμου, δύναται τὸν νόον ἐκγραφέμεν.
ἄγλαον οὖν κάλλος σοφίας γ' ἀνδρὸς καταγνῶναι
βουλόμενοι, ταύτην τὴν ἀναγνῶτε βίβλον.

M. P. V. S.



ILLVSTRISSIMO ATQVE

POTENTISSIMO PRINCIPI AC DOMINO, DOMINO STEPHANO, DEI GRATIA REGI POLONIÆ,

Magno Duci Lithuaniæ, Russiæ, Prusiæ, Masouiæ, Samogitiæ, Kyouiæ, Voliniæ, Podlachiæ, Liuoniæque: necnon Principi Transyluaniæ &c.
Domino suo longè clementissimo.

S.

COrpus humanum, quo nihil est omnium operum Diuinorum, non solum dotibus rationis & intellectus, actuq; iustitiæ, verum etiam ipsius substantiæ & partium compositione concinna, admirabilius aut ornatius, Rex Illustrissime atque Inuictissime, Cabalistæ, Magi, Philosophi, atq; Physici Antiquiores reliqui, diuersimodè in plures partes diuisere. Atq; vt doctrinæ suæ sententiam (quæ quibusdam videretur obscurior) præstarent apertiorem, particularum eius quamlibet, vel à functionis suæ potentia, vel habitudine siue προσδιαθέσει, ad res quasdam alias (quam scilicet in illas, vel sympathia & naturæ familiaritate quid salubre efficiendo, aut Antipathia & repugnantia temperiem naturalem destruendo exercerent) nominibus proprijs sigillatim indigitarunt: atq; adeo (vt ita loquar) Signatura notatam, Posteris cognoscendam proposuerunt. Ex his enim Sapientes Aegyptiorum quidem (Homines Dignitate Sacerdotali, & mysteriorum Diuinorum notitia eximia, nec non Virium cælestium quoq;, ac simul rerum Elementarium ac humanarum cognitione vera insignes) cum experientiæ diuturnæ documentis, Sapientiam præclaram acquisiuissent, idipsum in caput, manus, pectus, & crura sunt partiti. Alijs diuisio, in collum, ventremque, & membra inferiora & superiora placuit: eamque ipsam Viri multi præstantes (vt Hippocrates, Aristoteles, Ruffus, & multi alij) sunt secuti, atque ad hanc Scriptorum suorum seriem accommodarunt. Diocles Carystius vero, in Epistola ad Antigonum Regem, distributionem illam digerit, in caput, thoracem, ventrem, & vesicam. At Galenus (cumq; hoc Neoterici quidam) ventrem à reliquo corpore separauit. Veruntamen fuere quoq; Alij (quorum magna est turba) qui caput, collum, Ventrem medium & infimum cum lumbis, & membra cætera (vt manus & pedes) partes esse à se sigillatim distinctas iudicarent. Ac poterat de hoc ipso, quemadmodum & de eo, quomodo Medici quidam Noui, membra inuicem segregauerint, hisq; non solum nomina propria imposuerint, verum etiam facultates earundem (vt robur aut imbecillitatem, naturæ cognationem aut dissidium mutuum, atq; temperamentum quoq;) sigillatim definierint, Liber peculiaris conscribi.

Enumeratio succincta Scriptorum antiquorum de parte Medicinæ Physiologica, Aetiologica, et Therapeutica.

Simili ferè ratione, de morborum, in membris commemoratis particulisq; horum existentium, cum Causis primarijs, tum generibus (vt alijs vel Similaribus vel Instrumentarijs, alijs Acutis vel Chronicis, alijs Curabilibus, vel Incurabilibus, & similibus: quibus recensendis nec spacij nec temporis satis datur) ex doctrina Virorum, ingenij acumine, arte, & scientia excellentissimorum, tantum Librorum editum fuit: vt in hac Operis parte, ne nomina quidem Authorum, aut saltem Monumentorum ipsorum titulos (cum eorum commemoratio, potius Volumen peculiare requirat) liceat complecti.

Post hæc, de speciebus quoq; Humorum (ex quibus excessu quodam aut defectu, vel potius intemperie, corruptis & læsis, morbi in membris, particulisq; earum, originem & initium ducerent) deq; morbis ipsis, qui ex Humore quolibet, tam simplici & solo, coq; priuatione aliqua ab habitu suo naturali abducto & vitiato, quam composito, siue vni, duobus, aut tribus alienis & contrarijs mixto gignerentur, dogmata plurima & varia condidere, cum Quidam Authorum modo nominatorum, tum Galenus, Erasistratus, Zeno, Alcmæon, Pythagoras, Alexander Trallianus, ac pleriq; Alij.

Sic de Rebus naturalibus, contra naturam, & non naturalibus, Scriptis editis disseruere, Apolonius Memphites, & Xenophon Cous, cum Alijs pluribus: Ac priorum quidem, quæ corpori humano materiam & formam præbeant, in constitutionem eius ingrediantur, ibiq; crescant, augeantur, Spiritum vitalem foueant & conseruent, septem: mediarum, quæ naturæ humanæ ex diametro repugnent, noceant, & morbos inducant, tres: posteriorum vero, quæ si rectè adhibeantur, corporis valetudinem & incolumitatem tueantur, spiritusq; vitales ac vires omnes roborent, sin illegitimè aut sinistrè accommodentur, sanitatem affligant, spiritus destruant, & vigorem vitæ intercipiant, sex recensuere: Simulq;, quomodo Res illæ omnes, situ locorum, natura temporum, Impresione virium cœlestium, & Elementorum (vtpote ventorum siue aëris, terræ, & Aquarum) operationibus, in Sexu tam Virili quam Fæmineo & Puerili (quod accipiendum est de discrimine ætatis, conditione, & habitudine vitæ, atq; potentia ἐνεργητικῇ in Homine quolibet) varient & mutentur, monuere.

Quarũ quidem Rerum omnium origo, cum ex Elementis horumq; temperamento promanet: ab elementis vero Humores (quorũ Aliqui quatuor, Alij tres, Alij plures numerarunt) ortus & incremẽta sua capiant: atq; ab his, corporis humani membris siue externis siue internis, atq; eorundem actionibus naturalibus, non solum debilitas, verum etiam virtutum omnium naturalium defectus existat: tandemq; mors ipsa, quæ rebus terrestribus omnibus finem affert, veruntamen à Deo solo (in hoc quoq; omnipotentiam suam declarare volente) Essentiæ Spirituali & animali, vtpote corruptionis experti, à materia terrestri & corruptibili separandæ est destinata, sequatur: atq; ita necessariò Spiritus (siue vita) à societate corporis diuellatur: His itaq; causis impellentibus, euenit: Vt tot Viri præstantes, vsu Subtilitatum siue Virtutum essentialium, quæ non solum in radicibus, herbis, floribus, fructibus, & Seminibus, verum etiã Feris, Volucribus, Piscibus, Vermibus, horumq; animalium partibus, immo in Metallis, mineris, lapidibus, lignis, & Creaturis reliquis (quascunque scilicet in Regionibus elementorum, vtpote terra, Aqua, & Aëre foueri, notitia certa constat) reconduntur, morbis illis resistere: & his adminiculis ægritudines amoliri, metamq; vitæ producere, tam obnixè tantaq; virium omnium contentione laborarint. Ac horum ex numero, Salomon (Regum ille sapientissimus) Chiron, Apollo, Theophrastus Senior, Dioscorides, Serapio, & Alij, in Herbis: Aaron, Euax, & Albertus in Volucribus, Lignis, & Lapidibus: Mercurius ille ter Maximus, & Mesue, cum Alijs pluribus, in Metallis, Mineris, & Gummi terrestribus, Rebusque alijs, laboribus haud leuibus virtutes occultas, quæ in Creaturis illis Essentialiter & Spiritualiter delitescunt, & simul efficacia aliqua naturali, contra Affectus membris corporis humani sanitatiq; officientes (Morbosue) valent, sunt scrutati. Post hos Alij, cum obseruatione & experientia multiplici deprehendissent: Vim illã superiorem corporum cœlestium, Stellis Fixis & Erraticis, in locis peculiaribus & conuenientibus Dignitates essentiales tenentibus, iuxta seriem partium Zodiaci, perpetuò mutationes insignes importare: exq; motibus cœlestibus (cum Planetarum, quemadmodum & Stellarum reliquarum, quilibet, proximè post Deum, imperium peculiare, veruntamen naturæ suæ conditioni conueniens, in corpore humano habeat) morbos & earum causas necnon exitus dignosci: atq; positu siderum diligenter obseruato, & Curatione adhunc accommodata, plurimum profici: Ex obseruationum huiusmodi inuentis, non sine labore singulari, Artem confecère. Ac inter hos quidem post Chaldæos, Ptolemæus (vtpote in ordine haud postremus) Doctrina verorum motuum, Ecclipsium, & Causis Effectuum methodicè explicatis, de Diebus Criticis, Plato de Motu, Hippocrates de mutatione aëris, quemadmodum de temporibus euacuationum Auicenna & Auerrhoes, de Vomitu Polybius & Valeriola, de Venere & Coitu Aetius & Paulus, singuli satis copiosè docuerunt. Præter hæc vero ijdem, & cũ his Alij plures, Vtilitatis publicæ gratia, notitiam rerum quoq; aliarum in lucem asserere (idipsum tamen vijs diuersis) contenderunt. Horum etenim Aliqui, præcipuè vero Salomon (cuius Libris proh dolor ex parte caremus) Aesculapius, & Philosophorum Antiquiorum aliquot Alij, quorum Experimenta Vetustate intercidere, cumq; his Theophrastus etiam Paracelsus (qui paulo ante hoc sæculum in viuis esse desijt, & licet vltimum inter reliquos sit locum sortitus, primis tamen merito annumeratur) Plantarum virtutes & efficacias iudicarunt, à Visu, à comparatione, Sympathia, Antipathia, atq; Argumentis naturæ alijs. E diuerso easdem Theophrastus Senior, Dioscorides, & Galenus, cum Sectatoribus suis, ex gustu, Olfactu, pinguedine, & macredine: Alij (vt Hali Abenragel, Oribasius, & Marsilius Ficinus) apud sui sæculi Homines, partim ex diligentiæ priuatæ documentis qualibuscunque, partim ex auditu (id est partim ex Aliorum relatu, partim persuasione non vero oculata fide, & vsu deniq; vulgari, neque tamen experimentorum sufficientium veritate) statuère.

COLLATIO & Expositio Methodi qua Opus hoc Herbarium deducatur.

EGO VERO, ex opinionibus ante commemoratis omnibus, delectu vtilissimarum facto, in Botanologico hoc nouo, Methodum diuersam tradere sum conatus. Principio etenim hæc ipsa, membri particulæq; eius habitum, partium alicui Plantæ (siue radici, siue cauli, siue herbæ, siue floribus, siue seminibus, siue fructibus) similitudine & familiaritate quadam alludentem notat: ac vim efficaciæ ex Signatura (à Deo, vtpote Architecto omnium solertissimo, nulli rei irritò afformata) definit: eaq; ex re, tam Antipathiæ & repugnantiæ, quam (ne quid omnino desideretur) Sympathiæ & conformitatis naturalis cum morbo, γνωρίσματα & indicia infallibilia præbet.

Qualitatum notitia certior & solidior petitur ex Destillatione, quam odore aut gustu.

Secundo loco, non solum temperamenti primarum qualitatum (vt calidi, humidi, & frigidi) proportio, quã Prisci ex sensuum Indicijs (vtpote gustu) spectarunt, diligentissimè obseruatur: verum etiam qualitates secundæ (vt dulcedo, acredo, amarities, & acor) simulq; partes Essentiæ nobiliores (quarum altera Oleum, altera Essentiam, altera Magisterium, & sigillatim altera Subtilitatem aliam, eamq; à prioribus diuersam suppeditat) non tam in Plantis quam Rebus quoq; Alijs omnibus (quas hic mentione generali solummodo παρέργως attingimus: cum de Animalibus, Metallis, Lapidibus, & Corporibus alijs, Opus peculiare adornemus) definiuntur. Idq; ipsum, opera Experimenti longè certissimi, Destillationis nimirum: qua rerum omnium naturalium Subtilitates nobilissimæ, à corpore impuro segregantur, & non quidem ad numerum quatuor Elementorum (vtpote Ignis, Aëris, Aquæ, & Terræ) sed ad Principia tria, Sal, Sulphur, & Mercurium (non quod siue Elementa, siue qualitates, siue Complexiones illas quatuor Philosophorum negem: sed quod in Distillatione, cuius beneficio,

vtpote

vtpote Indicis certissimi, naturam Plantarum istarum exploraui, compositionis partes non quatuor sed tres tantum inuenerim) reducuntur: Ac præterea cum opinione Veterum (ne ipsa hîc antiquetur aut aboleatur, sed potius illustretur) conferuntur.

Tertio, cum res quælibet tempus suum peculiare habeat: atq; non tam indolis & naturæ priuatæ, siue temperamenti proprij potentia, quam huius aspirantis opera, effectum certum præstare valeat: simul itaq; Influentiarum, Impressionum, & situum in Planetis & Stellis reliquis, necnon & temporum (quæ omnia vsu & experientia continentur) obseruandorum Ars, non quidem ex superstitionis vanæ opinionibus, sed ex permissione clementissima voluntatis diuinæ solummodo, conditur.

Adhæc, cum diuersitas & multitudo appellationum, notitiam Plantarum ex parte obscurauerit, vt ea tandem fiat expeditior, Rationes quædam ceu coniecturæ siue αἰτήματα (non vero ἀξιώματα, ad quæ amplectenda quenquam cogere velimus) pro ingenij nostri tenuitate bono animo interponuntur: Atq; adeo in Plantarum generibus, sigillatim species tres (nimirum ea, quæ in suo genere calore & viribus primas obtinet, loco viri: quæ vero ab excellentia illa virium, caloris, & siccitatis longius abest, loco Pueri siue Sobolis: quæ deniq; qualitate & viribus inter has media est loco Fæminæ) cōstituuntur. Corpus vero humanum tali ferè modo diuidimus. Partes vitales interiores, (vt cerebrū, cor epar, fel, pulmones, stomachum, renes, lienem, & Vesicam) partes facimus distinctas: & per has, totam corporis humani molem, in membra principalia nouem partimur: horumq; cuilibet (quod spiritus ex anima, & ex his duobus corpus, contra Medicorum plurimorum aliorum Decreta, oriatur) particulas cohærentes tam internas quam medias & externas adiungimus. Qua distributione fit, vt Opus hoc integrum (qua Plantarum cum domesticarum tum peregrinarum, earumq; iam incisarum atq; excusioni destinatarum, præter recens ex Aethiopia, America, & Regionibus Alijs allatas, mille nongentæ viginti & vna describentur) in Libros decem diducatur. Atq; hic primus quidem, quem Maiestati Vestræ Regiæ (vtpote Principi laudatissimo, iustitiæq; Patrono & amatori summo, necnon scientiarum plurimarum cognitione imbuto) obseruantia humilima dedicatum cupio, solummodo εἰσαγωγή quædam & Introductio est, ad intellectum Librorum sequentium nouem: neq; separatim membrum corporis humani vnicum aliquod, sed (cum Plantæ ipsæ nullam particularum seorsim signent) in generè omnia simul spectat. Reliquorum vero quilibet, vni membrorum commemoratorum, & particulis eius vel minimis & vilissimis in sanguine, Humiditatibus, venis, Omentis, neruis, musculis, ossibus, cartilaginibus, medulla, fibris, ligamentis, tunicis, vnguibus, cute, pilis, & summatim in partibus omnibus, quæcunq; à Deo & natura, corpori humano sunt collatæ, atq; vniuersæ & singulæ in parte aliqua Plantæ Signantur, deputatur. Simul vero in Plantis singulis, Methodi & Viæ Destillationis, siue Extractionis Subtilitatum ex ijsdem & partibus harum, docentur: atq; cum his picturæ Instrumentorum ad negocium istud facientium proponuntur. Similiter herbæ omnes, iuxta Signaturas partium Membri illius principalis, seriatim describuntur: & in qualibet Planta (siue herba, siue frutex, siue Arbor fuerit) Constellationibus, temporibusq; earum, necnon Planetis ac Signis quæ in Planta quauis & partibus eius dominentur diligentissimè notatis, Tandem etiā morbi partibus accidere soliti, & Curæ earum, ex fundamentis tribus veris (vtpote Experimentis naturalibus ijsq; Paracelsicis, argumentis efficaciæ exploratæ Medicorum veterum, & Impressionis Influentialis testimonijs Magorum insignium tam prisci quam huius sæculi) quā maximè probabiliter exponuntur.

CVM AVTEM nullis non ab hinc sæculis consuetudine diuturna fuerit receptum, vt Libri noui Principibus potentissimis & nobilissimis (vtpote Rectoribus vicarijs Dei in hac vita mortali, quos omnium maximè Mysteria maxima nosse, & his donari præ alijs decet) consecrentur: Secundo vero Hominum illorum tam Illustrium authoritate (qui scilicet velut Sol & Luna inter reliqua sidera, potentia, sapientia, & magnanimitate in Populis præfulgent) Libri eiusmodi, qui aliàs Obtrectationibus, calumnijs, & insectationibus (vt est ingenium mundi) patent, à Contemptorum contumelijs eò magis vindicentur: Ac tertio Authores ipsi, ista dedicatione Librorum, animi sui promptitudinem & subiectionem obseruantissimam Principibus declarent: Causis itaq; cum his tum alijs impulsus, Opus hoc nouum, Maiestati Vestræ Regiæ offerre, Eamq; huic Mecænatem & Patronum deligere non dubitaui. Quapropter vt Maiestas Vestra Regia, Munusculum hoc literarium, ob tenuitatem suam ne aspernetur, sed voluntate illa promptissima à qua promanauit clementer spectata, idipsum animo & vultu læto suscipere, & (vt quoq; me ipsum, Hominem tenuis conditionis, cui spei plurimum in Clementia vestra Regia positum est) sibi commendatum habere dignetur, suppliciter oro. Dedicatio.

Deus omnipotens Maiestatem Vestram Regiam, & Coniugem Illustrissimam, cum Consiliarijs, Regno, & Subditis, sanitate stabili, imperio fælici & tranquillo, atq; omni corporis & animæ εὐημερίᾳ in hac & futura vita florentem conseruet. Berlini, X. Calend. Martij, Anno CIↃ.IↃ.LXXVIII.

Regiæ Vestræ Maiestatis,

Subiectissimus &
Obsequentissimus

Leonhardus Thurneisserus zum Thurn
Electoris Brandeburgici Medicus Ordinarius.

AD LECTOREM.

HVnc cuicunq; libet lectura euoluere Librum,
Hoc te iure suo Iustitia ipsa rogat:
Verbis ac rebus iudicandis sobrius, æquus,
Candidus, & prudens, nec rudis esse velis.
Sicubi enim occurrunt verba horrida, barbara, dura,
Et quæ Grammaticæ non probet ordo Scholæ:
Seu splendore carens cultuq; oratio friget:
Nec pulchrè æquali currit vbiq; gradu:
Seu non sat dextrè quædam translata videntur,
Aut strictè verbis reddita verba suis.
Ne temere hac vili commotus imagine causæ,
Nondum exploratum despice iniquus Opus.
Namq; hic in verbis quod sparsim menda notatur:
Doctorum quædam dissona suntq; Scholis.
Illud Chalcographus facit haud sat prouidus, ast hoc
Author consilio liberiore docet.
In reliquo Interpres si quid titubauerit, atq;
(Quod tamen huic semper cura cauere fuit)
Quid contra officium legesq; admiserit ipsas,
Quas ferè Doctorum quiq; tenere iubent.
Factum hoc est, dura dum conditione laborem
Cogitur inuitus præcipitare grauem.
Hæc ergo venia non dedignatus amica,
Res specta, & quales sint didicisse stude.
Siq; tuæ hinc aliquid doctrinæ accesserit arti,
Primum Grata vni debita redde Deo:
Post hæc Dornesio, vt cæptis imponere finem
Possit, longæuos sæpe precare dies.
At si Stultitiæ cæcis Affectibus actus,
Cuncta hæc vix vlla parte probanda putas:
Saltem à tam claro studij conamine, linguæ
Dicacis morsus abstinuisse velis.
Quæ si præstiteris facilis, Dea dicta vicissim
Omnibus est votis æqua futura tuis.

Salomon Teichman.

Nota.

HErbas ſequentes huius Libri primi, quod in ijs Mixtile calidum (nobis Sulphur dictum) proportione humidum & ſiccum quadamtenus ſuperet, Soli (qui ſibi in his primatum Dominatus vendicat) ſubijciuntur.

Soli conſors Imperij ſiue Σύνεργος iungitur Mars. Quod is in Plantis iſtis, imperij potentia proximas à Sole vtplurimum teneat: id eſt ſiccitatem (quæ nobis hîc eſt Sal) moderetur.

Partes reſiduæ, pro ingenio & natura Plantarum, in alia atq; alia, congreſſu ſiue ſocietate partium Mixtilis alterius, ad Craſin aliam & à prioribus diuerſam Mercurij tranſeunt. Quo fit, vt Planetæ quoq; alij, præcedentibus duobus addantur Συνάρχοντες ſiue Adminiſtri.

Mercurius vero apud nos tuetur partes humiditatis: & quemadmodum Sulphur volatile loco aëris, & Sal acre ac mordax loco terræ: ita ipſe vice Elementi Aquæ locatur.



D. LEONHARDI TVRNEISSERI Zům Thurn/BASILIENSIS, ELECTORIS BRANDEBVRGICI MEDICI ORDINARII,

Opus, per singula hominis membra DIGESTVM.

DE RADICVM, LIGNORVM, HERBARVM, FLORVM, FRVCTVVM ET SEMINVM: NOMENCLATVRIS, GENERIBVS, OCCVLTA habitudinis cum corpore humano (quæ Signatura est) & naturis cœlestibus (quæ Constellatio) Sympathia quadam seu consensu: qualitatibus, temperatura, patria, forma, natura virtute & efficacia: adiuncta simul artificiosa nobilissimæ partium essentiæ, & subtilissimorum primæ & purioris materiæ spirituum segregatione. Vnde pro ratione signaturæ illorum, facilima & optima, Deo auxiliante, omnium ægritudinum, morborum & symptomatũ in mẽbris humani corporis, tam externis quam internis, curandi methodus institui potest. Ex doctrina partim Nobilis illius & celebri fama noti PHILIPPI THEOPHRASTI PARACELSI, partim aliorum præstantissimorum & peritissimorum cum veterum tum recentium artificum, partim denique ex ipsius Autoris longi vsus & experientiæ multiplicis iudicio & scientia.

DE HERBIS QVIBVSDAM QVÆ TOTVM HVMANVM corpus occulte signant, εἰσαγωγὴ seu introductio quædam: ad faciliorem intellectum huius totius operis herbarij instituta.

LEONHARDI TVRNEISSERI Zum Thurn
LIBER PRIMVS.

Caput Primum.

OMNIVM plãtarum, vtpote herbarum, fruticum & arborum, quæ diuinæ maiestatis prouidẽtia, in salutem & vtilitatem, totius humani generis reliquorumque animantium, cõditæ sunt: Earum inquam (saluo & libero omnium, quæ nos præcesserunt, scriptorũ iudicio) tres, proprijssimè loquendo, in quolibet genere, veræ & distinctæ species sexusue existũt, nec plures aut pauciores inueniuntur. An vero generũ quodlibet in plures sui sexus species subdiuidatur, de eo in hypothesi ista (qua priuata tantum experientia cognita produntur) cum nullo litigabimus.

Omnium generum tres distincti sexus.

Principio ergo sexus illius triplicis alius Masculinus est, qui virtutis & facultatis vigore, efficaciæque robore primas tenet: alius Fœmininus, viribus, potestateque priore inferior, in secundis consistit: alius eiusmodi, vt reliqua longo interuallo sequatur, naturamque ijs remissiorem mitioremque obtineat. Semper itaque mas fœmina præstatior est, fœmina vero posteriore illo, cui Sobolis appellatio cessit, quia natura minus valet, ac robore lãguidius est. Vnde in qualibet plãta, fœmina medium quasi inter reliquas species obtinet, ita, vt mari viribus æqualis non sit, sobole autem superior & robustior. Nequaquam autem ideo maris & fœminæ appella-

Sexus herbarũ. Mas potentissimus. Fœmina mediocris. Soboles, languidissima.

Author nullius scriptorum sententiam reprehẽdit: prodit solummodo priuatæ suæ cuiusdã experientiæ iudicium, de qualitate, conformitate & natura plantarũ.

Herbæ non gignunt.

RATIO ORDINIS.



Certissima & infallibilis, diuina, elementaris naturalisque substantiæ cognitio, perspicue manifesteque ostendit, res vniuersas cuiuscunque vel forma vel materia, vel nominis fuerint, esse & masculinas & fœmininas: & insuper alia quoque parte harum tenente medium tale quippiam, quod vel, neque masculinum neque fœmininum existat, vel masculinum & fœmininum quiddam obtineat simul, atque superiorum duorum discrimen constituat, siue ea principio immediate a Deo creata, siue diuina administrante prouidentia, virtute elementorum genita, naturaue operatione producta fuerint. Quapropter in præsenti opere nostro omnia plantarum genera, vel ex conuenientia et similitudine forma, vel natura qualitatum, vel ex naturalibus illarum effectionibus, non iuxta doctrina veteris præscriptum, sed certam experientiæ regulam, ad tres potissimum sexus species referimus, nimirum maris, fœminæ, & sobolis: quorum vltimum etsi neque mas neque fœmina reuera habeatur, tamen quiddam ex natura maris & fœminæ (quanquam imperfecte) mixtum comprehendit.

Diligens instituenda obseruatio temporis in collectione plantarum.

Pro situ positúq; Planetarum & signorũ variãtur incrementa & decrementa virium in herbis.

appellatio herbis tributa est, quasi instar reliquorum animantium coeuntes, sui sexus fœtus edant: sic nec infirmißimum sexus sobolis appellationem meretur ideo, quia è reliquis duobus generatione prodierit. Sed eo nomine mas appellatur species herbæ altera, quod ratione suarum naturalium virium, temperamẽti, potestatis & proprietatis, sexui virili quam maximè cognata sit: idq; contra peruersam opinionem eorum, qui tradunt marẽ fœminæ, & fœminam mari (non secus ac in opere generationis) præstantiorẽ opem conferre.

Sexus masculo.

Mari species mascula aptisśima.

Quidam nullo certo rationum physicarũ argumento, mari fœminæ et fœminæ masculi vsum suaserunt.

Herbarũ & plãtarum temperatura & proprietas homini comparatur.

Virorum in signis masculis. ☉ ♃ ♒ ♌

Sexus fœmininus.

Mulíebri sexui species fœmellæ congrua.

Eadem ratione & fœmina appellatur specierum vna, quod vsibus fœminarum potestas eius optimè quadret. Sic puer, quia naturales facultates languidißimas, hisque qualitatem plantæ respondentem obtinet (sicut reliquarum altera maris altera fœminæ) plantæ quoque languidißimæ nomen & vires accommodatißimas habebit.

Mulierum in signis fœmininis. ☽ ♍ ♉ ♋

Puero analoga ætati vsurpanda speciei qualitas.

Puerorũ in medijs colligantur.

☉ ♊ ♏ ♓

Signum ascendens.

Nec dißimili conditione (vt rem breuibus absoluam) herbæ fructus, & semina, temperamentis, qualitatibus & proprietatibus specificè distinguuntur & dirimuntur à se inuicem: sicut mas à fœmina, et soboles ab vtrisq;, quibus cum solis comparatio hîc instituitur. Quapropter præter admonitiones iam dictas, per totam operis seriẽ hoc quoque sedulo obseruandum venit, vt in radicibus fodiendis, herbis, seminibus & fructibus colligendis & reponẽdis, haud vulgaris diligentiæ cura & attẽtio adhibeatur. Nam vt hæc fiant ad situs positusq; Planetarũ & signorũ cœlestium, quibus morbi, contra quos (iuxta conditionem tamẽ cuiuslibet sexus hominum) plantæ adhibẽdæ sunt, propriè subiacent, summopere necessarium existit. Virili ergo sexui opem latura, tum parẽtur, cum Sol vel Luna masculũ signum, vtpote sagittarium aut aquarium obtinet: sin hoc tum fieri non potest, fiat saltem cum leonem. Ita fœminis profutura in signo fœminei sexus, nimirum virgine, aut si id non potest, vel in Tauro vel cancri acquirantur. Sic in puerorum vsum, quoq; signum hominis, geminorum scilicet obseruetur: vel saltem, si occasio tempusq; non ferat, scorpionis vel piscium: siue deniq; horum signorum (modo personæ cuiusq; sexus conueniat) cum suo gradu ascendens quodcunq;.

SIGNATVRA.



Cuiuscunq; plantarum vel radix, vel caulis, vel folia, vel flores, vel semen vel fructus nihil peculiaris & expressæ notæ, membrum vel locum aliquem in homine signantis, habuerit: Ea immediate & sine controuersia, totam fabricationem & structuram humani corporis vniuersam, cum omnibus suis membris partibus & functionibus signat. Tales vero sunt illæ præcipue, quarum erecta & procera est species, vnico prædita scapo, cuius summitas elegãter candicante florum verticillo siue vmbella exornatur. Id quod ita accipiendum est. Albicans illa florum coma, qui partium cerebri humani masculi est, habitum figurat: capitulum siue calyx, vnde flos & stamina emergunt, dispositionem epatis significat: folia maiora pulmones: minora, lienem: radix stomachum, vtpote ex qua tota planta nutrimentum capit: radicis particulæ extremæ extenuatæ capillamentorum instar, intestina: fibræ in folijs venas, neruos & tendones. Eadem ratione sicut rami, surculiq;, in quibus folia germinant, membra exteriora designant, brachia videlicet, manus, pedesq;: ita caulis siue caudex totum corporis truncum: medulla caulis, quia qualitatem eius omnia fructuum & seminum genera referunt, cordis substantiam: interiores membranulæ medullam vestientes, panniculum illum pinguem, cui omenti nomen tribuitur: genicula siue nodi caulis, oßium iuncturas & connexionem: cortex siue tegumentum exterius, cutem: lanuginosa caulis, ramulorum & foliorum hirsuties, capillos: medium inter corticem & medullam quod est, pars lignosa scilicet, ossa: semen vasa seminaria cum renibus: succus siue humor albescens vesicam: flauescens vero vel viridis, facem illam iræ & furoris, humorem fellis.

Caput Secundum.

DE IMPERATORIA, Meisterwurtz VVLGO DICTA.

GENVS, PATRIA, NOMEN.

Larobmar. לָרוּבמָר πίκρος ἐκτόπως. Impendio amarus.

Moschabâth Tharam. σωτεῖρα ἀνθρώπων. מוּשְׁעָחא רָמ׃ Seruatrix hominum.

Ostritium. Osteritium. Ostrutium.

Vetustas a viribus vel forma herbas denominauit.

Ratio appellationis Imperatoriæ.

NON temerè, sed multis & grauibus de causis nouum hoc nostrum opus à plantæ huius descriptione exordiri placuit: cum in ea singularis quædam lateat facultas, omnes ferè morbos & symptomata membrorum communium totius humani corporis efficaciter auertendi & præcauendi non solum, iuuante Deo: verum etiam irrepentes iam, imo etiã radicibus actis inueteratos tollendi & sanandi, nec non corpus ægritudinibus labefactatum instaurandi, membris vigorem iam pene intermortuum restituendi, viresque spirituum cum vitalium tum naturalium amissas & elisas penitius, de integro quasi nouas inserendi & infundendi. Vnde etiam proculdubio radici plantæ huius nomen Imperatoria à latinis tributum fuit, nimirum significaturis vim eius nobilißimã, efficaciaq; potentißimam. Iudæis aũt לָרוּבמָר *Larobmar, quod græcis ferè est,* πίκρος ἐκτόπως *latinè impendio amarus, dicta est: priscis vero Chaldæorũ scriptis:* מוּשְׁעָחארָמ׃ *Moschabath Tharam (nomine ex vtraque lingua composito) quod græcè est* σωτεῖρα ἀνθρώπων, *latinè seruatrix siue assertrix hominum. Ex quibus herbæ huius virtus (à qua vetustas plantarum appellationes vt plurimum mutuata est) deprehendi & addisci facili negocio potest. Hæc latinis etiam Ostritium, siue Osteritium, siue Ostrutium appellatur: fortasse à dictione os & latino tritus, quod græcè* τρίψις *est vel terreo: quasi dicas oris tritio, vel oris territio:*

tio: quod iis vſu venire ſolet, qui acris & vrentis quodammodo facultatis hoc ſimplex deguſtant. Dicitur etiam Magiſtrantia, item Laſerpitium. Quidam Smyrnium eſſe volunt, cuius Dioſcorides lib.3.cap.72. Theophraſtus lib.9.cap.1. Plin.lib.27. cap.13. meminerunt: de quo poſtea: Itali latinum Imperatoria retinent, Gallis Otruche vſitatum, Bohemis weſſedobr. Poſſent hæc nomina & aliarum fortaſſe linguarum idiomate nõ admodum inepte exprimi: vt Hiſpanico Rayſinaeſtro, Britannico Meiſter à roote, Polonico Miarzkorzen, priſco vero Henetorum Zoic d Ziegil, id eſt amarulenta Angelica. Planta ipſa noſtro ſæculo vndiq; locorum Europæ prouenit, hominum quidem cultura & induſtria in hortis, natura autem & per ſe in montanis, cum Helueticis quæ Hirtzelina vocantur incolis, tum Stiricis et Dalmaticis. Eſt & ora quædam Arabiæ, cui à nobili vbertate ſoli Fœlicis cognomen datũ, inter Abyſſinorum regionem & Inſulam Madagaſſer, alias D. Georgij dictam, ſita, meridiem verſus: hæc præter arbores thuris, myrrhæ, caſsiæ, & palmarum & aliorum id genus aromatum feraces, hanc quoq; radicem ſuppeditat: caule & folijs præpinguibus germinãtem, non ſine magno Sacrateniorum vſu commodoq;: quippe qui thus collecturi cũ ſunt, contra venenatos morſus rubri cuiuſdam generis ſerpẽtum illic degentium, ea ſe præmunire certo experimento conſueuerunt: id homine gentis illius familiariter mihi aliquando referente & commemorante. Inuenitur & in Affrica radix hæc, inter Tunetum ſcilicet & montes limitibus deletæ Carthaginis vicinos: macrior ea quidem reliquis, ſed viribus & ſaporis vehementia non diſsimilis. Fert eam & hortus eius loci, inſigni & rara amœnitate commendatus, arci Regiæ, cui Bardo nomen, coniunctus. Sed ex his omnibus locis, abundantia eius excellit Europa maximè, vt dictũ eſt.

Abyſsinorum regio, Madagaſſer Inſula.
D. Georgij terra.
Thuris, Caſsiæ, myrrhæ prouentus vbi.
Sacratenici.
VVeſſedobr.
Rubrorum Serpentum genus.
Rayſmaeſtro.
Meiſter à roote.
Miarſzorzen.
Tunetum.
Carthago.
Imperatoriæ multis in locis prouentus ſcilicet montanis { Helueticis, Stiricis, Dalmaticis.
Arabia.
Hortus amœnus prope Bardum regiam.

SIGNATVRA GENERALIS.



Quanquam trium ſequentium plantarum, vt & aliarum in ſuo genere, nulla facultas eſt, partes & membra certa hominis deſignandi in ſpecie, ſed totum ſaltem corpus in genere, vt dictum eſt: tamen de iis in vniuerſum negari aut remoueri nequit, quatenus quadam natura magis quadrant & congruunt illis, quæ craſsiorum ſunt partium quàm quæ tenuium. Vt ergo Imperatoria hæc, ſimul & Panax, radice, caule, folijs, craſſa eſt & pinguis: ita eſſentia eorum vſus, partibus etiam corporis craſsioribus & robuſtioribus optime conueniet: vt ſunt caro, cartilago, & muſculi, cum cohærentibus eorũ organis, quibus plurimum ineſt terreſtris materiæ.

SPECIES, CONSTELLATIO ET QVALITAS IMPERATORIÆ.



RADIX (vtpote primum germinantis plantæ principium) forma inæqualis, geniculata atque rugoſa prouenit, multisq; fibrarum adnatis ſeu appendicibus, vndiq; ex cortice in cinericeo nigricante prodeuntibus prædita, obliquo & flexuoſo meatu ſerpit. Partis ſubtercutaneæ (ſiue carnem ſiue cartilaginem nomines) color eſt candidus, virore quodam pertenui dilutus, humor vero flauæ bilis æmulus, cui ex abundantis caloris coctione acrior inſita amarities (acerrimi quaſi & ſalſiſsimi cuiuſdam humidi) corpori toti permixtus eſt, non aliter atq; ſanguis cum humore radicali carnis ſubſtantiam vndiq; replet. Quantitas vbique non eſt eadem, variat enim non ſolum pro conditione ætatis (cum Alſioſa non ſit) ſed etiam pro vbertate ſoli, loci item poſitu & ſitu, ex quo radios ſolares, aërem, humores & alias, cum cœleſtes tum elementares & naturales dotes bibere, captare atq; haurire queat: quorum beneficio nutritur (aliorum terra naſcentium exemplo) creſcit, ſpeciem, ſaporem, viresq; & efficaciam adipiſcitur & poſſidet. Maiorum tamen in ſummitate craſsitudo vulgaris, pollicis humani ferè æquat, longitudo pollicum quatuor. Ineunte vere ſub prima Maij exordia purpuraſcentes quaſdã Cymas ſeu turiones fundit, qui ſucceſſu temporis diffuſi, hilari foliorum venuſtate veſtiuntur: quorum terna colore herbaceo

Caro.
De ſucco et humore exemplum.
Quantitas varia.
Quantitas vulgaris.
Tempus prouentus.
Folia.
Forma radicis.
Fibræ.

Temperamentũ & mixtio causa efficaciæ, saporis & odoris.

vel ex viridi nigricãte singulis pediculis nituntur & triplici laciniarum altiore diuisura, eaq; rursus per ambitum serrata, finduntur. Ex prima illa & densiore foliorum congerie, sub finem mensis Iulij, caulis quidã robustus, teres, geniculatus & æquali statura conspicuus, atq; densa medulla prægnans, emicat, qui circa mensis Augusti extrema cum alarũ stolonibus in longitudinem striatis, folijsq; minutioribus præditis, partibus omnibus integer absoluitur. Altitudo eius interdum hominis staturam æquat, interdũ vix dimidia parte eam assequitur. In summo caulis fastigio eleganter candicans florum cum acrimonia odoratorum, muscarium nitet, ei quod anethi aut fœniculi est, non multum dissimilis: color florũ, sicut & caulis inferiore parte, tandem in rubentẽ ex candido purpurauè transit: q̃ res facit, vt suspicari quis audeat nomen plantæ Ostritium fortasse ex græco ὄστρειος, quod latine purpureus est, sumpsisse originem. Floribus sub mediũ Augusti decidentibus semen eius, tenue & ex lato mucronatum, odore acri aromaticumque quid redolente, colore in cinericio nigricante, formatur, & sub finem mensis demetendum sensim, vel etiam celerius, nisi loca à radijs solaribus prorsus remota & frigida fuerint, ad maturitatem tendit. Integra huius plantæ radix cum sua cute seu cortice, vel etiam humor ab eadem extractus (cum omnes eius vires nostro more in duodecim partes diuidantur) sex partibus Soli, cui Sulphur & calorem vrentẽ acceptum refert, tribus Marti, à quo Salem & penetrantis mordacitatis acredinem hausit, totidem partibus Lunæ, quam Mercurij id est humidi elemẽtalis autorem habet, subiacet & addicta est.

Conciliatio seu comparatio graduum veteris doctrinæ & principiorum Theophrasticorum.

Ostritium vnde.

ὄστρειος.

Semen.

Seminis qualitas.

Constellatio, radicis.

Duodecim æquales naturalis et essentialis virtutis partes.

Sulphur. Sal. Mercurius. } à { Sole. Marte. Luna.

Ex singulis plantis Luna sibi partem vendicat.

Turneisserus perspicuitatis & docendi causa hæc inserit, cum alij doctrinã de principijs, sulphuris, salis, & Mercurij sine declaratione proponant.

Sic caulis medulla interior cum folijs (quæ plus humiditatis quam facultatis obtinent) sex partibus Lunæ, tribus Marti, totidem Soli assimilatur. Flores autem & semen maturitatis perfectionem iam adeptum, cum virium copia cauli et folijs præstet, eadem autem radici cedat, pinguedine vero & caulem & radicem simul euincat, medium quoque horum omnium obtinet, ideoque tres partes Soli, tres Marti, sex vero Lunæ proprias gerit.

Constitutio caulis, foliorum, medullæ.

Ex qua temperamenti & mixtionum inæqualitate, vt saporum, ita odorum quoque & proprietatum in singulis plantæ partibus dissimilitudo, necessario sequitur.

Saporis enim, odorisq; atque aliarum facultatum excellẽtiam, confert radici specierũ mixtionis nobilissima: defectum vero & debilitatem cauli & folijs, temperamẽti ignobilitas: longe autem ab his discedens & exoticum quiddã resipiens semini, sua cum reliquis duabus proportio vel collatio.

SIGNATVRA.

EX fundamento illo physico: Quod efficacia cuiuslibet αἰσθητοῦ ὄντος, id est rei sensibus perceptibilis (siue ea ὕλην καὶ εἶδος id est materiam & formam, siue στέρησιν id est priuationem, κατὰ συμβεβηκός, a reliquis separatam quidem & immaterialem, id est ἄϋλον, sed tamen formæ & materiæ quasi congenitam & immixtam, principium originis suæ habuerit) in tribus potissimum caussis consistat, visum est nobis plantas, in tres quasdam principales partes accommodatas ad numerum & proprietates totidem humani corporis membrorum, diuidere: ne rerum inutilium inanium & supervacanearum doctrinam mundo obtrudere videamur, cum alias moles operis crescat. Primum itaq; radix cum sibi agnatis vicem cordis obtinet: caulis cum folijs epatis: flores cum semine cerebri. Sicut enim horum membrorum quodlibet non solum peculiarem facultatem obtinet, cerebrum quidem ἡγεμονικὴν id est imperantem, epar vero ὑπηρετικὴν id est subseruientem, cor vero ἡγεμονικὴν & ὑπηρετικὴν simul: verumetiam formam diuersam, temperamentum inæquale, naturam vero & proprietatem dissimilem habet: Ita etiam singulis plantarum partibus sua peculiaris qualitas & efficacia propria in tota operis serie non frustra tribuitur, pro influentiæ cœlestis, elementaris naturalisq; mixtionis conditione & habitu. Quod in secutura cuiuslibet plantæ descriptione considerandum, lectori beneuolo in memoriã reuocare hoc loco voluimus.

EXEMPLVM.

VT autem descriptio nostra (velut in primo operis aditu dictum) cum veterum sententia concilietur, sequitur ex dictis: Quoniam Sol & Mars calida & sicca natura præditi nouem partes radici communicant, Luna autẽ frigida & humida tres tantum, Ideo Lunam reliquis duobus tantum caloris & siccitatis adimere, quantum frigiditatis & humiditatis contulit. Nisi enim hoc fieret radix quartum caliditatis & siccitatis gradum necessario obtineret. Possidet ergo radix & siccitatis & caliditatis partes nouem, sex quidem caliditatis, tres vero siccitatis. Ternæ vero partes nostrates vnam receptæ Eruditorum, id est gradum (quorum hi quatuor tantum numerant) constituunt. Vnde patet radicem, nostro more loquendo, sex partes Sulphuris, tres Salis, totidem Mercurij obtinere, nec vanam esse Doctorum sententiam, qui affirmant, Imperatoriam esse calidam & siccam in tertio gradu: ter enim tria nouem efficiunt: ternarius vero partium superfluus, Lunæ, ex omnibus terra nascẽtibus aliquid sibi vendicanti, non qualitati, legatur & adijcitur. Quam sententiam nostram ita nudè & simpliciter hic propono, vt manifestum fiat omnibus, quomodo illa recens constituta rerum principia, Sulphur, Sal & Mercurius, non solum cum quatuor elementis, igne, aëre, aqua & terra: sed etiam qualitatibus Elementorum, Calido, humido, sicco & frigido: Imò, vt rem propius attingam, cum quatuor corporis humani humoribus, cholera, phlegmate, melancholia & sanguine,

guine, occulte concordent & conueniant.

Ex causis recitatis cum formæ & habitus partium singularum, tum virium, operatione corporum cœlestium elementarium & naturalium in nascentia impressorū, colligitur argumento haud incerto: Radicis huius fossioni non mensis Augusti horam aliquam, vt alij docuerunt, sed tertiæ & vltimæ decadis Iuliæ diem, vel vicesimum primum, vel secundum, vel tertium, id est (vt phrasin græcorum retineamus) vel δεκάτην vel ἐννάτην vel ὀγδόην φθίνοντος deligi oportere: cum videlicet Sol decimū gradum Leonis præteruect⁹, vndecimo gradu secundum terminum signi in eodem Dominantis attigit: & radici vis sua integra ad huc in pristino vigore persistit, nondum vel ad foliorum procreationem vel caulis formationē diffusa. Adde, hora dictarum dierum cuiuscunq; ea ipsa, qua Leo decimo suo gradu Horizontem loci transcendit: & Luna eiusdem signi gradum vel decimum sextum, vel vicesimum, vel sextum et vicesimum, in mansione decima, aut in Arietis vel primo, vel tertio, septimo & vicesimo etc. mansione prima, aut in Cancri suæ ipsius domus vel quarto, vel octauo, vel sexto, & decimo gradu, in mansione septima cursum suum peragit.

His itaq; temporibus radix effossa postea siccanda reponatur loco eiusmodi, qui aeri et radijs Solaribus non sit expositus, ab humidis vero exhalationibus vacuus. Eligantur uero quarū ætas, nec mollis et tenera, nec decrepita sit nimium, sed media, quæ sci: trium annorū numerum non excedat: quod non tam ex magnitudine, quam primis è radice pullulantib⁹ Cymarū germinibus agnosci et animaduerti facile poterit.

Planetæ liberi.

Sed & hoc in plantæ fossione obseruetur, ne quis dictorū Planetarum, quorum præcipuum hic est Dominium, quanquam certis metis circumscriptum, alium quendam Planetam maligno aspectu sibi oppositum habeat, vel loco ominoso consisterit. Quo enim à malignis aspectibus & configurationibus liberiores fuerint, eo fortius & efficacius radix, siue in morborum curationibus, siue alijs vsibus vim suam exeret atq; expromet.

Tempus radicis fodiendæ.

Nec dissimili attentione caulis, medullæ foliorumq; collectio institui desiderat: eligatur enim oportet Cancri cum vicesimo gradu ascensio, cum domicilium Lunæ existat: & destinetur mensis Octobris exordio, cum iam flores dissipati euanuere, Semenq; maturum decidit, Luna vero in Cancri gradu vicesimo, mansione octaua decurrit: nec Sol vicinitate sua Martem adurit, vel etiam ambo ab aliorum Planetarum aspectu malefico non impediuntur.

Tempus colligendi caulem, medulli et folia.

Si quando vero Sol cum Marte radiatione triquetra vel hexagona iunctus fuerit: aut Mars in signo aliquo masculo terminum suum & quintum gradum Arietis, Sagitarij aut Leonis, sextum vel gradū Cancri vel Aquarij permeauerit, vel in primis decem gradibus configurabitur, tum floribus & seminibus (quæ caulis iuncta præbet) demetendis, tempus commodissimum statuetur, à 6. Augusti vsq; ad 10. Quo tempore sydus Reguli, quod cor Leonis appellatur, paulatim emergere incipit antequā Sol Virginis astrū attigerit. Nec incommodum etiam huic rei temp⁹ est, cum Luna in primo gradu Leonis, mansione octaua, vel etiam decimo gradu Cancri, mansione septima versatur, Sole mediū cœli obtinente.

Siccatio qualis.

Tempus demetendi semina.

Aetas radicis fodiendæ.

IVDICIVM DE QVALITATE.

QVIBVS modis, quo fundamento, quibusue demonstrationibus Veteres illam in plantis, mineralibus, metallis, lapidibus alijsq; rebus mixtionem qualitatum inæqualem inuestigauerint, probauerint atq; demonstrarint, multis quidem disputationum conflictibus disceptatum est, certi autem adhuc nihil proditum. Videntur autem pleriq; ex sensuum exteriorum, gustus videlicet atque saporis experientia & iudicio, cuilibet rei qualitatem certam statuisse, et ex ea temperamentum definiisse. Vt Galenus, cum inquit Piper esse calidum et siccum in quarto gradu, id est caliditate & siccitate excedere, deprehendit hoc ex feruenti & vrente eius in lingua mordacitate: de quo etiam prior ipso Dioscorides lib. 2. cap. 76. Theophrastus græcus lib. 9. cap. 21. & post hos Plin. lib. 12. cap. 17. retulere.

ἐνέργεια, SIVE VIRTVS ACTVOSA, ATQVE VSVS IMPERATORIÆ in corpore masculo, animalis, Substantialis atq; Elementalis iuxta Paracelsi partitionem.

QVI in Arabia thuri colligendo operam nauant, illi vt supra dictum est, vim venenatam Serpentum hac radice eludere atq; retundere solent. Hoc præsidium illis nec saporis nec odoris prætentatio, sed in omnibus rebus certissimus & infallibilis index, monstrauit experientia.

Nos vero cum illis affirmamus, hanc radicem non solum venenis Serpentum aut aliorum animalium ἰοβόλων, verum etiam metallorum, plantarum & cuiuscunq; deniq; generis sint, siue cibus siue illituris siue exhalationibus resistere efficacissime. Causa vero eiusmodi efficaciæ & facultatis inde est, quod radici non solum virtute constellationis siue influentiæ cœlestis impressione (quæ à Deo primo motore dependet) sed etiam causarum naturalium concursu, nobilissima triū principiorū

Artis Paracelsicæ experientia verum argumētum & iudicium suppeditat.

Venena { Metal. Anima. Plana.

Qualitas constat ex partibus. { Sul. 6 Salis 3 Mer. 3 }

mixtio contigit: ex Sulphure quidem partium sex, ex Sale vero trium, ex Mercurio totidem. Inde ergo ei in calefaciendo, roborando & conseruando praecipua vis & facultas: inde viribus naturalibus morborum iniuria prostratis roborandis, humori radicali in musculis, neruis & membranis confortando, spiritibus vero cum vitalibus, ex frigore quasi stupentibus excitandis & reuocandis, tum animalibus sensuum acuendis & instaurandis, existit efficacissima & potentissima: ideoque & partibus, quae ex sanguine & carne concretae sensus participes sunt, alterijs scilicet, vasi spermaticis venis et musculis essentia familiaris est et propria.

Natura { Calefa. Robo. Confor. }

Membranae.



IVDICIVM DE EFFICACIA.

*Quemadmodum ante in hac ipsa pagina, loco stellula notato, * opinionem veterum de medicamentorum simplicium qualitatibus indicauimus: ita hic differitur, quali impressione & influxu superiores Planetarum spiritus, in rebus dictis desideant, quotque partium eorum natura & inclinatio in dominium plantarum, siue aliarum rerum feratur, & propendeat. Vnde plantis in rebus naturalibus fortior operatio & virtus potentior accedit. Facimus autem de eisdem iudicium, non ex gustu, & odore, alijsque externis qualitatibus, sed ex oculari & aperta demonstratione, quae certa materiae distillatione & separatione perficitur, opera organorum, quae literis A. B. C. D. picta oculis subijci curauimus.*

Essentia.

ESSENTIA RADICIS.

Apoplexiae προφυλάκτικον.

Materiae purioris et subtilioris, quae ex herba, caule, semine & radicibus comparari potest, partes precipué tres sunt, videlicet Essentia, Sal et Oleosa substantia: ex quibus Essentia, virtuti animali & partibus vitalibus, quae sensus & rationis sunt organa, sanguinique, in quo (veterum Ethnicorum opinione) Animae sedes & habitaculum esse, creditum fuit, appropriatur & addicitur. Eius ergo guttulae sex Luna decrescente, tempore matutino sumptae, causas vertiginis, Apoplexiae, & Lethargi tollunt. Sole in Ariete constituto (quod fit à die Martij decima vsque ad Aprilis 12.) singulo vespere guttae 12. haustae, mirificè memoriam confortant. In aqua autem cinamomi sumpta, membris à stupore, dormitatione, affectibus sensu priuantibus, sanguinique noxam inferentibus, et spiritus elidentibus Symptomatis, vindicandis est vtilissima. Sanat denique omnes morbos, à nimia frigiditate praeternaturalique et abundante humiditate orientes.

Confortatio memoriae.

Stupor.

Sedes animae in Sanguine.

Noxa frigiditatis.

RATIO COMPARANDI essentiam.



Essentia optime ita paratur, si herba iusto tempore collecta in partes concisa, & in fictile bene vitratum optimeque tectum iniecta, & in propriam aquam iam tertium a radice recenti separatam (est autem ea quae per balneum Mariae segregata fuit) ad trium latorum digitorum altitudinem mersa, viginti quatuor horis maceretur. Hoc peracto optime tecta coquatur, non tamen diutius, quam ad tertiam vel quintam ebullitionem. A coctione sinatur frigescere, & humor omnis exprimatur, donec nihil in radice reliquum sit. Post hac liquor ille per organa D. E. F. percoletur, ne quid faecium resideat: depuratus hoc modo in cucurbitam immittatur Alembico superimposito, & partium subtiliorum materia in Balneo Mariae lento igne extrahatur, donec nihil virium prodat. Tum enim sufficit. Tandem tertium depuretur.

OLEVM RADICIS

Duritiem neruorum emollire.
Torturam oris emendare.
Neruorum tumores.
Contra humorum frigiditatem.

Partibus { Organicis, sanguinis carnisque expertibus, vt neruis, ligamentis, tendonibus & cognatis, vt condilis vertebrisque, cartilaginibus, & Ossibus, } appropriatur.

Pars ergo haec subtilioris materiae altera, Oleum, neruis ligamentis, tendonibus et omnibus partibus exanguibus, motus vero organis, & spirituum naturae participantibus, familiare remedium est. Efficientes conuulsionis in neruis et musculis, siue τέτανος, siue ἐμπροσθότονος, siue ὀπισθότονος & Paralysis sit, causas expugnant, olei grana nouem, ventre ieiuno atque animo à curis vacuo in drachma semis essentiae eiusdem, sumpta. Emollit duritiem neruorum & tendonum, eorumque debilitati resistit: προφυλάκτικον est σπάσμος κυνικοῦ id est torturae oris. Neruis luxatis & frigidorum humorum affluxu obsessis guttae olei viginti, singulis diebus mane & vesperi, in aqua, ex semine plantae huius producta, adhibitae, sunt auxilio. Tartarum & viscosas iuncturarum & articulorum adcrescentias, resoluit & discutit: ideoque contra podagram vsus efficacissimi habetur: Sanat Ischiam. Mixtum oleo oliuarum & laurino, inque vnguenti formam redactum, vtile & salubre membris luxatis est inuentum.

Conuulsio.
Opisthotonos
Emprosthotonos
Tetanos.
Paralysis.

OLEVM IMPERATORIAE.



Ex radice Imperatoriae oleum elicitur, idque in parua quantitate, nec magni laboris & industriae opera. Methodus vero seu ratio eliciendi commodissima haec est. Radix vino sublimato, quam haberi potest fortissimo, molliter aspergatur & bene agitetur. Postea menstruo spacio ita quiescere sinatur, loco radijs Solaribus non exposito. Quo facto comparentur duae ferreae laminae, crassitudine digitorum duorum, longitudine vero & latitudine pedis humani, aequoque leuore in altera superficierum fabrefactae: Hae modico carbonum igne calefiant, donec digitorum tactum vix ferant, nec intensior eorum calor esto, qui agnoscitur ex strepitu atque stridore, si aqua affusa fuerit. Inter has ergo laminas radix interposita, robusto torculo, littera G. notato quam fortissime constringatur & quassetur. Hinc oleum in vasculum I. effluet.

SAL

SAL RADICIS

Membranis { Sanguinis mot⁹q́ expertibus, carnosum autē quid possidentibus vt { ventriculo, omento, intestinis, } Et id gen⁹ alijs partibus vt, { Fibris medullæ { Ossiū et spin dorsi } } appropriatur.

Tertia subtilioris materiæ pars est Sal, membranis motu carentibus earumq́ fibris exanguibus & carnosis vt Stomacho, intestinis, tunicis & reliquis cognatis partibus destinatur. Vis est ei membra frigore intermortua calefacere, crassos & viscosos humores, lateribus et tunicis ventriculi impactos resoluere, aliaq́ eiusdem nec non intestinorum & vesicæ vitia corrigere, vnde veterum quidam, eam inter species Saxifragiæ retulerunt: Semen virile insuper augere & coitum facilem præstare. Ex his tribus (vt ita dicam) subtilitatibus Drachmæ partes denæ, per duorum mensium spacium singulo vespere post cœnam, in cocleari cum aqua picarum, caponum, vel cu.u.i sumptæ, aperiunt & refocillant pulmones, maciem & extenuationem corporis, quæ φθίσις dicitur, remouent. Quæ præterea occulta & arcana virtus huic oleo, essentiæ & sali insit, ad splenem emolliendum, omnes crassorum humorum superfluitates exonerandum, epatis obstructionem aperiendum, sanguinem et humores subtiliandum visum confortandū, facultatem degestiuam promouendum, corpus ab obstructionibus immune seruandum, in summa omnes Spiritus animales & vitales, viresq́ & sensus roborandum agnoscent illi, qui duodecim guttulas ex aqua radicis, vel, si ea non placet, Tamarasci, siue Helenij, siue Saluiæ per nouem dies hauserint: & fatebuntur hanc plantam non frustra σωτῆραν ἀνθρώπων fuisse cognominatam.

SAL IMPERATORIAE.



Sal ex hac radice producitur, si ante exiccata vasi bene cooperto & lutato includitur, & in fornace lateritia tres noctes & dies optime vstulatur, donec in cineres albicantes redigatur. Quo facto denuo aqua illius vino albo super infuso distillatur, non quidem per balneum, sed instrumenta A. B. Aqua tertium a fæcibus depurata & postea pluribus vicibus exacte emundata, atq́ in fictili vitro incrustato, donec spumæ albescant, excocta, inspissatur, & album cui, vt Sal depuretur, inijcitur, & denuo coquitur, donec Sal candens absq́ omni humiditate granosum oculis appareat.

Pulmonum aperic. Phthisi remedium.

Emollitio splenis.

Sal ex radice.

Epatis obstructionem aperire

Membra frigore mortua.

Ab obstructionibus corpus præseruare. Vires vniuersas roborare.

NATVRA, PROPRIETAS, ET VSVS IMPERATORIÆ DOctrina Paracelsica, corporalis, materialis, & complexionalis, extra corpus masculum.

Sumantur pulueris tenuioris ex medulla caulis contusa, vnciæ tres, ex herba & caule vnciæ duæ, olei ex tota planta, vnciæ tres. His addantur Sacchari optimi et mundissimi vnciæ nouem. Inde Trochisci fiant, siue styrace & Balsamo adiecto, pomū odorum formetur, quod in pestis sæuitia, & quouis äere venenato, vel etiam quibusuis morbis iam enumeratis, vsurpetur, adminiculis, quæ præterea requiruntur, prudenti ordine adhibitus: vel saltem odoretur: Vsus & efficacia eius periculum facientibus innotescet. Neruos tendones, & articulos stupore affectos, motu priuatos, & ex frigore contractos, decoctum foliorum & medullæ in integrum restituit: Si eo calente partes affectæ, Luna crescente, quotidiè ter lauentur, vel quod magis confert, balneum paretur.

Similis horum vsus, animalium ἰοβόλων, vt pote araneorum, canū, rubetarū, vespertilionū, formicarumque ictibus, siue morsibus, atq́ per vrinam infectionibus, magnificè opem præstat, præcipuè autem si haustus guttarum olei ex integra planta nouem, singulis diebus ventre ieiuno accedat. Oleum ex floribus & semine artificiose extractum, omnes reliquarum partium virtutes enumeratas continet, sed dimidia tantum efficacia: Peculiarem tamen habet omnes partium vlcerationes & carnis putredines sanandi,

SVCCVS BONITATIS eximia.



Mense Augusto, cum Sol primos decem gradus Virginis emensus est, caulis (sicut & pediculi cum folijs) loco medullæ, crassum & viscosum humorem thurisq́ odore præditum continet. Ideoque Doctorum plurimi, hanc plantam Panax Herculis, succum vero Alicusir (quanquam hac in parte decepti) esse, non temere arbitrati sunt. Huius itaq́ herba ante ortum Solis si demetatur, & caule pediculisq́ scissis, humor viscosus & pituitosus exemptus, in vitrum firmum litera A. hic annotatum, infundatur: vitrum vero inuersum supra receptaculum B. litera conspicuum, optime agglutinatum, statuatur ad intentissimum radiorum solarium æstum, Ibi tum exudat humor quidam tenuis, qui veneficijs & incantationibus infectis, siue hominibus siue bestijs salutem reddit, vesperi post occasum Solis in lacte exhibitus: modo æger post eius sumptionem etiam sudare iubeatur. Exhibitio vero illa, & sudoris prouocatio, tertio quoq́ die nouies iterari debet.

Puluis ex herba medulla, & caule.

Animalium { morsibus, ictibus, veneficatoribus } aspersæ.

Oleum ex { Flori. Semi. }

Decoctum. Neruorum stupor, dormitatio.

Vlcerationes carnis putredines.

Memo. } Con- Cordis. } fortatiuũ. Somniorum grauedo, incubus, syncope. Erysipelas. Soda.

nandi, si mollibus penicillis siue turundis illita, in cauitates sinuum immittatur, vel vnguentis & emplastris, aliarum pinguedinum oleorumue adhibeatur. Illitum vero temporum regioni dolorificam illam capitis, quæ Soda dicitur, affectionem sedat: Ceruici vero & posterioribus capitis ventriculis inunctum, memoriam tenacem in adolescentibus præstat. Arterijs eodem modo adhibitum, nec non venis temporum, et regioni circa os ventriculi, cor roborat, somniorum grauedines & inquietudines, vt incubũ, ἐφιάλτην, aliosq́; affectus syncopales tollit: Erysipelata, aliasq́; hinc inde cutem depascentes scabies, oleum hoc sanat, cutem abstergit, mundamq́; & leuem reddit.

ἐνεργία. EFFICACITAS ET VSVS IMPERATORIÆ, VETERI Philosophica doctrina, Animalis, Substantialis, & Elementalis, intra corpus.

Hæc herba veteribus quoq; nota.
Vbi veteres habitarunt magna huius herbæ copia.
Natura in hac vltima mundi senecta nihil noui generat.
Apoplexia.
Sideratio.
Calculus renum
Morbi frigidi.
Veneris iuuamentum.

Quanquam hac tempestate multi in ea opinione sint, quod veteribus hæc radix fuerit incognita, existimo tamen, cum eam in his ipsis locis vbi vixerunt, Ægypto nimirum, Syria, et Arabia, viderim, eos quoq; illius in suis scriptis mentionem fecisse, vel nomine nobis incognito, eius historiam descripsisse. Certum enim est, eam non nunc primum à parente natura in his locis productam. Verum vtcunq́; se res habeat, quidam scriptorum recentium, qui huic radici caliditatem & siccitatem in tertium vsq; gradum tribuerunt, hoc literis prodidere: succum radicis, herbæ et seminis, intoxicatis, pestis contagijs, aërisq; halitibus venenatis quibuscunq; apoplexiæ, vesicæ & renum calculo, omnibusq; morbis frigidis, optimum esse antidotum. Additum etiam est, eundem crassos & viscosos frigidarum fluxionum humores consumere, vrinam, sudores atq; aluum ciere & subducere, ideoq; hydropi, ictcritiæ flauæ, vesicæ calculo, omnibusq; febrium speciebus præsentissimè mederi: Decoctum vero ex herba, radice, & caule potum, fœtum mortuum & secundinam expellere, sanguinem in grumos concretum, lacq; coagulatum resoluere & educere, matricem expurgare, in viris venerem stimulare, caputq; ab humoribus vitiosis exonerare.

NATVRA, PROPRIETAS ET VSVS IMPERATORIÆ, doctrina Philosophiæ veteri, corporalis, materialis, & complexionalis; extra corpus.

Pulmonum læsio siue obstructio.
Ischia.
Putredo vlcerosa.
Febris quartanæ remedium.
Stomachi digestionem & excretionem iuuare.
Ictus venenatos sanans. Cor confortans.

Pulmones ex contusione, iactu, plaga, casuue læsos, cumq; his Ischiam, podagram, & putredines vlcerosas, decoctum ex herba & radice fertur curare: Puluerem autem radicis contusæ, mensura cochlearis dimidij in vino albo calefacto hora ante paroxismum sumptum, febrem quartanam tollere & curare, fama est. Creditur & decoctum extra corpus stomacho adhibitum & applicatum, digestiuam eius & excretionem iuuare: omnes venenatos ictus & morsus animalium, atq; vlcerosas putredines sanare, odore cor confortare, & spiritibus refectis læticiam inducere.

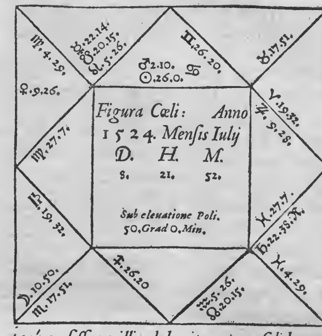
NATVRALIS POTENTIA ET INCLINATIO, VSVSQVE Imperatoriæ, doctrina Magiæ, cum veteris tum recentis, spiritalis, cœlestis miraculosa, ex reliquis omnibus fluens atq; genita, tam intra quam extra corpus.

Veteres & recentes superstitiosi.

Varias & miraculosas facultates prisci Arabum, Chaldæorum, Iudæorum & Ethnicorum sapientes, immo quidam nostro sæculo, quorum adhuc pleriq; in viuis sunt, plantis, fructibus, & semini, præcipuè vero radici tribuerunt.

Gratiæ & amicitiæ conciliatiuum.
Accidit hoc duobus proceribus, Anno 15. sed effectus par in temporis laut.

Ex quibus præstantissimas & vtilissimas, nulloque modo explodendas omnino, notare nobis visum est. Radicem, ergo hanc iuxta primum modum effossam omnem iram atque odium, quod inter duos homines sexus masculi exarserit, mitigare, placabilitatemq; atque amicitiam reducere, si appendatur, quoties Iupiter à maligno aspectu liber, in domo vndecima inuentus fuerit, haud vulgari fide creditur. Idq; ipse euentus anno supra millesimum, quingentesimum, tricesimo octauo in trib° viris præpotẽtib° sub eleuatione poli graduum 42. minutorũ quadraginta, comprobauit: quorũ amicitia fœlici quidẽ exordio redintegrata



redintegrati, ſed paruo tempore ſarta tectaq́, cruentum admodum finem ſortita eſt.

Tempus autem radicis effoſſæ (quod obſeruare decet, vel ſimilis opportunitatis aliud captare) euentus dictum longè præceſſit. Anno enim ſupra milleſimum quingenteſimum, viceſimo quarto, die menſis Iulij octaua, ea foſſa eſt, à viris illis nec vitæ genere, nec natalibus, nec ingenio contemnendis, tumq́ cœlum, hunc ipſum, quem oculis ſubijci curauimus, Planetarum ſignorumq́ue ad inuicem poſitum, ordinemq́ habuit. Ideoque plurimi Viri excellentes eruditione, & artis Aſtronomicæ peritia eximij, ex illo poſitu, vt Saturni in ſexto, & domicilio Iouis, Martis cum Sole in decimo, atque amborum in cancro, alijsq́ σχηματισμοις ſeu configurationibus, quæ tum acciderũt, non temerè prædixerunt: fore, vt hominum iſtorum amicitia, fœlici quidem ſucceſſu redintegraretur, ſed paruo tempore conſtans, ingentis inuidiæ atque odij incendio terminaretur. At iuxta ſecundum modum ſi fodiatur radix, & in tenues orbiculos, ſurſum, ad formam nummi diſſecetur, orbiculorũ vero aliquis, Luna in gradu decimo ſexto Scorpionis & manſione viceſima tertia conſtituta, beſtiæ verminoſæ, intra cutem & cranium, in ſummo frontis vertice, inſeratur, ſuperq́ eo fiſſuræ illius labra iterum conſolidentur, vermes ex toto reliquo corpore expelli, fama eſt, nec fidem ego huic detraho. Nam et ipſe aliquando alia quadã radice eius rei periculum feci, in tribus vel quatuor equis, ipſoq́ euentu, verum eſſe quod dicitur, deprehendi.

Multi præſtãtes viri, quę mutui fœderis conſtantia futura eſſet, prædixêre. Noſtradamus. S. Munſterus. V. Colonienſis. P. P. Vergerius.

Animalium verminoſorum curatio.

NATVRA PLANTÆ.

PHILIPPVS PARACELSVS docuit, hac planta collo nudo geſtata, vel ſaltem in odorem adhibita, irrepentem μαλακίαν, paralyſin & hydropem, non ſolum expugnari, verum etiam ne oriantur, prohiberi: ſi fodiatur loco, Capricorni dominio ſubiecto, qualis Græcia, Saxonia, India, Albania & Muſcouia eſt: tempore vero, quo Saturnus in eo ſigno, & (ſi fieri poterit) domo octaua, Luna autem in Leone conſtituta fuerit. Id quod in Saxonia, Anno ſupra milleſimum, quingenteſimum, quadrageſimo quarto, decima ſexta Auguſti, à Viro quodam excellenti, certo experimento exploratum & cognitum eſt: imo & præter dictam efficaciam alia quoque in eadem radice deprehenſa, inter quas præcipua hæc eſt, quod puluere inde cõfecto, paralyticus reſtitutus fuit.

Iuxta tertium vero modũ ſi euellatur (ferro non adhibito) inq́ faſciculos collecta ſupra menſam ſuſpẽdatur, dicitur vim omnẽ veneni in cibis recõditi lethiferã attrahere, atq; ita ab eius periculo, & commeſtione hominẽ vindicare & aſſerere.

Miraculoſum venenorum alexipharmacum.

Caput Tertium.

DE IMPERATORIA FOEMINA, ALIAS PANAX HERACLEONIS dicta.

GENVS, PATRIA, NOMEN.

QVANTVM contentionum & diſſidiorum quidam Eruditi de planta iſta commouerint, vix credat quiſpiam audiens: multo minus hoc in loco, vbi prolixitas moleſta futura erat, commemorando perſequatur. Alij enim pro Cari, alij pro Liguſtici ſpecie agnouerũt, alij deniq́ (vt in breuia rem conferam) eam ex herbarum numero exemerunt, ſali tantum inde extrahendo vtilem rati.

Quidam tamen, haud vulgari variarum linguarum notitia inſtructi, quibuſcum in regionibus longo ab hinc interuallo ea de re collocutus ſum, illi (inquam) herbam iſtam à monte Ætoliæ altiſſimo, cui Panætolion nomen, cuiuſque Plinius lib. 4. cap. 2. meminit, nominis originem trahere arbitrati ſunt: Alij eam à regiuncula thurifera Arabiæ, & Virgilij carmine ſecundo Æneidos nota, Panchæa nimirum, deducunt: idq́ ideo, quòd ea vicinia copioſo huius radicis prouentu, æquè ac mons ille Ætoliæ, celebris ſit & fructuoſa. Tertia coniectura ſiue ſententia eſt ampliſſimi Viri, Dn. Pauli Pfintzingeri, Regis Catholici Hiſpaniæ Cancellarij. Is aliquando hac de re mecum diſſerens, aiebat, videri ſibi nomen hoc ex duabus dictionibus, πᾶν & Ἀκέσιας genitum: quarum prior

Panætolion. Plin. lib. 4. ca 2.

Virg. Æneid. 2. Panchæa.

D. Paulus Pfintzingerus.

Satyrum

Panágh. πάνακες. פַּנַּג

Satyrum illum, ab Ethnicis pro pastorum Deo cultum, posterior rudem et imperitum quendam Medicum, qui circa tempora Deucalionis regis Thessaliæ vixit, denotat. Is cum corporum malè affectorum dolores & ægritudines sua negligentia, & imperitia fortasse auxerit, easdem vero Pan huius herbæ beneficio sopiuerit, referebat, factum videri, vt ætas illa nomina medicorum conflata atq; simul iuncta, herbæ illi beneficæ tribuerit: indicatura scilicet Pana Acesiam medicando vicisse. Addebat autem idem Vir præstantissimus, Hemistichion illud,

Pan Deus pastorum. Deucalion. Acesias medicus imperitus. Antiquiores Iudæi.

Pan curat oues, ouiumq́ Magistros.

Vnde dictæ Centaurium, Quinquefolium Nepethæ & Mentha. Balsamitis.

Si ergo libera sit talis nominum origines inuestigandi ratio, hoc nostrum Panax, etiam ab illo Deo Pane, & dictione Aces (quæ linguis quarundam gentium corrupta, acerbum significat) Panaces quasi Panis acerbitas non incōmodè denominabitur. Sed vtcunq; ista se habeant, in prisco quodā volumine Iudaico mētio fit radicis et herbæ cuiusdam, nomine צריעשב Tsoriheseb, id est Balsaminæ, cuius historia, species, odor atq; virtus omnino huic nostræ congruit, nisi quod foliorum magnitudo nō est eadem: vnico tamen hoc, simplicium indagatores quod perturbētur, non habent. Nam non solùm Paracelsus testatur, verum etiam ipse experientia deprehēdi, frequentissimè accidere, vt herbæ, læta & hilari omnium partium fertilitate, viriumq́ copia prouenient, si cœlum propitium & benignum, ingenium vero soli & aquarum, quibus rigatur familiare & correspondens habuerint: sin minus serò, & tristi aspectu præditæ consurgant, & crescendi facultate adempta flaccescentes, à natiua forma & magnitudine degenerēt, sibiq́ vix similes appareant.

Lucian. lib. 5. Lucretius.

צְרִיעֲשָׁב: Tsoriheseb.

Loca. Patria. Parthia. Hircania. Lybia. Macedonia. Affrica.

Adras, Pailgus fluuij.

Hippona, hodie Bona.

Porro (vt ad nominis explicationem redeamus) Balsami vocabulum idioma linguæ Hebraicæ, nomine פַּנַּג Panágh exprimit: vnde fieri potest, vt nomē πάναξ vel πάνακες à Iudæis ad Græcos defluxerit. Nec malè congruit opinio ista, cum pleriq; à dictionibus πᾶν & ἀκᾶν herbæ huic balsaminæ, et maximè salutiferæ, nomē contigisse censeant. Cū itaq; Balsamo tribuatur facultas omnis generis morbos curandi præsentissima, non absurdum est, antiquiorem Iudaicam gentem nomen illius, quod verum & genuinū tunc in Syria habuit, huic quoque plantæ accommodasse & communem fecisse: non quod cum Balsamo illo nobili esset eadem, sed virium similitudinem aliquam haberet: simili ferè ratione, quā nos Cētaurio à viribus, Quinquefolio à forma, Nepethis & menthis ab odore, atq; Balsamitis in Marchia nostra, germanicas appellationes tribuimus. Nec est cur de hoc quis amplius dubitet, præcipuè cum ipse Virgilius plantam istam ab odoris & saporis iucunditate summopere commendet, atque illud etiam reliquis coniecturis & argumentis accedat, quod ex huius radice incisa, non secus atq; ex balsami arbusculis vulneratis, succus saluberrimus exceptus, colligitur, & asseruatur.

Ex ista ergo sufficienti signorū excussione atque δοκιμασίᾳ diligentiore, certum iam est & manifestū, hanc plantam pro altera specie Imperatoriæ, quam forma, habituq́ (excepta foliorū & caulis quantitate, qua superat) æmulatur, recipiendam, atq; habendam. Solum natale ei non vnum est. Inuenitur enim in Asia in Parthorum Hircanorumq́ regionibus, montanis ad Aces fluuium, qui teste Herodiano lib. 3. dictas terras perlabitur, sitis. Fertur & in Lybia & Macedonia non parua copia prouenire. In Affrica vero, inter montes & fluuios Adras & Pailgas, versus Orientem, vrbem Hipponam prope, quæ nunc Bona est, supra templum quoddam vetustum, in

quo

CORPORIS FOEMINEI SIGNATVRA.



QVA ratione capite secundo generalior, crassiorum & magis terrestrium partium corporis totius masculi, signatura, integro plantæ (quæ radice, caule & semine exædificata est) habitu atq; imagine cognoscenda proponitur: Eadem etiam, hac nostra præsenti Panace partes corporis fœminei totius, vt carne, sensu, motuq; prædita, ita & cartilaginosa motus siue expertes siue participes, & præter has motus organa musculi, siue exteriores siue interiores, atque fibræ per hos sparsæ designantur atq; notantur: Cum omnia corpora, & mascula, &, de quibus hic sermo fit, fœminea, illaq; semiperfecta sobolis, quæ nondum vel in marem vel fœminam transiere, non solum animis, moribus, atque ingenio: verum etiam qualitatibus, temperamentis, naturaq; ipsa longe a se inuicem distent atque discernantur: & quælibet peculiare quiddam, nec cum aliis commune, obtineant. Quæ signaturæ ratio ita accipienda est: Quod omnes partes materiæ ex planta hac depuratæ, vires atq; operationem suam in dicta corporis fœminei membra, familiarius, facilius, atq; salubrius exerceant atq; exerant, quam teneriores & subtiliores alterius. Quod a tribus illis æternis, atq; incorruptibilibus potentiis, nimirum sapientia diuinæ essentia, prima illa rerum materia physica, & deniq; cœlestium qualitatum in hæc inferiora influxu, partibus illis impertitum & inditum fuit: velut sequenti capite libri huius, de plantis totum corpus signantibus, prolixius & apertius iuuante Deo, commemorabitur.

RATIO SIMILITVDINIS.

Quod Balsamo, liquori omnium nobilissimo, succum hunc siue Opoponax confero, nemo mihi vitio verterit: cum verum Opobalsamum non eam, quam oleum, naturam, sed magis terrestrem, & aquosam obtineat. Quod inde probatur, quia nec lentorem habet, nec aquæ supernatat, sicut aliæ oleosæ pinguedines. Cum enim Sulphurea sit substantia, in aqua resoluitur. Quod vero resoluitur, supernatare non potest, sed fundū petit: quicquid autē fundū petit, oleosum non est. Ideoq; id, quod ex ramulis excoquitur, Xylobalsamum scilicet bonitate cedit, quia pinguius: posterius vero carpobalsamū minus crudum, lentius vero & odoratius, atq; efficacius, quam quod ex ramulis vulneratis stillauit, existit. Stillatitium tamē illud, ei, quod ex fructu productū, carpobalsamum dicitur, præstat. Causa est, quod prius, ex ligni lachryma plus pinguedinis obtinet.

quo D. Auguſtinum olim docuiſſe prædicant, eadem, ſed minuſcula, & triſti marcore tenuis, atq; ſtrigoſa viſitur. In Europa vero eam Tartaria circa mare Caſpium & Carpathus mons gignit, nec non Apulia & Apenninus copioſè producit.

Nullius tamen locorum enumeratorum, vel herba vel eius ſuccus, talem efficaciam & vires prodit, qualem illa, quam Affrica & Ægyptus ſuppeditat, licet forma & habitu cum reliquis conueniat, ſola corticis craſſitie excepta.

Sacellum in quo D. Auguſtinus docuit. Europa. Tartaria. Mare Caſpium. Carpathus. Apulia. Apenninus.

FORMA, CONSTELLATIO, ET QVALITAS PANACIS HERACLII.



PLANTA hæc radicem habet mediocri longitudine, ſuperiore parte rugoſam, firmam, multis fibrarum adnatis diſperſam craſſitudine digitali, odore vehementi, & fortiter nares feriente: ea, membrana primum tenui & ex albo nigricante, poſt hanc cortice duro, craſſo & ſubluteo veſtitur: caro interior candicat, ſucco plurimo perfuſa, & per latum ſi findatur, ſtellarem quandam, velut raphanus, radiorum diſcurſum oſtendens: per medietatem, à ſummo vſque ad imum, candidus quidam neruulus ceu medulla, traijcitur. Ex radice caulis lanuginoſus, intus cõcauus, ſed medulla plen⁹, emergit: ex cuius trunco, quà radici proximè adhæret, dẽſa foliorum congeries robuſtis pediculis pullulat: folia ſunt, eleganti virore nitentia, craſſa, mediocriter ampla, læuia, toto ambitu ſerrata, & quinque laciniolis, lupulorum inſtar, crenata:

GVMMI ARTIFICIALE.



SVB finem menſis Iulij, Imperotoria ſiue Panacis radix, tempore nocturno, ne radiorũ Solarium calor humiditatem eius hauriat, euellitur: & ſecundum longitudinem conciſa, in fictile vitro incruſtatum, A litera hic notatum, conijcitur. quod inuerſum in fornacem deſcenſoriam B immittitur, eiq; vitrum C humori ſtillanti excipiendo, ſubditur. Inde lento igne, qui in ſuperna fornacis area B, circa vaſculum A, accenſus eſt, nobilis ille liquor elicitur, & poſtea aliorum organorum ope ſublimati virtus nobiliſſima a craſſa & terreſtri materia, diſtillatione ſecernitur.

ex geniculis vero prodeuntia magnitudine reliquis cedunt, ijs autem, quæ mas gerere ſupra dictum eſt conueniunt, odore quoque ab ijſdem nihil diſcrepant: quemadmodum nec radicum ſapores, alterius acerbus, alterius vero amarus, longè inter ſe diſtant. Flores anethi & fœniculi ſimiles, niſi quod ſinguli quinis folijs, colore ſubluteo nitent. Semen quoq; fœniculi ſimile, angulis per longitudinem impreſſis ſtriatum, melonum inſtar, planum tamen potius quam teres. Flores.

Flores autem illos ſub finem menſis Iulij, qui Ægyptijs eſt ἐπιφὶ, planta producit, ſpecie cum anethi, fœniculi et cumini ferè eadem, niſi quod (vt antea dictum) eorum foliola ſublutea & tenuia admodum proueniunt, odore acuto, vehementi & penetrante: quibus diſſipatis, quædam quaſi capitula in longum ſtriata ſuccedunt, quæ paulo poſt in ſummo dehiſcentia, ſemen illud planum, bifidum, & vehementer odoratum, velut ex valuulis ſeu ſiliquis quibuſdam, protrudunt: quod ſub initium menſis Septembris perfectum, atque maturum, niſi ab hominibus legatur, mox decidere ac diſpergi incipit.

ἐπιφὶ. Semen. Forma radicis.

Ad qualitatem radicis quod attinet, ſubiacet ea Soli partibus ſex, Marti duabus, Lunæ quatuor. Vnde ſequitur eam ex partibus Sulphuris ſex, duabus Solis, quatuor Mercurij, naturæ operatione concretam atque compoſitam eſſe: Præclara ſane, & nobilis mixturæ ſubſtantia.

Qualitas radicis et eius partium. ☉. 6. ♂. 2. ☽. 4. partes. Sulph. 6. Sal 2. Merc. 4. partes.

Prima autem decade Iulij, cum Sol Leonem nondum aſſecutus, adhuc in cancro curſum ſuum peragit, Luna vero in primo, duodecimo, vel viceſimo ſexto gradu Virginis, manſione vndecima, duodecima vel decimatertia, decurrit, fodi deſiderat.

Prima Decas. ☉. ♋. ☽. in 1. 12. 26. ♍. Caulis. Qua ratione artificiale gummi ſiue liquor non ſolum ex Panace ſed & Imperatoria produci queat.

Caulis cum agnatis, ſex partibus Lunæ, & (quoniam hæ præter humiditatẽ, eximiam quoque acrimoniam poſſident) quatuor Marti, duabus Soli ſubditus eſt, & proprius. Ei demetendo,

Folia. Qualitas caulis cum adnatis. ☽. 6. ♂. 4. ☉. 2. partes.

Tempus. 8.9.10. Maij. ☉. in ♉. ☽. in 10. ♍. ♀ in { 5. ♉. 5. ♎. 7. ♏.

Similitudo à partu mulieris prægnantis.

Secundina. ☽ 5.17.29. ♎ 13.14.15. mansio.

Prouida naturæ cura & solertia.

do, octauam, nonam, decimámue diem, dum Sol adhuc in signo Tauri moratur, neq; foliorum aut caulis germinationi debitæ in locis æstiuis quid decesit, eligere conuenit: hac tamen cautione adhibita, vt Luna, in quinto, decimo septimo, vel vicesimo nono gradu Libræ, mansione decimatertia, quarta, vel quinta, decurrat.

Qualitas florum & partium coniunctarum. ☉. 5. ♂. 4. ☽. 3. } partes.

Flores, & quæcunq; ad eos pertinent, vt foliola cum seminibus, quinq; partibus Solis: quatuor Martis, tribus Lunæ, imperium respiciunt. Colliguntur illi,

Spica virginis, 24.26.28. Septembr.

cum Spica Virginis, vicesimaquarta, sexta, septimáue Septembris, tota emersit, Luna vero in tertia facie, id est decem gradibus posterioribus Virginis, constituta est: Venus denique terminum suum, id est octauum gradum Tauri, quintū Libræ, vel septimū Scorpionis, permeat.

COLLECTIO OPOPONACIS.



RVGÆ atque plicaturæ radicis huius, cum fine mensis Maij depereunt, & propter quotidiana succi incrementa explicata atq; deducta, rimulas tandem agunt, atq; dehiscentes, instar probæ matris, partui futuro se accingunt: fitq; id tum fere, cum cauda Scorpionis (die vel duodecima, vel decimaquarta, vel decimasexta oriri solita) in conspectum nostrum prodit. Si itaq; interior illa radicis membranula, quæ per rimas emicat, & tenacissima existens, magnā cum secundina in vtero materno similitudinem habet, per certos homines incidatur, terra prius vndiq; remota: Ibi tum liquor ille nobilis & subluteus, in foliola, quæ ante substerni oportet, extillat atq; profluit. natura scilicet velut commiseratione quadam sæculi huius, afflictissimi, humano generi alexipharmacon contra venena præsentissimum monstrare, in hoc fœtu sue, annitente atq; cupiente. Qui ergo hoc modo, extillauit liquor, is postea, partim calore solari partim congenita sua proprietate, digeritur, lentescit, inspissatur, atq; tandem in massam duriusculam redigitur. Inde ars chymica nobilem quandam (vt chymico verbo vtar) oleitatem elicit, opera organorum, literis, A, B, C, D, notatorum, cuius temperamentum & natura, ex Sulphuris, Salis, Mercurij partibus quaternis concreta est, ideoq; facultatem calfacientem, mollientem & extenuantem, habet.

Tota itaq; planta ratione mixtionis suæ facultatem obtinet calefaciendi, molliendi & aperiēdi, ex qua humana industria Oleū quoddam, & (quoniā humiditate abundat) alia præterea substantia, quæ chymico vocabulo Magisterium dicitur, atque tandem etiam Sal, segregatur & extrahitur.

ἐνεργία. EFFICACIA ATQVE VSVS PANACIS HERACLII, doctrina Paracelsi, animalis, substantialis & elementalis, in partibus corporis fœminei interioribus.

SEMEN.

Memoria. Hemicranea. Melancholia. Phrenesis. Nota.

QVÆ supra de mare, vel vires vel facultates, commemoratæ sunt; eas singulas quoque fœminæ hîc tribui atq; accommodari, lectores attenti cogitent: quantumuis in corpus fœmineum pari perfectione & potentia nequaquam agant, sed dimidia tantum efficacia in illud se exerant.

Partium glandulosarum putredo.

Lactis augmentum.

Magisterium. Cor. Splen. Renes. Epar. Pulmones. Cordis confortatiuum. Cardiaca.

Viribus autem illis omnibus, hic præterea accedit Magisterium seminis, quod partibus vitalibus ex sanguine & carne concretis, cordi scilicet, renibus, spleni, & cognatis, epati atq; pulmonibus deputatur, ideoq; eximiæ virtutis, cordi confortando, remedium suppeditat: præcipue autem per triginta dies tricenarum guttarum numero, nullis rebus alijs admixtis, sumptum, cardiacam sanat: renes ex frigore malè affectos atq; vlceratos restituit: splenem expurgat, guttarum sexaginta numero per nouem dies vesperi haustum, ita vt reliquo noctis tempore nihil potulenti præterea sumatur: non solum duritiam splenis, verum etiam obstructiones epatis & pulmonum, emollit atq; recludit, ideoq; corpus ab hydrope, tussi, & respirationis difficultatibus protegit atq; tuetur.

Renum { vlceratio. frigus.

Splenis purgatio.

Obstrutionem aperire. Duritiem emollire.

Oleum. Cerebrum. Tendones.

Matricis purgatio. Glandulosa corpora. Venæ mamillares vteri.

Magisterium sequitur Oleum seminis, quod partibus organicis sanguine & carne destitutis, vt cerebro, fibris exanguib. glandulosis corporibus, et cognatis, venis mamillaribus atq; vteri, fœtui alimentū deferentibus, proprium constituitur. Ideoq; mirificè cerebrum & memoriam confortat: Hemicraneam discutit, melancholicos affectus emendat. Paracelsus prædicat, se diuino auxilio, phreneticum, & ex toto surdum atq; attonitum, eo restituisse. Idem oleum partium glandulosarum putredines prohibet, eas expurgat, emollit, atq; calore imbuit: lac mulieribus auget: fœtui non solum nutrimentum commodum præstat, sed & eundem confortat, atque vapores quoslibet prauos & malitiosos, eius incremento infestos, profligat atq; expellit. Dosis autem huius olei sit, guttarum triginta, in muliere tricenaria, viginti in vicenaria, decem in iuuencula: vsus vero ex mulso optimo. Cum enim medicamentum sit admodum forte, non sine consilio doctorum Medicorum, & sobria præmeditatione, offerendum videtur.

Sal. Tendones. Ligamenta. Peritonæum. Vasa seminaria. Secundina. Meatus vrinarij. Neruis, humore, calore motu destituti.

Vltimum ex semine productum, Sal videlicet, membranis sanguinis & carnis, vsusq; necessarij quid habentibus, tendonibus, ligamentis, peritoneo, vasibus seminarijs & cognatis, secundinæ, et meatibus vrinarijs, qui vrinam in vesicam deuehunt, destinatur & familiare tribuitur. Ideoq; tendones, neruos & ligamenta obstructione aut frigore affecta, adhibitum restituit: locos muliebres, semini retinēdo, fœtuiq; perficiendo præparat, expurgat, & familiari calore imbuit: fœtum mortuum eiusq; inuolucrum, cum aceto sumptū, præsenti auxilio eycit:

eijcit: matricem roborat: os eiusdem lubricum & leue reddit, viscoso quodam humoris genere ex vasis seminarijs & vreteribus educto, hocq; modo partum facilem præstat.

Matricis lubricatiuum.

NATVRA, PROPRIETAS, ET VSVS PANACIS HERAclij, doctrina Paracelsica Corporalis, Materialis & Complexionalis, in membris corporis fœminei exterioribus.

Oleum, quod ex liquore plantæ huius stillatitio artificiose elicitur, emplastris attrahentib⁹, contra vlcera venenata, carbunculos siue ἄνθρακας, aliasq; phlegmonas lethiferas adhibendis, operæ excellentem addit. Linteolum illo humectatum, atq; pudendo muliebri immissũ, strangulationi & præfocationi matricis, q̃ quodãmodo epilepsiæ cognata est, præsentissimè auxiliatur. Ex eiusdẽ drachmis duab⁹, olei de cera, Therebinthini albi, ana drachma semis, fimo canino adiecto, vnguentũ conficitur, quod ictib⁹ atq; morsibus animalium ἰοβόλων, nec non plagis et vulneribus cuiuscunque armorum generis opitulatur, malitiamq; veneni omnem, ex profundo in superficiem extrahit atq; euocat.

OLEVM FISTVLARE.



OLEI ex Opopanace sumuntur Vnciæ Sex. Huic miscentur Mercurius & Sulphur sublimatum, nec non Cerussa, singulorum Vncia Vna. Hæc post dies triginta in cucurbitam D. recondita, per Alẽbicum tricipitem leniter destillantur. Oleum ex Alembico A profluens, seorsim (sicut & ex B. & ex C.) excipitur. Quod ex C. exstillauit loco primo, quod ex B. medio, quod ex A. vltimo ad fistulas putrentes vsu efficaci admodum adhibetur, ita vt vel trium mensium spacio, sanationem earum perficiat.

Oleum miraculosum cuius beneficio, iuuante Deo, fistulæ, καρκινώματα, phagedænæ aliaq; vlcera maligna trium mensium spacio possunt sanari.

ἘΝΕΡΓΊΑ, EFFICACIA ATQVE VSVS PANACIS HERACLII, doctrina Philosophiæ veteris, Animalis, Substantialis & Elementaris, in partibus corporis humani interioribus.

Semen in puluerem redactum, & mulieri parturienti exhibitum, partum mirificè promouet: medulla caulis, lactis vbertatem præstat, corpus laxat & aperit: spiritus flatulentos, in membrorum cauitatibus conclusos, ex aceto & oleo communi sumpta propellit: ideoq; in spasmi affectionibus vsu non inefficaci adhibebitur. Lachryma vero huius, pondere drachmæ ex mulso pota, traditur febrem, eiusq; horrores profligare, rupturas et luxationes membrorum interiorum sanare, tussi mederi, στραγγουρίαν, pruritus atq; dolores vesicæ, ex scabie, vlceratione alijsq; affectibus ortos, sedare et pellere: ex ouo vero, aut cum pilulis sumpta, menstrua prouocare: suffitu vero per fauces recepto, columellam prolapsam leuare, anginam siue faucium inflammationem tumentem curare, si exteriora earundem (vt virtus vtraq; vniatur) vnguento Dialthæa simul inungantur.

ἀκυτίκιον
Lac generans.
Febris.
Rupturas sanãs.
στραγγουρία) } vesicæ.
Pruritus
Scabies.
Corpus aperiens
Spasmus.
Menstrua prouocans.
Fauces aperiens.
Faucium tumor.

NATVRA, PROPRIETAS, ET VSVS PANACIS HERACLII doctrina Philosophiæ veteris, corporalis, materialis, & complexionalis; in partibus corporis humani exterioribus.

Folia & caulis, in vino si decoquantur, & decocto illo calente adhuc, corpus sæpius lauetur, affectionem arthriticam ex causa frigida, per membra vagantem profligari, vetus quidem liber Hebraicus perhibet. Particula succi siue lachrimæ emplastri forma illita, vel etiam (quod magis commodum videtur) aqua calente dissoluta, & linteolis instillata, ventri inferiori si obuoluatur, vuluæ ascensionem prohibet: fæmoribus adhibita, Ischiam pellit: dolores podagræ, loco affecto inuncta mitigat: refrigerantib⁹ mixta phlegmonas omnis generis malignas, maximè autem carbunculum, emollit atq; attenuat: angulis oculorum illita, visum roborat: pici vero admixta, virulentos canum atq; aliorum animalium rabiosorum morsus, sine noxa & molestia, sanat.

Affectio arthritica.
Vuluæ ascensionem prohibens
Podagra.
Phlegmone maligna, carbunculus.
Visum confortans.
Virulenti canũ & animalium rabiosorum morsus.

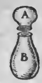
NATVRALIS INCLINATIO VSVSQVE PANACIS HERAclij, doctrina Magiæ, cum veteri tum recenti, spiritalis, cœlestis & miraculosa, ex præcedentibus effluens & genita, in partibus corporis humani, siue exterioribus, siue interioribus.

Qui maleficijs, hominum diabolicorum (quales veneficæ, striges, incantatores atq; λυκάνθρωποι habentur) fascinati, in coitu vel impotentes torpent, vel immensum dolorem percipiunt, Hi opo-

Veneficæ striges Incantatores. λυκάνθρωποι.

panacis suffitu Luna crescente facto, liberantur: veruntamen & linteolis, quæ resina hac in aqua rutæ calente dissoluta fuerint, humectata, mēbrū genitale obuoluere atq; fouere oportet. Porrò, ipsa experientia probatū est, si intentis oculis lachrymam hanc aspexerint, qui singultu seu ventriculi conuulsione laborant, continuo malum sopiri: neq; pro uano ea res habenda. Nā, vt in sequentibus dicetur, et genus quoddam carduorum est, qui solo intuitu, ardores & regurgitationes ventriculi nidorulentas compescunt & comprimunt: quod remedium, pluribus viris

Morbi impendentis.
προγνώσικον.
Singultus.
Putredines, aquositates & viscositates grossæ se produnt.
Ructus ventriculi nidorulenti.



Contra incantationum maleficia.

GVMMI Opopanacis diffractum, & a ligni corticisq; particulis, terra, atq; sordibus adhærentibus quibusuis segregatū, in aceto calente & iam ante destillato resoluitur. Quo facto acetum per filtrū depuratur, vsq; dum quo ad eius fieri potest, purissimum et nitidissimum appareat. Hinc in cucurbitam Alembico cæco tectam infusum, super cinere vel sabulo calidiore pedetentim digeri, & donec rursus coaguletur, quiescere sinatur. Coagulato farinæ triticeæ & salis ana drachma vna immisceatur & cum aqua rosacea, vbi sub dominio Saturni facies Aquarij tertia fuerit ascendens, vnguentum conficiatur. Hoc partibus genitalibus inunctum, incantationum maleficijs Veneri inutiles, restituere, ōnesq; dolores et impotentiā adimere traditur.

Principibus, atq; alijs humilioris conditionis hominibus monstraui, effectumq; eius vbiq; similem deprehendi. Traditur à plerisq; hoc etiam: quemlibet conditionem morbi impendentis, exactè posse præcognoscere, si sāguini, qui ex vena mediana incisa profluxit, lacrhyma, in pollinem trita aspergatur. Tum enim sanguinem quaslibet affectiones suas, vt putredines, aquositates, & viscositates grossas et similes apertè prodere affirmant: vnde Medicus industrius & attentus, morbi instantis qualitatem æstimare, metiri, & præsagire facilè potest.

Caput Quartum.

DE TERTIA SPECIE IMPERATORIÆ, QVÆ PVERO COMPARATA SPHONDYLILION DICITVR.

GENVS, PATRIA, NOMEN.

TERTIA, & quidem viribus languidior Imperatoriæ species, est hæc, quam exhibemus, planta: quæ non sine errore, tot nominib⁹ dotata est, dum præcipuè alijs Acanthus, alijs Melamphyllon, Pæderos, & (quia fortasse amplitudine sua vmbrosa est, & sicultura ducatur sepis vicem præstat) Topiaria appellatur: quibus et aliæ, vt Brancha Vrsina à formà, Olus atrum à virore nigricante, Pastinaca syluestris, Apium agreste, nec non Grielon, à radice candida & quæ reliquæ sunt eius generis, denominationes, simili ratione accesserunt. Quidam autem propter florum candorem atq; in orbem confertorum seriem, qua verticilla siue vmbellas Sambuci æmulatur, σφονδύλιον, id est, verticillarem, à Dioscoride lib. 3. cap. 74. eam cognominatam fuisse existimant. Sed hæc opinio, sicut et sequentes, nullis rationum fundamentis solidis nititur. Nam hac ratione, etiam Fœniculo, Anetho, Dauco Cretico nec non Leuistico, & tandem omnibus herbis vmbellife-

Tertia species.
Acanthus.
Melamphyllon.
Pæderos.
Topiaria
Smyrnion.
Brancha Vrsina.
Olus atrum.
Pastinaca Syluestris.
Apium agreste
Grielon.
Ἀκάνθων mons Aetholiæ
Ἑλικών mons Bæotiæ.
Thebæ.
Musæ.
Apollo.
Heligo.
Spondylion.
Hebis tot nominibus ēditis, vt non amplius agnoscatur.



SIGNATVRA IN GENERE.

SICVT supra in secundo & tertio capite, partes corporis totius & masculi & fœmininei, crassiores & maxime terrestres, plantarum descriptarum forma atq; habitu in radice, caule, & folijs corpulentiore aliquanto; crassiore atq; robustiore signauimus. ita etiam hanc plantam, propter suam quandam imperfectionem, & caloris ab humiditate abundante superati inopiam, corpori puerili, nec virum nec fœminā integre exprimenti, & tamen ex ambobus his, licet imperfecte, concreto, omnibusq; membris eius, partibus & membranis assignamus & conferimus.

ris, nomen hoc competeret. Sic quoq; illud à vero alienum est, quod Smyrnion Theophrasti veteris, lib. 9. capit. descriptum, vel etiam Acanthus esse putetur. Etsi enim Itali propter formæ similitudinem quandam ita appellent: tamen Acanthus non solum natura & proprietate, verum etiam forma ab hac nostra diuersus, alia quædā planta existit, cuius historiam in sequentibus haudquaquam præterituri, sed diligentius persecuturi sumus. Neq; me fugit, quosdam Acanthum ab Acanthone monte Ætoliæ, cuius Plinius lib. 4. cap. 2. meminit, quod in eo copiosè proueniat, denominasse, non secus atq; alij (quæ sententia solidior) eandem ab Helicone monte Bæotiæ, Thebis vicino, et Musis atq; Apollini sacro, teste Strabone lib. 9. quod frequens in eo viseretur, Helio siue Heligo appellare non dubitarunt, Sed nec posterior hæc, nec superior coniectatio, veram appellationis rationem suppeditat. Hoc enim modo vna & eadem planta, à locis natalibus plurima et quidem diuersa nomina acceptura erat, & futurum, vt (quod pròh dolor dudum nimis

factum

factum, propter nominum diuersitatem, plantarũ non tantum appellationes genuinæ, Sed & notitia & cognitio tota confunderetur atq; intercideret: Etsi non negem, illis in habitus sui qualitate, à diuersis cœli moribus, locorum situ, soli ingenio, et reliquorum elementorum impressione plurimum immutari solitis, etiam cognomina accedere, vel à patria patronymica simul apponi: sicut de vino fit, cum vel Athesinum, vel Vngaricum vel Hispanicum dicimus, sic tamen vt appellatio prima seu genuina præcedat, adiectitia sequatur. Ne autem cui de appellatione litem intendere videar (à quo animum alienum me habere principio testatus sum) mihi verisimile admodum videtur: Maiores nostros, qui contemplatione profunda, ingenio expedito, diligẽtiaq; pertinaci nihil prætermittentes, in plantarũ natura et viribus inuestigãdis versati sunt, plantæ huic à virtute sua et efficacia q̃ illi primum à Deo, Natura, et cœlestium qualitatum influxu, contra virus lethiferũ perniciosissimi Serpentis spondyles, cuius Aristoteles & Plinius lib. 27. capit. 13. meminere, collata est, nomen Spondylium imposuisse. Etsi vero Plinius lib. 12. capit. 27. spondylij cuiusdã meminerit, tamẽ id nostrum esse nequit, quod Plinianum foliorum pinguedine & amplitudine longè superet. Dioscorides herbæ cuiusdã meminit, cui inter reliquas nomen serpentaria accomodat: quæ sententia ad nostram proprius accedit. In hoc tamen negotio scopum proximè tetigit Galenus lib. 8: præsertim cum eã vetustissimi à virtute sua חַנַחַשְׁקֶצ hanachasch kets, quod latine serpentum finis Germanicè Schlangenendt *significat, & Chaldæi similiter* חיויאמותא *Chiuetamotha, quod græcis* ὀφιθάνατος *latinis mors Serpentum Germanus* Schlangen todt *est, cognominarint. Eadem planta quibusdam dicitur latino quidẽ nomine Brancha vrsina, Germanico vero* Berenklaw: *Vadalis Iadkurzin, id est venenorũ radix, Bohemis Germanicæ linguæ nomẽ secutis Neduuendij Paznoth. Atq; ita appellationibus fingendis nec modus nec numerus statuitur: alijs insuper eam verum Achantum, alijs contra* ἀκανθηστοπίαν *dicendam, & pro vero Pæderote habendam, aperte affirmantibus & docentibus.*

Herbis tot nomina indita, vt non amplius agnoscantur.

Serpentaria.

Galenus dextrè iudicat.

Herbæ a patria dictæ.

הַנַחַשְׁקֵצ: hanachaschkets

חִיוְיָאמוֹאח Chiuetamotha.

ὀφιθανατος

Brancha vrsina.

Iadkurzin.

Radix venenaria.

Neduuendij Paznoth

Thurneisserus non de appellatione litigat, sed simpliciter suam Sententiam ponit.

Spondyle.

Aristoteles.

Plinius.

FORMA, CONSTELLATIO, QVALITAS.



PLANTA hæc nostra, similitudine ad Imperatoriam proximè accedit: excepto odore qui iucundior, virtute quæ imbellicior, radice vero quæ candidior est et grandior: folijs deniq; quæ ex caule robustiore concauo, strijs rubentibus conspicuo, geniculato, inq; alas diffuso prodeuntia, magis ex viridi nigricant, & incisurarum habitu medium inter lupulorum & vitis siue fici obtinent. Radix humore quodam lento & tenaci perfusa, odoremq; iucundum spirans, robusta est, oblonga & ex tenui luteo albescens. Ineunte Aprile, cymas quasdam tenues, et purpurascentes, priorum specierum more, fundit: quæ successu temporis sese explicantes in caulem eiusdẽ coloris consurgũt, et folijs in viridi nigricantibus vestiuntur. Ex caulis illius geniculati & robusti fastigio, sub initium mensis Iunij, vmbella multis pediculis radiata, floribusq; versus extrema maioribus media minoribus stipata, sese promit. Floribus vero sub finem Augusti dissipatis, Semen latum, bifidum & conchyliorum effigiem referens, odore vehementi, sed tamen non ingrato, succedit. Ad qualitates quod attinet, vendicat sibi in radice dominium, partibus quatuor Sol, duabus Mars, sex vero Luna: vnde sequitur, eius constitutionem siue temperamentum, ex partibus Sulphuris quatuor, duabus Salis, sex Mercurij naturæ operatione coijsse & confluxisse. Caulis,

NATVRA.

LVNA crescente, diebus ante plenilunium plus minus tribus, tempore vespertino, Branchæ Vrsinæ radix exulsa pone Imperatoriæ si inseratur & plantetur, tum quanta συμπάθεια *siue amicitia hæ duæ plantæ afficiantur inuicem, idq; radicum odore, habitu atq; viribus manifeste prodant, cognoscent ij, quos occultarum naturæ virium inuestigatio delectat: quod in alijs et similibus rebus naturalibus animaduertere, res est fructus & vtilitatis non paruæ.*

☉ 4. ♂ 2. ☽ 6. } Partes.

Sul. 4. Sal. 2. Mer. 6. } Partes.

pediculi,

pediculi, folia, & quicquid his affine fuerit, maiori parte ex salsa & terrestri materia constant, ideoq; tres partibus Soli, quinq; Marti, quatuor

☉ 3. ♂ 5. ☽ 4. Partes.

vero Lunæ familiaria sunt & propria. In floribus, capitulis, Semine et cohærentibus,

Extractum, Oleum, Sal.

quoniam pinguiuscula existunt, Solaris naturæ partes quinq;, Martiæ quatuor, Lunaris, vero tres percipiuntur & sentiuntur. Quibus de causis plāta hæc naturam obtinet cum tenui humectatione calefacientem, discutientē, nec non penetrantem atq; expellentem.

☉ 5. ♂ 4. ☽ 3. Partes.

Differentia subtilitatis partium. Ex quacunq; re Essentia producitur, ex ea Magisterium extrahi nequit. Nam virtus quæ Magisterium suppeditare debuerat, in Essentia remisit: Idem fit de aliis subtilitatibus plurimis.

Calef. Discut. Penet. Radix.

Tempus radicis fodiendæ, dies est mensis Maij duodecimus ferè: quo nimirum Sol gradum Geminorum, tertium, quartum vel quintum permeat: Luna vero per decimum octauum, vicesimum, & vicesimum secundum eiusdem signi gradum, in mansione quinta, contendit. Caulis, cum folijs, medulla, atq; cohærentibus, Venere cum Ioue radiatione sextili in domo quinta iuncta, metitur. Semen vero colligitur mense Octobri, cum videlicet Mercurius in finibus, id est sua ipsius domo, in gradu Geminorum septimo constitutus fuerit.

☉ { 3. 4. 5. } ♊

☽ { 18. 20. 22. } ♊

Caulis. ♀ ✱ cum ♃ 5. Dom. Semen.

October. ☿. 7. ♊.

Quemadmodum itaq; ex specie plantæ mascula ob nobiliorem temperamenti naturam caloris perfectionem, Essentia, Oleum atq; Sal elicitur, Ex fœmella vero, quia plus humiditatis quam caloris, Salis vero materiam quandā crassiusculam & terrestrem continet, vnde & frigidior, horridior, effectuq; imbecillior deprehenditur, Magisterium, Oleum atq; Sal producitur: Ita etiam, ex hac tertia, quæ Sobolis siue pueri locum obtinens, ab reliquorum perfectione longius abest, et superflua humoris indigesti aquositate referta, viribus languidissima est, Extractum liquoris siue aquæ, Oleū, atq; Sal producuntur & acquiruntur. Nam Extractum, neq; partium tenuitate neq; virium efficacia tantum pollet, quantum Magisteriū: sicut nec Magisterium subtilitate, virtuositate (vt ita dicam) et facultate, Essentiæ æquari vsu experimur. Olea vero et Salis nomine appellatæ Substantiæ non eo modo se habent: Sed quoniam prius pinguiusculum Oleum dicitur, posterius vero, quoniam materia est, ex aquosa substantia coagulata & concreta, Sal: ideo amborum ea tantum est differentia, Quod quo corpora virtuosiora fuerint, eo Sal candidius atq; acrius redditur, Oleum vero pinguius & subtilius euadit: vtraq; vero tam Oleum quam Sal, virtute & ἐνεργείᾳ sunt potentiora atq; actuosiora. Essentiæ vero Magisteria esse nequeunt, siue ea imbecilla siue fortia vel fortiora dicatur: sicut nec Extracta, vel Magisteria vel Essētiæ esse queunt. Sed quilibet siue Essentia siue Magisterium, siue Extractum, priuatam et propriam facultatis suæ, tam possessionem quā appellationem retinet. Atq; hinc est, quod ex compositis imbecillioribus parum quidem Essentiæ, parum Magisterij, parum deniq; Extracti producitur, Sed virib⁹ et potentia nihilomin⁹ æquiualere sentitur.

MODI DESTILLATIONVM.



Quemadmodum in homine, cuius anima a DEO condita, corpus vero ex carne & sanguine concretum est, dotes cum sensuum tum ingenij variant, anima & spiritibus exceptis, corpusq; sine ijs mancum quasi & brutum torpet: Ita quaeuis res naturales, essentia & subtilitatum suarum præsentia destituta, inefficaces & cassæ deprehenduntur. Nam quid aurum, iucundum illud cordis humani θεραπεῖον profuerit, si quintam suam essentiā, quam loco animæ habet, amiserit? Quid porro Saphyrus, iucundo nitore oculos recreans, si Tinctura sua, quæ illi loco spiritus est, artificiosa segregatione priuata fuerit? Quid deniq; plantarum nobilissima quæq;, si tenerrimis & nobilissimis virium suarum partibus caruerint? An non, si viribus suis spiritalibus destituantur, etiamsi forma & materia quid retineant: tamen prioris conditionis respectu, pro recrementis inanibus & facibus inutilibus habenda erunt? Porro & animales, spiritales atq; ἐνέργειαι plantarum vires variant: non secus atq; hominum & animalium (cuiusq; in suo sexu & specie) natura atq; affectus, indiuersa feruntur & propendent: pisces quidem pedibus destituti ad natandum, aues bipedes ad volandum, quadrupedes in campo degendum: vnde magna quoq; in temperamentis diuersitas sequitur & promanat. Quæ cum ita sint, inuisibiles & interiores plantarum singularum vires, animalibus comparauimus, earumq; segregandarum genera siue modos statuimus duodecim. Quia itaq; trium præscriptarum subtilitates in copia externa crassum & terrestre quid possident, Ideo primo ex loco A. descensorie (vt in imagine, Taurum recta deorsum spirare vides) a corpore suo segregantur. postea vero ex loco B. ascensorie in locum C. eleuata, subtiliantur.

Definitio Magisterij.

Magisteriorum, quorum hic mentio fit, compositio, pro partium ex tribus primis principijs, Sulphure, Sale & Mercurio, cuilibet speciei, vnde extractio fieri debet, collatarum quantitate, varia est & multiformis. Non aliter enim atq; radices, folia & Semina, nec non flores, fructus & nuclei, non solum forma sed & qualitate, ideoq; virtutibus peculiaribus & operationibus inter se distant: Ita teneriores partium subtilitates ex iisdem separatæ, non vnam & eandem inter se conditionem & qualitatem obtinent. Ex his enim quædam, quia inter Essentiam & Tincturam, velut infans seu soboles inter marem & fœminam, medium quiddam tenent, Ideo Magisteria (id est, quæ neq; Tincturæ neq; Essentiæ participes, sed diuersum quid ab his existentes, ex virtute corporis vnde prodierunt, summa & nobilissima constent) apellata fuere. Horum alia constipant, alia laxant. Hæc autem præsentia, quia plantarum spiritus crassiores & magis terrestres fluctuant, aluum inflant, flatusq; & ventos excitant.

ἘΝΕΡΓΊΑ, EFFICACIA ATQVE VSVS BRANCHÆ VRSINÆ, tertiæ Imperatoriæ speciei, doctrina Paracelsica, animalis, substantialis atq; elementaris, in partibus corporis puerilis interioribus.

Soboles natu minoribus compar.

Virtutis & efficaciæ in planta hac proportio, ad commemoratarum est tripla: ideoq; natu minoribus, quibus non tam facultates naturales, quam corporis quantitas & ingenium numeris suis absoluta

soluta desunt, in casibus ante enumeratis ijsdem, comodissimè vsurpabitur. Præter facultates autem vulgares & quas hactenus recensuimus, reliquarum exemplo proprias et peculiares possidet, q̃ valetudini hominum curandæ, haud vulgari vtilitate & efficacia adhiberi comodè possunt. velut, Oleum Seminis atq; Radicis, *quod partibus ignobiliorib9 et imperfectioribus destinatur, quarũ substantia humiditate copiosiore, quam sanguine coctione bene elaborato perfunditur, qualis est, cutis operimentũ extremum, ἐπιδερμις siue cuticula vocitatum: cuti item ipsi, et post hanc panniculo carni proximo, q membrana carnosa Arabibus dicitur, & fibris per eũ sparsis, nec non Diaphragmati siue septo transuerso, atq; id genus mẽbris alijs.*



ELIXIER.

Radix exiccata, atq; Luna & Venere in Tauro constitutis, ad cicerum quantitatem concisa, in vasculum litera B. notatum inijciatur, oleo eiusdem vsq; ad repletionem vasis super infuso. Hinc in tubum A. ignis exiguus immitatur, & spacio dierum viginti nouem, donec Luna per totum zodiacum circumacta, ad idem signiferi punctum, vnde exierat, redeat, quiescere sinatur. Hoc facto, reclusis epistomijs duobus Oleum emittatur, & igne minuto, vsq; dum radix marcescat, eliciatur. Radice illa remota, recentem inijcito, iniecta Oleum ante exceptum super infundito, idq; nouem vicibus facito. Atq; hoc est Elixter, siue vita seruatrix, & menses prouocans.

Huic itaq; oleo artificiose segregato, in cerebro verminoso ea inest facultas, vt si clauso ore in lingua foueatur, vsq; dum vapor illius per sensus organa in cerebrum euolet, & vermes interficiat, & virus eorum saniei cuidam simile educat: quod in hoc malo affectus experiri, cuiq; est liberum. In aqua ex radice destillata, numero guttarum viginti & ventre ieiuno haustum, vrinam retentam aut suppressam exigit. Puellulis vero, quibus post annos pubertatis, id est ætatis decimum quartum, menses nondũ fluere incipiunt: illis antequam balneũ ingrediantur olei guttæ sedecim, in aqua ex florib9 destillata, cochlearis mensura, exhiberi debent: primo Lunæ diuiduæ & à coniũctione crescentis quadrante, qui fere in



EXTRACTVM ET SAL.

Extractum, cuius modo facta est mentio, hoc fere modo producitur. Radicis in tenues particulas concisa libris triginta, aqua ex tota planta separata superinfunditur, donec digitorum duorum latorũ altitudine super eas excrescat. Hæc beneoperta, per tres horas decoquuntur simul: decocta mensem vnum putrefieri sinuntur. Post liquor omnis exprimitur, expressus per vasculum T. colatur quam purissime. Colatum vsq; ad sexagesima partis residentiam incoquitur. Inde humoris dimidium per balneum elicito, Illud est extractum admodum subtile. Reliquum quod est, vndiq; tectum optime digeratur, digestum aqua eius propria ter resolue, & digerendo rursus inspissa, tum deniq; Sal prodibit.

diem à nouilunio septimũ incidit. Hoc enim pacto oscula illa venarũ, q̃ acetabula latinis dicuntur, reclusa, venenatum et excrementitiũ sanguinis mẽstrui humorem exonerant atq; effundunt. Quod ad præcauenda plurima eaq; grauissima morborum symptomata momenti plurimũ afferre solet. Extractum *plantæ totius destinatur partibus corporis, visui vel obuijs vel reconditis, tenui membrana obductis, tensibilibus atq; mobilibus: vt genitalibus, intestino recto, labijs, palpebris, meningibus & similibus. Per quinq; dies, tempore matutino cochlearis mensura haustum, 9. guttis olei vitrioli admixtis, epar splenem, atq; pulmonis arterias reficit atq; aperit. Capitis purgationẽ si quis desideret, hanc aquã alijs medicamentis, quæ temperamento ipsius optimè quadrent, admixtam adhibeat: ea enim vim purgatoriam ad cerebrum deducit, & operationem facilem præstat. Vitri Antimonij, hyacinthi citrini colorẽ referentis, grana quatuordecim in puluerem redacta, quatuor vncijs aquæ huius, per horas vigintiquatuor immergatur. Inde, clarum & sincerum quod est, leniter effundendo, ne quid pulueris humori effluenti adhæreat, desuper aufferatur. Eiusmodi aqua, diebus septenis tempore matutino, & ventre ieiuno sumpta, corpore à sumptione calidis tegumentis vndique tecto, purgationẽ affert omnium nobilissimam: quæ et phlegmatis humores glutinosos educat, totumq; corpus à viscositatibus superfluis exoneret.*

Qualibet herba præter virtutes alteri sui sexus communes peculiares etiam possidet.

Epar, Splenem, Pulmones } aperire.

Capitis purgatio.

Vermes in capite interficiens.

Vrinam suppressam expellens.

Vt puellulis menses fluant.

Humores phlegmaticos expurgans.

NATVRA, PROPRIETAS, ET VSVS BRANCHÆ VRSINÆ, doctrina Paracelsica, corporalis, materialis & complexionalis, in partibus corporis puerilis exterioribus.

Sal radicis atq; Herbæ *partibus destinatur, plus crassi humoris & substantiæ terrestris q̃ sanguinis possidentibꝰ: quales sunt adeps, caro glandulosa, vesica, peritonæum, & harum similes.*

VITRVM ANTIMONII.

Vitrum Antimonij, cuius hoc tempore apud multos vsus habetur frequens, ex Antimonio sæpe calcinato & rursus in pulueres redacto (calcinatio autem nouem, vndecim vel interdum etiam quindecim vicibus, donec hinc inde agitatum fumare desinat, repetitur) in lebete bene contecto, Borace Venetiano optimo liquatur, & in tabellam marmoream funditur.

Aceto dissolutum contra tumores quosuis, verrucas, varices, & callos siue supercrescentias ossiũ præcipuè, imponitur: tumoribus quidem adhibetur, quouis tempore et pro cuiuslibet indigentia, callis vero siue pôoris ossium, non nisi Luna decrescente, post Solis occasum, & quidem calens superligatur. Aqua vero propria, vel vitrioli (ea, quæ in destillatione ante Oleum effluxit) resolutum, animalium venenatorum

Tumores. Varices. Calli. Verrucæ. Animalium venenatorum ictus.

natorum ictus, præcipue autem κεραςῶν, serpentum corona & cornibus insignium, sanat. Quod non minus perficitur, si plaga phlegmate vitrioli primum elota, postea instillatione Salis resoluti irrigata & tandem molliter deligata fuerit.

ἘΝΕΡΓΊΑ. EFFICACIA ATQVE VSVS BRANCHÆ VRSINÆ, doctrina Philosophiæ veteris animalis, substantialis, atq; elementalis, in membrrs corporis humani interioribus.

Menses retentos & vrinam prouocans. Ascensio matricis. Vrinæ difficultates. Humores pituitosos educens. Epatici. Ictentia. Asthma.

Semen ex vino haustum menses in mulieribus retentos, atq; vrinam prouocare dicitur. Idem effectus quoq; radici Sale maceratæ, præcipue vero in stranguriæ difficultatibus, tribuitur. Quidã affirmant, Semen cum radice, humores pituitosos per aluum eijcere: radicis vero cum herba ex vino, aqua, vel cereuisia, decoctum, epaticos iuuare, ictcritiã profligare atq; ex sanguine expurgare: asthmaticis, siue respirandi difficultate laborantib⁹ arteriam asperã contortam laxare, respirationẽ prorogare, à phtisi præseruare: matricẽ deniq; inquiete fluctuantem atq; ad superiora ascendentem compescere, suoq; loco sistere.

NATVRA, PROPRIETAS, ATQVE VSVS BRANCHÆ VRsinæ, doctrina Philosophiæ veteris, Corporalis, Materialis, & Complexionalis in membris corporis humani exterioribus.

Capillus vt crispus fiat. Vlcera vsq; ad ossa serpentia. Tumor scirrosus. Tumores: Epatis. Splenis. Vteri. Pudendi muliebris. Apostema aurium soluens & saniem educens. Lethargus.

Succ⁹ vnguentis malacticis adhibitus, efficacia eximia deprehendi dicitur. Radix decocta et imposita õnib⁹ tumoribus scirrhosis, præcipue vero epatis, splenis, vteri, atq; pudendi muliebris, attenuandis commendatur: Succum ex floribus expressum atq; auribus infusum, affirmant earum apostemata soluere, sanieq; educta sanare: capiti vero à lotione illitum capillitiũ crispum præstare. Semen cũ ruta ad Emplastri formam redactũ vlceribus cancrosis et ad ossa vsq; penetrãtib⁹, fistulisq; vtilis habetur. Carbonib⁹ vero viuis iniecti fum⁹ per nares receptus, lethargicos siue veternosos excitare traditur.

NATVRALIS INCLINATIO ATQVE VSVS BRANCHÆ Vrsinæ, doctrina Magiæ cum veteris tum recentis, spiritalis, cœlestis & miraculosa, ex prioribus exoriens atq; effluens: in membris humani corporis interioribus & exterioribus.

Liberis amorẽ erga parentes cõcilians. primus gradus ignis.

Quod si radix hæc liberis alligetur, Ioue in domo quinta, Luna vero in gradu Geminorum 12. 18. 22. mansione quinta, constitutis, neq; vel Soli vel alij Planetæ cuipiam maligno aspectu configuratis, tum animos eorũ ad beneuolentiam & obedientiam parentib⁹ debitam, flectere et incitare creditur. Herba cum radice, caule & floribus, Sole radiatione sextili Lunæ configurato, demessa & gestata animalibus venenatis fugandis commendatur.

Annulus mirificæ efficaciæ.



Cum Saturnus, in domo sua propria, Aquario nimirum, constiterit, Luna vero Capricorni gradũ quartũ quintũ sextumue peragrat, Radix hæc fodienda est, atq; antequam ascensio vltra tertium gradum excreuerit, annulus inde formandus, ita vt & concaua superficies & cortex integra seruentur: qui digito annulari (cui singularis cum corde est cognatio) e vestigio aptetur. Hoc facto, spiritus cordis serenati mentis tristiciam omnem excutient, lætitiamq; & hilaritatem inducent. Eodem modo traditur & phrenisin siue mentis alienationem, ex nimia ira, indignatione & solicitudine ortam, soluere, nec non ab ingenti pauore stupentes, restituere, & cardiacam siue cordis (vt recentiores vocarunt) tremorem compescere.

Animalia venenata fugans.

Experientia cognitum est hoc etiam, Radix plantæ huius in puncto plenilunij, Sole in Leone, decade tertia (tum enim maximæ eius virt⁹ viget) cõstituto, in vas bene tectum atq; vitro incrustatũ si condatur, vasculoq; in sabulũ primo ignei caloris gradu imbutũ collocato, vstulari tam diu sinatur, donec humore consumpto marcescat, quod spacio dierum 30. fieri solet: Hoc facto, aceto mũdo elota, denuo in vasculũ per dies triginta suspẽsa seruetur, ita vt tota operatio sexaginta dierum numero finiatur, Hinc illi ea vis & facultas accedit, vt ex quolibet cibo, cui interposita fuerit venenum in eo reconditum extrahat: neq; minus id præstet in plagis aut vulneribus, venenata qualitate imbutis, quæ inde ad sanitatem facile reducuntur.

CAVTELA.

Mirabilis extrahendi veneni ratio.

Cum in radicis huius fossione, tum herbæ & Seminis trium plantarum, quas hactenus descripsimus, collectione, diligenter cauendum est: ne positus aut aspectus Planetarum aduersi & maligni adsint. Si enim hora collectionis herbarum istarum alterius, vel Saturnum & Venerem in Sagitario, domoq; quarta morari, vel Solem & Martem in Scorpione, domo secunda, Iouem vero & Lunam in domo quinta & in Piscibus versari, vel deniq; Mercurium in Libra decurrere contingeret, & dictorum signorum aliquod tum foret ascendens: tum futurum erat, vt qui istam herbam

intra

intra corp⁹ adhibuerint, ij tabi obnoxij reddantur. Vnde non mirum eſt, herbas officinarum, à Medicis tempus collectionis ignorantibus, interdum non ſine ægrotantium periculis, vſurpari.

Caput Quintum.

DE ANGELICA MARE MINORE, QVÆ GERMANIS Bruſtwurtzel dicitur.

GENVS, PATRIA, NOMEN,

Plantæ præſentis βοτανόγραφοι recentiores (quia antiquitus ignota fuiſſe quibuſdam viſa eſt) tria genera deſcribunt, idq́ verè: primo quidem domeſticum ſiue ſatiuum, ſecundo vero agreſte, quod nos hîc primum ſtatuimus, tertio & vltimo, locis humidis & paluſtribus proueniens. Sed tamen in eo errarunt, quod plantam primi generis (quæ reuera fœmina eſt) fortaſſe, quia ſatiua eſt & notior reliquis, viribus præſtare iudicarunt, agreſti ſecundo virtutis & efficaciæ loco relicto: quæ ſententia non leuiter impingit, ſed ferè toto (quod dicitur) cœlo aberrat. Nomen vero Angelica, quod huic plantæ tribuitur, à dictione Chaldaica אַנְגְלָא Angelach, quod græcè eſt Ἄγγελος, latinis Angelus, germanicè Engel, fluxiſſe videri poteſt. Phyſici enim Hebræorum libri herbæ cuiuſdam mentionem faciunt, cui nomen אֲבִירְגֶרַע Abirgerah, quod græcis eſt Ἀγγέλου ῥίζωμα, latinis Angeli radix, germanis Engelwurtz, tributum fuit. Vnde vero ſint nomina Germanica pluribus frequentata, Bruſtwurtzel, id eſt pectoris radix, Heiliggeiſtwurtzel id eſt Spiritus ſancti radix, hactenus docuit nemo. Veruntamen quoniam ſpiritus non ſolum Genium ſiue Dæmona ſignificat, ſed & halitum, Ideo corruptis tantum literis aliquot, inde deduci potuerunt. Cum enim (vt apertius loquamur) reſpiratio, ſiue etiã ſpiritus vitalis, cordi in pectore ſito inſideat, non abſurdum eſt, cum nomen Geiſtwurtz, tum alterũ Bruſtwurtz à ſpirando, Angelica vero ab Angelis, q quoq́ in ſpirituum numero ſunt, originẽ ſuam accepiſſe. Paracelſus à nomine cubicularis, quod græcis eſt θαλαμικὸς id eſt ad lectũ con iugalem ſpectans, hanc plantam Cubiculã appellauit: quod ſcilicet coeundi potentiam & libidinem in Viro, quemadmodum ſequens in muliere, extimulet atq́ roboret. Itali & Bohemi latinum Angelica retinent: quos Galli paruo diſcrimine ſequẽtes Angeliq́ dicunt, Poloni et cum his Sclaui Dziegil appellant, Britannis non incõmodè Halygaoſtaroote exprimeretur. Hæc itaq́ noſtra Angelica, non ſecus atq́ altera mitior ſiue domeſtica in plurimarũ regionum hortis colitur, ſed tamẽ locis quam maximè ſylueſtribus naſci gaudet. Suppeditant eam montana Seïr in Aſia ſupra Carmelum magna copia, huic accedit Atlas minor mons Affricæ, qua fõtes fluuioli Duus in regno Feſs emergũt. In Europa vero vbere eius prouentu fœcundi habentur, mons Aquilinus ſupra Landecum, montana itẽ Schirgantina oppido Imbſtenſi imminentia, nec non tract⁹ Grimſlenſis, et deniq́ montes Bohemiæ.

Veteribus hanc herbam incognitam fuiſſe. Tres Angelicæ ſpecies. Spiritus, Vita } in corde. Magna infirmior minore. Angeli ſpiritus ſunt. Paracelſus. Cubicula. θαλαμικὸς

אַנְגְלָא Angelach. Angelique. Dziegil. Halygaroſtaroote. Patria. Ἄγγελος. אֲבִירְגֶרַע Abirgerah. Engelwurtz. Bruſtwurtz. Heiligeiſtwurtz. Aſia. Seïr montana prope vrbẽ carmelum. Affrica. Atlas. Duus riuus.

SIGNATVR GENERALIS.



Sicut partium craſſiorum, & magis terreſtrium, carnis ſc. cartilaginum muſculorum & ſimilium ſignatura, tum quæ in corpore maſculo eſt, capite ſecundo, tum quæ in fœmineo capite tertio ſupra propoſita fuit: ita hoc loco ſequentes tres Angelicæ ſpecies, quia virtute & efficacia nobiliores, odore iucundiores, folijs teneriores exiſtunt, & in ſumma omnibus ſuis ſubtilitatibus à terreſtri ſubſtantia longius recedentes, operationem ſiue ἐνέργειαν ſubtiliorem atq́ ita animalem obtinent, Ideo & partibus vitalibus, neruis, cerebro, meningibus, medullæ, earumq́ cognatis & organis, aſſignantur & deſtinantur.

FORMA, CONSTELLATIO, ET QVALITAS ANGELICÆ MINORIS.

Radix plantæ huic eſt robuſta, craſſa et longi⁹cula: non tenuib⁹ fibrarum capillamentis, Sed grãdioribus adnatis, q̃ et odore et ſapore vrente, parẽtẽ non ſolũ æmulantur, verũ etiã ſuperant, diffuſa. Circa Maij menſis medium humorẽ concipit ſubluteum, lentum, & guſtu feruentem, qui & in caule diſſecto, veruntamen tenuior inuenitur: Quæ res Eruditorũ pleroſq́ (inter quos Serapion eſt capit. 252.) commouit, vt nomẽ Panax huic Plantæ accomodarent, ſuccũ vero Alſoſir nominarent. Vere autẽ appetente, cymas ex purpura rubentes emittit, ex quarũ medio caulis robuſtus, geniculatus et ſub rubens exurgit. Is tandẽ ex ſingulis articulis, quos inſtar arũdinis diſtinctos gerit, concauos alarum ſinus promit, vnde noua coliculorum proles egreditur, q folijs Branchæ Vrſinæ et mollioribꝰ et tenerioribꝰ, paulo poſt veſtiuntur: q̃ folia ficulneis nõ diſſimilia ſunt, niſi quod ãplitudine & craſſitie minore virore & inciſuris altioribus præſtant. Caulis vero ille, craſſus, procerus et concauus euadit, neq́ primo ſtatim anno (quod pleræq́ plãtæ faciunt) ſemina parit. Sed vires primum ſuas colligit radix, ſibiq́ fundamenta quam optima præſtruit: poſtea, ſi ſoli ingenium cœliq́ mores naturæ ſuæ congru-

Forma radicis. Radix calida & admodum feruens. Forma foliorum. Succus radicis. Alſoſir. Forma caulis. Angelica tardiuſculè ſemina parit.

S. 1 9. Sal. 1 Me. 2 } Partes.
☉ 7. ☿ 3. ☽ 2. } Partes.
☉ 6. ☿ 4. ☽ 2. } Partes.
☉ in 28. gr. ♌ ☽ in ♌ ☿ in ♍
Calfacit. Discutit. Expellit.



☽ ♌ 11. Mans. ☿ in domo 11. Semen.

congruentes senserit, tandem etiam Semina per caulem effundit: idq; anno tertio, raro secundo, nunquam primo. Ea in summo caulis fastigio, velut Anethi, Leuistici, vel etiam Panacis, vmbella, scilicet eleganti ampla & sublutea, ex qua iucundum & aromaticum fragantia & Branchæ Vrsinæ effigiem exprimentia generantur, consistunt.

Septembris dies 10. 11. 12. ☽ in ♌ 9. mans.

Dominium in radice sibi vendicat Sol partibus octo, Mercurius duabus, Luna totidem. Exquo sequitur, cum Mercurius Planeta ἀμφίβολος seu πολύτροπος id est varius & versatilis, ex parte altera Soli, altera Lunæ operam comodet, ideo eam ex partibus Sulphuris nouem, vna Salis, duabus vero Mercurij cõcretam & mixtã. Caulis & membrorum cohærentium virtus imbecillior est: ideoq; Soli acceptas refert, partes septem, Mercurio tres, Lunæ duas. Semen vero Soli proprias gerit sex, Mercurio quatuor, duas Lunæ. Quibus de causis plantæ totius in corpore humano facultas, calfaciens, discutiens, & expellens esse deprehenditur. Radici fodiendæ eligendus est mensis Maius, cum videlicet Luna in Leone et mansione vndecima, Mercurius vero in Domo vndecima constiterit. Herbæ vero demetendæ Iulius, cum Sol in 28. gradu Leonis, Luna in eodem signo, & Mercurius in Virgine situm habuerint: Semini deniq; carpendo mensis Septembris dies, 10. 11. 12. quibus Luna in Leone mansione nona moratur. Quæ ars Chymica ex planta producit, ea sunt (vt vocabula τεχνικὰ retineamus) Arcanum, Oleitas & Sal in quantitate quidem parua, sed tamen acre & mordax.

PRAEPARATIO *Arcani.*



EX prima florum sobole, antequam ea ex caliculis suis prodeat, præstantissimum contra paralysin Arcanum conficitur. Quod si enim caliculi siue capitula illa, Saturno in gradu Capricorni siue Aquarij sexto ascendente, diluculo ante ortum Solis, dum adhuc roscido humore rigua sunt, forpice præcisa, nec manibus attrectata, vasculo vitrato C. excipiãtur. & evestigio, ne quis vapor, inde exhalet, Alembico cæco A. cum cooperculo B. superaglutinato, per dies triginta in Balneo serventur, Ibi tum melligo quædam siue liquor melli similis se prodit, qui postea cum decima parte Caphuræ reconditus, & per Alembicum destillatus, humorem perelegantem & colore aureo fundit, cuius guttæ duodecim, tempore matutino, ore prius eloto, in linguã recipi debent.

ἘΝΕΡΓΕΊΑ, EFFICACIA, ATQVE VSVS ANGELICÆ MINORIS doctrina Paracelsica, Animalis, Substantialis atq; Elementalis, in membris corporis masculi interioribus.

Angelica Idiotis optimè nota. Paracelsus. Lepra curata. Alopecia Elephantiasis.

Hominibus plebeijs, vt rusticis & nautis, radicis huius vis atq; efficacia quam in corpora ægra exercet, notior ferè est, quam ijs ipsis, qui eruditione & variarum rerum scientia alijs præcellere videntur. Vnde magnificis laudem encomijs à plurimis non temere celebrata, immo & pro theriaca habita fuit. Arcanum eius *ob facultatem incidentem & digerentem, Epati præcipue, Spleni, venisq; corporis totius deputatur. Etsi enim medicamenta reliqua omnia nos fugiant vel deficiant, hîc tamen remedium siue alexipharmacon probatissimum sese offert, si ex vnica hac radice et lacte Virginis, anã guttæ decẽ vicibus singulis, nouem dies totidemq; noctes exhibeantur: corpus vero ab exhibitione sudando optimè expurgetur, atq; inde abstergatur & desiccetur. In curanda Lepra quantum valeat, specimen dedi (Paracelsus inquit) non in vno tantum homine, nec in vna saltem dicti morbi specie, Sed & in Alopecia & Elephantiasi: idq; admiratione Medicorum, laude vero artis & professionis meæ non minori, quam salute (quod multi homines testabuntur) ægrotantium. Quid vero (idem refert) Mediolani anno* 1510. *cum post bellum & famem diuturnam sæuissima pestis contagio incideret, herbæ hui⁹ subtilitatib⁹ medendo præstiterim, de eo in medio sunt hominũ multorum et honestorũ testimonia.* Oleum radicis *ob calorẽ exacte et optimè tẽperatũ, humiditatẽ vero optima proportione ad æquatam, cerebro et stomacho, omnib⁹q; neruis, q; partib⁹ his*

Lac Virginis dicitur certarum aliquot specierũ liquor.

duabus

duabus seruiunt, proprium dicatur. Cum Oleo vitrioli ex vino haustum, affectionem κωλικὴν siue intestinorum tormina sanat: Stomachum & intestina expurgat: flatus ibidem conclusos expellit. Duodecim vero guttarum numero vna vice vesperi adhibitum, cerebrum vaporibus repletum euacuat, visum clarificat, aurium tinnitus comprimit, & deniq; vertiginem in anterioribus capitis infestantem, abigit. Sal radicis *propter naturã expellentem, & acrimoniam mordentem pulmoni et renibus, cunctisq; qui per eos feruntur, meatib⁹, familiare habetur. In Essentia ex sulphure producta resolutũ, et tempore vespertino numero guttarum nouem ex vino potum, pulmones atq; latera ab omni inflammationum & apostematũ incidentium iniuria, libera & secura præstat. Idem à Paracelso Anthron, id est peculiaris Salis species siue ex herbis et plãtis, siue mineris prouenerit, dicitur: Sanguinem mirificè expurgat, precipue vero cerebrum, Si in Oleo fœniculi dissolutum guttarum viginti numero, vesperi & Luna decrescente sumatur, vsu per interualla sæpe repetito.*

Pulmonũ, laterum } apostemata. Intestinorum tormina. Stomachum, intestina expurgans. Flatus expellẽs. Vapores cerebri reluens, visum confortans, Aurium sibilus.

NATVRA, PROPRIETAS, ATQVE VSVS ANGELICÆ MInoris, doctrina Paracelsica, Corporalis, Materialis, & Complexionalis in membris corporis virilis exterioribus.

Radicis minutim concisæ libræ decem vino generoso & forti, donec visci modo lentescat, decoquantur: decoctum per saccum colatorium exprimatur: liquori expresso, saponis optimi sextarijs vini sublimati quatuor resoluti, misceantur libræ duæ, totidem Olei communis, & recentis adiectis. Ex hoc Contracti siue conuulsi, & manibus pedibusq; capiti, post balneum sudoriferum, toto corpore optimè si inungantur, balneum vero cum inunctione illa tertio quoq; die repetatur, Tum deniq; nerui obstructione affecti restituuntur, atq; æger ad pristinam virium sanitatem reducitur. Quod non in vno solum homine, sed pluribus ad lacũ Acronium siue Constantiensẽ, nec non in comitatu Tyrolensi, westphalia, & deniq; in hac ipsa vrbe Berlino, insigni fructu à me sæpius exploratum est & cognitum: Quin tamen ægro & particula Olei ex radice simul scrbenda exhibeatur, nõ omittendum. Porrò, in illuuie ἀνευρύσματος arteriarum intercipienda & compescenda, q̃ plantæ hui⁹ sit præstantia, Chirurgos solertes nequaquam fugit: Sicut neq; illud, quod inter herbas vulnerarias precipue eminet, dũ potionibus vulnerarijs, vnguentis et præsertim oleo ad ẽplastra vulnerũ, sarcotica, colletica, malactica, et epulotica accomodatissima reperitur.

VNGVENTVM.

Saponem, de quo hic dicitur, parare qui volunt, eum cultello assulatim secent, vel (quod melius,) ad tenuissimæ scobis lignariæ similitudinem radant. Hinc vinum sublimatum, pondere supra Saponis quintuplo in fictili vitrato optime calefiat, donec quodammodo (non tamen integre) efferuere incipiat: tum ramenta Saponaria iniecta, atq; hinc inde vsq; dum liquefacta diffluxerint, agitata, liquori de radice expresso, misceantur. Quibus peractis, omnia simul ad consumptionem partis mediæ coquantur. cocta denuo cum oleo oliuarum bulliant, donec vnguentum in vsum adhibendum fiat. Diligenter autem hoc loco attendendum est, Si fœminæ hæc medicina applicanda fuerit, vt in vini sublimati, antequam Sapo inijciatur, libras ternas, drachmæ Caphuræ tres resolutæ fuerint.

Lacus constantiensis. Tyrolis. Vuestphalia. Berlinum. ἀνεύρυσμα. Neruorum contractio. Potiones vulnerariæ. Emplastra { Sarcotica. Colletica. Malactica. Epulotica.

ἐνεργεία, EFFICACIA, ATQVE VSVS ANGELICÆ MINORIS doctrina Philosophiæ veteris, Animalis, Substantialis & Elementalis, in membris corporis humani interioribus.

Medici hanc radicem, quam calidam & siccam in tertio gradu statuunt, in venenorum antidotis maximopere commendant. Traditur ab ijsdem, aceto macerata, & in olfactum adhibita, pestis populatim grassantis contagia arcere: succus vero dentium cauitatibus immissus, omnes eorum affectiones dolorificas sedare: auribus instillatus, earũ parotidas profligare & discutere: contra πτερύγια id est vngues et neruosas oculorum circa corneam exuperantias, magnis laudibus vehitur. Radicis decoctum mane potum, pulmones laxat, & tusses veteres emendat. Contra pestem, si ea cum frigore inuadat, in vino dari iubetur, sin cum æstu, in aceto vel imponi, vel intra corpus sumi.

πτερύγια. Oculorum vnguis. Pulmones aperiens. Pestis. Dentium dolor. Aurium ventositas abscessus.

NATVRA, PROPRIETAS ET VSVS ANGELICÆ MINORIS, doctrina Philosophiæ veteris, corporalis, materialis, & complexionalis; in partibus corporis humani exterioribus.

Vulneribus, vlceribus putridis, morsibus, ictibus, & aspersionibus animalium venenatis, succus plantæ totius vel instillatus, vel vnguentis & emplastris adhibendis immixtus, ἀλεξητήριον salubre habetur. In membris frigore emortuis, vnitatis solutio si adsit, eam sanare traditur: Sin minus, carnem tamen & neruos recreare, atq; tumores ex frigore profectos discutere.

animalium venenatorum { ictus. morsus. aspersio. Membra frigore emortua.

NATV-

NATVRALIS POTENTIA, INCLINATIO ET VSVS ANgelicæ minoris, doctrina Magiæ cum veteris tum recentis, spiritalis, cœlestis, & miraculosa, ex prioribus exoriens atq; effluens: in membris corporis humani interioribus & exterioribus.

רמיון: Dimión. ♄ in ♋ ♋ Ascendens. Cancrum sanat.

Ex radice modo fossa & viridi ad huc, רמיון *Dimión, id est* ἀπεικόνισμα *siue imaguncula ad cancri effigiem sculpta, Saturno in signo eiusdem nominis tum ascendente posito, Vlceribus corrosiuis, quæ chirurgis ob similitudinem* καρκινώματα *dicuntur, si solummodo imponatur, ea absq; omni oleorum & emplastorum auxilio sanat. Veruntamen locus affectus, singulo die bis, diluculo nimirum et vespere, ægri ipsius vrina mundiusculè elui, et à sorditie expurgari, tandemq; imaguncula imposita obligari debet. Quæ vero Saturno domum suam, quæ in Capricorno est, tenente atq; Ariete ascendente, fossa fuerit, Ex ea è vestigio in particulas tenues concisa, succus exprimitur, & quam optime tectus ad partis decimæ consumptionem digeritur: digestus, Arsenico sublimato subtilissimo miscetur, & in massas redigitur. Hæ in orbiculos siue trochiscos taleri amplitudine formatæ, & Ambra aspersa, lana xylina linteisq; zendelinis, siue tenui quodam serico obductæ, ex collo si gestentur, præsentaneum non solum contagijs pestilentibus, sed & omnis generis exhalationibus venenatis,* ἀλεξιφάρμακον *siue Amuletum habentur. Quod ratione virium naturæ occultarum fidem meretur, cum Arsenicum virulenta sua qualitate, venenorum reliquorum vires obtundere & elidere constet. Sic de eodem succo compertum est, eum cum Mercurio coagulato & in tenuem pollinem trito (velut de Arsenico antea factum) præparatum & appensum, simili efficacia morbo Gallico (qui ferè nil aliud quam virulenta ex halitu infectio est, et quemadmodum pestis ex imaginatione & odore attrahitur, ita hic contactu ab alijs ad alios transit) omnes aditus atq; occasiones in corpore humano, præcidere atq; præcludere. Veruntamen hoc discrimen constituatur: vt, quemadmodum in præparatione* πειάπτου *prioris Saturnus, ita in posterioris Mars in Ariete, & cum eo Capricornus oriatur siue ascendat. Ipsa*

♄ in ♑ ♈ Ascendens.

Contra pestem et aërem venenatum.

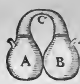
Arsenicum alia vena obtundit.

Mercurius coagulatus.

Contra morbum Gallicum.

♂ in. ♈ ♑ Ascendens.

MERCVRIVS VITAE.



Quomodo de ingyia, quæ naturæ impreßione & cœlestium qualitatum influxu in hanc plantam insita est, paulo ante dictum fuit: eo præter subtilitates enumeratas quoq; Mercurius vitæ aperta qualitate corpus humanum instaurans & roborans proponitur, hac quæ sequitur via parandus. Radix fodiatur Sole, Luna & Venere in prima domo cœli, quamuis non in eodem signo, iunctis. Sole vero Ioue & Mercurio dictū positum obtinentibus Semen legatur. Herba metatur, Sole cum Venere, & Mercurio in domo prima, quæ vita est, signo autem siue eodem siue diuerso, versante: quouis tamen tempore præstat, Planetas illos, siue domum Solis, Leonem videlicet, siue solium & exaltationem Mercurij, quæ in Virgine est, siue deniq; domos Iouis in Sagitario aut Piscibus obsidere atq; occupare. Radix ista itaq; cum herba et seminibus, in quorū locum & flores adsciscei possunt, non minutim sed grandiuscule et tesseratim concisa, in aquali leniter maceratur, & oneribus impositis degrauata seponitur. Mense vero vno cum dimidio elapso, primo ad instar vini ardentis materia tota destillatur, postea in vas appictum iniecta, ex loco A, per meatum C. in alueum B. & vice versa, ex B. per C in A, circulando agitur, vsq; dum ex centum, decem tantum partes resideant. Residuum est ille Mercurius vitæ, confortatiuum languentium, & vitæ φυλακτικόν.

deniq; radix, si fodiatur hora virtuti suæ fauente et congrua, facultates et operationes raræ atq; eximiæ bonitatis plurimas, vel in partibus corporis externis gestata, præstat. Notū enim est, cuiuscunq; mēbri signum δεσποτικὸν in fossione eius fuerit Ascendens, hui' ægritudinum et iniuriarū, diuino permittente auxilio, illa est προφυλακτικὸν proximū & optimū. Etenim q gra uibus fortunæ aduersæ calamitatib' anxij, animo franguntur, & tristi. ia mærore, q extabescunt, his in momento Leonis ascēdentis fossa appenditur. At quibus multū phlegmatis frigidi in pulmones decūbit, his cū ascensione Arietis adhibetur. Coitus vero potentia siue successus quos deficit, illis Tauri ascendentis tempus eligitur. Qui effectus omnes, sine dubio ab actionibus naturæ per odorem receptum (quem, vtpote sibi beneficum, morbus occulta propensione amplectitur) vim suam exercentis, proficiscitur & dimanat. Massa itaq; ex hac radice gestata, caput & omnes partes eius, siue motus participes siue expertes, confortat: meatus atq; vias per quas superfluitates eius excernuntur, aperit. Odorata vero abundatiam humiditatum in ventriculis cerebri maleficam, ex euaporationibus Stomachi crudis enatam, exiccat: vermes non solum in concauitate cerebri, sed et aurium et dentium, ac quod magis admirationem parit, fœda illa capitis et vestium animalia pediculos, interficit atq; enecat: halitum oris cōmendat: sanguinem non solum calore familiari imbuit et recreat, sed etiā expurgat atq; subtiliat: memoriā vero in tantū acuit et roborat, vt plurimi eius vsu et experiētia edocti, memoriā senio vel alijs iniurijs deperditā, inde reuocatam, plurimaq; iā obliuione obliterata, fortuito et spōte ceu monēte aliquo in mentē redijsse, aperte testati fuerint. humores acres αἰγύλου certi oculorū morbi, calore suo corrigit, et ophthalmiā sanat: meat' pulmonis obstructos aperit, ideoq; à tussi, spirādi difficultate, pectorisq; āgustia, q ἄσθμα dicitur. liberat et præseruat:

calculos renū & vesicæ frangit: vreteras tumoribus præpeditos & obstructos recludit & laxat.

Caput Sextum.

DE ANGELICA MAGNA FÆMINA, QVÆ ALIAS SILPHIVM DICITVR.

GENVS, PATRIA, NOMEN,

HERBAM istam Eruditorum pleriq; Angelicam Maiorem siue mitiorem cognominarunt, ratione fortasse quantitatis, quam possidet, ampliore moti. Nam inter omnes ferè plantas, quæ in herbarum numero censentur, hæc magnitudine non solum eminet, verum etiam caule in tantum crassescit, & roboratur, vt crassitie & proceritate, multos etiam frutices arborescentes euincat & superet. Etenim aliquando ipse, in Cœnobio hoc nostro Berlinensi, ex radice huius generis tenella, Praga Bohemiæ allata, sex annorum cultura caulem eduxi, qui altitudine supra hominis esset dimidia, crassitudinem vero pollicum duorum æquaret. Vnde cognomen magnitudinis huic plantæ non temerè tributum fuisse, intelligi potest. Hinc veterum quidam, καυλὸν siue caulem appellarūt, fortasse à caulis concaui magnitudine, vel ad differentiam succi ex eadem producti: fuere enim qui succum seorsim describerent, & lacteum siue Laserpitium nominarent: vt Hipocrates, qui solummodo radicē σίλφιον nominat. Alij ῥίζιαν, alij σίλφιον nuncuparunt: Sicut videre est apud Plinium lib. 19. cap. 3. Item lib. 22. cap. 23. Vnde vero sit illa appellationum varietas, vt in alijs herbis, ita & hic incertum est & incognitū: nisi nomen Silphium, ab insula eius nominis, quæ Syrtibus & sinui maris Affrici vadosi & reciproci, cuiusq; Herodotus lib. 4. meminit, tractum videatur. Vel etiam, quoniam caulis, folia & semina, formam Apij excepto colore luteo repræsentantia, ex grandioribus siliquarum siue folliculorum (qui græcis λόβοι & κεράτια, Hebræis מ ע Mots dicuntur) vtriculis prodeunt: ideo à siliquis, Silphion, vt sit q. siliquarum germen, originem suam acceperit. Maspeton vero dictum fuerit à dictionibus mas & peto, q. maris petitio: quia radix ista venerem in mulieribus efficacissimè stimulat, & coitus appetentiam vehementer irritat: cuius reipsa periculum facere, quos hæc delectant, poterunt. Quanquam autem nomen Maspetum à Plinio relatum, non latina sed græca esse origine sciam: tamen vtcunq; etiam se res habeat, planta hæc virtutis nomine & differentiæ gratia, à nobis Maspeton, Hebræis vero גברשאל gebarschaal, id est viri postulatio seu prouocatio vocabitur. Quibus de causis præter appellationes dictas, succus ille, qui ab Hipocrate (vt antea dictū) colore lacteo, quem etiam reuera obtinet describitur, fortasse ab augendo semine, insuper quoq; Sperma appellatus fuit. Prouent⁹ plantæ huius omnibus ferè locis communis est. Quantitate tamen & vbertate minorem producit Æthiopia, quam Armenia, licet robore & efficacia nequaquam cedat. In Europa vero ita innotuit, vt etiam ab Agricolis in hortis seratur.

Angelica planta grandiuscula.

λόβοι. κεράτια. מ ע Mots.

Maspeton. Mans peter. Venerem stimulat.

καυλος.

גברשאל ghebarschahal.

Sperma.

Aethiopia. Armenia.

CORPORIS FOEMINEI SIGNATVRA.



IN capite secundo, & superiore trium præcedentium plantarum historia, de corporis humani partibus crassioribus, exterioribus & magis terrestribus, deq; earum cum plantarum virtutibus & subtilitatibus cognatione & similitudine dictum est. Nunc vero ad aliam trium Angelicæ specierum, quarum substantia spiritu et anima plus vegetatur, descriptionem digressi, vt de partibus & membris corporis humani masculi tenerioribus et subtilioribus capite quinto disseruimus: Ita hoc sequenti docemus, partes corporis fœminei tenuiores, ceu sūt nerui, cerebrum atq; vterus cum sibi agnatis, venis scilicet nutrimentum fœtui deferentibus, lac generantibus, Sanguinemq; menstruum excernentibus & similibus, plantæ huius subtilitatibus, in quas singulari [illegible] propendent, signari.

FORMA, CONSTELLATIO ET QVALITAS ANGELICÆ MAGNÆ.

RADIX plantæ huius, ob corporis reliqui grauitatem & magnitudinem, quæ apud me in Cœnobij Berlinensis aditu ad vndecim palmorum altitudinem excreuisse dicta est, priore est robustior, et ne ventorum impetu euelli possit, multis adnatorum appendicibus, quæ externi corticis nigredine & carnis internæ candore, parentis faciem exprimunt, per terram diffunditur. Caulem producit exemplo Angelicæ, anno à satione tertio, lignosum, robustum, instar arundinis geniculatum,

NOTA. Quicquid energiæ animalis & substantialis mari antea tributū fuit, illud (quātu ad qualitates occultas attinet) & hoc loco sub intelligendum et ad corpus fœmineum accommodandum.



tum, intus inanem & lanuginosum: qui mense Octobri paulatim flaccescens, tandē Nouembri plerunq; tot⁹ contabescit et interit. Vestigia eius noua foliolorum purpurascentiū Soboles excipit, atq; ex radicis capite protuberat: vt scilicet homo de fida naturæ parentis prouidentia hoc modo edoctus, perpetuam huius herbæ fore copiam, ne dubitet. Folia maiora, serrata sunt, formamq; lupulorum, mollitiem Achanti & subluteum Chelidoniæ Maioris referunt: superiorū incisuræ, quam inferiorū perpetuo profundiores, atq; amplitudo minor existit. Sub finem mensis Maij, ex caulis iam enati geniculis singulis, sinuosa quædam vtriculorum inuolucra siue folliculi striati protuberant: in quibus nouella alarum, pediculorum & foliorum germina sensim nascūtur, & aßiduis incrementis aucta, tandem extra tunicas inuolucri sui (non secus atq; fœtus per os vteri) erumpunt atq; in lucem emergunt. Semen Anethi similitudinem præfert, veruntamen florum, ex quibus prodit, foliola sublutea sunt, quæ diffluentia, Semen Leuistici non dißimile, ex singulis vmbellæ pediculis dependens relinquūt. In radicē imperium suum exercent, Sol partibus septem, Mercurius tribus, duabus Luna: vnde mixtio eius ex partibus Sulphuris septem, et quoniam Luna et Mercuri⁹ humidum et frigidum suū coniungunt, Mercurij quatuor, Salis vero vna constabit. Caulis cū adnatis & sibi affinibus, quinque partibus Soli, quatuor Mercurio, tribus Lunæ subiacet. Semen deniq; Soli familiare est partibus sex, Mercurio tribus, Lunæ totidem. Ex qua

☉.7. ☿.3. ☽.2. } Partes.
Sul.7. Mer.4 Sal.1. } Partes.
☉.5. ☿.4. ☽.3. } Partes.
☉.6. ☿.3. ☽.3. } Partes.

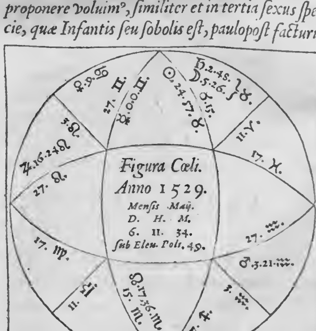
temperamenti constitutione apparet, his partibus vim aperiendi, attenuandi & consumendi, accessisse. Ideoq; quæ inde separantur substantiæ, eæ sunt, Oleum, Anthos siue virtus extracta, & Salis quantitas minuscula. Flores secunda die Augusti nec non quarta & octaua carpuntur, dum videlicet Sol & Luna in signo Leonis versantur, Mercuri⁹ vero in quinto gradu Libræ consistit. Herba & caulis, antequam efflorescant colliguntur, die mensis Iunij secunda, quarta, sextaue: quibus Sol in facie vltima, nēpe gradu Geminorum, vel 6. vel 8. vel 9. et 20. Mercurius in Tauro, Luna deniq; in Cancro, cursum suū peragunt. Radix vero fodienda est, cum iam herba mediocriter excreuit, nec dum seminum principia emergūt, quod plerisq; in locis circa quartum, sextum, et octauum diem Maij fieri solet: Sole sc: in Tauro, Mercurio vero in sua ipsius domo, prima Geminorum facie, constitutis. Eiusmodi fossionem Anno supra millesimum quingentesimum, vicesimo nono, octauo Iduum Maij, Hora vndecima, minuto tricesimo quarto, cum Vir quidam diuini ingenij instituisset, potestates & effectus in ea mirificos deprehendit. Cuius momenti thema (vt qui tū Planetarum & Signorū positus in cœlo fuerint appareat) velut supra in Imperatoria mare: ita hîc in Angelica fœmina, euidentioris doctrinæ gratia proponere voluim⁹, similiter et in tertia sexus specie, quæ Infantis seu sobolis est, paulopost facturi.

Nobile extractum ad Epilepsiam.

Contra Epilepsiam.



Tempore modo commemorato, quo radici vires Seminaria decessere, atq; vt Seminis procreationem moliantur, natura ductu in caulem euehuntur, Tum (inquam) Herba colligenda est, & minutim concisa optimeq; tecta, in aqua propria per dies duodecim maceranda. Quo peracto vasi vulgari, ne quid spirituum euaporet, destilletur: destillatum in organo apposito A. B. vsq; ad dimidij humoris euanescentiā, circuletur, atq; inde Epilepticis in paroxysmo exhibeatur.



ἘΝΕΡΓΊΑ. EFFICACIA, ATQVE VSVS ANGELICÆ MAGNÆ doctrina Paracelsica, Animalis, Substantialis atq; Elementalis, in membris corporis fœminei interioribus.

Quam in margine ad plantæ præsentis imaginem admonitionem adiecimus, Angelicam scilicet hanc satiuam siue magnam, quam nos fœminã statuimus, virtutem & efficaciam præcedentis, id est maris, in corpore humano exæquare partibus nouem, Eam hic denuo repetimus: veruntamen vt prior species viris, ita hæc fœminis familiaris esse & benefica subintelligatur. Virtutibus autem illis commemoratis Extractum *etiam quoddam ex radice, quod Anthos siue vis animalis dicitur accedit, & cordi atq; arterijs omnibusq; earum partibus appropriatur. Hoc in sæuitia pestis populatim grassantis cum aceto Sambucino, siue corallorum tinctura, quotidie tribus vicibus, mane scilicet, meridie, & vesperi, decem guttarum numero & quidem ore optime eloto, sumptum, hominem ab infectionis contagio, & veneni inflammatione tuetur. & qui venena frigida, vt cicutam, cerussam & Mercurium sublimatum biberint, ijs simili modo, sed tamen cum oleo Sulphuris correcto, exhibitum, subuenit & medetur.* Hinc Oleum radicis, *Stomacho, intestinis, & cognatis horum partibus, vt vesicæ & intestino recto proprium destinatur. Cum aqua mulsa propinatum, omnes humorum viscididates putrentes & membris impactas educit: nec non pituitam vitream extergit & eijcit, decem guttarum numero, in oleo vitrioli exhibitum: calculos renum & vesicæ frangit: vterum frigidis affectionibus languentem & fœda illuuie obsessum, excalefacit, expurgat & fœcunditatem fœminæ confert.* Sal ex radice & tota planta productum, *cerebro, membranis eius & partibus cognatis tribuitur. Oleo Solis dissolutũ, si quatuordecim guttarum numero hauriat, quem pestis, vel ex aëre corrupto, vel formidine concepta, inuasit, is exitum ægritudinis ipse sibi prædicet. Si enim sudauerit, conualescet: sin minus, eum liberari raro contingit. In aceto autem rosaceo dissolutum, & vesperi, Luna decrescente, viginti granorum pondere potum, epatis inflammationem restinguit: obstructiones in olfactus & auditus organis remouet, visumq; roborat.*

Viscositates putridæ membris adnatæ Pituita vitrea.
Calculus { renum vesicæ.
Pestis { infectio inflammatio.
Mortis siue vitæ προγνώστικον.
venena { Cerussa Cicuta. Merc. sub
Epatis inflammatio.
obstructio organorum in auditus & olfactus.

NATVRA, PROPRIETAS ET VSVS ANGELICÆ MAGNÆ doctrina Paracelsica, Corporalis, Materialis, & Complexionalis, in membris corporis fœminei exterioribus.

Oleago ex tota hac planta destillata, siue sola, siue (quod melius) oleo Caphuræ mixta, omnibus ferè vlceribus antiquis & rheumaticis, non sine magna admiratione præsenter adhibetur. Succus ex Semine, herba & radice expressus, atq; aq ex glacie longis frigoribus inueteratæ mixtus, intolerabiles podagræ dolores mitigat. Radix in puluerem redacta, & per nouem dies vino Cretico optimo nec adulterato macerata, tandemq; membris, vtpote brachijs, pedibus, coxendicibus, in quæ frigidæ fluxiones desidentes, ingentes dolores inferunt, calidè applicata, non solum dolores sedat, sed & sanguini, neruis & venis calorem restituit genuinum, & malum omnino profligat. Quemadmodum ignis naturalis membrorum ambustorum feruorem extrahit: ita aqua ex planta hac destillata, omnes adustiones ab igne, oleo & aqua feruente factas, si continuo imponatur, suppurari prohibet: ideoq; ambustis et inflammatis infrigidãtia non semper vtiliter adhiberi demonstrat. Planta ipsa, aqua destillata propria decocta, et epithematis modo pectori admota, mirificè cor roborat: tussi atq; alijs oppilationibus, ex fluxionibus frigidis ortis, medetur.

CONTRA PODAGRAM.



Planta hac, ex loco suo natali, Anno supra millesimum, quingentesimum, sexagesimo nono. quarto Iduum septembris, hora pomeridiana integre excisa est: quo tempore Saturnus in domo decima, Libra gradu duodecimo, minuto tricesimo primo, Mars vero in gradu Cancri vicesimo octauo, minuto quadragesimo, in opposito Iouis (qui in domo prima, Capricorni gradu tertio, minuto quinto, cursum suum peregit) positum habuere: & Sagittarij denique gradus octauus, minutum vero vicesimũ ascendit. Postea adhuc virens minutim concisa, succus inde expressus & sepositus fuit. Residuum vasi optime obstructo inclusum, & in cineres exustum, quibus succus ante expressus, & duarum librarum pondere inuentus, est superinfusus: huic addita sunt aluminis vsti, vitri ex Antimonio sufficienter calcinato & Smaragdi vitrore fuso, Sulphuris sublimati, ana vncia duodecim. Hac omnia per organum A. B. quod fornacis alueolus in hoc factus C. sustinuit, destillata, & in vasculum D. tertium excepta, Domino cuidam Præpotenti, qui in vicesimum sextum annum vsq; cum podagra continenter conflictatus fuerat, pannis calidis imposita, præsenti fuere remedio.

Vlcera antiqua & rheumatica.
Oleu caphuræ.
Sanguinẽ, Neruos, Venas } calefaciens
Calor non semper frigore restinguitur. Quod si enim hoc se ita haberet, in regionibus frigidissimis ignis nullus arsurus erat. Sed ignis igni extingui potest Quod ex calore radiorum solarium patet.
Frigidæ membrorum affectiones.
Cordis confortatiuum.
Tussis. oppilationes.

ENEPΓΙΑ, EFFICACIA, ATQVE VSVS ANGELICÆ MAGNÆ doctrina Philosophiæ veteris, animalis, substantialis, atq; elementalis, in partibus corporis humani interioribus.

Venena. Regurgitatio Stomachi ardorifera. Cor confortans. Qualitas. Dolores pectoris. Pleumonia. Pleurisis. Stranguria. Disuria.

Multæ et variæ huic plantæ virtutes tribuuntur. In hoc autem præcipue artis medicæ gnari conueniunt, quod eam aduersus venena vno ore omnes vnicè commendant. Tribuunt vero ei caliditatem & siccitatem in tertio gradu, atq; inde Cerebro humano, quod qualitatem frigidam & humidam obtinet, comodissimam esse statuunt: Hinc & omnibus morbis frigidis interioribus, vt doloribus pectoris, pleumoniæ, pleurisi, stranguriæ, disuriæ & intestinorum torminibus, decoctum eius ex vino potum, salutiferum habent: nec minus ad regurgitationes Stomachi ardoriferas compescendas, et cor confortandum, valere putatur: Acetum vero, in quo radix macerata fuerit, tempore pestilenti odoratum, atq; simul partibus verendis, a'is, vel alijs partibus illitum, ab aëre contagioso vindicare, sanguinemq; ab infectione asserere, traditur.

CONTRA TORMINA.

D. Balthasar Conradinus, haud vulgaris solertiæ Medicus, atq; exacta Medicinæ, tam Galenica, quam Paracelsica cognitione instructus, Puluerem ex radice & Damulis immaturis, ex aluo materna excisis atq; a torrefactione tritis, Colica atq; oleo affectis, ex aqua florũ Angelica propinauit, neq; paruã hinc laudem retulit.

NATVRA, PROPRIETAS, ATQVE VSVS ANGELICÆ magnæ, doctrina Philosophica, corporalis, materialis & complexionalis, in membris corporis humani exterioribus

Morsus animalium venenatorum. Ictus. Vlcera rheumatica.

Morsibus, ictibus & quibuscunq; animalium venenatorum iniurijs, nec non vulneribus & vlceribus antiquis sanandis, Radix ista, resinis, picei, ceræ, oleo, adipi, pinguedini et similib', pro conditione & qualitate mali affligentis mixta, adhibetur. Membra ex frigore & doloribus podagricis, siue alijs affectionibus motu priuata, & torpentia, decoctum plantæ huius pannis calidis applicatum restituit. Vlceribus cuniculosis, rheumaticis, & quibuscunq; vnitatis in corpore solutionibus manantib', eiusdem decocti applicatio vehementer vtilis habetur.

Oleum ad vulnera venenata.

Flores Angelicæ, in oleo communi (magis vero conferret proprium) donec vstionem sapiant frixi, percolentur. Colatura olei, vetustate colorem eleganter luteum contrahit, & venenis ictuum, morsuum, & vulnerum quibuscunq; auxiliatur, solummodo vel superillita, vel linamentis instillata & imposita.

NATVRALIS INCLINATIO ATQVE VSVS ANGELICÆ magnæ, doctrina Magiæ cum veteris tum recentis, spiritalis, cœlestis, miraculosa, ex reliquis prioribus effluens atq; exoriens, in membris corporis humani interioribus & exterioribus.

Lætitiæ conciliatiuum. Gemini. Vel Sagitarius ascendens. Incantatorum per se nulla potentia. Quicquid homo in medendo tentauerit, id ita tentet, vt simul statuat, Deum facultatem & potestatem medicis Indulsisse: nec vlli rei, nisi a numine diuino, efficaciam tribuat.

Sole in decimo quinto gradu Virginis, id est tertiæ faciei extremitatibus constituto, quod circa vicesimum sextum Augusti in anno communi fieri consueuit, Caulis geniculum à radice tertium, præcidatur: Post, reliqua duo ferro longiusculo terebrentur, donec totus caulis arundinis cauitatem accipiat. Per hunc canalem arundineum, potu frequenter recepto, omnes colli tumores, Angina, raucedines, & columellæ prolapsiones, sanantur. Mercurio vero in gradu Geminorũ septimo decurrente, atq; ab aliorum Planetarũ aspectu maligno libero, Radix si fodiatur, contra omnes cerebri morbos, præcipuè vero morbum caducũ, collo appensa gestatur. Oleum ex semine, simili tempore collecto, venis temporum, arterijs & naribus illitum, lethargos reuocat & restituit.

POMVM ODORVM.

Sole primum Leonis punctum ingrediente, herba collecta torretur, atq; in puluerem teritur. Inde cum aqua mulsa massula formantur, quæ appensa cor recreant, & mærorem tristiciamq; ex humore melancholico discutiunt. Quod si tempore dicto, Gemini siue Sagittarius ascenderet, tum massula illa, si absq; superstitione vt medium a Deo ordinatum, vsurpata fuerint, omnis generis veneficiorum, incantationum, & fascinorum conatibus & molitionibus in homines vel bestias, eludendis, & voto suo priuandis, amuletum efficax præstabunt.

Caput septimum.

DE ANGELICA MAIORE, QVÆ SOBOLI COMPARATA ALIAS LATINE LEVISTICVM, GERMANICE Laubstückel DICITVR.

GENVS, PATRIA, NOMEN.

HERBA

HERba hæc vulgaris & Germaniæ optime nota, quã aliqui Smyrnion aliqui Thalaspinum, aliqui λιγυςίκον, πανακέαν Dioscoridis lib. 3. cap. 61. alij vero Libysticum, alij Hipposelinum Gal. lib. 8. esse censent, vbiq; ferè Laubstückel / Libstückel / Leuttstückel / & in officinis Leuisticum appellatur. Vnde vero appellationes hæ Germanicæ extiterint, nihil certi quod affirmetur, succurrit. Quod si hæc (vt aliqui opinantur) Libysticum fuerit tum forte à Libone rege ingeniosissimo & Physices peritissimo, q cam in perpetuã sui memoriam (sicut regionem ipsam quam bello perdomuit) à nomine suo denominarit, appellationem accepisse videri potest. Nam cum Lybia siue לובים Lubim vocabulum sit Hebraicũ, & idem quod pluuiarũ expers significet, à regione Libya nomen hausisse nequaquam potest. Imo cum hæc ipsa planta non nisi humidis gaudeat, Ægyptus vero et Libya fluuiis destituantur, ideo in regionibus his (Nili littoralibus & sinu Persico exceptis) nisi ex quisita diligentia educetur, rarissima eſt inuentu. Nomen autem Laubstückel Germanis illis priscis forte Liebstiffel / siue Liebreitzel vel etiam Leibstercker aut Leibsterckel fuisse videtur, et longa vetustate corruptũ (quod de nominibus pluribus alijs factũ) in hanc appellationem tandem transiisse. Herbam enim quæ Liebstiffel siue Liebreitzel dicta fuerit, extitisse, à Iudæo Caramanicoaccepi. An vero an hoc nostrum Leuisticum sit, est incertum. Veruntamen cum natura nomini respondeat, nobis sane Reitz zur lieb, Hebræis גררהאראהב Garaheloheb, græcis πρὸς ἔρασιν ἐπαγαγών, Latinis Amorem prouocans dicatur: præsertim cum & nomen Leuisticũ aliqua ex parte tale quid promittat. Leui enim Hebræis adiunctũ significat: vt Leuiatha, rei alicui plus satis addictus, quales sunt qui amore furioso capti tenẽtur. Quanq̃ per dictionem Leuiathan etiã Draco, Sathanas item nec non Balenæ ingẽtes alicubi notentur. Posset etiam germanis Leibstercker siue Leibsterckel, Græcis σωματίσχυρον appellari. Nam adhuc q̃busdam in locis Brabantini Lauetse, quod ego recreamentum interpretor, dictitant: Bohemi Libzeck appellãt, Poloni Lubezeck, Vãdali et Sclaui Liebstock, Arabes Salis, Itali Leuistico, Galli Leuesche, Liuesche, et Achelarge. Post hos vero eã Paracelsus ob facultatem in operibus ligneis preciosis à carie vindicandis, à dictionibus μάραθρον καὶ θρὶψ (quarum prior, teste Plinio lib. 20. cap. 10. fœniculum, posterior eodem referente lib. 16. cap. 41. vermiculum lignarium, qui ligna erodit significat) Marathripsa id est Wurmfenchel denominauit,

Smyrnium. Thalaspinum. λιγυςικὸν. πανάκ..α. Libystic m. Hipposelinum. Laubstickel. Liebsticfel. Leuttstickel. Leuisticum. Reitz zur lie.. גרראלא הב: Garahel. heb. πρὸς ἔρασιν ἐπαγαγών, Libo Rex. Leui. Leuiathan. σωματίσχυρον. לובים Lubim. Lauetse. Libzeck. Luoczek. Liebstock. Salis. Leuistico. Leuesche. Achelarge. Paracelsus. Marathripsa.

SIGNATVRA GENERALIS.



Sicut in præcedentibus, secundo & quinto capite, de signatura partiũ crassiorum corporis masculi, postea de similium corporis fœminei in tertio & sexto, commemoratum, atq; itidem & in quarto ob plantarum conformitatem qualitatis cognationem, & habitus ad corpus infantile & semiperfectum similitudinem, factitatum fuit: Ita & in præsenti de signatura partium magis spiritalium, vtpote neruorum, tendonum, arteriarum, & venarum a nobis differitur: idq; ideo, quod hæ subtiliores, teneriores atq; magis mobiles existentes, corpori infantili semiperfecto siue (vt ita dicam) nondum nec viro nec fœminæ maturo, sunt agnata, & perfectioni acquirendæ a natura collata: ab omnibus vero lacertis, omento & musculis, nec non a cute segregata, ossibus tamen obtenduntur atq; obducuntur.

FORMA, CONSTELLATIO, ET QVALITAS.

Quamprimum vere appetente dies crescere, & niuibus calore Solari liquatis, terra à frigore solui & aperiri incipit: ibi tum radix ista acris, succosa subrobusta, candida, et iniuriarum cæli quarumuis patientissima, nec non restibili fœcunditate viuax, folia eleganter purpurascentia fundit: q̃ primo folijs Angelicæ nõ dissimilia, post vbi adoleuerint viridiora et longiora, sed tamẽ angustiora, pinnatiora (vt ita dicam) et incisuris profundius diuisa euadunt. Inter teneram illam foliorum segetem, sub finem mensis Aprilis, caulis robustus, arundineus, geniculatus, & concauus exurgit: qui vt continuo & in altitudinẽ & crassitudinem, cũ adnascentijs & folijs eorundem, more suo diffunditur, tum & folia, velut ille proceritate et crassitudine, ita hæc colore subluteo, donec ex viridi manifestè flauescant, magis magisq; augentur. Mense Iulio, ex summo caulis fastigio, vmbellæ elegantes & in orbem confertæ emergunt, q̃ postea (pro conditione loci cuiusq;) foliolis exilibus atq; è tenui candore luteis efflorescunt. His dissipatis capitula oblõga atq; striata succedunt, vnde semẽ gignitur graueolens & acre, Seminiq; Angelicæ magnæ tã simile, vt parum admodum discriminis (nisi quod modicè grandius apparet) visus humanus percipere possit. Radix ergo subacris, & gustu adstringens, cætera vero viribus languidior cum sit, ideo qualitatẽ ei⁹ suo regit Imperio, Sol partibus sex, Mercuri⁹ quatuor, Luna duabus. Caulis, et herba cum sibi adnatis Soli acceptas referunt partes quinq;, Mercurio sex, Lunæ vnam: quapropter, quoniam Mercurius Soli trib⁹ partibus coniungitur, ideo herbæ q̃ radici plus viriũ accessit. Semen, quippe quod virtutis copia præualet, qualitatis Solaris obtinet partes octo, Mercurialis tres, Lunaris vnam: vnde compositionẽ eius partibus Sulphuris octo, et quoniam Soli præter calorem tot partibus etiã siccitatem, inducenti, Mercurius dimidia naturæ suæ parte o-

Radix Leuistici murar mode admodum patiens & viuax. Flores. Foliorum habitus. Semen graueolens & acre. Conformitas seminum Leuistici & Angelicæ. Caulis origo. Caulis celer prouentus. Foliorum color ex flauo viridis. Radix Leuistici gustu astringit.
☉ 6, ☿ 4, ☽ 2 } Partes
☉ 5, ☿ 6, ☽ 1 } Partes
Herbæ plus virium quam radici inest. Semen.
☉ 8, ☿ 3, ☽ 1 } Partes
Sulp. 8, Sal. 2, Mer. 2 } Partes



Mercurius occidentalis siccitatem confert.

☿ {3, 6, 9} ♍ Gra.

Frigidum & siccum inserit.

☽ in {24, 26, 25} Gra. ♓

27. Mansio.

peram locat) Salis duabus, Mercury totidem constare apparet. Quæ cū ita sint, plātæ totiꝰ facultas in corpore humano, aperiens, expellens et instaurās statuetur. Tempus carpendi seminis in 6. et 8. Septembris ferè incidit, cum eo tempore Sol adhuc in Virgine commoretur, & omnium maximè in eo signo facultate calefaciente & siccante plantas imbuat. In herbæ & caulis collectione Mercurius occidentalis si fuerit, tum quia in eiusmodi positu plusculum siccitatis plantis cōmunicat, hæ partes Sal maiore copia fundunt: Illud si ad morbos calidos et simul fluxuosos siue intra siue extra corpus expetatur, Mercurio gradū Virginis 3. 6. 9. peragrante, quoniā is tum frigiditatē et siccitatē impertit, præcisio eorum est instituenda. Radix cum vnica ferè succi bonitate commendetur, Luna in gr. ♓ 24. 26. vel 28. in mansione 27. existente, quia eo tempore frigidi et humidi in plantis autor est, fodi desiderat. Si vero vel Sal aut puluis ex ea quæritur, siue morbis calidis et rheumaticis deposcitur, tum Luna in ☍ vel ☐. & in mansione 9. siue 25 locata, fodi iubeatur. Producta ex integra hac planta sunt, oleū Sal atq; liquor.

Natura Lunæ varia

Facultas plantæ totius.

Aperiens.

Expellens.

Instaurans.

☽ in { ☐ ☍

☉ in ♍ caliditatem & siccitatem impertit.

Oleum.

Sal.

Liquor.

Modus destillationum.



In præcedente Sphōdylij siue Brancha Vrsinæ historia, capite huius libri quarto descripta, indicatum est: destillationes non arbitrarias, nec cuilibet res communes aut vbiq; esse easdem: sed pro conditione virium spiritalium, siue mixtione elementorū, & qualitatum dominio, quo temperamenti sui potestate, in rebus, ex quibus nobilioris materia aliquid extrahendum est, prædita sunt; earum in corpore quolibet modos esse peculiares & methodos distinctas. Vt ergo lectorem de vulgaribus illis destillationum vijs duodecim, commodius edocere possemus, Ideo eas ad similitudinē spiritus vitalis in totidem animalibus optime notis, distinguerē et conferre libuit. Quapropter quemadmodum Taurus, de quo antea dictum, animal est rude, terrestre & iners, halitumq; suum rectà deorsum emittit: Ita a crassis & terrestribus plantarum corporibus, materia subtilior, primo deorsum educta segregatur: postea seorsim siue per descensum vel ascensum (prout res tulerit) subtilatur & defæcatur. Vt vero Equus membrorum gracilitate, robore, & spiritu animoso Taurum superat, atq; tota natura sua homini magis familiarior, gestibusq; gratior existit: Ita hæ tres plantæ partium suarum subtilitatibus efficaciores, nobiliores et tenuiores, quā illæ quas ante descripsimus, deprehenduntur. Quæ cum ita sint, illæ in modo præsenti primum nec sursum nec deorsum linea perpendiculari, sed decliui & leniter depressa, quali equus spiritum emittere consueuit, nimirum ex loco A in B. & ex loco B in C. eliciuntur: & consequenter ex C per alia organa, pars illa quam tenuiorem euadere volumus sursum, quam vero crassiorem, deorsum leuatur, atq; ita attenuata ad subtilitatem expetitam redigitur.

ἘΝΕΡΓΕΊΑ, EFFICACIA, ATQVE VSVS ANGELICÆ MAIORIS, doctrina Paracelsica, Animalis, Substantialis & Elementalis, in membris corporis puerilis interioribus.

Simplicia imbecilliora corporibus imbecillibꝰ idonea & maximè vtilia.

Icteritia.

Lactis vbertate nutricibus creans.

Proportionem habet hæc planta ad vires duarum priorū, Angelicæ nimirum Minoris & Magnæ, fere subquintuplā: ideoq; & robore spirituū infirmioribus, virtute naturali imperfectioribus, & corpore augmentum capessentibus adhuc, atq etiam omnibus, qui eiusmodi naturam aliquam obtinent (licet ætate grandiores fuerint) plus quam robustis competere iudicatur. Oleum seminis, vesicæ fellis, arterijs epatis & splenis, vtpote indigesta amaritie et viscoso humido perfusis, nec non pupillæ in oculis, & testiculis cerebri destinatur: Ideoq; per dies triginta quolibet die ter, diluculo, meridie & vesperi, singula vero vice decem guttarum numero, cum tribus guttis olei de cera, in haustu aquæ ex floribꝰ destillatæ sumptū, Icteritiā profligat. In lacte autē Caprino calido nouē guttarū numero vesperi haustū, nutricibꝰ lac copiosū, mundū, et sanū præstat. Vnguentū ex seminis raphani cōtusi partib. tribꝰ, olei Sulphuris parte vna, olei præsētis tribꝰ Luna decrescēte maxillis si inungatur, et corpore inde in balneū sudoriferū immisso, vapor excitatꝰ ore aperto donec optimè incalescat, recipiatur: Scorbutum, siue (vt Plin. appellasse videtur) Schelotyrben curat, q morbꝰ nautis occidentalibus in Noruegiam, Sueciā et Islandiam nauigantibꝰ familiaris, in Frācia et Italia ferè est incognitꝰ, sed ijs quos occupauerit, molestus admodū et noxius. Oleum ipsum ex cereuisia calente potum, sanguini coagulato, rupturis

Scorbutus.

Scharbock.

Sanguis coagulatus.

Rupturæ interiores.

Oleum de cera.

EXTRACTIO OLEI



Olei ex semine plātæ huius eliciendi, a natura eius modus & ratio est peculiaris. Nam pulueris ex semine minutim trito & molito libris singulis, vini albi sextarij duo in vasculum quoddam affunduntur, Hinc Alembico vitreo, & vesica bubula quā aqua frigidissima explet, obductos (quo inter Alembicum A & vesicam B continuum sit frigus) superimposito, & oleum & aqua continua coctione in receptaculum simul eliciuntur: quo peracto, oleum per fundibulum ab aqua segregatur, atq; lento ignis calore, tribus vicibus in balneo Mariæ rectificatur.

turis interioribus, à casu, contusione aut percussione factis, remedio præsentaneo auxiliatur: collectiones in carne nodosas, siue à sanguine grumoso siue pure, vlcerum, strumarum, glandularum & apostematũ profectas, emendat & sanat.

Liquor siue Succus plantæ totius, *venis, neruis, tendonibus, & ligamentis omnibus addicitur: Vnde mane & vesperi si sumatur, affectionib⁹ spasmicis et intestinorum torminibus medetur: Aquæ florum tiliæ permixtus, & infantib⁹ exhibitus, contra conuulsionem eorundem, quæ species epilepsiæ est, & in locis quibusdã Germaniæ Kinderwehe dicitur, optimum est remediũ. Calens haustus, lumbricos teretes alui interficit, & educit: ligna quibus fuerit illitus à vermibus vitiari prohibet, id quod & oleum præstat, si cum Sandaracæ Arabum, siue vt officinæ vocant, vernice coctũ fuerit.* Sal plantæ huius, *vesicæ, renibus, Stomacho & intestinis appropriatur: Ideoq́ sabulum siue arenulas ex calculo vesicæ & renũ collectas, resoluit & eijcit: in vesicæ quidem calculo si vmbilici, in renum vero lumborum, quæ supra os sacrum est, regio, oleo inungatur, & sal deniq́ ipsum aceto rosaceo dissolutũ hauriatur, corpore de hinc ad sudorem prouocandum, calidis tegumentis optimè tecto.*



Liquor siue succus.
Herba, radix, & flores, dum adhuc virent, concisa, & infictili optime contecto ad ignem (ita tamen ne efferueant) leuiter lixata, in saccum solidum & firmum R conduntur. Hoc assidua duorum pistillorum ligneorum retorsione vtrinq́ versato, succus ex materia iniecta exprimitur, postea vel melius digerendus, vel ita expressus (pro vt vsus postulauerit) reponendus.

Lignorum à carie præseruatio. Sanguis grumosus. Vlcera. Strumæ. Glandulæ. Apostemata. Affectiones spasmicæ, intestinorum tormina. Conuulsio infantum siue mater puerorum, Kinderwehe. Lumbrici teretes.

NATVRA, PROPRIETAS ET VSVS ANGELICÆ maioris, doctrina Paracelsica, corporalis, materialis & complexionalis, in membris corporis puerilis exterioribus.

Plantæ totius ex aqua decoctum, per filtrum defæcatũ, et cum melle in succum siue liquamen redactum, membris frigore læsis & spasmicis affectionibus obsessis, vtile remedium est: si horarum duarum spacio ante, in balneo aquæ ex planta ipsa ablutis, calidum inungatur. Aqua ex floribus destillata, cum albumine oui & modico Caphuræ mixta, & denuo destillata, omnes næuos & maculas cutis præcipuè vero faciei detergit, si vesperi per triginta dies illinendo adhibeatur: Lichenas & Herpetas miliares decoctum aquæ, Luna decrescente adhibitum, tollit. Vnguentum è floribus, antequam è capitulis suis emerserint, cum Oleo Therebinthino in marmore tritis, in sanandis vulneribus & ictibus virulentis, mirifica est efficacia: priuatim autem feruorem vulnerum à globulis tormentarijs incussorum, si Halinitrum additũ fuerit, mitigat & sedat. Acetũ quod horis vigintiquatuor in arũdine è caule Leuistici, seruatũ fuerit, si bibatur, angina laborantib⁹ subuenit.

Membra { Frigore affecta / spasmo obsessa. Ictus iaculorũ virulenti. Feruoris in vulneribus tormentarijs sedatiuum. Maculæ cutis & faciei. Lichenes. Herpetes miliares. Angina.

ἘΝΕΡΓΊΑ, EFFICACIA ATQVE VSVS ANGELICÆ MAIORIS doctrina Philosophiæ veteri animalis, substantialis, & elementalis, in membris corporis humani interioribus.

Veteres herbæ isti caliditatem et siccitatem in tertium ferè gradum pertingentem tribuerunt, ideoq́ radicem eius in cibos receptam, puerperam à partu optimè expurgare, & nouo conceptui habilem reddere, tradidêre. Eadem cum semine in puluerem trita & pota, melancholiæ euacuandæ commendatur. Aqua ex herba destillata mane & vesperi hausta, laterum doloribus & apostematis vtilis habetur. Nec minus ad faucium inflammationem, quam Anginam appellant, raucedines, dolores capitis, & Hemicraneam conducere putatur.

Laterum { Dolores / Apostemata. Puerperarum purgatiuum. Sanguinem melancholicum vitiosum educens. Angina. Raucedo. Cephalagia.

NATVRA, PROPRIETAS, ET VSVS ANGELICÆ MAIORIS doctrina Philosophiæ veteris, corporalis, materialis & complexionalis in membris corporis humani exterioribus.

Aqua pannis imbuta et imposita, carbunculum, Erisypelata siue ignem sacrum, atq́ similes inflammationes in pedibus, restinguere traditur. Succus ex radice & semine pari modo adhibitus, morsibus animaliũ venenatis subuenit: Fistulas oris et verẽdorũ, præcipuè vero oppido humidas & fluxuosas, & has quoq́ q̃ ab insigni siccitate fissuras agunt, sanat. Vnde duplici qualitate eius natura constare discitur: quæ res à sola fossione & repositione, de qua Veteres nihil literis prodidere, pendere videtur. Præter vsus autem commemoratos, herba hæc & in vulnerarijs locũ sibi vendicauit, atq́ ad ictus, plagas et similes casus, emplastris et vnguentis vtiliter additur, siue sola illigatura adhibetur:

Carbunculus. Erisypelas siue ignis sacer, Pedum inflamatio. Morsus animalium venenati. Fistulæ oris & verendorum. Herba Chirurgica ad ictus & plagas ex percussione sanandos.

NATVRALIS INCLINATIO, ET VSVS ANGELICÆ maioris, doctrina Magiæ cum veteris tum recentis, ſpiritalis, cœleſtis & miraculoſa, ex prioribus exoriens & effluens, in membris corporis humani interioribus & exterioribus.

E. K. Z. H.

Partum difficilem expediens.

Tot hoc loco artium (ſi Dijs placet) bonarum, immo præſtigioſarum potius antiquæ ſuperſtitionis vanitatum ferè dixerim, incertum quo autore, proſtant: vt eas peculari libro quis perſeq; atq; ex his ſolis nomen Germanicum Liebſtifftel *deducere poſſit. Sed harum tres quatuorue ſolummodo, quæ nullam cuiquam peccandi anſam præbeant, excerpturi, & ſuis de cauſis (quas hîc commemorari minimè neceſſarium videtur) ea de re pluribus verba facturi nequaq̃ ſumus. Anno ſupra milleſimũ quadringenteſimum, tertio & octuageſimo, qui mihi (Paracelſus ait) natalis fuit, die ab meo in hanc lucem ortu fere quinquageſimo nono Calendarum Octobris, Hora diei ſexta, radicem hanc cum ipſa planta, in cuius muſcarij pediculis non ſolum ſemen maturum, verum etiam pars florum reſtiterat, Vir quidam & ingenio & eruditione excellenti effodit, eaq; in caſibus haud paucis, præcipue vero in reducendis animis melancholia affectis, ſiue implacabili odio inuicem exacerbatis virorum & mulierum, miracula plurima deſignauit. Cuius rei cauſa fuit, quod eo tempore in gradu Virginis decimo Venus, primo & viceſimo Mercurius, viceſimo octauo Mars, in domo duodecima ſitum habuere. Porro à Fœmina quadam Illuſtri (idem Theophraſtus refert) haudquaquam ſuperſtitioſa, ſed multorum inuentorum artificioſorum gnara, audiui: quoties mulieribus in partu hæſitantibus, partem ex puluere plantæ huius integrè commolitæ, in hauſtu vini Maluatici propinaſſet, continuo eas liberatas fuiſſe: veruntamen infantũ hoc auxilio in lucem editorum (quorum plus minus nouendecim enumerabat) tres menſes ſuperuixiſſe nullum. Quæ res inde fortaſſe profecta eſt, quod Saturnus eo tempore in Scorpione prope caudã Draconis in domo prima extitit. Mihi autẽ (idem autor refert) anno ſupra milleſimum quingenteſimum, duodecimo, particula radicis illius, tempore modo nominato foſſæ, dono data cum eſſet, eadem multos haud vulgaris ſortis homines, qui cordis palmo, & infantes aliquot, qui Stomachi inflatione laborarent, parte ſuperiore in potum recipi iuſſa, inferiore vero in* περίαπτον *exhibita, liberaui. Cuius rei cauſa eſt, quod Leo in domo decima, Sol autem & Iuppiter (vtpote Domini dictarum ægritudinum) in domo prima, in Libra (domo Veneris) cuius tũ gradus ſeptimus aſcendit, conſtituti fuere.*

♄ ☊ } in ♏

In domo prima.

Paracelſus.

Cordis palmus.

Stomachi ſiue oris ventriculi inflatio & conuulſio in infantibus Herggeſper

G. F. H. Z. M.

Pertinax animorum in viro & muliere diſſenſio atq; odium.

♀ 10, ☿ 21, ♂ 28 } in ♍

In 12. dom.

♌ 10, ☉ 1, ♃ 1 } dom

♎ 7. grad. Aſcendens.

EXPLICATIO VSVS.

Quemadmodum capite ſexto, Virum ſpecie herbæ fœminea adiutum diximus, & vice verſa, mulieri ſpecie maſcula opem latam paulo poſt commemorabitur: Ita hac planta præſenti, licet puero deputata ſit, Virum tamen & Fœminam, homines authoritatis in his regionibus præcipuæ, anno ſupra milleſimum, quingenteſimum, ſeptuageſimo tertio, quo operis huius editionem meditabar, non ex parua animi, varijs tentationum fluctibus agitati, anguſtia vindicatos eſſe docemus. Non ergo antea profeſſis contraria a nobis proponi, quis ſuſpicetur. Nam an virum ex huius, fœminam ex iſtius, ſobolem ex alterius ſpecierum auxilio ſolummodo pendere oporteat, de eo regula nulla ſtabilis aut perpetua conſtituitur, & ſeruatur. Quod ſi enim hominis temperamentum qualitati plantæ, naturæ vero Symptomatis conditioni & naturæ temporis, membri denique affecti cognatio aſtrorum dominio reſpondeat, tum ſexum permutare (ita vt viro fœmina, Fœminæ mas, puero vero priorum ſpecies ambæ, vel prioribus pueri cedant) haudquaquam eſt vetitum. Tum etenim Viro qui frigidior, vires ſpeciei Fœminea, Mulieri quæ plus iuſto calidior maſcula (pro rei tamen natura, ſpiritus vitalis, humidi radicalis, ſanguinis, & in ſumma totius corporis ſubſtantiæ, imbecillitate vel robore, exceſſu vel defectu) per Arcana intendere vel remittere, atq; augere vel minuere licet.

CAVTELA.

Mira huius herbæ proprietas.

♐ Aſcendens.

☉ ☿ } in 6. dom

☽ in 7.

♂ ♄ } 11. dom.

Cauendum eſt ſtudioſè ne herbæ tres præſcriptæ cum ſuis radicibus, floribus & Semine, colligantur, decerpantur, aut effodiantur, Sagittario aſcendente, vel etiam Sole & Mercurio in ſexta, Luna in ſeptima, Ioue in nona, præcipue vero Saturno & Marte in vndecima domorum cœleſtium poſitis. Quod ſi enim hoc fiat, futurũ eſt vt ijs vtentes, ſpaſmo, arthritide & epilepſia correpti, ad annum aliquem Climactericum vſq; valetudine aduerſa tententur.

Caput octauum.

DE SVBFRVCTICE, FERVLA MARE, QVÆ ALIAS LIBANOTIS, GERMANICE Weyrauchswurtz & Frembder Roſmarinn appellatur.

GENVS, PATRIA, NOMEN,

Quo

QVO Ordine de prioribus duobus plantarum generibus, Imperatoria nimirum & Angelica disseruim⁹, eo etiam nunc ad tertiū, quod Ferulæ est, accedimus, et speciem eius cui Dioscorides lib.3.cap. 29. nomen Libanotis tribuit, ob naturam calidiusculam & qualitatem optimè temperatam mari præferentes, quamuis quantitate (sicut et in præcedentib⁹ factū) inter reliquas minima sit, tamen cum herbas proportione nō magnitudinis sed efficaciæ æstimemus, priore loco constituimus. Dicta autem est quibusdam & Rosmarinus, ab odore fortaßis potius, quam virtute & efficacia. Nam nec facultate nec habitu, & multo minus odore (quibus Rosmarinus & thuris lachryma non parum dißident) similitudinem aliquam cum Rosmarino habet: vnde hoc solum relinquitur, eam non à similitudine sed bonitate tantum odoris (quemadmodum alijs plantis contigit) ita denominatam fuisse. Verè autem Libanotin hanc cognominari, odor ipse tam radicis quam seminis maturi, non minore fide, q̄ Plinius lib. 19. cap. 12. testatur, manifestè demonstrat.

Sed nomen ipsum an à monte Syriæ לְבָנוֹן Lebanón, qui centum quinquaginta stadiorum longitudine inter Sidona & Symiram situs, amæna Cedrorum feracitate aliquando celebris habitus fuit profectum, & à Iudæis ad Dioscoriden deuolutum sit, siue à לְבוֹנָה Lebonáh id est thure, odoris ratione, descenderit, haud multum refert. Eandem vero cū illa q̄ Germani Hirschwurtz nuncupant statuere, quod pleriq; ex Theophrasto asserere conantur, à vero lōgè recedit. Veruntamen, cum hæc planta non solum forma & habitu, sed & virtute atq; efficacia ferulam veterum æmuletur, Ideo, vt tandem opinionibus & erroribus in constituendis speciebus & appellationibus herbarum finis aliquis imponatur, eam in Ferularum genere reponere placuit: nomine eius Germanico Weyrauchswurtz nihilominus retento, quamuis aliqui latinum à vento Libonoto, quem Sudwest zu Sud Germani nominant, descendere, affirmare non dubitarint. Herba ista nō vbiq; locorum prouenit: in Lusitania tamen circa Toletum, in Syria vero circa Seleuciā, et deniq; in Montanis Armeniæ minoris vltra vrbē Samosatā reperitur.

SIGNATVRA GENERALIS.



Qua ratione secundo huius primi libri capite dictum est: tres illas Imperatoriæ species, carnem, musculos et cartilagines corporis humani signare: in quinto vero sexus Angelicæ totidem, quia subtiliores existant, ad neruos, tendones, membranas & partes motus participes, non solum cerebri & medullæ, sed etiam corporis totius cum agnatis spectare, Ea & in hoc præsenti, tres species Ferulæ sequentes, quia partium tenuitate præcedentibus præstant, partibus corporis totius, vt robustißimis ita quoq; iniuriarum patientißimis, nimirum oßibus, dentibus, vnguibus item digitorum in manibus pedibusq; cornea quadam substantia præditis, nec non iuncturis & geniculis singulorum membrorū, et harū similibus, solidiore scilicet structura exædificatis, signatura sua respondere, atq; cognatione quadā cū ijs teneri, docemus.

Ferula.

לְבָנוֹן Lebanon Libanus mons 150. stadiorum longitudine ex Phœnicia in Syriam vsq; porrigitur.

לְבֹנָה Lebonah. Libanotis Dioscoridis primo loco statuitur.

Herbæ à nobis non proportione et habitu sed virtute æstimantur.

Odorum Thuris & Rosmarini magna differentia.

Weirauchswurtz. Libonotus. Sudwest zu Sud

Patria. Lusitania. Toletum. Syria. Seleucia. Armenia. Samosata.

FORMA, CONSTELLATIO, ET QVALITAS.

RADIX herbæ huius æqualis est, oblonga, parte sui exteriore ex cinericeo nigricans, interiore vero carnem thus redolentem possidens, palmi longitudine, & raphani instar, fibrarum adnatis destituta. Ex hac principio folia emergunt capillacea, siue graminis effigie oblonga & angusta: quæ Stellæ in modum è capite radicis per humum expansa, tandem in plures processus abeunt. Quo facto caulis æqualiter procerus, angulosus siue striatus, medulla copiosa refertus, & in stolones siue ramulos multos diffusus, medius inter hæc consurgit. Ex hoc vero, herba quædam tenera & eleganter viridis, fœniculiq; (nisi quod robustior, latior & craßior est) æmula, & quoniam in regionibus calidis viuit, eiusdem in crescendo celeritatem affectans, iucunda fruticatione plerunq; sub finē Aprilis, in conspectum hominū emergit, menseq; Maio trium pedum altitudine ferè, & latitudine satis ampla effertur. Mense Iunio, vmbellæ candicantes, & varijs capitulis (quorum

Natura Tincturarum.



Tincturæ, quarum hic fit mentio, sunt pars materiæ purioris efficacior, ex metallis, lapidibus, mineris, radicibus, herbis, floribus, semine & fructibus, maiori solertia quam labore, artificiose extracta. Est autem earum natura & proprietas quæ Chamæleontis, Nam quemadmodum hoc animal, incessu ingreditur tardo & lento: ita guttæ huius materiæ, præterquam quod paruæ existunt, pigra quoq; stillatione se inuicem sequuntur: atq; id quod ex destillatione est exceptum, omnis pinguedinis expers, colorem solummodo gemmæ cuiusdam mentitur, siue liquoris pellucidi faciem exprimit, non secus atq; animal hoc corpore macro, attenuato, & flaccido spectatur. Præterea vt Chamæleon, in quæ natura & ingenij sui ductu impellitur, ea spiritu admodum pertinaci, infracto, & constanti gerit, vt vel, quin voti compos fiat, a re incepta non desistat, vel certe mortem in molitione eius obeat; ita natura Tincturarum stabilis est atq; penetrans, imo morbi qualitatem inimicam non solum in carne, sanguine & neruis, sed & in oßibus indagat & persequitur. Quo modo deniq; Chamæleon solo aere alitur, & rerum variarum colores quoscunq; induit, Eo & Tincturæ ab aliorum elementorum mixtione liberæ, aerem puritate, subtilitate & perspicuitate æmulantur, ac rerum, ex quibus extrahuntur, colorem & splendorem nobilißimum, absq; vlla materiæ impurioris acceßione, sed substantia tenuißima & purißima adsciscunt, ita vt multorum annorum spacio nihil facium in fundum receptaculi sui deponant, sed perpetua & æquali claritate, perspicuitate, puritate, & subtilitate consistant, atq; si recte conditæ fuerint, perenni virtute vigeant.

Celer huius herbæ prouentus.

Sapor gummosus siue resinosus.
לְבוֹנְחשׁ רֹשׁ:
Lebanascho-resth.
Λιβανορίζωμα.
☉ 9, ♀ 2, ☽ 1 } Partes
☉ 5, ♀ 6, ☽ 1 } Partes
☉ 7, ♀ 3, ☽ 2 } Partes
Sul. vij. Mer. iiij. Sal. ij. } Par.



Virtus plantæ Calefaciens. Siccans. Conseruans. Tinctura. Oleago. Sal.
Tempus collectionis.
☉ ♀ ☽ } in ♉
Iulius. ☉ in ♌ ☽ in ♉
Augustus. ♀ ☽ } in ♎
Semen biforme

quædam aperta, quædam conniuentia, quædam flore liberata existunt) consertæ, sese proferunt: & non solum in caule grandiore, sed & adnatis, racematim conglobotæ visuntur. Floribus horum sub finem mensis Iulij depereuntibus, semen succedit, densa congerie confertum, & altera parte angulosa, altera vero rotunda quasi biforme, linguamq; si mandatur, gustu quidem aspero aut horrido, sed tamen resinoso afficiens: vnde fere, vt mihi quidem videtur, nomen λιβανορίζωμα originem traxisse possit. Qualitatem radicis dominio suo obtinet Sol partibus nouem, Venus duabus, Luna vna. In caulem vero imperio suo agit partibus quinq; Sol, sex Venus, Luna vna. In semine qualitatis Solaris septem, Venereæ tres, Lunaris duæ consistunt: ideoq; cum Venus & Luna frigido & humido multo ipsam plantam imbuant, atq; ita vis Solaris in calore naturali diminuatur, semen hoc (quod partium plantæ omnium nobilissima est) ex partibus Sulphuris sex cum dimidia, Mercurij sesquiquatuor, Salis duabus, compositionem accepit. Hinc itaq; plantæ totius virtus & facultas naturalis est, cum mediocri siccitate calefacere, & cum frigidi & humidi aliquid accedat (quæ duo cor æstuans & epar inflammatum restinguunt, & spiritus præterea omnes roborant) simul seruare. Producuntur autem inde, Tinctura, Oleago, & Sal. Radix mense Aprili fodienda est, cum ex frigoris iniuria nullam corruptionem sentiat: Sole nimirum, Venere & Luna in Tauro versantibus. Herba & caulis medio mense Iulio metuntur, cum videlicet Sol in Leone, Luna vero in Tauro positū habuerit. Flori carpendo tempus mensis Augusti, quo Venus cum Luna in Libra decurrit, deligitur.

ἐνεργία, EFFICACIA, ATQVE VSVS LIBANOTIDIS doctrina Paracelsica, Animalis, Substantialis & Elementalis, in membris corporis virilis interioribus.

Hæmorrhoidū fluxus nimius. Gracilia intestina. Duodenum. Voluulum. Ieiunum. Iliaca passio.

Tinctura ex tota Planta producta, post offa, omnium maximè partibus intestinorum superioribus, vt gracilibus, duodeno, ieiuno & volvulo, propria habetur: Ideoq; Iliaca passione siue conuoluulo ex intestinorū obstructione, phlegmone, et inflatione affectis, remedio præsentaneo succurrit, si tempore paroxysmi, numero guttarum duodecim, & quidem sine aliarum rerū additamento, adhibeatur. Totidem guttulis sumpta, nimio hæmorrhoidum fluxu debilitatis, sanguinē profluentē supprimit, sede atq; vmbilico oleo simul inunctis. Cum oleo vero per dies triginta, quotidie ana parte drachmæ decima ex sua ipsius aqua sumpta, apostemata pulmonum, laterum & intestinorū quælibet, emollit atq; aperit.

DEFINITIO TINCTVRÆ.

Tinctura, quarum præparatio in operis huius recessu varia & diuersa proponitur, essentiarum modo, virtutes sunt compositorum suorum primæ & nobilissimæ, in hoc solo ab essentijs dissidentes, quod materiam, ex quibus extrahuntur, colores adsciscunt, atq; inde nomen accipiunt.

Pulmo. Later. Intesti. } abcessus.

NATVRA, PROPRIETAS ET VSVS LIBANOTIDIS doctrina Paracelsica, Corporalis, Materialis, & Complexionalis, in membris corporis masculi exterioribus.

Intestinum cæcum. Colon siue crassum. Rectum siue longalon. Colica passio siue ventris inferioris tormina. Concoctionem Stomachi & retentricem Stomachi iuuans. Cephalalgia ex vaporibus malignis.

Oleum seminis & plantæ totius, parti intestinorum inferiori, nimirum, intestino cæco, colo siue crasso, nec non recto siue longalo, appropriatur: Ideoq; ventri, intestino recto, et spinæ dorsi, ad ignem inunctum, dolores passionis Colicæ, siue ventris intimi tormina, à suppressione excrementorum ventriculi orta, mitigat & tollit. A cibo regioni ventriculi illitum, motu ambulationis siue laboris vehementiori sequente concoctionem adiuuat, orificium item ventriculi constringit, & deniq; dolores capitis, qui ex malignitate vaporum ascendentium excitantur, prohibet. Salutare

præterea

præterea omnibus animalium morsibus venenatis est remedium: Sed cum celerius iusto vulnera ad cicatricem perducat, profunda parte semisana manente, rebus sanationis celeritatem inhibentibus, prius misceri, & tũ primum adhiberi atq; applicari debet. Sal plantæ huius, *ossibus solida duritie carentibus, vt cranio, costis, vertebris, spinæ dorsi, patellæ genuum et similibus destinatur: Ideoq; vlceribus phagedænicis, quæ acredine corrosiua ossa quoq; inuadunt, in Tinctura resolutum, atq; aperturam siue os eorum aliquamdiu conseruantibus cum oleo mixtũ, imponi iubetur. In phialam vero vitream optimè reconditum, & trium mensium spacio, in fimo equino hebdomodatim eundem redintegrãdo, in humorem aqueum transmutari si sinatur, visum clarificat, guttæ vnius numero Luna crescente in singulos oculorum angulos instillatum, loco nec absterso nec perfricato (cum mordacitas salsedinis paulo post euanescat) sed sponte dedolere misso.*

Antidotum ad morsus Serpentum.
Prudentia in vulneribus sanandis adhibenda.
Visum acuens.
Vlcera ad ossa vsq; corrosione serpentia.

ἐνεργία. EFFICACIA, ATQVE VSVS LIBANOTIDIS.
doctrina Philosophiæ veteris animalis, substantialis, & elementalis, in membris corporis humani interioribus.

Veteres (inter quos præcipue Dioscorides) Libanotidi huic plurimũ caloris, & siccitatis longè plus quã reuera possidet, attribuentes, literis prodidere: Radicem aridam cum vino sumptam, venenatis serpentũ morsib⁹ opitulari: contra tormina (q̃ torminũ species omissum) vtiliter adhiberi, & modo dicto si vsurpetur, vrinã quoq; et menses ducere. Semen vero crebro vsu haustum, morbum Comitialem & antiqua pectoris vitia sanare, atq; Auriginem siue Icteritiam flauam, cum pipere si adhibeatur, discutere tradunt.

Menses & vrinam ducens.
Veterum error de qualitate Libanotidis.
Ad morbum Comitialem & vitia pectoris antiqua.
Contra morsus serpentum.
Ad tormina.
Icteritia flaua.

NATVRA, PROPRIETAS ET VSVS LIBANOTIDIS
doctrina Philosophiæ veteris, corporalis, materialis & complexionalis, in membris corporis humani exterioribus.

Radix exiccata, in puluerẽ trita & melle admixto vlceribus imposita, ea emollire atq; expurgare perhibetur: id quod etiã farina olyræ & glandes tritæ præstare consueuerũt. Succ⁹ ex herba et radice expressus, atq; oculis cũ melle illitus, visum acuere docetur. Puluis radicis ad hæmorrhoidas supprimendas sedi applicatur: eodẽ modo et inflammationi intestini recti restinguendæ, et mariscis in eodẽ sanãdis, vtilis habetur. Schirrosas quoq; strumarũ collectiones ad suppuratione hoc auxilio deduci, et apertas purgari tradũt. Succ⁹ deniq; calens (ego oleũ poti⁹ calidũ probauerim) mẽbris illitus, omnes morbos à causa frigida ortos profligare, neruosq; obstructiõe affectos in integrũ restituere putatur.

Inflammationem intestini recti extinguens.
Mariscæ.
Vlcera maturãs & purgans
Strumarum collectione suppurans et euacuans.
Visum acuens.
Hæmorrhoidas sistens.

NATVRALIS INCLINATIO ATQVE VSVS LIBANOTIDIS
doctrina Magiæ cum veteri tum recenti, spiritalis, cœlestis, & miraculosa, ex prioribus omnibus effluens & exoriens, in membris corporis humani interioribus & exterioribus.

Planta hæc tempore nouiluny (vt vulgo constat) tota est flaccida, herbaq; languente, quasi emoritura, in terrã recurua spectat. Eius rei causa est, quod humor in ea contentus, omnis in radicem decumbit, vnde ea tũ succosa ad modum et in tumorem quendã turgescens spectatur. Hoc itaq; tempore radix si fodiatur, & herba primum à capite recisa, vestigio vero recisuræ aluta inde obligato, ad flatus vel Africi ab occasu brumali, vel Zephyri ab occasu æquinoctiali spirantis, atq; vbi radij solares nõ accedant, desiccetur, Tum vbi regioni inter pudenda atq; vmbilicum illigata fuerit, omnes humorum phlegmaticorum superfluitates ex ventre attrahit: vnde Leucophlegmatia, q̃ morbus inter species Hydropis censetur, ea curari posse videtur: si præter illigaturam dictam & puluis radicis alio tempore (quoniam vehementer diuretica est) fossæ, simul exhibeatur. Porro q̃ modo dicto & fossa & excitata fuerit, ea si solum modo in ore foueatur, omnes humiditates noxias à cerebro ad se allicit, ita vt trium horarum spacio hoc modo retenta, humiditatibus viscosis tota intumescat:

Emplastrum ad venena.



Radicis tempore nouilunij (vt coram dicitur) fossæ, postea arefactæ, & per radulam foraminulentam A molitæ, libræ tres, aquæ quæ in destillatione Therebinthinæ albicans secernitur tertiarijs sex, per horas viginti quatuor, vase optime tecto, decoquãtur. Decoctum, vt crassum quicquid inest exeat, percoletur, & donec liquoris mellei similitudinem recipiat digeratur. Digesto adijciantur resinæ clarificatæ, Masticis eodem modo preparatæ, & Camphoræ dissolutæ, ana vncia duæ, seui ceruini vntiæ decem, adipis Melini siue Daxi sex, ceræ quatuordecim. Hæc omnia in vase orichalcino exquisita coctione in vnguentum redigantur. Illud omnem virulentam malignitatem non solum ex vulneribus & vlceribus, sed & corporis cauitatibus interioribus, si calidum imponatur, prolectat atq; educit.

Nerui obstructione affecti.
Mirifica huius Plantæ natura.
Humores attrahens.
Leucophlegmatiæ curandæ ratio.
Apophlegmatismus.
Facultas aëris in nascentia.

Apoplexiæ προφυλακτικον. Tristitiam discutiens.

tumescat: ideoq. inter προφυλακτικα apoplexiæ vsus eius minime est negligendus. Si vero in pectore & circa os Stomachi, diebus ante et post plenilunium trib⁹ gestata fuerit, mentis grauitatē, inquietudine, & mæsticiā, q̄ cum ex abundanti maligno sanguine, tū frigore oriri solet, discutit atq. emendat.

Caput nonum.

DE SVBFRVTICE, FERVLA FOEMINA, QVÆ ALIAS THASPIA ET HYPOPION APPELLATVR.

GENVS, PATRIA, NOMEN,

Tesific. Veterum de appellatione herbæ huius testimonia. Tapsus Insula. Mare mediterraneum siue Siciliacum. Scammonea succus siue liquor purgationibus seruiens. תָּאַבְשִׁיבָה תאב Thaab. μνάομαι. Hypopion. שִׁיבָה Sibah. γῆρας. Cornea membrana. Thapsia à Thaabsibah. Fides in opinionibus est libera. Altersbeger. Γηρομάχων. Panacessus. Pancranon. Altera species Ferula fœmina.

PLANTA hæc præsens (vt non solum Dioscorides lib. 4. cap. 151. sed et Plinius lib. 13. cap. 22. testatur) à Thapso Insula maris Sicilici et decem stadijs à Syracusis distante, quod in ea primum animaduersa sit, nomen accepisse putatur. Quod vero Scāmonion quoq. dicitur, forte à Scammonia ob facultatem penetrantē atq. expurgantē, fuerit, pfectū. Sed appellatio Hypopiō vnde sit, affirmare difficile est, nisi à dictionib⁹ græcis ὑπώπιον siue ὑπώπιον (quarū penultima an per υ vel ι scribi debeat nihil moror, ingenijs sagaciorib⁹ hoc relinquēs) qbus affect⁹ siue vitiū oculorū, corneæ et humori eorum accidere solitū significatur, eā deducere qs velit: qua ratione & Parac. hanc plantā visui, et organis neruisq. ci inter alias partes dicasse videtur. Tertium vero ab his nomē frustra Tesific appellauit. Porro habit⁹ atq. descriptionis ratione nobilis hæc plāta Hebr. תָּאַבְשִׁיבָה Taabsibah, id est Altersbeger vocata fuerit, nomine sc. ex duabus dictionibus coacto: nā תאב cū græco μνάομαι idē est, et significat solicite aliquid abire, altera vero שִׁיבָה idē est quod γῆρας, latinis senectus. Ab hoc itaq. cōposito an vulgatū Thapsia descenderit, et aliorū nominū exemplo ab Hebræis vtpote gente omniū antiquissima, ad alios populos trāsierit, de eo (cū in eiusmodi reb⁹ fides libera sit) cuilibet integrū est iudicare. Veruntamē, vel antiquo nomine Thapsia, quo l ab alijs acceptum possidet retento, nobis differentiæ causa in posterū, Germāicè Altersbeger, græcè vero γηρομάχων dicetur. Est ergo hæc species Ferulæ altera, q̄ manifesta odoris, caloris, atq. saporis qualitate imbecillior, sed tēperamēti sui nobilitate in actu longè efficacior deprehensa, Fœmellæ locū occupat, magni in re medica vs⁹, atq. bonitatis excellētis.

SIGNATVRA GENERALIS.



Quo modo præcedenti capite octauo, de signatura partium corporis masculi solidiorum & duriorum quibus reliqua corporis moles sustinetur & fulcitur, ossium nimirum, costarum, dentium, cranij, Vertebrarum & articulorum commemoratum est, illo quoq. hic easdem partes signamus. Sed tamen hac signatura ad corpus fœmineum acomodanda esse vt cogitetur, lectorem attentum monere volumus.

πάγχρηστος. Trinacria. Otum fjerna. Laudanus Paracelsi. Thapsus. Sicilia. Apulia. Garganus mons. Zeila Insula. Thermopylarū angustiæ. L. Metellus Medicus. Montana Carinthiæ. Clagefurtū vrbs. Geldria regio. Piperium. D. Ioan. Comes Houensis. Nouiomagum. Auicenna. Disteldorpium ad Rhenum.

Pancranō, à dictione πάγχρηστος, quo medicamentū quoddā nobile, vsusq. contra varios affectus probatissimi significatur, & quali Paracelsus in Laudano suo (de quo plurimi plurimum falso se iactitarunt) vsus est, id q. non inter extrema medicamēti huius ingredientia habuit, originem traxisse potest. Neq. vero multū à vero recesserim⁹, si plantā hanc nostram (quantūcunq. etiam hactenus neglecta sit) eiusmodi loco habeamus: cum et Cicero, L. Metellum Prætorē simile Panchrestū habuisse, eoq. multos familiarium ex morbis grauissimis seruasse testetur. Piperiū sane ab acrimōia et caliditate radicis extiterit, quanq. in effectu et virtute, q̄ sensu odoris atq. gustus, robustior existat: quod cū Auicēna sine dubio cognouerit, eā lib. 2. cap. 710. haud Præter appellationes enumeratas qbusdā Trinacria dicitur, Ital. et Gal. latinū Thapsia in vsu est, Hispan. Otō ijerna. Patria autē plantæ hui⁹ fructicosæ, nō angustis solū Thapsi Insulæ Siciliæue limitib⁹ cōcluditur, Sed (vt plurimi viri eruditione excellentes scriptū reliquere) et in Apuliā, montes Gargani, nec nō Britanniā extenditur: imo et in Insula zeila atq. Thermopylarū angustijs pueni. Insuper, quod magis miretur aliquis, in montibus Carinthiæ supra Clagefurtū, et anno 70. in regione Geldrēsi, quo cū Ioāne Epis. Monasteriense Cæs. Maximiliani Filiā Nouiomagū deducente, concesserā, prope oppidum et arcem ducalem Disteldorpium crescentē inueni.

FORMA, CONSTELLATIO ET QVALITAS THAPSIÆ.

Forma. Dioscorides lib. 4. cap. 151. Theophr. lib. 9. cap. 22. Gal. lib. 6. Nero Imp. pigmentis mulieribus vsus. Habitus radicis.

QVEM habitum, quamq. formam hæc planta gerat, Dioscorides lib. 4. cap. 151. Quam autem vim & efficaciam obtineat, prior Dioscoride Theophrastus lib. 9. cap. 22. & Galenus libro 6. Quomodo deniq. in Italia per Neronem innotuerit, Plin. lib. 13. cap. 22. scriptis suis explicarunt. Principio ad formam eius quod attinet, Radix cortice duriusculo, crasso & subnigro vestitur, nec frequentibus venis diffusa, sed tribus ferè tantum fibris per interualla capillata, crassiuscula, & longitudine ad proportionem caulis, (qui grandis admodum euadit) non contemnenda spectatur: à

quo



quo habitu suo Nicandro Trinacria, quasi trifibris, appellata videtur: nisi à Sicilia, q̄ ob formam triquetram ita nominata fuit, nomen sit mutuata. Carne constat molli, fungosa, rara, candida, & sapore acri linguã vellicante. Caulem ex se promit non vnum, sed sæpius tres, sæpiusquinq́, interdum etiam sex siue octo, exili foliorum coma intenso virore fœniculi æmula atq́ ex adnatis suis emergente, stipatos atq́ eleganter consertos. Flores summo cauliũ grandiorum fastigio, effigie Anethi sed colore luteo, & conferto agmine conglobati insidentes, alibi locorum mense Maio, alibi Iunio, alibi (vbi scilicet maior est frigiditas) sub exitum Iulij emergunt, atq́ vbi effloruerint, paulo post dissipantur. Horum in locum semen latum & cimicum effigiem referens succedit: quod postea dum tardiusculè maturescit, plerunq́ vel tempestatum iniuria decutitur, vel in pediculis, antequam maturitatem integre assequatur, putrescit: quod veteres, quo minus de virtutibus eius commemorationem aliquam instituerint, proculdubio mouisse videtur. Dominium radicis, q̄ reliquis plantæ huius partibus præstat, Sol partibus octo sibi vendicat, Venus duabus, Luna totidem: ideoq́ qualitas eius, ratione mixtionis et concursꝰ elementorum, Sulphuris partibus octo, Salis vna, Mercurij tribus constabit. Caulis, folia, flores & quicquid his affine fuerit, naturæ Solaris partes septẽ possident, Venereæ duas, Lunaris tres. In semen ad iustam maturitatem perductum, et in loco à natura sibi constituto educatum, imperium exercet Sol partibus quatuor, tribus Venus, Luna vero quinq́. Ex qua temperamenti constitutione, tota hæc planta naturam discutientem, extrahẽtem atq́ euacuantẽ accepisse apparet. Quæ inde arte producuntur, ea sũt, liquor siue succꝰ Hazár dictus, Sal & Thurbith. Ad tempus plantæ colligẽdæ quod attinet, cũ non vbiq́ locorum (vt dictum est) eodem tempore absoluatur, ideo diligenter hoc loco obseruandum est: Si subtilitates eius tumoribus, oedematis & vitijs horũ similibꝰ extrahendo, educẽdo atq́ exonerando debellandis, adhibendæ fuerint, tum Luna à coitu cornibꝰ ad ortũ versis crescente, colligendã: Sin vice versa tumoribꝰ de industria excitãdis, humoribꝰ flatuosis colligendis, attrahẽdis et suppurãdis, vsus eius desideretur, tũ Luna ab oppositione cornibus occasũ spectantibꝰ decrescente demetendam. Quã naturæ in planta hac varietatẽ, singulari diligentia animaduerti, sũmopere est necessariũ. Quod si vero in vsus viriles expetatur, tũ (velut in historia Angelicæ, cap. 6. in tabella de podagra dictũ) quoniam natu-

Qualitas radicis
☉ 8 } Partes
♀ 2
☽ 2

Sulp. 8 } Partes
Sal. 1
Mer. 3

☉ 7 } Partes
♀ 2
☽ 3

Trinacria vnde.
☉ 4 } Partes
♀ 3
☽ 5

Virtus plantæ.
Calfaciens.
Extrahens.
Purgans.
Caulis.
Plantæ producta
Hazar.
Thurbith.
Sal.
עזר :
Herba
Tempus plantæ colligendæ diuersum.
Flores.
Luna crescens.
Plantæ diuersorum locorum diuersis temporibus florent
Luna decrescẽs.
Semen.
Tarda seminis maturitas.
Planetarum positus in sectione diligenter obseruentur.

Modus Destillandi.



Proposuimus hactenus quarto & septimo capite, modos distillationum duos, alterum quidem recta deorsum tendẽtem, alterum vero in decliue vergentem secundum lineam leniter depressam. Nunc tertiũ, directe in latus seu transuersum procedentem, quo videlicet piscis in aqua natans spiritum euentilat, commemoramus. Hoc ergo modo trium præscriptarum herbarum subtilitates primo ex loco A in B, & ex loco B in C rudiusculè educta, postea vel per ascensũ vel descensum, pro vt res tulerit, vel destillantur, vel alio modo subtiliantur, rectificantur, atq́ vsui apta redduntur.

Explicatio vocabuli Hazar.

De nomine Arcani Hazar, cuius hic mentio fit, quodq́ quia nec Tinctura cui efficatia cedit, nec Magisterium cui præstat, sed media inter hæc natura existit, appellationem inde accepit, hoc teneatur: עזר vocabulum esse origine Hebraicum, atq́ idem quod Germanicum Hilff bewensung *& Latinum opitulatio, vt puto, a dictione Opitulus (quo nomine aliquando apud Ethnicos summus Deorum Iuppiter, vt verus auxiliator & ἀλεξίκακος cultus fuit) ortum deducens. Qua vero ratione succus iste & nomen Iudaicum Opsdulchni (quod etiamnum hodie Æthiopes retinent) receperit, vix dici posse videtur: nisi illud forte a dictionibus ὀπὸς καὶ θυλάκιον (quarum prior succum, altera quiddam instar pilæ siue vesica grandiuscula, siue tympanitici humore flatulento turgentis prætumidum significat) extitisse putemus. Ex qua coniectura, Germanis hunc succum* Geschwulstsafft *recte dici, opinor: idq́ eo magis, Quod in plerisq́ India regionibus, Mulieres prodigiosa quadam salacitate & insatiabili coeundi libidine, genitalia virorum succo quodam opodylo in immensam molem (absq́ dolore tamen) adaugere, & supra quantitatem solitam longe extendere, atq́ turgida reddere constat: Vnde nomen opodylus, a dictionibus sane ὀπὸς & θῆλυς forte compositum quasi ὀποθῆλυς, latinis Succus fœminæ, Germanis* Frawensafft *fuerit nuncupatum. An vero herba hæc nostra præsens pro opodylo Indorum habenda sit, certo affirmari nequit. Sed tamen constat, succum illum ex radice herbæ cuiusdam, quæ fœniculi similitudinem referat, parari. Neq́ ex testimonijs antiquitatis ignotum est hoc etiam: Thapsiam impositam, summitatem virgæ virilis, quæ glans dicitur, ex tumore siue inflammatione præputio nudatam, restituere & curare.*

naturã et Viro et fœminæ familiarem poßidet, pro situ Planetæ eidem dominãtis, proq; sexus & partis affectæ conditione, certo modo atq; ordine, & colligatur & applicetur oportet. Vt, contra tympanitidem Viro carpitur, Sole in Capricorno constituto, Mulieri Venere in Libra commorante, vtrisq; vero simul, Luna Sagittarium peragrante. Quod si partibus genitalibus adhibenda fuerit, Viro quidem Sole in Ariete sito, Mulieri Venere in Scorpione collocata, vtrisq; vero Luna Aquarium obtinente, legetur. Causa huius diuersitatis est, quod Planetæ in eiusmodi signis constituti, vetustißimorum Artificum testimonio, dictorum membrorum dominium tenent. Quod itaq; hoc loco in hac planta obseruari iussum, illud quoq; de morbis omnibus alijs, Planetarum locis, & partibus affectis, diligenti cautione teneatur.

☉ in ♑
♀ in ♎
☽ in ♐

☉ in ♈
♀ in ♏
☽ in ♒

ἘΝΕΡΓΊΑ. EFFICACIA ATQVE VSVS THAPSIÆ, DOCTRINA Paracelsica animalis, substantialis, atq; elementalis, in membris corporis fœminei interioribus.

Arcanum Hazar.

Arcanum Hazar *membris plus quidem spirituali quam corporali naturæ participantibus, sed ex parte comprehensibilibus, ex parte non comprehensibilib⁹, vtpote potentiæ vegetatiuæ, sanguini, & humido radicali proprium habetur. Ideoq; per dies sexaginta, quolibet vespere à Cœna, triginta guttarum numero & ore optimè eloto, ex aqua quæ oleum in destillatione Sulphuris colore albo præcedit, si bibatur, pulmones & asperam arteriam à viscositatibus & phlegmate partibus his impacto (quod malum peripmeumonia dicitur) exoluit, ea efficacia, vt etiam phthisicos inde conualuisse sæpe contigerit. Triginta vero guttarum numero, guttis quindecim Olei vitrioli dextrè & sincerè præparati mixtum, & per dies tredecim dũ Luna decrescit, mane ex haustu lactis Caprini & ventre ieiuno sumptum, Epilepsia siue morbo comitiali laborantibus subuenit. Partu instante si fœtum in exitu moram longiorem trahere, aut inuolucrum eius (quod latini secundinam vocant) retineri contingat, numero guttarum duodecim, cum oleo communi mensura cholearis exhibitum, parienti non solum vires suppeditat, sed & labore redintegrato fœtum expellit: vel, si is iam exierit, secundinam resolutam extrudit.*

Thurbith.
Contra aurigi. nem, Melancholicas ponticitates.
Pulmones & arteriam asperam euacuans.

Thurbith, quod ex planta hac duplici via, *nimirum & pulueris & massæ forma produci potest, ventriculo, intestinis, vesiculæ fellis, & partibus harum cognatis dicatur. Ideoq; species vtraq; aurigini et alijs biliosis infectionibus, atq; melancholicis (vt ita dicam) ponticitatibus, per superiora quidem euacuandis in aceto simplici calido, per inferiora vero in cereuisia recenti siue lacte caprino gelido, vtiliter exhibetur.* Sal plantæ totius, *epati, spleni, renibus & membris horum affinibus tribuitur: Inde calculos renum & vesicæ pellit: vrinam promouet, & tartarum siue viscositates induratas resoluit: lumbricos interficit, educit, & sanguinem expurgat: matricem calefacit, euacuat & loco priore sistit: vsu crebro sumptum sudorem prouocat, vnde in curatione morbi Gallici minimè negligendum videtur.*

Sal.
Ad calculum vesicæ et renum.
Vrinam.
Tartarum.
Lumbricos.
Sanguinem impurum.
Matricem.
Sudorem.
Epilepsiæ remedium.
Partum promouens.

NATVRA, PROPRIETAS, ATQVÆ VSVS THAPSIÆ, doctrina Paracelsica corporalis, materialis & complexionalis, in membris corporis fœminei exterioribus.

Tumores excitans & profligans.
Vesicatiuum.
Ad sanguinem grumosum.
Cicatrices, maculas cutis & faciei delens.

Succus Hazar, pro vt radix fossa fuerit, ita tumores vel profligat vel excitat, & cantharidibus tritis mixtus cutem potenter vesicat, & loco cauterij vsurpari potest. In aqua siue phlegmate vitrioli viginti guttarum numero per tres dies haustus, sanguinem concretum in corpore siue externo vel interno resoluit: si regio in q̃ sanguis grumosus subsedit, decocto herbæ, florum & seminis lauetur, vel pannus decocto imbutis & impositis foueatur. Tumoribus ex loco incomodiore ad tutiorem (vt ex facie in dorsum aut brachia, ex genibus in suras) diuertendis atq; reuellendis, facilem et aptum se præstat: quod in administrationibus Chirurgicis vsum habet non contemnendum. Cicatrices ex vulneribus, ictibus, & plagis indecoras, maculas item faciei siue etiam cutis in reliquo corpore, decoctum aquæ tollit: longè vero efficacius id præstat succus plantæ totius, qui, pinguedine excepta, olei cuiusdam non absimilis spectatur. Flores oleum fundunt in parua quantitate turbidum & crassiusculum: semen copiosius & nitidius, reliqua plantæ portio, nullum. Ex florib⁹ & semine paratum quod est, facultatibus commemoratis omnibus pollet, in partibus corporis humani tam externis quam internis: florum quidem parte efficaciæ tertia, seminis vero dimidia.

Oleum ex Floribus & Semine.
Ad diuersionẽ atq; reuulsionẽ tumorum.
Olei virtus.

ἈΝΕΡΓΊΑ.

ἐνέργεια. EFFICACIA, ATQVE VSVS THAPSIÆ, DOCTRINA Philosophiæ veteris animalis, substantialis, & elementalis, in membris corporis humani interioribus.

Radix hæc cum cortice pondere obolorum quatuor ex vino, succus duorum aut trium ex aqua mulsa, cum semine Anethi pondere duplicato sumpta, phlegma viscosum in suspiriosis & bilem, tam per superiora quam inferiora eijcere atque expurgare traduntur: Succus vero & decoctum radicis omnes oppilationes & obstructiones membrorum interiorum, vt pulmonum, epatis, splenis & intestinorum remouere.

Potio asthmaticorum & biliosorum.
Contra obstructiones { epatis. pulmonis. splenis.

NATVRA, PROPRIETAS ET VSVS THAPSIÆ, doctrina Philosophiæ veteris, corporalis, materialis & complexionalis, in membris corporis humani exterioribus.

Succus in partes depiles illitus, crines elicere traditur. Idem cum thure & cera ana pondere drachmæ inunctus, ad maculas liuentes & lentigines, cum in facie tum reliquo corpore, vtilis habetur: veruntamen ne locus inunctus lædatur, illitura tempestiuè est remouenda. Melli mixtus idem præstat. Cum sulphure vero furfures, lepram, & psoram sanare, nec non callos siue strumas cuiuscunque generis discutere perhibetur. Contra impetigines, herpetas miliares, & scabiem cum melle illinitur. In vnguentum redactus, membrum non solum virile, sed & partes corporis quasuis alias ad tumorem perducit.

Crines producens.
Maculæ lentigines cutis & faciei.
Contra Furfures. Lepram. Psoram. Strumas. Callos. Herpetas miliares.
Cauterium.

NATVRALIS INCLINATIO, ATQVE VSVS THAPSIÆ, doctrina Magiæ cum veteris tum recentis, spiritalis, cœlestis, & miraculosa, ex prioribus omnibus effluens & exoriens, in membris corporis humani interioribus & exterioribus.

Succus plantæ totius cum albumine oui & vino albo mixtus, si puellulæ recens natæ priusquam ea aquam cõtigerit, per totum corpus illinatur, atque per horam ita relictus, post mundiusculè abluatur, Traditur næuos, quos ex vtero materno infans detulit, abstergere: membra autem eius inde quidem in tumorem quendã turgescere & quodammodo inflari, sed per totam reliquam vitam nullis abscessibus aut tumoribus tentari, quin & cute euadere vsq; adeo tenui & candida, vt etiam fibras & venulas subiectas manifestè spectandas præbeant. Radix, gradu Sagittarij quarto, sexto, octauoue & decimo ascendente, Luna vero in Ariete & domo quarta, Ioue in tertia, Sole in quinta constitutis, homini atra bile diuexato supra os stomachi si appendatur, melancholia discussa lætitiam inducet. Quæ vero Saturno cum Ioue in domo prima posito, & Luna in oppositione domum occupante septimam, Cancro vero ascendente fossa & appensa fuerit, contra tumores & oedemata amuletum habetur salubre. Quod si tempore fossionis Luna domum primam obtinuerit, Scorpio vero ascenderit, tum in locos mulıebres immissa, fluxum menstruum continuo prouocabit.

☽ in ♈ et 4. d.
☉ in 5 } dom.
♃ in 3 }
Næui siue ἐλαιοφυτικαὶ.
Medicamen mirabile cuius vis in multos annos perdurat.
Cutis qui fiat Candida mollis & tenuis.
Ad melancholiã
14 } grad. ♐
16 } Asc.
18 }
Ad { tumores Oedemata.
♄ } 1. dom.
♃ }
☽ 7. dom.
♋. Ascend.
Ad prouocanda menstrua.
☽ 1. dom.
♏ Ascend.

Caput decimum.

DE SVBFRVCTICE FERVLA, QVÆ SOBOLI COMPARATA ALIAS NARTHEX DICITVR.

GENVS, PATRIA, NOMEN,

HÆC est illa (vt potissima Eruditorum turba existimat) Ferula frutex, quam Hebræi מַקְלְעֶשֶׁב: Makkelheschéb, Chaldæi פַּרְקְדַל: Parekdal, Græci Νάρθηκα appellauere, post hos vero quidam (fortasse quia folia obtinet æqualiter erecta & porri similiora quam fruticis) appellatione ἀσφόδελος, quæ tamen diuersi generis herba est, celebrarunt. In Hispania Canabria dicitur, in Italia Ferola, in Gallia nomen latinum vsitatum retinetur. Frutex hic (vt Theophrastus lib. 6. cap. 2. commemorat) extra

Nomen Ferula.
מַקְלְעֶשֶׁב:
פַּרְקְדַל:
Νάρθηξ.
Ασφόδελος.
Canabria.
Ferula.

D locos

Patria. Giangargara villa. Monasterium Vision Christi præter hominẽ nulli animalium fas ingredi.

locos natales difficulter prouenit, & licet diligenti cura in locis frigidioribus & à radijs solaribus remotioribus colatur, non tamẽ eam quam in regionibus calidis habitus et qualitatis perfectionẽ sortitur, sed humilis vt plurimum & strigosus persistit.

Morion.

Quanquam vero plures Viri eruditione insignes, eum in Insula Morion (quæ vna est ex Fortunatis) ad arboris altitudinẽ adolescere tradiderint:

Aethiopia. Vision Christi monasterium. Affrica. Garamantarum regio. Apulia.

in Æthiopia tamen circa monasterium Vision Christi proceritate atq; vbertate præcellit, & quidem statura humana duplo celsior exurgit: ibique loci mulorum gregibus (qui in regione ista, præcipuè vero in villa dicti Cœnobij quingentis ab eodem stadijs nomine Giangangara, frequentes aluntur) in pabula miscetur. Nam nec Asinis nec vlli animalium viuentium, Cœnobiũ illud ingredi vel propius accedere cum liceat, Ideo quicquid pecorũ ad Cœnobiũ spectat, illud omne dicto loco nutritur, et præcipuè Asini hac herba pascuntur: vt hoc modo Plinius lib. 24. cap. 1. non frustra scripserit, Ferulas Asinis in pabulo gratissimas, cæteris vero iumentis præsentaneo veneno. Reperitur in Affrica in Garamantarum vicinia, frequentius vero & vulgarius in Apulia: in Germania Hominum saltem rei Herbariæ studiosorum diligentia plerisq; in hortis plantatur.

SIGNATVRA GENERALIS.



QVAM capite octauo & nono ossium corporis masculi & fœminei mentionem fecimus, eam quoque earundem partium hoc loco repetimus: ita tamen, vt signaturam istam ad corpus puerile (cum nec membrorum eius eadem sit durities nec planta robur simile) accommodatam & relatam velimus.

FORMA, CONSTELLATIO, QVALITAS.



Semen. Qualitas Radicis, ☉ viij. ♀ iij. ☽ ij. part. Germen radicis spongiæ ceruinæ similitudine.

RADIX ex qua planta hæc fruticosa progreditur, crassa est, oblonga, recta, & ferè grandioribus Fœniculi siue Pastinacæ similis, colore inter luteum & candidum media, graue olens quodammodo, acris, & raro fibrarum exilium capillamento hirsuta: intus succo abundat, reliqua solidiuscula existit: cortex durus & tenuis in rugas tenues contractus spectatur. Ex hac itaque mense Aprili ferè, primo oblongum cymatum in conum fastigiatorum germen, quale videlicet apud nos ex caulib⁹ brassicæ frigore hyemali defunctis prodire visitur, emergit: in vetustiore quidem quantitate maiore, iuuencula vero minore, & quidem præter magnitudinem, spongiæ siue fungi Ceruini, quem Germani Hirschbrunst nominant, similitudine, tactuque inter durum & molle medium obtinente: id deniq; antequam caulis altior exurgat resecatur.

Caulis. Genicula vaginulis obducta.

Caulis geniculatus, siue nodis quibusdam per interualla interstinctus, durus, lignosus, concauus, & medulla candicante infarctus spectatur: genicula vero eius singula tenui quodam reticulo seu vaginula arundinum exemplo obducũtur, equè sui & corticis lignosi sinu interiore,

Herba.

folijs cum mollitie insigniori eleganter virentibus, & fœniculi (nisi quod latiora & crassiora sunt) similibus, circumquaque conseruntur.

Flores.

Vmbellas verticillo densiore radiatas & floribus subluteis (excepta eorundem cum capitulis quantitate maiore) ad Anethi propius aspirantes, non solum ipse medius & grandior, sed etiam stolonum aliqui producunt: idq; in locis quibusdam calidioribus & humidioribus ineunte Maio, in frigidioribus vero & siccioribus sub exitum Iunij. Flores defluentes semen fuscum & latum, Fœniculiq; aut Anethi magnitudinem excedens comitatur. Plantæ integræ ex cœlesti trium Planetarum, Solis nimirum, Lunæ & Veneris in hæc inferiora impressione atque influxu, media quædam virium inter duas priores efficacia collata esse deprehenditur. Radix enim imperium Solis sustinet partibus septem cum dimidia, Veneris tribus, Lunæ sesqui-

sesquiduabus: vnde ex partibus sulphuris sesquiocto, salis duabus, Mercurij sesquitribus compositam et coagmentatam pronunciamus. Herba vero & caulis Soli acceptas referunt partes sesquisex, Veneri quatuor, Lunæ duas cum dimidia. Floribus et semini à Sole accesserũt partes sesquiseptem, à Venere sesquiquatuor, à Luna duæ. His ergo de causis plantæ huius totius qualitas et natura est, calefacere, penetrare, & euacuare. Radix si affectionibus à causa humida adhibenda fuerit, Venere in occasu Libram occupante, Luna vero in gradu Cancri secundo, sexto, octauone & vicesimo, in mansione octaua situm obtinente, euellatur oportet. Herbã, ad affectus corporis calidos & humidos si desideretur, Venere in ortu gradum Arietis nonum, tertium, septimumue et decimum peragrante, Luna vero eiusdem signi gradus in mansione vicesima octaua obeunte, colligi conueniet. Flores & semina Sole & Luna in Libra versantibus carpantur. Producta ex planta integra sunt, Oleum, Succus & Sal.

VIRTVTIS NATVRALIS CONFORTATIVVM.



SPONGIA ista antequam caulis altior iusto exurgat, vel vires eius in folia diffluant, tempore matutino ante ortum Solis demessa, minutim concisa, & in vasculo stricto collo optimeq; obturato triduum seruata, substantiam quandam humidam & aqueam fundit. Hinc vasculo, Alembicus A areum epistomion sustinens optime superlutatur, rostro vero Alembici vitrum minusculum, quod capacitate & magnitudine ipsi Alembico respondeat, committitur, osculo vero epistomij receptorium grandius agglutinatur. His factis contenta lento igne destillantur. Quotiescunq; autem gutta decem in receptorium minusculum extillauerint, toties epistomio laxato spiritus siue vapores in receptorium grandiusculum emitti, atq; os epistomij e vestigio occludi debet. Spiritus emissi in humorem quendam tennem soluuntur, qui triginta guttarum numero sumptus, & viros & fœminas ad coitum tam efficaciter incitat, vt reliqua in hoc genere medicamẽta potẽtia longe vincat, neq; ei aquale aliud reperiatur.

Sulp. 7. et semis. Sal 2. Merc. 2. et semi.
♀ in {9, 13, 17} ♈ gr. ori.
Herbæ et caulis. ☉ 5 & semis. ☽ 2 & semis. ♀ 4. partes.
☽ {9, 13, 17} 28. mansio.
Florum & seminis. ☉ 6 & semis. ♀ 3 & semis. ☽ 2. partes.
Qualitas radicis. Calfaciens, penetrans, euacuans.
♀ occident. ♎
☽ {22, 26, 28} gr. 69
octaua mansio.
☉ ☽ in ♎
Producta Oleum. Succus. Sal.

ἘΝΕΡΓΊΑ EFFICACIA, ATQVE VSVS NARTHICIS, DOCTRINA Paracelsica, animalis, substantialis, atque elementalis, in membris corporis puerilis interioribus.

Olea ex floribus & semine, si modò qua decet solertia subtiliata & rectificata fuerint, viribus & efficacia inuicem ferè æquantur: nisi quod seminis (cum maturitate perfectius sit) decima parte plus sulphuris, è diuerso autem florum (quia immaturius è materia crudiuscula & multo humore abundante proficiscitur) plus Mercurij possidet: Ideoq; florum quod est, oleo seminis paruo frigoris & humiditatis momento concedit. Primum itaq;, seminis videlicet, stomacho, cerebro & pulmonibus destinatur: Alterum, florum nimirum, neruulis, tendonibus, & cartilaginibus proprium habetur. Vtrumq;, quoad eius fieri potest purißimè subtiliatum & defecatum, ac cum oleo vitrioli tenuißimo æquali pondere, & tinctura corallorum rubeorum iusta proportione his duobus superadæquata, diluculo meridie & vesperi, qualibet vice triginta guttarum numero, in aqua ex vngula Alcis destillata exhibitum, adolescentulos annum decimum octauum nondum egressos, à morbo caduco sæpius vindicauit. Sal plantæ totius, cordi, epati, atque omni humori sanguineo dicatur. In aqua Sambuci siue Acetosæ resolutum, omnes defectiones animæ syncopticas, & quosuis æstus cordis malignos curat: sanguinem mirificè expurgat, atq; epar induratum emollit, si in essentia Thymi dissolutum bibatur. In aqua vero ex herba ipsa destillata cum olei ex semine guttis tribus exhibitum, calculos frangit & educit.

Oleum ex {Floribus, Semine.
Aqua ex vngula Alcis.
Morbus comitialis puerorum.
Aqua {Sãbuci, Acetosæ.
Deliquium animæ Syncope.
Aestus cordis.
Ad sanguinem impurum, et epatis duritiem.
Cõtra calculos.
Oleum vitrioli. Tinctura corallorum.

NATVRA, PROPRIETAS, ET VSVS NARTHICIS, DOctrina Paracelsica corporalis, materialis & complexionalis, in membris, corporis infantilis exterioribus.

Succus sincerus nec alijs rebus mixtus, cuti, musculis & alijs partibus carnosis appropriatur. Vsus ei frequentior est, in malis putridis, sed frigidis & manantibus: phagedænis item, fistulis, & omnibus alijs exulcerationibus patentibus, nec non glandis ex lue Venerea inflammationibus: priuatim vero ad pustulas digitorum intercapedines infestantes, quas Germani Griepeln *appellant, pterygia et reduuias siue paronychia, tam manuum quam pedum, ad bubones quoque pestilentiales patentes & sanationem ægre admittentes, sinusque vlcerosos venenata qualitate imbutos vel tetra illuuie inquinatos, efficacißimus habetur. Gangrænas cohibet, si pannus eo imbutus & amplitudine loco affecto respondens imponatur: ita, vt pars eius siccior vlcus, succida vero carnem circumiacentem,*

Mala {putrida, frigida, manãtia.
Ad {Phagedænas. Fistulas. Glãdis inflam. Pterygia. Reduuias Paronychia. Bubones pestil. Sinus. Gangrænas.

Ad { Ictus ani. / Vulnera venenata.
Vlcera fœtida.
Mater puerorum.
Conuulsio.
Cutis formicans Geitwurm.

centem, quatenus inflammatione affecta est, contingat. Succus radicis & herbæ cum micis panis olyracei optimè subactus atq; in emplastrũ adhibitus, vulnera antiqua fœtida ad sanationem perducit. Pueris quos vehementior conuulsio vel resolutos vel contractos reddidit, vbi primum decocto herbæ florum & radicis abluti fuerint, oleum circa neruos & tendones si inungatur, eos sanitati restituit: idẽ cum succo emplastris & vnguentis mixtum, morsus & ictus animalium venenatos, vulnera item telorum intoxicatorũ punctim vel cæsim facta, sanat. Sal in lixiuio ex sarmentis vitium resolutum, & dorso puerorum à balneo affricatum, cutem formicantem (quod malum Germani Geitwürmlein siue Mutesser vocitant) curat.

SAGAPENVS.

PARS caulis huius interior, modo quo radix Panacis Heraclij, certo anni tempore vulnerata, vasculo subiecto, liquorem stillat glutinosum, graueolentem & amarum. qui vbi defecatus fuerit, primum candicat, postea colore subrubeo assumpto instar gummi induratur, & pro Sagapeno (quod tamen diuersum ab illo ex Media & Armenia importatur) in vsum medicum adhibetur.

ἐνεργία, EFFICACIA, ATQVE VSVS NARTHICIS, DOctrina Philosophiæ veteri, animalis, substantialis, atque elementalis, in membris corporis humani interioribus.

Cõtra { Hæmorrhagiam. / Dysenteriam. / Tormina.
Cõtra { Hæmoptoiam. / Strangulationẽ. / Diarrhœam.
Auxilia { Ventriculi / Digestionis.
Spongia flatus, Blasschwammen.
Venerem ciens.

Semen granorum decem numero (ego vero olei ex semine guttas sex probauerim) & cum hoc medulla caulis, hæmorragiam & fluxum dysenteri- cum sistere perhibetur: ex vino vero, torminibus præsentaneo esse auxilio. In eodem medulla caulis, quæ Sambuci non dissimilis est, si sumatur, sputo sanguinis, strangulationi et diarrhoeæ vtilis habetur. Vmbellulas & caulem, antequam adulta consenescant, Spinachiæ modo si coquantur, ventriculum iuuare & digestionem promouere tradunt: sed ex esu eorum nimio capitis grauitatem induci. Spongiosus cymatum conus, cuius modo facta est mentio, quique plerisq; à distensione membri virilis Spongia flatus, germanicè Blastschwammen dicitur, viros & fœminas in Venerem stimulare creditur, si ad ignem cum pipere & sale assatus, in cibos sumatur.

NATVRA, PROPRIETAS, ATQVE VSVS NARTHICIS doctrina Philosophiæ veteri, corporalis, materialis, & complexionalis in membris corporis humani exterioribus.

Contra hæmorrhagiam narium.
Sudorĩferum.
Ad visum clarificandum.

Tuberosum illud radicis germen in puluerem redactum, naribus ad fluxum sanguinis inspergitur. Semen cum oleo (mihi autẽ oleum seminis potius sumendum videtur) spinæ dorsi in loco calido inunctum, ad sudorẽ prouocandum commẽdatur: Succum oculis adhibitũ, visum roborare volunt.

NATVRALIS INCLINATIO ET VSVS NARTHICIS, DOctrina Magiæ veteris & recentis, spiritalis, cælestis, & miraculosa, ex prioribus omnibus exoriens, effluens & genita, in membris corporis humani interioribus & exterioribus.

☽ { 11 / 15 / 19 } 6. ♌ 10. mans.
☽ in ♎
Contra incantationum maleficia.
Ad debellandas euaporationes malignas Camerarum recẽ. structarum vel dealbatarum, & animalia venenata
Plenilunium.
Ad coitus potentiam roborandã.
Ad faciem decorandam.
♂ in 1. do. in ♒
♃ ♀ in 7. dom. ♌

Spongiolæ à trunco plantæ extuberantes, si maturitate completa, Lunaq; in mansione decima, gradu Leonis vndecimo, decimoquinto siue etiam decimonono, Venere vero in Libra positum obtinente decerptæ, & ternæ in pannum lineum colligatæ, Coniugibus facultate coëundi incantationum maleficio priuatis appendantur, siue (quod melius) cum sale & pipere (velut antea dictũ est) esui dentur, illos à fascino exoluunt: In vniuersum, cum radice gestatæ, Masculis vires in Venerem & augent & extimulant. Semen cum radice tesseratim concisa, in Cameras muro recenti structas siue calce incrustatas, carbonibus iniectum & suffitum, non solum eas ab exhalatione calcis maligna liberat, sed & animalia venenosa, si quæ illic habitauerint, expellit. Succus ex radice in puncto plenilunij fossæ, cum sulphuris ter sublimati pondere æquali, & albuminibus ouorum tribus quatuorue destillatus atq; inde illitus, faciem nitidissimam atq; venustissimam præstat, lentigines quoque, næuos, aliasq; maculas tollit. Quod si Marte in domo prima in Aquario, & vel Ioue vel Venere in oppositione, id est, in domo septima in Leone cursum peragentibus radix fodiatur, atq; exiccata sub diluculum Sole nondum ortò in vinum ponatur, vesperi vero Sole iam digresso substan-

ſubſtantia vini limpidior bibatur, Ferunt occulto quodam miraculo vires naturæ excitatas, rerum imagines admirandas per ſomniū ſpectandas menti humanæ offerre. Quod à vero non prorſus alienum videtur habendum. Nam cum homo ex ſpiritu anima & carne cute craßiore concludatur, ibi calore radicis naturali potentia vitalis acuitur,



virtutis ſubtilitate ſpiritus vitalis reſoluitur, natura penetrante ſanguis tenuior atq; etiam purior redditur, vt ita homini effigies rerum, quæ per ſe nihil ſunt, ſecundum quietem obijci, haud fortuito contingat. Hanc vero famam ipſum comprobaſſe euentum, teſtimonio eſt D. Cornelius Felminger, Medicus multo artis vſu, atque Homo antiqua virtute & fide præſtans. Is enim foßionem eiuſmodi anno ſupra milleſimum, quingenteſimum, viceſimonono, die Iunij vndecima factam, & in radice virtutem cum dictam, tum inſuper quoque alias deprehenſas affirmat: cœlumq; eum, qui appictus eſt, poſitum aſtrorum habuiſſe.

Ad mirifica ſecundum quietē viſa et imagines.

D. Cornelius Felminger.

CAVTELA.

Diligenter attendendum eſt, ne vel in collectione herbæ, vel foßione radicis, vel detractione ſeminis iſtarū trium, quas iam deſcripſimus plantarum, ſiue Saturnus in Scorpione, ſiue Mars in Sagittario in domo octaua morari inueniantur. Quod ſi enim primum horum contingat, venenata qualitate vtentes inficient, ſin ſecundum, tum corpora quibus adhibitæ fuerint, in morbos longinquos partium tam externarum quam internarum inducent. Eiuſq; modi erratorum duorum exempla totidem, anno ſupra milleſimum quingenteſimum tertio & quinquageſimo Lugduni in Gallia publicè ſpectata fuere.

♄ in ♏ 8. dom. ♂ in ♐ in 8. do.

Periculoſa imprudentiæ cura.

Lugdunum.

Caput vndecimum.

DE PIMPINELLA ROBVSTIORE MARE, QVÆ ALIIS PETRAPIVM ET SAXIFRAGA HIRCINA APPELLATVR.

GENVS, PATRIA, NOMEN.

De origine & deriuatione nominis huius, à Botanographis vario diſputationum cōflictu in vtramque partem diſceptatur. Quæ nos intacta nec cenſura aliqua priuata perſtricta authoribus ſuis relinquentes, quod quilibet horum opinionis ſuæ ſententiam ſcriptis publicatis ſufficienter explicarit, noſtram ſolummodo coniecturam quandam pro ingenij tenuitate ſimpliciter ꝓponemus.

Videtur itaque herba iſta præſens, ob radicem guſtu acrius feruente & qualitate calidiuſcula præditam, citra omnem controuerſiam, Latinis Pipernella, Germanis Pfefferwurtz, rectè denominari: peregrinum vero Bibenella, à dictionibus partim Chaldaicis partim Hebraicis אֶבֶן:פִלְפֵל:אֹר:פִּרְבֵל: cum ad eaſdē (velut apud S. Munſterum eſt videre) alludat, & à græcis πέπερι καὶ λίθος non omnino abſurdè componi. Quod ſi enim dictiones illæ coniungantur, conſtituitur appellatio Ebenpilepel ſiue pidepel, quam Germanica Steinpfeffer, atque inde græca ex coniunctione duarum λιθοπέπερι exponit. Vt vero nomen illud initio ex Hebraico, atq; ab hoc poſtea græcum deducendum exiſtimem, moueor hoc ipſo: quod priſcæ Iudaicæ genti, herbā quādā אֶבֶנְסֶלַע Ebenſelah, quod latinis eſt Lapidis lapis, nobis Steinsſtein in vſu precioq; magno fuiſſe, eique à virtute (ſimili ferè dicendi forma, qua dicitur, Chriſtus eſt mors mortis, cur? quia



SIGNATVRA GENERALIS.

PLANTA hæc per ſe & ſola medullam oßium totius corporis maſculi ſignat: cui cum figuram aliquam conuenientē vix reperire poſſe videremur, (quippe quæ omnis oſſeo tegumento obducitur & munitur) eam effigie hac præſenti Lectori interea duximus proponendam & ſignandam.

Diſcrepantes de appellatione herbæ ſententiæ.

אֶבֶן:פִלְפֵל אֹר:פִּרְגֵל Steinpfeffer. λιθοπέπερι.

Ratio compoſitionis & denominationis.

אֶבֶנְסֶלַע Ebenſelah. Steinsſtein. Pipernella. pfefferwurtz.

Exemplum de Chriſto.

Saxifraga Hircina.
Daucus Dioscoridis.
Pastinaca Gallica.
Bibernella.
Paracelsus.
λίθος.
νείκω.
ἀνὴρ.
Lithonicandra.
Phi bi ne la.
Mos loquendi apud Chaldæos, Hebræos, Arabes, Romanos.
Duces Romani P. Scipio Affricanus, L. Scipio Asiaticus. Cn. Martius Coriolanus.
Christus verus victor.
Mathusalah Todtetodt.
Patria.
Carinthia.
ܚܝܠܬܢܐ ܦܝܒܝܢܠܐ
Chailtono phibinela.
Croatia.
Rhetia.
Heluetia.
Valesia.
VVestphalia.
Silesia.
Bohemia.
Schytia
Numidia.
גִּבּוֹר אֶבֶן-סֶלַע:
Gibbor ebenselah.
κραταιοφιβίνελα.
Starck Bibenell

quia mortem vicit) nomen comperio tributum. Nam cum planta hæc nostra, ex sententia excellentissimorum Medicorum, præstantissimum sit aduersus calculos auxilium, ita vt eos potenter & frangat & eyciat, fieri potuisse credibile est, vt eam Iudæi patrio loquendi more tali nomine celebrarint: nec cum descriptio respondeat, ea de re videtur dubitandum. Verisimile autem est non solum apud nos Germanos sed etiam alias Gentes, appellationem Pimpinella, ex dictionibus Pidepelselah, atq; adeo Ebenselah extitisse. Tres enim fuisse & Syris eiusmodi generis plantas cōstat, quas illi fortasse Hebræos imitati, quatuor syllabis patrij idiomatis Phi Bi Ne La nominarunt, modo qui in sequentibus explicabitur distinctas. Primi generis ergo Syris ܚܝܠܬܢܐ ܦܝܒܝܢܠܐ *Chailtono phibinela appellata fuerit, Hebræis* גבור אבן סלע *gibbor ebenselah, id est* Starcker Steinsstein, *Græcis* κραταιοφιβίνελα, *Germanis* Starck Bibenell. *Hanc alij non prorsus præter rem, quoniam virosum quiddam ferè vt hirci redolet, Saxifragam hircinam appellarunt: alij ne non satis innotesceret, Daucum Dioscoridis esse (sed insigni errore) indicarunt: alijs Pastinacā Gallicam (cum tamen Galli quemadmodum & Itali appellationē Pimpinella vsurpent) nominare visum est: alijs vt plurimum, ob graueolentiam (vt puto) fortasse à testiculis Castoris animalis fœdo odore nares offendentibus, verecundiæ gratia pro Germanico* Biberschellen/ *Bibernella dicere placet: Paracelsus, vt vires eius contra calculos vesicæ & renum (de quo & Plinius lib. 20. cap. 21. refert) in sexu masculo, commendatiores redderet, à dictionibus* λίθος, νίκω, καὶ ἀνὴρ, *ei compositum* Λιθονικάνδρα *accōmodauit. Prouentus eius pluribus admodum locis est familiaris, maxime vero incultis & petrosis, velut Alpibus, Carinthiæ, Croatiæ, Rhetiæ, Heluetiorum Valesiorumq; viciniæ: nec non VVestphaliæ ꝓpe Badelbornum, Silesiæ ꝓpe Hirschbergā, montib⁹ item Bohemiæ, Schytiæ in Asia, atq; Numidiæ in Affrica.*

EBENSELAH. Steinsstein.

EX vocabulo Ebenselah Steinsstein *dubium non est, corruptione siue mutilatione quadam, nomen Bibenella originem accepisse: eiusmodi enim locutionis formæ non solum olim Chaldæis, Hebræis & Arabibus fuere receptæ, sed etiamnum posterioribus his seculis in vsu habentur: scilicet vt victoribus nomina hostium superatorum imponantur. Sic Romani Ducibus militaribus strenua virtute victoriam reportantibus nomina gentium deuictarum accommodarunt, P. Scipioni nomen Affricani ab Affrica, L. Scipioni Asiatici ab Asia, Cn. Martio Coriolani ab expugnata vrbe Coriolo, adijcientes: idq; vt virtutem & spiritus illorum generosos honorifica hac commendatione acuerent, alios vero ad similem fortitudinem inuitarent. Sic Christo Saluatori nostro, vtpote vero mortis Victori, nomen Mathusalah, id est, Mors mortis merito applicatur. Quæ cum ita sint, non erit cur de appellatione hac insolentiore Ebenselah* Steinsstein, *siue* SteinsSig *(q. dicas lapis lapidem conterens) quis debeat mirari.*

FORMA, CONSTELLATIO, QVALITAS.

Forma radicis.



RADIX plantæ huius partium tenuitate acris inque vsus plurimos expetitæ, surculosa, oblonga, & æquabili fere crassitie vtrinq; constans, ex fissuris siue rimis rupium vt plurimum emergit, atq; alibi palmorum duorum, alibi trium longitudinem acquirit, cute prædita subcinericea, carne vero ex candido flauescente & exangui, quæq; ora tentantium sapore acri lentoq; mordeat, & nares odore horrido & graueolente quodammodo offendat.

Forma herbæ & caulis.

Herba sicut & caulis macra est, sed virore intenso nitet, ac præter formam quodammodo triquetram serrata, punctulisq; purpurascentibus conspicua, per ambitum ab vtroq; cauliculorum suorum latere incisuras profundiores ostentat: fastigia pediculorum foliolum vnicum exornat, seriem reliquorum, quæ bina inuicem opposita spectantur, claudens. Caulis, cum planta locis plerunque alatur aridis, stolonibus surgit macriusculis, atq; inani concauitate distortus & exanguis euadit: tempus ei exortus solitum est sub exitum mensis Maij, longitudo quantitatem duorum palmorum (nisi loco humiditatibus affluentibus ri-

bus riguo viuat) raro excedens. Flores emicant mense Iunio, qui candicantes, atq; vmbella densiore conferti, speciẽ Cumini pratensis imitantur. His defluentibus succedit semen, quod maturescens ad Ammios (nisi quod macrius est atq; arctius condensatum) habitũ propius accedit. Notũ ergo cum iam sit, totam illam plantarum efficaciã, non solum à terra, verum etiam à quadam qualitatum cœlestium impreßione (qua corpus ex elemẽtorum inter se temperie concretum vegetatur) existere et proficisci, Statuimus inde: qualitatem radicis imperium Solis sustinere partibus sesquiseptẽ, Martis quatuor, Lunæ sesquiduabus: compositionẽ vero & κράσιν tam eius, vtpote partiũ plãtæ nobilißimæ, quam subtilitatum inde extractarũ, partibus Sulphuris sex cum dimidia, quatuor Salis corrosiui, & sesquiduabus Mercurij constare: hincque ei naturam inesse, calefaciendi, soluendi & expellendi. Cauli & herbæ cum cohærentibus vim naturalem impertit, Sol partibus quatuor, Mars tribus cum dimidia, Luna sesquiquinque. Flores & semina temperamentum acceptum referunt, Soli partibus sex, Marti tribus cum dimidia, Lunæ sesquitribus. Quæ ex radice, herba, & semine artificiosa segregatione educuntur, ea sunt, Oleitas, Elixir, & Sal acri qualitate erodens. Radicis foßio vulgo instituitur, duodecimo, decimotertio, & decimoquarto die Iulij, Sole nimirũ in Leone, Luna vero in mansione nona situm obtinente, floribus denique nondum enatis, herbaque omnibus numeris habitus sui necdum absoluta. Herba metitur circa sextum, septimum, et octauũ diem Augusti, Sole videlicet, vicesimumsextum, vicesimumseptimũ, & vicesimumoctauum gradum Leonis peragrante, Luna vero in mansione decima, siue vndecima decurrente: & quidem tempore matutino dum adhuc roscido humore madet. Semen contra calculos vsum efficacißimum præstat, si circa decimumquintum diem Octobris carpatur: Sole scilicet in Scorpione, Luna in mansione decimaseptima, Marte deniq; in Libra (cum hi lumbos, renes, vesicam & membra genitalia imperio suo teneant) cursum peragentibus.

ELIXIR.



CVM hoc loco mentio fiat Extracti Elixir, conabimur non solum quid id sit, sed & quomodo & vnde producatur, explicare. Teneatur itaq; tres esse Elixierum species. Prima est metallarium: quæ licet sub eandem speciei appellationem cadant, tamen in alias tres subdiuiduntur: Sub prima continentur Metallaria proprie sic dicta, ex auro, argento, ferro & similibus metallis extracta, Sub secunda nobis Mineralia dicta ex sulphure, Arsenico, Magnetide, quam Germani Talck nominant, eiusq; generis alijs, Sub tertia Saliosa (vt ita dicam) siue succoterrea, ex Sale, Chalcantho, Halinitro & similibus: quæ omnia á nobis sæpius in alios quoque vsus fuere præparata, neque pluribus hoc loco videntur attingenda. Secundam primæ diuisionis speciem constituunt Gemmea, quæ itidem in tres alias distribuuntur: nam faciendis é succino, margaritis, corallis & similibus (quæ quidem diuersa origine generantur sed lapidis tamen duritiem communem habent) peculiaris est ratio: peculiaris é Smaragdis, Amethystis & Crystallis: peculiaris e marmore, lapide liquabili tertij generis quem Quartz nominant, & tophis: hæc etiam vtilem in medicina vsum sortiuntur, & á nobis aliquando quoq; ex diuersis lapidibus solita sunt parari: quorum descriptionem, cum ea alibi sit proposita, neq; huius loci esse videatur, fusius persequi non libet. In tertia itaque primæ diuisionis specie, quæ plantarium est, Elixierum ex plantarum partibus, vtpote radicibus, herbis, floribus, seminibus, fructibus, lignis, resinis & similibus eductorum, conditio quoq; varia est & diuersa. Sed nos in præsente explicatione nostra id solummodo, quod ex plantæ huius radicibus, floribus, & semine acquiritur, spectamus. Huius itaque generis Extractis, ab Essentijs, Oleitatibus, Tincturis & similibus, de quibus iam eodem modo dictum est, ea inest diuersitas: Quod, quoniam compositi sui colorem amittunt nec Tinctura, quoniam vero pinguedinis expertia merguntur nec Oleum, quoniam denique limpiditate, perspicuitate & claritate destituuntur, nec Essentiæ esse possunt: sed inter essentiam & oleum, atque adeo, propter spißitudinem & turbulentiam, vnde coloris aliquid accedit, etiam inter Tincturam & essentiam medium quiddam obtinent, ac habitu potius liquorem quendam quam aliquid aliud repræsentant, hincq; sibi nomen Elixir vendicant: sed non ea ratione qua suum Extracta reliqua, vtpote vel á forma, vel substantia & materia merentur, sed potius á virtute & efficacia. Hac enim facultate & natura prædita sunt, vt spiritum vitæ essentialem, & ex prima elementorum temperie profluentem, sibi ingenita qualitatis efficacis potentia penetrent, perpurgent, instaurent, conseruent, tueantur ac custodiant. Ex hac vero planta modo qui sequitur parantur. Radix tempore conueniente fossa, in aqua fortiore é radice simili tertia vice segregata maceratur, atq; inde probe ac accurate recondita oneribusq; impositis degrauata, putrefieri sinitur, donec flores summum vigoris gradum attigerint: qui tum temporis etiam decerpti, aqua é similis speciei floribus similiter macerandi, sed in peculiari vasculo, reponuntur. Post hæc & semen vbi maturitate absolutum fuerit contusum, aqua similis seminis maceratur. Floribus dierum triginta spacio maceratis, singula coniunctim per organum A B (cuius pictura folio sexto loco de sale Imperatoria subijcitur) destillantur, phlegma cum oleo, donec fæces omni humore exhausta resideant, eliciendo. Segregatum quod est in instrumenta præsentia refunditur, & ex loco A in B, vice vero versa ex B in A lento igne per dies sex, vel vsquedum partibus quinquaginta nouem digerendo consumptis sexagesima solummodo remaneat, circulatur. Residuum illud exceptum reponitur, & á nobis penetrans vita conserua, siue Elixir appellatur.

Flores.
☉ vj. } ♂ iiij. } part. ☽ iij. }
Producta.
Elixir. Oleago. Sal corrosiuum.
Explicatio de Extractis Elixier.
Semen.
Tres Elixierum species.
Prima habet sub se alias tres
Metallaria.
Mineralia.
Saliosa.
Radicis fossio.
12 } 13 } Iulij. 14 }
☉ in ♌
☽ in mans. 9.
Plantæ naturæ suæ proprietates non solum ex terra sed etiam à cœlo hauriunt.
Secundæ quoq; tres sunt.
Gemmea eaq; é
1. Succino, margar. corallis &c.
2. é Smaragdis, Amethystis, & Chrystallis.
3. é Marmore, lapide liquab. tophis.
Tertię plantaria.
Elixir quomodo ab alijs extractis differat.
Herbę collectio.
6 } 7 } August. 8 }
26. ☉ in 27. g. ♌ 28.
☉ vij. } ♂ iiij. } part. ☽ ij. }
☽ in 10. 11. mans.
Origo & causa nominis vnde.
Præparatio extracti Elixir.
Sulph. 6. et sem.
Sal 4.
Merc. 1. et sem.
Seminis collect.
15. Octob.
☉ in ♏
☽ in 17. mans.
♂ in ♎
Natura
Calfacere.
Soluere.
Expellere.
☉ iiij. } ♂ iiij. } part. ☽ iiiij. }

ἘΝΕΡΓΕΊΑ, EFFICACIA, ATQVE VSVS SAXIFRAGÆ HIRCINæ, doctrina Paracelsica, animalis, substantialis, atque elementalis, in membris corporis virilis interioribus.

Extractum Elixir renibus præcipue & meatibus vrinarijs dicatur. Oleum peritonæo & vesicæ, Sal vasis seminarijs, lumbis & membro virili. Extractum Elixir resoluit & comminuit non solum calculos vesicæ & renum, sed & ferè omnes viscositatum tartaricarum subtiles in corpore ad-

ELIXIR proprium
Renibus.
Vreteribus.
OLEVM
Peritonæo.
Vesicæ.
SAL
Vasis semin.
Lumb.
Membr. viril.

Aquæ Tartaricę Zepusienses. Töpfliczenses. Francofurdens. Tartarus in Renibus, Vesica, Stomacho, Intestinis, Sanguine, Medull. vnde. Experimentum facultatis in radice & herba. Tartarus efficiens Conuul. Obstr. Putref. Aquæ Tartarosæ noxiæ Spiegelbergenses. Saronenses. Zoilienses. Sepusienses. Minus noxiæ Islandicæ. Scoticæ. Noruuegicæ. Stetinenses. Thermæ Carolinæ in Bohemia, montium itē Piren. & vallis Butzensis. Tartarum in homine educentes Athamenses. Fluuius Elrio frio. Appellatio saxifraga à re ipsa sumpta. Quid sit tartari τριπλική. ἐκκαθαρτική & προφυλακτική. Bubones pestilentiales. Antidotum ad pocula venenata.

re adnascentias, quæ ex humoribus diuersorum ciborum & potus, mutuam insuper conferēte operam hominis temperamento, & conspirante natura loci habitati, neq; vim suam inde abstinente calore naturali, coagulantur atque indurantur: quarum dehinc aliæ intestinis insidentes obstructiones afferūt, aliæ in musculos delatæ conuulsionem efficiunt, aliæ sanguinem occupantes putrefactionis causa existunt: vnde ceu ex fonte quodā variæ humano corpori ægritudines pmanant: Ideoq; nomen Saxifraga, huic plātæ ab antiquis Philosophis haud temerè & præter rem tributum apparet. Nō ergo minus Extractū hoc arenulas calculi cōminutas resoluit et expellit, quam (si rectè vsurpetur) ab omni humorum concrescentium generatione corpus præseruat. Quod in aquis Tartari naturam possidentibus, quales in Comitatu Zepusiensi prope pagum Rauschbrunnen, nec non in thermis Töpflizensibus Bohemiæ, atque fonte Francofurtensi ad Viadrum extra Monasterium Carthusianum reperiuntur, experientia manifeste demonstrat. Quod si enim radix cum herba & semine, in dictarum aliquam imponatur, res iniectas (aliàs tartaro obduci solitas) vllam vel cutem vel duritiem recipere vetat. Sal plantæ, singulo mense bis, tribus videlicet diebus ante nouilunium & totidem post plenilunium, qualibet vero vice pondere scrupuli (quorum tria drachmam constituunt) in aqua plantæ ipsius mensura trium ligularum, si sumatur, idque primum tempore matutino & ventre ieiuno, secundum vesperi sub tempus decubitus, corpus ab omnibus tumoribus & pustulis interioribus, quæ contagio & aëris pestilentis infectione grassantur, tuetur, atque etiam à cibi aut potus intoxicati noxa immune præstat.

AQVÆ TARTAROSÆ.

QVOD hoc loco aquarum tartaro & bitumine præditarum facta est mentio, ne cui ab instituto nostro videatur alienum. Nam aquarum huiusmodi aliqua, venenata Tartari qualitate non solum valetudinem lædunt, verum etiam mortem ipsam inferunt. Tales sunt Spiegelbergenses in VVestphalia, Saronenses & Zoilsenses in Vngaria, Sepusienses deniq; prope pagos D. Andreæ, D. Iohannis, & templum D. Martino sacrum: quanquam posterioribus tribus non eadem sit qualitatis malignitas, sicut & Islandicis, Scoticis, Noruuegicis, thermis item Carolinis in Bohemia, montibus Pyreneis, & valle Butzensi, præterq; has Stetinensibus in Pomerania: quibus omnibus ea inest natura, vt telonibus fontium librum lapideum crassiorem quotannis inducant. Aliqua vero acerrimam quandam tartari subtilitatem possident, ita vt tartarum in corpore humano generatum resoluant atq; educant: in eo numero est fons thermarum Athamensium Hispaniæ, qui septem ab vrbe Granata miliaribus distans, se inde in fluuium Elrio frio exonerat, ob substantiæ tenuitatem sanitati plurimum conducens.

NATVRA, PROPRIETAS, ATQVE VSVS SAXIFRAGÆ Hircinæ, doctrina Paracelsica, corporalis, materialis, & complexionalis, in membris corporis virilis exterioribus.

Auxilium ad manus & pedes motu priuatos ex Succo herb. Aceto rosaceo. Cera Adipe Daxi. Caponum. Medulla bubula Adipe Canino. Oleo ex pino. Pinguedine ex ossibus, oleo ex sulphure. Contra Obstr. Durit. Inflationem epatis. splen. pulmon. Vis huius medicamenti explorata in Stiria Austria Carint. Carniol. Rhætia Par. à Th. Ad Hepetes ferrugineos. Siphyliden. Vitium corruptio. in Sulp Sale Merc. ex intēperie ob Excess Defe. Sanatio quomodo fiat.

Succo ex planta integrè contusa expresso, & aceto rosaceo æquali pondere vsq; ad consumptionem partis mediæ in fictili cocto, dehinc vero (ne quid impuri aut fæcium inhæreat) colato, miscuisse ceræ partes tres, adipis Daxi quinq;, caponum duas, medullæ bubulæ tres, adipis canini totidem, olei ex pino duas, pinguedinis ex ossibus equorum antiquis excoctæ sex, olei ex sulphure vnam: hisq; omnibus simul coctura in vnguentū redactis, corpus vbi probè incaluerit à balneo inunxisse, neruos manuum atq; pedum ex nimio vini tartarosi siue sulphurei vsu, contractione affectos motuque priuatos, ad sanitatem pristinam reducit. Id quod ab ipso Paracelso, in Stiria, Austria, Carinthia, Carniola, & Rhetia, atq; etiam tandem à me non minus diuersis in locis plurimis hominibus curandis, euentu fœlici est exploratum. Ratio sanationis huius est hæc, Quod tartarus siue viscositates grossæ neruos & tendones obsidentes, atque inter iuncturas articulorū sese insinuantes, vi vnguenti discussæ, euaporatione per poros siue meatus cutis exiguntur. Cæterum si pulmones, epar, siue lienem obstructione, duritie callosa vel tumore affici contingat, regionē partis affectæ vicinam, vnguento dicto calente conuenit inungi: In pulmonum quidem vitijs pectus, à iugulo in vtrumq; latus ad medium costarum vsq; excurrendo: In epatis vero latus medium, versus anteriora ab axillis vsq; ad os stomachi in imo ventre desinendo, versus posteriora vsq; ad spinam dorsi: In splenis deniq; anterius, latus medium ab imo ventre vsq; ad coxendices, & à regione stomachi vsq; ad vmbilicum, posterius media vertebra dorsi vsq; ad os sacrum. Salubre admodū hoc est in casibus eiusmodi auxilium, & plurimis magno præsidio fuit. Nec dissimilis efficaciæ remedium præstat, in vlcerationibus corporis cum erosione coniunctis, vtpote herpetis, quos ab habitu ferrugini simili ferrugineos appellare libet, Hispana scabie et eius generis alijs, quas intemperies quædā humorū, salis nimirum, sulphuris et Mercurij, ex vitioso vel excessu vel defectu corruptorū, atq; in naturam corrosiuā

transeun-

transeuntiū ꝓgenuit: Idq; si loco affecto principio phlegmate vitrioli eloto, in emplastro adhibeatur.

ἐνέργεια, EFFICACIA, ATQVE VSVS SAXIFRAGÆ HIRCINæ, doctrina Philosophiæ veteris, animalis, substantialis, atque elementalis in membris corporis humani interioribus.

Quidam Medicorum huic plantæ qualitatem calidam & siccam tertij ordinis attribuunt, eamq; in pestilentiæ populatim grassantis contagijs venenis vnicè aduersari, & corpora ab lue vindicare, si tantum in ore teneatur, tradunt: Eundem vsum etiam seminis saccaro obducti esse volunt. Ex radice & saccaro rosato Electuarium conficiunt, idq; ad phthisin singulo mane pondere duarum drachmarum exhibent, atque inde aquæ ex Pimpinella destillatæ, quæ ætate annum non superet, vncias quatuor propinant: Radicis deniq; herbæ & seminis decoctum ex vino, ad calculos, stranguriam, & tormina sæpe magnificè opem tulisse testantur.

Qualitas radicis secundum sectatores Galeni.
προφυλακτικὸν in peste.
Ad Calculos. Stranguriam. Tormina.
Electuarium ad phthisin.

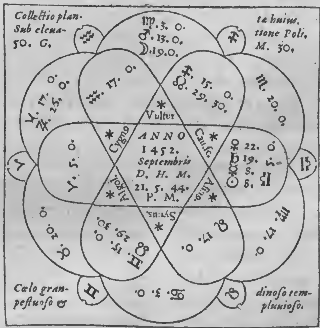
NATVRA, PROPRIETAS ATQVE VSVS SAXIFRAGÆ Hircinæ, doctrina Philosophiæ veteris, corporalis, materialis & complexionalis, in membris corporis humani exterioribus.

Succus ex radice & herba expressus, atq; vulneribus capitis periculosis instillatus, vel linamentis immissus, ea securè sanare perhibetur. Sed hic etiam oleo aliquem velim tribui locum. Aqua destillata vulneribus lauando adhibita, ea expurgat, adque sanationem præparat. Ad rupta radix imponitur conquassata, ad stranguriam vmbilico illigatur.

Ad Vulnera capitis L.T. Z.T. magis probatur oleum.
Purgatio vulnerum.
Ad Rupta. Stranguriam.

NATVRALIS INCLINATIO ATQVE VSVS SAXIFRAGÆ Hircinæ, doctrina Magiæ cum veteris tum recentis, spiritalis, cælestis & miraculosa, ex prioribus omnis effluens atq; exoriens, in partibus corporis humani interioribus & exterioribus.

Cùm Mars atq; Venus renibus præsint, Saturnus vero & Luna vesicæ, certum est, radici Planetarum horum aliquo in Libra (cui signo renes, vesica & lumbi subiacent) situm obtinente, effossæ, præcipuam ad omnes viscositatum in membris dictis adnascentias efficaciam inesse, si ex vino, in quo maceratam oportet, bibatur. Quod hominibus delicatioribus, qui compositiones officinarum respuunt, medicamen fuerit non omnino ingratum aut inuisum. Virtute vero & qualitate illa prænobili radicē imbuit, siderū in Libra (signo duas qualitates primas calidum nimirum & humidum possidente, naturaq; subtili & aëria sed tamen mascula prædito) positus ad inuicem siue constellationis natura & tempus. Venus etenim humiditate sua frigiditatem & siccitatem Saturni obtundit: è diuerso Luna frigiditate & humiditate congenita, caliditatem & siccitatem Martis emendat: fiuntq; hæc tum nimirum, cum Planetæ signum illud tenuerint in occidente. Non temere ergo ait Paracelsus: cognitum sibi esse tempus, quo radix fossa si solummodo ex collo suspensa gestetur, omnem tartarum (hoc vocabulo omnem calculum innuit) siue in carne, siue sanguine, siue medulla, siue neruis hæreat, resolui & dissipari. Eiusdem generis radices, quoq; (vt Paracelsus asseuerat) Anno supra millesimum quadringentesimum quinquagesimo secundo, die Septembris vicesima prima sunt effossæ, atq; haud vulgari vtilitate in vsum medicum venere: cum eo tempore Saturnus, Venus, atque Sol et post hos quoq; Mercurius in Libra, Luna vero cum Marte in Capricorno versaretur, & Planetæ reliqui (vt figura apposita ostendit) domos atque signa conuenientia permearent: Ne vero solummodo præterita sed etiam futura sermo noster



♂ ♀ } Renib. præsident
♄ ☽ } Vesicæ.
♎ { Renibus. Vesicæ. Lumbis.
Discussorium tartari.
Compositiones officinarum multis ingratæ & aduersæ.
Vnde sit illa radicis virtus.
♎ Humida. Calida.
♀ Frigida. Humida.
♄ Frigidus. Siccus.
☽ Frigida. Humida.
♂ Calidus. Siccus.

Aliud radicis fossæ tempus.
♄ ♀ ☉ ☿ in { ♎ Anno 1452. 21. Se.
☽ ♂ } in ♑

Ad tartarum in Sanguine. Carne. Medulla. Renibus.

Nobilissima radicis fodiendæ occasio futura Anno 1598. 20. Septemb. ♄ ♀ in ♎ ☉ positus ☽

noster attingat, sciendum est Anno 1598. 20. die Septembris ad fossionem radicis constellationis selectissimæ occasionem offerri. Tum enim non solum Saturnus & Venus, verum etiam Sol atque Luna in signo Libræ inuenientur, & reliqui Planetæ cum tota astrorum multitudine in hanc rem fælici positu conspirabunt.

Caput duodecimum.

DE BIBENELLA ALEXIMORO, SIVE BIBENELLA VERA FÆMINA, QVÆ ALIIS PIMPINELLA ET PAMPINVLA APPELLATVR.

GENVS, PATRIA, NOMEN.

Lo moiuthophibinela. לַעֲרָאֲבֶנְבְּ רֵפֵל: λιθοπεπέρ & Ἀθανατοφιβίνελα. Steinpfeffer. Vntödtlich machende Bibenell. Hyrodes Pachoro φαρμακον parat. Pachorus fuga sibi consulit. Origo appellationis. Surinæ victoria de M. Crasso inter Carras & fluuium Balissum. Hydropici morosi. Hyrodes Rex Parthorum. Mala admodū pro re fideliter administrata gratia. Animus liberalis Pachori. Phaartes consilium init de patre veneno tollendo. Iosaphatus Iudæus & Medicus. Varietas sententiarum de Siclo inter Historicos & Theologos. Ferrum hastæ Goliath. Coma Absolonis. Iosephus. Ezechiel. Gerah. מָנֶה Mina. Leuit. cap. 27. Num. 3. Pondus Gemmariorum in pendendo Adamante Cratgewicht. Iudæorum quondā in cultu Dei maior quā nunc religio, pietas, atque ardor. Rex impius, reprehensionem aucsatur, nec ferre potest. Causa cōmunis multorum magnorum morborum. Sitis vehemētiss. Hyrodis et symptomata secuta. Prodigij loco id apud veteres habitum est: sed nostro tempore quidam si vel integrum cadum cereuisiæ exhauserint potius insani efficientur quā Hydropici.

ALTERA huius generis species Syris [illegible] *Lo moiuthophibinela, Hebræis & Chaldæis* לַעֲרָאֲבֶנְבְּרֵפֵל *Labadepenpidepel, græcis* λιθοπέπερ & Ἀθανατοφιβίνελα, *id est, (vt Germani dicunt)* Steinpfeffer *siue* Vntödtlich machender Bibenell/ *fuit nuncupata. Causa nominis statuitur illa, quam nunc explicando persequemur. Anno conditæ Vrbis Romæ 699. Mundi vero iuxta quorundam supputationē 3911. Cum Surina dux exercitus Parthici, post insignem & memorabilem de Crasso consule exercituque eius victoriam, inter Carras vrbem Mesopotamiæ & Balissum fluuium partam, insolentia quadam ob rem tam fæliciter gestā elatus, eò proueheretur superbiæ, vt Hyroden Regem suum contemnere non dubitaret, Accidit vt Rex ea re vehementissimè offensus, eum clam interfici iuberet. Hoc cum Pachorus filius maior natu animaduertisset, ob cædem ministri tam fidi et benemeriti, ac Ducis simul strenui Patrem amicè reprehendit. Admonitionem istam Rex iniquissimè tulit, ita vt grauissima ira excandescens, veluti furore percit⁹ sæuiret, atque ista spirituum exæstuantium agitatione vehemēti incensus, in sitim inextinguibilem incideret, qua infinitā omnis generis catapotiorū copiam, & præcipuè quadam die trecentos & triginta siclos, id est (secundum quorundam calculum) sex libras & vncias duodecim, aquæ decoctæ exhausit: vnde primum vehementissima diarrhæa, hanc verò diutius affligentem epatis cum obstructione durities, et summa facultatis digestiuæ imbecillitas, tandemq́ aquæ intercutis affectio est secuta. Huius ergo morbi causa vni Pachoro imputanda cum videretur, vitæ eiusdem insidias struere cæpit. Verum Pachorus de hoc admonitus, areptis in viaticum opibus haud contemnendis, fuga in Ægyptū euasit. Interea cum vis morbi paulatim inualesceret, Rexque dolorum impatientia morosior effectus, tandem etiā Filij alterius (Phaartis) præsentiam haud obscurè videretur auersari, dum ad se ventitantem (forte non tam ægritudinis molestia quam consideratione proteruitatis & malitiæ Pachori iam exulis) contracta fronte & vultu truculento intueretur, Veritus itaque Phaartes, ne & sibi vis aliqua à patre efferato pararetur, Iosaphatum Medicum regium & gente Iudæū conuenit, eumq́ magnis gratiæ et beneficiorū pollicitationib⁹ permulsum, Patri vt loco medicaminis consueti venenum aliquod lethiferū propinaret, sollicitauit. At Medicus cum liberali & honesto esset animo præditus, sanguineque & gēte Iudæus (quæ tum temporis legem diuinam obseruatione religiosa colebat) Deum vindicem metuit, quo minus in necem et proditionem Regis Domini sui, operam suam præstaret. Sed tamen, quoniam animo & cogitatione intueretur*

DE SICLO NOTATIVNCVLA.

DE prisco hoc Iudaicæ gentis pondere, non absque errore, tam Historici quam Theologi diuersas disputationum opiniones scriptis ad posteritatē transmisere. Quidam enim affirmarunt siclum fuisse pondus vnius vnciæ, alij sicilici siue didrachmi, alij tetradrachmo siue semuncia constitisse voluere. Quod si itaq; Siclus vnciam pendit, sequitur ferrum hastæ Goliathæ præfixum (de quo lib. 1. Samuelis, cap. 17. dicitur) octodecim libras atq; vncias quatuor, capillitium vero Absolonis (de quo lib. 2. Samuelis cap. 14. dicitur) quotannis libras sex & quadrantem pendisse. Iosephus vero putat siclum continere quatuor drachmas Atticas, id est (vt Romano more loquamur) semunciam. Sed omnium optime ad nostri ponderis quantitatem quadrat quod Ezechiel propheta cap. 44. viginti gera siclum, sexaginta vero siclos assem siue מנה *Maneh id est, minam constituere affirmat. Sedecim enim vnciæ cum librā efficiant, octo vero marcam siue semissem, Mina ergo pondus fuerit libra, sicli (cuius etiam Leuitici cap. 27. & Nume. 3. mentio fit) sicilicus siue duæ drachmæ, gera vero quadrans tribus nummulis constans. Et credibile est, minam hominum auaritia vncia auctā, non quantitate sed latiore tantum partium diuisione, ita scilicet vt ex sexaginta siclis, sexaginta quatuor efficerētur: sicut in Britannica auri, Gallica, Belgica, alijsq; aliarum gentium adhuc est vsitatum, & deniq; ex pondere quo Adamantum grauitas exploratur, satis manifestè liquet.*

tueretur pericula et grauißima suppliciorum tormenta, quæ ob negatum obsequium à Phaarte regno paterno nō multo post potituro (quod rege vi morbi superato certo futurum diuinabat) in iugulum & ceruices suas certißima redundatura videbantur, in colloquium cum Phaarte descendere non recusauit: in quo cum de veneno Regi exhibendo sententijs discrepantibus disceptaretur, tandem Iosaphatus Herbam Gezarrosch, quæ species Cicutæ est, & huic nostræ quam similima, obtulit: indicās per hanc aptißimam patere ad perpetrandum facinus viam. Regi enim medicamenta suspecta habere solito, venenum aliquod vix posse obtrudi. At cum virtutibus herbarum plurimū tribueret, vtpote è Syria oriundus, Syrupum ex herba ista paratum, eum sine dubio admissurum. Hac sententia consultatio est finita. Sed Medico fide præstanti animus cum esset à tanto in Dominum scelere (idq́ merito) alienus, Herbam Pimpinellam afferri iussam Phaarti ostendit: qui eam, vt Homo Barbarus & rudis, venenatam illam herbam esse existimabat. Succum itaq; inde expressum atq; dilutum Regi Domino suo exhibuit, spe sanitatis ei restituendæ, studio vero simulato Phaarti obsequium præstandi, gratiamq́ eius (si Regem mori contingeret) vtpote mortem pharmaco tributuri, promerendi. Potionem exhibitam Rex cum hausisset, placidè obdormiens, vehementissime cæpit sudare, ita vt lectulus ceu data opera perfusus, totꝰ maderet. A somno experrectus morbū aliquantulum remisisse sensit. Denuo ergo Syrupum talem sibi afferri postulauit, atq; ita repetitis vsibus præter omnem cum hominum aliorum expectationē tum suam ipsius spem (non secus atque Iason ille Pheræus vomicæ incurabilis sanationem ex cuspide hostili inopinatò sensit) Medici non tam solici-

GHEZARROSCH.

HERBA ista est species quadam vera & venenata cicuta. Reperitur ad Euphraten fluuium, nec non in aditu Arabia ad littus lacus Asphaltitis in valle Choar, per quem à funestis illis deleti Sodomorum regni vestigijs, Mecham versus Mahomethi sepulchro nobilem tenditur: de quo postea suo loco pluribus dicetur.

ta industria atque arte, quam animo fide & virtute præstanti, nec non quotidiana aquæ intercutis per sudorem excretione, paucorū dierum spacio valetudini pristinæ est restitutus. At Medicus cum iam indignationem Phaartis metueret, regi rem totam exponit. Is Phaarti loco pœnæ herbam Gezarrosch exhiberi iussit: vnde ille triduo elapso perijt. Atque ita Filius iste perfidus dignas scelere suo pœnas luit, Medicus vero non solum amplißimis præmijs est locupletatus, verum etiam rationem curandæ Hydropis (quæ ei incurabilis visa fuerat) adinuenit. Ab eo itaq; euētu herba ista, à Rege, vtpote beneficio eius ex certißima morte in vitam asserto, nomen (vt græci reddunt) Ἀθανατοφιβίνελα accepit, atq; isthic locorum celebris admodum cæpit haberi, sicut adhuc in Mesopotamia, Syria & Ægypto habetur. Cæterum hæc planta quibusdam etiam Pampinula dicitur: alijs Petrafindula, Bohemis Bedruyk, Vandalis & Sclauis Iåhbrige, Italis & Gallis Pimpinella, Germanis Bibernell siue Bibenell, Paracelso deniq;, ad differentiam reliquarum specierum, à dictionibus θῆλυς & λιθίδιον, θηλιθίδιον. Experientia enim didicerat, eam contra dolorificam calculi affectionem, quam Græci λιθίδιον vel potius λιθίασιν appellant (teste vel Plinio lib. vndecimo, cap. trigesimo septimo) præcipuè sexui fœmineo auxiliari. Nascitur autem plurimis in locis Germaniæ, Italiæ, Galliæ, & Hispaniæ, montibus & aridis camporum planitiebus gaudens: quales ferè sunt circa Tripolim & Damascum, nec non in regionibus Septentrionalibus, vtpote Suecia, Norwegia, & Tartaria, vbi viribus efficacior in magna copia spectatur. Quæ vero in Lusitania & India prouenit, eam credibile est à Campana longe superari.

Phaartes mortē quam alij parauerat ipse luit. Herba Gezarrosch.

Hyrodes à reddita sanitate nomen herbæ cōposuit.

Cicuta Gezarrosch vbi crescat? Euphrates. Arabia. Lacus Asphalti. Vallis Choar. Sodomæ. Mecha.

Pampinula. Petrafindula. Iåhbrige. Bedruyk. Pimpinella. Bibenell. θηλιθίδιον.

Inopinata regis modo desperati in pristinum restitutio.

Patria. Tripolis. Damascus. Suecia. Noruuegia. Tartaria. Lusitania. India. Campania. Iason Pheræus.



SIGNATVRA GENERALIS.

QVA imaguncula iam ante medulla in Viro designata est, eadem quoq; hic (cum in oßibus sexus vtriusque nulla euidens diuersitas existat) medullam interiorē quæ in toto corpore fœmineo continetur, signamus.

FORMA, CONSTELLATIO, ET QVALITAS.

HERBÆ huius nullibi non optimè notæ, eximia est bonitas atq; vsus excellens. Radice nititur longiuscula, æquali, candida, acri & graueolente. Ea circa medium Aprilem tenero foliorum purpurascentium germine pubescens, caulem emittit, concauum, & inæqualem: qui aliàs ad quatuor, aliàs ad quinq; vel etiam sex palmorum altitudinē consurgens, ramulos siue stolones spargit, folijs in rotunditatem vergentibus, perq́ ambitum serratis, & virore eleganti nitentibus, ex aduerso vtrinque consertos. E summo caulis illius fastigio, sub finem mensis Iulij vmbella emergit hilari

Forma radicis. Forma caulis.



Luna pater Mercurii.
Sulp. vj. Sal v. Merc. ij. } par.
☉ 3, ♂ 4, ☽ 5 } partes.
Bibenella herba vulneraria
Natura eius
Calefacere.
Expellere.
Subtiliare.
Seminis nat.

☉ 6, ♂ 4, ☽ 2 } part.
Producta
Elixir.
Sal mordacia- credine.
Oleum
14, 16, 18 } Augusti fossio instit. rad.
♂ in { 15, 17, 19 } ♍ gr.
☉ in ♍
☽ in 12. mans.
♄ in ♊
Sanitatis incolumitas consistit non in solo humorum corporis ad inuicem temperamento
Herbæ collect.
22, 23, 24 } d. Iunij.
☉ in { 11, 12, 13 } g. ♋
Vis influxuum cœlestium
☉ vj. ♂ v. ☽ ij. } par.
☉ Salis dulc. Sulp subt. autor
♂ Sulp. imp. Salis am.
♃ in ♋
Natura ♃ & ♋
Hydropis cura.
Seminis collect.
5, 7, 9 } Octobris.
☉ & ♀ in 3. decad. ♎
☽ in mans. 15.
♀ in ♎

hilari candore insignis & odore vehementi præstans: qui tamen denique, maxime vero semine (quod petroselini nisi quod grandius est & rotundus, repræsentat) maturescente ei deperit atq; euanescit. Ad qualitatem quod attinet, Notum iam est, vel ex iam alibi etiam relatis, vitæ humanæ conseruationem non solum proprio & priuato humorum & qualitatum in corpore temperamento, sed etiam virtute quadam naturæ externa, quæ ex corporum cœlestium in hæc inferiora influxu dependet, contineri. Ex quo fundamento sequitur, omnia corpora terrestria, non tam elementorum beneficio vel (quod minus concedendum est) solo ingenitæ virtutis adminiculo, quam qualitatū cœlestium impreßione vigere, atq; ex harum trium partium concursu facultatem & efficaciam haurire. Radici ergo plantæ huius vim suam inserit Sol partibus quinq; cum dimidia, Mars quinque, Luna vna semis. Cum itaq; ei, Sol quidem calore suo partem sulphuris tenuißimi, & siccitate partem salis clarificatione dulcati: Mars vero siccitate sua sal amariusculum et craßiorum partium calore autem sulphur fæculentius & obscurius: Luna deniq; humiditate & frigiditate sua Mercurium versatilem (idque radiorum defluentium ministerio) impertiant, corporis eiusdem compositio sulphuris partibus sesquisex, salis quinq;, Mercury sesquiduabus, necessario constabit. Caulis cum mēbris agnatis ex Sole poßidet partes tres, è Marte quatuor, è Luna quinq;: ob quam mixtionem vsu admodum salubri vulneribus adhibetur, & naturam poßidet calfacientem, expellentem et subtiliantem. Floribus & semini media inest qualitas, & salis præ reliquis copia maior, quod concursu dulcis & amari acredinem & vim corrosiuam acquirit. Vnde harum plantæ partiū & subtilitatum inde productarum natura est, resoluere, penetrare, & expellere. Sol in ijs sibi vendicat partes sex, Mars quatuor, Luna duas. Producta ex integra planta sunt, quæ in præcedente, nimirum, Oleum, Elixir, & Sal subacri mordacitate erodens. Radix foditur circa quartum, sextum octauumue & decimum diem Augusti, Marte videlicet gradum Virginis decimum quintum, decimum septimum vel decimum nonum (tum enim ventri inferiori præest) peragrante, Sole in eodem signo constituto, Luna deniq; mansionem duodecimam obtinēte. Nec minus ad bonitatem eius facit, si Saturnus, vtpote significator Hydropis, in signo Geminorum (qui ventri præsunt) tum temporis versetur. Herbam mense Iunio, circa diem secundum, tertium, quartumue & vicesimum. Sole scilicet in gradu Cancri vndecimo, duodecimo, & decimotertio, cursum suum peragente, demeti conuenit. Id si etiam fieret Ioue illud signum permeante (hæc enim duo sidera singulari quadam familiaritate & conuenientia epati et morbis eius alludunt) ad Hydropem non parum conferret. Semen in hunc vsum carpitur, antequam maturitate in pediculis arescat, die nimirum mensis Octobris quinta, septima vel nona, Sole in tertia decade quæ in Libra est, Luna in mansione decimaquinta, & Venere in Libra domo sua situm habente.

ἘΝΕΡΓΊΑ, EFFICACIA, ATQVE VSVS PIMPINELLÆ VERÆ, doctrina Paracelsica, animalis, substantialis, atque elementalis, in partibus corporis fœminei interioribus.

Olei vsus aduersus Calculum. Tartarum. Viscosos hum. Hydropem.

Sal *visceribus, vtpote Stomacho, intestinis, & vesicæ dicatur:* Elixir, *epati, felli, & spleni:* Oleum *humori radicali, sanguini et reliquis corporis humoribus omnibus.* Oleum, *vt præcedentis plantæ ita huius, in resoluendis craßis humorum viscositatibus (sed parte tantum virium tertia) vsum insignem præstat: ideoq; ad Hydropem (siue ea Anasarca siue Ascites siue Tympanites existat)*

nec non

nec non Hydrophoides, si rite extractum prudenti consilio exhibeatur, auxilio efficaci adhibetur: Cerebrum quoq; à catharris & phlegmate tam vitreo quam salso exonerat, meatus eiusdem obstructos recludit, et ventriculos euacuat. Extractum Elixir *epatis imbecillitatem emendat, & duritiem eius emollit, si per dies sexaginta quotidiè tribus vicibus, vna vero vice pondere drachmæ, in aqua ex Callitricho herba destillata trium ligularum mensura hauriatur.* Sal *stomacho & intestinis omnibus amicum admodum est & salubre. Illo enim ritè parato si quis tertio quoq; mense (ne id stomachus assuetus pro alimento familiari arripiat) loco salis vulgaris per triduum vescatur, hocque toto vitæ tempore præstet, Is ab hydrope, phthisi & apoplexia ætatem sine dubio magna ex parte deget securus. Subtilitates istæ omnes simul, corpora ab aëre pestifero contagij grassantis efficaciter præseruant. In ἀπεψίᾳ, (id est, vbi ventriculus virib⁹ amißis aut languentibus cibos ingestos concoquere & officio fungi nequit) si per dies nouem quotidiè pondere drachmæ semis, cum olei vitrioli siue chalchanti dulcis guttis decem, tertia quaq; vice in haustu vini Cretici sumantur, non solum digestionem instaurant, sed & etiam calculos vesicæ & renum comminuunt, atque vna cum menstruis obstructione retentis educũt, euentu eiusmodi, vt ab effectibus prioribus duobus toto illo anno nihil periculi occurrat, posterior vero ordinem à natura præscriptum statis mensium singulorum temporibus, retineat.*

Hydrophoides Wassergallen.
Vsus omnium simul sumptorũ, contra Pestem, Ἀπεψίαν, calculos, obstruct. mens. Catharros.
Vsus Elixiris aduersus epatis imbecillitatem & duritiem.
Medicamenta vsu continuo eadẽ exhibita ventriculus tandem assuetus inefficacia reddit, ac pro alimento familiari arripit.
προφυλακτικον ad Hydropen. Phthisin. Apoplexiam.

NATVRA, PROPRIETAS, ATQVE VSVS PIMPINELLÆ veræ, doctrina Paracelsica, corporalis, materialis, & complexionalis, in membris corporis fœminei exterioribus.

Oleum, *locis muliebribus inunctum, tumores & vlcerationes, quæ partus difficiles & graues in enitendo labores, quandoque ob fœtus magnitudinem sequuntur, sanat.* Extractum Elixir, *in pannis manus latitudine calidum si applicetur, ex vna quidem parte oßi ilium ad spinam dorsi, altera vero genitalibus, dolores & tormina partum comitantia sedat: matricis quoque præfocationem siue (vt quidam impropriè appellant, cum locum non mutet) ascensionem cohibet, & dolores mitigat.* Sal *sanguinem omnem expurgat, arterias epatis & pulmonum aperit, atq; à febre Hectica tuetur, si in aqua Scariolæ selectiore resolutum circa regionem epatis (idq; tempore nocturno maximè, si sitis immodica puerperas vexet) epithematis modo adhibeatur.*

Ad vlcerationes partium verẽdarum post partum.
Matrix locum non mutat.
Ad dolores post partum.
Ad sang. impurum.
Epar, pulm. } obstructa
Aqua Scariolæ.
Matricis præfocatio.

ἘΝΕΡΓΕΙΆ EFFICACIA, ATQVE VSVS PIMPINELLÆ VERÆ, doctrina Philosophiæ veteris, animalis, substantialis, atque elementalis, in membris corporis humani interioribus.

Herba hæc quibusdam caliditatem & siccitatem plus quam secundi ordinis poßidere statuitur: Aqua simplici destillatione inde segregata, contra aërem noxium & contagia pestifera commendatur. Decoctum herbæ, radicis, & seminis ex vino, traditur venenis omnis generis aduersari, & flatus, intestina, stomachumque angentes discutere, dolores quoque matricis lenire, menses ducere, & calculos vesicæ atque renum potenter expellere. Aqua stillatitia si quotidie bis mane scilicet et vesperi, qualibet vero vice septem cochlearium mensura sumatur, corpus obstructionibus affectum aperire, & menses promouere perhibetur. Radix non solum Saccaro obducitur, verum etiam exemplo Calami aromatici aut Gingiberis in vsum conditur.

Veterum de qualitate herbæ huius iudicium.
Pestis remediũ.
Ad flatus.
Menses rectos.
Calculos vesicæ renum.
Obstructiones.
Dolores matricis.

NATVRA, PROPRIETAS, ATQVE VSVS PIMPINELLÆ veræ, doctrina Philosophiæ veteris, corporalis, materialis, & complexionalis, in membris corporis humani exterioribus.

Planta hæc nudæ cuti applicata in sinu si gestetur, lac copiosum præbere creditur. Aqua stillatitia cum Caphura mixta, & manibus atque faciei lotione adhibita, mulierculis venustate & forma eleganti placere studentibus, cutem nitidam & aspectu iucundam præstat, næuos quoque siue maculas extergit.

Ad vbertatem lactis.
Ad venustatem vultus, et næuos.

NATVRALIS INCLINATIO ATQVE VSVS PIMPINELLÆ verae, doctrina Magiæ veteris & recentis, spiritalis, cælestis, & miraculosa, ex reliquis omnibus exoriens, atque effluens, in membris corporis humani interioribus & exterioribus.

Obiectio.

Non deerunt forsan hoc loco aliqui, qui sibi multum sapere visi, mirari non dubitent: Qui fieri possit, vt radice ista affectio aquæ intercutis sanetur: cum natura eius sit, humores viscosos calore exiccatos atq; condensatos resoluere, rationi vero magis consentaneū videatur, cōstipantibus et siccantibus potentiorem inesse ad morbū hunc curandum virtutē quam resoluentibus.

Responsio.

Eiusmodi obiectionis argumento nos tali ἀντιλογίᾳ occurrimus. In radice ista nō solum inesse vim discussoriam, sed & alias quoq; virtutes vtpote attenuantem atq; expellentē (quibus omnium maximè excellit) in ea recondi. Quas si cognoscere studuerint, facilè sibi persuaderi patientur, Pimpinellā, diuino accedente auxilio, effectus eiusmodi præstare.

Quomodo radix ista curationem Hydropis moliatur & peragat.

Nam cum species Hydropis (siue Tympanitis sit, siue Anasarca, siue Ascites) ex digestione imbecilli atq; adeo corrupta, epatisq; duritie & obstructionibus, quas error & vitium nutritionis comitatur, originem trahant, Radix ista ob partium tenuitatem penetrantem, non solum stomachum, verum etiam epar in integrum restituere atque ad sanitatē pristinam reducere potest. Immo, cum ægritudine tali affectis, nutrimentum omne in humorem frigidum & phlegmaticum transmutetur, & loco sanguinis sinceri per omnes corporis partes distribuatur, vnde corpus intumescere & deforme reddi necesse est: Hæc calore suo naturali, epar humorū frigidorū inundatione oppressum calefacit, atq; humorem radicalem vitio contracto ad putredinem vergentem renouat & instaurat.

PRÆPARATIO MEDICINALIS.



RADICEM ad speciem aliquā Hydropis adhibendam, commodissimum fuerit, antequam herba supra palmi altitudinē excreuerit, & quidem dum Saturnus in Cancro versatur, summo diluculo ante ortum Solis fodisse. In primis autē attentione accurata est animaduertendum: Si hic morbus in muliere curandus veniat, vt æquali proportione pars vna dimidia ex Pimpinella mare, altera ex fœmina hoc capite descripta, nulla tamen earum facta permixtione eligatur: Sin in Viro, pars dimidia ex Pimpinella fœmina adhibeatur: atq; ita extractum Elixir ex planta mascula mulieri, ex fœmina Viro propinetur. Cum enim Pimpinella fœmina frigidiuscula sit, virum natura alioqui calidiorem ab inflammationibus epatis tuetur: Pimpinella vero mas, cum & calore & siccitate præpolleat, calorem naturalem in muliere (quæ qualitate frigida & humida Viro superior est) instaurat, & digestionem humorum promouet. Sed si medicina facienda sit in partibus corporis externis, suam cuilibet sexui speciei subtilitatem (Viro nimirum maris, Mulieri fœminæ) applicare conducet: Hacq; via haud vulgaris sortis Homines tam Viros quam mulieres ab Hydrope liberaui. Nequaquam igitur vel cum ordine naturæ vel prima instituti nostri hypothesi pugnat, pro conditione rei, Viro speciem herbæ fœmineam, Mulieri masculam, siue vtrisq; sobolem, puero vtramuis exhibere: de quo etiam cap. 6. & 7. iam ante monuimus. Sed vt præparationem nostram persequamur, Radices in vsum dictum destinatas, primo a sordibus, nulla tamē humectatione adhibita, mundiuscule purgatas oportet. Inde per radulam tritæ, in vasculo e ligno querneo recens fabrefacto B, sale purissimo condiuntur, ita vt ramentis ad duorum digitorum transuersorum altitudinem iniectis, Sal ad dimidij excrescentiam insternatur, idq; alternatis struum ordinibus, donec vasculum impleatur. Tum demum sale postremum superinsperso, operculum querneum amplitudine & rotunditate conueniens imponitur: quo saxis grandioribus A onerato, vasculum in locum frigidum seponitur, ibiq; per dies triginta asseruatur. Conditura ista instar potionis cuiusdam tandem efferuescit, hoc facto a spumis fæculentis mundata, destillatione per balneū omni humore spoliatur. Aqua excepta in vsum reponitur. Hinc ergo Hydropisis curanda si sit, radices Pimpinellæ recentiores in orbiculos ad nummi similitudinē dissectas in cucurbitam immittimus, aqua modo dicta pari pondere affusa. Cucurbita, vbi optimè obturata in arena calida per horas duodecim quieuerit, contenta donec arescant (sine vstione tamen) exquisite destillamus, destillatione in aqua eadem tertium repetendo, & totidem vicibus radices recentes substituendo. Superstes ille ex tertia segregatione humor, contra Hydropem per dies nouem & quidem Luna decrescente, sexta quaq; hora partim pondere drachmæ bibitur impermixtim, partim panniculis instillatus cruribus tumentibus, ventri & genitalibus in Viro, pectini siue regioni supra verenda in muliere, regioni deniq; epatis & lienis in vtrisq; calidius applicatur.

Etenim materia quæ iam putrefactione occupari incipiens, primo in viscositatem tenacem, tandemq; in tartarum abit, ista instauratione à symptomatis non solum præsentibus vindicatur, verum etiam ab imminētibus defenditur, morbiq; causa vniuersa remouetur. Præterea, cum in hoc affectu adsint fastidiū & nausea cibi, vnde primum substātia carnis extenuata contabescit, hincque succedens vel Tympanites in locum deperditi ventositatem copiosam, vel Anasarca viscositates multas, vel deniq; Ascites aquæ plurimum inducit, Hæc ventriculo & intestinis purgatis, appetitum prostratum restituit, nutritionem instaurat, humiditates ventosas & tenacem tartari viscositatē per sudorem et vrinam copiosam excernit: qua excremētorum purgatione etiam epati plurimum prodest, eiq; vigorem pristinum reddit, ita vt laxitate spongiosa in æquabilem mollitiem restrictū, eq; pallido colorem rubicundum contrahens, chylum à ventriculo per venas mesaraicas (in hoc à natura fabricatas) integris viribus excipiat, & digestione secunda peracta, loco humoris illius vitiosi sanguinem sincerum & sanum in posterum propaget.

paget. Hac ergo ratione, diuino indulgente auxilio sanatio Hydropis perficitur, si subtilitates plãtæ huius, (intrinsecus quidem Elixir & Sal, extrinsecus vero oleum) cum balneo ex herba, radice & semine in vsum adhibeantur. Porro si radix cruda solummodo appendatur, herba vero arefacta illigetur, humorem ea loco subiecto detrahit, ita vt ariditate deposita quodammodo humescat: vnde aduersus Hydropem non immerito commẽdatur. Si vero minutim cõcisa adipe maialino, donec colorem nigrum acquirat, frigatur, inde vero adeps ille percoletur, vnguentum præbet ad vulnera humecta omnium præstantissimum, et ad fluxum ἀνευρίσματος cohibendum præsentaneum.

Ratio applicationis.
Ad vulnera manantia.
Attractio humiditatum.
Fluxus ἀνευρίσματος.

Caput decimumtertium.

DE BIBENELLA NIGRA SOBOLE, QVÆ ALIAS BIPENNVLA ET SOLBASTRELLA APPELLATVR.

GENVS, PATRIA, NOMEN,

TERTIA hæc Pimpinellæ species Syris dicitur ܫܚܪܕܘܪܦܐ SCHachdorphibinela, Hebræis שְׁחָרֹאבֶנְפִּדֶּפֶּל Schachorebenpidepel, Græcis μελαμφιβίνελα, Latinis Bibenella nigra, Germanis Schwartz Bibenell, idq̃ tam ob corticis externi nigredinẽ, quam herbæ virorem nigricantem, & colorem seminis ex fusco in cinereum vergentem. Quibusdã pro Caucali Dioscoridis habetur: alijs Daucus Syluestris, cap. 15. describendi, esse creditur: Officinis appellatur Pimpinella hirsuta: Paracelso διώνυμος fuit, qui eam à vermiculis quidem noctu lucentibus, forte quod hi circa radicem plerunq̃ nidificẽt λαμπυρεπέπερ, à dictionibus vero παῖς, λίθος & νείκω, quod hæc, vel veterum plurimorum testimonio, calculum vesicæ & renum, quem λιθίασιν vocant, in pueris potenter educat, παιλιθονείκην nuncupauit. Vndiq̃ ferè terrarum prouenit, præcipuè tamen solitudines, & loca inculta, sabulosa atq̃ aprica amat: copiosissimam vero producunt cum alijs herbis apprime salubrib⁹, cãpi Tolani Marchiæ Brandeburgẽsis, inter Burgsdorfium pagum & arcem Netzlingam in sylua Garlebiensi siti: ita vt breui tẽporis spacio, huiusmodi generis plantis integrum plaustrum quis complere facilè possit: nec minori frequentia circa Tunetũ in Affrica (cum ea loca arenis abundent) & mare Mortuum in Palæstina spectatur.



SIGNATVRA GENERALIS.

QVAM in signanda medulla, Viri quidem capite vndecimo, Mulieris vero duodecimo, ossium effigiem adduximus, Illam quoq̃ hoc loco ad signaturam eiusdem in corpore puerili teneræ pinguedinis, reducimus atque accommodamus.

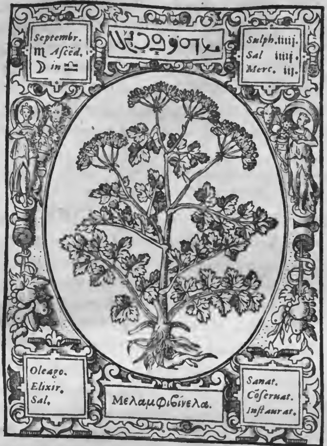
ܫܚܪܕܘܪܦܐ Schachdorphibinela.
שְׁחָרֹאבֶנְפִּדֶּפֶּל Schachorepenpidepel.
Μελαμφιβίνελα.
Bibenella nigra.
Παιλιθονείκη.
Patria.
Campus Tolanus ad syluam Garlebiensem in Marchia.
Caucalis
Daucus syluestris, Pimpinella hirsuta.
Paracelsus.
Λαμπυρεπέπερ.
Steinwurmpfeffer.
Tunetum.
Mare mortuum in Palestina.

FORMA, CONSTELLATIO, QVALITAS.

PLANTA hæc, quam aliquis ob quantitatem quidem, Pimpinellam maiorem, ob folia vero & caulem Apij formam imitantem non immerito Pimpinellam crispam dixerit, radicem habet satis robustam, sæpe digiti craßitudinem æquantem, cute nigricante obductam, intus candidam, succiplenam, ac si prematur humorem acrem & flauum fundentem. Caule assurgit hirsuto, intus inani, nodoso & firmo. Folia incisuris profundioribus ad medium vsq̃ secantur, atq̃ virore intenso nitentia, per pediculos singula singulis seriatim sibi inuicẽ opponuntur: odor eis naribus haud vtiq̃ gratus. Flores in vmbellam candicantem instar Cumini conglobati, alicubi mense Iulio emergunt. His tandem succedit semen à vulgaris Petroselini non sane multum abludens: Vnde, qui hanc plantã Petroselinum Macedonicum esse existimarunt, quanquam id ab hac diuersum sit, magis venia digni, nec acerbius insectandi aut in crimen vocandi videntur. De qualitatibus, ostendit accurata mysteriorum naturæ cognitio (à qua nullum Medici nomen & officium profitentem decet esse alienum) Radicem istam ex virium cœlestium beneficio, præcipua quadam temperamenti bonitate præditã, & compositam à Sole partibus quatuor cum dimidia, à Marte totidem, à Luna tribus: atque ita ratione qualitatis constare partibus Sulphuris quatuor cum dimidia, totidem Salis, ac tribus deniq̃ Mercurij. Cum ergo siccitatis & caloris insint partes nouem, humiditatis tres, iuxta Regulæ Veteris sententiam, ea in secundo ordine calefacientium, primo vero siccantium reponetur. Duas enim sibi partes vendicat calor, vnam siccitas, reliquum humiditas & frigiditas Lunæ, quæ nos

Pimpinella Maior, Crispa.
Qualitas radicis
☉ iiiij ♂ iiiij ☽ iij } par.
Forma caulis.
Sulp. iiiij Sal iiiij Merc. iij } p.
Flores.
Semen.
Errantes nõ quo pro lapsi sunt inhumaniter reinquere conuenit, sed vnde declinarunt eò recta via reducere.
Alia graduum Philosophiæ veteris & recentis collatio.

Pimpinella.
☉ 4 part.
♂ 5
☽ 3



Qualitas plantæ totius
Sanans.
Conseruans.
Instaurans.

Producta
Oleum.
Elixir.
Sal.

Tempus fodiendæ radicis
September
♏ Ascend.
☽ in ♎

nos Mercurium appellamus, occupauit: vnde quatuor partium gradus efficiuntur. Neq; vero quis hoc loco autumet, Cum Mars atq; Sol natura constent calida, ideo gradus caloris & siccitatis ab ijsdem augeri atq; intendi. In tali enim mixtione animaduertendum est, quantū Mercurius, quē Luna immiscet, frigiditate & humiditate sua de calido & sicco subducat. Quod præter admonitionem supra præmissam, vt simplex doctrinæ nostræ sententia illustraretur, hoc loco denuo (quanquam alio modo) visum est Lectori subyciendum. Caulis, herba, folia, & pediculi cum stolonibus, à Sole possident partes quatuor cum vna quarta, à Marte tres cum quartis tribus, à Luna quatuor. Flores & semina cum plus acrimoniæ habeant, soli acceptas referunt partes quatuor, Marti quinq;, Lunæ tres. Atque ita integræ plantæ cum ex naturali cōpositionis suæ constitutione, tum virium cœlestium afflatu, facultatē inesse, sanantem, conseruantem & instaurantem, effectu ipso atque vsu experimur. Producta ex eadem sunt, Oleum, Elixir, & Sal mordacitate penetrāte amarulentum. Radix foditur mense Septembri, Scorpione Ascendente, & Luna in Libra constituta. Herbā nouellam demeti cōuenit sub exitum Maj: Sole scilicet in Geminis, & Luna in gradu Scorpionis, tertio, quinto septimoue, in mansione decima commorante. Semen carpitur circa diem mensis Septembris decimum septimum, decimum nonum, & vicesimum primum, Sole primos decem gradus Libræ, Luna vero gradum Scorpionis vel vicesimum octauū, vel vicesimum nonum, vel tricesimum permeante, et quidem dum adhuc rore matutino madens, nullo alio cœli pluuij humore rigatur.

Herbæ collectio
Maius
☉ in ♊ {3
☽ in ♏ {5
{7
16. mans.
Seminis collectio
D. Sept. {17 19 21}
☉ 10. gr. ♎
☽ in ♏ {28 29 30}

Qualitas caulis
☉ 4. 1 Quart.
♂ 3. et 3 Qua.
☽ 4. part.

MODVS DESTILLANDI.



PRÆCEdēti capite septimo, fol. 28. modū destillationis, quod spiritus siue subtilitates herbæ ibidem descripta, compendio & recta in decliue ferantur, cum natura equi contulimus. Hoc vero loco, cum subtilitates triū herbarū præscriptarum, naturali quadā ingenij proprietate & propensione in accliue efferri soleant, atq; ob essentiam materiæ nonnihil terrestris trahentem, motu lentiore spacioq; longiore & altiore duci desiderent: Ideo organa destillationi earum seruientia, imagine Cameli siue Drodemedarij placuit adumbrare. Estq; ea res hoc fere modo accipienda. Partium subtilitas ex ventre organi inferiore, quasi aluo Cameli litera A notata, per collum incuruum atq; ad similitudinem literæ S flexuosum, vsque ad Alembicum B eleuatur: in quem quicquid guttularum collectum est, siue olei siue alterius humoris, id per rostrum in receptaculum C deriuatur. Atq; hæc est ratio & modus, spiritum atq; vim animalem, ab his & similibus plantis segregandi ac educendi.

ἐνεργεία, EFFICACIA, ATQVE VSVS SOLBASTRELLÆ, doctrina Paracelsica, animalis, substantialis, atque elementalis, in membris corporis puerilis interioribus.

Sal pinguedini
Elix. medullæ
Oleum neruis familiare.
Vsus omnium simul
Contra podagrā.

Sal *plantæ huius pinguedini familiare deputatur,* Elixier *medullæ,* Oleum *tendonibus atque neruis. Omnibus his subtilitatibus, communis est cum prioribus (quanquam secunda tantum parte efficaciæ) in dissoluendis atque eijciendis calculis & tartaro facultas. Priuatim vero Elixir, præsentaneum est aduersus venena antidotum, si intoxicato æstum percipienti in aceto, sin frigus in vino bibendum exhibeatur. Oleum atq; Elixir, pari mensura cum tricesima parte olei vitrioli si permisceantur, sale (quantitate his omnib⁹ analogo) vt resoluatur, iniecto, liquorem reddunt: qui pondere semunciæ ex vino rubro & generoso vsu frequenti post*

Ad calculos
Vsus Elixiris contra pestem.

CONFORTATIVVM CORDIS.



SAL diligentissimè depuratum, atq; in Extracto Elixier subtilissimo eiusdem ponderis resolutum, oleoq; ponderis ad vtraq; subtripli & croco subtritenarij admixtum, in cucurbitulam Alembico caco. id est rostro carente. siue (si rem exquisitius tractare volumus) in organum A, orificio B firmissimè oblutato, si condatur: Cucurbitula dehinc in arena calida per dies sexaginta naturales foueatur, Tum materia contenta (modo calor ignis quem secundi gradus nec intensiorem aut remissiorem esse conuenit respondeat) in lapidem concrescit. Is in aqua vita fortissima dissolutus, & per filtrum, ne quid facium inhæreat, cola- *

poſt cœnā ſumptus, podagram demum profligat, & nodos digitorum in manibus ac pedibus ſoluit. Ramicem quoq; puerorum Elixier curat, ſi pondere duarum drachmarum dies triginta, ſingulo vero die bis ex aqua Perfoliatæ propinetur, et ligatura ritè administrata, motus omnis vehementior, vociſque contentio vitetur. Simili vſu cum oleo adhibitum, ſeminaria calculi debellat, atque ne repullulet in poſterum, vetat.

* *tus, hincq; digeſtione dierum triginta ſiue (ſi opus ſit) ſexaginta in ſoliditatem priorem redactus, colorem Hyacinthi contrahit, duritie Caphura: & tertiū inter præcipua ingredientia Laudani Theophraſtici locum obtinet, confortatiuum cordis præcipuæ bonitatis & excellentia: Doſis eſt, trium, quinque, ſeptemue granorum.*

Laudanus Theophraſti.
Ramicem puerorum.
Seminaria calculi.

NATVRA, PROPRIETAS, ET VSVS SOLBASTRELLÆ, DOctrina Paracelſica corporalis, materialis & complexionalis, in membris corporis puerilis exterioribus.

Oleum, *neruos & ligamenta vel ex frigore rigentia, ſiue luxatione diſtorta locoq; mota, emollit, reducit, & in integrum reſtituit.* Sal, *quæuis vlcera patentia atque corroſione depaſcētia, ſanat et expurgat: vermium quoq; in iiſdem & carnis putridæ generationē prohibet, fætoremq; emendat.* Elixir *mēbris fractis applicatum, ea ab inflammationibus et alijs Symptomatis malignis tuetur, ac dolores mitigat: vulneribus atque ictibus mundificandi cauſa adhibitum, ſuccedente dehinc inunctione ex oleo, tormina ſedat, atque eadem ab affluxu* ἀνευρίσματ☉ *tuetur. Idem cum oleo, apoſtemata venenata & qualitate peſtilentiali imbuta ſanat, vimque & potētiam veneni hebetat. Regioni ſplenis calidum ſi applicetur, duritiem eius emollit, & dolores lateris ſiniſtri tollit. Epithematis modo adhibitum, regioni quidem cordis, ardores febriles compeſcit, capiti vero Cephalalgiæ medetur, & catharros educit.*

CONTRA ISCHIAM.

SALI, oleo, atq; Elixir herbæ huius præcipua ineſt in propulſanda Iſchia vis atq; efficacia: primo quidē potui dato, ſecundo vero cum tertio inunctione circa coxendices applicato. Vſus eorum atq; adeo cura Luna decreſcente ſuſcipi deſiderat: ac Sal quidem per dies triginta hora antemeridiana pondere drachmæ ſemis eſt hauriendum, Hora vero Pomeridiana coxendices ad ignem calidiuſculum nulla accedente humectatione ſiue balneo inungendæ, vſu tali indies repetito, nec quæ ad moderatam victus conuenientis normam ſpectant, neglectis aut omiſsis.

Olei vſus Ad neruos { rigentes, dislocat., diſtortos.
Sal ad Vlcera { verminoſa, fœtida, putrida.
Elixir ad Inflammationē. Doloresq; in fractis.
Vulnera ſordid.
Ἀνευρίσματα.
Apoſtemata peſtilentialia.
Duritiē ſplenis.
Cauſona.
Cephalalgiam.
Catharros.

ἘΝΕΡΓΕΊΑ, EFFICACIA, ATQVE VSVS SOLBASTRELLÆ, DOctrina Philoſophiæ veteris, animalis, ſubſtantialis, atque elementalis, in membris corporis humani interioribus.

Quidam Medici hanc plantam in ſecundo calfacientium & ſiccantium ordine ſtatuunt: Ac docent: Caſtoreū pondere vnciæ ſemis ex quatuor vncijs aquæ plantæ huius ſtillatitiæ potum, cōuulſionem neruorum & tendonū curare: Decoctum plantæ, ex vino quidem ſi bibatur, pulmones purgare, venenum ex ſanguine expellere, & tuſsim ſedare, Cum ſemine vero Sinapios & aceto ſi miſceatur, humores maleficos per ſudorem vacuare: Succum epotum, febres curare: aquam eius ſtillatitiam cum croco ſumptam, doloribus mitigatis ſomnum inducere, cor debilitatum & languēs cōfortare, omniaque grauamina eius & affectus melancholicos depellere: Radicem deniq; (quod etiam ex nomine liquet) calculos veſicæ educere, ſi vel cruda vel cocta deuoretur.

CONFORTATIVVM DIGESTIONIS.

D. Hieronymus Cardanus Vir excellēti eruditione inſignis, cum aliquando comite P. Paulo Vergerio tum dignitate Cardinalitia ſpectabili, Taranti in valle Oenenſi apud me diuertiſſet, aſſeuerabat: Experientia ſibi cognitum, Si vinum in quo radix iſta per triduum macerata ſit, Luna in Sagittario conſtituta, & ventre ieiuno bibatur, digeſtionem magnificè iuuari, nec quicquā hoc auxilio præſtantius reperiri poſſe videri. Hunc ſermonem excipiens Cardinalis Vergerius, Quid igitur (inquit) ſubtilitates eius præſtaturas putas? Reſpondit Cardanus, Hercle plurimum, præſertim ſi circa menſis Nouembris medium, Sole Sagittarium peragrante, fodiatur, eoq; modo vſurpetur.

Veterū de qualitate huius herbæ iudicium & Vſus ad Podagram.
Pulm. obſtruct.
Sang infect.
Tuſsim.
Humor. malign.
Febres.
Vigilias.
Cordis lang.
D. Hieronymus Cardanus.
P. Paulus Verg.
Tarantum in valle Oenenſi.
Melancholiam.
Calculos.

NATVRA, PROPRIETAS ATQVE VSVS SOLBASTRELLÆ, doctrina Philoſophiæ veteris, corporalis, materialis & complexionalis, in membris corporis humani exterioribus.

Pueris, catharris ſi diuexentur, radix appenſa ſuccurrit. Cum herba vero conciſa, & ſupra vmbilicum & tergum circa os Ilium illigata, calculos quibus laborant, exigit. Succus eius ex albumine oui illitus, lichenas eorundem malignos profligat, & aſperitate deterſa ſanat.

Ad puerorum Catharros.
Calculos.
Impetigines.

NATVRALIS INCLINATIO, ATQVE VSVS SOLBASTRELLæ, doctrina Magiæ veteris & recentis, spiritalis, cœlestis, & miraculosa, ex prioribus omnibus effluens atque exoriens, in membris corporis humani interioribus & exterioribus.

Ad digestiuam roborandam.

Radix tempore supra indicato fossa, inq; orbiculos concisa serico si insuatur, & hora decubitus loco fasciæ pectoralis stomacho superligetur, ventriculum roborat, digestionem promouet, & humores viscosos incidit & resoluit. Ex collo gestata siue vestibus insuta, creditur vlcera, vulnera & plagas sanationi ac maturationi reddere idonea, nec non incantationum in rem Veneream veneficia, atq; aëris pestilentis contagia arcere, ac herpetas miliares & morbum Gallicum curare. Odore eius omnia animalia delectantur, id quod in equis, canibus, felibus, & alijs bestijs ipse sæpius animaduerti. Scorpione vero Ascendente fossa, medicamentis violentius purgantibus (qualia sunt colocynthis, Veratrum, Esula, Tormentilla & similia) si permisceatur, ea non solum innoxia reddit, sed etiam absque molestia vim suam exercere facit: quod etiam de Subtilitatibus intelligatur.

Ad humores glutinosos soluendos. Sanationem vulnerum maturandam. Veneficia, & contagia arcenda. Herpetas et morbum Gallicum curandum. Odor radicis animalibus gratus. Correctiuum vehementius purgantium. Planetæ retrogradi omnē operationem medicamenti inhibēt & in deterius vertunt.

CAVTELA.

Planetarum, quibus morbus Extractis herbæ huius profligandus subiacet, vno siue pluribus retrogradis, non solum opera applicationis perditur, verum etiam malum ipsum exacerbatur. Plantam itaq; tam præsenti quam alias quouis tempore præstat, quantum fieri potest, Planetis potius in antecedentia tendentibus, nec infra Horizontem nostrum depressis, quam Retrogradis et sub terra latentibus, effodi.

Caput decimumquartum.

DE DAVCO GERMANICO MARE, GERMANIS VVLGO Elsenach SIVE Erlach NVNCVPATO.

GENVS, PATRIA, NOMEN.

Dioscorides tria Daucorum genera constituit.

TRANSIMVS iam ad historiam Dauci, quem Dioscorides triplicem statuit, & plurimi eruditione excellentes Viri, cum variarum linguarum cognitione instructi, significationē appellationum exoticarum solerti cogitatione pensitarent, nō temerè (vtpote) in numero Saxifragarum dignati sunt. Etenim herba, ista vel hoc etiam sæculo in Affrica, lingua Gentis Gezar appellatur: & fuit talis quædam Antiquioribus in vsu, alibi nomine גזר דמעה *Ghezer demehah, quod Græcis est* Λυσίλιθος, *Latinis Calculirupa, alibi Maihetze chammon, id est, (vt quidam Iudæi literatiores in Lusitania arbitrantur exponēdum) Alnocyminum seu* κληθεαχύμινον, *celebrata. Cæterum reperitur ea in Germania nostra, præcipuè vero in Marchia, Pomerania, Megalpurgensium vicinia, nec non Lusatia et Polonia: vbi ab incolis Elsenach vel (idiomate Germaniæ superioris) Erlach vocitatur, herba sane non vtiq; vulgaris aut vbique obuia, sed præcipui vsus & bonitatis excellentis, de quo à nullo Eruditorum hactenus quicquam literis proditum est. Deplorādum autem est eò hac tempestate rem deductam, vt quæ Homines non vtiq; degeneres, immensis laboribus suis & vigilijs assiduis cognita atq; è tenebris eruta, publicæ vtilitatis gratia in medium atque adeo in lucem proferunt, Ea omnia (vel quia Antiquorum scriptis exposita non sunt, vel à captu ingenij iam viuentium obtusiore atq; ignobiliore, non secus atq; à spongia aqua, possunt imbibi aut percipi) aut vanis præstigijs conficta, aut artibus Diabolicis inuenta & extructa iudicentur. Veruntamen quanquam Veterum testimonia non excludam aut improbem, tamen cum herba ista illis fuerit incognita, non immerito fides dabitur, inuentorum quid suorum (aperta præcipuè veritate sibi ipsi fidem facientium) expromenti atq; manifestanti. Prouenit itaq; (vt iam cœpimus dicere) solio maxime syluestri, &*

Inuentis recentibus quę vetustatem latuerunt, fides denegatur.

Daucus inter Saxifragas relatus.

NOMEN.

Gezar.

גזר דמעה

Gezar Demehah.

Maihetze Chammon.

Λυσίλιθος.

Calculirupa.

Planta hæc veteribus incognita.

Κληθεαχύμινον.

Natales.

Marchia, Pomerania, Megalburgensium regio &c.

Elsenach siue Erlach.

SIGNATVRA GENERALIS.



PRÆSENTI imaguncula humorem omnem radicalem siue primogenium in corpore virili, cum is Spiritus & caloris totiusq; vitæ fomentum & pabulum existens, per totam neruorum, musculorum, atq; membranarum corporis substantiam diffundatur, placuit signasse.

ſtri, & (vt Plin. lib. 25. cap. 9. teſtatur) pingui, nec non vliginoſo, ſed tamen alnis arboribus conſito: illic enim ex harum radicibus et ſtirpibus anguſtioribus germinare conſueuit. Frequens deniq; etiam viſitur circa ſinum Perſicum & oſtia Euphratis iuxta vrbem Rhagiam, atq; in Moſcouia.

Sinus Perſicus, ſiue oſtia Euphratis. Vrbs Rhagia Moſcouia.

FORMA, CONSTELLATIO, QVALITAS.



Planta hæc radice conſtat diuaricata, oblonga, gracili, fuſca, acri & odorem maſtiches ſpirante: quæ à ſtirpibus Alnorum vetulis, in locis muſcoſis & paluſtribus ſitis, initio tenello eoque purpuraſcente germine protuberans, menſe Maio, in conſpectum noſtrum emergit. Nouella autem illa germinis extuberantis ſoboles, faciem potius graminis cuiuſdam tenuis & exilis, quā herbæ foliatæ repræſentat. Hanc denſa coma ſylueſcentem, caulis dehinc purpuraſcens, atq; inſtar filorū cathenariorū ſæpe ſex, ſæpe ſeptē angulis conſpicuus, geniculatus, adnaſcētijs plurib⁹ veſtitus & inanis, ſui è medio eiuſdem ſub exitum menſis nominati exortu diſpeſcit, hincq; in altum enitens, interdum cubitorum ſeſquiduorum altitudinem acquirit. Ramuli ſiue adnata, herba tenui eaq; eleganter viridi conſeruntur: foliola ea ſunt exilia, ſed longiuſcula & inciſuris profundioribus diuiſa, magis tenuia tamen quam Millefolij, minus quam Fœniculi, inter quæ medium quendā habitum effingunt. Floret hæc planta, quemadmodum Anethum, menſe Iulio: ſemina edit ineunte autumno, intorta, breuia, formaq; ſtriarū caulem referentia, nec non odore iucundo, ac bonitate efficaciaq; præcipua commendata. In radice imperium ſibi vendicat Sol partibus tribus cum totidem quartis, Mars quatuor cum quadrante, Luna itidem quatuor: atq; ita Luna frigidi & humidi ſui potentia, reliquis duobus (qui viribus inuicem ferè æquantur) plurimum detrahente, Sulphuris partes tantum ſex, tres Salis, & totidem Mercurij, in ea deprehenduntur: atq; inde virtutem obtinet conſeruantem, ſanantem, et roborantem. Herba, quæ humoris copia radicem ſuperat, à Sole obtinet partes tres, à Marte duas, à Luna ſeptem, quam ob cauſam, neq; odore neque virtute eſt inſignis. Seminis inter reliquas partes prima eſt bonitas. Nam cum in eo è Sole inſint partes ſeſquiſex, è Marte totidem, è Luna vna, atq; ita priores duæ, æquatis caloris viribus Lunæ frigidum obtundant, ſiccitate autem quoq; humidum eiuſdem emendent: hincq; vice verſa Luna, vt humido ſiccum, ita frigido calidum vrens amborum temperet, ideo ſubtilitates eius quemadmodum & radicis, vtpote Oleum, Balſamum, & Sal, maximo emolumēto in vſus medicos adhiberi poſſunt: atq; adeo planta ipſa, quod forte obſcuri nominis aut veteribus incognita ſit, nequaquam, vt nullius vſus, negligenda videtur. Radix foditur mēſe Iunio, antequam flores emergant: Sole ſc. in Cancro, & Marte cum Luna in eodem ſigno exiſtente: plus autem ad efficaciam eius faceret, ſi ſignum illud tempore foſsionis foret Aſcendens. Herbam ſub exitum Maij, dum ſcilicet adhuc tenera eſt, reſecaſſe profuerit. Tum enim temporis germina

Caulis.
Flores.
Qualitas radicis.
☉ 3. 3 Quar.
♂ 4. 1 Quar.
☽ 4. part.
Sulph. 6. Sal 3. part. Merc 3.
Conſeruat, ſanat, roborat.
Qualitas herbæ:
☉ 3.
♂ 2.
☽ 7. part.
Qualitas ſeminis
☉ 5. & ſemis.
♂ 5. & ſemis.
☽ 1. pa. t.
Forma radicis.
Temperatura virium & qualitatum in herbis vnde. Subtilitates ſeminis & radicis.
Oleum, Balſamum, Sal.
Tempus germinationis.
P Manfredus Hiſp. Medicus.
Mira humoris in radice creſcētis & decreſcentis natura.
Radicis fodiendæ tempus
☉ ♂ ☽ } ♋. Aſc.
Herba.
Herba quando colligenda.

INFLVENTIÆ CÆLESTIS VIS.

PLANTAM iſtam, quemadmodum alia multa, qualitatum cœleſtium influxu, haud parum affici, Anno 1572. primum animaduerti. Nam cum in ſylua Zoſſena, ad ditionem Nobilis Familiæ Predouenſium pertinente, & varijs admodum herbis, iiſq; raris, nec non ſuccis mineralibus fœcunda, integrum ſaccum harum radicum fodi curaſſem, ex denis libris oleum pondere vnciarum duarum cum dimidia, deſtillatione elicui. Sed cum eiuſdem mēſis, quo foſsio facta erat, die viceſima octaua, comite Petro Manfredo Hiſpano, & Medico vſu atque arte excellenti, eodem reuerſus, maiorem quam ante copiam, per homines in eam rem conductos collegiſſem, in iis cum deſtillarem nihil quicquam oleitatis deprehendi. De qua re ſequenti tempore obſeruatione attenta diſquirens, cognoui, à momento defectus Luminarium euaneſcentis, omnem vnctuoſitatem, quæ nobis eſt virtus eſſentialis ſiue animalis, radici decedere, ſed poſt dies triginta recolligi, ac tandem elapſis diebus nonaginta integrè ſibi reſtitui.

Semina quando carpenda ☉ in ♎ ☽ in ♋ ♂ in ♌ ♈.

germina eius nouella, bonitate maximè vigent: nec parum ad hanc rem conduceret, si id fieret eo tempore, quo Luna iam ferè pleno lumine fulgere incipit. Semen colligitur mense Septembri, antequam Sol Libram ingrediatur, & Luna in Cancro, Marte vero in signo calido, vt Leone siue Ariete, cursum suum peragente.

ἐνέργεια, EFFICACIA, ATQVE VSVS DAVCI GERMANICI, doctrina Paracelsica animalis, substantialis, atque elementalis, in membris corporis virilis interioribus.

Balsami vsus quibus partibus competat.
Ad venena { calida. Frigida.
Ad aerē pestilēt.
Ad Venerem excit.
Balsamum quibus morbis subueniat.

Vis animalis Balsamum, *oleum quoddam tenuium partium referens, nisi quod pinguedine & vnctuositate non vndiq; respondet, intrinsecus quidem epati, spleni & renibus: forinsecus autem musculis, & omnibus membranis carnosis familiare habetur. In haustu aquæ ex eadē planta stillatitiæ, numero guttarum duodecim si sumatur,*

Ad vitiosam epatis digestionem.
Ad purgationē humorum.
S A L radicis, herbæ, florum.
Vsus salis in quarum partium morbis.
Ad serpigines.

idq; tempore vespertino à cœna per dies triginta frequentādo, epatis digestionem vitiosam tandem potenter emendat. Non solum enim omnem, quæ in eo continetur, materiam terrestrem consumit, verum etiam obstructiones eiusdem (quemadmodum etiam lienis) remouet, & aperit: præterea renes reficit, expurgat, ab imminēte periculo putredinis seruat, atque apostemata & tumores eorū profligat. Eodem modo exhibitum,

Ad affluxum ἀνευρίσματος.

ἀνευρίσματος, siue serosi humoris ad articulos recens vulneratos decumbētis fluxum coercet, & similiter vice potionis vulnerariæ adsciscì debet.

Ad tumores Experimentum Thurneisseri.
Ad maniacos, phreneticos, & surdos.

Qui ex morbo diuturno siue pestilente in maniam aut phrenesin prolapsi sunt, aut surditate laborant, his circa linguam, nares, aures & venas temporum decet inungi, & vicesima quaq; hora, ex iure Gallinario, numero guttarū duodecim exhiberi.

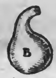
OLEVM. Quibus partibus quadret.
Ad calculos.

Oleum *quod colore candido, & modo destillationis (sine additamētis) simplici, à balsamo est diuersū, cerebro, ligamentis, semini virili, & humori radicali consecratur.*

Oleum quibus morbis medeatur.
Ad apoplexiam

Ex semine simpliciter destillatum si sit, inter auxilia cōtra Apoplexiam, haud postremum locum obtinet, cum guttarum trium numero instillatur, atque arterijs & venis temporum, pari quantitate illinendo adhibetur. Præclarum etiam est aduersus venena antidotum, si ad calida quidem in aqua Lactucæ, ad frigida vero in aqua Absinthij, prouocato simul sudore, numero guttarum triginta hauriatur. Aëris præterea infecti noxas arcet, & Viro (si frequenter & liberalius eo vtatur) vires in Venerem suppeditat. Vsu assiduo sumptum, humorem radicalem inquinantia euacuat, humoresq; superuacuos & acres, exiccat, & exigit. Sal radicis, herbę, & florum, *felli, atque omni sanguini salso & adusto, nec non pituitæ lentæ & viscosæ, dicatur: In cutis asperitatibus profligandis, & vitijs membrorum interiorū, præcipuè vero epatis sanandis, plurimum pollet. Sumitur autem isthic, loco salis communis, in esu carnis, quolibet prandio pondere drachmæ semis: licet etiam resolutum in vino bibere. Contra tumores, mihi ipsi in pluribus hominibus efficacia eius, experimento haud fallaci, cognita est. Nam humores affligentes intra nouem dies ex omni sanguine exigit, vsumq́ue & motum membrorum ab ijsdem impeditum restituit, & grauedines adimit: Sed toto illo tempore, cibos qui assumuntur, eo conditos oportet, neque sal quoddam aliud adhiberi. Cum oleo & aqua stillatitia Dauci huius, assiduè si quis eo vescatur, eum non solum à generatione calculi tuetur, verum etiam ab iam generati copia vrgente liberum reddit.*

BALSAMVM.



HOC loco intermittere non possum, quin priuata cuiusdam mea in hac planta experiētia inuentum, plurimis vt spero haud parum profuturum, commemorando expromam. Radicum huius generis aridarum & minutim concisarum libras quatuor, addantur nucum myristicarum vncia totidē, Lachryma Ammoniaca octo, Mastiches duæ. Hæc in Aceti rosacei fortis & probi mensuris quatuor, siue sextarijs sex, spacio diei naturalis macerata, in Cucurbitam collo incuruo siue retortam condantur, eaq; Alembico tecta & cupellæ (in quam arena iniecta sit, ita vt inter summas cupellæ oras & cucurbitæ aluum, spacium trium latorum pollicum intercedat) imposita, igne lento destillentur: singularem quandam solertis attentionis industriā & prouida dexteritatis (operosa enim est huius destillationis administratio) indictum adhibendo. Hoc facto, phlegma candidum, atq; oleago carulea, qua à viribus merito Balsamum nuncupatur, in receptaculum exudant, postea per separatorium diligenter segreganda, singulis (tam phlegmate quam Balsamo) suo loco in vsus Medicos seruatis. Præstantissimus est huius remedij vsus atque saluberrimus, in omnibus vulneribus, tumoribus, & vlceribus malignis, priuatim vero fistulis, carcinomatis, & similibus exedendo affligentibus malis.

OLEVM EX SEMINE.



OLEVM ex semine maturitate perfecto, & dehinc minutim trito, per organum prima folij septimi tabella appictū, superinfusa primum aqua fontana limpida (magis vero conduceret aqua eius stillatitia) educitur. Quoniam autē primo & phlegma & oleū promiscue effluunt, ideo postea oleum quod supernatat, ab aqua fundum occupante, & in effluxu præcedente, per separatorium A segregatur.

NATV-

NATVRA, PROPRIETAS ET VSVS DAVCI GERMANICI, doctrina Paracelsica, corporalis, materialis, & complexionalis, in membris corporis virilis exterioribus.

Succus ex herba, & radice expressus, ac cum Vernice, cera, medulla bubula, & aceto rosaceo pari pondere, donec spissescat, & formā vnguenti recipiat coctus, ambustis si imponatur, feruorem omnem (siue ab igne, siue aqua, siue metallis acciderit) extinguit. Semen in sua ipsius aqua coctum, dehinc exemplo Sinapios tritum, capiti si applicetur, phreneticos & maniacos iuuat. Herba dum viret conquassata & imposita, Gangrænas expugnat. Quod si medulla in cruribus à frigore externo perdita sit, siue ex alijs symptomatis frigidis stupore afficiatur, ibi radix, herba, & semen in lacte ad formam pulticulæ cocta, vtiliter imponuntur. In vulneribus quoq; & quibusuis vnitatis solutionibus, planta hæc magnificè opē affert, præsertim autem, si aqua eius stillatitia, malum perluatur & mundificetur. Semen vino Cretico maceratum, & circa coxendices & vmbilicum calens applicatum, calculos promouet, & vrinā suppressam expedit. Herba, radix, & semen, præcipuè autē Balsamum, Oleum & Sal, morsibus animalium venenatis salubriter vsurpantur.

Vnguentum ad ambusta.
Ad vulnera.
Epithema ad phreneticos & maniacos.
Ad calculos & vrinam retētam.
Ad Gangrænas.
Ad medullam ossium Frigore { Torpentē. / Perditam.

ἐνέργεια, EFFICACIA, ATQVE VSVS DAVCI GERMANICI, doctrina Philosophiæ veteris, animalis, substantialis, atque elementalis, in membris corporis humani interioribus.

Quanquam apud Veteres (vt modo dictum est) quid de hac planta memoriæ prodiderint, non inueniatur: eam tamen agnitam, D. Caspar Melliger, Medicus eruditione & multo rerum vsu excellens, non sine insigni vtilitate ægrotātium, & laude artis suæ, ad vsus medicos traduxit: ideoq; experimenta eius, huic loco putauimus inserēda. Is itaq; hanc plantam solo aspectus iudicio, sed sine euidētiore argumenti alicuius ratione, pro specie Pimpinellæ habuit, & (fortasse quia locis prouenit aquosis) Pimpinellam aquaticam dicendam putauit. Radici vero in contagijs pestilentibus, vsum egregium tribuit, idq; non temerè: nam eo nomine, etiam in hac Marchiæ ora, nec non in Pomerania & Megalpurgensium vicinia, adhuc magnificè commēdatur. Quod cerebrum egregiè expurget, in puluerem redactam cum Anetho, Radice dulci, nuce myristica, cinamomo & similibus, vertiginosis miscuit. Vulneribus quoque venenatis opiferam statuit, si potio inde confecta telo venenato vulneratis exhibeatur, in præparationem herba, semine, & radice accersitis.

COLLATIO.

SI planta ista non palustribus sed saxosis proueniret locis, non omnino præter rem fieret, siue ratione formæ siue virium, si Petroselino Macedonico (de quo tantum hoc sæculo disceptatur, sed nihil certi & solidi adhuc proditur) componeretur. Reperitur enim etiā hoc nostro tempore in palustribus ad fluuios Aliacmona, Ious, & Pharybus, circa radices montium Olympi & Heliconis, magna copia.

D. Caspar Melliger Medicus, quæ in hac planta medicando deprehenderit.
Ad pestem.
Ad vertigines.
Aliacmon, Ious, Pharybus } fluuij.
Pimpinella aquatica cur.
Ad vulnera venenata.

NATVRA, PROPRIETAS ATQVE VSVS DAVCI GERMANICI, doctrina Philosophiæ veteris, corporalis, materialis, & complexionalis, in membris corporis humani exterioribus.

Succus cæpæ illitus, gladios vulneribus lethales facit. Huius malitiæ vnguentum, ex planta ista confectum, medetur. Ius piscium sale coctorum (vt in Germania inferiore fieri consueuit) cum radice ista probè si coquatur, & dehinc percolatum, conuenienti Lunæ positu illinatur, omnes abscessus tumentes, nodos, oedemata, aliaq; in corpore tubercula profligat. Quod in hac ipsa Vrbe, in Othone quodam Nobili Predouensium familia oriundo (cui in capite Nata, vel potius στεῶμα quoddam, magnitudine iuglandis grandioris excreuerat) & alijs, experientia ipsa confirmauit: quanquam optimus Vir anno secundo post, in πάθος apoplecticū incurrit, à me biennio ante (quod multi Nobiles Virtute & gloria præstantes testabuntur) ipsi prædictum. Causam autem symptomatis illius deducebam inde, quod humor illius excrescentiæ, Medicantis opera à superficie ad interiora esset reuocatus, atq; ita error & peccatum in sanatione admissum Medici imperitia, qui doctrinæ Astrorum ignarus, temporis rationem habere neglexerat. Non solum enim curā institutam & con-

Succus cæpæ tela intoxicat.
Ad vulnera venenata.
Ad abscessus.
Nodos.
Oedemata.
Tubercula.
Exemplum curati Steatomatis in Othone Viro Nobili è Predouens. familia.
Symptoma sanationem secutum à Thurneis. prædictū, vnde.
Medicos in curandis morbis Astrologię ignaros, nec tēporis rationem habentes, necesse est ægrotantium periculo sæpissimè errare.

& continuatam oportebat, Luna cornibus occasum spectantibus decrescente (& nequaquam crescente) verum etiam radicem, tempore huic negotio competenti, fossam fuisse.

NATVRALIS INCLINATIO, ATQVE VSVS DAVCI GERmanici, doctrina Magiæ veteris & recentis, spiritalis, cælestis, & miraculosa, ex reliquis prioribus omnibus effluens atque exoriens, in membris corporis humani interioribus & exterioribus.

Massula ad Cephalalgiam. Ad ambusta quando planta hæc refrigerando conducat. Ad Cerebrum purgandum. Somnum conciliandum. Melanch. discut. Ad fluxiones frigidas quando faciat calefaciendo.

Balsamum, cum Fœniculo & semine Papaueris satiui in massam redactum si odoretur, incredibile est quantum in mitigando affectu capitis illo dolorifico, qui Soda dicitur, efficaciā obtineat. Eodem modo nō solum cerebrū efficaciter expurgat, sed et somnum inducit, nebulasq; mentis ab atra bile obfusas serenat & discutit. Massula ex vncia eiusdē semis, & baccarum Iuniperi sesquiduabus, semineq; Rutæ dimidia simul tritis et subactis, tempore contagij grassantis in ore si teneatur, aëris infecti noxas auertit, & sanguinem à malignitate contagij tuetur. Ex collo vero si gestetur, quosuis halitus aëris venenatos depellit, et memoriam confortat. Porro tam radici plantæ huius, quam oleo vtriq; inde extracto, duplex inest natura. Si enim fodiatur Saturno ascendente, Sole vero in Capricorno siue Piscib⁹ versante, eam feruorē ambustorum mitigare sum expertus. Sin Marte ascendente, Sole vero in Leone siue Cancro decurrente fodiatur, vsum habere ad fluxuum frigidorū iniurias, & affectus à frigore & humiditatib⁹ superfluis proficiscentes, cōpescēdos. Similis virium varietas eidē quoq; inest, cum in accendenda tum extinguenda coitus potentia. Quod si enim fodiatur Venere & Marte in signo calido et sicco iunctis, solo gestatu desiderium auget. Si vero ijsdem in signo frigido & humido oppositis, contrarium gestantibus, vtriusq; sexus, præstat.

Alia dissimilitudo. προφυλακτικὸν ad pestē. Ad Venerem excitandam. Ad memoriam confortandam. Dissimilis vnius & eiusdem herbæ facultas ex diuersa collectione. Ad Venerem extinguendam.

OLEVM EX RADICE.



OLEI ex herba & radice parandi ratio, ab ea qua de oleo ex semine proposita est, diuersum quid obtinet. Radix enim cum herba & caule in taleolas trientales dissecatur: qua per medium secundum longitudinem diuisa, in vas duplex (cuius fundus siue venter sit angustus, os vero ampliū & capax) eriguntur. Hinc vasculo operculū (quod in medio summitatis fastigio ad pisi magnitudinem pertusum, epistomion ventilatorium D, vaporibus, vbi opus sit, emittendis destinatū, sustineat) diligentissime superlutatur. Spacia inter vas exterius & interius vacua, arena intersecta explentur. Hinc corpus ipsum ad ignem lentum admouetur, & oleago quam fieri potest placidissime educta, in receptorium fastigio organi acuminatiori subditum excipitur, postea rectificanda & defæcanda.

Caput decimumquintum.

DE DAVCO CRETICO FÆMINA, QVÆ ALIAS DAVCION DICITVR.

GENVS, PATRIA, NOMEN.

Petronius Diodotus scriptor rei herbariæ quatuor facit Dauci genera. Daucus Fæmina, secunda species quæ sit. Geberwurtz siue Berwurtz. Seseli Creticum, siue Tordylion. Pastinaca syluestris. Fœniculum porcinum.

PETRONIVS Diodotus Medicus & βοτανόγραφος peritus (vt Plinius lib. 25. cap. 9. commemorat) quatuor Dauci genera distincta constituit. Quam diuisionē vnde ille deduxerit, & quomodo genera singula in Creta, Macedonia, Achaia, alijsq; locis, quatenus peregrinando ea lustrauit, inuenta descripserit, hoc in loco (cum ea res ab alijs tractata sit) consulto præterimus, simpliciter tradentes, Herbam istam à nobis Fœminam constitui, & pro secunda Dauci specie haberi. Quod vero descriptione eius à nobis illa ipsa, q̄ Germanis Geberwurtz siue Berwurtz, Latinis Seseli Creticū vel Tordylion dicitur, vel etiam Pastinaca Syluestris, aut Fœniculum porcinum intelligatur, tantum à mente et sententia nostra abest, quantum eandem Peucedanum siue Siler montanum esse affirmamus. Immo adducimus et exhibemus hic potius Daucum illum Creticum verum, cuius historiam Theophrast⁹ Græcus lib. 9. cap. 15. & Theophrastus Paracelsus lib. 3. cap. 53. nec non Dioscorides lib. 3. cap. 69. Plinius deniq; loco modo dicto

lib. ca. Theoph. 9. 15. Parac. 3. 53. Diosc. 3. 69. Plin. 25. 9.

SIGNATVRA GENERALIS.



QVA imaguncula capite præcedenti humorem radicalem vitæ fundamentum existentē, in corpore virili signauimus, Eam quoq; hoc loco ad humidi eiusdem (quod in corporis fæminei musculis, neruis, venis, & membris omnibus alijs continetur, spiritus vegetans & fouens) signaturam accommodamus.

dicto exponunt: illum ipsum inquam, quem præterea incolæ Mauritaniæ atq; Affricæ Ciezar, Hispani Dauco Cretico, Galli Corote Suuages, Græci Δάυκ☉, Paracelsus deniq; Daucum Syluestrem appellat. An vero eadem sit cum illa, cuius Galenus lib. 6. & 8. meminit, de eo ex forma & viribus per me cuilibet licitum est iudicare. Apud Syrios, Sclauos, & Vandalos (quarum gentium linguæ satis sunt antiquæ) quoque appellationes suas obtinuit, quorum illi [illegible] Daaucuschas hi Chizac eam nuncupant: Arabibus Duc dicitur. Reperitur in locis præter eos, quos authores dicti nominant, etiam alijs, vtpote Alpibus Carnicis, Rheticis et Helueticis. Prouenit etiã in montibus Pirenæis, Thermopylarum angustijs in Græcia, nec non in sylua Othonis, & ea q̃ Nigra dicitur, in Germania: à me deniq; ipso etiã circa Burckhusiũ, in saltu quem Vilhart vulgo vocitant, est inuẽta.

Appellatio herbæ huius apud Mauritanos, Hispanos, Gallos. Græcos. Paracelsum. Syrios. Sclauos. Vandalos. [illegible] Daaucuschas Chizac. Natales. Alpes { Carn. Rhet. Heluet. Pirenæi montes. Thermopylarũ angustiæ. Syl-ua { Othonis. Nigra. Burckhusium. Vilhart saltus.

FORMA, CONSTELLATIO, QVALITAS.



AD formam quod attinet, radicem habet hæc planta oblongam, æqualem, raro fibrarum capillamento vestitam, craßitudine vt plurimum digiti, & longitudine dodrantis: caudaq; præter hæc subtili & in acutum desinente, cortice tenui, colore ex albo flauescẽte, odore iucundo & suaui, gustu denique acri & feruẽte insignem: quæ res Ruellio et Marcello cum alijs multis opinionem illorum sequẽtibꝰ, causam forte præbuerit, vt eam speciem Pastinacæ syluestris esse existimarent. Herba nec cum primum è radice emergit, formam pinnatam refert, nec vbi omnibus partibus habitus sui absoluta adoleuit, Fœniculi æmulatur: non enim capillacea, sed folia vera gerit. Nam licet longiuscula sint & angusta, densaq; congerie succrescant, longitudinem tamen & exilitatem capillamentorum Fœniculi non æquant, sed & latitudo eorũ maior est, & extremitates acuminatæ breuiores, ideoq; robustiores & duriores existunt. Caulis, multis ramulorum adnatis more Fœniculi aut Anethi syluescit, atque (pro conditione soli) aliàs cubitalis, aliàs sesquicubitalis euadit. Ex hoc sub finẽ mensis Iulij (si locis apricis & saxosis viuat) vmbella emicat, numerosis pediculis confertim radiata, & floribus Coriandri (teste etiam Dioscoride) odorem argutum & blandum spirans. Semen mense Septembri maturescit hirsutum & candicans existens, linguamq; mansum vellicat, & nares odore grato delectat. Imperium virium suarum in radicem exercet, Sol partibus octo & vna quarta. Soli accedit Venus partibus duabus et tribꝰ quartis: imperio virtutis Lunæ vna tantum pars relinquitur. Temperamentum itaq; radicis constitutum apparet, ex partibus Sulphuris septem, tribus Salis, & duabus Mercurij. Herba & caulis facultatis Solaris obtinet partes quinque, Venereæ tres, Lunaris quatuor. Semen cum natura præditum sit admodum calida & sicca, deprehenditur à Sole regi et vegetari partibus sex, à Venere quinque, à Luna vna. Natura itaq; plantæ totius calfaciens est, exiccãs, aperiens, atq; adeo expellẽs. Radix (quia facultatem digestiuã & expultricẽ egregiè roborat) fodienda est, Sole in Virgine, Luna in Ariete, & Venere in Libra constitutis, circa diem mensis Augusti, quartum, sextum, octauumue & decimum. Herba (vt plus caloris acquirat, quo sibi coniunctam Mercurij qualitatem abundantem euincat)

Caulis. Vmbella. Semen. Qualitas radicis. ☉ 8. 1 Quar. ♀ 2. 3 Quar. ☽ 1. part. Sulph. 7. Sal 3. Merc 2. } part. Radix. Qualitas herbæ ☉ 5. ♀ 3. ☽ 4. } part. Qualitas seminis ☉ 6. ♀ 5. ☽ 1. part. Facultas plantæ totius Calfac. exiccans. aper. expell. Radix quando fodienda. ☉ in ♍ ☽ ♈ ♀ ♎ Præsentaneum in calculo auxilium. Ruellio et Marcello cur hæc planta pro Pastinaca syluestri habita sit. Herba. Herba quando colligenda. ☉ in ♊

SVLPHVR SIVE OLEITAS.

EX plantis quas hactenus descripsimus, Sulphur omnium subtilißimum & tenuißimum, id est oleitatem qualitatis ignea, siue nobilißima materia essentiam, fundit semẽ Dauci Cretici. Etenim si oleum istud debita fide & diligentia, in vase mundo, nec vllis antea vsibus adhibito destilletur, qualitatem acquirit subtilitatis tam penetrantis, vt si pars oßis sacri superior eo perungatur, in quadrãte hora non solum symptomatum omnium, qua calculus renum excitat, leuatio sentiatur, verum etiam vrina à calculorum fractorum copia, turbida prorsus & limosa quoddammodo exeat. Vnde non iniuria Oleum lapidis appellatur.

Trigono igneo. ♈.♌.♐. ♀. in ♍. Semen quando carpendum. ☉ in ♎ Luna quando maximè frigida & humida: inter ☍ & ☌ scilicet. Producta: Balsamũ, Oleago, Sal.

euincat) sub exitum Maij metitur, Sole scilicet in Geminis, Luna uero in Trigono igneo, vtpote siue Ariete, siue Leone, siue Sagittario, Venere deniq; (præsertim si sexui fœmineo in vsũ cedere debeat) in signo fœmineo, veluti Virgine existente. Semen carpi desiderat mense Octobri, circa diem sextum vel octauum, Sole in Libra existente, & tempore (quia per se siccum est, acre, & calidum) inter plenilunium & cornicularem Lunæ decrescentis apparitionem (quia tum frigido & humido nascentia imbuit) intercedente diligenter obseruato, Venere denique loco commodo & ab aspectibus malignis libero cõsistente. Producta ex hac planta cum prioris eadẽ sunt, Balsamũ scilicet, Oleago, et Sal.

ἘΝΕΡΓΕΊΑ, EFFICACIA, ATQVE VSVS DAVCI CRETICI, doctrina Paracelsica, animalis, substantialis, atque elementalis, in membris corporis fœminei interioribus.

Olei vsus in quarum partium morbis. Ad Stomacacẽ. Ad lactis vbertatem. Ad menses suppressos. Pleuritis incocta siue cruda. Ad matricẽ refrigeratam, & debilem. Ad passionem Iliacam. Ad alborum profluuia.

Oleum radicis, venis mamillaribus cum reliquis, ligamentis, membranis vterum partibus reliquis nectentibus, atq; adeo vtero ipsi destinatur. Nutricibus ægrè lactantibus, lac ad miraculum vsq; copiosum, atque præcipuæ bonitatis præstat. Ceruici vteri iniectum, oscula venarum acetabulariarum obstructa aperit, et superuacuum sanguinis menstrui humorem educit. In os pudendi muliebris à balneo iniunctum, matricem in partu vel frigore læsam, vel largiore sanguinis profluxu debilitatam, nec non albis mensibus inquinatam, quãtum inexpert⁹ vix crediderit, mirificè recalfacit et purgat. Matrici si instilletur, vincula siue retinacula eius, quæ vehementi nixus in partu labore, vel etiam fœtus accrescẽtis iniuria distensa, laxiora reddita sunt, siue à coxis amota, ad soliditatem priorem restringit: eamq; ob caussam Eruditorum aliqui, plantæ huic nomen Germanicum Berwurtz siue Geberwurtz videntur accommodasse. Balsamum radicis huius, musculis, et partibus corporis, cum exterioribus tum interioribus, vulneribus, apostematis, atq; alijs vnitatis solutionibus affectis dicatur. Vlcera interna quæuis, ab humorum salsorum malignitate profecta, Lupias, & qui similes sunt, purulẽtos abscessus sanat. Contra Stomacacen magnificè auxiliatur, si per dies nouem tempore matutino, maxillis (prius vino calente elotis) illinatur, nulla tum temporis aqua adhibita. Nec vulgaris efficaciæ vsum obtinet, aduersus Pleuritidas incoctas, quæ vel (vt Galenus docet) mortem celerem inferunt, vel diutius affligunt, si sexta quaq; hora pondere drachmæ exhibeatur. Eodem pondere si detur mulieribus, in ἰλεῳ siue circa võtrem superiorem torminibus, flatus cõcitatos extrudit: in partu vero, ex aqua gladiũ drachmis nouem, fœtum atq; secundam expellit. Sal plantæ totius, intestinis, vesicæ, & renibus destinatur. Cum balsamo & oleo permixtũ, quam præclarum obstructionib⁹ remouendis, & epati roborando sit auxilium, vel vnus ego in pluribus experiendo cognoui. In aqua herbæ et radicis stillatitia resolutum, & quotidie ter, pondere drachmæ semis, idq; per mensem vnum sumptum, calculos renũ & vesicæ cõminuit, & educit. Ex albicante vero Sinapios ori lauando adhibitũ, Stomacacen profligat, maxillis pristinum ruborem restituendo, & dentes vacillantes firmando.

Ad partum expediendum & secundas expellend. Ad vincula matricis laxata, vel luxata. Salis vsus. Ad obstructiones. Ad epar debile. Nomen Berwurtz vnde. Balsami vsus: Ad calculos. Ad Stomacacen. Ad vlcera & apostemata.



MODVS DESTILLANDI.

QVEMADMODVM subtilitates plantarũ præscriptarum trium, propter naturam fortiorem, tenuiorem, & penetrantiorem, in sublime sed ambage flexuosa educi, atq; à corpore suo separari desiderant. Ita fere & trium præsentium quidẽ sursum, sed tamen spacio contractiore & angustiore eliciuntur. Quia itaq; eadem & qualitate natura sua attenuante ac resoluente, cum Struthiocamelo illo ... seu ferriuoro (quẽ Hebræi Iaanah, Græci ... vocitant) similitudinem habẽt, Ideo modum destillationis earum, imagine eiusdem libuit adumbrare.

NATVRA, PROPRIETAS, ET VSVS DAVCI CRETICI, DOctrina Paracelsica, corporalis, materialis & complexionalis, in membris corporis fœminei exterioribus.

Ad frigoris noxas. Ad nomas. Ad vlcera humida, & frigida. Ad abortum.

Oleago è radice cum herba et semine vino sublimato maceratis, partibus si inungatur vel è frigore mortuis, aut ex eadem causa torpentibus, siue motu priuatis, nec non vlcerationibus ab copiosiore humorum frigidorum affluxu excitatis, ijsdem medetur: Cumque natura eius sit, rerum acredine mordaci corrodentium, vim hebetare & infringere, ad Nomas siue vlcera depascẽtia (à causa frigida orta) adhibetur, vsu admodum efficaci & salubri. Parti inter mammas & muliebria mediæ per triduum illita, Fœminis ex animi commotione vehementiori, aut pauore subito, abortum metuentibus,

tuentibus, fœtum atque inuolucra eius, quo minus euellantur, firmat. Balsamum *ad omnia pudendi muliebris vitia, absq; noxa & periculo vsurpatur.* Sal *frequentius si hauriatur, conceptus monstrosos, qualis fere Mola est, efficaciter amolitur.*

Contra conceptus monstrosos.

ἘΝΕΡΓΕΊΑ, EFFICACIA, ATQVE VSVS DAVCI CRETICI, doctrina Philosophiæ veteris, animalis, substantialis, atque elementalis, in membris corporis humani interioribus.

Daucum Creticum, tradunt Philosophi, naturam possidere subtiliantem, aperientem, & penetrantem: decoctum seminis potum calculos expellere, menses ducere, tormina ventris discutere, fecundinam atq; adeo fœtum mortuum eijcere, veneris quoq; & ictibus phalangiorum aduersari: Radicem deniq; decoctam virilitatem torpentem, in labores nocturnos instaurare & instruere.

Vsꝰ Dauci Cretici secundum Philosophos intra corpus. Ad Calculos. Menses. Tormina. Fœt. mort. Venena. Venerem.

NATVRA, PROPRIETAS ATQVE VSVS DAVCI CRETICI, doctrina Philosophiæ veteris, corporalis, materialis, & complexionalis, in membris corporis humani exterioribus.

Herba cum radice conquassata & tepida imposita, traditur tubercula, nodos & callos discutere, tumoribusq; magnopere opitulari. Cū radice & semine probè contrita, & vbi in lebete æreo frixa fuerit, calida si imponatur, ad poros aliasq; vitiosas excrescentias dissoluendas, plurimū commendatur: ventri epithematis modo applicata, matricem (vt vocant) ascendentem cohibet. Quod auxilium haud vulgaris conditionis Fœmina, sæpe admodum vsurpauit, & perpetuam (excepto vno casu, quo mortua est) eamq; præsentem ex ea leuationem percepit.

Ad tubercula, nodos, callos & tumores. Ad ascens. matricis. Ad poros et vitiosas excrescentias.

NATVRALIS INCLINATIO, ATQVE VSVS DAVCI CRETICI, doctrina Magiæ veteris & recentis, spiritalis, cœlestis, & miraculosa, ex prioribus omnibus exoriens & effluens, in membris corporis humani interioribus & exterioribus.

Radix fossa, Luna cornibus ad occasum quidem versis crescente, atque in signo calido (vt pote Leone, Ariete, siue Sagittario) existente, si contrita imponatur, festucas, spinas, glandes tormentarias, et sagittas è vulneribus extrahit, plagamq; sanitati celeriter restituit: Ortum vero spectantibus decrescente, et in signo aqueo & maligno (vt pote Cancro, Scorpione, Aquario) hærente, Tum in tali casu eadē nō solum inefficax nihil proficit (infixis in plaga resistentibus) verum etiam plaga ipsa in putredinem prolabitur, purulenta illuuie diutius infestatur, & sanationem (nisi exacta diligentiæ accedat solertia) ægrè admittit. Acetum factum ex radice, Sole & Luna in Sagittario decurrente fossa (quod vt plurimū ferè circa diem mensis, secundum, quartū, sextúmue & decimū contingit) idq;, optimo vinaceo adhibito, deprehēsum à me est feruorem vulnerum, à glandibus tormentarijs (vel lardo perlitis vel veneno infectis) incussorū, extinguere: si vulnera, superficie ambusta detersa, eo colluantur, ipsúmque acetum potui detur. Idē quoq; efficitur, et dolor mitigatur insuper, si radix eiusmodi tēpore fossa, mundiusculè lota, & minutim rasa, aceto maceretur, hinc oleo cōmuni vel (quod præstat) proprio perlita, in imum vulneris demergatur, vel (si ad oppositam superficiem vsq; perforatum sit) per illud traiecta, spacio horarum trium ibidem relinquatur.

Luna crescēs in ♌.♐.♈. Extractiuum in vulneribus auxilium quãdo præstet radix.

Vsꝰ radicis quãdo vulneribus pernitiosus. Luna decrescēs in ♋.♏.♒.

Ad feruorem vulnerum tormentariorum. ☉ ☽ in ♐.

ACETVM EX RADICE.



ACETI ex radice ista parandi ratio hæc ferè est. Initio acetum rosaceum, quod bonitas saporis & odoris commendet, nec ætate annum superans in vappam degenerauerit, per Alembicum destillatur, ita vt de quadraginta mensuris (cum nobilissima aceti portio postremo extillet) antequam humor expetitus excipiatur, quatuor inutiles secernantur. Hinc radices (quas mundiusculè elotas & secundum longitudinem dissectas oportet) in vitrum A, ampla capacitate ventrosum iniecta, rostro Alembici subijciuntur, & acetum ex prima destillatione residuum, vt in easdem destillet, calore ignis vrgetur, ferè vsque ad mensurarum quatuor residentiam, quas in receptaculo suo (quod vstionem & amaritiem quandam ingratam sapiant) relinqui, nec destillatione vlterius traduci decet. Post hæc vitrum amouetur, & (mucilaginis de aceto veteri opimo aliquantulum indito) radijs solaribus obturatum exponitur. Tunc demum humor eo contentus in acetositatem pernobilem transit, & si folia rosarum immittantur colorem rubicundum, sin viola eleganter purpurascentem, sin deniq; Chelidonia flauescentem acquirit.

CAVTELA.

Plantas præscriptas tres (vt dictum) nequaquam

Qui poſitus in foſsione vitandi.

quam Luna creſcente, et multo minus in ſigno frigido, humido & malefico conſtituta, Vel etiam Saturno in dodecatemorio Scorpionis poſitum ſuum obtinente, decet effodi.

Caput decimumſextum.

DE DAVCO MAGNO SOBOLE, QVI ALIIS DBETHVCV, ALIIS DAVCVS ITALICVS APPELLATVR.

GENVS, PATRIA, NOMEN.

Tertium Dauci genus. NOMEN. Dbethucu. Daucus Hortenſis vnde Διρκαῖος.

HÆC eſt, mea quidem ſententia, tertium Dauci genus, quod Africanis & Syris Dbethucu, Paracelſo Daucus hortenſis vel ſatiuus, Dioſcoridi Διρκαῖος, forte à loco eiuſmodi nominis in Bœotia, & fonte Dirce ibidem oriente (quorum etiam Virgilius meminit) appellatur: & quibuſdam ex Galeno lib. 6. Staphylinum, quibuſdam vero Fœniculum montanum, ſed (vt magna Eruditorum pars exiſtimat) falsò, nuncupandū videtur. Hebræis עזרהן: Hatſdochan, (quod Latinis eſt milium capræ, Græcis αἰγόκεγχρος, Germanis Geißhiers) appellatur: Vnde non vtique abs re fuerit aut abſurdum, ſi homo quis ſimplex, an nomen Daucus ab Hebraico Dochan, vel etiam dictionibus Græcis δόρκας & κέγχρος extiterit, audeat ſuſpicari: præſertim cum (præterquam quod vel plurimi Excellētes eruditione Viri res longè abſurdiores definière) in promptu ſint verba Dioſcoridis, qui inquit, Alterius generis ſemen Cuminum, alterius Milium æmulari, inſuper quoque candidum eſſe & odoratum. Prouentus plantæ huius plurimis locis eſt frequens, maximè autē pinguib^9 gaudet. Sed inter alia loca, natalibus eius magis inſignia ſunt, iuga montium Carpathi & Senenſium, nec non Alpes Helueticæ in ditione Ziricenſium, & qui in iiſdē celebris eſt mons Pilatus.

PATRIA & Natales. Staphylinum. Fœniculum montanum.

עזרהן: Hatſdochan. αἰγόκεγχρος. Geißhirs. Coniectura de origine nominis Daucus.



SIGNATVRA GENERALIS.

TENER ille, quem radicalem nominant humor, cum ſimilibus vitam hominis fouentibus, qua figura ſignatura in corpore tam virili quam fœmineo, preditus eſt, eadem quoque nunc in puerili, oculis conſiderandus profertur.

FORMA, CONSTELLATIO, QVALITAS, DAVCI MAGNI.

Collatio Dauci Magni cum Fœniculo.



TERTIVM itaq; hoc, atq; adeo maximum Daucorum genus, folia habet ferè Fœniculi, à cuius ſimilitudine tantum abeſt, quantum Spica à Lauandula, Petroſelinum à Chærefolio, Pæonia deniq; mas à Fœmina abludit: in quib^9 ſc. omnibus eadem formæ facies, ſed proportio & magnitudo diuerſa ſpectatur. Ideoq; quibus forma probe fuerit perſpecta, duas illas ſpecies haud difficulter ſcient dijudicare. Nam & folia huius quam Fœniculi ſunt robuſtiora, craſſiora, & duriora, colorq; non intenſo virore nitet, ſed in flauū elangueſcit: imo & radix magnitudine, ſiue craſſitudinem ſiue longitudinem ſpectes, ſuperat. Semen quoq; grandiuſculum euadit, nec oblōgum ſed in formàm rotundàm declinat, præterq; hæc anguloſum et ſtriatum exiſtit: quam obrem à Vetuſtioribus, non præter rationem, Milium Capræ fuerit nuncupatū. Sed vt dimiſſa collatione formā perſequamur, Planta hæc noſtra, cum vt plurimum naſcatur in editiſſimis montium iugis, circa prima Maij menſis initia (quo etiam tempore à me in Anglia Anno 1548. vltra vrbem Rockdali, in monte Beck eſt reperta) initio coliculo vaginato exemplo Fœniculi

Tempus exortus. Rockdali vrbs Angliæ.

niculi emergit : hinc luxurioſa celeritate in altum ſeſe erigens, vt radicem agit oblongam, tenuem, & lignoſam, Ita & caulem ſtriatum, intortum, inanem, & lanuginoſum promit. Folia denſa ſylua conferta, robuſta ſunt, & colorem herbaceum, ſed flaueſcente dilutum, ſpectantibus oſtentant. Sub finem menſis Iunij, vmbellæ emicant, quarum ſuperiores è ſingulis pediculis (quibus abundant) capitula quædam virentia, et exemplo melonũ ſtriata producunt. Hæc dehinc hiſcentia, flores candidos et ſtaminibus purpuraſcentibus fundunt, inq́ orbem collecta, verticilla Fœniculi ſiue Aniſi (niſi quod agmine denſiore conglomerantur, & propter ſtamina colore purpureo extuberãtia, in acutum, quemadmodũ Millefolij vergũt) æmulantur. Veſtigia florũ defluẽtium (quod ferè circa finem menſis Iulij fieri conſueuit) ſemina excipiunt, ſingula ſingulis mutuo oppoſita, & conferta ſerie conglobata. Horum quanquam forma ſit eadem, in duas tamen quaſi familias ſeu ſpecies (vt ipſe expertus didici) abeunt. Partis enim (ſiue ſpeciei) alterius, antequam maturitatem aſſequantur, decidunt, & oleum vel paucum, vel etiam nullum (quod imperfecta ſint) fundunt, nec acredinem aliquam memorabilem in guſtu præ ſe ferunt. Alterius vero, colore conſtant cinericeo, ſapore guſtantibus acri, atq́ odore (qui radicis etiam eſt herbæ & florum) iucundo & grato. In radice *Sol ſibi vendicat partes quatuor cum tribus quartis, Venus duas cum vna quarta, Luna quinque. In herba imperio Solari cedunt partes quatuor, Veneri tres cum vna quarta, Lunæ quatuor cum quartis tribus. Semen*

DAVCI SPECIES PEREGRINA.

CVM Anno 1559. Taranti habitans, die menſis Maij 13. per vallem Butzenſem trans excelſos montes, quos iugum Diaboli incolæ vocitant, proficiſcerer, fodinas quaſdam metallicas inſpecturus, in genus quoddam Dauci incidi incognitum. Aliud poſtea oblatum eſt, Anno 1568. in Hiſpania, in montibus vltra vrbem Granatam & Loxam oppidum hilari amœnitate ſpectabile ſitis. Priori radix erat robuſta, longitudine (& fere etiam craſſitudine) brachij humani, odorata, cute nigricante ſed craſſa amicta, & carne prædita eleganter candicante ac molliuſcula. quæ ſi premeretur, humorem albicantem, vnctuoſum, denſum, & thus odore excellenti redolentẽ fundebat: ſin vero guſtaretur, ſapore dulci inſtar Paſtinacæ, ſeſe eſui facilem præbebat. Herba folijs (ſed non radice) præſcriptæ admodum reſpondebat. Quanquam magnitudo eſſet maior, & odor ex Coriandri & Anethi videretur mixtus. Alterius cum radix tum herba quantitate erat minor, odor tamen thuris æmulus, quem etiam caulis conquaſſatus ſpirabat : folia breuia erant, ſed his, quæ iam deſcripſimus latiora. In huius autem generis radice, herba, & floribus (ſemen tum aberat,) dubium non eſt præclaras facultatum vires reconditas, quæ tamen ratione ſubtilitatum huius noſtræ, in vſu non vincant. Quod autem odore vehementi nares feriunt, forte à natura ſoli, aeris, & aliarũ cauſarum phyſicarum beneficio dimanat.

quod inter reliquas plãtæ partes nobiliſſimum eſt, Soli acceptas refert partes ſex cum tribus quartis, Veneri tres cum vna quarta, Lunæ duas: atq́ ita (cum Luna vim Veneris inhibeat, Venus vero Solis) compoſitio & temperamentum eius, quinque partibus Sulphuris, tribus Salis, & quatuor Mercurij conſtat : quibus in vnum coeuntibus, in planta hac reſultat, facultas & natura, Nutriens, Roborans atq́ Sanans. Radix *fodienda eſt circa diem menſis Iulij, decimum quartũ, decimum ſextum et viceſimum, Sole ſcilicet in Leone, & Venere in Libra verſante. Plurimum etiam ad bonitatem eius momenti afferret, ſi tempore foſſionis, Venus Domina Libram Aſcendentem teneret, Luna vero, à maligno reliquorum Planetarũ cõtuitu libera, in domo decima commoraretur. Herba metitur ſub finem menſis Maij, Sole in Geminis, & Luna in gradu Libræ viceſimo primo, viceſimo tertio, vel viceſimo quinto, in manſione decima quinta, Venere deniq́ in Tauro verſantibus. Semen carpendum eſt menſe Septembri, Sole in Virgine, & Venere in Libra in Occidente, Luna vero (vt plus caloris imbibat) inter cornicularem incrementi ſui apparitionem & plenam orbis illuminationem cõſtituta. Subtilitatum, quæ arte ex hac planta producuntur, numerus & genus idem eſt, quod modo in Mare et Fœmina (fiunt enim inde Balſamum, Oleago, & Sal) ſed virtus qualitatis diſſimilis. Nec enim Balſamum hoc viribus, nec Oleum potentia, nec Sal acredine tantum valet, quantum ſubtilitates ex Fœmina eductæ, ſicut nec illius præſtant, quod Maris.*

Radix. Qualitas ſeminis ☉ $6\frac{3}{4}$. ♀ $3\frac{1}{4}$. ☽ 2. partes. Caulis. Herba. Sulph. 5. Sal. 3. Merc. 4. part. Vmbellæ. Facultas plantæ, nutriens, roborans, ſanans. CONSTELLATIO. Radix quando fodienda. Flores. ☉ in ♌. ♀ in ♎ aſc. Iugum Diaboli Teuffelsjoch. Granata, & Loxa vrbes Hiſpaniæ. ☽ in dom. 10. Herba quando colligenda. Semen. ☉ in ♊. ☽ in ♎ gr. 21. 23. 25. man. 15. ♀ in ♉. Semen quando carpendum. Septemb. ☉ in ♍. ♀ in ♎ occid. Seminis duæ ſpecies. ☽ inter ⚹. ☍ PRODVCTA, Balſamum, Oleago, Sal, non eandem vim habent cum prioribus, ſingulorum enim ſexuum per gradus variant. QVALITAS radicis. ☉ $4\frac{3}{4}$. ♀ $2\frac{1}{4}$. ☽ 5. part. Herbæ qualitas. ☉ 4. ♀ $3\frac{1}{4}$. ☽ $4\frac{3}{4}$.

ἘΝΕΡΓΕΊΑ, EFFICACIA, ATQVE VSVS DAVCI MAGNI, DOctrina Paracelſica, animalis, ſubſtantialis, atque elementalis, in membris corporis puerilis interioribus.

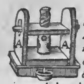
Balſamum *ex radice, herba, & ſemine, cordi, epati, & cerebro (vtpote partibus vitalibus) et capiti cum agnatis, in corpore puerili proprium tribuitur. Pueris conuulſionem patientibus, ſi cum oleo ex Picea (quod ſolum violentius operetur) exhibeatur, numero guttarum trium, vſu horæ vnius ſpacio ter repetito, auxilium admodum ſalubre præſtat. Ex lacte decocto ijſdem, vbi vermibus ſiue tineis alui laborant (quod malũ huic ætati admodum eſt familiare) numero guttarum nouem ſi de-*

BALSAMI vſus in quibus partibus et membris. Ad conuulſiones puerorum. Ad lumbricos alui puerorum.

Ad tussim, præcordiorum angustias, obstructiones arteriarum, apostemata, calculos & vrinam.
Ad remorantes menses puellarum.
Ad Stomachum purgandum.
SALIS vsus vbi.
Ad sanguinis inflammationes et febres ardentes.
נאמ: Camelopardalis, δολιχοτράχηλος.
Modus destillationis quare cōparatus Camelopardali.
In febribus ardentibus simul & refrigerantia & calefacientia iuuant.
OLEI vsus vbi.
Ad sanguinem purgandum.

si detur, vermes interficit, & absque periculo educit. In cochleari vini Cretici propinatum mensura drachmæ semis, idque quotidie ter, Puellulis, quibus post annos pubertatis (vel ob venarum exilitatē, vel constrictionem à causa frigida, atq; adeo obstructiones) naturalis sanguinis menstrui fluxus vltra tempus debitum supprimitur (vnde capiti, faciei, auditui, grauedines et varia symptomata alia, vt pallor, suffusio & tumor vultus, ventris, & crurum oboriuntur) opitulatur, viresque naturæ potenter roborat: ita vt symptomatum causis sublatis, dolor omnis cesset, vapores maligni à partibus inferioribus, præcipue vero stomacho, ad superiora ascēdentes retrahantur, et inflationum tumor omnis discutiatur. Oleum radicis & plantæ totius, *renibus, pulmoni, & membranis exanguibus in corpore puerili dicatur. Ideóque in lacte caprino cocto si sumatur, tussi et præcordiorū angustijs medetur: Arterias obstructas aperit, apostemata soluit, renes expurgat, calculos ducit, et vrinam promouet. In vino vero generoso & forti nec sulphurato, cum oleo Vitrioli si bibatur, Stomachum ab humoribus viscosis exonerat.* Sal *plantæ, spleni, venis, & partibus affinitate his iunctis, appropriatur. Vnde in aqua rosacea si soluatur, inflammationibus et feruoribus sanguinis exæstuantis resistit, et febribus aduersatur: quod arguit, auxilijs non solū infrigidantibus, verum etiā calefacientibus, ardores illos malignos compesci. Præterea non solum arterias, sed etiam venas, atque adeo sanguinem flatuosa humorum superfluitate perfusum & corruptum, expurgat & instaurat.*

BALSAMVM.



EX radice Butzenuallense, cuius modo in tabella præcedenti facta est mētio, Balsamum venustum admodum & salubre paratur. Si enim radix minutim concisa, & in saccum iniecta (eodem diligenter obligato) prælo robustiore, quale hic litera A appictum est, fortiter comprimatur, humorē ex se mittit, candidum, lentum, crassum, & vnctuosum, sed odore grato nares afficientem. Is postea per balneum placide destillatus, colorem citrinum induit, & limpiditate pellucida conspicuus, facultatem obtinet, penetrantem, incarnantem, & sanantem.

MODVS DESTILLANDI.



IN præcedentibus indicatum est, Destillationes non solum in genere simplicium, verum etiā rerum aliarum fere omnium, ad ingenium, qualitatem, & naturam species cuiuslibet esse attemperandas & instituēdas. Cum ergo herbis tribus præscriptis, anima siue sulphur insit admodum tenue, ideo subtilitates inde extrahēda meatu multo longiori, quam quæ crassiorum sunt partium, sursum eleuantur. Huiusq; modi exemplum seu imaginem potius, adducimus animal illud δολιχοτράχηλον, quod Hebræis נאמ: Græcis & Latinis Camelopardalis, Æthiopibus & Indis Nabin siue Nabil, vel etiam Nabim appellatur. Idq; non solum ideo, Quod quemadmodum Camelopardalis, halitum suum per arteriā admodum longā in sublime euentilat, ita spiritus harum plantarum spacio ampliore sursum extrahantur atq; subtilientur: Verum etiam, Quod quemadmodum animal hoc, secus atq; alia bruta omnia, in incessu pedes vnius lateris simul eleuare consueuit, nec vtrinq; alternatim mouendo permutare: Ita subtilitatibus plantarum istarū ea natura insita sit: Vt, vbi corpori humano adhibita fuerint, primo vnum latus tenuitate sua penetrante perreptent, morbum insidentē profligatura, eoq; restituto postea & in alterum vires & potentiam suam exerant atq; expromat. Destillatio itaq; prædicta vbi peragenda est, primū planta in ventrē B conditur, & spiritus inde in organum A eleuantur.

NATVRA, PROPRIETAS, ET VSVS DAVCI MAGNI, doctrina Paracelsica, corporalis, materialis, & complexionalis, in membris corporis puerilis exterioribus.

Ad fluxiones capitis fœtentes.
Ad fluxiones oculorum.
Ad scabiem serpentem pueroruni vie magrey.

Herba in lixiuio è cinere fagineo probè si coquatur, eaq; pueri Luna decrescente lauentur, fluxiones capitis fœtentes curat. Scabiem quoque ysdem serpentem, vnde macrescunt profligat, & humorum acredinem emendat, si cum radice & floribus (quantitate manipulorum duodecim) minutim concisa, & ex vino & aqua æquali mensura dilutis, Sulphure trito pondere vnius vnciæ iniecto, decocta, similiter adhibeatur. Oleum radicis temporibus si illinatur, fluxiones oculorum sanat. Sal dentibus si affricetur, sequente collutione diligentiore, putrefactioni gingiuæ et vlcerationibus medetur. Balsamo mixtum atq; oleo, sinus atq; fistulas putridis humoribus manantes, sanat.

ἘΝΕΡΓΕΊΑ, EFFICACIA, ATQVE VSVS DAVCI MAGNI, doctrina Philosophiæ veteris, animalis, substantialis, atque elementalis, in membris corporis humani interioribus.

Ad tussim.
Ad calculos.

Quidam ex Veteribus Eruditi, qualitatē plantæ huius siccitate & calore, in tertium vsque gradum pertingere tradiderunt. Decoctum herbæ & radicis potum, calculis renum pellendis commendatur: & ad tussim (cum arterias pulmonum aperiat, & viscositates ysdem impactas incidat, expellat & calorem insuper familiarem impertiat) vtilissimum habetur. Ad tormina nitiganda (species

cies

cies torminis non expressa, mihi Iliaca intelligenda videtur) corpori calidũ applicari iubetur. Planta ipsa in sacculo cocta, & epithematis modo, dum adhuc calet, ossi ilium applicata, Ischiæ siue coxendicum morbo medetur.

Ad tormina.

NATVRA, PROPRIETAS, ATQVE VSVS DAVCI MAGNI,

doctrina Philosophiæ veteris, corporalis, materialis & complexionalis, in membris corporis humani exterioribus.

Magnam esse plantæ huius in sanando præstantiam, nõ solum antiqui illi Artifices memoriæ prodidêre, sed & Rustici atq; ipsa animalia bruta norunt: vnde & quibusdam in locis, Germanico nomine Wundstreichel appellatur. Celeriter enim vulnera coalescere facit: sed, nisi inhibeatur, minus solide. Ideo ἐκπυητικοῖς id est pus mouentibus, & χαλαστικοῖς est iungenda, præsertim vbi vulnus altè descendit. Quod si sola adhibeatur, labra quidem & summas oras consolidat, sed imo sinu non curato, vlcera cuniculosa & cauernosa tandem fieri facit. Præcipuum quoq; vsum obtinet, in herpetis, & scabie, alijsq; in superficie cutis externa fæditatibus, siue vnguentis quis misceat, siue solam succo expresso vsurpet: Cutem itaq; abstergit, sed ita vt eandem scabram & duram relinquat, ideoq; Mulierculis, quæ candore & mollitie manuũ placere student, non satis vsus eius competit.

Herba hæc à sanandi efficacia Wundtstreichel dicta est

Damnum vulnerum nimis celeriter coalescentium.

Herba hæc vulneribus sanandis non sola adhibenda.

Ad Herpetas, et scabiem.

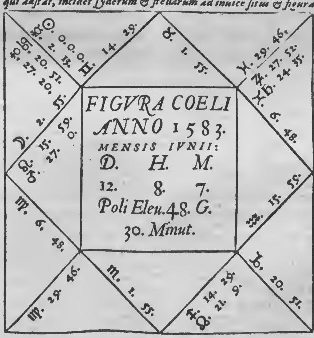
NATVRALIS INCLINATIO, ATQVE VSVS DAVCI MAGNI,

doctrina Magiæ veteris & recentis, spiritalis, cœlestis, & miraculosa, ex prioribus omnibus exoriens & effluens, in membris corporis humani interioribus & exterioribus.

Herba si colligatur Sole primum gradum Arietis siue Cancri (in Ascendente positorum) ingrediente, Lunaque in eodem signo versante, tum ex coniunctione istorum duorum Luminarium (si modo per reliquos Planetas nõ impediantur, & Mercurium intermediũ habeant) plãta hæc singulari quadam virtute imbuitur, et facultates acquirit, quam ante longè nobiliores (vtpote quæ à præstantissima syderũ natura & qualitatibus defluãt) ita vt vel solo gestatu ex collo, Pueris conuulsionem Stomachi patiẽtibus, (qui affectus species quædã est Cardiacæ vel potius Palmi) præsẽter succurrat. Sin vellatur, Marte in Ariete, eoq; Ascendente constituto, fit ex ea cum Therebinthina & oleo ὁπλόχρισμα siue (vt ita dicam) vnguentum armarium, idque absque omni incantationum &

CONSTELLATIO OPPORTVNITATIS PECVLIARIS.

QVOD si quis hanc radicem ad res miraculosas efficiendas desideret, fossionem eius instituat anno futuro 1583, die mensis Iunij duodecima, Hora fere octaua antemeridiana: siue alio simili tempore, quo Leo ascendat, Sol autem & Mercurius in domo vndecima, Luna denique cum Venere in duodecima commoretur. In momentum vero illud, sub eleuatione poli grad. 48. minut. 30. hic qui adstat, incidet syderum & stellarum ad inuicẽ situs & figura.



coniurationum ritu, quod quidam rerum æstimatores imperiti putant: quo si telum, quo plaga facta est, inungatur, & vulnus tempore matutino vrina ipsius vulnerati eluatur, hincque nullo emplastro addito deligetur, sanatio absque omni molestia & dolore perficitur. Quod vero eadem si varijs ceremonijs & gestibus adhibitis, Sole signum Virginis ingresso fodiatur, gestatu corpus ictib⁹ & vulnerib⁹ impenetrabile faciat (vt Vir quidã doctrina & ingenio præstans, cuius nomen honoris gratia subticeo, professus est) fidem habeat qui volet, mihi certe id fieri posse, non fit verisimile.

Amuletum seu περίαπτον ad conuulsionẽ Stomachi puerorum.

Thurneisserus nihil quicquam tribuit efficaciæ Ceremonijs aut ritibus, qui in fossione huius vel alterius radicis adhibentur.

ὁπλόχρισμα siue vnguẽtum armarium, Waffensalb.

CAVTELA.

Saturnus Soli, Lunæ, & Veneri aduersus si sit, omnes positus corrumpit, & actiones impedit.

♄ ☍ cũ {☉ ☽ ♀}

 Cum

Cum Luna in Scorpione constitutus, vires herbarum præscriptarum trium inficit et inquinat. Nec dißimilem aut benigniorem se præstat, vbi cum Marte & Mercurio fuerit coniunctus.

Caput decimumseptimum.

DE FOENICVLO MARE, QVOD ALIAS HIPPOMARATHRON VOCATVR.

GENVS, PATRIA, NOMEN,

GENVS. Prima Fœniculi species. Hippomarathrũ. NOMEN ירבוז: Iarbutz. Othomarathrũ. Fœniculum equinum. Roßfenchel. Fœniculi alij duo tantum genera faciunt. Iarbus apud Hebr. vnde ירב:ר:סם: Iarib & Sam. Paracelsus. Olus Febris. Feber kraut. PATRIA.

PLANTA hæc inter genera Fœniculi, natalibus quidem syluestris sed efficacia potentißima, priscis illis Hebræis dicitur Iarbus siue ירבוז: Iarbutz, Serapioni Othomarathrum, quibusdã ex Græco Fœniculum equinum siue Roßfenchel, & erraticum siue syluestre: ac traditur alicubi ex quorundam sententia duûm esse generum, mas nimirũ & fœmina: quod nos (cum præter tria præsentia, nullũ aliud vel qualitate vel efficacia simile inuenerimus) qualecunq; sit, hoc loco missum facimus. Apud Plinium lib. 20. cap. 23. præter nomen receptum, quod ibi refertur, etiam Myrseneum appellatur, hoc superadiecto: nihil hac planta aduersus venena efficacius habitum: idque ex testimonijs Petricij & Myconis, sibi hoc vsu longo cognitum scriptis editis professorum. Nec dubito Hippomarathrum hoc nostrum, esse illud ipsum, quod Dioscorides lib. 3. cap. 82. descripsit, ciq; apud Hebræos nomen Iarbus à dictionibus ירב:ר:סם: Iarib & Sam primum extitisse, & compositione earundem Iaribsam (quod est Vincetoxicum siue νικητόξικον) denominatam. Paracelsus ei nomen Olusfebris siue Feberkraut, et multas variasque virtutes tribuit. Nascitur autem vt plurimum Syluis desertis, nec non montibus asperis & petrosis, maximè vero sabulosis & aridis. A me inuenta est supra Brigam oppidulum in Valesia, & alibi inter Brucum vrbem, & arcem antiqui nominis Habspurg ad Arolam fluuium.

Myrseneum. Fœniculum ex veteribus commendarunt Petricius & Mycon.



SIGNATVRA GENERALIS.

IMAGINE hac præsenti venas totius corporis masculi, & quæ in ijs continentur, sanguinem scilicet & virtutem vitalem, vegetabilem & naturalem, signamus.

FORMA, CONSTELLATIO, QVALITAS HIPPOMARATHRI.

Qualitas. Hippomarathrũ cur loco maris habeatur. FORMA. Radix.

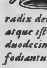
SPECIES hæc Fœniculi agrestis, radice, herba, & semine inter reliquas maxima est, calidißima, & efficacißima: ideoque lege Hypothesis assumptæ, à nobis loco Maris meritò habetur. Radix recta est, oblonga, & æqualis: colore superficiei cõuexæ in cinereum potius quam candicantẽ aut flauum inclinat: odor inest vehemens & penetrans, sed non ita vt tertiæ speciei naribus gratus aut iucundus: duritie, plus quam aliæ, cõstat lignosa: lõgitudine interdum sesquicubitalis euadit: gracilis tamen & extenuata perpetuo persistit, ita vt ad proportionem longitudinis nullam aliquã craßitiem memorabilem acquirat: natura denique prædita est tam calida, vt raro (exemplo aliarum herbarum) aliquam ex frigore corruptionem sentiat, verum restibili viuacitate in multos annos perduret, & singulo Vere herba & flore nouo germinet. Ætatem autem illius, forma herbæ & seminis arguit. Quo enim fuerit annosior, hoc magis & herba viribus augetur, & semen pinguius oleosiusq; (vt ita dicam) euadit. Herba procul quidem spectantibus (cum visus ex lõginquo proportionem solummodo & formã visorum percipere, sed non vt in propinquo rectè dijudicare valeat) speciem quandam Fœniculi obiectat:

Radicis color, odor. Longitudo.

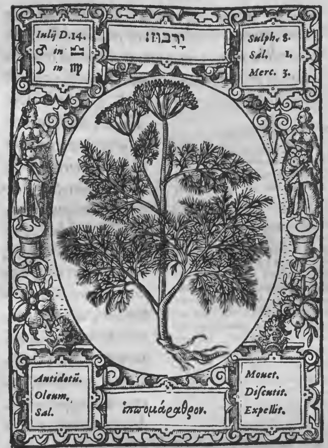
Indicium de ætate radicis.

Herba.

SVCCVS FOENICVLORVM.



SI radix sub finem mensis Maij. lapide quodam acuto siue osse cultrato, vsq; ad ipsam medullam incidatur: vulnerata dehinc vasculum vitreũ (quod arte ita formatum oportet, vt solummodo humorem extillantem recipiat, sordes vero & terram incidentem excludat) substituatur: coq; facto tam radix denudata, quam vitrum, terra reingesta simul operiantur, atque isthic ad diem vsque mensis Iulij, decimum, vndecimum, vel duodecimum (quo tempore Sol Leonem attigit) relicta, tandem effodiantur, Humor tum quidam in vitrum exudasse visitur, qui per pannum lineum & rarum (vt sordities omnis inde segregetur) colatus, in cucurbitam conditur: & Alembico turbinato (cui tria insint rostra) probe superlutato, in cupellam arenariam impositus, igne lento vrgetur. Quod vbi factum fuerit, ex capite quidem A effluit liquor, qui exceptus diligenter asseruatur: ex reliquis vero duobus (quæ litera B denotat) phlegma solummodo quoddam, qualitatis in vsu quidẽ horridæ admodum, fortis & vehementis: sed quod, vbi digerẽdo in massam fuerit coactũ, ad varios affectus, priuatim vero aduersus venena serpentum, vtiliter adhibetur.



iectat: verum folia ſiue capillamenta eius latitudinis quid habent, duritiemq; & craßitudinem quam illius maiorem. Caulis teres eſt & inanis, lineolasq; quaſdam ceu ſtrias in ſuperficie oſtentans, menſe Iulio vmbella pediculoſa, & eleganter candicante eﬄoreſcit. Flores foliolis denſius ſtipantur quam prioris. Semina denique grandiuſcula ſunt: et quodammodo orbiculata, bina binis obuerſa viſuntur. IN RADICE Sol ſibi vendicat partes nouem, Mars vnam, Luna duas. In herba & caule imperio Solari cedunt partes octo, Marti vna, Lunæ tres. Temperamentum itaq; eorum conſtituitur ex partibus Sulphuris octo, vna Salis, & tribus Mercurij: hincq; facultas quædam qualitatis exiſtit, diſcutiens, expellens et mouens. Semini & cum hoc ſubtilitatibus inde extractis, nobilis admodum qualitatum mixtio contigit. Soli enim acceptas referunt partes octo, Marti duas, Lunæ totidem. CÆTERVM cum herbæ huius generis omnes tres (vt in tabella præcedenti commemoratum eſt) ſpiritui cum vitali tum virtuti naturali, & quicquid facultatum ſanguis continet, qualitatis ſuæ cõuenientia & Signatura alludant. Ideo et collectio earum, ad poſitum Planetæ rebus vitam impertientis & conſeruantis, Solis nimirũ, dum is in domo propria, ſiue in alio quopiã ſigno benefico verſatur, dirigi deſiderat. Radix itaq; fodienda eſt die mẽſis Iulij, duodecima, decimaquarta, & decima ſexta: cum tum temporis, vim ſuam acerrimam partim in folia, partim in flores diffundat: atque ita viribus mediocriter imminutis, vſui ſit aptior et mitior, quam omnibus ſimul vnitis, ideoq; violentius vim ſuam exercentibus. Omnium vero maximè eò faceret, ſi tum temporis Mars in domo Veneris, & Luna in Virgine exiſteret. Herba omnium maximè viget, dum flores emergentes ſuſtinet. Metenda itaq; eſt circa diem menſis Auguſti, ſextum, octauum & decimum, Sole ſcilicet vltimos decem Leonis gradus peragrante, & Marte in eodem ſigno, Luna vero in Geminis commorante. Semen carpendum eſt menſe Septembri, antequam exhauſto nimium humore areſcat, Sole nimirum in Libra, Marte in Cancro, & Luna in horum ſignorum aliquo verſante. PRODVCTA ex hac plãta ſunt, Antidotum, Oleum, & Sal in parua quantitate, ſed ſubacre & mordacitate ſua erodens.

Natura, Diſcutere, expellere, & mouere.
Semen.
☉ 8.
♂ 2.
☽ 2. part.
CONSTELLATIO.
Plantę huius generis omnes tres quando colligendæ.
Tempus radicis fodiendæ Iulij d. 12. 14. 16.
♂ in domo ♀.
☽ in ♍.
Herba quando metẽda. Auguſt. d. 6. 8. 10.
Caulis.
☉ in 3. ♌ dec.
♂ in ♌
☽ in ♊.
Vmbella.
Flores.
Semina.
Semen quando carpendum. M. September.
☉ in ♎.
♂ in ♋.
☽ in ♎. ♋.
QVALITAS.
Radix.
☉ 9.
♂ 1.
☽ 2. part.
Herba et caulis.
☉ 8.
♂ 1.
☽ 3. part.
Sulph. 8.
Sal. 1.
Merc. 3. part.
PRODVCT.
Antidotum.
Oleum & Sal.

ἘΝΕΡΓΕΊΑ, EFFICACIA, ATQVE VSVS HIPPOMARATHRI, doctrina Paracelſica, animalis, ſubſtantialis atque elementalis, in membris corporis virilis interioribus.

Quanquam herbæ, radici, & ſemini calor intenſior inſideat, beneficio tamen humiditatis accedentis, in extinguendo calore præternaturali, & maligna qualitate membra interiora peruolitante, auxilium præſtant admodum familiare & ſalubre. Non itaq; abſq; euidenti ratione, Oleum inde extractum epati (vtpote fonti & officinæ omnis humoris ſanguinei) deſtinatur. Nam in aquæ ex radice, herba & floribus ſtillatitiæ ligulis tribus, per dies nouem, quotidie vero ter, pondere drachmæ ſi ſumatur, ardores febrium putridarum (vbi ſcilicet humoribus inflammatione incaleſcentibus, vel ex intermittentibus Tertiana, vel ex continuis Synochus ὁμότονος, aut Cauſon, & id genus aliæ affligunt) extinguit. Quantam vero & in profliganda Angina ſalubris efficaciæ prodiderit, ſi cum oleo Chalchanti æqualiter diluatur, et dehinc pondere drachmæ aceto roſaceo rubente temperatum, aliquandiu in ore foueatur hincq; deglutiatur, de eo mihi, vel qui Anno 1566. in Vngaria aduerſus Turcas militarunt, ex ordine tam equeſtri quam plebeio plurimi Viri honeſti, teſtimonium perhibebunt. Antidotum arterijs & cordi deſtinatur. Si enim in aqua radicis ſtillatitia, ſiue (quod

Ad anginam.
OLEVM.
Ad ardores febriles.
Expeditio bellica aduerſus Turcas Ann. 1566.
ANTIDOTVM.
Vſus Antidoti.

Ad venena calida qualitate prædita.
Ad tussim ex fluxione calida.
Ad oculos lippientes.
Ad Asthma.
Suspiriosis.
Obstruct. pulm.
Vngues ocul.
Ad os stomachi δυσκατάκλειστον.

(quod præstat) essentia, per spacium horarum sedecim, totidem æqualiter alternatis & repetitis vicibus, pondere siliquarum sesquiquinq; exhibeatur, Venenis natura calida (præsertim Arsenici) præditis, potenter aduersatur. Oculis quoq; lippientibus & fluxionibus eorundem omnib⁹ medetur, si quolibet mense ter, & quidem ventre ieiuno sumatur. Os deniq; Stomachi, quod ob debilitatē non clauditur (vnde vapores libere in caput eleuati, varias noxas & grauamina afferunt) idem Antidotum astringit, et vt ad officium rediens, claudi assuescat, efficit: si à cibo sumpto, pondere siliquarum sesquiquinq; ex vino mensura cochlearis, frequenter sumatur.

SAL.
Vsus salis.

Sal, venis, & arterijs pulmonum, respirationi atq; spiritibus animalibus dicatur. Ex aqua Therebinthinæ sumptum, pondere drachmæ semis, tussim à fluxionibus calidis profectam curat: ex altera parte materiam in pectus decumbentem exiccando, ex altera locos inde exulceratos sanando, viscositatemque Tartari impactam resoluendo & eyciendo. Plurimum itē asthmaticis, suspiriosis, & obstructione pulmonum affectis prodest. Pterygia deniq; oculorum, seu neruosas circa corneam tunicam exuperantias, absque periculo detrahit: si in puluerem tenuem redactum, Luna decrescente oculis inspergatur. Sed cum tenui quadam mordacitate præditum sit, superficiem oculi inde prurientem, non decet perfricare aut comprimere.

PRÆPARATIO ANTIDOTI.



ANTIDOTO conficiendo, assumito mense Iunio Radicis, herba & florum libras decem: omniaq; minutim concisa, totidem libris aceti vinacei albi maceranda, vasculo probe obturato repone, vsq; ad finem mēsis Octobris, quo scilicet tempore, Semen maturitatem assequitur. His peractis eligito semina pondere ad maceratorum quadruplo, & vbi contusa in puluerem redegeris, vino albo (pondere & proportione ad duo illa itidem quadruplo) mersa, per diem naturalem seruato. Inde cum prius tum posterius macerata, per organum B C (Secundo huius libri capite prima folij septimi tabella appictum) lenta refrigeratione iunctim destillato. Tum & phlegma & oleum promiscue effluent: quibus segregatis, Oleum quidem per Alembicum in arena placide subtiliato: phlegma vero, radicibus, herba, & seminibus recentibus alijs, sed aridis, infundito: eaq; in vitro A, annulo plumbeo B innixo, primum destillato, vitrum dehinc Balneo Mariæ committito. Qua re ter iterata, offeret se tibi tandem Antidotum Fæniculi excipiendum: auxilium sane ad venena selectissimum, & confortatiuum cordis præstantissimum, Arcanum denique, nulli precio æquiparandum, spiritibusq; vitalibus & virtutibus naturalibus cum conseruandis tum roborandis, amicum admodum & salubre.

NATVRA, PROPRIETAS, ATQVE VSVS HIPPOMARATHRI, doctrina Paracelsica, corporalis, materialis, & complexionalis, in membris corporis virilis exterioribus.

Ad morsus & vulnera venenata.
Ad dolorem Erisypelatum.
Ad oculos caligites serenādos.
Ad anginam & tumores fauciū.
Ad Maniacos & Melancholicos reuocādos.

Oleo, succo, Sali & Antidoto, vsus est ad membra ab animalibus ἰοβόλοις demorsa, & vulnera ictusq; telis venenatis illatos. Dolorem etiam Erisypelatum exquisitorum mordicantem et pungentem mitigant: id quod & puluis radicis aridæ præstat. Radix ad gingiuas putrentes, Anginam, & faucium tumores, vtiliter bibitur. Oleum angulis oculorum inditum, quantitate guttulæ vnius minutæ (idque decubituris) visum acuit, serenat, & oculis gratiam conciliat. Temporibus illitum, Maniacos & Melancholicos, siue atra bile agitatos, et mente alienatos reuocat, atq; in integrū restituit.

ἘΝΕΡΓΕΊΑ, EFFICACIA, ATQVE VSVS HIPPOMARATHRI, doctrina Philosophiæ veteris, animalis, substantialis atque elementalis, in membris corporis humani interioribus.

Veterū de qualitate & virtutibus Hippomarathri sententia.
Ad flatus exigendos.
Ad catharros exiccādos.
Ad erectionem virgæ virilis.
Experimentum D. Cardani.
Cautela.
Ad Obstruct. pect.
Respirat. facil.
Venena.

Planta hæc, ab Antiquis in tertio ordine calefacientium & primo siccantium censetur. Semen, ex illorum sententia, flatus & ventos mouet, eosq; extrudit: capiti itaq; non inutiliter videtur adhiberi. In sistendis vero fluxionibus capitis, & exiccando cerebro humido, plurimum valere D. Cardanus (vt aliquando mihi commemorauit) vsu deprehendit. Obseruandum tamen est, vt eo ob occultam exiccandi facultatē, prudenter & cautè vtamur, ne cerebrum natiua sua humiditate exhauriatur. Succus, cum croco ex vino sublimato à balneo potus, flatus in membris interioribus excitat, & membrum virile arrigit. Pectori quoque ab obstructionibus vindicando, respirationi facilitandæ, venenis denique profligandis laudatissimum habetur.

NATVRA, PROPRIETAS, ATQVE VSVS HIPPOMARATHRI, doctrina Philosophiæ veteris, corporalis, materialis, & complexionalis, in membris corporis humani exterioribus.

Ad oculos hebetes.

Decoctum comæ ex aqua oculis instillatum, aciem eorum obtusam egregiè iuuare affirmant.

Radix

Radix cum melle trita, maculas rubentes in facie (forte à quadam epatis intemperie profectas) abstergere perhibetur. Succus expressus, & auribus instillatus, vermiculis in iisdem necandis commendatur. Decoctum herbæ & radicis ex aqua, ad κωλικῶ umbilico calidum imponi iubetur.

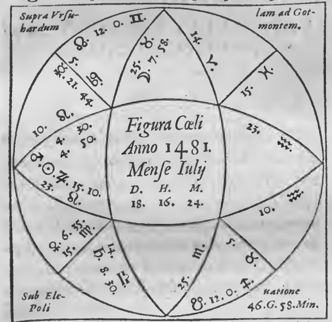
Ad maculas in facie.

Ad aures verminosas.

Ad κωλικὴν.

NATVRALIS INCLINATIO, ATQVE VSVS HIPPOMARATHRI, doctrina Magiæ veteris & recentis, spiritalis, cœlestis, & miraculosa, ex prioribus omnibus exoriens & effluens, in membris corporis humani interioribus & exterioribus.

Si ipso tempore ingressus Solis in primũ Leonis gradum (quod nostro tempore plerunque circa



diem mensis Iulij: decimum, vndecimum vel duodecimum accidit) radix cum herba, vllo necdum humore roscido uel pluuio humida, fodiatur: & orbiculatim concisa, in typum præsculptum, Sigilloque Solis (quale more artis cælatur) insignem intrusa, tremorem cordis patientibus primo inuasionis tẽpore appendatur, malum continuo cessat. Simul tamẽ etiam ipsa radix simili tẽpore fossa, per dies triginta ægro in potum est adhibẽda. ALbinus Cortesius Medicus Lusitanus, ex Insula Realis oriundus, plantã istam effodit, Anno 1481. Die mẽsis Iulij 18. prope Vrsulam oppidum, ad radices montis Gothardi in Heluetia. Quo tempore, cum cœlum eum, quem figura apposita oculis subiicit, Planetarum & signorum positum habuisset, in eadem has ferè virtutes deprehendit. Puluis radicis aridæ, vino forti maceratus si destilletur, primo aquam, postea oleum exudat. Hæc partibus æqualibus contemperata, vsuq; frequẽti sumpta, his, quibus pulmones putredine contabescunt, auxiliũ præstãt admodũ salubre. Herba, radix & flores concisa, melle decoquũtur: hinc liquor melleus ex fæcibus expressus decolatur, atque deferuere missus, coctura in Electuarium redigitur: quod mane & vesperi si sumatur, phthisicis succurrit. Pari modo etiam pulmonibus, epati, & spleni, ex abscessibus siue venenis iniuriam aliquã passis, opitulatur. Radix per se, & potu & gestatu vires cordis vitales & naturales roborat, syncopáque et animæ deliquio affectos iuuat. Hactenus Cortesius. Puluis herbæ, radicis & seminis arefacti ✝ aceto rosaceo si irrigetur: & duobus panniculis sericis insutus, cum Luna decre-

Περίαπτον ad cordis palmũ.

SIGILLVM SOLIS.

Ad pulmones putredine contabescentes.

Electuarium ex planta phthisicis opiferum.

Ad pulmones, epar, & splene, ex apostemate siue veneno hausto læsa.

Ad animæ deliquia.

ALBINI CORTESII ex fossione radicis in medicãdo experimenta.

SIGILLVM SOLIS.



CVM hoc loco mentionem fecerimus Sigilli Solis, haud inique facturi videmur, si de modo eiusdem parãdi (vt eum intelligant & Cynici quidam, ac cauillatores contumeliosi, qui eiusmodi imaginibus vtentes, superstitiosos præstigiarũ sectatores nominare non dubitarũt) paucis verba faciamus. Est itaq; ille, vt ex disciplina artis nostræ instituitur, talis fere. Primo eligitur aurũ putum siue obryzum, quodq; in examine exquisita puritatis notas ostẽderit, vel saltẽ (si tale nõ sit in prõptu) ter per Stibiũ fusum: quantitate ea, quæ ad institutũ sufficiat: id in primo Solis in primũ Leonis gradum ingressu liquatum, dum adhuc candet (aqua refrigeratoria omissa) quassando complanatur, vel malleo in laminã redigitur, donec amplitudinem sigillo faciendo expetitam acquirat, Hoc facto lamina inter duos malleos signatorios (quos ante simili tempore exculptos oportet) interposita, vehementi collisu, vt effigiem eorum hic appictam recipiat, cuditur. Atq; hæc est tota series & methodus integra, omnium illarum incantationum, coniurationum, & præstigiosarum superstitionum rituumq; magicorum, quorum nos Inuidi quidam & mendaces omnium artium physicarum Contemptores, barbara & crassa quadam inscitia, ignorantia, atq; liuore, suis sese ipsum (vt quidam inquit) dentibus conficiente, contra omnem pietatem & honestatem insimulant & accusant. Ne vero iidem Calumniatores & Obtrectatores nostri ignorent, quarum rerum imagines, typi & characteres, & quo fine in hoc sigillo cælentur, exculpantur, cudantur aut imprimantur, Tenendum est: imagine altera repræsentari Solem, altera sidus Leonis: non quod corpus illud rotundum & ex igne cælesti incombustibili conflatum, huius vel alterius siue hominis siue bruti faciem gerat: siue etiam signum alterũ cæleste quod Sol (dum Zodiacum perlustrat) certo anni tempore ingreditur & peragrat, Tselem siue simulachrum Leonis reuera habeat. Sed characteres hi



tantum sunt indices & significatores ingressus Solis in signa. Cum enim ingressus eius omnibus annis varient, & iuxta horas diei naturalis viginti quatuor, hoc anno in hanc, altero in illam, & sic cõsequenter omnibus annis in aliam atq; aliam incidant, Ideo tempus & character signi, id quod ingressus factus est, huc assignatur: idq; eo fine, vt vsus sigilli rite institui possit. Sigillum enim si conficiatur Sole infra Horizontem depresso, nulla efficacia potentia pollet eodem supra Horizontem euecto: & vice versa, si paretur Sole supra Horizontẽ commorante, inefficax est, Sole infra eundem demerso. Præterea character etiã index est situs & conditionis loci, in quo sigillum ad tempus ingressus conficitur. Quia enim ingressus Solis (vt dictum est) non vbiq; locorum in vnũ momentum incidit: Ideo quod Toleti in Hispania sub eleuatione poli gr. 39. min. 55. factum est, Hamburgi ad Albim (vbi polus ad gr. 54. min. 24. altitudinem eleuatur) nihil quicquam præstat. Quæ vero loca vnum & eundem habent meridianum, siue situm sub ✻

Ad oculos lipp. Ad catharros. Obstru. cerebri. Memor. debil. Visum obt. firm. Audit. difficul. Ad venena.

decrescit, à decubituro vsque ad tempus exortus Solis in capite foueatur, cerebrum à vaporibus & catharris maleficis liberat, obstructiones eiusdem soluit, memoriam confortat, visum serenat, & auditum obtusum acuit. Eadem radix, si tempore dict. fossa ex collo gestetur, oculos lippientes et caligantes restituere atq; clarificare perhibetur: mēbra deniq; tā interiora quā exteriora, simili modo si adhibeatur vel etiā odoretur, à veneno, pcipue vero à peste, vindicare.

* eodem parallelo communem, ea quoq; cōmuni sigillorum eiusmodi efficacia fruuntur. Exempli gratia: Sigillum quod conficitur Coburgi, efficaciam suam quoq; prodit Hauslij in Normandia. Similis sigillorum ratio etiam erit in Valle Ioachimica Misnia & locis adiacentibus. Quæ cum ita sint, tum characteres huiusmodi tum imagines, per se nullis viribus prædita sunt, sed solummodo virtutem in sigillo reconditam, tempusq; & locum atq; tractum efficacia eius definitum significant.

Caput decimumoctauum.

DE FOENICVLO FOEMINA, QVOD ALIAS FOENICVLVM MONTANVM, VEL ETIAM GERMANICO NOMINE Bernurtz APPELLATVR.

GENVS, PATRIA, NOMEN.

GENVS. Fœniculū montanum cur secūda species constituatur. Auerrhoes. Halcasmech. Haziens. Paracelsus. Grauedinaria. NOMEN. PATRIA. Historia fluuiorū Eur. pre inchoata à Thurneissero anno 1568.

PLANTA hæc non solum ratione formæ, verum etiam (quib⁹ antecedente inferior est) virium & efficaciæ, nec non naturæ, alterum est Fœniculi genus, et Fœminæ locum sibi vendicat. Quibusdam ad Daucum Creticum (cuius historia iam exposita est) relata fuit, ab alijs non omnino absurdè (cum syluestribus & montosis pueniat) Fœniculum mōtanum appellata. Quod vero Germanis Bernurtz dicta est, forte respectu virium, ab nomine eius Hebraico: תֶּלֶד גֵּזֶר: Theledghezar (quod Græcis est τοκετόρριζα Latinis radix partus) fuerit profectum. Auerrhoi, mea quidem opinione, Halcasmeg et Hazienis appellata videtur. A Paracelso Grauedinaria siue Pfnüselkraut (quod Grauedinem curet) dici meruit. Nascitur autem montibus asperis & excelsis. In Heluetia quidem prope Abbacellam oppidum, in Nigra vero sylua circa Scopfium. A me inuenta est Anno 1568. (cum pararem descriptionē fluminum Europæ) primo ad Ægrā fluuiū inter vrbē eiusdē nominis et VValtsachsium, postea quoq; prope Hirschbergam, & in faucibus siue angustijs montium (quæ Diaboli vocantur) ad fontes Albis in Bohemia.

Bernurtz. Fontes Albis. תֶּלֶד גֵּזֶר: Theled ghezar. τοκετόρριζα. Radix partus.

SIGNATVRA GENERALIS.



QVA imaguncula in præcedenti Fœniculi syluestris descriptione, virtus sanguinis naturalis, vitalis & spiritalis in omnibus venis corporis virilis, adumbrata est: eadem etiam easdem vires in corpore fœmineo, Lectori proponimus considerandas & intelligendas.

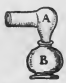
FORMA, CONSTELLATIO, QVALITAS FOENICVLI MONTANI.

FORMA. Radix.

RADIX plantæ huius est oblonga, diuaricata vt plurimum, surculosa, ex albo flauescens, tangenti quam prioris mollior, graueolens, efficacia & virtutibus in vsu valida, qualitateque calida præstans: qua et inter medias frigoris hyemalis asperitates illæsa persistere visitur, viuidóque spiritu sæpe in annum tricesimum vsque ætatem producere, ita vt vetustate ligni instar tota induretur. Coma foliolorum, mollitie quidem priorem superat, sed forma tamen capillacea quodammodo imitatur. Caulis, humiliore quam plantæ sequentis statura assurgit, magisq; & ex viridi flauet & crassescit, verum geniculis paucioribus nodatur: atq; ita inter præcedētis et sequentis, mediū quendam habitum effingit. Vmbella eius, quæ Cicutæ nō dissimilis est, quibusdam in locis extuberat sub exitū mensis Maij: & cum capitulis suis tardè admodum efflorescat, fit vt semen

Vmbella. Herba. Caulis.

OLEVM FOENICVLI.



OLEI ex semine, caule, herba & radice Fœniculorum simpliciter & vulgariter destillandi modus, tali quadam ratione perficitur. Partes illæ vel (si virent adhuc) minutim concisa, vel (si arida sint) contusa, in ahenum capacius, cuius latitudo quidem sit pedum duorū, profunditas vero trium, inijciuntur. Aheno dehinc cooperculum aneum tres pedes altum, quodq; in summitate foramen Alembico grandiori recipiendo accommodum obtinens, latera illius extremo orarum suarum ambitu exacte includat, imponitur: Alembicus vero operculo commissus vesica circumdatur, aqua (vt perpetuum subsit frigus) interfusa. Tandem destillandis, minutim concisis vel contusis, aqua fontana limpida, donec super eadem altitudine quinque latorum pollicum excrescat, infunditur: & ignis, vt contenta feruescentia ebulliant, excitatur. Quibus peractis, cum oleum cum aqua promiscue extillant: quæ postea per separatorium segregata, per organa vulgaria A B subtiliantur, & depurantur.

cum



cum herba, ante ingressum Veneris in Virginem mense Autumno, raro ad maturitatem aspiret. Semen illud ex rotundo in oblongum vergit, seque tentantibus odore quidem graue, sapore vero acre & subamarulentum praebet: oleumq; insuper copiosum continet, quod tanta tenuitate praeditum est, vt etiam rimas & commissuras quasq; angustissimas, quae alias neq; aquae neque vino, neq; vlli pinguedini transitum praebent, penetret & perrumpat. RADICI, qualitatis suae impertit Sol partes octo cum vna quarta, Mars vnam cum duab⁹, Luna duas cum vna. Constat ergo compositio eius partibus Sulphuris octo cum dimidia, Salis vna atq; itidem dimidia, Mercurij duabus: ideoq; naturam possidet, expellentem, aperientem & discutientem. Herba & caulis, influentiae coelestis beneficio, ex Sole obtinuere partes septem cum vna quarta, à Marte vnam cum duabus, à Luna tres cum vna. In subtilitatibus ex semine eductis, qualitas Solaris deprehenditur partibus septem cum quarta vna, Martialis duabus cum tribus, Lunaris partibus duabus. RADIX foditur Sole & Marte in Leone, & Luna si non ibidem, saltem in signo vicino (vtpote Cancro vel Virgine) existente. Herba & flores, vbi probè maturuerint sunt metendi, & quidem Leone siue Ariete ascendente: Sole vero & Marte, ab Planetarum reliquorum maleficijs immunibus & remotis: Luna denique in signo calido et sicco versante. Semen itidem vbi bene maturuit carpitur, circa diem mensis Septembris, vicesimum sextum, vicesimum octauum & tricesimum: Ariete nimirum siue Cancro ascendente, & Luna in Libra decurrente. PRODVCTA ex hac planta sunt, Antidotum, Oleum, & Sal acre atque calidum.

QVALITAS. Radix. ☉ $8\frac{1}{4}$. ♂ $1\frac{2}{4}$. ☽ $2\frac{1}{4}$. part.
Sulph. viiij. Sal. ij. Merc. ij.
Herba et caulis. ☉ $7\frac{1}{4}$. ♂ $1\frac{2}{4}$. ☽ $3\frac{1}{4}$. part.
Subtilitates seminis. ☉ $7\frac{1}{4}$. ♂ $2\frac{3}{4}$. ☽ 2. part.
CONSTELLATIO. Radix quando fodienda. ☉ & ♂ in ♌ ☽ in ♋ vel ♍.
Herba & flores quando metēdi. ♌ ♈ ascendens.
Semen quando carpendum. Septemb. d. 26. 28. & 30.
Semen. ♈ ♋ ascendens. ☽ in ♎.
PRODVCTA. Antidotum. Oleum. Sal.

ἐνεργεία, EFFICACIA, ATQVE VSVS FOENICVLI MONTANI, doctrina Paracelsica, animalis, substantialis atque elementalis, in membris corporis humani interioribus.

Paracelsus, herbam radicem & semen, inter auxilia Catharris vehementibus laudata, praecipuum locum tenere asseuerat: eamque ob caussam plantam ipsam nomē Grauedinaria siue κορυζῶδ (vt lib. 19. cap. 36. significatur) ferre voluit. Radix secundum longitudinem fissa, in aheno (vt qualitatem virulentae suae acredinis, quanquam Medicis adhuc vulgo incognitam, exuat) ad tricesimam vsq; ebullitionem lixatur. Hinc in tabulam mundam imposita siccatur: siccata Saccaro decoquitur, donec mediocriter mollescat. Sic itaq; reposita, ventre ieiuno & tempore matutino particulatim si sumatur, caput à catharris malignis immune seruat. Sal radicis, cerebro, membranis & meatibus eius omnibus dicatur. Intrinsecus sumptum, non solum pituitam crassam & lentam cerebri dissoluit, verum etiam eandem in posterum generari prohibet. Omnes item grauedines & dolores capitis (siue vnam tantum eius partem affligant, vt in Hemicrania, siue totam substantiam) lenit: si ex aqua propria, siue (quod praestaret) oleo resolutū hauriatur. Oleum seminis, aliqua ex parte membris generationi seruientibus, & arterijs (quae ab ijsdem in caput & cor feruntur, et cognatione quadam dependent) consecratur. Strangulationi siue suffocationi matricis, quae Eruditorum quibusdam est ascēsio (cum Galenus eam loco moueri neget) sed multo commodius passio eius syncoptica, vel potius epileptica dici videtur, praesentaneo est auxilio: si tempore paroxysmi, cum potui detur, tum simul in muliebria instilletur. Antidotum cordi, cerebro, epati, membranisq; nec non venis & fibris his partibus affinitate aliqua iunctis, familiare habetur. Vsus eius tempore pestilenti, siue alijs morbis contagioso, ad omnes infectiones aëris laudatissimus est, idq; non tam ratione vir-

Paracelsi de Foeniculo montano iudicium.
Appellatio Grauedinaria vnde.
i d Cephalalgiani.
OLEVM SEMINIS.
Ad strangulationem matricis.
Ad catharros.
ANTIDOTVM
SAL RADICIS.
Ad pituitā crassam & lentam in cerebro soluendam simulq; prohibendam.
Ad aëris infectiōis noxas.

Antidotū quomodo aëri venenato aduersetur.

Προφυλάκτικον aduersus virulentas exhalationes in locis minus frequentatis, vt Cameris, scriniis, domibus, cuniculis sue & fodinis metallicis antiquis.

Ad matricem refrigeratam.

Alborum profluuia.

ne virtutis attrahentis (vt quidam arbitrantur) sed potius discutientis, dum aëre segregato, venenatum quidem profligat, sanum vero admittit. In Cameras fornicatas, et scrinia longo tempore non reserata, domósue diutius nō habitatas ituris, pondere drachmæ semis vtiliter exhibetur. Metallicis item, in fodinas siue cuniculos desertos descensuris, siue ex recentibus eodem per transuersum penetraturis, aduersus vaporum metallarium, & auræ pestilentis (quæ per halitum corporibus sese insinuat) noxas, προφυλάκτικον, & defensiuum est admodum salubre. Matrici denique refrigeratæ calorem restituit, profluuium alborum emendat, adq; colorem & ordinem periodorum pristinum reducit, si Luna decrescente ex Vino, quotidie numero guttarum triginta siue pondere siliquarum sesquiquinque, & quidem ventre ieiuno hauriatur.

NATVRA, PROPRIETAS, ATQVE VSVS FOENICVLI Montani, doctrina Paracelsica, corporalis, materialis, & complexionalis, in membris corporis fœminei exterioribus.

OLEVM.

Aduersus morsus & ictus serpentum.

SAL.

Ad fœtorē, vermes atq; carnē putridā vulnerū.

Ad fœcunditatē.

Ad μαλακίαν prægnātium.

Ad Stomacacē.

Ad confortandas puerperas debiles.

Oleum, *si ventri hora ante concubitum, circa vmbilicum nec non partes verēdas inungatur, matrici calorem familiarem impertit, colloq; eius astricto, sperma à Viro emissum elabi prohibet: Vnde ad fœcunditatem plurimum conferre putatur. Ad fastidia ciborum, quibus post conceptum Mulieres afficiuntur, regioni ventriculi latitudine duarum manuum illinitur, & pannus dehinc laneus superilligatur. Partu instante, arterijs & venis temporum si illinatur, puerperam languentem, & magnitudine laboris labascentem, plurimum reficit & confortat. Ictibus deniq; siue morsibus serpentum illitu medetur.* Sal, *vlceribus cuniculosis & sinubus si inspergatur, ea fætere aut vermes & carnē putridam generare prohibet: sed teneatur, inde ex loco affecto plerunq; sanguinem elici. Pondere duarum drachmarum, cum alumine siliquarum sesquiquinq; in vino calēte dissolutum, et gargarisatū, Stomacacen propulsat, & gingiuis rubore genuinum restituit, carnemq; renasci facit.*

ἘΝΕΡΓΕΊΑ, EFFICACIA, ATQVE VSVS FOENICVLI MONTANI, doctrina Philosophiæ veteris animalis, substantialis, atque elementalis, in membris corporis humani interioribus.

Veterū de qualitate & viribus plantę huius doctrina.

Ad menses retentos.

Sanguinis boni generation.

Ad matricem refrigerat.

Ad pestem, & febres.

Veteres huic plantæ tribuerunt qualitatem siccam & calidam in tertium vsque gradum pertingentem. Decoctum eius ex vino potum menses ducit, sanguinē quoq; bonum generat, & matrici frigore læsæ calorē restituit. Radix, potu ad pestem & febres prodest, vrinā quoq; & sudores mouet.

NATVRA, PROPRIETAS, ATQVE VSVS FOENICVLI MONTANI, doctrina Philosophiæ veteris, corporalis, materialis, & complexionalis, in membris corporis humani exterioribus.

Ad vulnera cōsolidanda.

Ad vterum refrigeratum.

Ad præfocationem matricis.

Succus cumq; hoc puluis radicis, cum vulnera reficiat, emplastris epuloticis vtiliter miscetur. Fumus siue nidor radicis carbonibus iniectæ per partes obscænas receptus, traditur matricem ad præcordia vsque ascensu suo penetrantem reuocare, locoque sistere quietam. Decoctum eiusdem ex aqua pedibus lauando adhibitum, vterum refrigeratum recalfacit, & purgat.

NATVRALIS INCLINATIO, ATQVE VSVS FOENICVLI montani, doctrina Magiæ veteris & recentis, spiritalis, cœlestis, & miraculosa, ex prioribus omnibus effluens & exoriens, in membris corporis humani interioribus & exterioribus.

Ad fœcunditatē tam iuuandam quam impediendam.

Ad aëris contagiosi noxas.

Radix si fodiatur tempore Nouiluny, & sursum erecta vino maceretur, vinum vero illud dehinc bibatur, creditur Mulieribus ad fœcunditatem conferre. Sin in puncto pleniluny, pari modo eandem adimere. Ratio diuersitatis redditur ista. Quod vinum prioris, hora ante congressum haustum, matricem semini virili excipiendo habilem reddat, posterius vero, sperma emissum abstrahat, nec locum à natura destinatum tenere sinat: ideoq; hoc, ægrè & difficulter parientibus solummodo, exhibendum videri. Quod sane euentus ipse sæpe verum esse ostendit, & in educēdo tam fœtu quam secundis fœliciter confirmauit. Præter hæc, ex collo suspensa si gestetur, omnes aëris infecti iniurias propul-

propulsat. Verum non satis constat, cum vis qualitatum cœlestiũ, ex superiore cœli regione in omnia terra nascẽtia impressa, tam rationem et modũ fossionis, quã virtutes plantarũ variet, an radices illa omnia per se præstent. Certũ tamen est, quæ spacio inter Coniũctionẽ et primã Lunæ cornicularis quadraturã fodiuntur, eas leniter attrahere: sed multo fortius, quæ inter primã quadraturam et Oppositionem. Sic è diuerso repellunt remissè, quæ inter Oppositionẽ & quadraturam vltimam fossæ fuerint, fortiter vero & violenter, quæ inter vltimã quadraturam & nouam Coniunctionem. Quæ cum ita sint, non paruam dubitationẽ mihi mouit, quod Veterum quidam tradunt, Hyacinthum & alios quosdam lapides, solummodo ob virtutẽ attrahentem, malignitati aëris venenati aduersari: cũ hoc modo fieri posse existimem, vt non minus facilè aërem venenatum attrahant, quam bonum et valetudini commodum. Ideoq́ vsus eiusmodi attrahentium (siue herbæ sint, siue radices, siue lapides, siue metalla, siue denique mineræ) prudenter admodum & cautè videatur tractandus.

Dubium an radix hæc præstet virtute priuata solum, vel an simul aliena.
Radix quando trahat leniter, quando fortiter.

CAVTELA.

CVM radici præsenti, vis expellẽdi insit immoderata, diligẽter cauendũ est, ne vel ipsa vel Subtilitates inde extracta, prægnantibus (nisi hora partus instante) vt periculum vitetur, vllo modo in vsum veniant.

L. Thurneiss dubitat an Hyacinthus & alij lapides ratione virtutis attrahentis solummodo aëri veneno obsistant.

Caput nonum & decimum.

DE FOENICVLO VVLGARI SOBOLE, QVOD ALIAS FOENICVLVM HORTENSE APPELLATVR.

GENVS, PATRIA, NOMEN.

FOEniculum hoc, nulli non optimè notũ, tot nominibus celebratur, vt ijs enumerãdis, liber peculiaris desideretur. Ideoq́ Lectorem ad Platinam lib. 3. Dioscoriden lib. 3. cap. 8. Serapionem cap. 214. Plin. lib. 20. cap. 23. vt apud eosdẽ, & insuper quoq́ apud Galenum (octauo Meth. medicament. simplicium) rationes appellationũ cognoscat, ablegamus. Nihilominus tamen ex præcipuis & antiquioribꝰ, aliqua interea adducemus. Auicennæ itaq́ dicitur Baraline, Arabibus Ataigeniti, Hebræis קצח Kætsach, Græcis μάραθρον, Arabibus Raienegi, Italis Finochio, Gallis Fenouil, Hispanis Funcho & Hinoio, Anglis Fenel, Bohemis Kopr Vulastij, Polonis Kope Vuoloski, Vandalis antiquioribꝰ Kapriza. Porro, Chaldæis planta q̃dã fuit, quam ipsi idiomate linguæ gẽtilitio ברמעינא Brãhainach (quod græcis est ἀμβλυωπακὴς, id est, oculos hebetes iuuans) nominarunt. Vnde conijcitur, Hispanicum Hinoio, forte ab Hebraico descendisse, præsertim cum radix Plantæ huius, nec non semen & flores, oculis caligãtibꝰ amicissimi deprehẽdãtur. Paracelsus appellatione vulgari fuit contentus. Prouenit autem vbique ferè locorum Germaniæ, Italiæ, & reliquorũ terræ tractuũ, præcipua autem frequentia in viridarijs passim colitur.



SIGNATVRA GENERALIS.

QVEMADMODVM virtutes vitales sanguinis, in venis corporis cum Virilis tum fœminei conclusas, typo venarum præsenti signauimus: ita quoque easdem in corpore puerili, nondum omnibus suis numeris absoluto signamus.

NOMEN.
Varietas appellationum huius plantæ. 1 q.
Platina 3.
Diosc. 3. 74.
Serap. 214.
Plin. 20. 23.
Gal. 8 meth. simpl.
Baraline Auic.
Ataigeniti Ar.
קצח:
Kætsach Hebr.
μάραθρον g.
Raienegi.
Finochio Ital.
Fenoil Gall.
Funcho Hinoio Hisp.
Fenel Angl.
Kopr. Vulastij Bohem
Kope Vuoloski Polon.
Kapriza Vand.
ברמעינא:
Bramhainach.
Ἀμβλυωπακής.
PATRIA.

FORMA, CONSTELLATIO, ET QVALITAS FOENICVLI HORTENSIS.

PLANTA præsens, inter reliquas Fœniculi species, vulgatissima est & notissima. Sed eas vt magnitudine, ita partium subtilitate, tenuitate, & virium in agendo lenitate grata & iucunda, (siue radicem siue herbam spectes) vincit. Radix formã obtinet oblongam, æqualem, & rectam: inq́ superficie læuis existens, & raro eoq́ tenui capillamento fibrata, colorem candidum ostẽtat: carne constat lignosa, cute vero tenera, molli, et succosa: nec degener ingeniũ aut naturã facile mutat: calidiuscula deniq́ cũ sit perẽnat, nec frigoris asperitatibꝰ succũbit. Herba siue foliola, capillacea sunt, atq́ vt lana mollia, sed facilè elãguida flaccescunt. Præ se ferũt eadẽ, virorẽ quendã intensum, et præterquã q̃ blanda in odore acrimonia arridẽt, saporis quoq́ dulcedine non iniucunda, gustantibus sese cõmendant. Nouella eorum germina, in primo ex caule primario, vel Adnatis emersu, effigie omnino plumularũ conglobatarũ, in asparagos siue spõgiolas eleganti virore, et tenera mollitie spectabiles cõuo-

FORMA.
Radix.
Herba.



QVALITAS. Radix habet
☉ 7.¾ } part.
♂ 1.¼
☽ 3¼

Temperamentũ radicis constat.
Sal.7.½ } part.
Sul.1.½
Mer.3.

Natura eius, discutere, expellere & calefacere.

Herba et caulis.
☉ 6¾ } part.
♂ 1.¼
☽ 4

Seminis subtilit.
☉ 8.¼ } par.
♂ 2.¼
☽ 1.½

CONSTELLATIO.
Radix quando fodienda.
☉ in gr. ♌ { 2. 4. 6.
♂ ☽ { in ♌.

Caulis. Semen. Herba & flores quando metẽdi.
Mens. August.
☉ ♂ in dom. 1.
☽ in { ♌ ♈

Semen quando carpendum.
Mens. Septemb.
☉ ♂ ☽ in dom. { 1. 12. 9.

PRODVCTA. Antidotum. Oleum. Sal.

conuoluta visuntur. Caulis altior euadit, & gracili proceritate erectus, cum fibris siue lineolis per longitudinem intercurrentibus, colorẽ quoq. herbaceũ spectãti exhibet: atq. arundinũ more geniculis, quorũ singula Stolones siue ramulos ꝓducũt, per interualla nodatus, Abietis imaginem quãdam repræsentat: Robustus deniq. est, succulentus & inanis: sed tandẽ medullã candicantem concipit, qua odorem simul & herbæ & radicis refert. Florum exortus non solum est inæqualis, sed & serotinus: partim tamen emergunt mense Iunio, ijdemque candidi & fragrantes, & foliolis tenuibus circaq. staminum apices non nihil coloratis, extuberantes. Semen oblongum est, striatum, & quodammodo instar Lunæ corniculatæ incuruum. Atq. hæc est descriptio radicis, herbæ, & seminis, quorum non solum notitia, verum etiam vsus admodũ est vulgatus. RADICI qualitatis suæ impertit Sol partes septem cum tribus quartis, Mars vnam cum vna quarta, Luna tres. Temperamentum itaque eius conflatum apparet, ex partibus Sulphuris septem cum dimidia, Salis sesquiduabus, Mercurij tribus: naturamque ei inde extitisse, discutientem, expellentem, & calefacientem. Herbam & caulem ostendit examen (quod in omnibus rebus certissimum est argumentum) è Sole possidere partes sex cum tribus quartis, è Marte vnam cum quarta vna, & (quoniam satis copioso humido abundat) è Luna quatuor. Oleum & reliquæ Subtilitates artificiosa destillatione ex semine eductæ, qualitatis Solaris possident partes octo cum vna quarta, Martialis duas cum quarta itidem vna, Lunaris vnam cum dimidia. RADIX exemplo prioris foditur, Sole in Leone domo sua, (& quidem gradu eiusdẽ, secundo, quarto vel sexto) commorante: Marte vero et Luna (vt comites & pedissequæ) eiusdem iter tenentibus. Herba & flores (cum viribus ferè inuicem æquentur, & inter assidua augmenti sui, vsq. ad tempus floris perfecti incrementa, multum humoris maligni deponant: atq. ita succo tũ probe excocto, maturitatẽ exactius assequatur) metũtur mẽse Augusto, Sole et Marte in domo prima, Luna vero in Leone siue Ariete existẽtib⁹. Semẽ (quod Galenus li. 8. methodi simpliciũ, marathrũ nõinat, Arabes Bizeri Atasigẽiti) carpitur mense Septẽbri, Sole in domo prima, Marte in duodecima, & Luna in nona versante. Cum vero in eo lateat, natura veneni cuiusdam tenuissimi & acerrimi, alijs venenis naturali quadam ἀντιπάθεια seu discordia repugnans, Arte itaque inde producitur, Antidotum, Oleum, & Sal subtilitate & tenuitate iucundiusculum, & vsu simul atq. bonitate præstans.

MODVS DESTILLANDI.



SVBTILITATES specierum Fœniculi omnium trium (vt solo aspectus indicio, sapiens quilibet & solers virtutis herbarum vestigator, facilè perspicit) non solum efficacia virium potenti eminent, sed etiam essentia spiritali eximie tenui, volatili, & pura præstant: Ideoq. natura proprietate ingenita, recta sursum educi amant. Nam quemadmodum homo, contemplationum & cogitationum sagacitate, atq. solertia quadam Dædalea, reliquis animalibus præstans, spiritum vitalem (vtpote cælo conditus) in superna euehit: ita et spiritus Subtilitatum, cum harum ex plantis tribus præscriptis, & membris earum (semine scilicet et floribus) tum quæ simili natura qualitate et habitu constant alijs omnibus, in destillatione, recta in sublime (ex loco nimirum A in B.) oportet educi: nec vel deorsum, vel transuersim, vel oblique à corpore suo segregari: Vbi vero ad locum B. euecti in humorem abierint, inde in vitrum C. deriuatos, excipi.

ἘΝΕΡΓΕΙΑ, EFFICACIA, ATQVE VSVS FOENICVLI HORTENsis, doctrina Paracelsica, animalis, substantialis, atque elementalis, in membris corporis puerilis interioribus.

PARACELSI de virtutibus Fœniculi testimonium.

Paracelsus lib. 63. cap. 1. Fœniculum breuibus verbis magnificè commendat, et docet: Vsum tam ipsius, quã aliarũ plantarũ omniũ, vt ad temperamenta hominũ ita & ad positus Lunares, esse accommo-

accõmodandum. Si enim ingressus Solis in Leonẽ, incidat in primum mensis quadrantem, qui est à Coitu ad primã quadraturam, tum plãtam istam vel Subtilitates eius, præcipuè autẽ Oleum (cum medium locum teneat) pueris annum sextum & decimum nondum egreßis, omnium commodißimè adhiberi: Sin in secundũ, qui est à prima quarta ad Oppositionem, tum easdẽ (præsertim autem Antidotum) ætate inter annũ decimumsextum, ac tricesimum medijs quadrare: Sin in tertium, qui est ab Oppositione ad vltimam quadraturam, similiter easdem, inter annum tricesimum & quadragesimumquintum degentibus, maxime vero Sal (cum ijsdem tum temporis calor naturalis paulatim incipiat decrescere) commodè in vsum adsci-sci: Sin denique in quartum, qui est ab vltima quadratura vsq; ad nouam Coniunctionem, annum quadragesimum quintum transgreßis, omnes tres simul (cum ætati isti vires naturales deficiant, & spiritus vitales sensim contabescant) sine noxa et periculo vsurpari. PORRO, Oleum *epati & omni humori sanguineo, eiusq; receptaculis destinatur: Præterquam autem, quod cum præcedentium specierũ oleis, naturam facultatum, & virium in corpore humano efficaciam, habet eandem, insuper etiam, in fluxionibus & absceßibus oculorum, Ischuria, Lithiasi, & Gonorrhæa, opem magnificè affert.* Antidotum *cordi, & arterijs dicatur: atq; eadem vi pollet. Priuatim tamen etiam contra venena quæuis (siue ea in cibis hausta sint, siue pota, siue illita) interque hæc omnium maxime, contra Mercurium, Cerussam, Arsenicum, & Auripigmentum, nec non morsus animalium venena eiaculantium, egregiè opitulatur.* Sal, *pulmonibus, humori radicali, & õnibus partib⁹, quib⁹ ille insidet et inhæret, familiare habetur. De virtutibus autẽ, quib⁹ plãta hæc in membris interioribus agit, hoc loco Paracelsus cũ Philosophis antiquis cõsentit, nisi quod vice corporis cum materia terrestri coniuncti, essentiam spiritalẽ, et Subtilitates ex radice herba, floribus & semine eductas (cum virtus earum sit fortior, & vsus naturæ gratior & familiarior) imperat adhiberi.* Oleum *itaque, si sumatur pondere siliquarum sesquiquinque, ad apostemata, nec non inflammationes pulmonum atq; epatis, tußim item & Strangulariam, siue* συνάγχλω *puerorum plurimum prodest: Sin pondere drachmæ semis ex lacte, tineas siue lumbricos alui eijcit, & tormina sedat.*

OLEI VSVS Ad epiphoras oculorum, Ischuriam, Lithiasin et Gonorrheam.
ANTIDOTVM. Ad venena.
Ingressus Solis in Leonem, prout in quadrantes mensis inciderit ita cuilibet ætati plantam vsui aptam præstat.
Pueris quando. A Coitu ad primam Quadram.
IVVENIBVS A prima quarta ad oppo.
VIRIS Ab opp. ad vlt. quadr.
SENIBVS. Ab vlt. quadr. ad ☌.
SAL. Paracelso magis probatur vsus subtilitatum ex corpore impuriore et terestri separatarum quã corporis ipsius.
OLEVM. vtile pueris Ad apostemata, pulmonum & epatis. Ad tußim, συνάγχλω, lumbricos & tormina.

NATVRA, PROPRIETAS, ATQVE VSVS FOENICVLI hortensis, doctrina Paracelsica, corporalis, materialis, & complexionalis, in membris corporis puerilis exterioribus.

Antidotum *cũ oleo Chamæmelino mixtum, illitu pueros conuulsos iuuat: circa vmbilicũ man⁹ latitudine inunctum, tormina discutit, lumbricos eijcit, flatibus excitatis aluum soluit, ventriculum & intestina expurgat, atque vapores deniq; malignos intra cutem & carnẽ erumpentes, inq; humores prauos solutos, per meatus cutaneos euacuat.* Sal *cum butyro verno in vnguentum redactum, simili modo si adhibeatur, porrigines vlcerosas capitis, & serpigines reliqui corporis exiccat & sanat.*

Antidoti vsus Ad conuulsiones Aluũ astrictam. Humorum per cutẽ euacuatio. Ad Lichenas, & porrigines vlcerosas.

ἘΝΕΡΓΕΊΑ, EFFICACIA, ATQVE VSVS FOENICVLI HORtensis, doctrina Philosophiæ veteris, animalis, substantialis, atque elementalis, in membris corporis humani interioribus.

Veteres hanc plantam tertio ordini calefacientium & primo siccantiũ annumerant: & tradunt, Fœniculi vires primum commonstraße Serpẽtes, succo eius, cum senectam exuendo, tum visum hiberna latebra obscuratum refouendo & acuendo. Herbæ & seminis cum aqua fontana decoctum quotidie largius haustum, omnes calores præternaturales extinguere, & visũ roborare: Eadẽ vel puluerem eius, aut semina deuorata, stomachum iuuare, functiones eius promouere, ac lactis defectu mammas replere: quanquã posterius hoc, quî fieri poßit, videatur adhuc probabilibus argumentis obtinendum. Semen insuper si comedatur, vrinam, calculos, saniem renum, mensesque educere affirmant: similemque effectuum etiam decocto herbæ & radicis, nec nõ succo epoto tribuunt. Radicem cum melle coctam, ab animalibus venenatis, & cane rabido demorsis exhibent. Succum deniq; haustum docent, pulmones aperire, cerebrum confortare, pectoris angustias remouere, stomachum, & epar officinã sanguinis expurgare, tormina ventris mitigare, splenem induratũ & obstructum emollire & aperire, icteritiam flauam profligare, atque oculorum caligines discutere.

Veterũ de qualitate et virtutibus Fœniculi hortẽsis iudicium.
Ad { æstus præter n. visum debilẽ, stomachum imbecillem, lactis inopiã, ischuriã, Calculos, Saniẽ renum Menses, morsum canis rabidi, Pulmones obstructos, cerebrũ debile, Pectoris angustias.

NATVRA, PROPRIETAS, ATQVE VSVS FOENICVLI HORtensis, doctrina Philosophiæ veteris, corporalis, materialis, & complexionalis, in membris corporis humani exterioribus.

Ad { Visum debilem. Maculas rubentes in facie. Aures verminosas. Vitia verendoru. Vlcera & vulnera manantia. Tormina

Succus Fœniculi, siue aqua stillatitia oculis illita, visum serenat. Herba cũ adipe Maialis rubicundi (quidã addunt portiunculã Cerussæ) in vnguentum redacta, illitu maculas rubentes in facie abstergit. Succus cum melle coctus, aurib⁹ si instilletur, vermes ibidẽ contentos necat. Radicis vino decoctæ vapor, encathismate siue insessu recept⁹, vitia verendorum curat. Eiusdem ex aceto decoctum, vulnera & vlcera manantia sanat, & tormina deniq; ventris impositu sedat.

NATVRALIS INCLINATIO, ATQVE VSVS FOENICVLI hortensis, doctrina Magiæ veteris & recentis, spiritalis, cœlestis, & miraculosa, ex prioribus omnibus exoriens, & effluens, in membris corporis humani interioribus & exterioribus.

Fossio plantæ. ☿ ♀ in ♌. ☽ in ♈.

ELECTVarium ex Fœniculo & vsus eius.

Ad { Declinationẽ mor. Ingenium et memoriam rob. Catharro. Ven. exc. Sem. aug. Fœc. Mu. Cap. pur. Visu acu. Apoplex προφ. Stomach imbecill. Lithiasin.

Herba cum radice & floribus, Mercurio & Venere in Leone, Luna vero in Ariete cõmorãte, et quidẽ dũ sicca est, ante ortũ Solis metitur: ac minutim cõcisa, vino albo (quãtum superficiẽ ten⁹ eã inundet) mergitur macerãda. Postea õnia simul minutatim cõterũtur, et succus per pãnũ dẽsũ inde expressus coquitur, vsq; dũ spissescat. Excocto, gummi Fœniculi & saccarũ (hoc põdere duplicato, illud æquali) adyciuntur, & Electuarium inde conficitur. Quod, mane et vesperi põdere drachmæ si sumatur, omni sexui ad præcauendas multorũ morborũ iniurias, προφυλάκτικον præstat admodũ salubre: ingeniũ simul & memoriã iuuat: catharros à capite in pect⁹ & pulmones decũbẽtes profligat: Virũ in Venerẽ extimulat: Semẽ auget: Fœminam conceptui habilem reddit: caput expurgat: visum acuit: ab Apoplexia tuetur: digestionem roborat: appetitũ prostratum excitat: atque calculos deniq; renum, & vesicæ educit & purgat.

GVMMI FOENICVLORVM.



CAVLES Fœniculi, in summo vigore & medio florũ pullulatu existentis, die à plenilunio proximo, in virgulas siue taleolas palmares dissecti, in tubum firmũ atq; adeo vitreũ A (cuius amplitudo sit palmi vnius, longitudo sesquiduorum) confertim, donec tota cauitas expleatur, immittuntur. Hinc tubus ille, subdito primum fundo semirotundo & foraminulento, infundibulo B. (Ita vt illud, conuexum fundi complexu suo æqualiter includat) imponitur: ac parte superna probe obturata, infundibulum cum suo rostro B, per patellam orbiculatam C. (latitudine tripedali, & margine digitos tres vel quatuor alto constantem, eq; lamina siue ænea siue ferrea fa' refactam) traycitur: orificio vero ipsius inferiori receptorium vitreum D committitur: tandemq; per totum areolæ laminaris C ambitum, spacio à tubo palmi vnius, ignis perpetuus circumquaq; excitatur. Tubo ergo vitreo hoc modo incalescente, ex segmentis caulium insertorum, guttulæ quadam exudant: quæ dum ignem vrgentem fugiunt, per fundum foraminulentum in infundibulum decidunt, atq; ita in receptorium D collectæ, gummi præstant, qualitate Fœniculi æmula, vsuq; ad valetudinem tuendam nequaquam spernẽdo.

CAVTELA.

Si plantæ huius vel radix fodiatur, vel herba metatur, vel semen carpatur, dum vel rore nocturno vel pluuijs madẽt, vel cum cœlum tẽpestuosum modo detonuit, vel Sol radijs suis iusto longius incubuit, siue denique Saturnus Solem, Martem, aut Lunam malefico radiorum vibratu aspiciat, omnis vis & efficacia in ijs emoritur ac perit.

Caput vicesimum.

DE CVMINO MARE, QVOD ALIIS HÆMODÔRON ET CVMINVM ROMANVM APPELLATVR.

GENVS, PATRIA, NOMEN.

Actiologia cur à Fœniculo mox ad Cumini historiam transeat. GENVS Varia apud veteres Cumini genera.

PROXIMVM à Fœniculis locũ merito occupat Cuminũ: cũ quod genera illius tria ista, de quibus hic historiam texere instituimus, hoc tempore vulgo innotuerint, tum in vsu & cultu frequenti passim habeantur. Non autem me fugit, varia ab Herbarijs antiquis Cumini genera referri: vtpote à Galeno lib. 9. de composit. Medicament. Æthiopicum Syluestre & Hispanicum, ab Hippocrate βασιλικὸν siue regium, à Dioscoride agreste, atq; ab authoribus alijs alia. Quæ omnia, licet in præsentium numero (quippe quod ad eadẽ haud pertineant) non describantur: nihilominus tamen de singulis suo

loco

oco & tempore mentionem sumus habituri. Cæterum, planta præsens, antiquis illis rei herbariæ Authoribus, præcipuè vero Theophrasto (cui, sicut etiam eum secutis, αἱμόδωρον appellatur) optimè cognita fuit: & Hebræis :כַּמּוֹנַח Chammonach cognominata. A quo posteriore dubium non est, tam vocabulũ Kamum quam κύμινον (hoc quidem apud Græcos & Discoriden, illud apud Arabes) originem accepisse. Dioscoridi li. 3. cap. 68. κύμινον ἥμερον, siue Cyminum satiuum dicitur: Germanis (vt puto, vel quia primũ ex Italia in Germaniam est importata, vel inter genera reliqua pro efficacissima et potentissima habita) Römischer Kümich, Italis Cimino, Gallis Cumin, Hispanis Cominos, Latinè vero alijs Gentibus omnibus differentiæ causa Cyminum Romanum: Polonis denique idiomate gentilitio Kminc, Bohemis Kmyn, Sclauis & Vandalis Romska Iabrosina, & Romska Costrouka, Anglis Comyac. NASCITVR in Apulia maximè, et ferè õibus tractib⁹ Italiæ. Veruntamen hominum industria, iam nullis non terris cœpit esse familiaris.

NOMEN. Theophrastus. αἱμόδωρον. Heb. כַּמּוֹנַח Chammonach. Arab Kamum Græc. κύμινον ἥμερον.

Germ. Römischer kümmich / vnde Ital. Cimino. Gall. Cumin. Hisp. Comnos. Comm. Cyminũ Romanum. Pol. Kminc. Boh. Kmyn. Sclau. Vand. Róska labrosina.

PATRIA.

SIGNATVRA GENERALIS.



QVANQVAM in sequentibus doceatur, visum plantæ huius, venis præcipue cerebri, cordis, & pulmonum proprium: tamen, quia hæ in illis partibus vitalibus tribus, ijsq; principibus contentæ, cum reliquis omnibus, in toto corpore virili essentiam & originem habent communem, nobis vehicula ista spiritus & sanguinis, imagine eadem, qua ante reliquas venas, visum est signare.

FORMA, CONSTELLATIO, ET QVALITAS HÆMODORI.



RADIX plantæ huius, ad magnitudinem herbæ & seminum, proportionẽ habet admodum exiguam, et crassitiem sane non magni momẽti. Quanquam autẽ fibrarum in latera circulariter dispersarum amplitudine, eam quæ Cari est vincat, longitudine tamen etiam Cumini Syluestris concedit: & caulem, quem vnicum quidem, sed robore, proceritate, atque adnatorum copia spectabilem, vtplurimũ producit, potius capillamentorum sparsim & latè serpentium adminiculo, quam corporis robusti ope, erectũ sustentat. Herba procul spectantib⁹, ferè speciem Fœniculi aut Anethi exhibet, sed reuera (nõ de caule loquor, sed foliolis exilib⁹ et ãgustis) Chamæmeli siue Delphinij, nõ parũ refert. Flores emergunt medio mense Maio, ex fastigio caulis nõ solum primarij, sed & adnatorum superiorum atq; insigniorum: & hi quidẽ vmbella, & semine quoq; (vbi id maturuerit) Fœniculi æmulo: nisi quod hoc idẽ et minus est, et magis fuscũ siue ex cinericeo nigricans, illud cũ magnitudine, tum flauedine antecellit. Semina singulorum generum, cum natura calidiuscula & sicca prædita sint, satis tempestiuè perficiuntur

Herba.

Flores.

FORMA Radix.

Semina.

CONFECTIO OLEI ARTOICI.



OLEVM istud, quemadmodũ & Pannonium, qualitate nõ solum coloris, verum etiam pinguedinis ab oleis reliquis dissidet. Sed tamẽ Pannonium inter hoc & alia (vtpote Fœniculi, Saluiæ, Absinthij & cætera) mediam quandam naturam possidet. quanquam nõ sim ignarus, vtraq; hæc quibusdã (sed eorum tam segregationem veram, quam ingenium & efficaciam ignorantibus) pro vnis & ijsdem esse habita. Producitur autẽ ex radicibus cũ virẽtibus tũ aridis: atq; à me, ad mala in partibus corporis vt internis, ita externis, omnẽ alioqui pinguiũ vsũ respuẽtia, modo qui sequitur, consueuit parari. RADICIBVS primum in taleolas longitudine ferè digiti dimidiati dissectis, postea (si aridæ essẽt) rudiuscule molitis, vel (si virides) frustillatim concisis, adieci farinam Olyraceam furfuribus coniunctam pondere sexduplo: hocq; modo mixtam, aqua è radice herba & semine aspersa, in massam redegi. Quæ fermento post hæc olyracea condita, per noctẽ vbi ferbuisset, mane subactam & in frusta grandiuscula diuisam, cum alijs panibus, spacio horarum duarum (vt mos est) dedi coquendam. Quo facto, panes singulos singulis, superficie crustæ inferna sibi inuicẽ obuersos, pannoq; lineo (apricatione nondealbato) inuolutos, in fimum equinum calidum (a me æstate quidẽ tertio quoq; die, hyeme vero sexto semel renouari solitum) immersi, atq; putrificatione subigendos, per dies sexaginta ibidem reliqui. Tempore hoc elapso, in massam farinæ subactæ similem, sed odoris iucundi rediere. Hanc itaq; in vas aneum collo oblongo condidi: & vino albo, donec super eam excresceret infuso, Alemb. cum capacem & duobus rostris præditum K superlutaui: tandemq; aquam & oleum (quod supernatat vt alia olea, sed vnctuositate caret) destillatione inde eduxi: ac segregatione per separatorium peracta, phlegma quidem alijs pa-

nibus similiter subigendis adhibui, oleum vero in vsum reposui. Atq; hoc est Artoicum commemoratum, remedium bonitatis equidem excellentis. Ad Pannonium quod attinet, vbi commodum fuerit, descriptionem eius quoq; non sumus praeterituri.

QVALITAS Radix habet. ☉ 5½, ♂ 4½, ☽ 2 part. Herba, flores caulis. ☉ 5, ♂ 3, ☽ 4 part. Herba, caulis & flores quando colligenda. Semen. ☉ 6½, ♂ 3, ☾ 2½ part. Temperamentum plantæ Sul. 6½, Sal. 3½, Me. 2½ part. Natura, calfaciens, attenuans & expellens. Semen quando carpendum. PRODVCTA. Artoicum, Liquor, Sal Alkali CONSTELLATIO. Radix quando fodienda

tur ita, vt quibusdam in locis mense Iulio, vel (si per Solem remotiorem, vel cœlum inclementius citius non liceat) Augusto, maturitatem integrè assequantur. IN RADICE, *imperio suo vendicat Sol partes quinq; cũ dimidia, Mars quatuor cum vna quarta, Luna duas itidem cum vna quarta. In herba, floribus et caule, qualitatis Solaris existunt partes quinq, Martialis tres, Lunaris quatuor. Semini cui inter reliquas plantæ partes prima est bonitas, Sol imperat partib⁹ sesquiseptẽ: huc accedit Mars partibus tribus, Luna duabus cum dimidia. Temperamentum itaque plantæ huius, ex superna virium è corporibus cœlestibus impressione atq; influxu, constituunt, Sulphuris quidem partes sesquiseptem, Salis sesquiquatuor, Mercurij deniq; duæ: atq; ita eidem emergit facultas siue natura calefaciens, attenuans, seruans, & expellens.* RADIX *foditur sub Spicæ exortum, nostro sæculo circa diem mensis Octobris tertium fieri solitum. Quod si tum temporis Luna in Ariete, et Mars in Cancro, (positu sc. in domibus suis permutato) existerent, admodum esset huic negotio opportunum, & ad radicis fodiendæ efficaciam perfectiorem, plurimum afferret momenti. Herba, caulis & flores, colliguntur Sole nondum exorto, circa diem mensis Iunij sextum & decimum, & quidem signo Arcturi (quod naturam quadamtenus Martis refert) occasu matutino siue Cosmico infra Horizontem descendente, Luna deniq; vel in Leone, vel Ariete vel Cancro domo sua commorante. Semen in vsum medicum carpi desiderat, die mensis Septembris duodecima, Arcturo ortu matutino siue Cosmico Solem præcedente, & Luna in dictorum signorũ aliquo versante.* PRODVCTA *ex hac planta sunt, Artoicum (siue potius Artelæon) siue Oleum sanguineũ rubẽs, Liquor, atque Sal Alkali acri qualitate constans.*

ἐνεργεία, EFFICACIA, ATQVE VSVS CVMINI MASCVLI, doctrina Paracelsica animalis, substantialis, atque elementalis, in membris corporis virilis interioribus.

ARTOICI vsus intra corpus: Ad { Affectus cerebri fr. κατοχ. veternũ. Vertiginẽ ὀφθαλ.

PARACELsi de Artoico sententia.

SALIS ALKALI VSVS. Ad { Vap cap. Difficultatem resp. Venena Veneficia Ven. Vermes Stomach. imbecil. Cor rob. Ing. & memoria. acuend. Sem. aug. Som. con. Audi. ob.

Causa opthalmiæ.

Oleum illud *quod splendore rubicundo nitens* Artoicum appellatur, *fibris cerebri, ligamẽtis exanguib⁹, & omnib⁹ neruis carnis & sanguinis expertib⁹ dicatur. Vsus autem ei est ad cerebrum calefaciendum præcipuæ efficaciæ & bonitatis excellentis, si Luna in latitudine ascendente, (tum enim maxime vim suam in superna exercet) & quidem quotidie inter tres vices põdere drachmæ semis hauriatur: Ideoq; idipsum Paracels⁹, magnificis laudibus extulit, et exemplis adductis, contra omnes affectus cerebri frigidos, præcipue vero Stuporem (quem Galenus lib. de diff. symptomatum* Κατοχὸν *nominat, recentiores Congelationẽ) Veternũ, et Vertiginẽ, docuit adhibere. Ad oculos quoque* ὀφθαλμία *affectos, si ea sit orta à causa frigida, intra corpus nõ inefficaciter sumitur: sin à calida (ex his duabus enim, malũ hoc plerũq; procreari experientia docuit) siue etiam fluxionibus nimis acribus, vsu eius omisso, ad auxilia magis conuenientia recte transitur* Sal Alkali, *venis Stomachi, intestinis atq; alijs partibus interioribus per se sanguine carentibus, proprium est. Eius intra corpus sumpti virtus est: flatus atq; vapores in caput eleuatos discutere: arterias pulmonum obstructione laborantes expurgare, viam respirationi aperire: venenis aduersari: Virum Veneficarum maleficijs impotentẽ à fascino soluere, vxorisq; desiderijs gratificari vt possit perficere: vermes interficere: grumos, humorum putridorum ex cibis corruptis generatos, & viscositates tartaricas ventriculo impactas & concoctioni inobedientes dissoluere, eijcere, stomachique appetitum prostratum reducere: Cor deniq; roborare, spiritibus serenatis lætitiam inducere, ingenium & memoriam acuere, semẽ augere, somnũ placidũ conciliare: obstructiones meatuũ auditus soluere, sensũq; sonorũ hebetatum*

PRÆPARATIO SALIS ALKALI.



RADIX herba & flores, in vasculum amplitudinis æqualis (luto probe obducto) conduntur: eoq; fornaci lateraria siue figulina commisso, in cineres candidos exuruntur: qui collecti signo litera P in vsum reponuntur. Hinc radices, herba, flores & semina alia eiusdẽ generis, aqua fontana pura & limpida spacio horarum sex decoquuntur: humorq; inde decolatus similiter signo litera X asseruatur. Ex duobus his postea inuicem mixtis lixiuium acre efficitur: Quod vbi per filtrum tribus vicibus quam mundissime fuerit defæcatum, coctura in Sal redigitur. Sal illud postea aqua stillatitia in tabella mox sequenti litera M notata, denuoq; destillata resoluitur: & defecatione eius itidem ter peracta, in vasculo vitrato donec in Sal splendore Crystallino nitens redeat, iterum excoquitur, tandemq; in vsum seruatur. Atq; hoc est Sal Alkali, quod acredine & tenuitate alijs nobilius aliquanto est & præstantius.

hebetatum acuere. Liquor siue succus (cuius in tabula præcedente facta est mentio) cumq; hoc Aquæ extractum, venis capitis, cordis, & pulmonum destinatur. Potu itaq; Cephaleæ & Hemicraniæ medetur, mentis grauitates & animi inquietudinem tollit, tremorem cordis compescit: atq; pulmones oppilatos laxat, & euacuat: vnde et cordi cũ saccaro dilutũ (vel Saccari cum Semine ex aqua decoctum) simili modo, non parum prodest. Sal pondere duarum drachmarum in aquæ huius stillatitiæ drachmis sex resolutũ, cũ Artoici drachma vna, tempore decubitus haustum, nullo post cibo assumpto, sudorem prouocat, hocq; modo humores, nec non flatus & vapores malignos venis & neruis insidentes exigit, corpusque hac ratione leue et vegetum præstat.

PHLEGMA SIVE AQVA.

Radix, herba, flores & semina (quælibet suo tempore lecta) simul conciduntur, hinc artificio segregationis Chymicæ vulgari aqua in Balneo indedestillatur, & conceptaculo eius litera M notato, vsui reconditur.

LIQVORIS VSVS. Ad Melan. Cordis palm. Obstruct. pulm. Chepha. Hemi.cr.

Ad euacuationem humorum per sudorem.

NATVRA, PROPRIETAS, ATQVE VSVS CVMINI MASCVli, doctrina Paracelsica, corporalis, materialis, & complexionalis, in membris corporis virilis exterioribus.

Artoicum *cum Sale æqua portione iunctum, vnguentis φθειροκτόνοις, siue homini siue pecudibus adhibendis, vtiliter miscetur: pari modo, vermes in vulneribus & vlceribus putrentibus profligat: Sed tamen in malis, quæ cum periculo inflammationis sunt coniuncta, ab eo est abstinendum. Auribus instillatum numero guttarum trium, vermes earum interficit.* Sal *aqua rosacea dissolutum, & Luna decrescente faciei collutione adhibitum, næuos & maculas quasuis discutit & extergit: Temporibus vero illitum, Vertigini siue scotomiæ medetur.*

ARTOICI vsus extra corpus. Ad pediculos Vermes vulnerum & auriu.

SALIS vsus Ad næuo & maculas & vertiginem.

ἘΝΕΡΓΕΊΑ, EFFICACIA, ATQVE VSVS HÆMODORI, Doctrina Philosophiæ veteris, animalis, substantialis, atque elementalis, in membris corporis humani interioribus.

Veteres huic plantæ tribuerunt qualitatem calidam & siccam, ad tertium vsq; gradum accedentem. Decoctum seminis, radicis & herbæ ex vino vesperi potum, quidam Medici haud imperiti, ad Ascensionem, sorditiem, & frigiditatem matricis curandam, Hominib⁹ Illustri loco natis plurimum commendarunt: qui & (quod ipse fatentes audiui) non parum leuationis inde perceperunt. Semẽ vino coctũ si partim bibatur, partim vmbilico imponatur, traditur vrinã egregie ꝓmouere, tormina sedare, stomachũ lãguentẽ reficere, atq; (quod etiã plantæ sequẽtes præstãt) cõcoctionem iuuare.

Galenicorum doctrina de viribus Hæmodori intra corpus. Ascens.sord.& frig.matr. Lotium Tormi. ventris Stoma. debilit. Digest.tard.

NATVRA, PROPRIETAS, ATQVE VSVS HÆMODORI, doctrina Philosophiæ veteris, corporalis, materialis, & complexionalis, in membris corporis humani exterioribus.

Liquor ex planta decocta expressus, & denuo donec spissescat coctus, creditur membra frigore emortua, præcipuè vero pedes & digitos eorum in integrum restituere. Lixiuio iniecta doloribus capitis ex vaporum malignorum ascensu commẽdatur. Tritæ et in olla ex vino decoctæ vapor, in oculos admissus, caliginem eorundem discutere, fluxionesque profligare dicitur. Succus radicis, vlceribus frigidis & manantibus siccandis, imponi iubetur. Idem cum alumine & vino coctus, collutione fœtorem dentium emendat, & tophos ijsdem adnatos soluit. Cum succo vero herbæ & Terebinthina impositus, apostemata & abscessus curat.

Ad Noxas frig hyb. Cephalal. Oculos caligant. Vlcera frigida & manantia Fœtore et tartent. Apostе.

NATVRALIS INCLINATIO, ATQVE VSVS CVMINI MASCVli, doctrina Magiæ veteris & recentis, spiritalis, cœlestis, & miraculosa, ex prioribus omnibus exoriens & effluens, in membris corporis humani interioribus & exterioribus.

Semen herba & radix in puncto plenilunij lecta, hincq; mox concisa vino sublimato, eoq; forti in loco calido, per dies triginta macerantur. Hinc limpidum et sincerum quod est decolatur, et donec

Ad corpus in itinere siue terrestri siue maritimo asitõn seruandum in sextum usq; diem.

spissescat coctum, cum momento Olei frumentacei, & Tincturæ Corallorum diluitur. Mixturæ huius itaque si guttas triginta ter per diem hauriant, qui vel terra vel mari iter faciunt, hi inediam (primo quippe mixtorum cerebrum roborãte, altero vires cordis fouente, vltimo deniq; epati nutrimentũ suppeditante) vel in sextum vsque diẽ, donec sors aliter ferat, sustinere facilè possunt. Radix (siue etiam semen) vino macerata, flatus in ventriculo conclusos cum per superna (si fossa sit Luna ascendente) excitatis ructibus, tum inferna (si Luna descendente) crepitibus editis ex

Ad pudendagram & inflammationem virgæ ex concubitu infectarum.

Ad flatus in uentriculo conclusos tam per superna quam inferna exigendos

OLEVM FRVMENTI.



OLEVM in vsum commemoratũ, modo sequẽti soleo parare. Farinam ex tritico (siue ex olyra hordeo, aut auena, si inde facere libeat) ita moli iusso, vt secretione per incerniculum siue cribrum excussorium dimissa, tam furfures & glumula, quam farina iuncta maneant, more pinsendi consueto tum conspersam (nisi quod id aqua eius stillatitia fit) tumsubactam, fermento in panificio vsitato, aq; pistore mutuato, condio: postea ex Massa iam fermentata, pastillos pugni magnitudine iubeo formari, formatosq; furno non nimium æstuanti, ne plus iusto durescant, committi. Coctura peracta, omnes simul panno lineo (eoq; mundo) inuolutos, in fornacem putrificatoriam (literis A B C D E F hic annotatam, & forma partibusq; suis interioribus omnibus perspicuam) per dies sexaginta siue (spatio duplicato) centum & viginti, vsq; dum exactè putruerint, suspendo: hincq; demum exemptos, in Pelicanum siue vas Hermetis recondo, & Alembico agglutinato, oleum inde elicio. Atq; hoc est oleum frumenti, virtute sua conseruans, nutriens, spiritusq; naturales labascentes siue tabe deficientes instaurans, & sanitatem restitutam constantem seruans.

A Panes denotat
B Ahenum aquam continens
C Lychnum cum lucerna
D Ventile superius
E Ventile inferius
F Operculum furni complexu suo omnia includens.

trudit. Semẽ Luna decrescente lectum, pudẽdagram ex Venereo cũ mulieribus infectis cõgressu (quod admodum familiare est) cõceptã, si cũ Tartaro albo põderis subtripli minutim tritũ, & aceto affuso in pulticulam siue massam redactũ, dicto tẽpore loco affecto per diem bis imponatur, curat: virusq; contagiosæ infectionis longius serpere prohibet. Idem si carpatur in plenilunio, perpetuo à magnitudine sua postea minus deficit, quam si in nouilunio legatur: estque hæc natura & ingenium, omnium plantarum (huius generis) trium, Seminibus commune.

Caput vigesimum primum.

DE CVMINO FÆMINA, QVOD ALIAS CARVI ET CVMINVM GERMAMICVM APPELLATVR.

GENVS, PATRIA, NOMEN.

NOMEN. Matten kümich. כמון Chemmion, Κάρος, Carua, Carui, Carotes, Alcarauen, Kmyn Cauenni Costrouka.

GENVS.

PATRIA. Germania. Italia Græcia.

ALterũ hoc Cumini genus, Germanis nomine Matten siue Wiesenkümmich celebratum, atq; ab Horatio quoq; lib. epist. 1, nec non Aristotele li. 4. moraliũ relatũ, lingua Chaldaica dicitur כמון Chemmon, Græca κάρος Arabica (vt quidam putãt, appellatione forte à Chærephyllo perperam mutuata) Carvia, Italica hoc quoq; tempore Carui, Gallica Carotes, Hispanica Alcarauẽ, Bohemica Kmyn Cauennij, Polonica Kmyni, Vadalica et Sclauica Costrouka vel Costroaka. Nomẽ autẽ Eruditis vulgo receptũ, forte à Caria regione, quod ibi laudatissimũ nascatur, descẽdit: & gentilitio linguæ cuiusq; idiomate variè effertur: dicitur enim Caros, Careum, Caroon, &c. Sed nos ista appellationum varietate dimissa, magis necessarijs occupabimur, & suam cuilibet in decernendis appellationibus libidinem relinquemus. PLANTA ergo hæc, cum ex manifestis naturæ diligenti examine excussæ argumentis, tum sufficientibus obseruationum accuratarum indicijs, nobis alterum est Cumini genus, & robore virium antecedente imbecillius habetur. Prouentus autem eius omnibus, ferè locis Germaniæ, Italiæ, et Græciæ est familiaris: omniũ uero maxime pratensibus, atque ijs, qui olim seri & frequentari soliti, nunc aratri culturæq; expertes, atq; deserti iacent.

SIGNATVRA GENERALIS.



IMAGVNCVLAM præsentem, vt capite præcedenti, Signaturæ venarum & arteriarum, quæ per substantiam cerebri, cordis, & pulmonum sparguntur, adhibuimus: Ita eadem hoc loco, ligamenta & neruos, tam cerebri quam matricis, nec non venas & vasa seminaria (quod cum alijs reliquarum partium, colligantia & affinitate mutua cohæreant) in corpore fœmineo, putauimus adumbranda.

FORMA CONSTELLATIO, ET QVALITAS CVMINI FÆMINÆ.

Planta hæc vulgaris, & vel pueris in triuio cognita, soloq; (vt dictum est) non subacto inter gramin

a



gramina pullulare solita, radice nititur capillata, dura, lignosa, mediocriter longa, subflauescente, acri, & linguam astringente. Caulis eius, quemadmodum Fœniculi, mense Aprili emergit: isq; non exactè teres, sed in angulos plures extuberans, concauus simul, lanuginosus, & multis geniculis articulat⁹. Herba exanguis est et macra, intensoq; virore nitet. Folia incisuris profundiusculis diuisa, in mucrones oblongos, excurrunt, mediumq; inter Anethi, et ea quæ superiorē Corianni caulem cingunt, habitum exprimūt: sapore subacri & linguam quoq;, si mandātur, vellicante. Flores, qui in Ægipto, Æthiopia & India, colore luteo Lybisticū æmulari visuntur, in nostra Europa candicant: ijdemq; celeritate exortus, tam Fæniculum quam Anethum præuenientes, non solum ex fastigio caulis primarij, verum etiam Adnascentium singulorum, mense Maio numerosè erumpunt. Hos sequuntur sub medium mensis Iulij semina exilia, aspectu decora, mutuoq; quasi cōtuitu sibi inuicem

COLLYRIVM SIVE VNGVENTVM OCVLARE.



SEMEN Cumini maturitate integrè absolutū, atq; (quod in hunc vsum parando, inter pistilli insultantis impetus, virtus spiritalis magna ex parte dissipetur, ideoq; contusionem respuat) instrumento hoc, corio ita obducto & in orbem circum acto, ne quid odoris expiret, molitum, Primo aqua rosacea in vitro maceratur, vncijs singulis pulueris, tribus aquæ affusis: post vitrum probè obturatum in fimum equinum, vel (si placeat) in cupellam arenariam, æqualem cum fimo calorem obtinentem, per dies triginta collocatur. Tempore hoc elapso, contentis putrefactis affunditur primo acetum rosaceum pondere subdecuplo, vinumq; sublimatum optimum subuigecuplo: hisq; inuicem bene agitatis, liquor inde exprimitur: expressus per pannos mundos colatur, atq; in vasculo vitrato, donec vnguenti modo spissescat, coquitur. Tandem in Succi decocti vncias singulas, additur pinguedinis Gobinæ exactissimè depuratæ, drachma vna, atq; coctura (agitatione diligenti, vt mixtio perfecta fiat, adhibita) leuiter repetitur. Hoc ergo est Collyrium, ad oculorum fluxiones calidas, vsus cum securi admodum tum salubris. Sed hic forte interrogauerit aliquis, cum ex testimonio Plinij lib. 20, cap. 14. & 15, varia Cumini genera existant, quodnam eorum ad hoc negocium rectè adhibeatur. Huic respondeo, Eligendum istud ipsum Cuminum nostrum Germanicum.

obuersa. Hæc exitu mensis Iulij maturescunt, colore fusco, & forma (quæ Lunæ cornicularis est) incurua. Sapor ijsdē est iucund⁹ et penetrans, odor vero acris et vehemens, vsus deniq; ad varia, præsertim vero condimentorū fastidia, accōmodat⁹: maximè si cœlo sicco, & Luna Soli opposita carpantur. RADIX imperio solari subiacet partibus quatuor, Marti sex, Lunæ duabus. Cauli, herbæ, & floribus, Sol qualitatis suæ confert partes quatuor, Mars totidem cū vna quarta, Luna tres cū quartis tribus. Semē, quod in hac planta virib⁹ præualet, Soli acceptas refert partes quinq; cū dimidia, Marti 4. cū quarta vna, Lunæ duas cū quarta itidē vna. Tēperamentum itaq; plantæ totius constituunt Sulphuris partes sex, Salis tres, Mercurij totidem: hocq; modo in vnum coeuntes, eidem facultatem calefacientem, attenuantem & expellentem acquirunt. RADIX, secus atq; aliarum herbarum omnium, maximè vegeta deprehenditur, floribus emersum molientibus: quod à vi quadam cœlesti dimanet necesse est. Roscidus enim ille humor, qui tum temporis in herbam & prima florum rudimenta decidit, sub exortum Solis, manifestè percipitur per caulem, non aliter ac per siphunculum, in radicem descendere Obseruatum etiam à me est, eodē tempore: Herbam, si rore nocturno rigetur, læta admodum fruticatione luxuriare: sin humore illo destituta sitiat, eandem tristem quasi & languidā, nulla habitus incrementa, capessere. Foditur itaq; radix, die mensis Maij quarta, Sirio siue Canicula circa δωδεκατημόριον Leonis (vt pote domus Solaris) occidēte, & Luna atq; Sole infra nostrum Horizontem demersis. Idq; ideo, quod tum tam signi dicti, quam Solis atque Lunæ natura sit, subtilissimas plantæ huius vires, ex floribus ad ἀκμὴν iam contendentibus, nec non herba & caule, motui suo conformatas, deorsum in radicem impellere. Herba metenda est circa diem mensis Maij, sextum & vicesimū. Veruntamen hîc contrario, quam in radice, modo agere conuenit. Resecetur enim oportet tempore matuti-

QVALITAS
Radix habet.
☉ 4, ♂ 6, ☽ 2 part.
Caul. herb. flor.
☉ 4 $\frac{1}{4}$, ♂ 4 $\frac{3}{4}$, ☽ 3 $\frac{3}{4}$ part.
Semen.
☉ 5 $\frac{1}{2}$, ♂ 4 $\frac{1}{4}$, ☽ 2 $\frac{1}{4}$ part.
Temperamentum plantæ
Sul. 6, Sal. 3, Mer. 3 part.
Natura, calefaciens, attenuans & expellens.

CONSTELLATIO.
Radicis cū cœlo sympathia a Thurneissero obseruata.

FORMA
Radix.
Caulis.

Herba & folia.

Tempus fodiendæ radicis D. Maij 4.
Sir. siue Canic. Heliac. occid.
☽ & ☉ ὑπὸ γῆν.

Flores.

Herba, quando colligenda. D. Maij 26.
Semina.

Corpora coelestia ad motus sui exemplum trahunt vires nascentium. Semen quando carpendum. Luna plena et supra Horizont. euecta. PRODVCTA. Artoicum, Sal Alkali, Liquor.

matutino post emersum Solis & Hyadum, & (si contingat) Luna supra nostrum Horizontem euecta, loco sicco in vsum reponenda. Nam hoc modo vis omnis, ex radice in herbam, caulem & Semen ἐμβρυον (vt ita dicam) siue iam inchoatum, ad gressum Solis & aliorum signorum eleuabitur, atq; herba quidem vsui commoda reddetur, radix vero cassa & inefficax euadet. Seminis, quod sub finem mensis Iulij maturescit, collectio optima est, Luna Soli opposita, & Sole cum Canicula oriente, Marte vero à malignis aspectibus immuni, neq; vicinitate Solis combusto. PRODVCTA ex planta hac, quemadmodum ex priore fiunt, Oleum quoddam præstantissimum nomine Artoicum, Sal Alkali bonitate eximium, & Liquor.

ἐνεργεία. EFFICACIA, ATQVE VSVS CVMINI FOEMINÆ, doctrina Paracelsica, animalis, substantialis, atque elementalis, in membris corporis fœminei interioribus.

OLEVM Olei vsus intra corpus. Ad: Ascensionem mat. ἐπιληπτικόν; Menstrua retenta, Cerebrum humidum & frigidum. SAL Vsus Salis. Ad Catharros, Polypos & hæmorragiam narium. LIQVOR. Vsus Liquoris.

Oleum siue (vt modo nominauimus) Artoicum, cerebro, neruis, atq; venis eiusdem, nec non, substantiæ vteri carnosæ, & vasis seminarijs, proprium habetur. Ex aqua enim florum stillatitia, siue succo herbæ, simul & pondere drachmæ potum, & pari quantitate in Muliebria instillatum (cum flatus & vapores discutiat atq; euentilet) affectum matricis epilepticum, siue ascensionem coercet. Eodem pondere, cum aquæ propriæ ligulis tribus, triduo ante plenilunium haustum, tertia ab assumptione hora, venæ quam Sapheam dicunt, circa malleolum internum pedis incisione, & spinæ dorsi ex oleo eodem inunctione superadhibita, mulierum purgationes menstruas suppressas, mouet atq; educit. Simili efficacia, cerebrum quoq; humidum & frigidum siccat, atq; calore familiari imbuit, si pondere Sicilici, ore & manibus aqua fontana recenti prius probè elotis, à decubitura hauriatur. Sal fibris cerebri, matricis & vasorum seminariorum destinatur. Per nares attractum, ex aqua quidem hordei, catharros mirificè educit: ex sinapi vero, Polypos & hæmorragiam narium curat. Ventri tam per superna, quam inferna anterius iniectum, vlcera & abscessus matricis curat. Liquor (siue aqua) plantæ totius, neruis spinæ dorsi, & reliquorum membrorum dicatur. Vsu frequenti sumptus, neruos totius corporis firmat, dolores spinæ dorsi profligat, Ischiæ medetur, calculos renum, fœtum mortuum, & secũdas soluit, atq; expellit: Matricẽ itẽ calefacit, humores flatulẽtos expurgat: cor deniq; cerebrum & visum præcipue reficit atq; roborat.

NATVRA, PROPRIETAS, ATQVE VSVS CARI, doctrina Paracelsica, corporalis, materialis, & complexionalis, in membris corporis fœminei exterioribus.

OLEI, vsus in partibus exterioribus.

SALIS vsus.

Oleum & Sal (illud quidem temporibus nec non ceruici Luna crescente inunctu, hoc vero dicto tempore potu ex aqua stillatitia, menstruatim per dies tres adhibitum) caput expurgant: memoriam potenter roborant: oculorum caligines discutiunt, fluxiones profligant, & ruborem eorundem emendant. Simili vsu quoq; organa auditus, ab omnibus excrementis & superfluitatibus exonerant, si tum quoq; insuper regio ossis petrosi, oleo dicto perungatur. Salis vino decocti fotus, vermes aurium, gingiuarum, nec non vlcerum putridorum profligat. Eiusdem in aqua resoluti collutio, cum inunctione olei sequente, morsibus, aspersionibus, & ictibus animalium venenatis, nec non apostematis, in partibus obscœnis mulierum, efficaciter medetur.

ἐνεργεία, EFFICACIA, ATQVE VSVS CARI, DOctrina Philosophiæ veteris, animalis, substantialis, atque elementalis, in membris corporis humani interioribus.

VETERVM de qualitate plantæ huius iudicium. Semen frequentius sumptum incõmodat. Cui sententia Dioscoridis est contraria. VSVS SEMINIS.

Veteres huic plantæ tribuerunt facultatem calidam & siccam tertij ordinis, cum mediocri acredine coniunctam. Semen crebro bibentibus pallorem conciliare, sanguinem vitiare, mensesq; sistere perhibetur: cui opinioni Dioscorides contrarium statuere videtur, inquiens: illud ipsum stomacho vtile, & concoctionem adiuuare. Idem ad mictus cruentos & stranguriam prodest, flatus discutit, & dysenteriam profligat. Decoctum eius ex vino potum, humores & vapores malignos, ex stomacho in cerebrum inuectos discutit, & incidit: Alborum proflunia corrigit, matricem & vasa

vasa generationi seruientia expurgat, caloriq; pristino restituit. Cum aceto, Asthmaticis succurrit, & cor languens reficit. Radix cocta in cibos recepta, stomachum refrigeratum calfacit, & diarrhæam siue ventris fluores immodicos cohibet.

NATVRA, PROPRIETAS, ATQVE VSVS CARI, DOctrina Philosophiæ veteris, corporalis, materialis, & complexionalis, in membris corporis humani exterioribus.

Semen in sacculo coctum, & vmbilico illigatura calens applicatum, tormina matricis refrigeratæ sanat. Eodem modo adhibitũ capiti quidem, Cephalææ medetur, oculis vero cum albumine oui, lippitudinem siue ξηροφθαλμίαν profligat: atq; nitorem pristinum eisdem restituit. Decoctum eius ex aqua, collutionibus faciei additum (certis tamen temporibus) maculas & lentigines, non solum in facie, verum etiam reliquo corpore extergit. Triti puluis, coctura ex aceto in pulticulam, hincq; in massam redactus si odoretur, sanguinis eruptiones ex naribus comprimit: Sin vuluis subijciatur, menses præter modum fluentes coercet. Idem cum cera & oleo oliuarum, contusis & sugillatis impositu medetur, sanguinem concretum dissoluit, & tubercula callosa, nodos, strumas, poros atq; alias ex sanguine & humoribus viscosis collectiones scirrhosas, emollit & expugnat.

SEMINIS Vsus exterior.

NATVRALIS INCLINATIO, ATQVE VSVS CARI, doctrina Magiæ veteris & recentis, spiritalis, cœlestis, & miraculosa, ex prioribus omnibus exoriens & effluens, in membris corporis humani interioribus & exterioribus.

In doloribus capitis intensioribus, qui affligunt tempore antemeridiano, nimirum à puncto mediæ noctis vsq; in horam duodecimam, Semen (atq; adeo etiam Subtilitates) adhibere conuenit, primo mensis quadrante, siue spacio inter Coitum & primam quadraturam intercedente lectum: Qui vero pomeridiano, ab hora scilicet duodecima meridiana vsq; ad medium noctis, aduersus hos, Extractis seminis inter Oppositionem & vltimã quadram decerpti, vtendum. D. Ioannes Nosterdamus, Mathematicus fama ingenij et artis celebris, retulit: Duplicẽ esse Seminũ in hac plãta naturam. Quæ enim circa æquinoctiũ autũnale, cum videlicet Sol Libram ingreditur, Lunæ obuertant superficiẽ conuexam, eorum vsum maximè sexui fœmineo quadrare: quæ vero eandem spectent, superficie cornuum lunatorum concaua, ea viris quouis tempore esse accõmoda, mulieribus vero minimè. Porro quibusdam in locis, Mulieribus à balneo cum Sale datur deuorandũ: Quo non solum vapores, ex balneo in corpus collecti discutiuntur & euacuantur: verum etiam vires naturales, partim à calore aëris ambientis, intensiore dissipatæ, partim per sudorem largiorem subductæ, roborantur: & humores deniq; viscosi, æstu vaporum in ventriculum depulsi, exiguntur. Mos itaq; iste à Maioribus nostris non sine ratione est inuentus, et cõmunis salutis gratia in mũdũ introduct⁹. Eiusdẽ Luna intermestri decerpti puluis, cũ adipe gallinaceo in vnguentum redact⁹, si per dies nouem, & quidem quotidiè semel, nimirum per quadrantem horæ postmeridianæ (cum Sol à plaga meridionali in occidentem declinat) regioni ventriculi probè inungatur, βραδυπεψίαν, id est facultatẽ ventriculi alteratricem languidam emendat.

Ad dolores capitis antemeridianos.
☽ inter ☐ & ☌

Cuminũ mulieribus a balneo cum Sale cur exhibeatur?

Ad dolores capitis pomeridianos.
☽ inter ☐ ult. & ☍.

Experimentum NOSTERDAMI de semine, sub æquinoctium autumnale.

Quorum seminum vsus viro quorum mulieri conueniet.

Ad βραδυπεψίαν.

AQVA CAVLIVM CVMINI αὐτόσακτος.

CAVLES Cumini, si circa plenilunium, horis viginti quatuor ante resectionem, in ima sui parte vulnerentur, exemplo vitium mense Aprili incisarum, aquam extillant, odore iucundã, sed gustu insipidam: qua ad χήμωσιν siue inuersionem aut retorsionem palpebrarum, cum rubore coniunctam, collutione si his adhibeatur, remedium præstat admodum salubre.

Caput vigesimum secundum.

DE CVMINO SOBOLE, QVOD ALIAS CHÆMONASVS, ET CVMINVM THEBAICVM APPELLATVR.

GENVS, PATRIA, NOMEN.

Plinius

NOMEN. Plin.lib.20.ca 14.

PLinius lib.20. cap. 14. mentionem facit Cumini cuiusdam syluestris. Id mihi (saluo tamen aliorum iudicio) videtur esse illud ipsum, quod Dioscorides κύμινον ἄγριον, alij latine Thebaicum, Græci ἱπποκύμινον, Hebræi כמונאסוס Chemonas (id est, vt nos Germani idipsum dicimus Roßkümmich, siue Cuminum equinū) Germani quidam Bawren Kümmich, alij Bergkümmich, Vandali labrosin, alij deniq; (& quidem pars maxima) Cuminum paruum appellarunt.

כמונאסוס Chemonasus. Roßkümmich. Bawrēkümmich. Bergkümmich. labrosin.

Cuminu paruū. Multæ plantæ pro Cumino agresti habitæ.

Quarum appellationum posteriorem dum considero, in mentem mihi venit suspicari, an forte hoc quod exhibemus, sit planta קימעא Kymehah siue Kymehá, cuius semen etiam his sæculis, apud Æthiopas in honore & precio magno habetur. Kymehah enim vocabulū est Chaldaicum, & idem quod μίκρον siue paruum significat. Ideoq; respectu huius, vocabulo ἵππος in ἤβαιος mutato, ἱπποκύμινον quasi ἠβαιοκύμινον, id est Cuminum paruum, expositū fuisse si dicamus, nō vtiq; fuerit absurdū: præsertim cum nomen Kymehah, originem non tam vocabuli Cuminum, quam epitheti siue cognominis paruus, haud obscurè prodat. Veruntamen cū me (vt pote nec ingenio, nec eruditione insigni valentem) cum nemine λογομαχίας moturum, sed solummodo simplicem animi sententiam propositurum, ante sim testatus, maneat sane plantæ appellatio ἱπποκύμινον, nostro iudicio incorrupta: & ab exilitate seminis, Cuminum paruum dicatur. Cæterum Arabibus etiamnum Kemum appellatur. Ex quibus omnibus apparet, à vero plurimum recessisse eos, qui alias plantas multas, pro Cumino Syluestri habuerunt. Quanquam grauius impegerint, qui vnum tantum Cumini genus agnoscere voluerunt. Quorum sententiā vel illud solammodo redarguit, quod Galenus Meth. simpl. li 7. affirmat, inquiens: sibi vsum seminis Cumini nō minus frequentē, quā Anisi, Ligustici, Petroselini aut Cari. Quod si itaq; ille nō plura (quā vnū) Cumini genera agnouisset, haud equidē Cuminū æquè ac Carui sibi familiare esse, affirmaturus fuisset.

קימעא Kymehah. Etimologia nominis ἱπποκύμινον ex Hebraico Kymehah deducitur. Contra eos, qui vnam tantum Cumini speciē agnoscere voluerunt, testimoniu ex Galeno.

ἱπποκύμινον. quasi. ἠβαιοκύμινον klainer kümmich.

SIGNATVRA GENERALIS.



IMAGVNCVLA hac, in historia Cumini masculi quidem, signauit arterias & venas cerebri, cordis, ac pulmonū: in foemina vero, ligamenta, neruos & venas seminales, cerebri, matricis atq; testium. In hac autem quæ Sobolis est, iam iterum ad neruos, venas & tendones principales cerebri, epatis & splenis in corpore puerili signandos (quod hæ partes ab eadem qua reliqua, origine propagentur atq; descendant) accomodatur.

FORMA CONSTELLATIO, ET QVALITAS CVMINI SOBOLIS.



FORMA Radix.

TERTIVM hoc Cumini genus, non tam ratione efficaciæ remißioris, quam exilitatis seminis, à nobis loco Sobolis collocatum, Radicem obtinet mediocris magnitudinis, foris cute molli, intus vero carne lignosa quodammodo, & colore citrino præditam, densoq; fibrarum capillamento syluescentem. Caulem idem erigit inanem, striatum, & multis geniculis articulatum. Herbæ quantitas minuscula est. Foliola enim curta, formam Cicutariæ siue etiam Chærefolij æmulantur: nisi quod macriora existunt, & incisuris profundioribus diuisa, crenarum laciniolas exiliores, graciliores, atq; adeo longiores habent: Tactu eadem mollia sunt, & colores herbido eleganterq; viridi nitent: Vnde fit vt tempestiuius, & quidem ante seminis maturitatem flaccescant, eamq; ob causam (cum cuilibet rei tempus exortus certum sit definitum, peculiarisq; naturæ facultas deputata) postea eo maturius, mense nimirum Aprili, in lucem emergere soleāt. Odoris vero iucunditate inter reliqua Cumini genera, hoc primas tenet. Semen, cū in eo (meo quidem iudicio) humiditas calorem superet, serò, atq;

Caulis.

Herba.

Semen.

atq; adeo mense Septembri primū perficitur. Exile id est admodum, incuruum quodammodo, odore graueolens, & sapore cum acredine subamarulentum: vnde ventre ieiuno si deuoretur, sæpe nauseam excitat, & bilem πρασοειδῆ siue etiam ἰώδη id est æruginosam (quod malū Germani das Hertzwasser nominant) procreat. RADIX è Sole possidet partes tres cum dimidia, è Marte quatuor cum quartis tribus, e Luna tres cum quartis totidem. Herba, caulis, & flores, Soli acceptas referunt partes tres cum vna quarta, Marti itidē tres cum totidem quartis, Lunæ quinq;. Semen vegetatur qualitatis Solaris partibus quatuor cum vna quarta, Martialis partibus totidem, Lunaris tribus cum totidē quartis. Temperamentum itaq; eius constat, Sulphuris partib° quinque, Salis quatuor cum dimidia, Mercurij sesquitribus. Cum enim Mars & Sol, partibus caloris et siccitatis suæ, Lunæ (cuius partes ex dimidio tantum superant) nihil virium detrahere vel surripere possint: neq; vicißim Luna frigidi & humidi sui (quæ immiscet) proportione ferè subquintupla, quicquam de qualitate illorum imminuat aut deroget: Fit itaq;, vt virium & facultatum suarum dominium, in semen (exigua tantum parte excepta) ἰσοδυνάμως & æquabiliter exerceant. Quapropter & plantæ, totius natura est, calfaciens, aperiens, & discutiens. RADIX fodienda est pede dextro Orionis ferè occidente (quod tempus in finem mensis Aprilis incidit) & Luna in Ariete, siue Marte in Cancro existente. Herba cum caule & floribus insidentibus (cum planta ipsa sit syluestris & ὀψίκαρπος, siue fructus serotini) metenda est die mensis Augusti quarta: πλοκάμῳ nimirum siue coma Berenices Cosmicè exorta, Sole vero in Leone, & Luna in Cancro siue Ariete versante: atq; in desiccatione loco à radijs Solaribus remoto, seruanda. Semen carpitur circa diem mensis Octobris, tertium, quartum, quintumue & decimū: et quidem antequā cauda Leonis occidat: atq; Sole insuper cum Marte Leonem, Arietem, siue Cancrum tenente. Siccari autem idipsum desiderat loco vmbroso, neque radijs Solaribus illustrari solito. PRODVCTA ex hac planta integra sunt, quemadmodum ex antecedente, Oleum rubicundum nomine Artoicum, Sal Alkali, atq; deniq; Liquor.

MODVS DESTILLANDI.



GENERA Cumini ista tria, essentia crassiorum partium, naturaq; flatulenta & vaporosa cōstant: vnde ad destillationem eorum, organa ampla eademq; humilia requiruntur: cumq; flatus & vapores propellant, sibi ipsis flatuositatis (vt ita dicam) halituosa, quæ robore spiritus cuiusdam viuifici subnixa, in cauitates corporis penetrans, vapores ibidem desidentes (vtpote vitiosos, ignauos & inutiles) expellat, plurimum inesse, indicio euidenti conuincunt. Eorum itaq; vis illa spirituosa, vt totum hominis corpus, ex omni parte modo sursum modo deorsum rimatur ac peruadit: Ita & in destillatione, Subtilitates ex ijsdem eliciendæ, primo ex aluo vasculi ampliore, velut ex ventre vrsi litera X. hic insignito (cui animali, vtpote ὀξυχόλῳ siue in iram præcipiti, atq; adeo substantia carnis & sanguinis crassa admodum, ideoq; tam animo melācholico, quā corpore villis horrēte prædito, modū destillationis cōparauimus) in caput, inde vero per pedes priores (vt pote per Circulatorium) ad feces, et ab his ἐναλλὰξ siue vice alternata (vt non solum cruditatē exuant, verū etiam naturæ vagabundæ ἕξιν siue habitū acquirant) sursū ducūtur: tandēq; destillatione vulgari (sed tamē tractu amplo eoq; humili) rectificantur ac defecantur.

Bilis æruginosa. Das Hertzwasser.
CONSTELLATIO.
Radix quando fodienda, Aprilis fine.
Natura plantæ, Calfaciens, Aperiens, Discutiens.
QVALITAS: Radix habet ☉ 3. ½, ♂ 4. ¾, ☽ 3 ¾ par.
Herba, caulis, flores. ☉ 3. ¼, ♂ 3 ¾, ☽ 5 ¼ part.
Semen. ☉ 4 ¼, ♂ 4. ¼, ☽ 3 ¾ par.
Temperamentum cōpositum ex. Sul. 5. Sal. 4. ½ Mer. 2. ½ par.
Semen quando carpendum. D. Octob. 3. 4. 5. 10. 14. 15. Ante caudæ Leoninæ occ.
☉, ♂ ♌ ♈ ♋
PRODVCTA. Artoicum, Sal Alkali, Liquor.

ἘΝΕΡΓΕΊΑ, EFFICACIA, ATQVE VSVS CVMINI SOBOLIS, doctrina Paracelsica, animalis, substantialis, atque elementalis, in membris corporis puerilis interioribus.

Oleum, neruis, tendonibus, atq; venis primarijs, cerebri, epatis, nec non splenis in corpore puerili dicatur. Exhibendum itaq; est pueris tenerioribus, singula hebdomade semel, ex ligula aquæ herbæ stillatitiæ, pondere siliquarum sesquiquinq;, idq; spacio quinquemestri: mensibus nimirum, Iunio, Iulio, Augusto, Septembri & Octobri. Cum enim tum temporis, humores plurimi crudi & viscosi, Stomachum ex inopia caloris naturalis (qui tunc membra exteriora petit) quàm alias frigidiorem, ideoq; cibis concoquendis imbecilliorem obsideant: Vsus illius eiusmodi, pueros à multis ægritudinum iniurijs, immunes seruat. Sal, fibris & meningibus cerebri, nec non membranulis epatis & splenis familiare habetur. Datur autem Pueris resolutum, in lacte caprino quidem ad siccandos catharros capitis, in vino vero rubeo ad malitiam Erisypelatum mitigandā, in lacte deniq; communi ad vermes necandos & educendos, torminaq; sedanda. Liquor (siue aqua stillatitia) itidem membranulis omnibus cerebri, & cuti destinatur. Tepidus pondere vnciarum sesquiduarum potus, puerorum tussi, vomitionibus, & Ischuriæ medetur. Eodem modo (si simul accedat, eiusdem circa aures applicatio) parotidas curat. Ad fluxiones denique, illuuie humorum crassorum & viscosorum palpebras ceu glutino compingentes vtilis est, & per os exhibitus, & simul tempore vespertino capiti in panno illigatura applicatus.

OLEI VSVS. ad calorem naturalem conseruandum. Ventres æstate frigidiores.
SALIS VSVS Ad Catharr. Erisype. Vermes. Tormi.
LIQVORIS VSVS. Ad Tussim. Vomitio Ischurī. Parotidas Flux. ocu

NATVRA, PROPRIETAS, ATQVE VSVS CVMINI SOBOlis, doctrina Paracelsica, corporalis, materialis, & complexionalis, in membris corporis puerilis exterioribus.

AQVAE V. sus extra corpus. Ad { ἰόνθους, ἐξανθ. Maculas. sub. in fac. } OLEVM. Ad fœtus debilitatem.

Aqua stillatitia croco diluta, regioni epatis in epithemate si applicetur, accedente quoq; haustu frequenti seminis integri ex iusculis, ἰόνθους siue Varos & ἐξανθήματα, quæ Iuuenibus plethoricis (vel ex sanguinis abundantia, siue epatis intemperie calida) in facie erumpunt, profligat. Oleum manu calida circa vmbilicum, latitudine pollicum octo, prægnanti probè inunctum (Sale quoq; insuper sumpto) fœtũ debilem & languentem viribus instauratis reficere creditur, & roborare. Hocq; remedio, Fœminæ aliquot illustri loco natæ, non solum ipsæ fœliciter sunt vsæ, verum etiam alijs, quæ se inde non parum leuatas senserunt, idipsum cõmunicarũt. Aqua dicta, Luna crescẽte in collutiones puerorum addita, & suapte desiccari missa, maculas à scabie & morbillis depereuntibus remanentes extergit, cutemque candidam & leuem præstat.

ἘΝΕΡΓΕΊΑ, EFFICACIA, ATQVE VSVS CVMINI THEBAICI, doctrina Philosophiæ veteris, animalis, substantialis, atque elementalis, in membris corporis humani interioribus.

Cuminum Thebaicum efficacior robore creditum est apud veteres reliquis præcellere. Cur hæc species contra veterum sententiam loco inferiore collocetur? VSVS CVmini Theba. Ad { Concept. Ocul. flu. Tormina Vulnerat. Lib. exti. }

Veteres, quemadmodum duobus prioribus, ita quoque huic tertio Cumini generi, qualitatem calidam & siccam tertij gradus, atq; simul (cum syluestre sit) efficaciam quam reliquis maiorem tribuerunt. Sed experientia docet, vires eius neutri illorum æquipollere, sed potius imbecillitate in agendo infimum locum tenere. Quod cum ita sit, nos illud ipsum loco Sobolis putauimus statuendum. Hoc itaq; genus, vt Dioscorides tradit, in Pessarijs siue Suppositorijs locis muliebribus iniectum, creditur conceptionem iuuare. Haustum fluxiones oculorum sistit. Ex melle torminibus commendatur. A balneo, vulneratis, atq; ijs quoq; qui affectibus libidinis præter modum tentantur, vtiliter exhibetur. Quæ reliquæ ei facultates insunt, de ijs cum apud Galenum (lib. 7. de Medicamentorũ simplicium facultatibus) tum Authores plerosque alios, expositiones extant. In genere autem (vt ipsi tradunt) ad omnia, ad quæ Fœmina capite præcedenti descripta, conducit.

NATVRA, PROPRIETAS, ATQVE VSVS CVMINI THEbaici, doctrina Philosophiæ veteris, corporalis, materialis, & complexionalis, in membris corporis humani exterioribus.

VSVS CVmini theb. extra corpus. Ad { Infl. vteri, Ocu. dol. Vis. cal. Podagrã. }

Decoctum plantæ ex vino ventri applicatũ, vterũ flatibus & vaporibus malignis liberat, eũque calfacit. Semen tritum in sacculo capiti impositum, doloribus oculorum commendatur. Ad idem valere creditur, atq; insuper visum caligantem reficere, eiusdem mansi halitus siue vapor, afflatu in faciem admissus. Idem (quod recens experientia est deprehensum) in butyro verno frixum, atque adeo vstulatum, dum adhuc calet si imponatur, traditur aduersus dolores podagricos magnificè opitulari. Quod ita fieri non dubito: præsertim, si in collectione tempus quoq; et occasio, temperamento Affectorum respondens, simul obseruetur. Atq; idem ferè (quanquam paruæ diuersitatis in frixatione) mihi D. Rheticum (Virum inter Medicos vsu & arte excellentes haud postremũ) & de semine Pimpinellæ prædicare memini.

NATVRALIS INCLINATIO, ATQVE VSVS CVMINI SOBOlis, doctrina Magiæ veteris & recentis, spiritalis, cœlestis, & miraculosa, ex prioribus omnibus exoriens & effluens: in membris corporis humani interioribus & exterioribus.

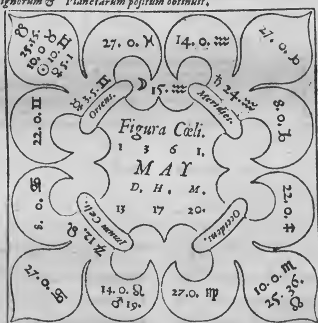
Cumini Thebaici radicibus, ad conceptionem iuuandam quale tempus deligendum? ♊ Ascend. ☉ in { 3, 7, 9 } Gr. ♊

Cumini syluestris radices tres, in momento exortus Geminorum, & Solis in prima eiusdem signi Decade, (præsertim autẽ gradu eius tertio, septimo, siue nono) positu, vt plurimum inter dies mensis Maij duodecimum & vicesimum secundum contingente, virtutisq; earum nondum vel in herbam vel flores diffusæ vigore medio, si fodiantur: & ante coitum, harum vna ex collo suspendatur; altera in potu adhibeatur, succo tertiæ genitalia inungantur, sequente mox congressu, perhibetur fœcunditas

fœcunditas mulierum & conceptionis facultas iuuari. Qua in re, physica quædam solūmodo naturæ dispositio siue præparatio, & causarū quæ conceptioni obsūt, depulsio spectatur. Homo enim quilibet prudens & sapiens, liberorum procreationem, Solius Dei dantis donum esse cognoscit. Neq; tamen id etiam quenquam sanæ mentis hominem fugit: Dei voluntati ordiniq;, vires naturæ ad negocium istud, ceu instrumenta & ministras, accedere. Sed mirabuntur fortaße hoc loco Eruditorum aliqui, cur Signum Geminorum, alioqui ipsis pro sterili habitū, aliquid ad fœcunditatē conferre doceatur. Illis ergo hoc responsum volumus, Omnes res physicas, opera sympathiæ & antipathiæ cuiusdam, & impediri & perfici. Quod vero ex impregnatione influx° cœlestis dissimili, conceptus plurimi, naturæ parentis ordinem legesq; statas, non solum non referentes, verū etiam ab ijsdē exorbitantes proficiscātur, testimonio est (quā aliquando Maiores nostri doctore spiritu Dei, in Magiæ veræ cognitionem ingreßi, constituerunt) in multas partes haud absurdè didu-cta, eademq; allegorica generationū diuisio. Verum sincerior Magiæ doctrina, hoc sæculo (proh dolor) cum ipsa fide atq; virtutis studio, iam tota exoleuit: atq; tā ipsa quā vera physices sapientia, in malitiosam quandam & callidam sophisticam degenerauit. Vnde factū est, vt iā omnes artes diuinit° homini concessæ, nō solū cōtemptui habeātur: verū

EXEMPLVM.

PLANTA hæc anno 1361. iussu Comitis cuiusdam Reinsteinensis prope Blanckeburgum arcem in aditu sylua Hercinia est fossa, & Comitißæ cuidam nomine Sophia (quæ coniunx fuit Alberti Comitis Lindouiensis & Mæcerensis, ac Domini Rupini Veteris) in medicatione adhibita. Cuius foßionis tempus themate descriptum, inter pagellas aliquot Ioannis Carionis, Nobilis illius Mathematici accepi: ac tum cælum, quem Figura præsens præbet spectandum, Signorum & Planetarum positum obtinuit.



etiam, quasi obseruatio & doctrina effectuum eiusmodi in corporibus cœlestibus, cum quibusdam incantationum Diabolicarum præstigijs, & superstitionibus profanis sit coniuncta, calumnijs et obtrectationibus hominum proscindatur et exagitetur. Quamobrem & plurimi Viri excellentes, experimenta sua præstantißima, atq; à Maioribus suis non sine magno labore, & vigilijs aßiduis inuenta, haud temere aut iniuria, vel prorsus occultarunt, vel saltem à scriptis posteritati consecratus secluserunt: & (ne pro exorcistis, incantatoribus, & superstitiosis præstigiatoribus haberentur) vsum eorū prors° abdicarūt. Atq; ita Magia, ars illa sana, Deo pbata, & naturæ nota, in obliuionem abijt: ita, vt si iam à quopiam in lucē proferatur, ludibrio & risui potius sit, quam vt physices sobriæ loco habeatur. Sed tamen Scopticorum contumeliosorū causa, nullius rei, quæ hominibus vsui esse poßit, diuulgatio est intermittenda.

Multa sapientiæ recōditæ inuēta vtilißima, Viri Præstantes, deterriti malignitate iudiciorum occultarunt.

Quomodo Signum sterile aliquid ad fœcunditatem conferre poßit?

Magna vis in sympathia et antipathia, ad omnes actiones.

Geniturarum diuersitatem efficiunt diuersimodæ impregnationes, influxus cœlestis.

CAVTELA.

In collectione seminis, & foßione radicis, nec non resectione herbæ & florum, vitandi sunt Mars & Saturn°, tam in eodem Signo vel Domo coniuncti, quam in ortu constituti. Captetur ergo Oppositio eorundem, vel distantia ab inuicem quam fieri potest longißima. Quod si enim coniunctio siue vicinitas Planetarum horum coincidat, virtus plantæ in vsu euadet imbecillior: sin distantia longior, efficacia euidentior & fortior reddetur.

Vera Magia sublata, superstitiosa & phanatica successit.

Caput vigesimum tertium.

DE PETROSELINO MARE, QVOD ALIAS PETROSELINVM MACEDONICVM, ALIAS VERO OLYSATRVM APPELLATVR.

GENVS, PATRIA, NOMEN.

HISTORIÆ Cuminorum iam simplicißimè pertractatæ, ratione cognationis viriū diligenti examine exploratæ, merito subiungitur descriptio Petroselinorū, de quibus inter Homines præstantißimos, ab obitu Apis, Aesculapij, Apolinis, Arabiq; eiusdē ex Babilone filij (qui ōnes prima artis Medicæ fundamenta iecerūt) ad hæc

Aetiologia subiunctæ historiæ Petroselinorum.

Primi artis Medicæ cultores & inuentores.

 nostra

Thurneisserus nullius scripta reprehendit, aut contemnit. Etymologia vocabuli Petroselinon. Petroselinum dictum quasi linum petræ, id est semen petræ. Ratio etymologiæ. Petroselini tria genera. Selizerah. PATRIA. Græcia. Epirus. Peloponesus. NOMEN. Petroselinum Macedonicum. Petr. Ma. hab. pro { Petr. Al. Bibenel. Smyrni.

nostra tempora vsq; disputationibus tam diuersis est certatum. Quo in negocio, cum quilibet pro ingenij sui excellentia, sententiam suam publicæ vtilitatis causa scriptis diuulgarit, in spem haud dubiam adducor: neq; mihi vitio datum iri, si meæ quoq; experientiæ qualiscunq; notitiam, animo bono proponam: præsertim, cum nullius Lucubrationibus quicquam derogem, aut aliorum sententias conuellam aut improbem: Sed potius quicquid à me profertur, illud omne Virorum honestorum & Eruditorum iudicijs subiectum, atq; adeo commendatum velim. Cum itaq; tria omnino Petroselini genera existant, non solum forma, verum etiam viribus & effectibus ac sexu deniq; à se inuicem variantia, Ideo vt eorum & ordo constet, & notitia quoq; sit expedita, nunc distinctim de singulis referemus. Primo ergo loco à nobis statuitur Petroselinum Macedonicum. Quam plantam, quod fuerint qui cum Petroselino Alexandrino statuerent eandē, aut Petroselinum Macedonicum (quorū magnus est numerus) pro Bibenella haberent, quemadmodū nec defuere qui Smyrnium & Olusatrum confunderent, Hoc inquam nihil equidem isto in loco moror. Appellatum est autem illud ipsum quoq; Aestreoticum, atq; (vt quorundam fert opinio) apud Syros Sinon, & Olysatrum. Quamuis vero in Epiro quam ipsa Macedonia copiosius prouenit: Tamen, vt Alcea Veneta, Spica Romana, & faba Ægyptia: ita quoq; hoc, cognomen gentilitium & primigenium, natalibus variatis nunquam deponit. Certo enim constat, hanc plantam non tam in Macedonia, quam reliqua Græcia & regionibus vicinis frequentissimā & sua sponte, in nostris vero terris, quemadmodum etiam in Italia, raram vel (nisi colatur) omnino non prouenire. Porro ad etymologiam appellationis Petroselinon quod attinet, fieri poterat: Vt primo apud Græcos ex Hebraico Selah, affictione duarū syllabarū ι ν & ον, σέλινον extiterit: atq; ex hoc postea assūpto ab alijs gentib⁹ vocabulo πέτρα et addito λίνον (quod quibusdam appellatio est seminis) πετροσέλινον sit profectum: Sicq; vocabulum Petroselinū, atq; adeo Germanicū Peterlein (cū quoq; Linū semē, et plantā suā et oleū à se denominet) quasi Steinlein siue Petrolinū id est semē petræ, respectu nō solū loci natalis (quod scilicet petris, muris, & conuallibus lapidosis innascatur) verum etiam virtutis λιθοτριπτικῆς, ob quā nō iniuria nomen סלי רע Selizerah tulerit, videatur posse exponi. Ad solum natale quod attinet, prouenit hæc planta, hoc etiam sæculo (vt dictum) in Græcia, Epiro, Peloponeso & Insulis vicinis sua sponte, alibi vero quidem vbiq; locorum, sed ferè non nisi diligenti Hominum rei herbariæ studiosorū cultura. Spontaneè tamē innascitur petris (vnde & Plinio nomē obtinuisse videtur) nō solū in Græcia, verū terris alijs plurib⁹: in Trāsyluania scilicet circa fontes Alti fluuij, et in Germaniæ mōte illo celebri, quem incolæ Den Fichtelberg nominant, iugoq; eiusdem (quod Syluæ nomē obtinuit) circa vrbem Vuonsidelium. A me deniq; inuenta est, anno 1575. (cum comite D. Iohanne Camerario Consiliario aulico ex Borussia proficiscerer) in monte Pomeraniæ Gallo, Ceslino vrbi imminente, prope Sacellum quod ibi visitur vetustum: vnde Berlinum transportatam, in horto meo domestico seui, vbi adhuc durat.

Aestreoticum. Sinon. Olysatrum. Planta hæc vbicunq; locorum nascatur, nomen primigenium retinet. Transyluania. Altus fluuius. Fichtelberg mons Germ. Thurneisserus proficiscitur ex Borussia, comitatus a Iohanne Camerario Consiliario aulico. Gallus mons Pomeraniæ.



SIGNATVRA GENERALIS.

CVM plantarū istarū natura sit, omnes humores tartarosos & viscosos in toto corpore virili (siue hi in intestinis, siue sanguine, siue musculis, siue neruis tēdonibus & venis, siue deniq; intra cutem & carnē delitescāt) resoluere & euacuare: Ideo loco partium dictarum, effigiem Viri integram huc adduximus: Atq; ita eadem corpus virile cum omnibus suis partibus, visui tam expositis quam recōditis, signamus.

FORMA, CONSTELLATIO, ET QVALITAS PETROSELINI MARIS.

Comparatio Petroselini Macedonici cum alijs plantis. Plantarum habitus diuersimodè mutatur. FORMA. Radix.

NON falso quidem omnino dicitur, Petroselinum Macedonicum similitudinem quandam Apij & Smyrnij quodammodo referre. Veruntamen si libera sit eiusmodi collationum audacia, id potius speciem quandam Chærefolij aut Corianni, quam vllius alterius exprimere affirmarim. Quod non eò dicitur, quasi propter similitudinem Chærefolium pro Apio, siue Coriannum pro Chærefolio, siue deniq; Chærefolium pro Petroselino sit habendum. Nec est (quod in omnibus plantis obseruari oportet) cur de forma eius (cum plantæ singulæ inter quotidiana à primo originis emersu incrementa, habitum suum haud parum immutent: atq; eodem simul terræ vbertas, humiditas, durities, & mollities &c, nec non aëris et cœli patrij, atq; etiā fluuij viciniam rigantis natura, haud parum afferat momenti) hoc loco pluribus disputetur Quod itaq; nos Petroselinum Macedonicum esse statuimus, planta est fruticosa, densa foliorum serie ex omni parte syluescens, altitudine cubitum raro excedens, atq; virore in flauum potius quam herbaceum vergente conspicua. Radix, qua nititur robusta est & longa:



longa, foris in nigro pallet, intus albicat: Cutis crassa est, & quam caro durior, quæ tamen etiam solidiuscula est, ita vt si fortius flectatur, cum sonitu quemadmodū Raphanus dissiliat: Per medium longitudinis eadem exemplo Petroselini vulgaris, neruulo siue medulla (quod in alijs radicibus rarum est) trajcitur: Odor inest iucundus & dulcis, sed tamē penetrans: sapor vero gustantibus acris, & linguam quodammodo mordicans. Herba sub exitum mensis Aprilis, germine purpureo, quēadmodum Chærefoliū, emergit: adulta ex viridi pallet, & caulem (qui angulosus potius quam teres, nec non geniculatus, concauus & ramosus exurgit) densa fruticatione stipat. Folia incisuris, atq; adeo forma ipsa, imam Corianni partem ambientia (nisi quod horum viror est dilutior paulo, illorum odor iucundior & gratior) ferè imitantur.

Flores.

Flores è summo caule (qui raro visitur sesquicubitali maior) emicant cum fine mensis Maij, colore cādido, & tam forma quam odore eorū, quos Imperatoria educat, æmulo. Foliolis horum exilibus (vbi ea defluxerint) succedūt capitula, initio viridia & oblonga: quæ postea diuisura plerunq; trifida dehiscentia, semina oblonga, incurua, eademq; superficie conuexa sibi mutuo opposita, exhibent.

Semina.

Ea tandem, circa tempus exortus Pleiadum, qui in diem mensis Octobris vicesimum, vicesimum secūdum, & vicesimū quartum incidit, colore nigricante conspicua, vt plurimum perficiūtur.

Radix.

IN RADICE, quæ partium plantæ huius nobilissima est, Sol imperio suo obtinet partes octo cū tribus quartis, Venus duas, Luna vnā cum quarta vna.

QVALITAS
Radix habet.
☉ $8\frac{3}{4}$, ♀ 2, ☽ $1\frac{1}{4}$ part.

Constatq; ita compositio eius, partibus Sulphuris octo, Salis duabus, Mercurij totidem: hincq; naturam calefacientem, attenuantem, & expellentem sortitur.

Temperament. constat,
Sul. 8, Sal. 2, Mer. 2 part.
Herba

Proximum à radice locū, bonitate et efficacia occupat herba: quā Sol quidē vegetat virium suarum partibus septem cum vna quarta, Venus sesquiquatuor, Luna vna cum quarta vna.

Folia.
Herba.
☉ $7\frac{1}{4}$, ♀ $3\frac{1}{2}$, ☽ $1\frac{1}{4}$ part.

Vltimas, ob imbecillitatem virium tenet semen. Huic enim dominatur Sol, partibus septē, Venus tribus, Luna

Semen.
☉ 7, ♀ 3, ☽ 2 part.

CLISSVS.



DE medicamento stillatitio, quod Clissū nominamus, hæc ferè Lector beneuolus teneat: NOMEN hoc à Paracelso non huic vni soli tribui, verū idipsum Subtilitatibus reliquis omnibus, quæ ex vna vnius generis origine, in varias easq; diuersas partes distracta, tandem recolliguntur & in vnum coeunt, esse cōmune. Verbi causa. Semen terræ commissum, primo in radicē, hinc in herbā, mox in flores diffunditur, & deniq; ad fructus siue semina redit: & partiū quidem illarū cuilibet, natura peculiaris inesse deprehenditur. Si ergo iam Subtilitates ex his singulis seorsim extrahantur, hincq; congressu & societate mutua vnita, denuo in vnum corpus recurrant, Tum sane Cōpositum tale (siue Oleum, siue quod nos Arcanum dicimus, siue Liquor, siue Puluis, siue Sal, vel deniq; similium aliquid aliud fuerit) Clissus æquissime dicetur. Similiter Bona, quæ à patre vno, hæreditate in plures liberos transeunt, ac postea maxima horum parte è viuis sublata, in vnum recidunt, nomine hoc quoq; appellari queunt. Sed nos orationis nostræ institutum, de genere ἀνακυκλήσεων siue reuolutionum, non posteriore hoc, sed priore potius, volumus intellectum. CONFECTIO autem Clissi nominati, tali ferè ratione perficitur. Radicibus, folijs, floribus & seminibus plantarum istarum trium (siue aliarum quæ natura simili prædita sunt quarumuis) maturitate absolutis, & quod præsupponimus iusto tempore fossis, collectis ac decerptis, omnes virtutes & Subtilitates, vel destillando, vel calcinando, vel putrificando, siue modis segregationum Chymicarum alijs quibuscunq; ex natura scilicet, ingenij & habitus in qualibet specie delitescentis notitia explorata, quam maxime conuenienter electis, & quidem sigillatim dexteritate tractationis peculiari adhibita naturæ rei accommodatis (quod Chymistam quemlibet ex doctrina vertius, quæ rei cuiusuis naturam homini ratione valenti explicat, inprimis nosse oportet) subducuntur & extrahuntur. Vbi vero iam singula separatim, vtpote altera in forma Olei, altera Salis, tertia Liquoris (quo nomine appellentur non refert) à corporibus specierum fuerint educta, Ibi tum omnes simul (modo qui iam describetur) coniunguntur, atq; in vnam essentiam spiritalem, eamq; postea inseparabilem rediguntur. Nimirum. Cucurbitis tribus B, C, & D, æqualis amplitudinis, & inferna parte, ne ex igne iniuriam aliquam sentiant, luto probè munitis, primum Subtilitates dictæ committūtur (Sal in B, Oleum in C. Liquorem in D inmittendo) hincq; Alembicus colli capacioris A, qui orificia omnium trium fideliter cōcludat, accurate superlutatur: atq; ignis æquabilis et proportione Arithmetica distributus, subijcitur. Quo vbi Cucurbitæ æqualiter incaluerint (quod vnicū, vt omni inæqualitati occurratur diligenter obseruādū, si vero secus factū fuerit, mox est corrigēdū) ex contētis singularum, essentia tenuior (quæ volatilitate & fugacitate spiritali præcedentium duarum subtilitatem æquat) & vires animales, habitu vaporis in Alembicum A transmittuntur. eq; coitu horum mutuo, humor quidam (velut fœtus) concipitur: qui postea ex pluribus guttis sese in cauitate Alembici colligens, per orificium eiusdem (ceu vterum maternum) excluditur, & à vasculo E, quasi ab officiosa Obstetrice excipitur, atq; reponitur. Is ergo est Clissus, siue Subtilitas, vt ante ex vna triplicata, ita tandem iterumq; ex tribus vnita, et vi sua meatus occultos corporis rimante, insignem in medicando vsum præstans.

 deniq

CONSTELLATIO. Radix quando fodienda? ☉ in vlt. decad. ♉ Semen quando carpendum. D. Sc. 12. 14. 16 PRODVCTA Pharma. Clissus. Oleago, & Sallena.

deniq; duabus. RADICES plantæ huius adultiores, tenerioribus efficacia præstant. Fodiuntur autem sub finem mensis Aprilis: antequam tenello foliolorum purpurascentium germine, è complexu terræ extuberent, atq; solo fisso in apertum se proferant: quod fit, Sole in vltima decade Tauri, Luna vero in eiusdē Signi gradu, vel primo, vel decimo quinto, vel vicesimo nono: & in mansione siue prima, siue tertia, siue quarta cōmorāte, ac Venere deniq; in Domo propria cursum suū peragēte. Herba in vsum medicū metitur, dū adhuc tenella est, circa diem mensis Maij vicesimum septimum, & quidem Palilicio siue λαμπαδίᾳ in oculo Tauri exoriente, Luna vero in gradu Signi eiusdem, vel secundo, vel decimo sexto, vel vicesimo nono, & in mansione siue secunda, siue tertia, siue quarta existente. Semen carpendum est, diebus mensis Septembris, duodecima, decima quarta & decima sexta: Sole in prima decade Libræ, & Venere à malignis Aspectibus immuni ibidem, Luna denique in Tauro vel etiam in Libra commorante. EX TOTA PLANTA, artificiosa segregatione producuntur, Clissus, Oleago & Sal facultatis soluētis atq; expellentis, quodque ob similitudinem cum radijs Halinitri nitidis & exilibus, Sallena dicitur.

♀ in dom. prop. Herba quando colligenda? D. mensis Maij. 27. Palilicio orient.

ἐνέργεια. EFFICACIA, ATQVE VSVS PETROSELINI maris, doctrina Paracelsica, animalis, substantialis, atque elementalis, in membris corporis virilis interioribus.

CLISSI vsus intra corp. Ad { Febr. quo. Ischiam, Nephrit. Lithiasin. Podagra. OLEVM. Olei vsus intra corpus. Ad { παρα. ἀμβλ.

CLISSVS omni humori phlegmatico, qui extra venas, carni, ossibus, neruis, & ligamentis inhæret, dicatur. Ideoq; in febribus quotidianis cōtinuis, quæ (vt Eruditorum plurimi docent) ex sola humorum pituitosorum, extra vasa putrescentium inflammatione præternaturali, originem accipiunt, ille potēter opitulatur: si pondere drachmarum sesquiduarum, ex haustu aquæ Limonū, quotidie ter sumatur. Cumq; facultate sua penetrante, humores corporis peruagetur, eosq; à putredine asserat, non solum dolores coxendicum, lumbrorum, & spinæ dorsi (quod malum Quidam, ob doloris similitudinem potius quam causam verè communem, λιθίασιν impropriè nominarunt) efficacia præsenti mitigat: verum etiam Podagricos magnificè iuuat, si ex vino sublimato pondere drachmæ hauriatur, & sudor post hæc prouocetur. Aduersus calculum vero propriè sic dictum, omnium maximè efficax est. Nam eundem cum dissoluit & eijcit: tum partes in quib⁹ genitus est, à δυσκρασίᾳ vindicatas ita instaurat, vt longo tempore à mali istius iniuria, liberæ sint et immunes. Oleum humoribus pituitosis, qui putredinum in venis causa existunt, destinatur: atq; ijsdem, quibus Clissum diximus præditum, virtutibus pollet: nisi quod efficacia eius languidor est & remissior. Priuatim autem, tempestiuè simul & haustum & in loco calido inunctum, membra παραπλήκτικα curat: motumq; & sensum interceptum, ijsdem restituit. Vsu frequenti oculorum quoq; caligini, & visus hebetis vitijs (quem affectum Græci ἀμβλυωπίαν nominant) ex ingenti animi luctu, pauore, aut formidine profectæ, opem mirificè præstat. Sal itidem humoribus pituitosis, sed tam intra vasa quā extra vasa delitescentibus, quadamtenus familiare habetur. Ideoq; ad eadem, ad quæ Clissus et Oleū facit, veruntamen facultate virium infirmiore. Præter hæc autem, assiduè si sumatur, Ventriculū ab humoribus omnibus viscosis mundat. Vrinam quoq; mouet, & vreteras obstructos reserat, renes expurgat, humoresq; viscosos è vesica (si Luna decrescente adhibeatur) exigit.

SAL. Vsus Salis. Ad { Ventrici. Vrinam. Renes. Vesicam.

NATVRA, PROPRIETAS, ATQVE VSVS PETROSELINI MAris, doctrina Paracelsica, corporalis, materialis, & complexionalis, in membris corporis virilis exterioribus.

VSVS Subtiliatum extra corpus. Clissus ad Arthriticam. Oleum ad ἀγχίλω. Sal ad { Car. et Lithi.

Herba vino decocta, cōtra dolores spasmicos à causa frigida ortos, calida imponitur. Clissus cum Oleo, Arthriticis (circa loca dolentia in loco calido inunctus) plurimum prodest. Oleum, angulo oculorum maiori instillatum, ἀγχίλωπας (quē Abscessum ꝑpter oculi vicinitatem, ab ἄγχι καὶ ὤψ denominant) profligat. Sal, aduersus ἄνθρακας siue Carbunculos, qui è sanguine μελαγχολικωτέρῳ & bilioso, secretionem criticam moliente fiunt, auxiliatur: si cum aceto rutaceo, in pannis membro affecto applicetur. Ex oleo vmbilico super illitum, mirifica efficacia vrinam & calculos ducit.

ἐνεργεία. EFFICACIA, ATQVE VSVS PETROSELINI MACEdonici, doctrina Philosophiæ veteris, animalis, substantialis, atque elementalis, in membris corporis humani interioribus.

Qui ex Veteribus peritia artis Medicæ celebres habentur, tradidere: Hanc plantam qualitate calida & sicca, ad tertium vsq; gradum accedere. Aqua eius stillatitia, aduersus tussim, spirandi difficultatem, & catharros in pectus decumbentes, vtilis habetur. Semen deuoratum, flatus ventris extinguit. Cum herba & radice eodem modo adhibitum, vel etiam ex vino potum, calculos renum & vesicæ frangit, vrinamq; & sudores prouocat. Idẽ si comedatur decoctũ, tumores & tormina stomachi discutit, aquã intercutẽ euacuat, & doloribus vesicæ medetur. Aqua radicis, herbæ et seminis, quotidiè largius pota (idq; per dies triginta) digestionẽ pmouet, & morsib⁹ canũ virulentis succurrit.

VETERVM Doctrina, de qualitatibus Petroselini Macedonici.
VSVS eius intra corpus.
Ad { Tussim. δυσπν. Catharros Flat. Ven. Lithiasin. Stomachi tumores. torm. Hydrop. Dige.m.. Mors. ci.

NATVRA, PROPRIETAS, ATQVE VSVS PETROSELINI Macedonici, doctrina Philosophiæ veteris, corporalis, materialis, & complexionalis, in membris corporis humani exterioribus.

Radix conquassata, impositu πιτυρίασιν siue Porriginẽ sanat. Ad quam mihi quidẽ Oleo, si loco hui⁹ vsurpetur, magis (vt experientia ipsa didici) profici videtur. Aqua, collutionibus ad omnes affectus frigidos atq; rheumaticos prodest. Radix, herba & flores concisa, atq; in Sacculo ex vino decocta, pectori si imponantur, Orthopnæam (qua qui afficiuntur, ob pulmones crassis humoribus infartos, respiratione intercepta, sæpe suffocari sibi videntur) profligant. Eodem modo stomacho applicata, ciborum crassorum & duriusculorum concoctionem adiuuant, epatiq; sanguinem sincerũ præstant. Quæ reliquæ sunt huius plantæ virtutes, eas descripsere. Plinius lib. 20. cap. 12. & Galenus lib. 1. de Antidotis, locisq; alijs.

VSVS Petroselini Macedonici extra corpus.
Ad { Porrigin. Rheuma. Orthop. Concoct. Sang. gc.

NATVRALIS INCLINATIO, ATQVE VSVS PETROSELINI maris, doctrina Magiæ veteris & recentis, spiritalis, cœlestis, & miraculosa, ex prioribus omnibus exoriens, & effluens, in membris corporis humani interioribus & exterioribus.

Ἀλεξιτήριον modo exposito paratum, ad ordinis cõmmemorati præscriptũ si exhibeatur, Epilepsiam (quæ ab humore frigido, crudo, & crasso, vẽtriculos cerebri obstruente, & simul affectione cũ corporis tũ mentis, omnium quibus homo obnoxi⁹ est, maximè præternaturali existit) auxilio præsentaneo curat. Oleum ex semine, (Luna vtpote præside Ventriculi, in Sagittario existente decerpto) tempore Sagittarij ascendentis, hora quaq; vicesima quarta drachmæ põdere sumptum, temperiei Stomachi vel victus intemperatia, vel humiditatis in eum irruentis excessu perturbatæ, & vitio illato corruptæ, sine dubio succurrit. Planta integra, si expetatur ad Hydropem, vrinæ & sudoris prouocandi gratia, fodienda est Saturno in Leone constituto, & Luna infra Horizontem latente: sin ad stomachum refrigeratũ, Venere in Leone, et Sole supra Horizontem, Luna deniq; in Signo calido commorante. Radix, Sole & Luna gradum Leonis decimum sextum, vicesimumquartum & vicesimumsextum tenentibus fossa, vino per noctem si maceretur, vinum vero illud dehinc bibatur, catharros suo ex capite defluxu, glandulas siue tonsillas faucium in tumorem attollentes (qui affectus Græcis ἄντιας dicitur) profligat, auxilioq; præsentaneo leuationem præstat.

Auxilium ad Epilepsiam.
☽ præses ventriculi.
☉ ☽ in { 16. 24. 26. } gr. ♌
Ad ventriculum corruptum.
Visopliæ totius ad { Hydr. stom. refrig.
♄ in ♌
♀ in ♌
Ad ἄντιαδ.

CONTRA EPILEPSIAM.



PETROSELINI huius Macedonici herba & radix, circa ætatem floris semiperfecti, necdum spacio maturitatis decurso iam casum spectantis, tempore matutino & quidem Luna (vtpote præside cerebri & significatore Epilepsiæ) in gradu Leonis tertio, sexto, siue nono mansionem nonam (quod ea sit natura calida & sicca) obtinente, colliguntur: dumq; adhuc virent rudiusculè concisa, cum Vitriolo Vngarico pondere subdecuplo admixto, in Cucurbitam conduntur: planta quidem segmenta digiti, Vitriolum vero tritum, culmi lati altitudine, alternis insternendo: Cucurbita autem dehinc Alembicus A diligenter superlutatur, vitrumq; C. rostri Alembici committitur. Hoc facto, in cupella arenaria, destillatione lenta phlegma siue aquositas educitur: vbi vero color humoris extillantis mutari inceperit, quod in Receptorium exceptum fuit, per rostrum D. in Cucurbitam B. supra faces refunditur. Atq; inde rursus in Alembicum, ex huius vero rostro in vitrum recipiens (cautione tamen ne aduratur adhibita) nouies iteratis vicibus traducitur. Quod tandem residet, Arcanũ est ἀλεξιτήριον, et (si vsu assiduo, quotidie dum Luna decrescit, pondere duarum drachmarum sumatur) ad Epilepsiam præstantissimum atq; Saluberrimum.

Caput vicesimum quartum.

DE PETROSELINO FÆMINA, QVOD ALIAS PETROSELINVM ALEXANDRINVM, ET OLVSATRVM APPELLATVR.

GENVS, PATRIA, NOMEN.

Differentia, Olusatri, Smyrnij, Oreoselini, Hipposelini vnde? GENVS. Petroselinum Alexandrinum cur Fœminæ loco statuatur.

QVOd Olusatrum, Smyrnion, Oreoselinō, et Hipposelinō nō vni⁹ et eiusdē plantæ appellationes existāt, vel ex distinctione Galeni li. 8. methodi simpliciū (vt Vir erudißimus Petrus Andreas Mathiolus tradit) satis constat. Immo vero, si ab Authoribus illis antiquis, nihil quicquam ea de re literis proditum foret, obtusi sane & hebetis admodum ingenij fuerit homo, qui herbas istas, saltē seminibus (ne quid de odore aut viribus, quibus variant, referam) inuicem discernere non poßit. Ita nec Petroselinum hoc Alexandrinum, cū Macedonico idem existere, etiam ex Galeno (lib. 2. de magnitudine foliorum eius & caulis, nec non seminis nigricantis testante) patet. Ratione autem qualitatum dubium non est, id inter species Apij illius, quod Chrysippus & Dionysius in cibos admittendum negarunt, contineri. Plantam ergo istam, non tam autoritate testimoniorum, quam argumentis efficaciæ illius, vsu ipso & experientia manifestè deprehensæ, atq; formæ etiam & habitus indicijs sufficientibus, pro altero genere (fæmina nimirum) habemus: eamq; (quod semina eius ex Æthiopia Alcairū, hinc vero in alia quoq; loca sint delata) Petroselinū Alexandrinū nominamus. Chaldæis quidem אַבְנַאזֶרַע Abenahzerah, Hebræis סְלִזֶרַע Selizerah, id est Αἰθόσπερμος siue Æthiopicam Semsam appellatur. Prouenit vero (vt dictum) in Æthiopia, copiosißimè & sua sponte. In Germania & Italia vero exemplo prioris, (nisi colatur) non itidem reperitur.

Petroselinum Alexandrinum non est Macedonicum.

Chrysippus & Dionysius Apij vsum in cibis interdixerunt

NOMEN. אַבְנַאזֶרַע Abenazerah. סְלִזֶרַע: Selizerah. Αἰθόσπερ. PATRIA.

SIGNATVRA GENERALIS.



CVM musculorum, venarum, neruorum, & aliarū partium, vtpote Stomachi, intestinorū, cordis, epatis, pulmonum, membrorumq; affinium omnium, numerus sit immensus, & ex connexione mutua societas indiscreta, nulla alia Signatura conuenientiore quam corporis fæminei (quod insuper, quæ in eo continentur viscositates tartaricæ, eas vi sua planta hæc præcipue discutiat & expellat) partes illas cum interiores tum exteriores in εὐσύνοπτον siue vnū intuitum duximus proponendas.

FORMA, CONSTELLATIO, ET QVALITAS PETROSELINI FÆMINÆ.

FORMA

PETROSELINVM Alexandrinum (omißo, quod Galenus lib. 2. methodi, de radice & odore eius forti commemorat) hoc à Macedonico differt: quod radice minore, folijs vero & viridioribus & amplioribus constet: atq; caule insuper altius consurgat. Radix enim habitu gracili in longitudinem extenuatur, & tenuibus fibris capillata, foris quidem nigricat, intus vero flauet: tactu præterea molliuscula est, odore grauis, & gustu deniq;, cum exigua mordacitate siue acrimonia, subamarulenta. Folia in primo ortu visuntur nigricantia, rotunda & craßa: sed ætate, quemadmodum Petroselini vulgaris (quam plantam tamen magnitudine & robore superat) incisuris diuiduntur: & cum mollitie iucunda, virorem quoq; Apij, sed nigrore dilutiorem acquirunt: atq; manibus si terantur, odorem Petroselini æmulum initio, sed breuem, argutum, & celeri penetratu in meatus cerebri euolantem, emittunt. Caulis, colore purpureum quid refert, concauusq; simul, striatus, robustus, & procerus euadit, nec non alis atq; Adnatis pluribus ornatur. Cum autem in regionibus calidis viuat, mense Martio cum ex se ipso tum Adnatis, flores candidos, eosq; Sambuci potius, quam plantæ vllius alterius similes, & verticillo conferto admodum condensatos, promit. Ex floribus his, mense Aprili semina prodeūt: quæ licet singulis pediculis (qui ex summo caulis fastigio extant numerosi) caterua tim conglobata insideant, grana tamen singula (quorum forma Lunata siue Μηνοειδής, color nigricans, sapor acris & odor fortis existit) ex vno principio, petioli alij, ijdemq; exiles &. hirsutuli sustentant. Maturitas eorum, apud Æthiopas perficitur, mense Iulio ferè. Quanquam autem idem istud Semen, à D. Giraldo Cilicio, ex Lusitania non sine magnis impensis acceptum, in hac ipsa vrbe Berlino ter seuerim, nunquam tamen enasci, aut frugem fundere multo

Radix.

Herba.

Semina.

D. Giraldus Cilicius semen Petros. Alexandr. Thurneissero transmittit. sed semen non germinauit.

Caulis.



multo minus maturitatem moliri) voluit. Prouenientus autem plantæ huius, Indiæ nec non locis quibusdam (vt accepi) etiam Ægypti, perhibetur eſſe familiaris. AD QVALITATES & temperamẽtũ eiuſdẽ quod attinet: Radix quidẽ è Sole poſſidet partes ſeſquiocto, è Venere duas cum tribus quartis, è Luna vnam cum quartis totidem. Qualitatum ergo cœleſtiũ impreſſio atq; influxus, in temperamentum eius contulit, Sulphuris partes ſeptẽ, tres Salis, et duas Mercurij. Vnde ipſa facultatem calefacientem, diſcutientem & expellentem acquiſiuit. Diuerſa eſt, caulis, herbæ, & florum conditio. Partium enim iſtarum vna & eadem eſt natura, & in examine ab arte inſtituto, Solaris qualitatis produnt partes quinque cum vna quarta, Venereæ ſeſquiquatuor, Lunaris tres cum quarta vna. In ſemine virium copia eſt paulo maior. Naturam enim Solis refert partibus ſeſquiſex, Veneris quatuor, Lunæ duabus cum dimidia. RADIX foditur (præſertim ſi ad confortationem facultatis concoctricis expetatur) circa diem menſis Maij ſextum & viceſimum, herba nimirum ætate necdum confirmata (vbi enim defloruit, anno illo reliquo inefficax eſt) et poſitu Lunæ in gradu Libræ tertio, nono, vel viceſimo ſeptimo, & mãſione decima tertia, decima quarta, vel decima quinta, Solis vero in Geminis obſeruato. Herba cũ floribꝰ metitur, ſole in Leone et Luna in Geminis ſiue Tauro exiſtente. Semẽ carpitur, cœlo ſicco, et Sole in Libra, Luna in Tauro, et Venere in hæmiſphærio ſuperiore cõmorante. PRODVCTA ex plãta iſta ſunt, quẽadmodũ ex priori, Cliſſus, Oleago, & Sal qualitate acri præditum.

Caulis, herba & flores. ☉ 5 ¼, ♀ 3 ½, ☽ 3 ¼ part.

Semen. ☉ 5 ½, ♀ 4, ☽ 2 ½ part.

CONSTELLATIO. Radix quando fodienda? D. Maij 26.

QVALITAS Radix habet. ☉ 7 ½, ♀ 2 ¾, ☽ 1 ¾ part.

☽ in gr. ♎ 3. 9. 27. Mãſ 13. 14. 15. ☉ in ♊. Herba quando metenda? ☉ in ♌. ☽ in ♊ ſiue ♉.

Temperamento conſtat, Sul. 7, Sal. 3, Mer. 2 part.

PRODVCTA Cliſſus. Oleago. Sal.

Natura. Calfaciens, diſcutiens, expellens.

AVXILIVM AD Hæmorrhoidas.



SANGVINIS per venas hæmorrhoidas excretio, vt corporibus phlegmaticis & ſanguineis, ſi natura modo ordinato impellente fiat, ad valetudinẽ conſeruandam plurimum conducit: Ita è diuerſo, corporibus temperamenti diuerſi (præſertim ſi immoderate effundatur, aut vbi curſum ſuum aliquamdiu ordinarie tenuit, ſubito ſupprimatur) noxa & detrimenti plurimum infert. Cum enim natura, per hanc ſuperfluitates omnes educere, atq; ita corpus à copia nimia humorũ excrementitiorum aut otioſorum exonerare cõſueuerit, neceſſe eſt ex eadem impedita & intercepta, morbos plurimos eoſq; grauiſſimos generari. Qua de re (ſicut et de ſpeciebus purgationis in hoc genere alijs pluribus) Hippocrates quidẽ paucis, Galenus vero in omnibus fere libris, præſertim autem in quinto & nono de compoſitione medicamẽtorũ: libro de Theriaca, et ſectione venæ aphoriſmo ſexto, cumq; hoc alij, mentionem fecere. Fluoris itaq; huius, duo præcipue effectus exiſtunt. Nimirum. Si, vt dictum, curſum ſuum intra metas à natura ſibi circumdatas ſeſe contineat, ſanitatem & vitã conſeruat, atq; corpus à varijs ſymptomatis ac iniurijs tuetur: Sin præter modum augeatur, aut poſt legitimum egreſſum ſubito retineatur, cum vires naturales aggrauat læditq;, tũ organa ſpirituum vitalium & animalium vitiat, εὐεξίαν ſiue corporis habitudinem bonam atq; incrementum labefactat, vireſq; facultatum ſiue functionum debilitat, & corporis deniq; totius membrorumq; omnium languorem ac dormitationem inducit. Nomen autem hæmorrhois traxit à dictionibus αἷμα καὶ ῥεῖν (quarum hæc fluere, illa ſanguinem ſignificat) & quinq; generum eſſe à Galeno in definitionibus medicis traditus eſt. Cum ergo fluxus iſtius moderate quidem & ſponte fluentis tanta ſit vtilitas, retenti vero contra tanta malignitas, Ideo vt is æquabiliter intra terminos & limites curſus ſui naturalis cohærceatur, ex radice, herba, floribus, & ſemine plantæ huius, ἀλεξιτήριον quoddam, modo qui ſequitur paratur. Seminis & florum libra ſingula, herbæ vero & radicum quaterna (illorũ quidẽ contuſorũ horũ vero minutim conciſorũ) in fictile A cõduntur: ipſumq; fictile Alembico grandiuſculo B ſuperlutato in arenam calidam collocatur: atq; calore ignis vſq; in gradum ſecundum adaucto, humiditas omnis cum vaporibus aſcendentibus ex contentis traducitur. Quo incepto, guttulæ ex roſtro Alembici deriuatæ, per canalẽ exilem D in fictile regurgitabunt, vapores vero Receptorium ingreſſi in humorem ſoluentur. Hi itaq; Liquores duo, pondere Siclici & ventre ieiuno quotidie ſi ſumantur, hæmorrhoides συμμέτρους quidẽ ſiue modum ſeruantes in ſtatu ſuo tuentur, ἀσυμμέτρους vero ſiue modum excedentes, ad mediocritatem & temperiem naturalem reuocant, & obſtructione deniq; compreſſas curſu æquabili & moderato ſoluunt: Idq; idem etiam in mulierum purgationibus menſtruis præſtant.

ἘΝΕΡΓΕΊΑ, EFFICACIA, ATQVE VSVS PETROSELINI Fœminæ, doctrina Paracelſica, animalis, ſubſtantialis, atque elementalis, in membris corporis Fœminei interioribus.

QVOD capite præcedenti de virtutibus plantæ maris commemoratum eſt, id hîc quoq; in genere (quæ res non ſolum in præcedentibus, primæ huius libri partis, verum etiam ferè in cunctis ſequentibus poſterioris, obſeruatur) de fœmina, & quoq; poſt hanc de Sobole intelligatur oportet. Species

ADMONITIO Omnium generum ſpecies vires ad eaſdem ægritudines habere communes, ſed tamen efficacia inæquales: & præter hæc ſingulis priuatas ineſſe.

OLEVM. Vsus Olei Ad { Visi hebe. Cephalal. Vertigine Stomace. Hern. gut. Venena.

Species ergo hæc, in genere ad morbos eosdem, ad quos mas pollet, sed efficacia imbecilliore: quemadmodum & Soboles, cum hac vires quidem etiam habet communes, sed eas minus fortiter aut efficaciter exercet. Quod hoc loco Lectoris monendi gratia repetere placuit. Præter communes autem naturæ suæ vires, priuatas etiam et sibi proprias hæc planta possidet. Nā Clissus *inde paratus, humiditatibus, non tam ijs quæ in sanguine & alijs in partibus hinc inde diffunduntur, quam quæ in vesica, stomacho, intestinis, & partibus carnis expertibus alijs continentur, dicatur. Etenim si pondere drachmæ, vel ex aqua Rutæ, siue etiam Menthæ aut Polij, siue fellis Taurini ligula vna (pro conditione tēporis) vesperi hauriatur, corpore dehinc ad quietem composito, mirum est quam efficaciter menses remorantes promoueat. Veruntamen hic diligens cum ætatis tum personæ sumentium habenda est ratio. Fœminæ enim quæ annum vicesimum nōdum excesserit, assumendus est ex aqua Rutacea, spacio inter plenilunium & primam Lunæ corniculatæ quadram medio. Quæ vero vicesimū trāsgressa, tricesimum nondum attigerit, ei ex felle Taurino, à prima quarta vsq; ad Oppositionem cōpetit. Quarum vero ætas annum tricesimum superauit, nec tamen adhuc quadragesimum est assecuta, his ab Oppositione vsq; ad vltimam quadraturam, ex aqua Menthæ vtiliter exhibetur. Quæ deniq; quadragesimo transacto, circa quinquagesimū hæserint, eo ab vltima quadratura, vsq; ad Coniunctionem nouam, ex aqua Poly rectè vtuntur.* Oleum, *humoribus cerebri præcipuè, oculorum, & partium quæ his sunt cognatæ, destinatur. Pondere itaq; drachmæ semis, in ore aliquamdiu detentum, si postea deglutiatur (vsu quotidie repetito) aciem visus languentem reficit. Ex vino, dolores capitis, & omnes qui ei intrinsecus accedunt, affectus noxios profligat. Quotidiè sumptum, vertiginosos iuuat. Ad adenas deniq; schirro induratas (cuius affectus similis in Bintzgoia vbi vsitatior est, Germanicè* Kröpff *id est struma siue* βρογχοκήλη *dicitur) illud ipsum se in Carinthia efficacissimum deprehendisse Paracelsus ait, si partim Luna crescente vesperi bibatur, partim eadem decrescente, tumori gutturis excrescenti inungatur. Nec contēnendum etiam aduersus venena Antidotū præstat.* Sal *aliàs Sallena dictum, ob naturæ suæ facultatem penetrantem & expellentem, felli & omni humori bilioso toti⁹ corporis addicitur. Aceto dissolutum in ore si foueatur, catharros quosuis putrentes, extrahit, ideoq; et extenuationi gingiuarum tabificæ succurrit: easdem reficit, colorem natiuum reducit, carnemq; absumptam resarcit: vnde in curatione Stomacaces, vicem aluminis haud iniuria supplet. Vsu frequenti idem quoq; calculos pellit, & liquida atq; aquosa alui nimium fluentis excrementa, ad mediocritatē soliditatis siue spissitudinis naturalē restringit. Cum Croco deniq; in aqua Thymi resolutum, potu ad Icteritiam magnificè prodest.*

CLISSVS. Vsus Clissi ad menses ducendos sexui fœmineo quomodo adhibeatur?

Fœminis 20 annorum quomodo?

SAL. VSVS SALIS. Ad { Flux. humor putr. Stomac. Calculos. Diarrhæ. Icteru.

Vicesimum trāsgressis quomodo competat?

Triecnarijs quomodo exhibendus?

Vetulis vt adhibere conueniat.

NATVRA, PROPRIETAS, ATQVE VSVS PETROSELINI FOEminæ, doctrina Paracelsica, corporalis, materialis, & complexionalis, in membris corporis humani exterioribus.

VSVS Subtilitatum extra corpus. Ad { Calc. ren. Vlcera Vuln. sin. Mercurij inun. læs. Mer. mortificandu.

Antipathia inter Petroselinum Alexandrinum & Argent. viuum.

Sal *cum Oleo & Clisso hypogastrio siue pectini inunctum, & simul quoq; regioni ossi sacro desuper imminenti, manu tepida affricatum, calculos renum exigit. Aqua dissolutum collutione si adhibeatur vlceribus & vulneribus (addita inunctione Olei & deligatura prudenti) magnam in his sanandis & consolidandis vim obtinet. In cibis & potu idem si sumatur, illituram membrorum ex mixtura Olei & Clissi, ad ignem per dies triginta adiungendo, Inunctione argenti viui (qualis veteri more instituitur) vel resolutis vel iacturam aliquā aliam valetudinis passis (quod ipse in pluribus sum expertus) efficacia præcipua prodest. Argentū viuum mortificare siue fugacitate dempta fixum reddere qui volūt, ad eā rem vtantur Oleis his duobus & Sale: atq; offeret se manifesta inter argentum viuum & plantam istam, antipathia siue naturæ repugnantia & dissensus.*

ἘΝΕΡΓΕΊΑ, EFFICACIA, ATQVE VSVS PETROSELINI ALEXandrini, doctrina Philosophiæ veteris, animalis, substantialis, atque elementalis, in membris corporis humani interioribus.

DOCTRINA Veterum de qualitatibus & viribus Petroselini Alexandrini.

Quidam ex Veteribus Eruditi, hanc plantam caliditate & siccitate ad tertium vsq; gradum accedere, tradiderunt: magnoq; laudum encomio, modo semen eius, modo herbam modo radicem ad affectus plurimos vtilem docuerunt. Seminis itaq; ex vino decoctum, potu calculos renum & vesicæ expellere

expellere, hominū testimonijs viuis tot ferè cōstat, quot de eo Scripta Authorum varia extant. Nec aduersus symptomata splenis, obstructiones ventris vtriusq; flatus stomachi & intestinorum, nec non oppilationes epatis atq; pulmonum id minus efficax esse, Authoribus tam veteribus quam recentibus satis est probatū. Cumq; deniq; & sudores moueat, vsu dicto si adhibeatur, traditur quoq; febricitantibus & hydropicis plurimum conferre, stranguriamq; discutere.

VSVS Petroselini Alexandrini intra corpus. Ad Calculos, Splen. aff. Pul. Ep. Vent. ob. Flat. stoma. & in. Febres. Hydropē.

NATVRA, PROPRIETAS, ATQVE VSVS PETROSELINI Alexandrini, doctrina Philosophiæ veteris, corporalis, materialis, & complexionalis, in membris corporis humani exterioribus.

Aqua stillatitia locis pilosis illita, cutem depilem & glabram reddere perhibetur. Illigatura siue impositu adhibita, qualitatem venenatam ex vulneribus (siue morsu serpentino, siue telis tam punctim quam cæsim factis) extrahit. Succus seminis cum succo radicis & florum, coctura in vnguentum redactus, membra frigore emortua, calori pristino restituit. Vnguentis mixtus, Gangrænis medetur. Quod remedium, Chirurgus quidam Arauinus in Argoia (Marcus nomine, & Vir ætate iam grauis, atq; arte necnon sanandi peritia egregius) inter præstantissima & efficacissima in hoc malo auxilia, occultum admodum habuit & arcanum.

VSVS Petroselini Alexandrini extra corpus. Adcutē leuigan. Stup. ex frig. Gangr. MARCVS Chirurgus Arauinus in Argoia.

NATVRALIS INCLINATIO, ATQVE VSVS PETROSELINI fœminæ, doctrina Magiæ veteris & recentis, spiritalis, cœlestis, & miraculosa, ex prioribus omnibus exoriens, & effluens, in membris corporis humani interioribus & exterioribus.

In fossione, atq; adeo etiam collectione & repositione plantarum istarum (vt & aliarum omnium) diligens habenda est ratio, situs & positus corporum cælestium. Quamuis enim non desint, qui studio quodam contradicendi pertinaci, contendere ausint: obseruationes istas, plātarum efficaciæ neq; quicquā addere neq; demere: ideoq; siue vsurpentur siue non, parum referre (quo non tam omnipotentiam Dei negant, & etiam opera eius extenuant, quam plantis atq; stellis ipsis, vires & efficaciam suam derogat) Testis tamen mihi est ipsa experientia: Vbi planta ista expetitur ad apertionem obstructorum, longe potentiorem ei efficaciam inesse, si Sole et Luna infra Horizōtem latentibus (tum enim vis eius deorsum agit) fodiatur. Ideoq; qui carnes siue iuscula Caponum cum Petroselino siue radicibus alijs cocta esitare cupiunt, eos temporis, quo radix fossa fuit, respectum diligentem habere oportet. Nisi enim hoc fiat, certum est quod vis eius laxatiua potius sursum sese efferat, atq; ventositates in profundo latentes in sublime rapiat, quam vt eas cum excrementis & medicamento iniecto, per inferna extrudat. Sin eadē in auxiliū mordicatiuū & καύσικον deposcatur (quæ virtus ei cū alijs similibus est communis, et Chrysippo atq; Dionysio huius rei non ignaris, causam sine dubio præbuisse videtur, cur vsum eius frequentem & superfluum cibis serio interdicerent) nō paruum acredini eius augmentum accedit: Si tempore fossionis Scorpio siue Algorab (sidus illud nimirum virulentum Corui, Hydræ insidens, atque natura simul & Martiali & Saturnina præditū) ascendat: vel Luna in Capite Draconis existat. Quod si vero λιθοτριπτικὴν esse velimus, eaq; humorum

OBSERVAtio motuum coelestium in collectione plātarum necessaria, et vtili: confirmante ipsa experientia: Quamuis non desint, qui hęc vt ἀδιάφορα irrideant.

Ad vsum auxilij Caustici quando fodienda.

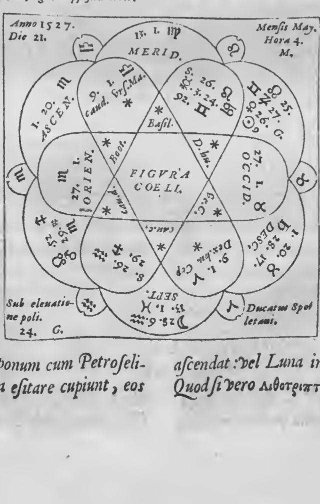
Ad obstructiones quando fodienda hæc Plāta.

Causa cur Chrysippus & Dionysius interdixerint vsum huius Petroselini.

☉ ☾ inf. Hori.

EXEMPLVM,

PLANTAM hanc cum floribus et insidentibus, anno 1527. die mensis Maij 2. collegit D. Eustachius Gripheus, Medicus & Physicus excellens: viresq; in ea deprehendit, ad plurima efficaces. Tempore autem ille qui fuerit Signorum & Planetarum positus ad inuicem, Figura apposita docet.



Quando fodienda in vsum Λιθοτριπτι. ☽ in ♋ sub Horizonte. Quomodo fodienda, vt Sal inde conficiatur, ad vulnera & vlcera purganda? Maio M. ♏ gr. 1. asc. ☽ infra Horiz. ☉ in {7. 8. 9.} D. ♃ ♀ } in ♊

rum viscositates induratas (vt calculos & arenulas) soluere atq; expellere optemus, nullum fossioni tempus accomodatius est, quam Luna dũ in Cancro existit sub Horizonte latente. PORRO planta integra (radix nimirum, herba flores, & semen) si mense Maio, gradu Scorpionis primo supra Horizontem nostrum euecto, Luna vero in hemicyclio inferiore degẽte, atq; Sole in Domo septima, octaua vel nona cum Ioue & Venere Geminos peragrante, colligatur: & desiccata atq; minutim concisa, aceto vinaceo acerrimo per dies triginta maceretur: hinc rursus exiccata, & in vasculo probè obturato fornaci figulinæ vel lateritiæ cõmissa, in cineres candidos exuratur: hoc autẽ facto acetũ ãte in maceratione vsurpatum, cineribus illis infundatur, Tũ primo inde lixiuiũ, ex hoc vero (vbi id per Filtrũ quã mundissimè fuerit defecatum, atq; in fictili vitrato excoctum) Sal venustum efficitur: quod carnem vulnerũ & vlcerum putridam sine dolore & periculo extergit, atq; ita purgatione peracta sanationem facilem præstat.

Caput vicesimum quintum.

DE PETROSELINO SOBOLE, QVOD ALIAS PETROSELINVM GERMANICVM ET HORTENSE, ALIAS VERO OLIXATRVM APPELLATVR.

GENVS, PATRIA, NOMEN.

AVTHORES qui de Petroselino satiuo scripsere.

NOMEN. כרפס Πετροσέλινον κηπαῖον. Apium satiuum Serapionis. Petroselinũ hoc Persæ Syriacè ܟܪܒܠ Cerbel Arabes Afsilis nominãt

GENVS, Hipposelinum Sobolis loco statuitur, Oreoselinum Fœminæ, Aestroeoticum maris.

Petroselinum satiuum vnde Arabice Carls dictum?

PLANTAM hanc notitiæ triuialis, & vsus nullibi non gratissimi, ex Veteribus descripsere Theophrastus lib. 2. cap. 5. post hunc Columella lib. 12. cap. 3. & Dioscorides lib. 3. cap. 77. eamq; Πετροσέλινον κηπαῖον siue satiuum aut hortense, appellarunt. An vero eadem sit Apium satiuum, de quo Serapio cap. 280. disserit, aliorum iudicium esto. Quod autem hic animaduertendum venit, Galenus libro 8. meth. Hipposelinũ virium potentia ab Oreoselino superari affirmat. Quæ res cum ita sit, ideo vt Oresolinum quidem loco Fœminæ, Eleoselinum vero siue Aestreoticum (vtpote robore efficaciæ præstantissimum) loco maris: ita hoc, loco Sobolis haud inconsultò collocare videmur. Quemadmodum vero in historia Cumini modo exposita, de nomine Caruia: sic quoq; de appellatione Arabica Karphs & Karphi plantæ præsentis, an ea à Chærephyllo (cuius ab hoc in similitudine diuersitas est admodum parua) mutuatione ad Petroselinum istud transierit, haud immerito ausim suspicari. Sed quãuis me non fugiat: S. Monsterum (Virum peritia linguæ Hebraicæ excellenti instructum) nomen כרפס Carphs Apio tribuere: Tamẽ cũ manifestum sit, Chærephyllon cũ Apio tã quo ad formam quã quo ad vires, cognationem quidem sed tamen genus distinctum habere, Existimo itaq; ei nomen suum proprium (cum insuper Persæ, illud ipsum hoc etiam seculo idiomate linguæ Syriacæ ܟܪܒܠ Cerbel nominent) relinquendum: Petroselino vero huic Arabicum Assilis (quod aliqui Apio palustri tribuendum putarunt) accommodandum. Veruntamen hac in re, nullam cuiquam sentiendi legem præscribam, sed plantã nomẽ Karphs, et (q. ei Dioscori. tribuit) πετροσέλινον κηπαῖον, gerere sinam. Porro, ad reliquas appellationes quod attinet, dicitur hoc Petroselinum Polonis Pietruska, Hispanis Persi̇ie, Italis Perexil, Gallis Persemolo, Vandalis Persilia & Persilie, Bohemis Petrel. Paracelso deniq; Hauspeterlin est appellatum. De patria vero & natalibus eius, cum vbique locorum proueniat, non opus est, certos aliquos regionum tractus enumerare.

Carphs fortè a Chærefolio mutuatum existimatur.

Appellationes plantæ huius, Polonicæ, Hispanicæ, Italicæ, Gallicæ, Vandalicæ, Bohemicæ, & Paracelsi.

PATRIA.

SIGNATVRA GENERALIS.



IMAGVNCVLAM pueri huc integram adduximus, vt partes corporis ipsius tam interiores quam exteriores, cõpendiosius significaremus. Planta enim præsens, cum omnes qui in eo concreuerunt humores viscosos, tophos, & calculos (cuiuscunq; nominis ij fuerint) resoluat et expellat, Nulla itaq; alia conuenientior aut similitudine conformior existere visa est, quam Signatura partium illarum omnium (vt eas corpus mutua cõnexione simul iunctas sustinet) accommodaremus.

FORMA, CONSTELLATIO, ET QVALITAS PETROSELINI SOBOLIS.

FORMA.

PETROSELINVM ergo hoc vulgare, & tam Germaniæ & Italiæ quam regionibus alijs notissimum, folijs primum geminis, ijsq; exilibus, & (exemplo Chærephylli, Spinachiæ & Anisi



nisi) mucronatis emergit. Radicem vero in terrã demittit, satis longam, & interdum διςπιθαμαῖον siue dodrantalem, digitali craßitie, flauescentẽ, odoratam, inq; medio sui medullam siue neruulum lignosum (qui coctura magis durescit: ita, ut quæ eam circũdat carnis pars mollior, velut seuũ ab ellychnio inde separetur) continẽtẽ: Præterea dum cruda est utentibus grauẽ: cocta vero si sit iucundam non solum & gratam, verum etiam valetudini plurimum conferẽtem, ideoq; usu frequentißimam. Caulis eidem extuberat, anno à satu seminis secundo, teres, medullaq; candicante & spongiosa semiplenus: Qui foris virore intenso nitens, & strijs siue lineolis per longitudinem discursantibus conspicuus, ex geniculis siue nodis singulis (quibus frequens interstinguitur) non solum ramulos sibi similes spargit, verum etiam foliola pediculis gracilibus & oblongis porrigit, quæ triplici eaq; profunda diuisura, in tres angulos acutos quemadmodum Chærephylli (nisi quod longiora sunt & minus pallent) exeuntia, ut virore eximio nitent ita etiã quæ radici proximè super incumbunt, læuore nitido ac sereno (qualis bractearũ politarum conspicitur) effulgent: & per se quidem deniq; odorẽ nullum eximium, digitis vero trita blandum, iucundum, & salubrẽ spirant. Flores exigui atq; subtiles existunt: emergunt autem illi è sũmitate caulis & medij & Adnatorum (quibus in umbellam confertã effigie Chærephylli collecti, agminatim insident) exemplo plantarum ferè omnium, sub finem mensis Maij. Quorum foliola tenuia, exeunte Iunio ubi defluxerint, Natura dehinc semina huius generis plãtæ propria (minuta scilicet, atq; ut grana mali Punici striata) substituit. Ea sero admodum, sed tamen deniq; sub finem mensis Augusti, subcinericea & hirsuta reddita maturitatẽ assequuntur: atq; tum primum decerpta, in usum reponũtur. QVALITATIS SVÆ, RADIX quidẽ Soli acceptas refert partes septem, Venereæ duas; Lunaris tres: ideoq; conflata apparet, ex Sulphuris partibus sesquiseptem, Salis duabus cum dimidia, Mercurij tribus. Vnde Subtilitatibus quæ inde educuntur, cum caliditate mediocri, acredo penetrans, & facultas fortiter expellens communicatur. Herba è Sole possidet partes sex, è Venere tres, è Luna totidem. Seminis acredo maior est, & humiditas minor. A Sole itaq; qualitatis suæ mutuatur partes sex cum quartis tribus, à Venere partes sesquiquatuor, à

Herba.

Flores.

Radix.

Semina.

QVALITAS
Radix habet.
☉ 7, ♀ 2, ☽ 3 part.
Vnde temperamentum constat.
Sul. 6 1/2, Sal. 2 1/2, Mer. 3 pa.
Huius natura vero calfaciens penetrãs, expell.
Herba.
☉ 6, ♀ 3, ☽ 3 part.
Semen.
☉ 6 3/4, ♀ 3 1/2, ☽ 1 3/4 part.

MODVS DESTILLANDI.

GENERA Petroselini tria ista (& cum his plantarum aliarum simili qualitate præditarum, spiritus cõstant, συμπαθείᾳ siue natura conuenientia; & familiaritate quadam singulari spiritus alios prosequente: siue ut apertius loquar, quam primum corpus fuerit ingressus, in omnes partes vim suam quam celerrime effundente, atq; ad morbum profligandum arma & efficaciam expromente. Ac ex omni Subtilitatum aliarum numero, vix aliquam reperias, quæ tanta celeritate morbum adoriatur: eumq; nõ solum oppugnare, verum etiam expugnare & subigere ausit. Nam vel radix, herba, & Semen simpliciter si sumantur, vix ubi per gulam descẽderint, sensu præsentaneo confestim percipiuntur (quod tamen ipsa Subtilitas, quippe quam iam Ventriculus, ut ita dicam, ignis percoxit & digeßit, longe celerius præstat, atq; adeo etiam potentius) specimen efficaciæ & facultatum suarum in corpus moliri. Quapropter cum omne quod facultate tam penetrante præstat, neceßario sit non solum tenuium partium, verum etiam potentiæ efficacis, Subtilitates ergo ex Petroselinis istis tribus, ita ut spiritus in ascensu decussatim siue χιαζόμενοι in sese coeant & concurrant, educuntur: Ratione scilicet & via ea ipsa, qua Methodum extractionis earum artificialem, Alchimia θεωρία quidem siue contemplatiua excogitauit, Practica vero usu consumauit: Vel potius (ut rem illustrius explicem) quali motu in homine, Appetitus & Cogitatio cum Volũtate conspirant. Nam quemadmodum, Vbi hominem Cupiditas quædam alium inuadendi inceßit, Ibi tum Vis appetens ex corde in cerebrũ ad Partem rationalem vibratur: Vbi quicquid Ratio constituerit, id Voluntate impellente Potentia Locomotiua siue effectrix, non Appetens exequitur: conatumq; consilij in actum deducit. Ita etiam hic ex Ventriculis qui locum Cucurbitarum gerunt, vapores craßiores in Capitula (ceu Cupiditas à corde ad cerebrum) eleuantur: inq; horum cauernulas (cum formam rotundam obtineant) dum colliguntur, omne quicquid essentia tenui & Spiritali præditum est, illud à terrestri & impuro secedens (non aliter ac Ratio recta bona à malis secernit) per brachia sursum tendentia in Alembicum effertur: quod vero ad naturam terrestrem propius accedit, per brachia deorsum spectantia, in ventrem ad feces (quasi matrem, quippe à qua ante prodijt & genitum est) recurrit: atq; isthic non solum dißipatur, verum etiam cum ijsdem miscetur: hincq; secundum & tertium etiam (vel toties, donec tenuitatis ratione ascensioni euaserit idoneum) calore ignis depuratur, & à fecibus terrestribus tandem secernitur: Sicq; tandem per rostrum Alembici in Receptorium destillans, in usum excipitur.

CONSTELLATIO. Radix quando fodienda? Herba quando metenda? Semen quando carpendum. PRODVCTa Clissus. Oleaga. Sal.

Luna vnam cum quartis tribus. RADIX *Foditur circa diē Mensis Maij decimū, Sole in Tauro, Luna in gradu Signi eiusdē, secundo, vicesimo vel vicesimo octauo, in mansione secūda, tertia vel 4. existēte. Herba metitur circa diē mēsis Iulij decimū quintū, dextro Orionis genu (q̄ natura Venerea præditum est) in* δωδεκατημορίῳ *Tauri oriēte, et Sole in prima Leonis decade, Luna vero in Libra siue Tauro versante, & floribus deniq; ad huc locū suum in caule tuentibus. Semen carpitur mense Septēbri, Sole Libram & Luna Taurum ingressa.* PRODVCTA *ex Petroselino hoc, quæ ex priori eadē sunt, Cliss⁹ nimirū, Sal in vsu mite admodum & iucundum, atq; Oleago cum acriuscula, tum spißior atq; adeo turbidior.*

ἘΝΕΡΓΕΊΑ. EFFICACIA, ATQVE VSVS PETROSELINI Sobolis, doctrina Paracelsica, animalis, substantialis, atque elementalis, in membris corporis puerilis interioribus.

CLISSVS. Vsus Clissi intra corpus. Ad { Calculos, Podagrā, Ischiam. Empye. Venena. Vis heb. Catharr. } Aegineta lib. 4. c. 55. Ἀγκύλη. Ἀγκύλωσις

Clissus plantæ huius, *humori radicali totius corporis, ex caloris defectu nimio vel concreto, siue (vt ita dicam) congelato, proprius & familiaris habetur. Rectè itaq; non solum à Paracelso, verum etiā Authoribus alijs pluribus, ad humores viscosos (qui ex intemperie quadam, non tam in renibus & vesica, quam inter iuncturas siue commissuras articulorum, & quæ his adiacent partes neruosas, in duritiem tophaceam concrescunt) discutiendos & euacuandos commendatur. Podagricos idem & Ischiadicos, siue forinsec⁹ siue intrinsecus adhibeatur, iuuat: Si enim quotidie partim pondere drachmæ ventre ieiuno sumatur, partim in loco calido, coxendicibus, manibus, & pedibus inungatur, crassum illum humorem, siue (vt nos nominamus) tartaricam viscositatem, quæ redundantiæ cuiusdam vitio, ex humore pituitoso & bilioso mixta eo irruit, dissoluit & profligat. Eodem modo calculos renū & vesicæ frangit, fractosq; eijcit. Empyicis quoq; siue ex Absceßu in cauitatib⁹ pectoris ena to purulenta excreantibus, efficaciter auxiliatur: si quotidiè pondere drachmæ cū ter hauriatur, tum pectori (vtpote parti affectæ) illinatur. Insignem præterea ad malignitatem venenorum obtundendā vsū obtinet: Ac pondere deniq; drachmæ semis ex vino heleite quotidie si sumatur, spirit⁹ visiuos reficit, cerebrūq; à Catharris viscosis & obstructionibus asserit.*

Ἀκροχόρδονες quid? Empyci qui? SAL. VSVS Salis intra corpus. Ad { Calculos. Stomaca. Podagrā. Chiragrā. Ischiam. }

CERVISIA ADVSTA.

CVM hordeum post macerationem & filamentorum tenuium emißionem, in craticula iustò vel longius vel intensius torretur, liquor qui inde colatur vel transfunditur, ceruisiā efficit ex flauo rubentē & fortē quidē, Sed caput tentantem & valetudini valde noxiam. Calculos enim generat, & Catharros plurimos excitat. Ideoq; vsus Ceruisiarum eiusmodi, diligenter est cauendus & fugiendus.

OLEVM. VSVS Olei intra corpus. Ad { Ἀγκύ. Lithiasin. Ἀκρο. Flaintc. }

Oleum, *humori radicali totius corporis, bilioso quodam humore, & acri amaritie atq; flatuositate infecto, dicatur. Pueris enim, quibus condyli siue vertebræ ceruicis & spinæ dorsi, articuliq; tam manuum quam pedum & reliquorum membrorum, ex copioso humorum malignorum atq; adeo salsorum infarctu, nimia quadam tensione detinentur contracti (quod malum, vt Paulus Aegineta libro. 4. capite. 55. docet,* Ἀγκύλη *&* Ἀγκύλωσις *dicitur) vtiliter illud ipsum adhibetur, si quotidie ter partim pondere drachmæ semis (idq; per triduum) detur bibendum, partim regioni affectæ ad ignem illinatur. Eadem insuper vi pollet qua Clissus, sed efficaciæ fortitudine minore: vnde pueris tenerioribus, ad Affectus cōmemoratos quoslibet, præsertim vero ad calculos, conuenientißimè exhibetur: quodque virtutibus reliquis omnibus ei priuatim accedit, cum potu tum illitu, etiam* Ἀκροχόρδονας *(qui genus sunt Verrucarum dolentium) tollit: flatus intestinorum per inferna exigit, & loco deniq; olei communis (cum vapores et humores viscosos soluat, attrahat, & educat) Clysteribus siue Enematis nō sine profectu vtentium miscetur.* Sal plātæ huius, *crassamentis humorum, tam in duritiem tophaceam concretibus quā mollibus et liquabilib⁹ adhuc, destinatur. Ex vino itaq; aßiduè si sumatur, calculum vt vesicæ ita & renum, vsu ceruisiæ immodica coctura adustæ, non solum augeri, sed & generari prohibet. Idem ex vino ori collutū, præsentaneum est ad Stomacacē Auxiliū: atq; Podagra deniquè, Chiragra, & Ischia affectis magnificè opitulatur. Tartarū enim & viscositates grossas, cum incidit tum expellit: ita, vt morbo hoc affectis, arenulas quasdam albicantes & seminum milij coctorum similimas, per cutem digitorum & pedum, ipse aliquando viderim expulsas.*

NATVRA, PROPRIETAS, ATQVE VSVS PETROSELINI SObolis, doctrina Paracelsica, corporalis, materialis, & complexionalis, in membris corporis puerilis exterioribus.

Clissus cum Oleo, Pueris circa vmbilicum manu tepente inunctus, tormina ventris discutit, & sedat. Oleum, Anthraci ipsa inuasionis hora si illinatur, certo experimento cognitū est, id cute loci affecti decoriata, cum leuationem à malo isto præsentaneam, tum securitatem certam quoq; in posterum præstare. Eodem modo adhibitum, ligamenta & neruos induratos emollit. Spinæ dorsi & regioni Ossis sacri inunctum, Nephriticos subleuat, doloresq; mitigat. Per nares attractum, ὀζαίνας siue Abscessus fætentes narium curat. Ictibus & morsibus virulentis cum Clisso illitum (inspersione Salis in plagam sequēte) incolumitatem affert. Similiter ῥαγάδας siue fissuras Partium à frigore profectas sanat. Oculis instillatum, maculas eorundem rubentes (quas aliqui Sebel vocitant) profligat. Arterijs deniq; & venis Temporū, nec non circa os stomachi illitum, anima deficientes reuocare, potenterq; reficere perhibetur.

CLISSI ET Olei vsus extra corpus.
Ad { Tormina. Carbun. Liga. & ner. indu. Nephriti. ὀζαινα. Vul. ven. Rhagad. Sebel. Lypothi.

ἐνεργεία, EFFICACIA, ATQVE VSVS PETROSELINI GERmanici, doctrina Philosophiæ veteris, animalis, substantialis, atque elementalis, in membris corporis humani interioribus.

Planta hæc, à Veteribus in tertio ordine calefacientium & secundo siccantium reponitur. Aqua eius stillatitia, quotidiè pondere duarum vnciarum, vel etiam sesquitrium pota (idipsum per dies quadraginta frequentando) traditur Calculos renum & vesicæ expellere, vesicam expurgare, epar languens reficere, stomachum exhilarare, atq; appetitum prostratum excitare. Eadem efficaciæ potentia perhibentur valere herba & radix, intra corpus si sumantur: atq; cum semine, insuper flatus ventris discutere, menses promouere, tumores stomachi discutere, eundemq; ab humoribus malignis exonerare, nec non & virulentiam tam morsuum venenatorum, quam venenorū intra corpus sumptorum obtundere, & innoxiam efficere.

SCHOLæ philosophorum veteris de qualitate & virtutibus Petroselini satiui doctrina.
INTRA CORPVS.
Ad { Lithias. Epatic. Stomach. ἀνορέ. Flat. vent. Mēs. ob. Tum. sto. Venena.

NATVRA, PROPRIETAS, ATQVE VSVS PETROSELINI Germanici, doctrina Philosophiæ veteris, corporalis, materialis, & complexionalis, in membris corporis humani exterioribus.

Succus ex radicibus expressis oculis instillatus, ad visum caligantem cōmendatur. Aqua stillatitia locis pilosis illita, crinium defluuium efficere, cutemq; depilem & caluam relinquere affirmant. Radix odorata, cerebrum & memoriam labilem confirmat. Succus herbæ in deligaturam adhibitus, ictus venenatos curat. Vermiculi qui radici innascuntur, triti & applicati, tineas capillorum, fugant. Aqua cum succo illita, maculas & næuos extergit.

AD PEDICVLOS.

FÆDA illa animalia, quæ loca pilosa inuadere gaudent, & pluuiarum tempestatumq; prænuncij existunt (pediculi scilicet) illitu succi ex hac Radice, non solum non profligantur, verum potius inde augentur: incremento tam fæcundo, vt ex denis vel noctis vnius spacio, infinitos generari contingat. Quod à me hoc loco refertur, non quod quenquam in contumelias aliorum instruere cupiam, verum potius vt vim radicis huius occultam patefaciam.

Vsus Petroselini satiui extra corpus.
Ad { Visū: cali. Pilos tol. Cereb. & mem. de. Ict. ven. Tin. capi. Macul.

NATVRALIS INCLINATIO, ATQVE VSVS PETROSELINI Germanici, doctrina Magiæ veteris & recentis, spiritalis, cœlestis, & miraculosa, ex prioribus omnibus exoriens, & effluens, in membris corporis humani interioribus & exterioribus.

Quod Petroselini genera ista, ad Apoplexiam faciant non solum γενομένην siue factam, verum etiam eandem prohibeant γιγνομένην siue imminentē, multis iam sæculis ante, docuit sane diligenter Oribasius senior, Medicus authoritatis & eruditionis excellentis. Cuius descriptionem in Codice admodum antiquo exaratam, Medico cuidam non omnino rudi, sed κενοδοξοτέρῳ & ἀγεωμετρήτῳ cum aliquādo monstrasse, Eā ille postea, ob suspitionem superstitionis (at ego ob αὐθαδείαν & δοξοσοφίαν existimo) se aspernatum est confessus. Sunt autem verba Oribasij, vt ea ex versione Germanica Doctissimi Viri Philippi Bechij, vtcunq; latina fecimus (cum Græcum exemplar non esset in promptu) hæc ferè. Radix Chærephylli petræi (non illius quidem, cuius semina oblonga sunt & acuminata, sed quod σέλινον nuncupatur, vsusq; vulgatissimi est) cum tenello & purpurascente Herbæ pubescentis germine, altitudine vix bicunciali (& similitudine lanuginis, quæ in facie tenera hirsutie per cutem se profert) è complexu terræ protuberat, Solq; in Gradib⁹ Arietis vltimis tribus, & Iupiter

VIS MAGIca Petroselini satiui ab Oribasio tradita.
Petroselinum ad Apoplexiam quando fodiendum?
Κενοδοξία, αὐθαδεία & δοξοσοφία quæ vtilia sunt aspernatur.

piter cum Luna in Sagittario existit, si fodiatur: & vbi probè exiccata fuerit, Luna decrescente in pocula suspensa, Eadem crescente bibatur, præsentissimum est & certissimum aduersus Apoplexiam & Paralysin προφυλάκτικον. Hæc Oribasius.

Ad Melancholiam Hypochondriacam. Ad alba menstruum profluuia.

Quo modo adhibita, corpori insuper quoque aduersus Melancholiam hypochondriacam (morbum certè expugnatu difficilem, & ex mordicatione stomachi sese prodentem) securitatem præstat.

Radix quando fodienda contra calculos?

Porro radix hæc eadem foditur, Venere in Tauro & Marte in Ariete existente: ex eadēq; minutim concisa & cū dimidio Terebinthinæ mixta, primo Aqua destillatur, tandēq; Olcum nitoris Cristallini. Cuius quarta & vicesima quaq; hora guttæ triginta, ex Aquæ Ligulis tribus ventre ieiuno si bibantur, Calculos potenter rumpit: & eosdem vna cum vrina mirifica efficacia expellit. Si vero sumatur pondere drachmæ semis, ex Aquæ eiusdē stillatitiæ Ligulis sex, pedibus ante sumptionem per quadrantem horæ in Encathismate calente vsq; ad genua mersis, et corpore tandem ad quietē composito, Alborū profluuium (purgatione illa menstrua ad mediocritatem & habitum naturalem reuocata) emendat: atq; Matrici refrigeratæ calorem deperditum restituit.

♀ in ♉ ♂ in ♈

☊ ☋ in ♏

Thurib. orient.

OLEVM κρυσταλλοειδές.



OLEVM hoc paraturi, radicem cum Terebinthina (vt dictum) concisam & permixtam in Fictile inijciant: & Colloxū Alembico imposito, primo igne lento eoq; exiguo Destillationē instituant. Hoc facto, cum phlegmate egreditur Oleum, candore pellucido Crystalli æmulum: post per Separatorium siue infundibulum N. segregandum. Olei vero egredientis reliquum (quam primum id colore albo in luteū mutari inceperit) seorsim excipi debet, atq; in vnguēta solūmodo & Emplastra asseruari: in vsum autem intraneum (cum acredine præditum sit uirulenta & corrosiua) diligenti cautione adhibita, nequaquam admitti.

CAVTELA.

Cauendum est: non solum ne specierum aliqua Petroselini fodiatur, Draconis vel Capite vel Cauda in Scorpione existente, siue Thuribulo oriēte: Verū etiam, quæ ætate annum tertium superauerit, in cibos vt ne admittatur.

Caput vigesimum sextum.

DE CHÆREPHYLLO MARE, QVOD QVIBVSDAM PETROSELINVM AGRESTE, ALIAS VERO CAVCALIS APPELLATVR.

GENVS, PATRIA, NOMEN.

Etymologia vocabuli Chærephyllon dubia est. Schepiphonchets. Schlangenpfeil κερασηβολ. Quæ hic de Etymologia afferuntur, coniecturæ sunt solummodo inuestigationis diligentis non Decreta ἀξιωμάτι. Demonstrationum.

De prima appellationis Chærephylli (sicut & aliarum plantarum) origine, certi aut solidi quod affirmetur (quanquam Multi id facere tentarint) nihil occurrit. Quod vero in historia Cuminorum præcedenti, appellationem Caruia, à Chærephyllo forte mutuatam, & Cumino accommodatam sumus suspicati, Id quemadmodum alia plura, στοχασικῶς potius siue coniectura (quod neq; illi aliter faciunt quibus hæc planta prò Caucalide Dioscoridis, quæ vulgo est Pimpinella hirsuta siue Pastinaca syluestris, habetur) saltem vt hac quoq; in parte diligentia nostra probaretur protulimus: quam vt pro veritatis (argumētis probabilibus exploratæ) decreto recipi velimus, vel ad amplectendā opinionis huiusmodi sententiam, quenquam cogere, vel pertrahere cupiamus. Porro (vt rem ipsam aggrediamur) constat apud Veteres, Plantam quandam efficacia contra venena commendatam extitisse, appellatione linguæ Hebraicæ צִפְעוֹנִי Schephiphonchets, quā Græca Κερασήβολος (id est Schlangenpfeil) interpretamur. Hebraicum enim vocabulum Schephiphon, significatione Græcum κεράσης repræsentat: Quod appellatio est certi generis Serpentum (quibus, vt Plin. libro. 8. cap. 23. tradit, instar Arietum quadrigemina cornicula corpore eminent) & ijsdem imposita ἀπο τῶν κεράτων: quanquam eadem, ab eodem Plinio (libro. 16. capito. 41.) etiam vermibus quibusdam, in stirpibus arborum genitis tribuatur: de quo in sequentibus suo loco docebitur. Quod si itaq; planta præsens, Schepiphonchets veterum fuerit, vt descriptio eius optime illi quadrans arguit, ipseq; ego (quicquid Plinius libro 22. cap. 22. de herba Caucalide Fœniculi simili dicat) mihi persuadeo, Tum sane à dictionibus Κεράσης & Βέλος (parua earundem, quæ sæpe vsu venire solet, mutilatione) Germanicum Körbelen quasi Κερασήβολον, id est Schlangenpfeil, compositum videri potest. Idq; non solum ob plantæ ipsius in ne-

Κεράσης genus serpentum & uermium apud Plinium. Germa. Körbel deducitur ex Hebraico et fit quasi κερασήβολ. Ratio etymologiæ à forma & qualitate Plantæ

in necandis Serpentibus efficaciam, verũ etiam formam seminum: quod ea scilicet acuminata (licet Huius à forma oblonga, magis quã specierum duarum sequentiũ recedant) non secus ac cornicula κεράτων, bina inuicem opponantur, atq; vtplurimum quadrigemina ex vno pediculo extent. Dicta autem est hæc eadẽ Plãta quibusdam et Sinon: Paracelso Karreiah (forte à dictionibus ריאה Reiah id est pulmo, & חרח Charach id est cura: ut dicatur qua si σωσιπλεύμων vel Lungensorg, cũ pulmonibus obstructis aut læsis amicissima sit) Vandalis Sywassorepenie, Italis Caucalides. Nascitur vulgo in vallibus humidis, & saltibus montium desertis atq; aquosis. Vbere vero eius prouentu excellunt, Hetruria, Valesia, Tractus ad Athesin & Lycum fluuios, nec non Algoia qua sura amne alluitur, & loca Germaniæ pleraq; alia. Omniũ copiosissima tamẽ reperitur, in vallib⁹ montis Pieri in Thessalia.

NOMEN. Sinon. Para. cel. Karreiah. Lungensorg. Σωσιπλεύ. Syuuassoropenie. Caucalides.

PATRIA. Hetruria. Valesia, Vall. Ath. &c.

SIGNATVRA GENERALIS.



PLANTA hæc, venas omnes pulmonum, deorsum in corpus virile sparsas, signat: Quippe qua (vt iam experientia multiplici constat) sympathia & amicitia quadam singulari, his partibus alludat: Ideoq; spiritui vitali sanguinis calidioris, & perpetuis augmentis crescentis, vitamq; fouentis, non sine causa sit dicata. Veruntamen teneatur: Signaturam istam, qua ex pulmonibus in partes corporis non quidem supernas sed infernas feruntur, venas (spiritumq; vitalem, & sanguinem in his vectum) solummodo spectare.

FORMA, CONSTELLATIO, ET QVALITAS CHÆREPHYLLI MARIS.



QVOD plantæ isti nomen Petroselinum agreste inditum fuit, causam forte præbuit vel foliorum habitus, quorum quædam (maxime autem ea, quæ radici proxima sunt) formam Petroselini, non tamen odorem æmulantur: vel (quod magis est verisimile) virtus eius, qua in calculis cum frangendis tum eijciendis, plurimum pollet. Sed vtcunq; se res habeat, Quæ nos Petroselini genera agnoscimus, ea omnia in præcedentibus iam descripsimus, Ideoq; suo cuiq; de Petroselinis & Pastinacis erraticis iudicio relicto, descriptionem Chærephylli aggredimur: Cuius herba, primo, duplici foliorum forma constat. Quæ enim partem caulis inferiorem (qua is proximè è radice extat) vestiunt, Petroselino, vel (sicut Dioscorides lib. 2. cap. 169. inquit) Apio quod aliqui Petroselinum faciunt, similitudine respondent: quæ vero superiorem stipant, Chamæmeli, siue (si rem significantius exprimere velimus) Anethi potius ferè imitantur. Vnde Plinius, quod Caucalida folia Fœniculi habere docuit, non satis æquo iure, à quibusdam exagitatus fuit. Sed quid quæso hoc sæculo facilius est factu, quam Labores aliorum habere contemptui, cum tamen nihil sit difficilius, quam res vtiles proprio ingenij acumine inuenire, eq; tenebris in lucem eruere? Non solum enim Plinius, verum etiam Theophrastus ille antiquus, cumq; his Dioscorides & alij, sæpe plantã quodã tempore descripserunt, quæ vel mensibus duobus elapsis (cũ terra nascẽtia inter assidua incrementa plurimũ immutentur) nõ solũ faciem priorem exuit, verum etiam ipsis Authoribus, descriptionem ante certam, dubiam efficit. Cæterũ, Radix ei⁹ parua est, breuis, fibrosa, candida, duriuscula, quodammodo lignosa, & odorem (si mundiusculè abluta, per dies duos vel tres aëri exposita fuerit) longè iucundiorem & gratiorem, quam in ipsa fossione spirans. Caulis quodammodo eum, quem Pastinacæ educant refert: nisi quod humilior est, & altitudine dodrantem cum semisse raro superat: neq; etiam folijs tam confertim sylvescit. Folia quæ infimam caulis regionem tenent, ea (vt supra est commemoratum) effigiem Petroselini (nisi quod virore illo nitido carent) propemodum exhibent: quæ superiorem, imaginem Anethi (excepto colore qui viridior est, nec in luteum elanguescit) præ se ferunt. Flores emergunt mense Iunio, ijdemq; candicantes fastigiũ caulis sui, vmbella densa

Aliena carpere facilius, quam suo Marte quid vtile inuenire.

Ætas in habitu plantam plurimum immutat: & sæpe descriptionem & notitiam eius confundit.

Radicis forma.

Cur hæc Planta dicta sit Petroselinum agreste.

Caulis.

FORMA. Herba.

Flores.

la densa exornant: folia eorum exilia sunt et tenuia, citoq; defluunt.

Semina.

Horum in locum succedunt semina, quã Amios (quanquam id aliqui hanc plantam esse voluerint) aliquanto & grandiora & longiora: Quæ mense Iulio purpurascẽtia, post vero colore in nigrũ vergentia, mense tandem Augusto integrè absoluũtur. Sapor iisdẽ mest iucundus, sed tamen sub acris, & dentibus si terantur amaricans, virtus vero efficacia remissior, & minus fortis aut vehemens.

CONSTEL. Radix quando fodienda? D. Sep. {20. 24. 28, ♂ in ♋ ☽ in {♈ 8.} {4 17 25} m 27.28.1.

QVALITAS Radix habet: ☉ 4. ♂ 4. ☽ 4 par. Herba. ☉ 4. ½ ♂ 5. ½ ☽ 4 part, Flores, semina. ☉ 4 ¼ ♂ 4. ☽ 3 ¾ par. Temperament. Sulp. 4. Sal. 4. Mer. 4. par.

RADICI virium suarum qualitates, Sol, Mars & Luna, æquali proportione (partibus quaternis scilicet) immiscent. In herba vero sibi vendicat, Sol quidem partes sesquiquinq; Mars tres cum dimidia, Luna quatuor. Flores & semina, cum eorum virtus inter reliquas plantæ partes sit fortissima, imperium Solare tenet partibus quatuor cum vna quarta, Martiale itidem quatuor, Lunare tribus cum totidem quartis. Temperamentum itaq; seminis maximè constituitur, Sulphuris, Salis, & Mercurij partibus quaternis: exq; harum in vnum confluentium mixtura, plantæ huic Natura discutiens, rarefaciẽs, & expellens est collata.

Herba quando metenda? Mens. Maio, ☉ in ♉. ☽ in ♋ vel ♈, mans. 6. 8. 29. Natura, discutiens, rarefaciens, expellens.

PRODVCTa Διαφορητικον. Oleum, & Sal.

QVÆ VERO Solerti Segregationis industria inde producuntur, Ea sunt: Medicamenti genus quoddam, quod nobis quidem Hebraicè גזר Gezer Græcè vero Διαφορητικον siue Discussorium nuncupandũ est visum, Oleũque, et Sal facultate resoluente et expellente præditum.

Semen quando colligendum? Iunij D. 26. 28. 29. ☉ in ♋ ☽ in ♂ ☽ in {♑ 8.} {4 14 24} m. 20. 21. 22.

RADIX, cum ante maturitatem quidem seminis (quod tempestiuè admodum, & ferè inter aliarum plantarum semina primo perficitur) nec ætatem nec vires vsui aptas habeat, post maturitatem vero & vindemiam eiusdẽ, quemadmodum mulier partu nimium exhausta langueat, Fodienda itaq; est tempore matutino, Sole nondum exorto: & quidem cum post fœturam sese recolligere, & viribus nouis augeri incipit: circa diẽ Septẽbris sci. vicesimũ, vicesimumquartũ, et vicesimumoctauum: Marte in Cancro, Luna vero in gradu Arietis, vel quarto & Mansione vicesima septima, vel decimoseptimo & Mansione vicesima octaua, vel vicesimo octauo & Mansione prima existente: Hincq; aëri exposita, Sole & pluuijs vitatis, lentiusculè siccanda. Herba, ineunte mẽse Maio (dum scilicet Sol adhuc Taurum, Luna vero vel Cãcrũ vel Arietem in Mansione sexta, octaua & vicesima septima peragrat) diluculo, et cœlo sereno nec humido, metitur. Semẽ carpendũ est, cũ colore purpurascente aliquatenus deposito nigrescere incipit, viribusq; maximè viget, q. (vt antea dictũ) ferè circa diem mensis Iulij vicesimũ sextũ, vicesimũ octauum et vltimũ (pro vt conditio loci, et Soli ingenium, Solisq; vicinitas id tulerit) contingit: Sole nimirum in Cancro existente, Luna vero Oppositioni imminẽte, & in gradu Capricorni vel quarto & Mansione vicesima, vel decimo quarto & Mansione vicesima prima, vel vicesimo quarto & Mansione vicesima secunda commorante.

GEZER siue Διαφορητικον.



MEDICAMENTVM ex hac planta productum, quod in omnibus (quæ præter naturæ solito modo agentis, cursumq; suum tuentis seriem, in corpore humano gignuntur) collectionibus, coagulationibus, & indurationibus humorum callosis, vtpote Schirris, ganglijs, poris, tartaro, calculis, tophis, viscositatibus grossis, sanguine grumoso, Verrucis, Clauis, atq; id genus Vitijs alijs resoluendis, rarefaciendis, & discutiendis, efficacia potenti polleat, Hebraice גזר Gezer, atq; ex hoc græce Διαφορητικον (id est Dissipatorium vel Discussorium) est appellatum. Methodus autem eius conficiendi, est hæc ferè. Semen illud plantæ corniculatum & oblongum, quamprimum colore viridi in flauescentem mutato purpurascere incipit, decerptum, in succum ex herba & radice expressum conijcitur (oportet autem Luna decrescente hæc vt fiant) vasculoq; optimè operto nec concusso aut agitato, per dies nouem maceratur. Tempore hoc elapso, vasculum recluditur: & cutis cana atq; mucilaginosa (quam humor contentus situ contraxit) spathula leniter detrahitur, ac vino albo generoso & forti committitur. Hinc vasculum, vt ante & probe tectum & immotum, denuo per dies nouem seponitur. Quo facto, cutis alia (idq; cum actio ista tempori æstatis calidissimo, vt pote mensi Iunio, & Iulio quoq; ineunti, ob colorem seminis iam in purpurascentem transire incipientem accomodatissima sit, perfacile) generatur, priori in vinum addenda. Humore omni hoc modo tandem exhausto, etiam semen iam putrefactum & situ acquisito turgens, mucilagini iam collectæ aggregatur, cumq; eadem iterum per dies triginta maceratur. Post



hæc, omnia in Cucurbitam B. simul conduntur, atq; igne lento & æquabili (qui a tribus lychnis, & magnitudine & distãtia æqualis C, in fornace A B, huic negocio ita cõparata, vt nullũ aeri externo, præterquam per ventile inferius, ingressum præbeat, sit accensus) materia essentia subtilior, per Alembicum A, in receptorium C maiusculum traducitur: ac destillatione talibis repetita, Exceptisq; super fæces totidem vicibus refusis, tertium per Cucurbitam ante nullis vsibus adhibitam rectificatur. atq; inde diligenter recondita seruatur, quocũq; tempore in vsum sumenda.

ἐνεργεία, EFFICACIA, ATQVE VSVS CHÆREPHYLLI MARIS, doctrina Paracelsica, animalis, substantialis, atque elementalis, in membris corporis virilis interioribus.

DIAPHOreticon. Vsus Diaphoretici intra corpus. Ad {Mo Gal. Tartarum Hydroce.

Diaphoreticon (vt modo etiam in Signatura docuimus) venis solummodo pulmonis (quæ inferiores corporis virilis partes, propaginibus suis perreptant) & spiritui vitali in his circumuolitanti, proprium dicatur. Pondere itaq; drachmæ, cum Sale & Oleo Plãtæ huius, atq; Essentia radicis Smilacis asperæ, siue (vt alij vocant) Zarzæ Parillæ, singulis pari põdere admixtis, si sumatur: morbo Gallico

correptos, atq; ex toto infectos (sudore & vrina, alijsq; vaporibus malignis è sanguine prouocatis) purgat: & partes à lue vindicatas restituit, inq; habitum pristinū reducit. Idē pondere drachmæ semis ex vino, Luna decrescente si sumatur, humores viscosos siue Tartarum, partibus corporis quibuscunq; (maximè vero ijs quæ vmbilico substernuntur) inductum, vi sua (qua plurimum potest) discutiente & potenter expellente profligat: vrinam & sudores mouet: humoresq; tenues quidem & aquosos digerit, concoquit & exiccat, crassos vero, lentos, & viscosos dissoluit, attenuat & expellit. Quam ob causam, à Paracelso haud temere est consultum: Medicamentum hoc, aduersus Collectiones quasuis humorū aquosorum (quæ Græcis ὑδροκέφαλα dicuntur: & ab humore pituitoso & fæculento, de sententia Galeni quidem in definitionibus Medicis, atq; post hunc Aetij lib. 6. cap. 1. in certis partibus capitis, Ipsius Paracelsi vero, nō tam circa venas pulmonum quam splenis & renū, existunt) singulo vespere, peracta cœna, & tempore decubitus appetente, pondere Scrupuli cum portione pari vini sublimati, esse sumendū. Oleum seminis, *venis pulmonum totius corporis virilis, quæ Septo transuerso siue Diaphragmati subijciuntur (præsertim quatenus hæ cognationis aliquid cum splene habuerint) destinatur. Ventre ergo ieiuno, et numero guttarū triginta si sumatur, egregiam aduersus humores viscosos, virtutis suæ discussoriæ & expulsoriæ specimen exhibet: maximè vero in ijs corporibus, quæ sanguine, adusto, crasso, nigro, & bilioso abundant. Numero vero guttarū duodecim cū drachma Aquæ Macis vesperi haustū, Virū ardētiore congressꝰ Venerei conflictu fractū, atq; impotēter torpentē, somno placido cōciliato & viribꝰ instauratis, alacrem vegetūq; in prælia reuocat. Porro, vt omnes humores superfluos et præternaturales, Idē vel digerit vel expellit: Ita et semen genitale, ob partium intemperiem frigidam, vel alias causas inuitis profluens (quod malum γονόῤῥοια vocatur) coercet. Serpentes quoq;, Araneos, Scorpiones, Bufones, et animalia venenata alia, exhibitum interficit: & venenis quoq;, quæ ab his Animalibꝰ proficiscuntur, aduersatur: Ita, vt licet hausta fuerint, ea vim suam lethiferam tamen in corpus exercere, aut noxam inferre ullo modo, non sinat.*

Gonorrhea quid & vnde?

SAL.
VSVS SALIS intra corpus.
Ad { Μυξαν artic. Gangræ. Infl. diap. Absc. pu. Phthisin. Asthma.

Sal plantæ totius, *vsum habet (quemadmodum Diaphoreticon & Oleum) venis, à pulmonibus in partem corporis inferiorem propagatis, maxime autē affinitate quadā cū renibus iunctis, & deniq; (qui in his continetur) humori omni pituitoso & phlegmatico, destinatum. Frequenter enim in cibis siue aqua Cinamomi sumptum, humorē illum phlegmaticum, qui Hippocrati Myxa dicitur, & (Galeno ipso in Aphorismis Hippocratis, Commento sexto, tradente) in articulis coaceruatus, ligamenta dearticulationis madefacta laxat, tandem resoluit. Dolorem quoq; & feruorem Gangrænarum, quæ à Salibus (vt Paracelsico more loquamur) salsis, sed tamen cum dulcedine quodam coniunctis, in membris inferioribus cuniculos occultos molientes, nec dum maturatæ, absq; vlla continui diuisione, solo rubore & perpetuo feruoris acutissimi cruciatu, malignitatem suam produnt, illud ipsum compescit, malumq; inualescere aut latius serpere prohibet: si in Oleo Vitrioli dissolutum, & post rursus coagulatum, pondere Scrupuli ex crusta panis, primū leuiter assata post vino macerata, quotidiè sub horā decubitus deuoretur. Pari ratione (si simul & reliqua diligentis Curæ adminicula prudenter adhibeantur) in sanandis affectibus omnibus dolorificis, qui partes Diaphragmati subditas, vnitatis solutione & fluxionibus cum inflammatione inuadunt, operam egregiam nauat. Leniter enim calefacit, humores viscosos lateribus ventriculi impactos resoluit, splenem ab humore superfluo exonerat, Catharros profligat, sanguinem instaurat, Tartarū propulsat, & dolores mitigat. Cum Diaphoretico deniq; & Oleo (æquali pondere admixtis) sumptū, pulmones Apostemate et putredine vitiatos sanat: Ideoq; Phthisi & Asthmati profligando, vires possidet nequaquam inefficaces.*

PARACELSI testimonium de Diaphoretico.

Ὑδροκέφα. quid Galeno, Aetio, & Paracelso?

Gangrænæ vnde originem sumant, doctrina Paracelsi.

OLEVM.
Vsus Olei intra corpus.
Ad { Pitui. len. Ven. imp. Γονοῤῥ. Ani. ven. occid.

NATVRA, PROPRIETAS, ATQVE VSVS CHÆREPHYLLI maris, doctrina Paracelsica, corporalis, materialis, & complexionalis, in membris corporis virilis exterioribus.

TAM Diaphoreticon *quā* Oleū, *ad sanationem cum morsuum, ictuum, atq; aspersionum Animalium* ἰοβόλων, *tum vulnerum telis venenatis illatorum, opem magnificè conferunt: non solum si intrinsecus sumantur, verum etiam extrinsecus, illitu siue inunctione, atq; deligatura adhibeantur.* Sal, *in Phlegmate Vitrioli resolutū, Luna decrescente, & tempore matutino, numero guttarum trium oculis si instilletur, neruosas circa corneam tunicam Excrescētias detrahit, visumq; serenat. Pon-*

*VSVS DIA*phoretici & Olei extra corpus, ad vulnera venenata.

SALIS VSVS extra corpus.
Ad { Ptery. oc. Aegilo. Mor. Ga. Mariscas

Aegilops quid vulgo dicatur?

dere vero Drachmæ semis, cum Olei drachma vna & Diaphoretici Sicilico, mutua agitatione diligenter temperatum, ex penna inter maiorem oculi Angulum & nasum inunctum, Aegilopas (quos quidam Fistulã Angulorum lachrymalium nuncupãt) celeriter & sine dolore sanat. Simili mixtura, Pustulis quoq; morbi Gallici manantibus, nec non Mariscis, Luna decrescente salubriter applicatur.

ἐνεργεία, EFFICACIA, ATQVE VSVS CAVCALIDIS, doctrina Philosophiæ veteris, animalis, substantialis, atque elementalis, in membris corporis humani interioribus.

Vetus Medicorũ Schola quid de qualitatibus et Viribus Chærephylli huius tradiderit.

VSVS CAVcalidis intra corpus.

Ad: Ischuriam, Lithiasin, Obs phl. Ἀυζλ. Melanch. Feb. Qu. Syphyli.

PLANTÆ huic à Galeno lib.6. Methodi simplicium, & Dioscoride lib.2.cap.169. tribuitur qualitas calida & sicca. Succus herbæ, haustu vrinam mouere, & calculos atq; arenulas expellere perhibetur. Decoctum radicis, herbæ, & seminis ex vino potum, corpora phlegmatica expurgat, & excrementa viscosa non solum ex stomacho & intestinis, verum etiam splene & renibus eijcit. Vinum cum semine coctum, ad oculos caligantes mirificè commendatur. Herba cum aceto si deuoretur, & post certũ tẽporis spaciũ vomitu reijciatur, traditur stomachũ & intestina euacuare, õnesq; humores viscosos secũ educere. Herbã, siue cruda siue elixa in cibos recipiatur (potu succi inde expressi accedente) Melancholicis plurimũ prodesse, Quidã affirmãt. Radix cum Herba & semine si deuoretur, aduersus Quartanas eximia habetur. Similis quoque efficacia, de eadem (cum sanguinem & humores potenter purget) in Siphylide infectis restituendis, prædicatur.

NATVRA, PROPRIETAS, ATQVE VSVS CAVCALIDIS, doctrina Philosophiæ veteris, corporalis, materialis, & complexionalis, in membris corporis humani exterioribus.

VSVS CAVcalidis extra corpus.

Ad: Tormina Colicam, Mor. Irigon. Scor. Drac. ma.

HERBA vino decocta dumq; adhuc calet illigata, præcedente potu Succi, aduersus Tormina ventris (præsertim, si ea ex viscoso phlegmatis humore proueniant) auxilium salubre præstat. Quod si radix vino decoquatur vsq; dum tota mollescat, atq; dehinc ipsa quidem in sacculo, cum circa vmbilicum tum supra Os sacrum applicetur, vinũ vero bibatur, Affectionẽ Colicam (qua Intestinum crassius grauissimè torquetur) inde compesci, experimẽtis cõstat. Herba et succ⁹ (hic quidẽ plagæ imposit⁹ illa vero comesta) à Pastinaca, Scorpione, & Dracone marino morsos, auxilio præsentaneo iuuant.

NATVRALIS INCLINATIO, ATQVE VSVS CAVCALIDIS, doctrina Magiæ veteris & recentis, spiritalis, cœlestis, & miraculosa, ex prioribus omnibus exoriens & effluens: in membris corporis humani interioribus & exterioribus.

CAVCALIDIS vis Magica intra & extra corpus.

Ad Pleumonicos curandos quando hæc radix fodienda? M. Octob. vel Nou. D. 12.

♂ ♃ ☽ ☉ in ♋ ♓ ♎ ♏

EXPLICATIO, deducta ex causis Physicis, quomodo positus commemoratus, efficaciæ Caucalidis contra Vitia pulmonum augmentũ conferre possit: & cur obseruari debeat.

RADIX, si fodiatur Marte in Cancro, siue Ioue in Piscibus versante: & Luna in Libra, Sole vero in Scorpione existente (quod die mensis Octobris vel Nouembris duodecima, in anno vulgari accidere potest) cum tum temporis virtus eius omnium maximè vigeat (præsertim si Signum Scorpionis fuerit ascendens) tam ipsa, quam omne quod inde in vsum medicum paratur, Pleumonicis remedium efficacissimum præstat. Nam in eiusmodi positu, calor Solaris, frigido & humido Scorpionis corrigitur: quemadmodum calidum vrẽs Martis, Cancri qualitate simili emendatur. Vice vero versa, caliditas Solis vir⁹ radiorũ Scorpionis plurimum debilitat: vt Mars caliditate et siccitate sua, Cancri humidũ & frigidum moderatur. Sic Lunæ frigidũ quidẽ, calor Libræ mitigat: humidũ vero frigidum eiusdẽ, calidum humidũ Signi dicti temperat. Cum itaq; Iupiter calidus & humidus, in Domo sua frigida & humida (Piscibus videlicet) similiter & Sol in Scorpione, Luna in Libra, Mars deniq; in Cancro, naturalis temperiei proprietate conuenienti, pulmonibus & pectori præsint, Quapropter in fossione radicis, positus dicti tempus, non solum est magnifaciendum, verum etiam summa attentione obseruandum. Nam cum Affectus pulmonum præternaturales & vitiosi, ex vitio intemperiei cuiusdam procreentur: Ideo aduersus eosdem, Auxilia qualitatis quam maxime temperatæ solummodo, & quidem naturæ contrariæ accersere decet. Etenim θερμον σύμφυτον, siue calor congenitus, qui teste non tam Galeno quam ipsa experientia, non solum vitam corporis & omnium partium

partium eius tuetur, sed etiam Actionum eiusdē naturalium author & effector existit, Si ex frigore immoderato & δυςκρασίᾳ sibi inimica, in membris internis (præsertim autem in pulmonibus, in quos præsentis generis plantæ, singulari quadam naturæ sympathia propendent) iniuriæ & incommodi aliquid acceperit, Extra dubitationem omnem positum apparet, iacturam talē Remedijs naturæ quidē conformibus, & Parti affectæ familiaribus, Symptomati vero ex diametro oppositis, omnium comodissime et tutissime resarciri. CÆTERVM, Sin radix fodiatur Scorpione ascendēte, & Marte in codē signo cōstituto (vitandus autem est positus Lunæ in octaua Domo) tum solo gestatu ex collo (cum venena contraria, mutuo qualitatum attritu sese ipsa conficiant) aëris infecti contagia arcet. Vnguētum deniq; ex ea paratū (quod vulgo Rotschelm nuncupari est solitum, atq; etiam apud D. Maximilianum Imperatorem, & Iohannem Olieriū Medicū Ipsius, in magno precio habitū) Plagas quasuis venenatas, siue ab Animalibus siue telis venenatis incussæ fuerint, inūctione si ijsdē adhibeatur, sanat. Ac regioni ventriculi quidē illitū (accedēte haustu Olei & Salis inuicē mixtorū) venena deuorata innoxia reddit: Pectori vero, aduersus Apostemata laterū et pulmonū, nec nō Phthisin, vsum haud infrugiferum præstat.

Medicamenta pulmonibus adhibenda, oportet esse qualitatis temperatæ, & Affectui eorum præternaturali opposita.

DIV. MAXIMILIANVS IMP. ROM. IOHAN. Oliuerius Medicus vnguentū Rotschelm in magno precio habuere.

AD Contag. Pest. Vuln. venenata. Ven. haust. Pleurit. Phthisin. Radix quando fodi. in ♏ Ascend. ♂ in ♏.

Μυροτόξικον siue Vnguentum aduersus Venena, vulgo Rotschelm.

APPELLATIO Germanica Rotsalb siue Rotschelm, quam Vnguentum hoc apud vulgus obtinuit, ex dictionibus Hebraicis רוֹשׁ & שמן *(quarum altera rotsch, idem quod φάρμακον siue venenum, altera schemen idem quod μύρον siue Vnguentum significat) vitiosa quadam corruptione profecta videtur. Compositione enim dictionum istarum, primum nomenclatura* רושמן *Roschemen sine dubio constituta cum fuisset, pro ea tandem (quæ sors nominibus alijs multis facta est communis) barbarum Rottschelm vsurpatum, atq; hinc à Chirurgis quibusdam (sine intellectu originis ipsius) tale retentum videtur. Modus autem Vnguentum illud conficiendi hic est. Radix concisa, quassatur a quam fortissima exprimitur, inq; succo expresso (qui quodammodo flauet) vbi per pannum fuerit colatus, per horas tres decoquitur. Quo dec octo percolato, radix rursus probè exprimitur, & in aceto rosaceo rubente (æqualis cum ipsa ponderis) per horas viginti maceratur. Post macerationem vero istam acetum colatur, et substantia eius limpidior succusq; prius decoctus & expressus, in vasculo plumbeo, vsq; ad partis decimæ tantum residentiam (id est donec de decem semuncijs vna tantum fiat superstes) igne lento vnà decoquuntur: atq; Residuo faciem propemodū mellis (nisi quod in flauedine magis rubet) tandem præ se ferenti, additur Olei ex semine plantæ huius Vncia dimidia, Olei oliuarum, Adipis Anserini & Serpentini Vncia singula. Hæc itaq; vsq; dum mixtura exquisita coalescant simul cocta, Vnguentum præstant tenerum & rubens (à quo colore appellatio Rotschelm siue Rotsalb quibusdam desumpta videtur) vsus aduersus venena præstantissimi, atq; etiam tempore contagij pestilentis (si circa nares, nec non vlcera qualitate virulenta imbuta inunctione leui adhibeatur) non inefficacis.*

Caput vicesimum Septimum.

DE CHÆREPHYLLO FÆMINA, QVOD ALIAS CHÆREPHYLLON SYLVESTRE, ET MYRRHIS APPELLATVR.

GENVS, PATRIA, NOMEN.

PLANTA hæc, alterum est Chærephylli genus, & apud Germanos alibi Wilder körffel, alibi Gesucht-kraut, alibi ayssenkraut & ayssenstil appellatur. Quo fit, vt Germanicum Körffel, hoc quidem loco, vt existimo, à græca dictione κήριον, quo Abscessus quidam Achoribus cognati (Plinij quoq; mentione lib. 20. cap. 2. nec nō lib. 23. cap. 7.) multis foraminibus quibus fauis apum respondent, humorem melleum fundentes significantur, originem duxisse videatur. Ac fuit quoq; priscis illis Hebræis, herba quædā vlceraria nomine linguæ gentilitio שֶׁחְעָשֶׁב Schechescheb celebrata. Ea itaq; an hæc nostra fuerit, incertum est affirmare. Indicium tamen eius rei quodammodo præbet, nomenclaturæ dictæ vt pronunciatio cū altera Herbæ præcedentis nōnihil cognata, ita & vocabulorum quibus ea explicatur κάρφη & ἕλκος (id est stramen vlceris siue ayssenhew) allusio non prorsus absurda. Quanquam alia etiam, nomine Stechin raneh, à Iudæo quodam prisci Sæculi ששׂוֹנאל Sasonahel id est Gottfriedt (qui anno mundi 3391. imperante Babiloni rege Labynithumo, in valle Raphaim habitauit, atq; plurima de reb⁹ naturalib⁹ literarū monumentis cōsecrauit) descripta, nō min⁹ huc quadrare videatur: præsertim, cum caulis plantæ huius, & cauitate & geniculis articulorum, arundinem æmuletur: & præter hæc, alicubi altitudine staturam humanam æquet. Cum ergo appellatio Germanica Körffel, vocabulo κάρφη ortu videatur vicina, Planta vero ipsa, naturæ suæ proprietate specifica, peculiarem quandam

NOMEN. Wilder Körffel. Gesucht-kraut. Ayssenkraut. Ayssenstil. Körffel. Germanicum Körffel & Chærephyllon hoc loco deducuntur a Græco Κηριον & Φυλλον, siue Cerion & foliū. Schescheb veterum forte fuit hoc Chærephyllon. Stechin Ra[illegible] nomen, Her[illegible] à Iud. Φυσι[illegible] λογω Sa[illegible] el (id est [illegible] fried) co[illegible] moratum & Huic Affinc.

quandam in sanandis Cerijs efficaciam præstet, Ideo ad differentiam Specierum reliquarum, Chærephyllō Fœmina nobis quidē græce Κηριόχαρφος, latinè Fœniceria, Germanicè Aysſen siue Geschwerhew (nomine tamen eius antiquo Myrrhis, quod forte ab odoris iucunditate accepit, non abrogato) in posterum dicetur. Porro plāta præsens, haud dubie videtur esse Sinon Hippocratis, siue Sison cuius Dioscorides libro tertio cap. sexagesimō quarto meminit: quanquam ea, quæ ab eodem Authore, de Myrrhide lib. 4. cap. 116. & de Thymbra siue Cunila lib. 3. cap. 45 (quemadmodum à Plinio lib. 20. cap. 16, siue etiam lib. 19. cap. 8.) afferuntur, diuersum quid inducant. Paracelso dicta est Sosipleumon agrestis siue Wilder Lungenheil. Alijs, vel ipsa reclamante rei natura, pro specie Apij, alijs pro Cicuta, alijs pro Cicutaria est habita. Vandalis Siuua Soropenil nuncupata fuit. Heluetijs (in quorum tamen regione rara inuenitur) lingua ipsis vernacula Hundtskörbelen, et Katzenkörbeln sicut vitium Apij Κονιοειδὲς (q. Germani Gleiſs, quidam Cicutam minorem vocitant) Katzenpeterlein, Italis vero Myrrhidè appellatur.

PARACELSO dicta Sosipleumon Syluestris, Wilder Lungenheil.
Chærephyllon Fœmina qualis Planta fuerit, Hippocrati, Dioscorid: Plinio.
Sententiæ aliorum de hac planta.
VAND: Siuua Soropenil.
HELV. Hundskörbelen.
Ital. Myrrhide.

SIGNATVRA GENERALIS.



AD quem modum, capite vicesimo sexto præcedenti, propagines venarum pulmonarium, in membra corporis virilis inferiora sparsas, signauimus: Ad eundē quoq;, hoc loco arterias & vehicula quoq; Spiritus, atq; cum his partes & fibras cognatas pulmonum corporis fœminei, deorsum (utpote ad membra generationi seruientia) decurrentes, quod his natura plantæ huius singulari familiaritate respōdeat, Effigie hac præsenti, animo proponimus concipiendas.

FORMA CONSTELLATIO ET QVALITAS CHÆREPHYLLI FÆMINÆ.



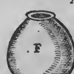
FORMA.
Radix.

PLANTÆ huic (ad formam habitumq; eius quod attinet) radix est lignosa, sed candida, & odore iucundo (vnde Vetustati eruditæ Myrrhis forte dicta fuit) nares delectans, longa, & crassiuscula simul, nec non fibris pluribus capillata. Ex hac, ineunte Maio nouello germinum fœtu virescente, cyma primum purpurascens protuberat: quæ mox (si tepor humidus aëris uerni aspiret) veloci incremento aucta, in caulem consurgit, robustum, concauum, & instar arundinis multis geniculis nodatum, striatum, breuisq; temporis fruticatione in eximiam proceritatem euadentem: Ita, vt mense Maio anni 1577, ad lacū Domui Venatoriæ Arcis Electoralis Grimnitz vicinū, mihi ipsi quidam huius generis sit oblatus, qui crassitie duos digitos, altitudine vero pedes humanos tredecim æquaret: geniculatum deniq; exemplo Leuistici aut Fœniculi, pluribus Adnatis syluescentē: quaquè radici insidet, colore purpureo, qua vero in vmbellam fastigiatur, è flauo virescente conspicuum, lignosum, & lanugine candida (ad imitationem eius qui Fœniculi est) intus obductum, atq; odorem fortem & iucundum simul spirantem. Herba qua caulis vestitur, nisi quod foliola tam longitudine & magnitudine, quam incisuris profundioribus præstant, nec virore tam intenso nitent, cætera ab habitu Chærephylli vulgaris, non sane multum est diuersa. Vmbella ei emicat sub mediū mensis Iulij, colore candido, & numerosa confertaq; pediculorum serie spectabilis. Florum quos gerit, quilibet foliola quinq; æquali ordine disposita exerunt: inq; medio calyculi sinu, stamina quædam exilia & visum ferè fugientia, atq; parte sui superna tuberosa promentes, Rosulas quasdam elegantes effingunt: sed quia corpore constant tenui admodum & subtili, fit vt ijdem cito defluant. Capitulis itaq; eorum denudatis, innascūtur semina oblonga, & seriatim bina inuicem coagmentata (complexu tam arcto, vt diuisuram siue discrimen eorum, primo intuitu haud facilè quis deprehendat) versusq; pediculum quidem ex quo extant crassiuscula, extremitates vero sēsim extenuata, et festucarū modo acuminata. Hæc deniq; mēsis eiusdē quo flores emersere

Herba.
Flores.
Semina.

fere exitu, à se inuicem diducuntur, & singula seorsim (loco tamen non mutato) incremēta sua capeßunt: Color iisdem primum est viridis, sed quemadmodum Chærephylli Sobolis, post in purpureum, exq; hoc in nigrum tandem transiens: magnitudo vero (vt radicis lōgitudo & caulis craßities) Chærephyllū domesticū vincens. Ea autem est huius plantæ natura, vt in constitutione anni humida, in magnam amplitudinem & proceritatem accrescat, in sicca vero humilis et macra persistat. Præterq; hæc sese ex oculis nostris, partim sub ingreßum Solis in Virginem, partim circa diem mensis Septembris, vicesimum secundū (Spica scilicet occidente) subducat. Radix vero, aliquando Vere redeunte quidem rediuiua germinat, sed tamen si cœlum habeat infestum, ipsa cum herba & caule emoritur, & ex semine decidente anno sequenti resurgit. AD QVALITATES quod attinet: Radix ista iucundum fragrans, & (Galeno quoq; lib. 7. medicamentorū simpliciū teste) gustu miti et dulci præstās, Virtutis Solaris poßidet partes tres cū trib⁹ quartis, Martialis totidē cū dimidia, Lunaris quatuor cū quartis tribus. In herbam & caulem (cū harum partium virtus radici ferè æquetur) Sol imperij sui vires exercet partib⁹ trib⁹ cū dimidia, Mars quatuor, Luna sesquiquinq; Semen Soli acceptas refert partes quatuor cum vna quarta, Marti tres cum dimidia, Lunæ quatuor cū quarta vna. Temperamentum itaq; plantæ huius compositum apparet, ex Sulphuris partib⁹ quatuor cū dimidia, Salis tribus itidē cū dimidia, et Mer. quatuor: exq; hoc Naturā ei⁹ esse (cum calor Solis atque Martis plus dimidio, tribus partibus scilicet Lunā superet: vicißim vero Luna humidi sui frigidi itidem dimidio, vtriusq; calidum & siccum imminuat) naturali tēperie calefacere, discutere. & expellere. PRODVCTA Pharmaceutica ex Chærephyllo hoc, eadem sunt quæ ex Mare capitis præcedentis, nimirum Diaphoreticon, Oleago, & Sal iucundum ac dulce. RADIX exemplo prioris (cum simili naturæ qualitate constent) foditur exitu mensis Septembris, & Sole in Libra existente: Veruntamen (cum vsus eius propriè sexui fæmineo atq; alijs quoq; vsib⁹ cōpetat) etiam Marte in Piscibus, & Luna in Virgine versāte, et quidē tēpore vespertino, cū iā Sol è cōspectu nostro fuerit digress⁹. Herba quoq; simili (quo prioris plantæ) tempore metitur, mense nimirū Maio, Sole in Geminis, Marte vero in Tauro, et Luna in Piscib⁹ cōmorāte. Semē carpitur Sole in Cancro, Marte in Scorpione, et Luna in Tauro curriculum suum peragente.

Semen. ☉ 4 ¼, ♂ 3 ½, ☽ 4 ¼ par.
Natura plantæ huius & incrementum variatur qualitate tempestatum & anni.
Chærephillon Fœmina quo anni tempore intermoriatur: Mens. Septemb. Spica Occident.
Herba. & Cau. ☉ 3 ½, ♂ 4 ½, ☽ 4 ½ part.
Temperament. Sulp. 4 ½, Sal. 3, Mer. 4 ½ par.
PRODVCTA Diaphoreticon, Oleago, Sal.
CONSTEL. Radix quando fodienda? Septemb. fin. ☉, ♂, ☽ in ♎, ♓, ♍. ☉ occas.
Radix non perennis.
QVALITAS Radix habet ☉ 3 ¾, ♂ 3 ½, ☽ 4 ¾ par.
Herba colligen. Maio. M. ♂, ☉, ☽ in ♊, ♉, ♓.
Semen quando carp. ☉, ♂, ☽ in ♋, ♏, ♉.



MYRRHA GERMANICA.

CAVLES illi inanes & geniculati, quos planta hæc educat, humorem continent subtilem, & vnctuositatis siue gummositatis quiddam (vt ita dicam) præ se ferentem, ac in vsu deniq; egregiè salubrem. Hi itaq; in primo florum emersu, à capite radicis reciduntur: & in taleolas digitales diuisi, in Ahenum orificij angustioris F: (idq; ipsum mundum & aqua plenū) conijciuntur: atq; igne copiosiore subiecto, vehementi bullitione vt efferuescant, (exundatione tamen vitata) per horas tres decoquuntur. Hoc facto Decoctum per Filtrum transmittitur: & colatura exceptum quod est, in ahenum supra segmenta caulium recētium refusum, velut ante per horas tres decoquitur: atq; idem etiam vice tertia, vt omne impurum inde segregetur, peragitur. Post hæc aqua hoc modo (cum decoctione tum colatura) ab omni materia craßa & terrestri purgata, in Fictili amplo sed vitrato (orificio eius optime tecto) ad ignē lentū coquitur: donec in Liquorem siue succum (spißitudine, & colore ex puniceo rubente mel æmulantem) redigatur. Hic ergo, in aliud Fictile vitratum sed planum conditur: eoq; optimè tecto, æstiuis caloribus in vmbra seruatus, humiditate exhausta deniq; durescit: ac colorē purpureum acquirit, odore & habitu Myrrhæ non dißimili, vsu autē ad Affectus varios (præsertim ad purgationem sanguinis, & expulsionem ventositatum, sanationemq; vlcerum, & remotionem putredinis eorundem) non contemnendo: Quamobrem & Maßa hæc, Myrrha germanica, Planta ipsa vero, Myrrhis haud temere appellata fuit.

ἘΝΕΡΓΕΙΑ, EFFICACIA, ATQVE VSVS CHÆREPHYLLI FOEminæ, doctrina Paracelsica, animalis, substantialis, atque elementalis, in membris corporis fœminei interioribus.

Diaphoreticon plantæ huius, *venis pulmonum in partes generationi seruientes sparsis, & humore magis pituitoso & aqueo, quam sanguine exquisita coctione elaborato refertis, atq; tunicis præterea alijs omnibus, nec non vesiculis humoris quid continentibus destinatur. In genere igitur ad Affectus eosdem in corpore fæmineo, ad quos Antecedens in Virili, idipsum pollet: Sed hoc tamen efficacia virium remißiore. Præter virtutes autem illas vtrisque communes, vim quandam peculiarem & priuatam obtinet, ad Vterum refrigeratum calfaciendum, viscosis humoribus oppletum & Alborum profluuijs laborantem expurgandum, fæcunditatemq; conferendam: Si Mulieri affectæ, primo dimidia hora ante ingreßum in balneum, pondere Drachmæ dimidiæ exhibeatur, post vero in balneo probè calefactæ & sudore purgatæ, circa Muliebria, Vmbilicum, & Os sacrum diligenter inungatur. Aduersus Varices quoq; liuentes, qui Mulieribus post frequentes & difficiles partus (dum inter vehementes nixus dolores, cōpressa anima Fœtū excludere student) à spiritibus flatulentis*

DIAPHOREticon.
Vsus Diaphoretici intra corpus.
Diaphoretico huic communis est cum priore facultas, sed robur efficaciæ nō item.
Priuatim quid Diaphoreticon hoc posit.
Ad { Vteri fri. & obstr. Alb. prof. Fæc. iuua. Varices, Nauseam Vomitio.

flatulentis in venas depulsis, & sanguini earum mixtis, circa crura excitantur, auxilium salubre præstat: si vsu frequẽti, cum intra corpus sumatur, tum extrinsecus Venæ hoc Affectu laboranti illinatur. Ad hæc & contra Nauseam, atque Vomitiones, quæ vel Mẽstruis post conceptum, ordine in natura diuinitus sancito obstructis, & ad lactis generationem (vt scilicet hominis superbissimi, origo impurissima, & miserrima appareat) reseruatis, siue etiam pilis fœtui enascentibus, hunc Sexum infestare solent, προφυλάντικον et præsidiũ excellens existit. Quanquam enim vomitus tales, quod per eos plurima bilis superflua euacuetur, plerisq́ minime videantur sistendi: Tamen concussio ista, & perturbatio ventriculi immoderata, à metu variorum periculorũ, maxime vero Abortus, rupturæ venarum pulmonis aut epatis (siue partium aliarum) atq́ ita & interceptionis alimenti Fœtui destinati, vix potest esse immunis. Grauidis itaq́ Medicamentum hoc, post diligentem Oris & manuum collutionem, põdere Scrupuli vnius, securè & audacter sumere licet. Olei vsus, *venis corporis Fœminei, quæ à pulmonibus ad vbera, Vasa seminaria, & Matricem descendunt, dicatur. Naturæ enim virtute ingenita, ad eadem ad quæ prioris speciei confert: sed effectus tanto est imbecillior, quanto calor & siccitas Chærephylli maris fortior. Partem quoque*

Nausea & Vomitiones Grauidarum vnde oriantur.

Fluxus mensiũ in Grauidis, signum Fœtus ægrotantis.

SALIS VSVS intra corpus.
Ad { Gonorr. Tormina vent. Abortus. Mel. Aff.
Vomitus an Grauidis sistendi.

OLEI VSVS intra corpus. Ad Fœtus ægritudines.

Luna Ascendẽs quando dicatur.

præterea virium, cum Diaphoretico aliquatenus habet communem, atq́ cognatam: nisi quod ob vnctuositatẽ et spissitudinẽ, min⁹ penetrat: ideoq́ vim suam & mitius & lentius, deprehenditur exercere. Præter facultates tamen commemoratas, ægritudinib⁹ quoque Fœtus in vtero materno (quæ præcipuè ex eo, cum Vterum gerenti Mẽses erũpũt, cognoscũtur) illud medelã affert. Fœtũ enim egregiè confortat: si partim põdere Drachmæ semis à muliere decubitura quotidie hauriatur, partim ventri inferiori circa Muliebria & vmbilicũ inunctione adhibeatur. Sal plãtæ totius, *venis et arterijs, quæ à pulmonibus et Arteria trachea, parti corporis fœminei inferiori communicantur addicitur. Virtus huius cum Plantæ præscriptæ fere est eadem, verum in effectu similiter & remissior & tardior. Priuatim tamen quas possidet vires, hæ ferè hoc loco obseruandæ occurrunt. Frequenter de die linctum, vel ex vino haustum, Gonorrhæam sistit: Fœtum imbecillem & imperfectum confirmat: Tormina ventris inferioris sedat: atq́ Abortus fieri prohibet. Pondere vero Drachmæ dimidiæ dum Luna ascendit in Latitudine meridionali (id est à puncto Capricorni versus Polũ siue Verticem nostrum mouetur) quotidiè ex aqua Rosmarini quater si bibatur, Tristitiã & lachrymas Prægnantiũ, atq́ omnes animi Atra bile vexati Affect⁹, efficacia singulari dissoluit.*

MODVS DESTILLANDI.



QVANQVAM temperamentum quo Chærephylli genera ista tria (illud nimirum quod modo descripsimus, quod iam describimus, & quod mox descripturi sumus) prædita sunt, inter Plantas essentia crassa & tenui constantes, naturam quandã mediam obtineat, Qualitas tamen eius, potius terrestre aliquid quam aereum, siue (vt ita dicam) corporeum quam spiritale, id est magis Mercuriale quam Sulphureum resipit. Cum vero in eo Elemẽta duo Sulphur scilicet & Mercurius essentia spiritali (illud quidem calido sicco, hoc vero frigido humido) aliquatenus assimilentur, atq́ adeo Sal copia euincat, palmamq́ obtineat, siue locum prædominij sibi vendicet: Quapropter Subtilitates Plantarum istarum (siue natura, similis præditarum) extracturi qui sunt, Ea in re ad imitationem Animalis illius voracis, & nunquam non insatiabilis, quod Quidã Latini Crocutam, Alij vero Gulonem, Græci κροκόττας, Gentes Septẽtrionales (præcipue vero Nortuuegæ) Ierff, Tartari Sclauice Rossomaka appellant, hocq́ loco litera B, insignitum prostat, sese componant oportet. Illud enim, cum pastu cadaueris præter modum satiatum: ex cibo ingesto, facultatis concoctricis calore potenti, partem nutrimenti nobilissimam exsuxit, inter angustias Arborũ siue rupiũ (litera A notatarũ) sese cõprimens, fæces virtute omni & essentia vtiliore spoliatas, tam per anteriora quam posteriora excludit: humore solummodo alimentario intra stomachum retento: Vnde postea, absq́ omni cibo alio, longo tempore vitam miraculosè sustentat, viresq́ corporis integras seruat. Tali fere ratione Plantæ hæ tres, vbi tempore idoneo fuerint collectæ, integræ concisæ in Liquore aliquo conueniente (vase optime tecto) desequuntur: Vel in eodem (donec is partem nobilissimam, siue materiæ spiritalis essentiam, à corpore terrestri exsuxerit) macerantur. Quod vbi factum fuerit, quassatura & expressione qualicunq́, humor vim plantæ spiritalem sibi vnitam continens, ex fæcibus exigitur: & communi (sed tamen natura Plantæ accommodata) Destillationis via (vt vocant) Sublimatur: siue modis Separationum Chymicarum alijs rectificatur: & in Essentia cuiusdam spiritalis & animalis Formam (præcipue vero, Diaphoreticon, & Oleum, siue Sal) reductus, vsibus necessarijs reponitur.

NATVRA, PROPRIETAS, ATQVE VSVS CHÆREPHYLLI fœminæ, doctrina Paracelsica, corporalis, materialis, & complexionalis, in membris corporis fœminei exterioribus.

VSVS Chærephylli & Substãtiæ eius extra corpus ad Ischiadẽ & Calculos.

PLANTA hæc, vt ante satis est dictum, vrinam potenter ducit. Sed longe efficacius, & potentius, Si herbæ, radicis, & seminis ex aqua Tartari Decoctum, circa vmbilicum, coxendices & Os sacrum (qua spinã dorsi excipit) Epithematis modo calens applicetur: Simul vero Sal cum Oleo & Diaphoretico mixtum, Vrinæ obstructione laboranti, tribus vicibus (inter singulas mora quadrantis horarij tantum interposita) exhibeatur. Sic enim vrina cum ipsis Calculis, alijsq́ viscositatibus crassis, quæ vreteras occuparũt, exigitur: humoribus quidem obstructionem efficientibus

tibus attenuatis, calculis vero resolutis & cum vrina extrusis. Oleum, *venenis cuiuscunq; generis, (si continuo ab illata noxa bibatur) medetur: omnesq; Vnitatis solutiones, & vulnera (maxime recentia) sanat.* Sal & Diaphoreticō, *venenis ijs præcipuè, quæ vel in cibis vel potu sumūtur, siue incātationū ministerio corpori impreßa, altius actis radicib⁹ in sāguine sūt inueterata, resistūt. Viscū siue mucilago glutinosa, ex herba, radice, & semine, (aqua pluuia exquisitè excoctis) in pāno laneo dū adhuc calet brachijs cruribusq; applicatum, dolores spasmicos partium harum (quem Affectum Germani quidā* das Lauffent Vorgicht, *Alij* das kalte gesucht, *Alij vero in Comitatu Tyrolensi & ad lacum Podamicū,* das Geschos *appellant) mitigat et lenit: Remedium sane quam consecrationes & coniurationes Sagarum, Veneficarum, Agyrtarum, et Exorcistarum (qui in locis dictis ex hoc morbo pecuniæ aucupia peculiaria captant) nō solum melius, verum etiā pietati Christianæ conformius, & viribus efficacius.*

OLEI VSVS advenena & vuinera recentia. SALIS ET Diaphoretici vsus, extra corpus ad Venena incātationum & fascinorum ministerio corpori impressa. Mucilago viscida ex coctura plantæ huius ad dolores spasmicos & Arthriticos.

ἐνεργεία, EFFICACIA, ATQVE VSVS MYRRHIDIS, doctrina Philosophiæ veteris, animalis, substantialis, atque elementalis, in membris corporis humani interioribus.

Quidam prisci sæculi Medici, plantam hanc inter species Cicutæ, alij inter Pastinacæ, Alij inter Staphylini numerarunt: eamq; calefacere & siccare docuerunt ordine secundo. De virtutibus autem hoc traditum est: Eam ex vino potam, contra venena intra corpus hausta, auxilij plurimum præstare: quod à vero minimè videtur alienum. Decoctū herbæ radicis & seminis haustum ex Vino, ad mēses cohibitos, Colatum vero & coctura altera in Electuarium redactum, pondere drachmæ per diem bis deuoratum, contra Phthisin plurimum commendatur. Succus radicis cum Sacharo coctus, obstructiones omnes pulmonis soluere, inflationes discutere, anima deficientes reficere, spirandi difficultatibus, et deniq; Asthmati mederi perhibetur. Herba cum Sale aceto & Oleo communi, more olerum acetariorum vulgarium mane deuorata, His qui (Galeno de differentijs symptomatum & Celso lib. 3 cap. 22. Ἄτροφοι *nominati) cibum non sentiunt, & in victu abundanti corpore tamen deficiunt, macieq; contabescunt, egregiè opifera habetur.*

VETERVM Medicorum doctrina de Myrrhidis qualitate & viribus intra corpus.
Ad { Venena. Men ob. Phthisin. Obst. pul. Lypoth. Dyspnæ. Asthma. Atrophia.
Ἄτροφοι Galeno & Celso qui.

NATVRA, PROPRIETAS, ATQVE VSVS MYRRHIDIS, doctrina Philosophiæ veteris, corporalis, materialis, & complexionalis, in membris corporis humani exterioribus.

Chærephyllon fœminam, odoratu in pestilentia aiunt salubrem. Succus radicis & herbæ, vlceribus venenatis opitulatur. Idem oculis instillatus, eorundem & ruborem profligat, & aciem reficit: Auribus immißus, vermes ibidem contentos necat: Calidus ventri applicatus, tormina sedat. Radix trita, & cum sapone cera & myrrha in Pessario vuluis iniecta, Matricem expurgare, familiari calore imbuere, & conceptui habilē reddere affirmant. Cuius Fœmina quædam Illustris, vsu ipso periculum fecit: & gratia Diuinæ benedictionis aspirante, efficaciam eius præsentißimam abunde est experta: Veruntamen Ea ventrem quoque inferiorem, per dies triginta ante conceptum, vesperi decubitura Oleo simul inunxit.

VSVS MYRRHIDIS extra corpus, iuxta doctrinam Medicorum prisci seculi.
Ad { Pestem. Vlcc. ven. Ocu. rub. Ἀμβλ. Aur. ver. Mat. pur. Concept.

NATVRALIS INCLINATIO, ATQVE VSVS CHÆREPHYLLI Fœminæ, doctrina Magiæ veteris & recentis, spiritalis, cœlestis, & miraculosa, ex prioribus omnibus exoriens, & effluens, in membris corporis humani interioribus & exterioribus.

SI PLANTÆ huius generis, Saturno & Ioue in Cancro coniunctis, vel (cum id raro contingat) Aspectu radiorum Sextili siue ἑξαγωνῳ *(ita vt Saturnus in Cancro, Iupiter in Virgine existat) sese contuentibus: Luna vero in Domo quarta cœli hærente (& præcipuè Signorum dictorū aliquo ascendente) effodiantur: hinc herbæ & radices cū ceruisia recenti eademq; proba decoquantur: ceruisia autem sub hac percolata, in vsum (cautione adhibita ne acescat) cado condatur: Tandemque per spacium illud semimēstruum quo Luna crescit, Cuculus primum exenteratus, post folijs & radicibus eiusdem Generis (sed recentibus) infarctus, & lardo maialino adipat⁹ moxq; assatus, diebus sin-*

VIS MAGICA Myrrhidis intra & extra corpus. Myrrhis quomodo fodienda contra Phthisin.
♄ ♃ { coniun. vel ✶ sese aspi.
♋ ♍ { Ascend.

DVPLEX VNIVS PLANTÆ VIRTVS.

QVAM mirabilis virium natura, Plantis à Deo & Influentijs cælestibus in vtilitatẽ humani generis sit impressa, vel Præsens (vt pote facultatibus duabus diuersis ijsq; quodámodo inter se contrarijs constans) satis manifeste prodit. Auxilio enim & ministerio huius vnius (variatis solùmodo additamẽtis συνέργοις, sive vim eius excitantibus & adiuuantibus) tam corpus tabe deficiens, vt primus paragraphus docet instauratur, quam è diuerso (de quo vltimus tradit) Πληθώρα sive humorum præter modum adauctorum abundantia, imminuitur: Argumento sane haud leui omnipotentia diuina, efficaciaq; Influentiarum cælestium, & Documento simul veri vsus applicationis Auxiliorum, in laudem Dei & salutem Proximi nequaquam occultandorum. Causa autem effectuum tam dißimilium (quantum coniectura ingenij mei illa simplici colligere possum) sine dubio existit, temperamenti naturalis in planta virtus quadam specifica. qua in nutritione corporis, vel excessum vel defectum committi nequaquam sinit.

gulis edatur, ceruisia ante præparata in locum potus consueti accersita, Hæc inquam si præstẽtur, Phthisi & Vitijs pulmonum quibuscunq; laborantibus, leuationẽ præsentißimã inde afferri, experientiæ ipsius documentis constat. Veruntamen toto illo incrementi Lunaris tẽpore, nullus alius potus quam ceruisia dicta, neque alia auium caro quam Cuculi, neq; præterea edulia vlla alia, quam panis & ptisana recens cum iure carnium cocta (condimentis, præter Sal quantitate tamen conueniente vsurpandum, omnibus abdicatis) in vsũ est admittenda. SIN HÆ fodiãtur Venere in Scorpione commorante, & Herba radices, & semina earum aceto forti per dies triginta macerata destillentur: humor vero stillatitius, cũ floribus Violarũ, Endiuiæ, et Artemisiæ (singulorũ vncijs sesquiduab⁹) probè coquatur, tandẽq; expreßo bibatur, Traditur hoc pacto Ascẽsio (vt vulgo vocant) Matricis sine mora fæliciter cõpesci. SIN DENIQVE radices colligantur Luna decrescente, earũq; Vncijs sex cum Mastiche et Tartaro albo in puluerẽ redacto (illius quidem Vncia vna, huius vero duabus) commixtis, infundantur vini generosi nec Sulphurati Tertiarij siue Mẽsuræ Francicæ duæ, addita olei Vitrioli sinceri et rectificati Vncia dimidia: Hocq; facto, hæc ipsa vase bene operculato per horas tres decoquãtur, et post cocturã percolata sacc haro tẽperẽtur, quolibetq; diluculo vẽtre ieiuno põdere drachmæ sumãtur (sequẽte ieiunio siue abstinentia horæ vnius) Plethorã et onerasã corporis nimia pinguedine distẽti molem, sine periculo & noxa minuunt.

Dieta Phthisicorum Myrrhide curandorum.

QVOMODO fodienda ad Ascensionẽ matricis. ♀ ♏ ♏

QVOMODO fodienda ad Plethoram & pinguedinẽ minuendam. ☽ *decresc.*

Caput vicesimum Octauum.

DE CHÆREPHYLLO SOBOLE, QVOD QVIBVSDAM GINGIDIVM, ATQVE ALIAS CEREFOLIVM APPELLATVR.

GENVS, PATRIA, NOMEN.

TERTIVM hoc atq; adeò vulgatißimum Chærephyllorum genus, appellationem Cerefolium latinis receptam, mea quidem opinione à Cerere Dea & filia (testimonio quoq; Ciceronis lib. 4. de Natura Deorum) Saturni & Opis (vt dicatur quasi herba vel folium Cereris) accepisse videtur. Dea enim ista Græci non solum μηλόφορος sed etiam (nomine ex Hebraico Chukoth & Chukym deriuato) Κηρύβα appellata fuit. Quapropter ex Græco Κηρυφύλλιον, interpretatione ex Hebraico חקותלת Chukhothaleth (quod Pseudo-Iudæi Samaritani huic plãtæ tribuerunt) deducto, Cerefoliũ extisse facilè potest. Nec dißimilem originem, Germanica quoq; Chærephylli huius nomenclatura resipit. Etenim Dea illa, cum Latinis primo (vt vulgo notum est) à gerendis frugib⁹, pro Geres (mutatione primæ literæ) Ceres, postea vero Græcis Δημήτης quasi γημήτης appellata fuisse perhibeatur, fieri itaq; potest, vt nomẽ Erhmütterlein siue (si rectè id efferre volumus) Erdmütterlein, quod adhuc plerisq; Regionib⁹ Germaniæ est in vsu, simili ferè sorte qua Germanica alia (vt pote erdtrauch / erdfeigen &c) prima ortus sui principia fuerit sortitum. Alterum vero Germanicum Körbelen, quatenus huic Speciei respondet, an reuera à cornibus vel ἀπὸ τῶν κεράτων, ob semen tam forma oblonga quam colore nigricante cornua repræsentans, descendat: De eo (cum plus positum sit momenti in cognitione nominis quam virtutum) per me hic Cuilibet liberum est indicare. Ac sufficit scire, quo loco hæc Planta nobis habeatur, quoue nomine appelletur. Paracelsico scilicet Curbella, id est

SIGNATVRA GENERALIS.



IMAGVNCVLA præsenti, vt ante in Viro & postea quoque in Fœmina, ita quoq; nunc in Puero (ratione in planta latentis Sympathia & qualitatis amica) venas pulmonum fibrasq; & partes eorum deorsum spectantes signamus.

NOMEN.

Etymologia vocabuli Cerefolium deducitur in hac specie ex Hebraico Chucothaleth (vt sit quasi Κυρηφύλλιον) & tandem Latino Ceres & folium

Appellationes Cereris apud Græcos & Latinos. Μηλόφορος Κήρυβα.

בקיחתלר: Chucothaleth. Κηρυφύλλ.

Etymologia nominis Germanici Ermütterlein.

Ceres quasi Geres. Δημήτης, q. γημήτης.

est Kriegsgärtner sine Kriegsheil nucupata fuit. Quibusdã vero (ne Aliorũ quoq̃ cõmemorationẽ silentio prætereamus) Chærephyllion, & Chærophyllũ, Italis Cerefoglio, Gallis du Cerfeuil, Bohemis Trebule anebo Kerblik, Vandalis Soropenie, Anglis Cherbyl, et Hispanis quibusdam Trebel nominatur.

Parac. Curbella. Kriegsheil Chærephyllon. Ital. Cerefoglio. Gall. du Cerfeuil. Boh. Trebu. &c.

FORMA CONSTELLATIO ET QVALITAS CHÆREPHYLLI SOBOLIS.



RADIX Chærephyllo huic vsu & notitia vulgato est candida, gracilis, vt plurimum diuaricata, atq; appendicibus siue fibris pluribus (natura quasi nullibi nõ prouida, cum radix alioqui sit imbecillis, harum ceu Retinaculorum in latera excursu circulari, caulem aliquando ad altitudinem cubiti vel vltra etiam surgentem, cum herba & floribus, ne is ventorum impetu prosternatur, firmare volente) in omnes partes, præcipuè vero circa ceruicem, terræ visceribus (descensu tamen non profundo) sese insinuans: præterq; hæc, odore non nihil iucundo sed tamen non vtiq; memorabili, in sensus incurrens. Ex hac, vbi frigoris hyberni asperitates deuicerit, germinatione tempestiuiore (mense Februario scilicet) sub niue incumbente adhuc, cymula quædam purpurascens emergit: quæ veloci incremento aucta, luxuriosè sese diffundit: Ita vt ex herba, mense Martio Acetaria vsus pulmonibus admodum salubris, comparari facilè possint. Caulis ingenium radicis trahit (quippe qui nec longitudine, nec robore, nec crassitie excellat) & ima sui parte, quẽadmodũ pars foliolorũ, ad similitudinẽ Betæ eleganter purpurascit: int⁹ cõcau⁹ est, atq; Adnata siue Ramulos ex se spargit, folijs quæ partim in viridi pallẽt, partim flauẽt, partim deniq; sub rubẽt, & incisuris profundiusculis diuiduntur (verũ exilia sunt, facilè marcescũt, formaq; Petroselinum imitantur: ac odore iucundo quidem sed languido nares afficiunt) circa extremitates consertos. Flores, ex fastigio tam caulis primarij quã Adnatorum, conferto agmine conglobati erumpunt: ijdemq; circa Maij mensis medium, candidi, exiles, atq; Petroselini ferè æmuli (nisi quod illi foliola gerũt quintupla serie in calyculis suis digesta, & ceu compositione duorum ad effigiem cordis humani in summo crenata, hi foliolis constant tantũ quatuor, & forma effigiem quandam cruciformem repræsentantibus) erumpunt: eumq; corpore macro & tenero præditi sint, fit vt cito marcescentes euanescant. Loco itaq; eorum subnascuntur semina gustu subdulcia, sed inodora, oblonga, gracilia, mucronata, eademq; primum gemina singulis siliquis eleganter virentibus inclusa, post vero colore incipiente mutari, in diuersa discedentia: quanto enim color ex purpureo ad nigrum propius accedit, tanto magis granula ista à se inuicem (donec ineunte Iulio maturitatẽ integrè assecuta, singula singulis petiolis seorsim insistant) segregari conspiciuntur. PORRO, pro conditione sexus sui, Planta hæc præstanti sane & nobili temperamento prædita est. Sol enim radici Virtutis suæ inserit partes quatuor cũ quartis tribus, Mars duas cũ quartis totidẽ, Luna sesquiquinq;. Ideoq; quãtumuis in ea qualitas Solaris, proportione numeroq; partiũ præscriptis præpolleat, Facultatũ tamẽ siue virium robur, reliquis infirmius obtinet: atq; ita (cum Mars & Luna in subsidium accedant, ille quidẽ calido suo sicco, hæc humido frigido) corpori puerili, vsu & familiarissima & saluberrima atq; comodissima existit. Herba vegetari deprehenditur Virtutis Solaris partibus tribus cum quartis itidem tribus, Martialis totidem, Lunaris sesquiquinq;. Facultatibus itaq; (quod tamen raro vsu venit) hæc radici ferè æquatur: nisi quod calor radicis auxilio Solis paulo est intensior, vicissim vero illius siccitas ob Sal à Marte paruo momento copiosius sibi collatum fortior. Medium inter has partes locum occupat semen. Soli enim acceptas refert partes sesquiquinq;, Marti quatuor, & Lunæ mutuas tradenti operas tres cum dimidia. Plantam itaq;

Caulis.

Flores.

Semina.

FORMA. Radix.

QVALITAS Radix habet.
☉ $4\frac{3}{4}$ ♂ $2\frac{3}{4}$ ☽ $4\frac{1}{2}$ part.

Herba Πρωϊβλαστος est siue præpropere germinat.

Herba.
☉ $3\frac{3}{4}$ ♂ $3\frac{3}{4}$ ☽ $4\frac{1}{2}$ part.

Semen.
☉ $4\frac{1}{2}$ ♂ 4 ☽ $3\frac{1}{2}$ part.

Temperament.
Sulp. 4½ } par.
Sal. 4
Mer. 3½

Natura discutiens, expellens, sanans.

PRODVCTa Pharmaceutica, Diaphoreticon, Oleum & Sal.

CONSTELLATIO.
Radix quando fodienda?
M. Octobri.
☉ ☽ ♂ in ♏ ♍ ♋

Herba quando colligenda.
Maio M.
☉ ♂ ☽ in ♊ ♋ ♍

M. Octobr.
☉ ♂ ☽ in ♏ ♋ ♍

Semen quando carp.
☉ ♂ ☽ in ♌ ♋ ♉

itaq; hanc, concretā & compositam apparet, è Sulphuris partibus sesquiquinq;, Salis quatuor, Mercurij tribus cum dimidia: Eandemq; & huius temperamenti sui potestate, & priuata viriū ingenitarum natura (coitu mutuo coalescentibus) discutere, expellere & sanare. ARS CHEMISTICA *Medicinas inde acquirit, & forma & viribus cum Priorum easdem: Diaphoreticon nimirum, Oleum, & Sal subtilium partium, atq; acre & attenuans.* HERBA *fertilitate penè perenni germinat (nam eam sæpe etiam sub niue eleganter virentem inueni) & mense Martio sata, Maio vsui apta euadit: Sin vero maturius desideretur carpi, seritur mense Augusto siue Septembri: tum enim sata enascitur, & per hyemem durat. Quanquam autem magnam foliolorum partem sæuitia frigoris hyemalis absumat, radix tamen perpetuo vsibus necessarijs aliquid reseruat: & niuibus tandē mēse Aprili euanescētib⁹, recenti germinum purpurascentium herba, in conspectum hominum redit. Radicem itaq; hanc, si ea mense Augusto sata fuerit, nouellam, neq; dum Herba copiosius syluescentem (mense nimirum Octobri, Sole in Scorpione & Domo secunda, Luna vero in Virgine & Domo prima, Marte deniq; in Cācro et Domo decima existente) fodisse conuenit: atq; Subtilitates, priusquam hæc humiditate dissipata flaccescat, inde aggregasse. Herba, si sata sit mēse Martio, omnium commodissimè metitur, sub exitum mensis Maij, Sole in Geminis, Marte in Cancro, & Luna in Virgine versante. Sin sata sit mense Iunio, oportunior ei est messis, circa finē mēsis Octobris, Sole nimirū in Scorpione, Marte in Virgine, & Luna in Cancro versante. Semen carpitur in vltima Decade mensis Iulij, Sole in Leone, Marte in Cancro vel Virgine, & Luna in Oppositione constituta, siue lumine crescente. Ex quo* παρέργως *hoc etiam discere licet: In collectione Plantarum, ætatem & tempus satus, simul esse respiciendum.*

ELECTVARIVM.

FLORVM dum humore & viribus adhuc vigent (cum ob teneritatem corporis sui marcore facile contabescant) pediculis herbæ & capitulis dimissis collectorum Vncia quatuor, cum Sachari vncijs decem, vt in præparatione Sacchari rosati consueuit fieri, contusione in mortario lapideo, ad formam Electuarij rediguntur. Quod Calculosis (quantitate drachmæ quotidie si sumatur) plurimum prodest.

ἘΝΕΡΓΕΊΑ. EFFICACIA, ATQVE VSVS CHÆREPHYLLI SOBOLIS, doctrina Paracelsica, animalis, substantialis, atque elementalis, in membris corporis puerilis interioribus.

DIAPHORETICI Qualitas, Natura, & vsus intra corpus sum pt.

Ad { Catharros, Tussim, Pleuritid., Peripleu., Dispnæ., Cachexi.

Ratio, quomodo vsus Diaphoretici Respirationem pleniorem præstet.

Diaphoreticon *Chærephylli Sobolis, ob qualitatem optimè temperatam, lenitate in exercendis viribus iucunda, ideoq; homini amicissima, inter reliqua præstat: & præterea ad omnes, qui in Mare et Fæmina commemorati sunt, Affectus (quanquā sensu efficaciæ tenuiore, minusq; forti aut euidente) cōducit. Quapropter quemadmodum Diaphoretica Generum duorum priorum, Maris scilicet & Fæminæ: Ita hoc, venis pulmonum corporis Puerilis inferioribus, & (quæ in his recondūtur laticis instar) Humorū phlegmaticorū atq; aquosorum superfluitatib⁹, proprium dicatur. Præter virtutes autē, quas cum reliquis habet cōmunes, priuatim Pueris tenerioribus & multis Fluxionibus obnoxijs (si his à primis Cunabulis, quolibet Plenilunio per dies tres, singula vice numero guttarū nouē ex lacte exhibeatur) aduersus Catharros omnis generis, & Symptomata inde proficiscentia pleraq; alia, præcipue vero contra Tussim, Apostemata laterum & pulmonum,* προφυλακτικὸν *admodum salubre præstat: atq; Respirationem ad hæc liberam integramq; (cum arterias pulmonum non solum expurget, sed etiam dilatet) affert: Etenim cum cor inde viribus auctum, iam & fortius moueatur & aerem copiosius emittat, fit vt meatus molles adhuc nec annis indurati, dum ad proportionem spiritus assidue extenduntur, deniq; laxiores & ampliores euadant. Abundantiā quoque humorum siue* κακοχυμίαν *hoc ipsū corrigit: et sāguinis aquosi generationem in eodem corpore puerili prohibet: si per mensem bis, nimirum quoties Luna quadrantem circuli à Sole distat, tempore matutino*

LACERTÆ LVSITANICÆ.



LVSITANIA genus quoddam Animalculorum, quæ Incolis vt & Latinis sunt Lacertæ, Hebræis חמט *Chometh, Græcis* Σαῦραι, *Germanis* Eydechsen, *Gallis ad Rhodanū circa Lugdunū & Auinionē (vbi viridia et agmine numeroso visūtur) Laisarde, copiose producit. Hæc magnitudinē Lacertarū vulgarium excedunt, & circa fruteta & palustria vt plurimum degunt: virore vero Narbonenses quidem imitantur, sed quoq; ijsdem grandiores existunt: ita tamen, vt quamuis magnitudine Martas æquent, formam Crocodili terrestris siue Lacertæ, nihilominus præ se ferāt. Eorum itaq;, licet veneno careant, iracundia tamen est vsq; adeo pertinax: Vt partem, quam impetu facto dentibus mordicus arripuerint, antequam ea tota sit perfracta, & os cruore largo spumescat, non dimittant: atq; nec ipsa cæde sua (nisi pane recenti calido naribus adhibito, tum enim morsum remittunt) auelli sese patiantur. Ad vulnera vero eiusmodi sananda, nihil salubrius adhibetur, quā succus Cerefolij istius (quod in Lusitania copiosissimè & vberrime prouenit) in penicillis siue linamentis plagæ immissus, vel simpliciter instillatus. Diaphoreticon autem & Oleum inde conficere mihi isthic locorum versanti datum non fuit: Veruntamē vsus eorum, quoq; in hoc casu, non infrugiferus videtur futurus.*

pondere

pondere drachmæ semis, in iusculo (vel ex Auena decorticata, vel carne bubula, siue ouis confecto) sorbendum exhibeatur. Oleum plantæ huius, *non tam (quod in venis corporis puerilis inferioribus continetur) phlegmati flatuoso, quam humori sanguineo, sufficienti & perfecta coctione elaborato, consecratur. Præter virtutes autem, quæ ei cum Oleis reliquarum Specierum sunt eædem, etiã expurgat: atq; (si frequenter & liberalius sumatur) Ligamẽta et fibras exangues plurimum reficit, ac instaurat. Cum aqua propria exhibitum, Pueris Pleumonicis, Hepaticis, et Splẽeticis succurrit. Solum frequentius sumptũ, quietem difficulter capientibus & Insomnijs vexatis, somnum facilem naturæq; accommodatum conciliat.* Sal, *ijsdem quibus Diaphoreticon & Oleum Affectibus opitulatur. Quia tamen ratione temperamenti sui & qualitatum, id languidius præstat, Ideo Flatuositatibus, quæ sanguini atq; humoribus alijs, in venis corporis puerilis inferioribus immiscentur, deputatur. Ventos enim, flatus, & vapores, ex venis & intestinis exigit, calculosq; rumpit & expellit: idq; operatione virium leni & miti, sed tamen excellenter penetrante: Ob quam causam, vsus eius corporibus teneris non solum est innoxius, verum etiam valde salubris. In Ligula deniq; Aquæ Cardui benedicti stillatitiæ propinatũ, Lumbricos teretes alui profligat, & Tormina circa vmbilicum sedat.*

OLEVM. Vsus Olei intra corpus. Ad { Ligam. et ner. debil. Pleumo. Hepatic. Spleneti. Insomnes }

SAL. Vsus Salis intra corpus. Ad { Turg. flat. Calculos. Tæni. alu. Tor. vent. }

NATVRA, PROPRIETAS, ATQVE VSVS CHÆREPHYLLI Sobolis, doctrina Paracelsica, corporalis, materialis, & complexionalis, in membris corporis puerilis exterioribus.

Folijs Plantæ huius purpurascentibus, peculiaris inest, ad Duritiem epatis & lienis efficacia: Si tempore matutino collecta, & dehinc cum Pisis virentibus siue Sero cocta, ad Vitium quidem epatis lateri dextro (siue circa pectus) ad splenis vero lateri sinistro, modo Epithematis per horas duodecim applicentur. Herba virens contusa, impositu Tumores & Apostemata soluit: si tamen loco affecto, simul inunctio Olei supra descripti accedat. Oleũ, *ictus & noxas alias, aspersione virulenta à Phalangijs & Formicis illatas curat. Et Herba atq; radix (si contrita his solummodo imponantur) suppurationes fieri vetant. Succus herbæ & radicis, nec non Aquam stillatitiã, Oleum item & Diaphoreticon (præsertim si Sal in his fuerit resolutũ) Vlceribus putridis, collutione audacter adhibere licet* Sal *ex Oleo auribus instillatum, vermes earũ interficit. Aqua stillatitia oculis si colluatur, visui languenti prodest.*

VSVS CEREfolij et Subtilitatum eius extra corpus. Ad { Scir. Epatis, et Lie. Tumores Apostē. Ictus, pla. venenat. Vlce. put. Calig. vis. Auric. ver. }

ἘΝΕΡΓΕΊΑ, EFFICACIA, ATQVE VSVS CEREFOLII, doctrina Philosophiæ veteris, animalis, substantialis, atque elementalis, in membris corporis humani interioribus,

Medici quidam antiquiores tradiderunt: Plantam hãc calefacere ordine tertio. Alij vero ex Recentiorib⁹, eam caliditate ad secundum gradum accedere, & æqualem virium in siccando & humectando temperiem obtinere docuerunt. Cuius Dicti (vt ego quidem Chymico more id accipio) hæc forte sententia fuerit. In planta hac, qualitatem neq; siccam neque humidam dominari: ideoq; ei (quippe cui ex ipsorum doctrina, elementa quemadmodũ & qualitates quatuor inesse oporteat) frigiditatẽ tertij ordinis tribuendam videri. Quod fieri nullo modo potest. Quod enim ex concursu quatuor principum qualitatum confluxit, sicci & humidi (vtpote qualitatum contrariarum) dominium æquale sustinere nequit. Etenim si id temperamento humido præditum est, Humiditas tantum solummodo sese exerit, quantum Siccitas opposita deficit: Sin vero sicco, Siccitas vires suas non magis libere exercet, quam quantum ei Humiditas robore inferior cedit. Quod si itaq; in hac Planta siccum & humidum portionibus æquatis concurrant, neutra harum qualitatum (cum mutua confusione debilitentur) prædominabitur: atq; ita quarta qualitatum (de calore iam est dictum) frigiditas scilicet, necessario superior euadet. Sic in eadem nec caliditas primi ordinis, & frigiditas tertij consistere potest. Vnus enim frigoris gradus, vni caloris sese diluens, qualitatem ambiguam efficit: huic vero residui duo si iungantur, oppresso calore, frigiditas palmam & Denominationem obtinet. Minus autem obscuritatis & erroris admittetur, si calida ordine primo, sicca in secundo, frigida in tertio, & humida in quarto statuatur. Quoniam ergo Isaacus prisci sæculi Medicus, libro de Diætis particularibus, dum Apij mentionem facit, Plantæ huic caliditatem quam reuera habet maiorem, tertij scilicet gradus

MEDICOrum superiorum seculorum doctrina de Cerefolio.

Examen & Δοκιμασία sententiæ antiquorum de Qualitate atq; temperamento Cerefolij.

Qualitates duæ contrariæ non possunt simul cominere in vno subiecto.

Sententia Thurneisseri Veteri more prolata.

Duæ contrariæ qualitates possunt simul esse: sed in gradibus inæqualibus (Ita vt fortior prædominetur) & proportione Geometrica.

CAVSA TRIpartitæ diuisionis Qualitatum, a Thurneissero constituta.

Sententia Thurneisseri de huius qualitate, Paracelsico more explicata.

Sermo hic fit de intemperaturis Coniugatis & simplicibus, siue de Temperamento ad iustitiam non ad Pondus.

Sententia veterum in Examine Paracelsico deprehenditur falsa.

Ad { Ischiam. Calculos. Ischuriam San. con. Men. sup. Torm. ve. Pul. vitia. Mors. ca. rabid. Rupta, Fracta, Cere. deb. Tæn. ven. }

Quomodo accipiendum quod dicitur Cerefolium ischiæ mederi.

Hypotyposis Calculi egredientis.

gradus tribuit. Ea itaq; causa (quemadmodum altera quoq;) nos in hoc consiliũ impulit, vt qualitates Partis nostræ (quod ea res minus incomodi habere videretur) sectione quadripartita omissa, trifariàm diuideremus. Planta igitur præsens, nostro more primam sententiam si proferamus, Constat Sulphuris partib⁹ quatuor (id est caliditate ordinis primi) Salis itidẽ quatuor (id est siccitate ordinis secundi) Merc. deniq; totidẽ, id est frigiditate et humiditate ordinis tertij: Id q; ex nostris rationib⁹ facilimũ est probatu. Mercurius enim qualitatem possidet frigidam & humidam, Sal siccam & calidam, Sulphur calidam & siccam. Sed in nulla harum qualitatum συζυγίᾳ, simul dominantur vel siccum et humidum, vel calidũ & frigidũ. Quod quidẽ à me, de συζυγίᾳ qualitatum in tẽperamẽtis Coniugatis & simplicibus (non de temperamento γενικῶς intellecto, & vt alias nemo non nouit, in omnibus rebus perfectè mixtis, harmonia siue concentus quidam quatuor principum qualitatum ex omnium elementorum permistione esse definito) commemoratur. At sententiam Isaaci more nostro si explicemus, constabit sane planta dicta Sulphuris partibus nouem, Salis sesquiduabus, & totidem Mercurij. Quod fieri nequaquam potest. Atq; hæc iam tertium, idq; modo variato (vt nostra qualitatum diuisio in sequentibus octo, Legentib⁹ magis sit aperta) in hoc libro visum est monendum. Sed vt quod cepimus nostra pertexat oratio, Decoctum Plantæ huius ex vino potum, dolores coxendicum mitigare perhibetur: idq; (sed respectu causæ cuiusdã occultæ et singularis) haud falsò. Quando enim Calculus renum solutus, per meatus vrinarios erumpit, dolores excitat: qui non solum in coxendices, sed & Intestinum rectum redundant: eo effectu, vt Æger aluũ solui putans, ad desessum (sed frustra, cum calculi egressus, talem quendam sensum efficiat) sese componat. In hoc itaq; casu, Decoctum herbæ & radicis potum, successu præsentaneo calculos in vesicam propellit: quo facto, in momento dolor lumborum & coxendicum cessat: hincq; in οὐρήθραν propagatus tam diu durat, donec calculi ex vesica progressu vrinæ per Virgam penitus fuerint eiecti. Qua ratione etiam hoc à Veteribus verè additum est: hoc Auxilio vrinam placidè & leniter educi. Porrò, Succus & Aqua stillatitia pota, sanguinẽ concretũ dissoluunt: si tamen & corporis superficiei externæ, in pannis simul applicentur. Aqua cum herba huius cocta, potu menses prouocat: flatus excitat, ventris inferioris dolores profligat, atq; Vitia pulmonum sanat. Semen cum Saxifraga decoctum, siue etiam vino maceratum, à cane rabioso morsis subuenit: si simul & bibatur, & plagæ collutione adhibeatur: calculosq; renum expellit. Aqua stillatitia, ex alto lapsis exhibita, sanguinem concretum dissoluit: & interius diuulsa siue fracta consolidat & purgat. Eadem (sicut & herba ipsa, cum aceto & Oleo oliuarum acetarij modo deuorata) pulmonibus, cordi, & stomacho plurimum confert, cerebrumq; & sensus roborat. Succus ex herba & radice, cum aceto tempore matutino sumptus, Lumbricos alui teretes interficere perhibetur.

NATVRA, PROPRIETAS, ATQVE VSVS CHÆREPHYLLI Sobolis, doctrina Philosophiæ veteris, corporalis, materialis, & complexionalis, in membris corporis humani exterioribus.

VSVS CEREfolij extra corpus ex doctrina Veterum.

Ad { Ver. capi. Fistulas, Carcino. Fracturas Pleuritida Spasmum Anorexi. Apepsiã. }

Herbæ, vel (vt Quidam malunt) radicis Decoctum, cum aceto, lixiuio in capitis collutione admixtum, Vermiculos capillares profligat. Puluis herbæ & radicis aridæ, cum melle Fistulis & Vlceribus cancrosis salubriter applicatur: fractisq; præterea illigatura adhibitus, plurimum auxilij præstat. Aqua stillatitia, partim modo Epithematis pectori et lateribus applicata, partim pota, Pleuriticos iuuat. Herba cũ Oleo communi frequenter comesta (accedente collutione membrorũ ex Aqua stillatitia) certo experimento deprehensa est, dolores conuulsiuos Partium pacare, appetitũ prostratum reducere, & Concoctionem ventriculi instaurare.

NATVRALIS INCLINATIO, ATQVE VSVS CHÆREPHYLLI Sobolis, doctrina Magiæ veteris & recentis, spiritalis, cœlestis, & miraculosa, ex prioribus omnibus exoriens & effluens: in membris corporis humani interioribus & exterioribus.

IOHANNES NOSTERDAmus Fossione vim Magicam & cœlestem huic plantæ acquirere docuit.

D. IOHANNES NOSTERDAMVS, celebris famæ Mathematicus, cum anno 1535, ex Germania inferiore per regionem Tungrorum Parisium proficisceretur, præsente Petro Pictauio, Equite Militiæ Auratæ Generosissimo, & Medico simul multiplici rerum vsu insigni, Hanc herbam & radicem (quod longo tempore post, maiorem oppurnitatem ad eam rem vix occursuram

indica-

iudicaret) die mēsis Octo. vicesima secūda Samarobrigæ effodit: inq; eadē, cū cælū quē Figura apposita exhibet, positum siderum tū habuisset, multum virium salubrium vsu obseruauit. Puluis itaq; radicis, cum portione Sacchari Candi, pondere drachmarum triū, in puncto Plenilunij ex vino albo haustus, omnes ægritudines atq; vlcerationes renum et vesicæ sanat: calculosque insuper in partibus vtrisq; generatos, mirificè ducit. Caulis & radix dum virent, in partes concisa, in aceto vinaceo albo, vsq; ad consumptionem partis maximæ decoquūtur: hinc Saccharum inijcitur, et coctio (donec idipsum cum aceto probè coalescens, à segmentis caulis & radicis imbibatur) vrgetur. His peractis, decocta refrigescere sinuntur, tandemq; in vsum reponuntur. Quæ Confectio per annū assiduè si sumatur, Asthmathicis, Suspiriosis, Tussientib⁹ et Pleumonicis, leuationē certissimā præstat. Vinum, in quo radix per horas sex macerata fuerit, Luna cresc̄ete potū,

CONSTELLATIO RADICIS.

FIGVRÆ huius cœlestis describendæ copiam mihi fecit Pictauius Barsolona: simulq; retulit. Charephyllon in India, maiore quam in Europa amplitudine prouenire, atq; apud Bracmanas (Genus quoddam hominum regionis illius) magni fieri, & in cibis frequentem vsurpari.



in purgando sanguine medicamentis omnibus alijs præstare perhibetur: Quod puer adhuc, Iohannem Huberinum Medicum non indoctum, Georgio Comiti VVirtenbergensi referentem audiui: & ab eo tempore, certis efficaciæ documentis sæpe verum didici. Radix tēpore dicto fossa, tribus ante Pleniluniū diebus, per mediū si findatur: et pars altera vino nō Sulphurato, altera oleo oliuarū per dies tres, vsq; ad decrementū siue ἀπόκρουσιν Lunæ maceretur: post in puncto Plenilunij, Ictericis simul et Oleū illud circa epar diligēter illinatur, et vinum de radice bibatur, suffusio bilis cessat.

Ad { Nephriti. Veli. ægr. Calculos, Asthma, Tussim. Pleumo. Pur. sang. Ictericitiam

CAVTELA.

Plantæ huius semen nequaquam serendū est Luna decrescente: neq; etiā radix fodiēda, siue herba aut semē colligēdum, Marte in Aquario, siue Luna in Ariete & Domo octaua, siue Mansione vicesima septima, vicesima octaua, aut prima existēte. Quod si vero per imprudentiā, tali tēpore collectio fuerit suscepta, ab vsu Plātæ eiusmodi ōnino cauere oportet.

QVI POSITus vitādi in collectione Plantæ huius. ♂ in ♒ ☽ in ♈, D. 8. & Man. 37.28.

Caput vigesimum nonum.

DE CERVARIA MARE, QVÆ ALIAS SARDINICA ET RVBRA, ALIIS NIGRA COGNOMINATVR, ALIAS VERO CAVSIMON, ET THYMOLEON APPELLATVR.

GENVS, PATRIA, NOMEN.

QVÆ propriè appellationis Ceruariæ sit origo, nihil equidem quod certi aliquid arguat, in medium afferri potest: Nisi forte ea ab hirsutie capillari, qua ceruix radicis, et & caulis quoq; ex parte in ambitu pubescit, fuerit trāslata. Etenim syluosa illa capillamētorū coma, nō solū colore, verū etiā habitu et forma, ad similitudinem caudæ ceruinæ tam prope accedit, vt vulgo nascentium vix quicquam aliud. Non itaq; præter rem fieret, si quis nomen Ceruaria, forte ex latino Cervus & Græco οὐρα, compositione mutua coaluisse suspicetur: præsertim cum iam multis sæculis ante, plantam quandam in lingua Phœnicia nomine tali celebratam, Iudaicaque similiter עֲבִיזְנַב Tsibizanab (quod Græcis est ἐλαφουρὶς id est Hirschenstertz) appellatam fuisse, certis Authorib⁹ constet. Ne autem & Aliorū sententias silentio prætereamus: fuere, qui speciem Ceruariæ præsentem, pro Elaphobosco (à Dioscor. libro 3. ca. 80. & Plinio lib. 12. ca. 22. descripto) alteram pro Pabulo Cerui siue Hirtzenfutter (nulla nominum differentia) venditare auderent: sicut nec defuere, qui arrogantia quam Hippiæ illius polyhistoris non minore, Gratiolam

NOMEN. Appellationis Ceruaria origo ambigua & incerta.

Coniectura prima de Etymologia exhabitu radicis.

Ceruaria nomen cōpositum forte ex Latino ceruus & Græco οὐρα id est cauda.

Veteribus quoque talis Planta fuit.

Gratiolam cum hac eandem facere non dubitarët.

Similitudinis cõuenientia videtur arguere, Ceruariam fuisse Tsibizanab apud veteres.

Porro, ob hirsutiem illam capillarem, Planta hæc nostra forte veterũ Tsibizanab fuerit dicẽda: quanquam descriptio Authorum, formam atq; habitum illius, quam virtutes minus luculenter aut diserte proponat. Sed insinuat se hic & alia præterea, de origine appellationis dictæ coniectura.

CONIECTVRA Altera de origine nominis Ceruariæ, à Vermiculis r[illegible]cis, qui cum [illegible] Κεράσαι dicuntur [illegible] nus quid habeant

Nimirum. An ea à vermiculis in radice latitãtib⁹, et nomine Κεράσης à Theophrasto lib. 5. de causis plantarum, nec non ex huius doctrina à Plinio li. 16. cap. 41. descriptis, sit deducẽda.

Κεράσαι apud Theophrast. & Plinium.

Etsi enim (quod fortaße quis obiecerit) Theophrastus loco dicto, Vermes illos Ficis arboribus proprios faciat: dubium tamen non est, alios quoq; similes, sub hoc genere contineri.

Ceruaria quomodo apud varios populos appelletur. Marc. Schwartz hirschwurtz. Vand. Ieblenou.

Qua tamen in re, suũ cuiq; iudicium relinquimus illæsum: nec authoritati Scriptorum alienorum, quicquam cupimus detractum.

Ceruaria vbi videatur descripta apud Plinium. Pli. lib. 8. ca. 32.

Hoc autem certum est, Plantas huius generis omnes tres, locis solitarijs, & à ceruis ferisq; similibus aßiduè frequentatis, gaudere.

OBSERVATIO Thurnesseri qua statuit, Ceruariam esse eam Plantam qua Plinius Ceruas purgari tradit.

Nec dubitarim, hanc præsentẽ pro ea ipsa, qua Plinius lib. 8. cap. 32. Ceruas ante partũ purgari cõmemorat, habere.

PATRIA. Marchia. Sardinia. Samothracia, Polonia, Germania, Lithuania.

Nam toto illo septẽnio, quo hactenus Medicũ ordinariũ Illustrißimi Principis ac Domini D. Iohannis Georgij, Sacri Romani Imperij Electoris & Marchionis Brãdeburgẽsis, ago: in omnib⁹ syluis saltibusq;(attenta obseruatione vsus) plerunq; sub prima mensis Aprilis exordia, non solum herbã, quæ primo germinũ partu emerserat, verum etiam (si ipsi per frigoris hyberni aßperitates, altius aut copiosius egredi non licuißet) ipsas radices demorsas inueni.

Garleb. } Vrb. Garcio. } Mar.

Immo in syluis Garlebiæ & Garcio (quarum vrbium prior regioni Brunsuicensi, altera Pomeraniæ cõtermina est) imminentibus, vbi feræ Principis seuero interdicto lædi prohibitæ, tã cicures euasere, vt hominum accessum etiam maximè propinquũ non horreãt, Ibi inquam corã et ἐπαυτοφόρῳ (quod aiunt) Ceruas non solum herbam hanc arrodẽtes, verum ipsas etiam radices eruentes spectaui: et tam prope ad easdẽ accessi, vt cedentibus frustula commansa ex ore exciderent. Cæterum ad reliquas Plantæ huius appellationes quod attinet, dicitur ea Marchitis vocabulo vernaculo Schwartze hirschwurtz / Vadalis (quorũ lingua & vetusta admodũ est & latè diffusa) Ieblebnouuj: Ob vires vero facultatũ suarũ, recti⁹ Hertzwurtz quã Hirtzwurtz diceretur. Natalibus eius copiosis excellunt, Marchia circa Hirschbergã, in vtraq; Peninsula Domui venatoriæ recens extructæ vicina, et post hãc Sardinia et Samothracia. Nec minori vbertate copiaue, Eadẽ ingẽtes Germaniæ, Poloniæ, et Lituaniæ syluarũ solitudines (cũ hæ tres Regiones feris abũdẽt) producũt.

SIGNATVRA GENERALIS.



FIGVRA apposita, vt magis aperta sit doctrina nostra sententia, Signaturam omnium venarum (& cum his fibrarum affinium) quæ à corde in inferiora corporis virilis membra descendunt, repræsentamus.

MASZLACH.

HERBA hæc, in Syria inter Desertum Diblin, & vrbem Dan, ad radices montis Libani Masz appellatur: atq; istic loci ab Incolis quibusdam Traconitidis regionis, tempore ad eam rem accurate captato, lasẽser admodũ colligitur: principioq; ex ea succus, postea gummi paratur: quod Maszlach dicitur, & apud Turcas vndiquaq; locorum in precio maximo habetur. Hi enim quoties prælio consistituri vel oppugnationẽ aggreßuri cũ sunt, ad accendendos fortitudine animos, frequenter & largè eo vtuntur. Etenim in Aqua mulsa resolutum si sumatur, efficacia præsentanea, spiritus animosos concitat: atq; non solum cupiditatem ardentem exacuit, verum etiam stomachum cor et cerebrum viribus recentibus armat. Sed tamẽ sumentem, eius vsui a prima pueritia assuetum oportet. nam massuetos, non secus atq; Opium & Deleteria similia, incõmodis grauissimis afficit. Quæ cum ita sint, Existimo nomen Ἀγαθὸς δαίμων id est Genius beneuolus (origine tenus Sectatoribus quibusdam Philosophia Theophrastica incognitum) non sine præmeditatione Erudita, a Paracelso Plantæ huic fuisse accommodatum: & id quidem per ἀντίφρασιν, quasi minime humanus aut beneuolus: Eadem nimirum ratione, qua effrani ira temere furentes, [illegible] lingua Germanica familiari, Stultos egregiè sapientes (cum tamen omnium minime sui compotes sint, auriga quippe Ratione excusso) appellare solemus. Vt ergo naturæ rei attenta inuestigatione inhæreamus, non dubitamus appellatione Ἀγαθὸς δαίμων, animũ fortem siue Fortitudinem bellicam significari: & alteram Thymoleon, quam alij huic ipsi plantæ tribuerunt, ab eadem origine descendiße. Cæterum in Macedonia, similis quædam planta reperitur: ex qua (quanquam mihi eius rei testem non oculatum, sed auritum solũmodo esse fuerit conceßum) quoq; gummi Maszlach paratur, sed bonitate & efficacia, minus quam Syriacum commendatum: Herba ipsi quidem forma Apij tribuitur. De vocabulo autem Turcico mihi omnino videtur: illud vel ab Hebraico מרזק Marzykah, siue Chaldaico מריא Mariah (quod hæc duo ad sensum appellationis illius, siue ἀγαθοῦ [illegible] intelligantur siue serio, non inepte alludant) deriuari.

FORMA, CONSTELLATIO, ET QVALITAS CERVARIÆ MARIS.

RADIX.

RADIX qua planta hæc nititur, longiuscula est, foris nigricat, intus in candido flauet, et quẽadmodum Mastiche trita odorem fortem admodum spirat: præterq; hæc è uertice suo primo cespitem quẽdam oblongum, qui foliolis capillacis nec nõ colore & habitu caudam Ceruinam (vt ante dictum) omnino refert, atq; caulem è medio sui quasi ex penicillo egredientem vndiquaq; ambit, profert.

Caulis.

Caulis quemadmodum Leuistici pluribus geniculis notatur (verum eodem gracilior, humilior & fragilior existit) intus concauus est, & multis Adnatis, sigillatim ex folliculis siliquaceis & tenuibus, qua-

les



les ferè in Angelica visuntur (nisi quod minus turgent) circa genicula emergentibus, diffunditur. Folia, quæ bina binis sibi inuicem (veluti Apij aut Petroselini propemodum) in pediculis suis opposita Adnascētiæ sustinēt, læuia sunt, crassa, subrotunda, & crenulis exilibus in ambitu quadamtenus diuisa (vel potius laciniata) odorata, partimq; vt folia quercina tenera adhuc subflaua, cætera vero folijs Calamenthæ aquaticæ non dissimilia. Semen quod floribus, venusto candore, habituq; omnibus numeris probato nitentibus succedit, agminatim summos caulis primarij pediculos occupat: formamq; in lato angulosam, ad imitationem seminum Angelicæ obtinet: ac tandem, mense Septēbre odorem fortem, sed gustum acriorem acquirit. RADICI vi influxus sui, Sol confert partes septem cum vna quarta. Mars duas cū quarta itidem vna, Luna sesquitres. Herba è Sole obtinet partes sex, è Marte duas cum quartis tribus, è Luna tres cum quarta vna. Semē secundum à radice bonitatis locum tenet: & Soli acceptas refert partes quinq; cum vna quarta, Marti quatuor cum quarta itidem vna, Lunæ vero duas cum dimidia. Temperamentum itaq; plantæ huius, coaluisse liquet: ex Sulphuris omniū præstātissimi & subtilissimi partibus sesquiseptem, Salis optimè depurati & qualitate corrosiua præditi sesquitribus, Mercurij deniq; à terreno crassamento exquisitius defecati tribus: Atq; ita naturā qualitatum ei insitarum esse, potenter calefacere, molliter siccare, & simul extrahere atq; adeo instaurare. In vsum autem Medicum, ars Chymica solerti Segregatione indē parat: Oleum, quod a virtute sua Eehalah siue Θυμοζύντικον appellare placuit: nec nō Essentiam siue Virtutē nobilissimam, vel (vt alij loquuntur) Quintum esse: & Sal deniq; purū admodum, & acredine corrosiua præditum. PORRO, fossio radicis huius calidissimæ, diligentiam singularē, & tēporis positusq; corporum cælestium, obseruationem prudentem requirit. Si enim hæc fossa fuerit, Sole siue Marte in Leone versante, ad nullos membrorum interiorum Affectus, nisi cautione prudenti adhibita, est admittenda: sed solummodo Ægritudinibus partium externarum, ab frigoris iniuria profectis reseruanda. Eius vero rei causa, non tam à Temperamenti Partibus simplicibus (siue quæ his impressa est qualitate) quam Sulphuris puritate excellentissima, Salis acredine intensa (cum vitrum tum ferrum corrodente) & tandem Mercurij tenuitate ac subtilitate eximia dependet. Quarum partium proportio, & quantitas siue mensura, quanquam in alijs plantis hactenus deprehensa sit maior, Subtilitatis tamen & puritatis præstantia, eadem quæ in præsenti non fuit. Eamq; ob causam, cum in planta aliqua Sol partes quatuor tenere dicitur, nō ideo

Lector

SIDERA POSITV VARIATO EFFICACIAM QVOQ; SVAM IN HAC INFERIORA VARIARE.

OBSERVATIONES & Electiones temporum, quæ in historia cum Plantæ huius tum præcedentium & sequentium quoq; a nobis statuuntur, Lector φιλομαθὴς atq; artium vtilium amans, sobriè & dextrè diiudicabit: omnemq; ab his superstitionis & profanitatis calumniam, quantum in ipso est, abstinebit. Nam Stellæ tam errantes quam fixæ, positu suo vario, subinde quid qualitatis & efficaciæ peculiaris, rebus in hoc Orbe elementari nascentibus, inducunt. Atq; ita (si tempus positus opportunum capietur) plāta non solū calorē intensum, sitiis qualitate frigida minuere: verum etiam cum humiditatē superfluā tum siccitatem immoderatam aliquatenus mitigare: Adeoq; naturam ipsius integram immutare queunt. Exempli gratia. Saturnus in Oriente constitutus, frigiditate & humiditate nascentia imbuit. In Occidente vero siccitate & calore. At, priuatim frigiditatem & humiditatem potenter imperiit, in Capricorno, Aquario & Piscibus: idq; longè fortius, si Sol tum temporis in gradu Signorum dictorū sexto, duodecimo, vel vicesimo quarto versetur: Sed omnium potentissimè, si simul Luna in Mansione septima, vicesima, vel vicesima secunda decurrat: Quanquam Mansio vicesima prima, ob qualitatem temperatam omnia mitiget: quæ vis tanto sentitur infirmius, quanto magis plantis ab efficacia eius cauetur. Sic caliditatem & humiditatem idē Planeta auget, si in Signo calido & sicco existat: intensius vero si Solis in talibus Signis (Cācro nimirum, Leone & Virgine) cursus coincidat: at intensissimè, si Luna in Mansione nona, decima octaua, & vicesima quinta assiret. E diuerso autem, qualitates illæ omnes ad mediocritatem restringuntur, si Lunā in Mansione vicesima tertia (quod ea tēperata sit, & omnibus rebus ex æquo addicta) cursum peragere contingat. Atq; idem de Planetis & Signis reliquis omnibus, posituq; eorundem est sentiendum.

Temperamentā
Sul. 6 $\frac{1}{2}$, Sal. 2, Mer. 3 $\frac{1}{2}$ pa.

Natura & facu. Calefacere. Siccare. Extrahere.

PRODVCTa Pharmaceutica. Θυμοζύντι. Essentia. Sal

Herba, & folia. Flores & semi.

CONSTELLATIO.

QVALITAS
Radix habet:
☉ 7 $\frac{1}{4}$, ♂ 2 $\frac{1}{4}$, ☽ 2 $\frac{1}{2}$ par.
Herba.
☉ 6, ♂ 2 $\frac{1}{4}$, ☽ 3 $\frac{1}{4}$ part.
Semen.
☉ 5 $\frac{1}{4}$, ♀ 4 $\frac{1}{4}$, ☽ 2 $\frac{1}{4}$ part.

Non solum Influxus cælestis vis, verum etiam Elementorum et qualitatum Elementarium consensus & auxilium mutuum, robur & efficaciam in rebus præstant: ideo pro ut vigore & puritate præualuerint.

Simile à Solis Dignitatibus inæqualibus, substantiæ vero æqualitate perpetua.
Sulphur, Sal, Mercurius vbique iidem, sed vis aut bonitas siue efficacia nō item.
Aliud simile à Vino.
RADIX quando fodienda. Mense Octob.
Herba metenda. M. Maij D. { 3. 4. 5.
Semen carpitur. Mēs. Sep. D. { 10. 12. 14.

Lector totidem Sulphuris inesse cogitet: aut Sulphuris vim in omnibus æqualem reperiri: aliamue quæ partibus Sulphuris quatuor constet, in effectu idem præstare iudicet. Nam quemadmodum Sol plus potest in Leone quam in Ariete: & è conuerso in Ariete quam Aquario longè potentius, in Libra vero (vbi non solum diminutionem potentiæ, verum etiam Deiectionē siue Casum subit) infirmius quam in Aquario dominatur: & tamen in omnibus his Signis quatuor, non minus quam in reliquis octo idem Sol permanet: nisi quod in altero vires suas languidè, in altero vero fortiter exercet: Ita etiam hoc loco, Quanquam Sulphur Sal et Mercurius, in omnibus plantis tam nomen quam substantiam perpetuo retineant eādem: diuersimode tamen, in alia subtilitate, in alia efficacia, in alia deniq; puritate excellūnt: Atq; ita in diuersis plantis, gradus qualitatum diuersos sortiuntur. Quali fere ratione inter vina, aliud virtutis robore potentius, aliud languidius, tertium prorsus imbecille deprehenditur: & tamen nullum non horum, nomine locoq; vini dignamur. Quæ cum ita sint, Radix itaque fodienda est mense Octobri. Herba metatur die mensis Maij, tertia, quarta, vel quinta. Semen carpatur circa diem mensis Septembris decimum, duodecimum, vel decimum quartum: & quidem syd. rum συσχηματισμοις maleficis absentibus.

ἐνεργεία EFFICACIA, ATQVE VSVS CERVARIÆ MAris, doctrina Paracelsica, animalis, substantialis, atque elementalis, in membris corporis virilis interioribus.

OLEVM BEhalah fit Θυμοξυντικον.
Venæ Emulgentes quæ.
VSVS THYMOXINTICI intra corpus Virile.
Ad { Animosit. Hydrocel. Cal. Dol. Scirr. Sple.

Oleum Behalah, *ob caloris excellentiam, & in concitando & irritando τω θυμικω siue Potentia cordis (vt vocant) irascibili efficaciam naturalem, Cordi & Venæ cauæ sanguine vitali laxius infarctæ, quatenus ea à corde calido & humido, propaginibus suis in subiectas corporis virilis partes (ossa scilicet musculos, & lacertos) descendit, consecratur. Virtuti autem eius θυμοξυντικῇ, siue Animositatis, iræ, atq; audaciæ concitatrici, etiam accedunt aliæ. Nam Abscessus, qui à Sale (vt Schola Paracelsica nominat) enthalico, infectione quadam corrupto, siue humore putredine vitiato, in Tunicam Erythroiden, siue inter hanc & Membranam carnosam colliguntur, & Hydrocelæ appellantur, Illud ipsum profligat: si pondere drachmæ semis in haustu aceti Violati, nouies per diem exhibeatur. Eodē pondere ex Aqua propria (Aquā intellige Plantæ huius stillatitiam) haustū, dolores contusiuos (vt vocant) siue μετα θλάσεως, quos calculi à renibus in meatus vrinarios depulsi, duritie & asperitate sua in ventre inferiore & βουβῶσι, siue parte Virgæ virilis anteriore excitāt, calculis ipsis expulsis sedat. Nec minus ad splenem nimio fæculenti sanguinis infarctu non solum turgentem, verum etiam inde duritie callosa correptū (quod malum Medici σκίρρον vocitant) Luna decrescente per dies nouem, singulo vero die ter (mane nimirum, meridie, & vesperi) quantitate drachmæ in Ligula aquæ Anisi, vtiliter exhibetur. Nam hoc modo flatibus copiose concitatis, lien tam à duritie quam excrementis atræ bilis terrestribus exoneratur* Essentia, quæ ex planta hæc integra *producitur, In corporis virilis parte inferiore, ramis vtrisq; venæ cauæ, qui in renes geminos, dextrum scilicet & sinistrum pertingunt: Venæq; emulgentes dicuntur (quod aquositatem superfluam à sanguine exugant, atq; in renes deriuēt) cōpetit. Quā egregiū hæc sit cum θυμοξυντικω Virtutis naturalis confortatiuū, Vel tū saltē quando humor superfluus, in eiusmodi membrum decubuit, vnde nec in stomachū nec in intestina deriuari, aut per vomitum siue aluum eyci potest, Medico cuilibet erudito experiendo satis fiet manifestum. Etenim si pondere Scrupulorū sesquiquinq;, in Aquæ è floribus Tiliæ Ligulis tribus, tempore matutino et Sole nondū exorto propinetur, Vires naturales potenter roborat: humoresq; vitiosos, & malignos, non solum per poros cutis, verum etiam tam per vreteres in vesicam, et ex hac cum vrina extra corpus, quam (quod plus admirationis habet) in Viro quidē per Mariscas, Muliere vero per menses, nec non insensilem expirationem, euacuat atq; excernit. Syncopa quoq; siue animæ Deliquio affectos, & ex leui causa cor dolentes potenter reficit, & corpus Venere eneruatum atq; impotenter torpens instaurat: Si Luna crescente quotidie sumatur. Vsus deniq; ei eximius est, in Morbis ex membrorum aut temperie turbata, siue actione læsa, vel συμμετρία & constitutione naturali destructa genitis: si illis (vt vulgo loquuntur) in fieri existentibus, nec dū viribus firmatis in apertum prorumpentibus, quotidiè cum Spiritus Vitrioli guttis nouem, in Ligula vini hauriatur.* Sal plantæ huius, *venæ illi multis anfractibus tortuosæ, quæ à Vena caua iuxta vertebras*

spinæ

Sal enthalicum cur prorsus in aliqua particula ut aiunt Paracelsi.
ὑδροκήλη quid & vnde.
Σκίρρος splenis quid sit, & vnde.
Humores vitiosi euacuantur per vrinam, Sudores, Mariscas (siue Hæmorrhoides) Menses & insensibilem expirationem.
ESSENTIÆ vsus intra corpus.
Ad { Virt. natu. robor. Syncopē. Vires. Coitu sim. marcid. Præcau. & dos mor. imminen.

ſpinæ dorſi & muſculos lumborum decurrens, in Peritonæum diſtribuitur, dicatur. Vis autem ei eſt in corpore humano, ad Sal Vitriolatū (vt Theophraſtus loquitur) vel (vt Galenus de Tumoribus præter naturam cap.12.) atram bilem, quæ in carnē decumbens, ſi mordacitate temperamentum ſiue virtutem particulæ euincat, cute & muſculis perroſis Cancrum μεθ' ἑλκώσεως *efficit, ſin mitior (natura quippe nondum ſuccumbente) extiterit,* κάρκινον ἀνέλκωτον *ſiue Cancrum occultum, ſed tamen tumore duro ſeſe prodentem producit, profligandū: Si ad purgationem loci tali Fœditate obſeſſi, pondere drachmæ, cum Olei Terebinthini candidiſſimi & puriſſimi guttis nouem, ex phlegmatis Vitrioli drachmis duabus quotidie ſumatur. Veruntamen ſumptio eiuſmodi inchoanda eſt Luna in Cancro exiſtente, hincq; per dies triginta quotidie ſemel frequentanda. Præterea ad Vitia putrida oris confert. In aceto enim roſaceo optimo cum tertia Sinapios parte mixtum, ad Intinctus cibis ſi adhibeatur, gingiuis ruborem venuſtum conciliat, dentes firmat, materiam omnem putredinis remouet, halitumq; oris fœtentem (ſi modo à cauſa dicta ſit ortus) emendat.*

VSVS SALIS
Ad { Canc. vlc. / Ca. nō vlc. / Oris put.
Cancri ſiue Carcinomata, quomodo fiant ex doctrina Paracelſi & Galeni.
Sal Vitriolatū
Atra bilis mordacior.
Κάρκι. μεθ' ἑλκώσεως.
Κάρκινος ἀνέλκωτος.

NATVRA, PROPRIETAS, ATQVE VSVS CERVARIÆ maris, doctrina Paracelſica, corporalis, materialis, & complexionalis, in membris corporis virilis exterioribus.

Oleum, *Puſtulas liuentes, & eas quoq; quæ à morbo Gallico (ex occultis cuniculis quaſi in apertum emergente) excitantur, inunctu ſanat.* Sal, *in aqua Veronicæ ponderis decupli diſſolutum, Herpetas miliares &* ἐσθιομένους *ſiue depaſcentes, Scabiesq; malignas alias, quæ vicinam cutem acredine ſua (deſcenſu tamen non profundo) depaſcunt, collutione mane et veſperi adhibitum profligat ſanatque.* Eſſentia, *in lotura capitis lixiuio addita, vel poſt lotionem Coſmocomio ſiue Comptorio inſtillata, atq; ita cum hoc, capillo comendo adhibita, Tineas capitis (quod Vitium Quibuſdam Fractio appellatum fuit) tollit. Cum Oleo & Sale, Mariſcas (ſunt hæ Vlcuſculorum in Sede eruptiones) illitu exiccat, exiccatasq; detrahit. Oleum, Temporibus, arterijs & Saphææ inunctum, non ſolum Lipothymiæ ſiue Defectioni animæ (non forti tamen) medetur: verum etiam ſpiritus exhilarat, animoſitatem & alacritatem inducit, & partium ſuarum tenuitate in ima corporis penetrans, cor roborat, & mæſtitiam omnem diſcutit: vt ita Planta ipſa, nobis Germanis pro* Hirßwurtz *potius* Hertzwurtz *dicenda videatur.*

VSVS SVBtilitatum extra corpus.
OLEI.
Ad { Puſt. liui. / Mor Ga. / Lipothy. / Ani. lang.
SALIS.
Ad { Herp. mil. / Scabi ſer. quasuis.
ESSENTIA
Ad { Tin. cap. / Mariſcas.

ἐνέργεια. EFFICACIA, ATQVE VSVS CERVARIÆ, doctrina Philoſophiæ veteris, animalis, ſubſtantialis, atque elementalis, in membris corporis humani interioribus.

Qui rerū terra naſcentiū vires ſolerti inquiſitione ſunt ſcrutati, huic Plantæ qualitatē ſiccā & calidā tribuere. Decoctū hui⁹ ex vino potū, ad Cicutæ improuiſo hauſtæ noxas, viresq; ſtomachi inde proſtratas valet. Semen tritum & radix minutim conciſa ſimul cocta, ſiue etiam puluis horū crudus, eſu ad Tormina ventris & dolores ſpaſmicos membrorum commendatur. Succus radicis arteriam aſperam expurgat, cor roborat, ideoq; & Tuſſi medetur. Seminis & radicis cum carne Caprina coctorum iuſculum, dum adhuc calet cum lapillis Cācrorum in puluerem redactis potum, Medicis non ſolum Sæculi priſci ſed & recentis, contra calculos efficax eſt deprehenſum. Caules plantæ huius Saccharo conditi, & pondere drachmarum quatuor tēpore matutino ſimulq; ventre ieiuno ſumpti, lienem obſtructione induratum, ad habitum priſtinum reducunt.

MEDICOrum & Philoſophorum veterū doctrina, de qualitatibus & Facultatibus huius Plantæ.
Ap { Nox. Cic. / Tor. ven. / Spaſmum / Tuſsim, / Calculos, / Schir. ſpl.

NATVRA, PROPRIETAS, ATQVE VSVS CERVARIÆ, doctrina Philoſophiæ veteris, corporalis, materialis, & complexionalis, in membris corporis humani exterioribus.

Herba conquaſſata, impoſitu præſentaneum eſſe fertur morſibus canum rabioſorum nec non animalium venenatorum aliorum Auxilium. Decoctum radicis & herbæ, modo Epithematis adhibitum (præſertim ſi ſimul & radix ex vino bibatur) membris frigore afflictis, calefaciendo opem egregiam præſtare perhibetur. Succus herbæ vnguentis ζεσιδέρμοις *ſiue feruorem ambuſtorum mitigan-*

VSVS PLANtæ huius extra corpus ex doctrina Veterum.
Ad { Mor. Ve. / Nox. frig. / Fer. amb.

Quomodo succus Herbæ ad ambusta conducat?

mitigantibus, vtiliter miscetur. Nam ob æquabilem qualitatis calidæ temperiem, quemadmodum calor radiorum Solarium calorem ignis naturalis debilitat, ita hic omnem inflammationum æstum molliter sedat.

NATVRALIS INCLINATIO ATQVE VSVS CERVARIÆ, doctrina Magiæ veteris & recentis, spiritalis, cœlestis, & miraculosa, ex prioribus omnibus exoriens & effluens: in membris corporis humani interioribus & exterioribus.

VIS ET FAcultas Magica huic Plantæ quo modo acquiratur.

Ad { Fortitudi. incenten. Paralysin prohiben.

Proceres Turcici raro Paralysi ripiuntur, idq; ob usum Gummi Maszlah frequentius sumpti.

Maßa ex Oleo seminis, Succo radicis, & Gummi herbæ, tempore conuenienti comparatorum, & Marte in Domo prima Saturnoq; in septima commorante (ita tamen, vt virtus Signi quod in Domum primã incidit, quam eius quod in septimam, sit potentior) muicẽ mixtorum, atq; agitatione aßidua ad Solem inspissatorũ, magnitudine fabæ deuorata, continuo sanguine & spiritibus concitatis animũ efferat: Ita, vt morte & periculis ferociter spretis, in cædes & effusionem sanguinis totus feratur: ac truculentia æquali atq; inhumanitate inexorabili, tam in homines quã bestias dsæuiat. Atq; eadem ad Paralysin quoque (quæ priuatio siue defectus quidã est mot° naturalis in corpore, ac in neruis, ligamentis, et tendonibus solummodo spectatur) laudatißima simul & efficacißima habetur. Quibus enim rerum virtus naturalis longo vsu cognita, & causa simul efficaciæ quam exercent explorata fuit, illi hoc asseuerant. Quæ res subitis Affectibus animum immutet, ita vt pro humano & miti furiosum, pro tristi vero hilarem, pro truculento & hostili amicũ, sincerum & beneuolũ (qualiũ conuersionũ exẽpla, vita humana frequẽter suppeditat) inducat: Eadem etiã Ægritudini dictæ naturaliter resisti. Quod cum ita se habeat, Proceres Regni Mahometici Paralysi raro corripi cernuntur. Etenim in illis, quoties vsu huius gummi (cui à pueris aßuescunt) sanguinem spiritusq; ebullire faciunt, incendium furoris continuo dissoluitur: et virus iracundiæ, flatus siue spiritus cõcitati impulsu euomitur. Quod cum apud aliarum Gentium homines itidem nõ fiat, sed diutius plerunque alatur atq; coquatur: Accidit, vt his cor et omnes partes Vitales vigore debilitato lãgueant, tristẽtur, & Affectibus melãcholicis succumbant. Ac manifestè videmus, raro (vel nunquam etiam) Paralyticos reddi, Qui subitò excandescentes, salibus dentatis ac scommatis amarulentis, instar muliercularum furore Bacchico percitarum, vir° statim excutiunt: Vtplurimum vero immo sæpißime illos, qui fomitem iracundiæ fouere ac premere, nec in apertũ emittere consueuere. Cui testimonio, vel exemplum Titi Imperatoris Romani accedit: Qui spasmicis doloribus resolutus, cum iracundia subita excanduisset, membrorũ motum, & sanitatem pristinam est consecutus.

Pierocholis siue Oxycholis ocio deflagrat ira ideoque minus mali inde percipiunt.

Quomodo hæc Maßa etiam Paralysi occurratur

Ratio à testimonijs physicorum quorundam, & exemplis ex ipsa Experientia desumptis.

Vnius causæ plures effectus.

TITVS IMperator in subita Excandescentia spasmo liberatur

MASZLACHI CONFECTIO.



CVM in planta præsentis historia, mentio facta sit gummi Maßzlach, hoc loco exponendũ videtur, quod de eo aliquando ex relatione Calephi cuiusdam Caracleris cognoui. Egit Is in aula Imperatoris Turcici Chaptangasum (id est Præfectum siue vrioxorῶν Famulorum, qui Iuuenibus purpuratis Atrij ministrant) longo tempore, ante artem tonsoriam professus: & tandem ob præstitam in officio administrato diligentiam & fidem, anno 1535. ab Imperatore Solimano non solum libertate donatus, verum etiam liberaliter collatis opibus dimißus, Vallona (vrbe Macedonia satis antiqua) domicilium rerum & fortunarum suarum collocauit. Vbi cum annos aliquot habitaßet, iam senex peregrinationem Mechitanam suscepit. In eo itinere, cum inter alios me quoq; ei comitem iungi contigißet, sermone Gallico quem mediocriter callebat, mihi significauit. Lachrymam hanc à Solis Meizenis (Sacerdotes illi sunt legum Mahometicarum scientiam profeßi) duodecimo quoq; anno, quando Sol Leonem tenuerit (tempus hoc lingua patria on iki yldenoßora vocitant) in Traconitide monte, arte diligentißimè occultata ita fere parari. Semina quolibet anno, dum Venus vel Iupiter in Signo Leonis, (& quidem ascensu suo Horizontem modò assecuto) versatur, colligunt: atq; cura diligenti adhibita ne situm contrahant aut pulueribus vitientur, subinde versata aeri exponunt: tandemq; vbi tempus expetitum adest, ea ipsa molunt vel in trapeto quaßant, & Oleum (quemadmodum ex lino, nucibus, & papauere solet) inde exprimunt, expressumq; reponunt: Vbi vero Sol gradum Leonis decimum, decimumquintum, vel vicesimum cursu suo attigerit, quoq; herbæ florum & radicum copiam magnam colligunt: & radices quidem minutim concidunt, succumq; inde exprimunt: herbam vero & flores, aqua Iordanis fluuij decoquunt. Decocto huic vbi id refrixerit, mucilago quadam glutinosa supernatat. Huius ergo Illi partes æquales tres, cum succi ex radice duabus, & Olei ex Semine vna commiscent. Hoc facto, omnia simul in vasculum capacius A, operculo foraminulento D. tectum reconduntur: vasculo vero in loco sublimi vt radijs Solaribus pateat collocato, instrumentũ B, (quod ventis superne impellentibus perpetuo circumactũ, spatulis quatuor C. materiam in fundo aßidue agitet) inserunt. Humor itaq; hoc modo reconditus, vbi tandem ad spißitudinem mellis (vel vltra etiam) fuerit redactus, Agitatorio ablato, vsq; dum durescat siccatur. Atq; hoc perhibetur esse gũmi Maszlach, cuius apud Turcas vsus est frequẽs, sed notitia ortus & modi quo paratur (præter Sacerdotes dictos, qui ante tempus constitutũ, quoq; vxores & liberos suos, ab eius tractatione arcent) paucis admodum perspecta. Porro ingens precium ex hoc Sacerdotes colligunt: Nam ipse portionem drachmas sex pendentem, Asperis ducentis & triginta emi: quam mecum in Germaniam detuli.

Caput Tricesimum.

DE

DE CERVARIA FÆMINA, QVÆ ALIIS CERVARIA ALBA SIVE GERMANICA, ET PINASTELLVM, NEC NON MEON, ALIIS VERO CORDYLON SIVE TORDYLION APPELLATVR.

GENVS, PATRIA, NOMEN.

ALtera hæc Ceruariæ ſpecies, quæ mihi quidem à dictionibus Ayalah & Aleiha אִילִיח Aialeihah (id eſt Ἐλαφούρις ſiue Hirſchenſchwantz) dicta videtur, Appellationem Tordylion ſiue Cordylon (vel etiã, vt Paulꝰ Aegineta habet, Gordylõ) quã Dioſcorides cuidã huius generis Plantæ tribuit, ad Plantam illam Sylueſtrẽ et graueolentẽ, quæ etiam hoc ſæculo tam Arabibus quã Chaldæis notiſſima אִיתְאֵלִיבָא Aithalibah, id eſt cor muliebre (quod omnem virulentiam & aſperitatem intractabilẽ animi emolliat, Affectumq; mitem et placidũ inducat) nuncupatur, vt referam monet. Nã Chaldaicum אִיתָא Aiatha cũ Græco θηλεία id eſt mulier, et אֵלִיבָא cum καρδία id eſt cor, ſignificatione cõueniũt. Si itaq; dictiones illæ Græcæ (ſyllabis α et θη vtrinq; reſectis) cõponãtur, inde appellatio Καρδίλεια, quæ Dioſcori. non ineptè reſpondeat, conflatur. Cæterũ dicta eſt hæc quibuſdam Germanicè Harſtrang, Alijs Ocellum cerui, Alijs Pes porcinꝰ: ſide de veritate nominis retinẽdi admodũ ãbigua. Vandalis appellatur Mdliuuoſſela (id eſt herba deliquij) Indis quibuſdã non ſine cauſa Atunſaal. Naſcitur autem vulgo in ſylua Hercinia, & ad Laberum amnẽ in Tractu Tribocenſi: viſitur etiam circa Curiam Rhetorum, nec non in Valle Atheſina, atq; etiam Corniculo mõte, locisq; præterea alijs pluribus: inter quos copioſo eius prouentu eminent, Sarmatiæ Europeæ ſolitudines illæ immenſæ, & campi quoq; Marchiaci circa Villantiquam & Maſſinã oppidũ, prope Ædes Venatorias vtraſq;.

SIGNATVRA GENERALIS.



QVA effigie in capite præcedenti, dum hiſtoriam Ceruariæ maris perſequeremur, venas omnes corporis virilis, quæ à corde in inferiorẽ eius partem feruntur perſpicuè ſignauimus, Ea etiam eaſdem partes primarias & in inferiorem corporis Muliebris partem ſparſas (quod diſtributione & forma à Viri nõ multum diſcrepent) volumus ſignatas.

RATIO QVALITATIS.

QVOMODO Subtilitates plantæ præcedentis & quoq; ſequentis, animos vtentium efferent, & feroci impetu in viriles auſus rapiant, partim capite modo præmiſſo eſt commemoratum, partim in ſequenti docebitur. Quod autem hæc, contrarium illis duobus effectum præſtat (dum iracundiam mitigat, & Affectus mites placidosq; ciet) nemo cur miretur habet. Nam tam Sol quam Luna, & alia Sydera errantia, etſi primi Motus circumactu contorqueantur ab ortu in occaſum, motus tamen peculiares habent: quibus contra morem ſtellarum fixarũ (immo & primi Mobilis) ab occaſu in ortũ renituntur. Præterea, tempus & occaſio qua radicis foſſio inſtituitur (obſeruatis præſertim Signis fœmineis & beneficis. Vtpote, Piſcibus, Virgine, & Libra: poſitu item Planetarum congruo, vt Iouis in Domo prima, Martis in ſeptima vel quarta, & Veneris in decima) momenti plurimum ad efficaciam talem addit. Quod non ſolum in planta præſenti, ſed etiam aliarum ſimilium, radicibus, folijs, & ſeminibus (vt ſcilicet quamuis generis ſint eiuſdem, natura tamen qualitatibus inuicem pugnent) ſæpiſſimè vſu venire ſolet.

NOMEN. Altera Ceruariæ Species dicitur hic vt reliquæ (ſed voce mutata non ſenſu) אִילִיח A aleihah id eſt, Ἐλαφούρις.

Alijs Appellata Ger. Harnſtrãg. Lat. Ocellum Cerui, Pes porc. Vand. Mdlun. Indis Atunſaal.

Chaldæis ſimilis Planta fuit, nos mine. אִיתְאֵלִיבָא Aithalibah id eſt cor fœmini ſiue Καρδιλ.

Tordylion deducit. rex Chaldaico Aithalibah, vt ſit quaſi καρδίλεια.

PATRIA. Hercinia ſylua, Vallis Laberi. Curia Rhetorũ. Cornicu. mons. Sarmatia Euro. Marchia.

FORMA, CONSTELLATIO, ET QVALITAS CERVARIÆ FÆMINÆ.

RADIX Plantæ huius, odoris vehementia & guſtus acrimonia priorem ferè æmulatur: ſed tamen eadem & minor exiſtit & gracilior. Quanquã autem colore tam intra quam extra purpureum quid præ ſe ferat, atq; ideo pro Ceruaria rubra quibuſdam videatur habenda, me tamen ea re à ſententia nequaquam dimoueri patior. Nam plantas (vt initio ſum teſtatus) Subtilitatibus potius inde extractis, quam ſpecie formæ externæ ſpectandas duco. Quod ſi vero his quoq; argumenta & indicia habitus externi reſpondeant, iudicium & certius & firmius inde facere non dubitarim. Ideoque Plantam iſtam, ſiue Quis pro Ceruaria nigra, ſiue candida (ſiue vtcunq; animo libitum fuerit) habeat, nihil ſane moror. Porro radix iſta, ſupernè denſa capillamentorum coma, quæ tam habitu quã colore à Mare nihil diſcrepat, veſtitur. Sed herba à ſimilitudine eiuſdem non parum recedit. Nam folia, vt profunditate inciſurarum (etiam Pimpinellæ aut Apij ſuperantium) Mari præſtant: ita firmitate & viroris in luteum elangueſcentis elegantia, viciſſim eidem cedunt. Caulis quemadmodũ Cumini geniculatus eſt & gracilis, ſoloq; pingui & fæcundo ſæpe altitudinem cubitorum duorum, vel etiam (ſi vbertas ſuperet) ſeſquitrium acquirit. Flores itidem vt Cumini, vmbella candicante & pediculis numeroſè conſertis emergunt. His vero ſemina ad exemplum Maris, de quibus abunde dictum eſt, & lata et angulis ſtriata ſuccedunt. RADICEM, quæ partibus reliquis caliditate præpollet, Sol ve-

FORMA. Radix.

Herba.

Caulis.

Genus & Dignitas Plantarum Thurneiſſero magis ſpectatur ex Subtilitatibus & Virtutibus quam indicijs externis formæ. Quanquam ea quoq; non parum ad iudicij certitudinem addere ducat, ſi virtuti conſonent.

Flores & ſemina.

Temperamentū
Sul. 7 } *par.*
Sal. 3
Mer. 2
Natura & facultas.
Calefacit.
Roborat.
Lenit.



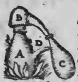
CONSTELLATIO.
Radix quando fodienda?
☉ in Decad. vlt. ♌.
♂ ☽ in { 24 / 1 } ♌ g.
Mansione { 11. / 8.

Herba colligenda.
M. Maio.
☉ *in Gr.* 11: 14. 16. 2.
☽ *cresc.*
♂ *in* ♌.

QVALITAS Radix habet:
☉ 6 ½ } *par.*
♂ 4 ¼
☽ 1 ¼
Herba.
☉ 6 ½ } *par.*
♂ 2 ¾
☽ 2 ¾
Semen.
☉ 6 } *part*
♂ 3
☽ 3
Semen carpendum M.Octo. D. 7.
Sacerdotes Aegypti diem sextum mensis quasi pro inauspicato habuere:

getat virium imperij sui partibus sesquiseptem, Mars quatuor cum quarta vna, Luna vna cum quarta itidem vna. In herba dominium qualitatis Solaris sibi vendicat partes sex cum duabus quartis, Martialis duas cum tribus quartis, Luna quoq; duas cum quartis tribus. In Semen (quod mediam inter partes commemoratas naturā obtinet) virtutis suæ contulit Sol quidem partes sex, Mars vero tres, Luna totidem. Qua mixtura cum partes illæ in societatem mutuam coeant, Planta hæc integra, in Separatione artificiali (quæ ministerio artis Chemisticæ perficitur) è Sulphuris partibus sex, Salis tribus, & totidem Mercurij constare apparet. Atq; hinc eidem, Potentia & vis quædā peculiaris in spiritibus reficiendis, virtute naturali confortanda, atq; cupiditatibus Affectuū tumultuantibus sedandis atq; comprimendis inest. PRODVCTA *ex ea, quæ in Mare eadē sunt: nimirū Oleum Behalah, Essentia, & Sal tenuitate admodum penetrante præditum.* RADICIS FOSSIO, *Sole in Decade vltima Leonis, Marte vero & Luna in eiusdem Signi gradu, vel vicesimo quarto & Mansione vndecima, siue (quod præstaret) in primo & Mansione octaua versante, ac cælo quidem sereno siccoq; institui desiderat. Herba summum vigoris gradum tenet, mense Maio: Sole in gradu Geminorum decimoquarto, & decimo sexto, Marte vero in Leone existente. Colligenda autem est, Luna in incremento suo ad plenā orbis illuminationē aspirante, & siccāda loco vmbroso: atq; antequā annus elapsus fuerit ad vsus medicos traducēda. Semē carpēdū est die mēsis Octobris (quē Ægypty* Παωφί, *Græci* Πυανεψιῶνα *vocarunt) septima: Nā sexta, q; in ea Sol omniū potētissimè vires suas exerceret, Sacerdotes Ægipty talia inchoare vel tractare seriò interdixerunt.*

METALLA QVALItate sua corrosiua exuendi modus.



OLEA ex Salibus, Liquoribus, & Sulphure (siue etiam speciebus Metallorum alijs) extracta, quando vt intra corpus tutò sumi possint parare volumus: ea nos Extractis radicis huius proportione sesquialtera miscere, & igni reddere subigenda oportet: atq; omnibus quæ ars Chymica requirit peractis, Destillatione vulgari ex loco A. in B. & per C. in D. ducta, tandem rectificare. Laborem istiusmodi, cui studiū Chemiæ cordi fuerit, equidem haud tractabit ingloriùs. Nam experientia multiplici cognoui, hac methodo omnem quæ mineralibus inhæret qualitatem corrosiuam, virtute potente radicis huius mitigari: & Spiritus Arsenici quoq;, Mercurij Sublimati, nec non Vitrioli innoxios & vsui idoneos reddi.

ἘΝΕΡΓΕΊΑ. EFFICACIA, ATQVE VSVS CERVARIÆ FOEMINÆ, doctrina Paracelsica, animalis, substantialis, atque elementalis, in membris corporis fæminei interioribus.

THYMOXynthici ex hac Planta vires intra corpus.
Ad { δύσπν., Matricis, Iram, Furorem, Spasmum, Paralysin, Melanch.

Thymoxynthicon tam calorē quam frigus naturæ inimicum moderatur & temperat: argumento admirandæ cuiusdam potentiæ in natura rerum latentis.

Oleum Behalah, *quod ex Radice hac conficitur, venis quæ à trunco venæ cauæ (vbi is ad postremam spinæ vertebram et sub caput Pectinis appulit) bifidatim in membra generationi famulantia sparguntur, deputatur. Vsus eius Affectibus Matricis omnibus, quos* Hippocrates *&* Galenus *plurimos recensent, præsertim autem ijs, quos intemperies frigida, & vitium quoq; naturæ in Attractice, excessu vel defectu peccante procreauit (vt sunt humorum & Ichorum depravatorum collectio, Molæ, atq; id genus alij) præsenter medetur. Nam vt æstus quosuis præternaturales extinguit: ita etiam frigus omne naturæ inimicum temperat, & ad mediocritatis conuenientis terminos restringit. Etenim cum naturæ nunquam otiosæ & non solum (vt Galenus inquit) per se omnia sapientissimè agentis, verum etiam insuper documentis solertiæ suæ pulcherrimis omnia erudientis motibus, plurima subinde efficiantur: quæ sæpe & fidem superant &* ἀδύνατα *videntur: Ideoq; nec in his plantis tribus, eandem tam calorem quam frigus præternaturale corrigendi potentiam, quis habet cur miretur, aut experiendo a se nō exploratam, neget. Sumitur autem securè atq; absq; periculo (cum etiā Prægnan-*

Prægnantibus innoxium ſit) mane & veſperi pondere drachmæ, ad Affectus calidos quidem in Aqua Portulacæ, ad frigidos vero Cinamomi. Porro venis Temporum arterijsq́ illitum, & ſimul pondere drachmæ ſemis in Aqua Violarum lutearū hauſtum, Affectuum à ſanguine circa cor ebullien te ferocientium æſtum mitigat: Paralyſin ſiue Spaſmum, qui ab excādeſcentiæ immoderatæ ſuppreſſione violēta ort⁹, neruos corporis totius adducit atq́ motu viſuq́ eoſdē priuat (tremore quoq́ membrorū omniū ſuperinducto) præſenter ſoluit. Cum trib⁹ deniq́ guttis Olei Antimonij pari pōdere ex Aquæ cornu ceruini ſtillatitiæ Ligulis tribus ſumptū, in atra bile atque adeo Spirituum triſtitia (præcipuè vero ira) eijcienda plurimum pollet. Humorē enim noxiū dū profligat, cor Affectuū pcellis ex eo turbatū, trāquillū & placidū reddit. Eſſentia, radicis, herbæ & ſeminis, *propaginib⁹ venæ cauæ, quæ cū venis ſemi nalibus (dextra & ſiniſtra) in Vterum & reliquas partes vētris inferioris generationi ſeruiētes ſparſim feruntur, familiaris habetur. Pōdere itaq́ drachmæ quotidiè ter sūpta (pāniculis quæ Oleo modo cō memorato ſint irrigata, in collum Matricis ſimul immiſſis) Schirros, Phlegmonas, Cancros, & quia in hac parte contingunt Tumores & Vlcerationes alias ſimiles ſanat.* Sal radicis, herbæ & ſeminis, *venis lumborū & coxendicum, ſurculisq́ earum qui ſupra & infra Venæ cauæ diremptus vtrinq́ exorbitantes, in Peritonæum, muſculos lumborum & Omentū, hinc vero deniq́ ad organa generationis propagātur, addicitur. Mulieribus ergo in partu (vt crebro accidit) ex nimia profuſione ſanguinis (vtpote ſpiritus & vitæ domicilium exiſtentis) deficientibus, ex vino generoſo partim aſſiduè potui datū, partim illitu frequenti circa venas Temporū & nares adhibitum (cū illi mixtum, ad omnem* κενεαγγίαν *ſiue vaſorū inanitionē, in qua ſpiritus præter modum deficere vel languent, celeri adiectione reſarciendam, vi ſingulari polleat) cumnutriendo tū roborādo magnificè auxiliatur. Præterea Matricem refrigeratam & humoribus viſcoſis oppletam, calfacit, expurgat, & (cum facultate adſtrictoria ſimul præditum ſit) collum quoq́ eiuſdem vt probè occludatur facit. Ideoq́ ad Gonorrhæam, Quod radix dum viret raſa perq́ medium ſecta Aqua ardente maceratur: poſt vero per dies ſexaginta, Aqua ipſa tempore matutino & ore optimè eloto menſura Ligulæ bibitur, Eſt illud inuētum vtilitatis non contemnendæ.*

Agitatio & conCuſsio vehemens ſpirituū atq; humorum in ira corpori Paralyſin & ſpaſmum ſæpe infert.

Quomodo Thymoxynthicon æſtum cordis cum Affectibus conflictantis comprimat.

ESSENTIÆ vſus intra Corpus.
Ad Ma { Schirros, Phlegm. Car. &c.

SALIS VSVS
Ad { De Puer. Κενεα. comp. Fri { ma Ob { Gonorr.

OLEVM ANTIMONY
καθάρτικον.



OLEVM hoc καθάρτικον paraturi qui ſunt, primo Antimonium crudum & Mercurium quam exquiſitiſſimè & depuratum & ſublimatum in puluerem tenuem redigunt, atq́ (Salis primum liquati & poſtea recoagulati tandemq́ triti parte ſextadecima adiecta) inuicem miſcent: Ita nimirum, vt pondus Antimonij ſit vnciarum octo, Mercurij quatuor, Salis vna cū dimidia. Hæc itaq́ probe commixta, in Cucurbitam B, ſimul conduntur: Ipſa vero Cucurbita probè luto munita, in fornacem ventilatoriam A (cuius imum, ne cineres, pulueres vel ſordes alia perfluant ignemue quid impedimenti interpellet, craticula muniatur) pendula quaſi, vt figura appoſita oſtendit, immittitur. Hoc facto ignis ſubijcitur eoq́ primum exiguo, ſed poſt gradatim magis magisq́, donec Cucurbita rubeſcat aucto, humor ex contentis in Receptorium C educitur. Quamprimum autem rubor ille ſeſe oſtenderit, Oleum quod iam extillauit & candidum eſt atq́ pellucidum, cōtinuo vt effundatur oportet. Nam ſi Phlegmatis rubei vel guttula minima ei miſceatur, mox limpiditate & perſpicuitate amiſſa concreſcit, & in materiā butyro hyberno ſimilem tranſit. Hæc ergo vbi peracta fuerint, Olei limpidi vnciæ quatuor cum radicum Heptaphylli rite ſiccatarum & conciſarum vncijs duabus, Cucurbitæ ingeruntur: & Alembico impoſito, Deſtillatio lento igne inſtituitur. Tum demum Oleum profluit venuſtum admodum & iucundum, quod potentiſſimè purgat, & ad vlcera omnia putrida & tuberoſa, Auxiliū excellentiſſimum præſtat.

NATVRA, PROPRIETAS, ATQVE VSVS CERVARIÆ, doctrina Philoſophiæ veteris, corporalis, materialis, & complexionalis, in membris corporis humani exterioribus.

Herba cum radice minutim conciſa ex aqua & ſale (inter bulliendū iniecto) Decoctum, Mulieribus ob tēperamēti frigiditatē facultate gignendi deſtitutis, ſi bibatur, Diuino annuente auxilio, fœcunditatem haud dubiè confert. Succus Radicis cum mica panis recens cocti & Terebinthina in Emplaſtro impoſitus, Tumores illos Schirroſos, atq́ Abſceſſus δυσπυήτους *ſiue ſuppuratu difficiles, quos in Mulieribus quidem Menſes obſtructi, in Viris vero Hæmorrhoides ſuppreſſæ generant, emollit: locumq́ affectum à ſymptomatum malignorū incurſu tuetur. Succus ex ſemine trito illit⁹, tubercula ex Phthiriaſi orta Morbumq́ ipſum diſcutit.* Oleum, *ad vlcera quæuis fætentia & fluxuoſa*

VSVS CERuariæ fœminæ Subtilitatisq; eius extra corpus Herbæ, radicis, & ſeminis vſus.
Ad { Fœcundit. Tumores callosos. Phthiria.

OLEI. Ad vlcera fæt da & manantia.

DE SIRONIBVS ATVN.

IN India orientali (quod hoc loco memoratu non eſt indignū) quemadmodum & in locis quibuſdam America, in ædiculis & cōtubernijs Incolarum, ex ſudore humano (qualitate cæli & natura regionis habitata ſubſeruiente) gignuntur animalcula quædam exilia, nigra, oblonga, & quemadmodum Centumpeda multis pediculis ingredientia, Hominibusq́ locorum dictorum Atun appellata. Hæc hominum dormientium corpora inuadunt: & cute celeri morſu perforata, humori qui inter hanc & carnem continetur, ſeſe immergunt: vbi poſtea tenaciter hærentia, locum vicinum paulatim erodunt, inq́ cauitatem exeſam quaſi oua quædam exilia & candida (quemadmodum muſcæ in carnibus excrementa ſua Vermiformia, Tripes ſiue Mida in Auellanis fructibusq́ alijs ſcobem) magnitudine nuclei Ceraſorum numeroſè conglomerata deponunt: Vnde ceu à Sironibus viuis, membrum pruritu indeſinenti vexatur: tandemq́ cuniculis illis ex affrictu concidentibus, in plurimis quoq́ corrumpitur: vel ſæpius (cum plerunq́ pedes aggrediantur) inſuper omni-

ESSENTIA. Ad Ve. Dentium, Aurium, Ventris, Vlceru.

SALIS. Ad Varos & ἴονθους in faciae.

fluxuosa salubriter admodum adhibetur. Essentia, Vermes non solum dentium & aurium, verum etiam (si pāniculis instillata circa vmbilicum applicetur) ventris, nec non Vlcerum si his instilletur efficaciter interficit, partemq; in-

no claudum & mancum euadit. Huic ergo Malo Incolæ herba ipsis Arūsaal dicta, quæ nostræ odore & forma (excepta magnitudine & vbertate qua superat) prorsus respondet, succurrunt. Atq; hæc est ratio, qua hoc loco Ceruariam Fœminam ad Phthiriasin (quod morbus hic cum Affectu dicto genus videatur habere cōmune) quā quam eius rei nondum periculum fecerim, commendandam duxi. Rem autem istam, si quādo morbi tales offerentur curandi, Medicis experimento explorandam committo.

quinatā mūdificat et expurgat: Id q mihi ipsi in bob⁹, equis, & pecudibus alijs sæpenumero est perspectum. Sal ex Aqua rosacea si illinatur, Varos siue ἴονθους *in facie profligat: cutemq; læuem & æqualiter coloratam præstat.*

ἐνέργεια, EFFICACIA, ATQVE VSVS TORDILY, doctrina Philosophiæ veteris, animalis, substantialis, atque elementalis, in membris corporis humani interioribus.

Vetustiores quid de qualitate & viribus Tordily tradiderint.

VSVS TORdily Legitimus. Ad Ven. frig., Melanc., Ob. menſ.

Quæ Viorum aures, atq; animos offendunt ab Authore hic prætermittuntur.

Menses victus incontinentia, a cursu suo naturali reuocantur.

Vetus Medicorum Schola, huic Plantæ (si modo quam descriptio illius exhibet, ea hæc nostra existit) qualitatem quam etiam reuera possidet, calidam & siccam attribuere. Porrò, facultatum eius vis atq; natura ferè cum Ceruariæ maris est eadem: Sed efficaciæ ob temperamenti conditionem ignobiliorem, robur languidius & mitius. Radice autem huius capillata, Agyrtæ et Sagæ in Philtris siue Veneficijs amatorijs atq; artibus inhonestis alijs, plurimum vsi fuere, & etiamnum vtuntur: Sed cum recitationi exemplorum contagiosorum, omnino duxerimus supersedendum, huic loco ea de re nihilquicquam est insertum. Aliàs autem si decocta fuerit, ex aceto quidem cum Croco & Pipere, potu venenis (præcipuè qualitate frigida & humida præditis) potenter resistit: Ex vino vero cum herba ipsa, Aniso & radice Filicis (paribus portionibus adiectis) Imagines absurdas cogitationum ex animis atra bile agitatis eximit: atq; rationem perturbatam diuina aspirante clementia, in integrum restituit: Cū Myrrha deniq; rubea, Croco, & semine Anethi, menses victus inordinati & incontinentis vitio suppressos, ad cursum suum reuocat.

NATVRA, PROPRIETAS, ATQVE VSVS TORDILY, doctrina Philosophiæ veteris, corporalis, materialis, & complexionalis, in membris corporis humani exterioribus.

VSVS TORdily extra corpus adhibiti.

Ad Fri. nocu., Hydropē., Paralysin, Animalia venenata.

Quod Ceruaria Mas iam descripta, in partibus corporis Virilis externis, idipsum etiam præsens in corpore fœmineo præstat: Sed virium potentia remissiore, ideoq; temperamento sexus fœminei accomodatiore. Planta itaq; hæc decocta vel cruda etiam, membris frigore perustis (siue Affectibus frigidis quibuscunq; afflictis) vtiliter applicatur. Radicis arefactæ puluis siccus pānis insutus, Hydropicis circa ventrem & crura tumore aquoso turgentia impositus, aquam intercutem mirificè exiccat: Sed Epithema hoc, sexta quaq; hora sublatum, ad radios Solares siue ignem calidum (vt humiditas imbibita inde extrahatur) suspendere oportet: atq; siccum subinde reponere. Herbæ & florum ex lixiuio Fraxineo et aqua (æqualiter dilutis) Decoctum, collutione adhibitum, Paralysin ex laxitate neruorum obortam propulsat, motumq; amissū restituit. Plantæ carbonibus viuis impositæ suffitus, Serpentes venenatos, Bufones, Scorpiones, & Araneos ex Cōclauibus fugat.

NATVRALIS INCLINATIO, ATQVE VSVS CERVARIÆ Fœminæ, doctrina Magiæ veteris & recentis, spiritalis, cœlestis, & miraculosa, ex prioribus omnibus exoriens & effluens, in membris corporis humani interioribus & exterioribus.

VIS MAGIca & sideralis Plantæ huius, si fodiatur. ☉ ♂ ♀ in ♌ Dom., ♌ ascenden.

Plantæ huius, Sole cum Marte & Venere (vicinitate eiusdem tamen non combustis) in Leone ascendente & Domo prima constituto, Significatoribusq; ægritudinum bene habentibus fossæ & repositæ, is qui sequitur vsus existit. Radix herbæ inuoluta, solo gestatu ex collo, nō solum iræ, liuoris, & odiorum acerbitatē, affectuumq; violentorum quorumuis incendia mitigare: verum etiam omnes pauores & terriculamenta imaginaria animi statu suo moti soluere: & Affectus placidos, mites, atq; hilares creditur præstare: idq; efficacius & potentius, si ipsa simul ex vino quotidiè bibatur: Quod non solum hoc nostro testimonio asseritur, verum etiam (cum Natura ex sententia

Hippocratis, in rebus siue adstruendis siue destruendis per se ipsa viam agendi monstret (euentus ipse sæpius confirmat. Quod si etiam semina genitalia siue Viri siue Mulieris, ob vitium intemperiei cuiusdam Fætui naturali viuoque gignendo non sint: siue etiam quæ in Matrice est potentia formatrix (more non Theologico sed Medico loquor) putrefactionis alicuius vel frigoris immoderati iniuria, siue etiam pauore subito, iracundia, & alijs perturbationibus vehementibus animi, eo imbecillitatis sit redacta: vt ex semine recepto, Fætum omnibus partibus suis perfectum conformare nequeat: atque inde partus monstrosos siue etiam mortuos edi contingat, Malo itaque eiusmodi vt occurratur, per dies viginti nouem vel triginta, Oleũ & Essentia pondere drachmæ dimidiæ (illud quidem tempore matutino ex iusculo auenario, hæc vespertino in hausto vini) quotidiè vero Sal pondere drachmæ, in cibis est sumendũ. Auxilium id est ad Affectus tales efficacissimũ. Veruntamen (quod obseruari oportet) sumptio illa inchoanda est à mora Lunæ in Cancro, & vsque ad Eiusdẽ in idem Signum reditum (tum enim vsum eiusmodi mutari conuenit) frequentanda. Radix denique, tempore Contagij populatim grassantis odorata (siue etiam mansa) aduersus Infectionẽ προφυλάκτικον salubre præbet: præcipue si Scorpione ascendente fossa, & aëre sereno fuerit siccata. In quem vsum etiam ex Succo vel ipsa radice, additis Aromatis & Odoramentis alijs, Pomum odoriferum formari potest.

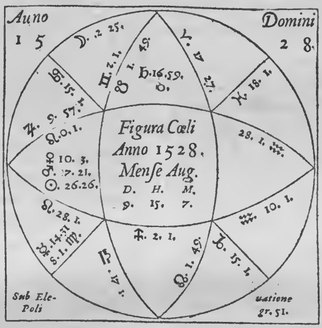
Quæ perfectionem & formationem fœtus intercipiant.

Intemperies seminis spiritusque formator in fœmine vitiatus & corruptus.

Pomum odoriferum ad pestẽ.

CONSTELLATIO PECVLIARIS.

PLANTA hac anno 1528 collecta est, a D. Friderico Strengero Medico & Physico excellenti: & præter vires commemoratas etiam alijs multis pollere deprehensa est. Tempore autem fossionis illius, Cælum positu Planetarum & Signorum (vt Figura apposita ostendit) talem ferè faciem obtinuit.



Caput tricesimum primum.

DE CERVARIA SOBOLE, QVÆ ALIAS PHÆNICIA COGNOMINATVR, ET GERMANIS Schwefelwurtz, QVIBVSDAM VERO HERBATHVRVM, SED VVLGO PEVCEDANVM APPELLATVR.

GENVS, PATRIA, NOMEN.

TERTIVM hoc Ceruariæ Genus, Priscis mea quidẽ opinione אילזנב Ayalzanab (quod significatione cũ præcedentibus consentit) appellata, & in Palæstina optimè nota fuit. An vero pro ea, quæ nobis Wasserrausch vocitatur, sit habenda, vix cuiquam videtur exploratum. Veruntamen inter dictiones זאב quod est fluere & זנב Zanab quod cauda, cognationis plurimum intercedere nemo non fatebitur. Cum autem Peucere, strepitum qualis tubarum in distantia longiore auditur, Dan vero brachium alterum Iordanis (qui fluuiolus hodiè Belenas dicitur, atque vltra Cæsaream Philippi in radicibus Libani montis vbi oritur, cum sonitu & fragore graui, per rupes descendit) significet: atque Planta ista ipsa (quemadmodum & Ceruaria mas) in Libano monte circa fontes Fluuioli dicti copiosissima

NOMEN. אילזנב Ayalzanab. Coiectatio, qualis hæc herba fuerit apud Veteres, ex cognatione vocabulorum Zanab et Zaab.

Planta hæc in Libano monte prope fluuiolum Dan, magno fragore per petras ruentem, maxime frequẽs prouenit. Peucedanum itaque forte à Peucere id est strepitu & Dan primum fuerit appellatum.

SIGNATVRA GENERALIS.



CORPVS puerile corporibus Viri & Fæmina (vtpote qua vtraque ex hoc in maturitatem absolutam consurgunt, idemque ipsum vicissim gignunt) similitudine proximum cum sit: Ideo imagine ea ipsa, qua ante propagines venarum in partem corporis cum Virilis tum Fæminei inferiorem sese demittentes signauimus, etiam nunc Signaturam venularum corporis Puerilis, quæ à corde in omnes partes & membra inferiora diffunduntur, proponimus.

Peucedanum origine Hebraica quasi ποταμοϐρομον id est Wasserrausch vel Rausch dan.

piosissima proueniat: Quapropter à fluxu siue strepitu Aquæ & nomine Dan, Appellatio Peucedanum, quæ plerisque Eruditorum est familiaris (vt scilicet dicatur quasi Wasserrausch siue Ποταμόϐρομον aut Rauschdan) originē primam sumpsisse videri potest.

Peucedani altera deriuatio à Peucetia regiuncula.

Quanquam etiā à regiuncula Calabriæ (Peninsulæ illi⁹, in extrema Italiæ ora versus Affricam sitæ, & à Plinio quoq; libro. 3. capito: 5. atq; Historiographis alijs commemoratæ) quæ Authoribus multis Peucentia dicitur, extitisse queat.

Quomodo hæc Planta vulgo, & gentium diuersarum linguis vocetur: Ambrosiana, Gratia Dei, Cauda suilla, Maxibatrum, Schwebelwurtz. Herbathurum, Peucedamo, Peucedame. Herbatum, &c.

Porro Alij hāc Plātam non sine errore Capulariam, Ambrosianam, Gratiam Dei, Caudam suillam, & Maxibatrum appellarunt: Alijs Germanice Schwefelwurtz (ratione si calor eius immēsus spectetur, nō absurda) & Herbathurū (nomine, cum radix odore th⁹ æmuletur, quoque non reijciendo) est nuncupata. Italis autem Peucedamo, Gallis Peucedame, Hispanis & Arabib⁹ Herbatū, Bohemis Gelenykorē, Vadalis Ieblekoreylm, Polonis Siarkakorzeyn, Anglis Horestrange, & plerisq; Hörstrang & Harnstrang, sed (quod minctus assiduos efficiat) recti⁹ Harnstreng Harnofft & Harnuil Paracelso vocitatur.

DIFFERENTIA VIRIVM INTER CERVARIAM Marem Sobolemq;, & inter Fæminam, ex etymologia nominum Peucedanum, & Tordylion.

DE Vocabulo Peucedano vt quiddam hoc loco referam, facit facultas Plantæ huius cum Mare cognata. Cum enim Peucere de sonitu armorum militarium (vtpote tubæ siue tympani) exponi queat, Respectu eius, appellatio Peucedanum Plantæ huic nō male quadrabit. Nam quemadmodum tympanum militare siue tuba, iam iam cum hoste prælio conflicturo, alacritatem & (quod nemo inficias ibit) animum quoq; intrepidum & ferocem addit: Ita & Succus Plantæ huius, exemplo Maris iram in hostem conceptam magis exasperat, impetusq; feruentiores ad certamen efficit. Non itaq; cui mirū fuerit, si Mari & Soboli nomen Peucedanum, quasi Ἰως πικρίας (vel πικρίας) ἀλλαγμος, id est mutatio acerbitatis, Fæmina vero Tordylion quasi Καρδίαλια (quod affectus iracundiæ tumultuantes cohibeat & tranquillitati restituat) a Vetustate rerum naturas diligentissime scrutata, factum putetur.

FORMA, CONSTELLATIO, ET QVALITAS CERVARIÆ SOBOLIS.



tionem nominis Peucedani & amaritiem forte respicientes, grauem dixerint) iucundum, suauē, exēploq; reliquorū Generum thus in vtriculo cōcussū imitātē spirās: ac cespite deniq;, qui forma caudæ ceruinæ versus caulē rectà surgit, in capite itidē vt Species reliquæ insignis.

Caulis.

Caulis (vt dictū) satis robustus, sed gracilis tamen concauusq; existit: & virore eleganti, atque multitudine surculorū syluosa nitet: ab radice vero coliculi quidem aliquot alij consurgūt: Sed hi, quanquam similiter Adnatis syluescāt, proceritatem tamen eius non assequūtur. Herba vt Ferulæ longiuscula est, & tenuifolia, atq; agmine dēso vndiq; per caulem sparsa: nisi quod Foliola densius succrescunt, & robustiora simul

FORMA. Radix.

RADIX plantæ huius, inter reliquorum Generum fere maxima est: foris cute in cinericeo nigricante & fibris prolixioribus obducta, intus candida, succosa, mollis, & odorem (quāvis eū aliqui, significa-

Herba.

MODVS DESTILLANDI.



PLANTIS præscriptis tribus ea inest natura proprietas, vt Subtilitates earū nō vno santū modo sed pluribus (sursum nimirum & deorsum) possint educi. Nam siue antrorsum siue retrorsum aut modo quocunq; alio elicita fuerint, tenuitate partium, purissimæ & nobilissimis nunquam nō conferri possunt. Ideoq; Modum destillationis earum, imagine Scytales siue Amphisbænæ (Serpentis illius bicipitis, cuius Plinius lib. 8. cap 23, & lib. 20 cap 20. Dioscorides lib. 8. cap. 9. Aristoteles libro de generatione animalium cap. 3. & Aelianus deniq; lib. 13 cap. 28. meminère) ob similitudinem quam cum eo nobis visa sunt habere, merito duximus adumbrandum. Nam quemadmodū Serpēs ille (quātumcunq; sane Albertus contra Solinū, eū ἀμφικέφαλος neget) non solū ob costas quoquo versus mobiles in vtramq; partem repit, videt, & audit: Verum etiam cibum per ora duo capit: atq; (quod magis in eo admirationem parit) ex his venena duplicia (quæ odio capitali & ἀντιπαθείᾳ summa inuicē dissidere, atq; ita ἀντίδοτον siue Ἀλεξιφάρμακον sibi mutuo præstare certo constat) euomit: Ita ferè sese habent Plantæ tres commemoratæ: Dum prior in iracundia irritanda & exaggeranda, altera in eadem mitiganda: posterior vero μεσοδρομοῦσα siue media via incedens, vim prioris quidem temperando corrigendo & leniendo, posterioris vero adaugendo atq; roborando, potentiā & efficaciam peculiarem declarat. Quæ cum ita se habeant, Subtilitates Plantarum istarum trium quæ in sublime educuntur, pro tenuissimis & in exercendis viribus lenissimis: quæ in latus, pro crassioribus atq; adeo robustioribus: quæ deniq; deorsū siue per descensum, pro crassissimis et robore operationis validissimis habētur.

ſimul atq; etiam latiora euadunt, nec virore vndiq; reſpõdent: cæterà vero Fœniculũ quodãmodo æmulatur. Flores profert in locis quibuſdam, præcipuè vero circa Paleſtinam (vt in Feſto memoriæ Magorum antiquitùs conſecrato, ibidem idipſum vidi) luteos, graueolentes, formaq; Anethi æmulos: Odor autem ille Succini tam ſimilis eſt, vt nullius rei alterius magis: Ac perfectio eorum in loco commemorato (vt Incolæ referebant) incidit in tempus inter Paſcha & Pentecoſten medium. Semen in loco ſuo genitali maturitate abſolutum, anguloſũ eſt & oblongũ: atq; odore conſtat, niſi teratur ignauiuſculo, ſed acrimonia euidentiore linguam tentantium afficit: cumq; pinguiuſculum ſit, oleum (quemadmodum Anethum, Fæniculum, & Cuminũ) ſi deſtilletur copioſum, immo ratione proportionis non ſolum ſufficiens, verum etiam ſuperabundans fundit. IN RADICE imperio ſuo vendicat, Sol partes quinq; cum quartis tribus, Mars duas cum dimidia, Luna tres cum totidem quartis. Cauli, herbæ, & floribus, qualitatis Solaris inſunt partes quinq;, Martialis tres, Lunaris quatuor. Semen Sol obtinet partibus ſeſquiſex, Mars duabus & quartis tribus, Luna itidem tribus cum totidẽ quartis. Atq; ita Tẽperamentũ Plãtæ huius conflatũ eſſe apparet, ex Sulphuris partibus ſeſquiſex, Salis ſeſquiquatuor, Mercurij vero tribus: hincq; ſimul eidẽ naturã exiſtere, calefaciendi, ſiccandi, & conſeruandi. IN VSVM autem Medicum inde parantur, Oleum Behalab, Eſſentia, & Sal mordacitate corroſiua & penetrante præditum. FOSSIO radicis, cumq; hac meſſis herbæ & collectio ſeminis, in Marchia, Miſnia, Saxonia, Pomerania, Ducatu Megalburgenſi, Sileſia, Bohemia, Brunſwiga, Boruſſia, & parte quoq; Poloniæ, Eodem quo Fœmina tempore inſtitui deſiderat. Nimirum. Radix foditur, Sole in gradu Leonis vigeſimo quarto, vigeſimo ſexto, vel vigeſimo octauo, & Marte cum Luna in eodem Sigro exiſtente. Herba metitur menſe Maio, Sole verſante in Geminis, Marte vero in Leone, & Luna creſcente, atq; cælo deniq; ſereno nec pluuijs occupato. Semen carpitur circa diem menſis Octobris quintum vel ſeptimum. Quod tamen tempus, cum poſitus ſiderum cum ſitu locorum varient, non vbiq; ad hoc negocium ſimiliter confert.

Thurneiſ. in Paleſtina [...] ced num [...] nit floreſc[...] paulo poſt [...] tiu hyb[...]rnum.
Temperament.
Sulp. 4½ } Sal. 3½ } par. Mer. 3 }
Natura. Calefacere, Siccare, Conſeruare.
PRODVCTa Pharmaceutica. Oleum Θυμοξύντικον. Eſſentia & Sal.
CONSTELlatio.
Radix fodienda ☉ in gr. ♌ 24 26. 28. ☽ & ♂ in ♌.
QVALITAS Radix habet. ☉ 5¾ } ♂ 2½ } part. ☽ 3¾ }
Caulis, Herba, flores. ☉ 5 } ♂ 3 } part. ☽ 4 }
Semen. ☉ 3½ } ♂ 3¾ } par. ☽ 5¾ }

ἐνεργεία. EFFICACIA, ATQVE VSVS CERVARIÆ SOBOlis, doctrina Paracelſica, animalis, ſubſtantialis, atque elementalis, in membris corporis puerilis interioribus.

θυμοξύντικον plantæ huius, *ſurculis venæ cauæ in corpore puerili ferè omnibus, qui à corde vſq; ad pubem deſcendunt, prõprium dicatur. Ad febres enim hecticas (quæ Cauſonas, longitudine temporis in humorem cordis tandem graſſari eũq; depaſcere incipientes, vt plurimum comitari ſolent: ideoq; & μαρασμώδεις ſiue tabidæ dicuntur) Auxilium præſtantiſſimum exiſtit. Nam habitũ cordis labefactatum inſtaurat, ſpiritũ vitalẽ roborat, humidũ eiuſdẽ naturale (quod partibus duabus principalib⁹, humore nimirum ſanguineo & bilioſo continetur) firmat, putrida conſumit, inflammationem extinguit, & Affectus deniq; ei aduerſos quoſcunq; profligat. Sumitur ergo illud in hoc caſu ex Aqua roſacea pondere drachmæ: idq; quotidie, & quidem ventre ieiuno.* Eſſentia, *Venis omnibus, quæ à Venæ cauæ diuiſura per muſculos fæmoris infra genua ſeſe demittunt, ibiq; in ramos atq; fibras multiplices deſinunt, deputatur. Præter virtutes autẽ, quas cum Eſſentijs Generum priorum habet communes, Syncopæ quoq; (Affectui ſcilicet illi θανατοειδῆ, qui non ſolum vincula facultatis vitam fouentis diſſoluit: verum etiam harmoniæ & conſtitutioni hominis vniuerſæ quam maxime aduerſatur) egregie medetur: ſi Pueris ea correptis, partim numero guttarum nouem per pennam linguæ inſtilletur, partim arterijs, venis Temporum, et regioni ſtomachi inungatur.* Sal plantæ huius, *viribus iiſdẽ quibus* θυμοξύντικον, *Eſſentia, & Sal quoq; tam Maris quam Fæminæ, (ſingulatim tamen Affectui peculiari familiaribus) pollet: niſi quod robur eius in producendo effectu tanto eſt languidius, quanto temperie qualitatũ diſſimili à præſtãtia reliquorũ Generũ longius recedit. Quã ob cauſam (vt & ob materiæ ſuæ ſubſtantiam terreſtrem) ſanguini craſſiorum & magis terreſtriũ partium, qui in venis à corde & Vena caua in ſubiectas corporis imi partes deriuatis vehitur, vſus eius conſecratur. Priuatim autem (vt facultates quibus Salibus Maris & Fœminæ æquatur taceamus) contra Ægritudines cordis, à nutrimẽti craſſitie immoderata, atq; materia humorum crudorum ac terreſtrium exiſtentes, interq; hos præcipuè ad Melancholiam, ſiue animi ex atra bile agitationẽ,*

THYMOXynthici ex hac planta vſus intra corpus ad Febres Hecticas.
Febris hectica & habitualis quid ſit.
SALIS VSVS intra corpus.
Ad { Affectus Sale priorum generum curabiles, Melancholiã.
Μαρασμω. ſiue tabifica febris.
Quomodo Thymoxynticon Febrim hecticam curet.
ESSENTIÆ vſus intra corpus.
Ad Syncopam ſiue Reſolutionem ſubitam virium corporis.
Syncopa qualis Affectus.
Affectus melancholici à nutrimẽti craſſitie & cruditate.

ſomniorum item turbulentiam, nec non Incubum & Ephialten, efficaciam ſingularem obtinet: ſi in Filicis Fæminæ Aqua ſtillatitia, Luna ab vltima quadra ad σύνοδον tẽdente, diluculo exhibeatur. Ac Præterea ſi cum Oleo Rutæ ſumatur, cor quoq; pauidum exhilarat atq; reficit.

NATVRA, PROPRIETAS, ATQVE VSVS CERVARIÆ Sobolis, doctrina Paracelſica, corporalis, materialis, & complexionalis, in membris corporis puerilis exterioribus.

RADICIS & herbæ vſus extra corpus. Ad Pu er. { Vr. San. An. } fir.

OLEI VSVS extra corpus. Ad { Vlcer. manantia capitis & faciei. Calculos.

Germanica huius Plantæ appellatio Harnſtreng vnde ſit.

Cautela. Pueri nimio Diureticorũ vſu in Diabeten prolabuntur.

SALIS VSVS extra corpus. Ad pruritum dolorificum in pedibus & manibus infantum.

Decoctum radicis (cum neruos calefaciat, & multum humiditatum malignarum, quibus tenera corpuſcula ſcatent, abſumat) illitu infantes robuſtos efficit: atq; iiſdem (cum ſimul harmoniam Tẽperamenti æquabilẽ efficiat) Augmentum fælix præſtat. Herba cũ folijs Fagi arboris, loco ſtraminis in Culcitris cunarũ ſuppoſita, Infãtes maximoperè iuuat. Oleum *inunctione leuiore adhibitum, Vlcera manantia capitis & faciei exiccat: ac fluxũ humoris lati⁹ graſsari prohibet. Efficacior autem vſus eius redditur: ſi cum Butyro, in quo ouum vſtulatione in pulueres redactum fuerit, miſceatur. Simili modo ventri inferiori Puerorum applicatum, Calculos promouet, & vrinam potenter ducit: Vnde ei nomen* Harnſtreng *(quod alij ſuppoſita litera à,* Harnſtrang *dicunt) factum fuiſſe opinor. Ideoq; vſus eius, cũ mictus tam vehementer vrgeat, ne Pueri vitio Diabetico (vrinam in lectulos profundendo) aſſueſcant, moderatè & cautè eſt tractandus.* Sal *ex Eſſentia illitum (inunctione Olei, vbi illitum deſiccata fuerit, ſuccedente) pruritum mordicantem pedum ex Sironibus (vt vulgo vocant) inſidentibus tollit.*

Ωδοβουτυρον.



OLEVM ſiue potius Butyrum aut Adeps, cuius hoc loco fit mentio, tali fere paratur modo. Butyrũ vernum liquatur, & coctura à ſordibus & facibus (quas alibi locorum Gleüren *vocitant) purgatur: hincq; refrigeſcere & congelari ſinitur. Ex hoc itaq; ſumitur maſſa pendere Libra, & in ſartagine diſſoluta optime calefit, vſq; dum nidorem vredinis exhalet. Hinc oua viginti quatuor in eo tamdiu friguntur, donec nigreſcant, & prorſus exurantur: Tandemq; pinguedo remanens, in Cucurbita ψυχοδόχῳ (ſiue roſtrum Spina D laxata aerẽ emittens haurietq; gerente) B. per Alembicum A ad Receptorium C, Deſtillatione vulgari traducitur. Pinguedo hac ſiue Butyrum, in multis rebus vſum comodiſsimum præſtat.*

ἘΝΕΡΓΕΙ´Α, EFFICACIA, ATQVE VSVS PEVCEDANI, doctrina Philoſophiæ veteris, animalis, ſubſtantialis, atque elementalis, in membris corporis humani interioribus.

DOCTRINA Veterum de qualitate & virtutibus huius Plantæ.

VSVS SVCCI: Ad { Stom. & ſan. purg. Sud. pro. Ven. refri. Calculos.

Veteres huic Plantæ tribuerunt qualitatem calidam & ſiccam: minus tamen quam Succo, quẽ præſtare indicarunt. Quo ſi Subtilitates (vt videtur) intelligunt, bellè illis cum Paracelſo non ſolũ de qualitatibus primis, ſed & odore Succi recentis (quod ſcilicet is caput tentet & Vertiginem moueat) conuenit. Porrò, ſuccus induratus ex aceto potus, ſtomacho & ſanguini purgãdo cõmendatur. Vinum in quo ſemen tritũ per diẽ naturalẽ fuerit maceratum, modo dicto adhibitum ſudorem prouocat, ſtomachum cibis ſiue potionibus frigidis læſũ reſtituit: atq; vrinam & calculos mouet.

NATVRA, PROPRIETAS, ATQVE VSVS PEVCEDANI, doctrina Philoſophiæ veteris, corporalis, materialis, & compexionalis, in membris corporis humani exterioribus.

VSVS PEVcedani extra corpus iuxta doctrinam Veterum.

Ad { Vlce. for. Squa. oſs. Cica. ob. Sud. pro. Letharg. Vertiginẽ. Obſt. ſpl. Spaſmum Cephalal. Epilepſiã. Iſchiam. Vlc. mal. Stran. vul. Serpentes Odontal. Ver. den. Ramice. Vmbemi.

Radix arida, Emplaſtris & Vnguentis Vlcerum atq; Puſtularum ſalubriter miſcetur: nec in Potionibus vulnerarijs quoq; (moderatè his addita) vſum contemnendum obtinet. Puluis eius, inſperſu vlcera ſordida purgat, oſsium ſquamas detrahit, carnem generat, atq; cicatricem inducit. Radix cũ Oleo Anethino trita & ſpinæ dorſi inuncta, ſudorem prouocat. Herba atq; adeo Succus, cum aceto & oleo roſaceo ſi inungatur, ad omnes cerebri, neruorum & membranarum corporis Affectiones frigidas (vt Lethargum, Vertiginem, Obſtructionem ſplenis, Spaſmum, Epilepſiam, Dolorem capitis diuturnum, atq; Iſchiam) commendatur: Quos effectus, etiam Oleum, Eſſentiam, & Sal (Diuina aſpirante Gratia) præſtare poſſe, Lector beneuolus non dubitabit. Radix ſicca, illita quidem Vlceribus malignis optimum eſt remedium: Olfacta vero, ſtrangulatu Vuluæ laborantes reuocat: & Suffita Serpentes fugat. Succus aurium doloribus cum Oleo communi inſtillatus prodeſt: cauis dentium exeſis inditus, dolores eorundem mitigat, & vermes necat: atq; Ramici deniq; & vmbilicis eminentibus Infantium vtiliter illigatur.

Naturalis

NATVRALIS INCLINATIO ATQVE VSVS PEVCEDANI, doctrina Magiæ veteris & recentis, ſpiritalis, cœleſtis, & miraculoſa, ex prioribus omnibus exoriens & effluens: in membris corporis humani interioribus & exterioribus.

Radix cum herba, Ioue in Cancro commorante ſi fodiatur: & minutim conciſa in ceruiſia veteri & ſyncera probe decoquatur, donec ex tribus Tertiarÿs Sextarius remaneat: poſtea Succi ex Decocto vncÿs quinq́ miſceātur duæ Olei vitri, vna vero Aquæ (ſiue phlegmatis) candicātis ex Terebinthina cū vino deſtillata: ſicq́ inuicem mixtorum ſingulo veſpere ſumantur Ligulæ tres, Probatiſſimum id aduerſus Tuſſim ſiccam, Obſtructiones atq́ Putredines pulmonum, quæ pueris & mediam ætatem obtinentibus accidunt, auxilium præſtat. Sin Luna in Scorpione exiſtente foſſa minutim concidatur, & cum vino rubro & bono ferè vſq́ ad humoris totius conſumptionem (uſtione tamen vitata) cocta, in pulticulam redigatur: ex pulticula vero illa cum cera recenti, Peſſus craſſitie & longitudine medij digiti formetur: iſq́ Oleo radicis oblitus, Fæminæ obſtructæ ex filo ſerico (ne à cauitate vteri abſorbeatur) in Muliebria immittatur, intra ſpaciū horarum ſex fluxū menſium retentum prolicit: ſed tamen vſus ſuppoſitionis eiuſmodi, in Oppoſitione ſiue puncto Plenilunÿ eſt ininſtituendꝰ. Quod ſi vero auxilium ex ea queratur,

OLEVM VITRI.



CVM hoc loco mentio ſit facta Olei vitri, præparationem eius, hoc loco breuibus exponemus. Vitrum bonum & ſincerum (quidam Venetum ſolummodo probant, ſed nihil refert, cum Heſſiacum & Bohemicum, quemadmodum & Lothringiacum bonitate haud ſit inferius) Penicillo ex lixiuio acerrimo mūdiſſimè abluitur: & ad Solem (vitato ne pulueribus aut alia quapiam re contaminetur) ſiccatur: ſiccatum rudiuſculè (donec arenula fragmentorum magnitudinē Milÿ aut Papaueris æquent) conteritur: contritum in Cucurbitam (ego vero ſumptus vitandi gratia Fictili vitrato C. vtor) ſpargitur: ſerie ſtratorum alternata, panniculos lineos mūdiſſimè elotos, ſiccos, & in particulas Groſſi Francici latitudine conciſ.us, interÿciendo. Poſt Collum operculare B. cū Alembico A. imponitur: & cōtentorū humor per Alembicū (diligēti attentione ne vredine corrūpantur adhibita) in arena ad Receptorium D. prolicitur. Quo facto, Oleum coloris Citrini in Receptoriū dimanat, quod Oleum vitri appellatur: & cum ex materia prodierit tam ſicca, non ſolum opere ipſo eſt miraculoſum, verū etiam vſibus multis accommodatiſſimum.

Puellis pubertatem iam tranſgreſſis ſed menſtruis purgationibus adhuc deſtitutis, Tum primo drachmam Eſſentiæ, tempore veſpertino poſt cænam (idq́ dies tres ante Plenilunium) ſumere confert: & (inunctione in loco calido præmiſſa) pānos Oleo humectatos, ſpinæ dorſi & ventri inferiori circa vmbilicū applicare: Aut etiam pulticulam Decocti commemorati cum cera in tabellam palmarem ſubactam, loco Peſſi ventri anteriori & Verendis illigare.

VIS MAGICA Plantæ huius acquiritur aduerſus Tuſſim & obſtructiones pulmonum ſi fodiatur. ♃ in ♋

Planta hæc ſi fodiatur. ☽ in ♏ Menſes obſtructos tam puellis quam Mulieribus prouocat.

CAVTELA.

Radicem foſſuros, ſiue herbam collecturos, aut ſemen decerpturos, diligenter cauere oportet, Dignitates Lunæ & Saturni in Angulis: niſi alter Planetarū, aut morbi (contra quem Planta expetitur) Significator, aut οἰκοδεσπότης vel Dominus natiuitatis (dum curandus naſceretur) extiterit: Tum enim nihil obſtat, quo minus collectio auſpicatò ſit inſtituta. Quemadmodum ſcilicet in hiſtoria Fæminæ contigit, in cuius foſſione Saturnus Domum decimā tenuit. Nā cū morbus & Perſonæ natiuitas illi ſitui quadrent, ideo is neq́ morbo neq́ auxilio adhibendo, atq́ ita nec Ægro impedimentum aut diſpendium aliquot inÿcere poteſt.

Quæ vitanda in foſſione huius plantæ ♄ ☽ in Angulis &c.

Peſſarium ſiue Suppoſitorium ex hæc planta.

Caput triceſimum ſecundum.

DE SESELI MARE, QVOD ALIAS MASSILIENSE ET SILER MONTANVM APPELLARVNT.

GENVS, PATRIA, NOMEN.

De origine nominis Siler & Seſeli (vnde id ſcilicet Plātæ huic cōtigerit) apud Authores varios opiniōes diuerſæ exiſtūt. Ex quibus Aliqui, quod Plāta ipſa cū Ceruariæ ſpeciebus duabus cognationis & ſimilitudinis plurimū habeat, Etymologiā illiꝰ à Græco σείω ſiue σεῖςρον, id eſt motu ſtrepero Aquarū fluentiū (vt Peucedani ſcilicet, de quo tamen Capite præcedenti abundè eſt commemoratum) deducunt. Alÿ vero eam ex dictione antiqua Silatum deriuandam putant. Veteres enim Vinum, quod radice ſiue ſemine Plātæ huius conquaſſato eſſet conditū Senſoriorum cū purgandorum tum cōfortandorū gratia ante meridiem

NOMEN. Duplex nominis Siler & Seſeli etymologia. Prior a Græco σείω (quod alias eſt σέω) ſiue σεῖςρον: id eſt agitatione, quod ad aquarum decurſus ciuitates in montibus naſcatur.

Silatum dictum pro Ientaculo.
Aetiologia cur Siler à Silatum videatur ortum, continens duas causas.
Prima coniecturæ secundæ ratio.
Causa cur à sumptione Medicamentorum quorundam os concludatur.
Altera coniecturæ secudæ ratio, ex nomine Plantæ antiquæ, significatione huc alludente.

diem sumere solitos: idq; Cibi gen⁹ (pro eo q; alias ἀκράτισμος siue Ietaculū dicebatur) Silatū nominaſse aiūt. Ratio equidē nequaquā absurda, aut (cū Prisci, appellationes vtplurimū vel à virib⁹, vel forma, vel loco natali desumpserint) contemnenda. Quod si enim se res ita habeat, fieri poterat: Quoniam post sumptionem Conditurae eiusmodi, os clausum habere solerent (quod et hoc nostro sæculo in sumptione Medicamentorum quorundā obseruatur) ne scilicet vapor spirituum in quibus vis efficaciæ recondita est, per os, sed potius in cerebrum & facilius & fortius euolaret (præsertim cum Plantæ huius generis omnes tres, capiti & Spiritibus animalibus sint amicissimæ) Vt à voce latina Silere atq; adeo græca σιγῇ, appellatio ista illi dimanarit. Sed vndecunq; sane origo existat, Palæstinis certè Planta quædā nomine שׁקטנזר Schakatgezar (quod Græcis est Σιγόῤῥιζος, Latinis Radix silentij, Germanis Schweigwurtz) in vsu & notitia familiari fuit. Quæ siue hæc nostra fuerit siue diuersa, ratione tamen facultatis & efficaciæ præter causas reliquas, eam hoc nomine dignabimur: & nihilomin⁹, ne cui nebularū quid offūdatur, ei nomē Seseli Maſsiliēse siue Σέσελι Μασσαλεωτικὸν, propriū relinquem⁹. Epithetō vero siue cognomen Maſsiliense (quod ei Diosc. li. 3. ca. 60. cum altero quoq; σφάγνον adijcit) inde eſse dicitur: quod in vicinia Maſsiliæ, vrbis ad ostia Rhodani sitæ, maxima frequentia germinet: Quanquam, cum isthic Loci Anno 1549. versarer, nulla eius rei indicia aut vestigia potuerim deprehendere: quod tamē fortè in tempus anni, cum tum Ecclesia Festū (vt vocant) Trium Regum celebraret, atq; aliàs etiam herbæ à frigore hyberno primum sese recolligere inciperent, potius videretur referendum. Enimuero quod Tractui dicto sit familiaris, pluribus Virorum præstantiſsimorum testimonijs satis fide dignis, longè ante est confirmatum. A me quidem inuenta est hæc Planta in sylua Zoſsena Marchiæ, & monte Draocephalo (qui Germanicè Drachenkopff dicitur) in Ditione Megalpurgensi, nec non montanis Cerasinis Lusitaniæ ad fluuiū Tincorio, locisq; alijs pluribus. Quod restat, dicitur ea Hippocrati quoq; Seseli nec nō & Sili: Alijs (vt Ruellio li. 3.) pro Saxifraga maiore, de qua suo loco dicetur, habita est: neq; tamē nomē istud, ob virtutis cognationē, iniuriâ ei fuerit tributū. Cæterū Arabib⁹ Sisalios appellatur et Ascegeleos, Polonis Olesneck, Gallis Sermōtain, Italis deniq; vt Latinis Seseli.

PATRIA. Maſsilia, Sylua Zoſsena. Draceph. mons Drachenkopff. Cerasini montes &c.
שׁקטנזר: Σιγόῤῥιζος. Schweigwurtz.
Seseli. Sili. Saxifraga maior Ruellij. Sisalios Alcegeleos. Olesneck Seseli
Cognomē Maſsiliense inde est quod in Tractu Maſsiliæ vrbis maximè frequēs prouenerit.

SIGNATVRA GENERALIS.



CVM Planta ista, præ Partibus reliquis maximè domicilio animæ (sanguini scilicet) sit familiaris & cognata: Subtilitates autem eius, nihilominus Essentia sua qualitate propius ad craſsum quā tenue, siue fixum quam volatile, id est, graue & corporeum potius quam leue aut Spiritale accedāt: vel etiam (vt luculentius loquar) actiones virium suarum procliuius deorsum quam sursum exerant, atq; adeo initium efficaciæ circa Epar vtplurimum moliantur: Ideo eadem Venas omnes, quæ ex prima illa Naturæ Parentis distributione in unum corporis virilis ab Epate propagantur, signamus.

FORMA, CONSTELLATIO, ET QVALITAS SESELI MASSILIENSIS.

FORMA. Radix.
QVALITAS. SEPARATIO elemētorum Chymica, quæ ad notitiam qualitatis deducit vt vbiq; fæliciter succedat, requirit Ingenium et dexteritas iudicij cum industria et φιλοπονίᾳ peculiari.
Radix habet. ☉ 5 ¼ ♂ 3 ½ ☽ 3 ¼ } part.
Caulis, Herba, flos c. ☉ 4 ½ ♂ 3 ¼ ☽ 4 ¼ } part.
Semen. ☉ 6 ½ ♂ 3 ¾ ☽ 2 ¼ } par.

RADICEM Planta hæc habet longiusculam, rectā, profundè in terram descendentem, & odore aromatico, nec non colore candido constantem: Ex eaq; caulem erigit, procerum, robustum, geniculatum, ramosum, concauum: folijsq; præpinguibus, & Fœniculi ferè æmulis (nisi quod viror minus est intensus, odor vero penetrans & acris) vestitum. Flores ex candido quodammodo flauent, vmbellaq; Anethum referunt: ac, cum Planta ipsa, magna ex parte syluarum solitudinibus, & celsis montium infrequentatorū iugis, atq; adeo conuallibus quoq; salebrosis (vnde Ruellio Saxifraga mōtana, alijs vero Siler mōtanū, Alijs deniq; Fœniculū mōtanum appellanda visa est) vtplurimū innascatur, primum exitu mensis Iulij emergunt: Hisq; circa prima mensis Septembris initia, Semen longum & angulosum succedit: quod sub finem mensis Octobris maturitate integrè perfici solet. PORrò, In separatione elemētorum artificiali & methodica, ope intellectus seria diligentia & dexteritate scitè in rē intensi, nec nō Ratiocinationis in rerū quarumuis cognitionem penetrantis, et studij deniq; mentis, immenso eoq; continuo ardore naturæ inuestigationi inhiantis (quibus partibus tribus, Homo alia bruta omnia non solum vincit, verum etiam, vt Præses siue ἐπιστάτης gubernat) In radicem virium & qualitatum suarum imperium exercere manifestè percipitur, Sol quidem partibus quinque cum vna quarta, Mars trib⁹ cū quartis duab⁹, Luna itidē tribus cū quarta vna. Herba et Caulis Soli acceptas referunt partes sesquiquinq;, Marti quatuor cū vna quarta, Lunæ tres cū quarta itidē vna. In Semen vero (quod præter Examen Artis, gustus quoq; apertè prodit) qualitatis suæ imperio ven-



vendicat, Sol partes sex cum quarta vna, Mars tres cum quartis totidem, Luna deniq; duas. Cum itaq; constet: Calorem quemuis qui æquali tēperie fuerit libratus, in Planta tam hac quam alia simili societate mutua sibi connexum habere triplex saporum gen⁹: in q; his vnum virtutis prærogatiua eminens: Nimirum, pinguem quem aliàs Sulphureum, acrem quem Saliosum, & subdulcem sed tamen adstringentem quem Mercurialem vocamus. Quapropter in Ista Mercurialis (ratione caloris euincentis, qui cuilibet rei Saliosæ à se probè excoctæ & humiditatibus suis spoliatæ, dulcorem stypticum siue saporem adstringentem inducit) postremas tenet: atq; ita Mercurio non plures quam partes sesquiduæ competunt. Sic, cum veritati naturæ consonum sit, Vbi humiditas nimium exiccatur, ibi Sal copiosius produci: In eadem itaq; continentur Salis partes quatuor, atq; adeo essentiæ siue Subtilitatis materia crassa, terrestris, & minimè tenuis. Pinguedo vero (cui nullus in Mercurio relinquitur locus, veruntamen ob caloris naturalis conuenientiā & familiaritatem nec non substantiæ dulcedinem veram, ferè cuilibet Sali reperitur cōiuncta) aperte prodit Sulphuris partes sesquiseptē. Hoc ergo modo Temperamentum Plantæ totius, naturā siue facultatem acquisiuiße apparet, rarefaciendi, aperiendi, & (licet Subtilitates crassum & terrestre quid trahant) quoq; penetrādi. RADIX, si ad Ἀποφλεγματίσμους siue fluxiones & pituitam è capite educendam desideretur, foditur die mensis Septembris, duodecima, decima octaua, & vicesima quarta: Sole nimirum in Libra, Luna vero (cum cerebro præsit) in Domo Martis, gradu nimirum Arietis decimo, duodecimo, vel decimo quarto commorāte: Hoc enim pacto Vis & ἐνεργεία eius humorem Fluxionis ad descensum impellit, eiq; viam egressus aperit. Herbæ & flores bonitate maximè vigent, & efficaciæ præstantia præpollent, circa diem mensis Iunij, vicesimum quartum, vicesimum sextum, & vicesimum octauum: Sole in vltima Decade Cancri, & Luna in gradu Arietis, sexto, octauo, duodecimo siue decimosexto, in Mansione vicesima octaua existente. Semen carpendū est, circa diem mensis Septembris, secundū, quartū, vel sextum: Sole in Virgine, & Luna in gradu Arietis vicesimo, vicesimo secundo, & vicesimo sexto, in mansione prima decurrente. PRODVCTA, quæ ex hac planta artificio Destillationis solertis acquiruntur, sunt: Ἀλεξητήριον præstantis efficaciæ: quod, cum præcipuè pituitam capitis per meatus à natura deputatos (in q; his per nares maximè) expurget, nobis Hebraicè Schiluach id est Ἀποφλεγματισικὸν siue Παροχετέυτικον vel Humorilicium dicitur, nec non Oleago, & Sal

quoq;

Natura siue facultas ex qualitate siue conditione partium physicè explicatur: estq; Rarefacere. Aperire. Penetrare.

CONSTELLATIO. Radix quando fodienda Mens Sept. 12. 18, 24. ☉ in ♎ ☽ in ♈ G. {10. 12. 14.

Saporū in quolibet. temperatè calido Species tres existunt: & pro excellentia suæ conditione copiam partium elementarium arguunt.

Herba quando metenda. Mens. Iunij D. 24. 16. 20. ☉ in vlt. Decad. ♋. ☽ in ♈ G. {6 8 12 16} Mansi. 28.

Semen carpendum Mens. Septem. D. 2. 4. 6. ☉ in ♍ ☽ in ♈ G. {20 22 26} Mansi. 1.

PRODVCT. Pharmaceutica Ἀποφλεγματισικὸν. Oleago, Sal.

MEDICAMENTI Schiluach parandi ratio.



MEDICAmentum hoc, nomē suū שלוח siue (vt alij nomināt) מנהג Minehagh, id est (vt id vtcūq; græcè reddidimus) Παροχετέυτικον siue Αποφλεγματισικὸν ab Aqualicijs siue ὑδρογώγοις, per quos humores ab vno loco in alterū occulto meatu deriuātur, est sortitū. Artificium autem eiusdem parandi tale ferè est. Radix à sordibus omnibus mundata minutim conciditur, concisa diligenter exprimitur, succusq; qui inde colligitur reponitur. Hinc feces residuæ, aqua tepida per dies tres macerantur, macerata denuo exprimuntur, atq; expreßum quod est succo priori additur. Post hæc aqua alia affunditur, & post triduum elapsum Liquor expreßione collectus itidem humori dicto aggregatur. Atq; sic consequenter, & Infusio & maceratio triduana, tandemq; expreßio, (vsq; dum in Retrimentis siue brisa neq; odoris neque saporis quid reliquum fuerit) iteratur. Tandem vero segmenta illa, maceratione & expreßione repetita exhausta, ollæ recenti inijciuntur: hæcq; optimè obstructa & per dies nouem in fornace Lateritia siue Figulina igni feruentißimo prostituta, in cineres albicantes exuruntur. Qui postea (modo candorem cretaceum perfectè referant) succo collecto adduntur. Quod itaq; iam de radice factum, idem quoq; cum herba dum floret, & vltimo similiter quoq; cum semine agitur. & qui inde acquiruntur cineres & Succi, omnes simul in vnum vasculum coaceruantur. His peractis, aggregatum illud colatura per Filtrum tribus vicibus quam diligentißimè defecatur: defecatum in Circulatorium conditur, & per dies decem in cinere calido Circulatur. Quo tempore præterito, materia contenta (si instar mellis spißescat & colorem aureum contraxerit) eximitur: humorq; in Balneo inde subtrahitur. Hoc facto, Oleitas in fundo remanet, quæ collecta in vsum reponitur.

- quognitore Cystallino candens, crassiorum tamen partium & terrestrium quodammodo nõ expers.

ἘΝΕΡΓΕΊΑ, EFFICACIA, ATQVE VSVS SESELI MARIS, doctrina Paracelsica, animalis, substantialis, atque elementalis, in membris corporis virilis interioribus.

APOPHLEG mat. ſtici vſus intra corpus.

Ad { Sang. ſp. / Pſor. ph. / Xer. pht. / Grau. cap.

Ἀιμαπτύη. Sputum vide.

Ἀποφλεγματίσικον sive παροχετεύτικον, Venis quibusdam ac Tendonibus capitis & colli, quarũ origo ab epate & membrana eius dependet, consecratur. Senes itaq. Αἱμαπτυϊκοὺς sive cruenta expuentes, si eiusdem Oleo Sulphuris (eius quod colore sanguineo rubet) proportione ἡμιολίω sive sesquialtera mixti guttæ triginta, quotidiè sumantur, plurimum iuuat: et tum præsertim, si Affectus ille, vel ab sanguine epatis putredine maligna vel superfluitate vitiosa laborante, siue etiam à pulmonib⁹ (quas causas Auicenna & Paulus Aegineta recitant) originem sumat, auxilium haud contemnendũ præstat.

Psorophtalmia & Xerophtalmia quid.

SALIS VSVS intra corpus.

Ad { Ictericum / Picr. ch. / Epatic. / Atrophiſ. / Regnitis an Epatis. / Vis. hebe.

OLEI VSVS intra corpus.

Ad { Parotidas / Otalgi. / Calculos / Epaticam / Pneumo.

Peculiaris quoq. eidem est vis, tam ad ψωροφθαλμίαν quam ξηροφθαλμίαν (quorum Affectuum alter quidem, pruriginosa est palpebrarum scabies, alter Lippitudo oculorũ sicca citra humoris effluxum, in qua oculus ægrè mouetur) si palpebræ ipsæ, tempore quidem decubitus eo molliter inungantur: mane vero, phlegmate quod in Destillatione eius primo effluxit, abluantur. Idem cum Beta rubra per nares attractum, muccum siue pituitam crassam, quæ meatibus cerebri infarcta, inspirationem impedit, præsenter expurgat: viasque obstructas aperit. Oleum, musculis atque fibris quibusdam capitis, nec non Organis Visus, quibus quædam cũ epate familiaritas siue cognatio intercedit, proprium constituitur. Numero enim guttarum triginta si sumatur, os petrosum siue λιθοειδὲς eodem simul inungendo (idque dum humor Fluxionis descensum molitur) Parotidas, ὠταλγίαν, atq. Affectus auribus noxios plerosq. alios profligat. Pōdere vero drachmæ, in haustu Aquæ quæ ex semine destillata fuerit si sumatur (corpore à sũptione calidis tegumentis opperto) defectum atq. impotentiam omnium Auxiliorũ λιθοτριπτικῶν supplet: calculosq. solutos expellit, atque mitigationem doloris præstat. Epaticis deniq. & Pleumonicis, si numero guttarum viginti quotidiè hauriatur (idipsum per dies sexaginta frequentando) Remedio præsentaneo succurrit. Sal, fibris aliquot Venarum, quæ ab epate ad Organa sensuum (& præcipuè Auditus) porriguntur, adſcitur. Ex vino potum, Ictericis & Πικροχόλοις (siue quibus flaua bilis excandescentia crebra redundat) medetur. Cum Oleo & Ἀποφλεγματισικῷ haustum, Epaticos, Ἀτρόφους, & quibus quoq. vena aliqua epatis rupta fuerit, iuuat. Nec paruam quoq. aduersus surditatem aurium, visusq. hebetati caliginem, quã nimia fluxionũ copia efficit, opẽ affert.

OLEVM SVLPHVRIS RVBICVNDVM.



CVM hoc loco mentionem fecerim Olei Sulphuris rubicundi, operæ precium facturus videor, si modum eius parandi, Lectori exponam. Res itaq. hæc ita ferè se habet. Sulphur viuum in puluerem tenuem redactum, cum aqua portione Olei Tartari miscetur. Post in vitro firmo, donec resolutum in Liquorem transeat (quod spacio horarum trium ferè contingit) coquitur. Decoctum per Filtrum colatur: colatum vitro alij infunditur: & lento ignis calore, vsq. dum siccescat & ruborem sanguinis grumosi siue cõcreti acquirat, Digeritur. Hinc massa illa minutim teritur: & qui inde conficitur puluis, super marmore A, in Cellam humidam statuitur. Hoc facto, humor quidam tenuis ex lapide A, in vasculum subiectum B, defluit. Qui per panniculos vitro mundo infusus, in cinere siue arena calida vsq. ad consumptionem humiditatis si foueatur, Oleum tandem suppeditat, colorem rubicundum Carbunculi (eius quem vulgò Rubinum appellant) referens: & vsu facultatis ad plurima mirificè efficacis præditum: in cuius confectionem, Viri multi præstantes magnis quidem impensis atq. labore & studio multiplici inuestigarunt. sed antequam Modus præsens patefieret, nihil quicquam solidum adinuenere.

NATVRA, PROPRIETAS, ATQVE VSVS SESELI MARIS, doctrina Paracelsica, corporalis, materialis, & complexionalis, in membris corporis Virilis exterioribus.

VSVS SVBtilitatum extra corpus.

Tumorum species tres iuxta diuisionem Recentiorum.

Ap. / Ol. / Sal. } ad { Ap. / Pu. / Ex.

Apostema apud Græcos vocabulum est omnibus tumoribus commune.

Productis Plantæ huius omnibus tribus extra corpus adhibitis, vsus est primo ad Tumores quosuis præternaturales (siue hi Apostemata, siue Pustulæ, siue Exituræ fuerint) accommodatus. Ἀποφλεγματίσικον enim, Emplastris ἐπισπαστικοῖς siue attrahentibus, aduersus Apostemata siue Tumores maiores & grauiores applicandis miscetur. Oleum Pustulis seu Tumorib⁹ minutioribus (quos Bothor appellant) inungitur. Salis vero vsus diuersiusculus est. Exituris enim (quæ Latinis propriè Abscessus, Græcis Ἀποσήματα nominãtur) si cũ inflammatione siue Phlegmone sint cõiunctæ, ex aceto rosaceo: sin cũ frigore, ex vino austero, Absinthio, et Aqua ardẽte in pãnis applicatur. Præter hæc, illa tria in Maculis, Næuis, omnibusq. symptomatis mẽbrorum externorũ (in quibus scilicet solutio & diuisura continui vel iam adest vel adhuc gignitur) tollendis, vtiliter in vsum adsciscuntur.

Ενεργεία

ἐνέργεια. EFFICACIA, ATQVE VSVS SESELI MASSILIENsis, doctrina Philosophiæ veteris, animalis, substantialis, atque elementalis, in membris corporis humani interioribus.

Qui ex Veteribus hanc plantam Cuminum pratense esse existimarunt (inter quos & Serapio existit) ei siccitatem & calorem quam primi ordinis paulò maiorem attribuerunt. Galenus libr. 8. de compositione Medicamentorum, itidem de qualitate eius calida testatur. Ruffus vero Medicus ei vim ἀντιφαρμακευτικὴν tribuit. Succus ei⁹ humores crassos, sanguinemq; concretum (si bibatur) discutere perhibetur. Idem (qui scilicet ex radice colligitur) tempore vespertino sumptus, Ἀπεψίαν siue Facultatem stomachi concoctricem debilitatam instaurat. Decoctum seminis, herbæ, & radicis ex vino, haustum: Epar, pulmones, et Intestina, ab omnibus humorib⁹ viscosis ac tenacibus exonerat: flatus occlusos exigit: simulq; (ratione huius) Tormina Ventris soluit. Pari modo & aduersus Stranguriam confert, obstructiones pulmonum tollit, Tussim veterem expugnat: & Asthmaticis quoque (vt quidam volunt) plurimùm auxiliatur. Radix in ore gestata, pituitam ex capite copiosè trahit, muccoq; educto meatus narium & ossis ἠθμοειδοῦς siue Cribriformis recludit.

DOCTRINA Medicorum veterum de qualitate & Virtutibus huius Plantæ.

Ad { Hum. cra. San. conc. Apepsiã. Tor. ven. Stranguri. Asthma. Tussim. Grau. cap. }

Ἀπεψία.

NATVRA, PROPRIETAS, ATQVE VSVS SESELI MASSIliensis, doctrina Philosophiæ veteris, corporalis, materialis, & complexionalis, in membris corporis humani exterioribus.

Herba aceto decocta, circa coxendices & Os sacrum si applicetur, Calculos soluit et expellit. Eadem cum lacte caprino illita, sæpe cognita est maculas liuentes, quas in pedib⁹ Ambusta (atq; Vlcerationes quoq; aliæ) relinquũt, extergere. Succus illitura adhibitus, Mariscas exiccare, crustasque iisdem detrahere perhibetur. Semen tritum & in Sartagine frixum, calidumque ventri Epithematis modo illigatum, στρόφους siue Tormina ventris sedat.

VSVS Seseli Massiliensis forinsecus adhibiti iuxta doctrinam Veterum.

Ad { Calculos, Cut. mac. Mariscas, Tormina. }

NATVRALIS INCLINATIO, ATQVE VSVS SESELI MASsiliensis, doctrina Magiæ veteris & recentis, spiritalis, cœlestis, & miraculosa, ex prioribus omnibus exoriens & effluens: in membris corporis humani interioribus & exterioribus.

Radix si adhibenda fuerit ad Morbos, quibus Saturnus præest (vtpote Icteritiam nigram, Εἰλεόν, & Catharros perniciosos, siue etiam ad Calculos renum & vesicæ, Fluxionesq; capitis quæ dentium dolores afferunt) foditur ea Saturno Dignitates suas gerente: id est siue Exaltato (quod in Libra accidit) siue Domum suam, quæ in Aquario est & Capricorno, tenente. Ita ad Vitia epatis & pulmonũ, nec nõ Spasmos & Κάτοχον quoque, Herba metitur: Ioue non solum Dignitates, vt eas in Saturno recitauimus, verum etiã Fines & Triplicitatẽ (siue Trigonũ) in Angulo vel Domo succedente sortito, cursumq; secundum Signorum seriem dirigente. Similis ratio seruatur & in collectione seminis. Nam ad Menstrua prouocanda, siue Passionem Colicam, necnon obstructiones ventriculi, atq; Intestinorum Ægritudines alias si expetatur, positus Lunæ in Angulo orientali siue Medio cæli, ad collectionem eius est captandus. Inprimis tamen etiam requiritur, ne Planetarum illorum trium aliquis, siue dum radix foditur, siue herba metitur, siue deniq; semẽ carpitur, radiorũ Martis Aspectu malefico (qualis est Quadratus aut Oppositus) impediatur: aut ab Angulis cadat. His itaq; obseruatis, Subtilitates plantæ fossæ, ad Affect⁹ cõmemoratos, tã intra quã extra corp⁹, pro conditione tẽporis & natura Ægri adhibitæ (qua in re Medicus quilibet prudens iudicium adhibere sciet) haud absq; fructu vsurpabuntur.

ELECTVARIVM.



QVOD modo de tribus Planetis, Saturno scilicet, Ioue, & Luna traditum est: Illud quoq; tam de Planetis, quam membris & eorum morbis reliquis accipiatur. Porrò, Succus siue Gummi radicis huius longiuscula & odorata (quod hoc loco quoq; obseruandum venit) cum Saccaro selectissimo & Croco, coctura in Electuarium redigitur: Succo quidem pondere librarũ trium, Saccaro vnius, & Croco vnciarũ trium assumpto. Quod, dum Luna decrescit, si ventre ieiuno & tempore matutino magnitudine inglandis sumatur, Auxilium est aduersus Affectus atræ bilis quoscunq; (præsertim autem Delirium & Alienationem mentis) præstantissimum: & cor præterea roborat: idq; ipsum spiritibus serenatis exhilarat. In fossione autem radicis, ad Delirium quidem, positus conuenientis Mercurij, ad refectionem vero cordis, Solis rationem habere oportet.

VIS MAGIca acquiritur huic Plantæ.

Ad { Icteri. ni. Iliacam, Catharros Calculos. }

♄ in { ♎ ♒ ♑ }

CAVTELA.

Ad { Epaticam. Pleumo. Conuulsi. Catochõ. }

♃ in Dignitatibus & Directus.

Ad { Men. ob. Colicam. Ventr. & intest. ob. }

☽ in Angulo orient.

Caput tricesimum tertium.

DE SESELI FÆMINA, QVOD ALIAS ÆTHIOPICVM, ALIIS VERO GORDILION APPELLATVR.

GENVS, PATRIA, NOMEN.

NOMEN.
Seseli latifolium Placentij.
Guilhelmus Placentius Chirurgus.
ሲሲሊ
Sisili
Seseli Aethiopicum Eruditorum vulgare
תשחיכע
Choschizerah.
Σιγόσπερμ.
Siliseminium.
Silherba.
PATRIA.
Coniectura vnde appellatio Silherba descenderit.
Silari fluuij natura.
Hæc planta credita est esse Cuminum Regium Hippocratis.
Hæc Planta cur inter Saxifragas relata.
Taffila Toppe nomen herbæ peregrinæ.

SESELI maiusculum siue latifolium Guilhelmi Placentij Chirurgi (qui Imperatore Rudolpho Habspurgense, anno 1581 Veronæ claruit) etiā hoc sæculo, in quibusdam locis Palestinæ atq; circa Sinū Persicū ሲሲሊ Sisili, vulgo vero תשחורע Choschizerah (q Græci quidem Σιγόσπερμος, Latini Siliseminium reddiderint) appellatur. Quæ appellatio Plantæ huic nostræ haud malè quadrat. Quanquam Author modo nominatus (vt Autographū ipsius testatur) docuerit: eam ad fluuium Silarum, qui inter Picentinos & Lucanos interfluit, eaq; natura prædit' est, vt ligna ōnia quæ hauserit, in lapidem transmutet (exceptis folijs & caule Plantæ huius, vnde ea sine dubio et nomine Saxifraga antiquitùs digna iudicata fuit) copiosè nasci: atq; ita præter deriuationes alias, ab hoc nomē Silherba deduxisse videatur. Porrò aliàs (vt herbæ aliæ multæ) à Patria Aethiopicū dicitur: idq; nomen æquissimo iure proprium sibi vendicat præ alijs: Licet Dioscorides, Alijq; eruditione & Rei herbariæ peritia eximia præstantes Viri, Plātam ab hac diuersam hoc nomine exhibeant: docentes scilicet, Seseli Aethiopicū, folijs Hederæ similibus constare. Prouentus eius, Germaniæ, atq; adeo toti Europæ (cum naturæ proprietate quadam peculiari, ad intensos illos æstatis calores, quibus herbæ aliæ omnes languidæ flaccescunt, ipsa diuersimodè alacrior et lætior insurgat) sanè non est familiaris. Quod autē ea ipsa, pro Cymino regio Hippocratis (quod alij de semine Ammios acceperunt) sit habenda; coniecturis id potius, quam argumentis firmis (ut alia plura) colligitur. Hoc autem constat: apud Aethiopas herbam extare, folijs robustis & Fæniculaceis, radice graueolente, cuiusq; semen lingua Abyssina Taffila Toppe (id est semen regiū) appelletur. Quanquam verum sit, appellationem Toppe, etiam Plantis alijs, vnde isthic loci Acetaria conficiuntur, esse communem.



SIGNATVRA GENERALIS.

QVEMADMODVM capite praecedenti, in Historia Seselios maris, figura apposita, surculos venarum ab epate in subiectas corporu partes descendentes signauimus: Ita quoq; habitudinem partium earundem corporis Fæminei ad Plantam præsentē, ista ipsa adumbramus.

FORMA, CONSTELLATIO, ET QVALITAS SESELI FOEMINÆ.

Occupatio.
Thurneisserus aliud Seseli Aethiopicum exhibet quàm vulg Eruditores proferunt.
Coreora.
Mandali oppidu. Aethiopiæ.
Cur hæc Planta loco Seselios fæminæ statuatur.
FORMA.
Radix.
Obseruatio Thurneisseri in radice huius plantæ.



Suspicabuntur forte hoc loco Viri eruditiores, & in cognitione plantarum probè exercitati, me Seseli Aethiopicum (quod ipsi ostendunt, radice, caule, & folijs Caryophyllatæ, floribus vero & semine Anethi siue Fæniculi montani) excludere: aut pro Seseli agnoscere nolle. Cuius enim pictura hic proponitur: eam in Conuallibus illis fæcundis montium Aethiopiæ, quæ inter Coreoram & oppidum Mandali interiacent, inueni: & Artis Examine solito consideratam, eiusdem cum Generibus Seselios alijs, & virtutis & naturæ participem deprehendi. Effecit itaq; idipsum, vt ea in hunc locu pro Fæmina videretur statuenda: Seseli Aethiopicō Eruditorum, in suā sedem (vt in sequentibus patebit) tra lucto. Ideoq; quod illud hic omittitur, ne vel obliuione præteritum, vel ex genere Seselion exterminatum putetur velim. Ad formam ergo eius quod attinet: Radix quam Maris aliquantum est maior & succosior: foris fibris rarioribus sed tamen robustis capillata: & in longitudine quasi cicatricem quandam siue sulcum (qualem χίσμα sinrimai in Naturalibus mulierum, siue radice Saponariæ, quæ Germanis quibusdam Sperenstich *dicitur,*

citur, aut etiam Valerianæ, quanquam non similiter profundā exhibet) ostentans: eamq́ (quod attente obseruaui) plerumq́ versus plagam mundi Occidentalē vertens: extrinsecus nigricans, intus rubore quodam tenui & visum ferè fugiente (ita vt roseum corporis humani ferè exprimat) perfusa: odore (quo Pimpinellā imitatur) graueolens & penetrās: gustuq́ deniq́ amarulēto adstringēs, & qualitatis aluminosæ quid referēs. Caulis à radice ista exurgit non vnus (vt in Anetho aut Fœniculo) sed Stolonib⁹ plurib⁹ diffusis: q folijs oblōgis & in viridi flauentibus, nec nō graueolētib⁹ cōfertim fruticāt: vt potius fruticē quā herbā repræsentēt. Semina fastigijs scaporū colore flauo & Ammi seminib⁹ nō dissimilia, àgminatim insistūt: ac initio qdē, terna è singulo petiolo prostant: vbi vero maturitatē attigerint, à complexu mutuo diuelluntur. RADICEM (Quoniam calor naturalis in ea imbecillior est, ideoq́ & vis efficaciæ quam in præcedentibus remissior) Sol tenere apparet partibus quatuor cum trib⁹ quartis, Mars totidem cum quarta vna, Luna deniq́ tribus. Herba qualitatis Solaris prodit partes quatuor: & cum materia terrestri siue (vt nos loqmur) saliosa cōstet, Martialis itidē quatuor cū tribus quartis: Lunaris vero (quæ Sali humiditatis aliquid plerumq́ addit) tres cum quarta vna. In semine imperio virium suarū vendicat Sol partes sesquiquinq́, Mars quatuor cū tribus quartis: Luna duas cum quartis tribus. Temperamētum itaq́ Plantæ constituitur, ex partibus Sulphuris Salis & Mercurij æquali temperie mixtis: Vnde fit, vt radix (quemadmodum & Semen) non solum in gustu sit grata & iucunda, verum & in vsu mitis, neq́ tamē inefficax. Cū enim sapor pinguis, salsus, & amarulentus, ab vno eodemq́ calore originē sumant: In hac Planta ergo, pinguis essentiam crassiorem, salsus mediocrē, amarities cū acredine tenuē arguit. Eamq́ ob causā, in corp⁹ humanū adhibita, vim habet calorē naturalē fouendi poti⁹, quā augēdi aut acuēdi: potēter vero expellendi, et interna corporis ab humorib⁹ viscosis & mucco inueterato expurgandi, & insuper instaurandi: vt hac ratione, à Veterib⁹ haud iniuria Saxifragarū numero adscripta videatur. Porro cū Seseli hoc Aethiopicum, inuentu in Europa quidem admodum sit rarum, in Asia vero & Affrica (vbi Herbæ citius maturantur) perfrequens, RADIX itaq́ rectè

Semen. ☉ $4\frac{1}{2}$, ♂ $4\frac{3}{4}$, ☽ $2\frac{3}{4}$ part.

Temperamentū Sul. 4, Sal. 4, Mer. 4 par.

Caulis.

Qualitas saporum arguit conditionem substantiæ in planta.

Semen.

Natura siue facultas. Conseruans. Expellens. Instaurans.

QVALITAS Radix habet: ☉ $4\frac{3}{4}$, ♂ $4\frac{1}{4}$, ☽ 3 par.

Herba. ☉ $4\frac{3}{4}$, ♂ $4\frac{3}{4}$, ☽ $3\frac{1}{4}$ par.

CONSTELLATIO.

DEFINITIO QVINTÆ ESSENTIÆ.

A PHILIPPVS iste Tarde-sieruo, natione Hispanus, Vrbe Antiquera Regni Granatensis oriundus, & professione Medicus multi vsus atq́ experientia referebat: Cū āno à Christo nato 1515, ad solēnitatem Comitiorum Imperialium (à Maximiliano Imperatore, Sigismundo, Ladislao, & Ludouico, Regibus Poloniæ, Vngariæ, et Bohemiæ, Proceribusq́ Imperij alijs Viennæ Austriæ celebrandorum) cum Legatis Hispanicis venisset. Hincq́ postea digrediens, Regem Polonicum Toronā esset secutus: incidisse sese forte fortuna in Theophrastum Paracelsum, cumq́ eo colloquium breue habuisse: Sed tandem Varsouiæ congressu altero amicitia (cōsuetudine priore contracta) redintegrata, ex Eodem, Quid quinta esset rei cuiuslibet Essentia (quā sibi antea egregie tenuisse visus fuerat) tā vt Discipulum & Tyronē studuisse cognoscere: & ab eo Methodos ac documēta Medicamētorū artificiose & cōficiendorum & tractandorum plurima, eademq́ solertia & dexteritatis nec non vtilitatis immensa plenissima, accepisse: atque inde τεχνασμάτων siue Inuentorum compendiosorum in Re medica exercenda haud vulgarium aliquot, Authoris ipsius manu descripta sibiq́ ex eo tempore quam charissima, adhuc asseruare. Ex doctrina ergo Homuncionis illius Heluetici (cuius & lineamenta, nec non proportionem & vestitum, atq́ sermonem quoq́ γραφικῶς repræsentare norat) Hispanus iste hoc quoq́ Artificium didicerat: vt ex plāta quacunq́, fructu aut ligno, spacio diei naturalis, Quintam essentiam educere posset. Verum Extractionem istam, qua ratione quaue methodo perficeret (quanquam plurima alia ab eo obtinuerim) mihi tamē nunquā cognoscere licuit. Cū itaq́ via Extractionis tā expedita, per ipsum nullo pacto mihi patuerit, Ideo aliam quandam eamq́ nihilominus Paracelsicam (explicatione breui, quid sit Quinta Essentia præmissa) loco huic putauimus inserendā. Est ergo QVINTA ESSENTIA nihil aliud, quam anima siue virtus cuiuslibet rei subtilissima, à Mixto siue corpore suo (in quo antea non oculorum acie, sed arte et sensu effectus solummodo perceptibilis, tanquam Spiritus vitalis in sanguine delituit) extracta: ac (si propriè loquamur) materia conditione, non solum (vt spiritus vitalis à sanguine) ab elementis tribus diuersa: verum etiam à partibus eorum tenerrimis & puritate nobilissimis selecta: & tamen à natura elementari longius remota. Essentia itaq́ dici possunt, tam Sal quam Oleum atq́ etiam Liquor. Sulphur enim suam habet Essentiam, Sal suam, Mercurius itidem suam: & tamen in quolibet horum, Elementa omnia tria concurrunt. Quanquam autem ex Sulphure Sal & Mercurius, ex Mercurio vero Sal & Sulphur, & (ἐναλλάξ) ex Sale Sulphur & Mercurius, quæ quoq́ Essentiæ sint, parari possint: tamen Essentiarum illarum vlla, neq́ ipsum Sulphur, neq́ Sal, neq́ Mercurius existit, sicut nec Elementum. Puritate enim & tenuitate elementorum sortem superant: veruntamen ex Elementis vt materia extrahuntur: atq́ ex Spiritu crassiori in substātiam animalē commutantur. Essentia itaq́ Spiritalis atq́ animalis, à corpore composito si segregentur, nō solum inuicem hæ coalescunt: verum etiā vires suas fortius exerunt, quam dum omnes tres societate mutua cohærerent. Materia enim Elementaris, vim Essentiæ spiritalis & animalis (suam dum admiscet) obfuscat, atq́ hebetat. Quando vero anima à societate spiritus diuellitur, simul quoq́ dirimuntur vires: & altera harum partium Essentialium vel grauiter debilitatur, vel in nihilum redigitur. Superstitum tamen quælibet (siue Oleum fuerit, siue Aqua) robur suum, quam dum in corpore suo teneretur vincta, efficacius exercet: A quo ceu fonte deducitur illud ipsum, quod dicitur: Oleum siue Liquorem, qui pinguedine careat, posse esse Essentiam: corpus vero elementare (siue pingue siue humidum id fuerit) minimè. Ac concurrunt in re qualibet, corpusq́ (siue lapidem siue lignum, siue herbam, siue fructū) constituunt, elementa tria. quartam vero se his iungit quam diximus Materia. Quod si autem materia terrestris, omnis à corpore elementari separetur, producitur vel Oleum vel Liquor. Quodcunq́ igitur Productorū istorum, virtutem Spiritalem secum trahit, illud Quinta eiusdem Essentia existit. Quod autem ad Methodum Paracelsi attinet, docet ille, Quintam Essentiam ex Zedoaria educere hoc modo. Radices minutim concidantur: concisis vinum rectificatum (vt vocant) donec digitorum trium altitudine super eas extēt, infundatur. Hinc Vasculum cōtinens, optime obstructum per dies naturales nouem in Digestione relinquatur. Tempore hoc elapso, materia contenta in cineribus vel arena calida, vsq́ dum nihil præterea humoris exudet (vitato tamen vitio adustionis) destilletur. Ex destillatione hac exceptum quod est, in Vitro recenti per Balneum traducatur: & tandem in fundo Quinta Zedoariæ Essentia residebit. quam postea prudentia Pharmaceutici ritè asseruabit. Atq́ hæc ista Essentia Quinta (vt ita dicā) Liquoralis. Hac Paracelsus de Essetia. Nunc meū qdā de Essentia Oleaginosa Experimentum, in exemplo Caphuræ proponā. Caphurā ego minutim concido: concisā Aqua Fortis clarificata, & ex Halinitro & Chalchāto siue Vitriolo destillata, in Cucurbita immergo: Hinc Cucurbitā S. Tripodi impositā, in

Radix fodienda M. Maij D. 16. 17. 18.

♂ in gr. 5 {♈ ♌ ♐} 6 {♏ ♋ ♍}

Herba metenda. Mens. April. ♂ in 1: Dec. ♈ ☽ crescente.

Semen carpendum. ☉ in ♌. ☽ cresc. in gr. {5. 7. 9.}

PRODVCTA pharmaceutica. Apophlegmatismus. Oleago. Sal.

foditur circa diem mensis Maij, decimumsextum, decimumseptimū, & decimum octauum: Marte in Finibus (id est vel in gradu quinto, Arietis, Leonis, siue Sagittarij) existente: siue gradum sextum Scorpionis, Cancri, aut Virginis peragrante. Herba cum floribus metitur ineunte mense Aprili, Marte primam Faciem siue Decadem Arietis obtinente, & Luna lumine accrescente. Semen in locis commemoratis absoluitur, ex parte circa mensis Iulij initium, ex parte, circa eiusdem medium. Ideoque idipsum (quemadmodum Plantarum aliarum, in censu olerum numeratarū) in vsum metitur: Sole in Leone existente, Luna vero in Augmento gradū Signi dicti quintum, Septimum, siue nonum, in Mansione nona possidente. PRODVCTA Pharmaceutices Chymicæ ex Planta hac integra, eadem sunt quæ è præcedenti: Ἀποφλεγματίσικον nimirum, Oleago, & Sal colore luteum, gustu cum adstrictione quadam acre, ideoque naturam aluminosam quodammodo resipiens.

locum calidum per horas duodecim statuo. Hoc ergo modo Capkura liquata, vbi clara & limpida supernatat, eandem ab Aqua Torti separatam per Retortam destillo. Atq; ita promanat Oleum omnium pulcherrimum & iucundissimum, quod partium est admodum tenuium, & natura Spiritali omninò præditum: Sicq; Oleago Zedoariæ, quemadmodum hic phlegma, nihil virium consequitur: In prima quippe Destillatione Liquore, in posteriore Oleagine, Essētiam intra horas duodecim sibi vendicante.

ἘΝΕΡΓΕΊΑ, EFFICACIA, ATQVE VSVS SESELI FOEMINÆ, doctrina Paracelsica, animalis, substantialis, atque elementalis, in membris corporis fœminei interioribus.

VSVS APOphlegmatistici intra corpus.

Ad {Concept. Diarrhæā. Dig. bo. Anorex. Ischuriam}

GNOME. Quæ cum legibus diuinis & naturalibus pugnant, ex honestorum numero recte excluduntur.

Quomodo Apophlegmatismus conceptionem promoueat.

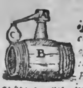
Ischuria ex calculis.

OLEI VSVS intra corpus.

PHILIPPVS Tarde-fiero (Germanicè Spat frucht) Hispanus, herbæ Seseli Aethiopici comendat.

Ἀποφλεγματίσικον itaque quod ex hac Plāta cōficitur, epati, stomacho, & vnis ijs quæ Receptacula seminis existūt, perq; substātiā Vteri diffunditur: nec nō intestinis & partibᵒ, quæ affinitatē aliquam cum his habent, qualamtenus dicatur. Plantam autem ipsam quidem, ad Cōceptionem siue Fæcunditatem aliquid facere, adhuc in Arabia & Ægipto vulgo putatur. Quomodo autem ad eam rem adhiberi soleat, ne cui occasionem aut ansam peccandi præbeam, expositioni illi consultò supersedemus. Quod enim legibus nec diuinis nec naturalibus consonat, id neq; in honestorum aut vtilium numero haberi potest. Hoc tamē experiētia docuit, & nimiᵒ turpitudinis abominādæ habere videtur: Ἀποφλεγματισικον huius, sinui Vuluæ muliebris ante Coitum probè si inungatur, idipsum Matricem totam expurgare: & vi sua adstringente simul perficere, vt collum ipsius arctius contrahatur & conniueat: Quanquam dum Caffæ versarer, Philippum Tarde-fieruo (Hispanum, & Virum præstantissimum) audiuerim Virtutē istā etiā Essentiæ ex herba, radice & semine tribuentem. Ego vero (cum pinguedo omnis substantia spißior sit quā aqua, ideoq; calidior atq; adeo siccior) etiam Oleaginem istam ad vsum hunc adhibui: vimq; eius (quippe sicco quolibet, si acerbum habeat coniunctum adstringente, sin calidum attenuante atq; ideo expurgante) certò efficacem deprehendi. Porrò Ἀποφλεγματίσικον hoc, stomachum quoq; & Intestina roborat & calfacit: Diarrhæam coercet: Digestionem bonam præstat: & appetitum excitat: si Vesperi (Cæna scilicet quaq; peracta) in mero guttarum decem, cum Spiritus vini crudi siue (vt potius appellare conuenit) Musti, guttis viginti sumatur: corpus à sumptione ad quietem componendo. Eiusdem æqua portione cū Oleo Terebinthino albo mixti, guttæ triginta nona quaq; hora si exhibeantur: Vreteras, ex vitio aut languore Virtutis expultricis, siue infarctu calculi in renibus generati obstructos, atq; Ischuriam hinc consequentem soluit. Oleum plantæ huius, Virtuti Attractrici epatis & stomachi, nec non neruis & Παραστάταις (testiculis muliebribus aßidentibus, ac Matrici famulantibus) atq; insuper aliquatenus Vesicæ quoque & renibus deputatur.

SPIRITVS MVSTI.



SPIRITVS ille musti Αὐτοφυής siue nullo ignis ministerio acquisitus, in Regionibus vinearū copia abundantibus, absq; labore aliquo singulari, & opera naturæ impulsu spontaneo sese mouentis potius, quam artificij exquisiti cuiusdam subsidio, ab Hominibus etiam rusticissimis, atq; Chemiæ omnis expertissimis, industria saltem & attentione qualicunq; adhibita elicitur, atq; paratur. Quando enim mustum recens, à Torcularibus in ædes transuectum, & transfusione per colum dolijs grandioribus conditum, inq; cellam repositum tam iam efferuescere incipit: & (quæ inter vindemiandum & exprimendum immixta fuere) sordium illuuiē immūdā (quales sunt Aranei, Erucæ, & Vindemiatorū ipsorū sordes ex manibus illatæ, halitus afflatusq; maligni, necnon pituita guttatim è naribus stillans, & id genus spurcitia eorundem alia: ne quid de pedibus impuris dum vua calcantur, non solum Virorum, verum etiam Mulierum, Virginum, & Puerorum, munditiem haud perpetuam tuentium, necnon asseribus fœdatis, ligonibusq; & Instrumētis alijs, ab insectis & Reptilibus per noctem inquinatis, quorum omnium impuritas, in istud ipsum velut sentinam redundat, dicam) partim excutere, partim absumere, clariusq; limpidius & purius fieri incipit. Tum inquam, supra Orificium doliū B, collum fictile siue vitreum (idq; nouempedale) super hanc vero Alēbicum A satis grandē (ne quid vaporis aut spiritus exhalet) luto fideliter agglutināt: rostro vero Alēbici Receptoriū C apponūt. Quo facto, ex vaporibus vini ascēdentibus, Liquor quidam aggregatur: qui, cū solius naturæ actu siue motu spontaneo sit genitus & acquisitus, Spiritus musti meritò appellari potest.

Menses

Menses ergo suppressos promouet, si corpore obeso quidem pinguiq; & temperamento frigido atq; humido præditis, cum Oleo Fœniculi, Asari, siue Petroselini: macris vero & calidioribus, cum Oleo Endiuiæ, & Scariolæ, siue seminis Lactucæ frequenter sumatur: & simul (siue temperamentũ adsit calidum siue frigidum, corpusq; vel pingue vel macrum) collum Matricis semine Ammios, Galla Moschata, & Styrace suffumigetur. Præterea ad Vterum, Vinculis quibus coxarum oßib⁹ alligatur præter modum laxatis, Musculisq; lumborum interioribus (qui Græcis ψόαι dicuntur) debilitatis prolabentem, conducit: si quotidie, tam intra corpus sumatur, quam spinæ dorsi atq; Locis Muliebribus inungatur. Cum Oleo deniq; Melißæ æqualibus portionibus frequenter haustum, et subinde ad ignem siue Fornacem calidiorem inunctũ, Ischuria laborantibus & Nephriticis succurrit. Sal huius, colore elegãter cãdicãte nitens, *arterijs quibusdam epatis, Ori siue collo Matricis, Meatibus vrinarijs, atque Vasis seminarijs, nec nõ testiculis muliebribus competit. Cum Apophlegmatistico itaq; & Oleo pondere drachmæ æqualiter mixtum, calculos renũ et vesicæ comminuit: Tartarumq; omnem, qui in cauitatibus corporis continetur resoluit: atq; (cum simul sudores moueat) aduersus Hydropem & Podagram, diluculo quouis quantitate eadem vtiliter adhibetur. Cum cera vero & Tartaro albo vsto farinaq; Olyracea in Pessum redactum: Oleoq; hinc irrigatum, ex filo serico Vuluæ si injciatur, Vlcera Matricis emollit, aperit, expurgat: locoq; affecto instaurato, sanationem ἀναλγητὸν siue doloris omnis expertem præstat.*

Μηναγωγία quomodo administranda.

SALIS VSVS intra corpus.

Ad { Calculos, Ta. què. Hydrop. Podagrã. Vlcerationes Matr.

ψόαι musculi interiores lumborum.

Pessus ad Vlcerationem Matricis.

NATVRA, PROPRIETAS, ATQVE VSVS SESELI FOEMINÆ, doctrina Paracelsica, corporalis, materialis, & complexionalis, in membris corporis fœminei exterioribus.

Sal *modo proximè cõmemorato mixtũ, in Emplastro si imponatur, Bubones (vlceratiões siue partium obscænarũ similes) in constitutione aëris calidiore ex Hominis impuri congreßu Venereo contractas, sanat. Quod si Vnguento isti, Mercurij præcipitati citrini (vt vocant) pars vicesima accesserit (cum ille vi σαρκωτικῆ siue incarnatiua polleat) Pustulis quoq; & Vlceribus cauernosis & depascẽdo serpẽtib⁹ luis Gallicæ inueteratæ, medetur. Cum Oleo autẽ in Emplastra vulnerum recẽtium additum, sanationem lenem præstat: Veruntamẽ vsum eius manãtia, saniosa, & affluxu humoris Ἀνευρισματικῷ laborãtia, minimè admittere videntur. Humiditates enim attrahit: ideoq; suppurandis et callosis omniũ maximè quadrat.*

MERCVRIVS PRÆCIPITATVS.



MERCVRII præcipitati (cuius vsus vulgatior est) parandi ratio simplicißima hæc est. Mercurius depuratus, atq; per corium siue alutam expreßus, in Aqua Fortis vulgari (eoq; probo, & ex partibus Halinitri quidem triginta, Vitrioli vero viginti quinq;, Aluminis deniq; duabus destillata) resoluitur. inq; eadem per noctem relinquitur macerandus. Hinc vbi imitatione Salis radiatim concreuerit, Aqua quæ iam colorem eleganter viridẽ induit, tẽpore matutino subsequẽtis decolatur: ipse vero in Fictili nõ vitrato A Carbonibus viuis impõitur, et Cochleari B hinc inde agitatur. Hoc facto, Mercurius primo instar Adipis siue Butyri liquescit, atq; in vasculo feruet: vbi vero vis ignis magis magisq; intenditur, tandẽ durescit, croceoq; colore nitescere & nidorẽ emittere incipit. Qui vbi suapte õnis expirauerit, materia indurata forcipe C. detrahitur: & quando refrixerit, in puluerem teritur. Atq; hic est Mercurius ille præcipitatus, in administrationibus Chirurgicis notißimus & receptißimus. Veruntamen eius præparandi, modi sunt præterea alij duo, quibus plus inest artis, quos suo tempore recitabimus.

SALIS vsus cum reliquis Substantibus mixti extra corpus.

Ad { Pudenda. Panos m. Luẽ Gal. Vulnera.

Cautela: vbi ab vsu Salis sit abstinendum.

ἘΝΕΡΓΕΊΑ, EFFICACIA, ATQVE VSVS SESELI ÆTHIOPICI, doctrina Philosophiæ veteris, animalis, substantialis, atque elementalis, in membris corporis humani interioribus.

Plantæ huic, à Medicis & Physicis præstantioribus Scholæ Veteris, qualitas sicca & calida secundi Ordinis tribuitur. Decoctum eius ex vino potum, Affectibus frigidis Membrorum Generationi seruientium opitulatur. Locis vero Muliebribus inspersum, Matricem Ascendentem atq; adeo suffocationem minitantem compescit: & Respirationem expeditã reddit. Idẽ calens exhibitũ, non solũ hominibus verum etiam pecudibus prægnantibus (& inter has maximè Capris) partus faciles præstat. Quæ res Eruditorum plurimos mouisse videtur, vt quam Plantam vulgo Geberwurtz *nominant, illi hanc esse crediderint. Radix hora ante Coitum deuorata, Authorum multorum antiquorum testimonio, Fœcunditati & conceptionis facilitati tam in Hominibus quã brutis conducere perhibetur. Decoctũ seminis & radicis, aduers⁹ Epilepsiã & Mensiũ suppreßionẽ opitulatur.*

VETVSTIORES medici quid vulgo de qualitatibus & viribus Seseli Aethiopici tradiderint.

Vsus Seseli Aethiopici.

Ad { Affe. frig. vteri qua. Ascen. & suff. matr. Part. facil. Fœcund. Epilepsi. Men. ob.

NATVRA, PROPRIETAS, ATQVE VSVS SESELIOS ÆTHIOpici, doctrina Philoſophiæ veteris, corporalis, materialis, & complexionalis, in membris corporis humani exterioribus.

Vſus Seſeli Aethiopici extra corpus iuxta doctrinã Veterum.

Ad { Aſc Mat. Men.ſup. Men alb. Concept. Fœtum et ſecundas educend. }

Aqua partu inſtante ex vtero deſcendens.

Radicis, herbæ, & ſeminis vino optimo decoctorũ vapor, Encathiſmate ſiue Inſeſſu per inferiora receptus, Aſcenſionem Matricis prohibet: Menſes quoq, Vteri frigiditate vel humorum craſſorũ viſcoſitate reſiſtentes expedit: atq eoſdem præterea (quod ſæpius contingit) vitio concepto in putrilaginem albicantem tranſmutatos corrigit. Idẽ per Infundibulũ in collum Matricis admiſſus, humoribus excrementitijs purgatis, fœcunditatem inſtaurare: ſemenq Virile in locum ſibi à natura deputatum ſucceſſu fœliciori vt feratur, perficere perhibetur. Radix tempore partus, vbi Aquæ (vt vocant) Secundina rupta effluxerint, Vuluæ molliter ſi ſubijciatur, Experimentis certis deprehenſa eſt, Fœtum atq adeo ipſas Secundas extrudere: & labores deniq nixus alleuare.

NATVRALIS INCLINATIO ATQVE VSVS SESELIOS FOEminæ, doctrina Magiæ veteris & recentis, ſpiritalis, cœleſtis, & miraculoſa, ex prioribus omnibus exoriens & effluens: in membris corporis humani interioribus & exterioribus.

FACVLTATES vteri ſani tres Attractrix, Nutriens. Expultrix.

Vterus muliebris ſanus, atq partium omnium ſpiritalium valetudine integra vigens, Facultatibus ſiue Potentijs (quas ei Creatoris æterni ſapientia & Naturæ liberalitas communicauit) tribus maximè pollet: nimirum attrahente, nutriente, & expellente. Harum autem vna ſi deficiat, neceſſe eſt pro deficientis qualitate, vel in conceptione, vel formatione Fœtus, ſiue deniq in Partu, vitium & peccatum aliquod enorme committi: Etſi enim Virtus Attractrix, ſemina vtraq auidè arripiat: inq locum ſuum proliciat, ſiue in ſinus Vteri ritè recondat: Tamẽ niſi Nutritiua è veſtigio ei operam ſuam iungat, aut præſentia perpetua aſſiſtat, fieri non poteſt: vt Fœtus omnibus numeris ſuis abſoluatur. Sic: licet Attractrix & Nutritiua officio ſuo non deſint, atq conceptio ſucceſſerit, Fœtusq iam nutriatur: Omniũ tamen maximè periculum & difficultas imminet: Si Fœtu perfecto, Expultrix vel excluſioni nõ ſit ſufficiens, vel labore fracta & viribus amiſſis fuerit proſtrata: ſiue etiam prorſus deſtructa & in nihilũ redacta. Defectus itaq Facultatũ harũ triũ, ſi robore virium ad æquabilem temperiem reducto ſit compenſandus: ſiue abſentia earundem, vigore priſtino reuocato cõplẽda, Ad Attractricẽ ergo roborandam, Radix iſta plurimum conferre cognita eſt: Si Marte in Signo Orientali, & quidem Virili, nec non calido & ſicco fixoq (Leone nimirum) exiſtẽte, ſit acquiſita. Sin Nutritiuæ ſubleuãdæ expetatur, rectiſſimè fodi perhibetur, Ioue in ſigno Occidentali & quidem calido humido & aëreo (in Geminis nimirum) verſante. Sin deniq Expultrici promouendæ depoſcatur, fodi deſiderat: Venere in Signo mobili, Septentrionali, fœmineo & frigido humidoq (in Cancro nimirum) verſante. Quæ temporis obſeruandi prudentia methodusq, in radicibus, herbis, & deniq ſeminibus Plãtæ non ſolũ huius, verũ etiam aliarũ ſimiliũ, fodiendis, colligendis, & decerpẽdis neceſſario eſt adhibẽda. PORRO (ne commemoratione futurorum, præteritorum nobis obrepat obliuio) Theophraſtus Paracelſ., Anno 1528. hanc radicem in vſum Medicum effodit. Quo tempore Pars Leonis decima fuit aſcendens, cœlũq eũ quẽ Figura appicta exhibet, Planetarũ & Signorũ poſitũ obtinuit.

Ad perfectionẽ fœlicem Fœtus requiritur valetudo & fortitudo Facultatum Vteri omnium triũ coiunctim.

EXEMPLum radices à Theophraſto foſſæ cõſtellatione peculiari obſeruata.

QVOMODo hæc ſintr vis Magica acquiratur, ad Defectus Facultatum Vteri inſtaurandos.

Radix fodiẽda. Ad Attractricẽ roborandam.

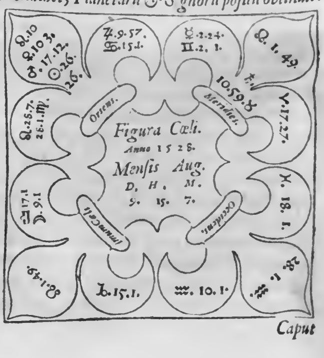
♂ in ſigno { Orie. Viri. Cali. Sicco } ♌

Ad Nutritiuam ♃ in ſigno { Occi. Cali. Hum Aer. } ♊

Ad Expultricẽ. ♀ in ſigno { Sept. fœmi. Frig. hum. } ♋

SITVS PLANETARVM APPOSITIS conferendi.

SI quis in tempore futuro, veritatẽ Regula cõmemorata, Experimento cognoſcere cupiat, Radicem hanc ad Affectum priorẽ quidẽ (Cui ad id tempus vſq vita prorogabitur) fodiat, Anno 1551 die menſis Maij vicesima. Tum enim Mars Leonem ingredietur: inq eodem Signo, vſque ad diem Iulij octauam anni dicti commorabitur. Ad alterum vero, die menſis Iunij decimanona: cum Venus tum temporis, in Cancro Domo ſua vſq ad diem Iulij decimamquartam ſit commoratura. Cæterum, anno 1555, die Iunij decima octaua (vootiṇ) Iupiter in ∆o(...)giou Geminorum diuertet: inq eodem, vſq ad quartum diem Iulij anni ſequentis reſiſtet. Atq ita tunc & ſpacij & otij quoq ſatis offeretur, radicum harum quantamcunq copiam colligendi & reponendi. Hoc tamen eſt vitandum: ne foſſio (cũ tũ tẽporis Plãeta ſit Retrogradus) inter viceſimũ mẽſis Septẽ. anni 1555. & decimũ ſextũ Ianuarij anni 1556 ſuſcipiatur.



Caput

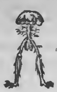
Caput tricesimum quartum.

DE SESELI SOBOLE, QVOD ALIIS CRETICVM ET PELOPONENSE, QVIBVSDAM VERO TORDYLION APPELLATVR.

GENVS, PATRIA, NOMEN.

TERTIVM Seselios genus, vt priora duo, voce tantum paulisper immutata, nobis Hebraicè רַמַחעַשַׁב Damahescheb (quod Græcis est Σιγόπιος germanis Schweigkraut) appellatur. Cui cum descriptione respōdeat Planta quædā Priscorū, nomine (vt idipsū vtcūq; græcè redditur) Θεόφυτος id est Gottskraut, quod etiānū hodie apud Arabas extat (licet notitia Plantæ ipsius exoleuerit) vtrasq; non tam Specie quam nominis origine existere easdem, ferè ausim suspicari. Quod scilicet Hebraicum רמח Damah, initio vel expositione vitiosa in id trāsmutatum (pro Damah id est σιγὴ silētio, δαίμων id est Deus reddito) vel è lectiōe etiā corrupta postea detortū: atq; ita demū (cū δαίμων vt alias apud Græcos per σιὸς Dialecto Æolica, ita apud Hebræos per dictionē אֵל El exponatur) adiunctione particulæ אל El ad Hebraicū alterū Heseb, nomen אלעשב Elhescheb siue etiam (per μετάθεσιν seu Transpositionem, quæ linguæ Hebraicæ est familiaris) Heschebel (à quo tandem nostra etiam appellatio Seseli forte descenderit) constituta videatur. PORRO speciem Seselios præsentem, Peritissimi quique Rei herbariæ, Seseli Creticū appellare consueuere. Atq; est id forte hoc ipsum, cuius Cicero libro secundo de Natura Deorū meminit. Plerisq; ob formam (vt puto) quam nos Ceruariam siue Hirschwurtz dicimus, esse putatur: sed falsò. Si enim ex descriptione Pli. libr. 8. cap. 32. Ceruas Seseli herba (vt in historia Peucedani est commemoratum) purgari referentis, id colligendum sit: miror sane, cum Creta & Peloponesus Ceruas non alat, quomodo ea in locis dictis Ceruæ purgari queant. Tria ergo solummodo genera Seselios, nimirum duo illa, quorū historia iam est exposita, & hoc præsens quod tractamus (Dioscoridi qui quatuor Species numerat, sua sententia relicta) reuerà reperiri statuo: & Seseli Creticum atque Peloponense non Plantas diuersas, sed easdem existere. Licet non inficias eam, Seseli quoddam Aethiopicū extare folijs Hederæ: sed an id sexu, forma, & virtute, speciebꝰ Seselios uulgaribꝰ respōdeat, alio loco (volente Deo) dicetur. Nomen certè Germanicū Morenkümmich / id est Cuminum Aethiopicum (si ob appellationem pro eo sit venditandum) Præsenti quam sibi conuenientius gerit: cum quod Peloponesus hodie Morea dicatur: tum præterea in vtrisq; (Cretico nimirum, quod à me aliquando in monte Ida est collectum, & Peloponesiaco quod ad fluuium hodie Spirnaza dictum, in Arcadia effodi) naturas ex omni parte sibi inuicem similes & cognatas, idipsum experiendo deprehenderim. Omnino autem hoc genus, habitu Seseli marem repræsentat: nisi quod radix eius maiuscula est, folia vero ampliora, & folijs Absinthij marcore extenuatis persimilia existunt: Semina latiora & planiora euadunt: ac virtus deniq; Plantæ totius, cum odore & gustu, tum efficacia tenuiore quam priores pollet.

SIGNATVRA GENERALIS.



VT descriptio Plantæ huius generis tam Masculæ quam Fœminæ, Imagine præsenti, Venas ab epate deorsum tendentes proposuit considerandas: Ita easdem partes in corpore imperfecto & Puerili, eadem hoc loco volumus Signatas.

NOMEN. רַמַחעַשַׁב Damahescheb, id est. Σιγόπιος. Schweigkraut.

Tria tātum sunt Seselios genera.

CONIECTVra quomodo appellatio Damahescheb in Elhescheb (id est Schweigkraut in Gottskraut) fuerit mutata.

Seseli Creticum & Peloponense sunt eiusdem generis Plantæ.

Seseli Aethiopicum Eruditorū huc nō collocatur.

Occasio mutationis, expositio & lectio vitiosa

Appellatio Morenkümmich quomodo huic Plātæ conueniat.

אֵל El. אלעשב Elhescheb. Heschebel.

Ratio cur Seseli Creticum & Peloponense vna Planta sint non diuersæ.

Cicero lib. 2. de Natura deor.

Planta hæc quibusdam habetur pro Ceruaria sed falsò.

FORMA, CONSTELLATIO, ET QVALITAS SESELIOS SOBOLIS.

RADIX Plantæ huic robusta est, duritiæ ligneæ quid referens, crassa, longa, atq; ex albo flauescens. Caulem ex se promit eadem vnicum quidem sed robustum, rectum, intensè viridem, in lōgitudine striatum, & aliquatenus concauum, multis articulis (è quibus singulis Adnata germinant, folijs magnitudine & crassitie Cicutæ similibus, seriatim vt in Tanaceto & Filipendula videmus conserta) geniculatum: herbaq; in parte ima (quæ à capite radicis, proximè è terra eminente pullulat) quam summa, & latius & densius luxuriantem. Semina huius, gignuntur vtplurimum in fastigio

FORMA.

Caulis & herba.

Semina.

Sul. 5.
Sal. 2 } part.
Mer. 5

Odorgratus vnde?
Herba.
☉ 5 ¼
♂ 1 } par.
☽ 5 ¾



Semen.
☉ 5
♂ 2 } par.
☽ 5

Virtus Plantæ.
Rarefacere.
Aperire.
Expellere.

CONSTELLATIO.
Radix fodienda
♂ ☉ ☽ in ortu ♋ 1. □

Herba metenda.
☉ ♂ ☽ in ♌ occi. ♈

QVALITAS.
Calor, humidum terrestre vehementius excurens auget amaritiē, siccitatem, robur & celeritatem virtutis: necnon salsedinem quoque.

Pinguedo & dulcedo iucunditate & salubritate principatum tenent.

Semen carpendum.
♂ in ♉

Mars in Tauro frigiditatem & siccitatem efficit.

PRODVCTa Pharmaceutica.
Ἀποφλέγμα, Sal & Oleūgo.
Radix habet?
☉ 5 ¾
♂ 1 } part.
☽ 5 ¼

caulis primarij, rarò in Adnatorum: eademq, agminatim prorsus conglobata, et (veluti Panacis cuius historia Capite tertio pertractata fuit) foliacea, colore cinericea, odore acuta, gustu amariuscula, & siliquis præter hæc (scutula siue patinas duas, aduersis cauis inuicē fornicatim cōmissas referentibus) inclusa. *AD QVALITATES* quod attinet: Vt planta integra minus calorisquam priores, ita radix quoq, eiusdem & semen, gustu minus amarulentiæ produnt. Hoc enim deprehenditur, non solum in Planta præsenti, verum etiam substantijs omnibus alijs: Quo materia terrestris fuerit adustior, eo magis amaritiem eius intendi: atque ideo & siccitatem potentiorem, & virtutem efficaciæ celeriorē, necnon robustiorem reddi: Sicut ab eadem causa, salsedo mordacior, atq, ideo ingratior, nec non consolidationi quā dulcedo & pinguedo (cuius vsus in quouis casu omnium gratissimus est, saluberrimus, & vtilissimus) ineptior euadit. Hac ergo ratione, Radix qualitati Solari acceptas refert partes quinque cum tribus quartis, Marti vnam cum quarta vna, Lunæ quinq. Quo argumento, ea Sulphuris partibus quinq., duabus Salis, & quinque Mercurij constat: membrisq, reliquis, bonitate & iucunditate odoris (cum temperamentum quodlibet proportione qualitatum æquabili constitutum, humiditatem aëream in Sēsoria grata temperie exhalantem præstet) antecellit. Herba qualitatis Solaris possidet partes quinq, cum vna quarta, Martialis vnam, Lunaris quinq, cū trib⁹ quartis. Semē è Sole obtinet partes quinq, è Marte duas, è Luna quinque. Natura ergo plātæ totius est, rarefacere, aperire, & expellere. PORRO cū in eadē humiditas calorem naturalē vincat, ideoq, operatio viriū mitior existat: Radix itaq, Marte in ortu, Sole in Cancro, & Luna in prima Quadra (cū hi Plātas eiusmodi tempore, qualitate calida & sicca imbuant) meritò fodietur. Herba vero & flores (cum humido copiosiore quam radix abundent, ideoq, et min⁹ caloris possideant) meti desiderant, Sole in Leone existente, Marte Occidentali, & Luna in Ariete cōmorante. Tū enim virtus Plantarum siccando & calefaciendo fortius agit. Semen, quia ei calor inest acutior & quodammodo vrens: Ideoque corporibus Puerorum (vtpote humido copioso assuetis) haud ἀνάλογος siue proportione respōdens, Marte in Tauro versante (in hoc enim Signo qualitate frigida & sicca humo nascentia imbuit) in vsum carpatur. *PRODVCTA* Pharmaceutica ex hac Planta sunt, Ἀποφλεγματίσικον (sed virib⁹ quam Plantæ præcedentis infirmius) Sal tenue & aquosum, & Oleum crassum admodum, vnctuosum & terrestre.

MODVS DESTILlandi.



PARTES tenuiores essentia Spirituosa, ex Plantis his tribus extrahēdi, Via communissima & comodissima, modo perficitur eiusmodi: Quo Spiritus crassamētis et facibus terrenis immersi, non solum tenuiores & puriores euadunt: verum etiam natura sua agresti horridaq, deposita (dum in sese ipsos frequenter repetitis vicibus reducuntur) mitiori assuescunt. Nam dum motu assiduo circumgyrati in sese ipsos resultant, cruditatem et crassitiem omnem substantia sua exuunt, & quicquid adstrictionis mordacis habent deponunt: vimq, longè nobiliorem & salubriorem acquirunt. Etenim quoq, situs ille ignis naturalis, humoribus nunquam non indefatigabilis, aquositatem naturam aluminosam resipientem & vsibus medicis ineptam, paulatim exhaurit: Ita, vt Subtilitates attenuatione assidua, non solum ab ea depurentur, verum etiam vtrius latius diffusa, ad centrum propinquius contracta vniatur: & tenuior nec non potentior, atq, etiam vsu insuper gratior reddatur. Quapropter modum Destillationis huiusmodi, Pelicano putauimus adumbrandum. Faces enim in ventrem A conduntur: & virtus Spiritalis & animalis, per collum rostrumq, in pectus apertum, supra faces regeritur: ac Traductione tali, secundum, tertium, immo & quartum iterata, in vsum medicum corporis ægri tamen petius, quam delitias voluptatibus dedita (sumentibus enim Extractum hoc minus gratum est) paratur.

ἘΝΕΡΓΕΊΑ, EFFICACIA, ATQVE VSVS SESELI SOBOLIS, doctrina Paracelsica, animalis, substantialis, atque elementalis, in membris corporis puerilis interioribus.

Ἀποφλεγματίσικον,

Ἀποφλεγματίσικον itaque Plātæ huius, *cauitatibus epatis, & quæ huic accumbit Vesiculæ fellis, Ventriculiq; parti infimæ, cum omnibus fibris & & Venulis affinibus, consecratur. Ideoq;* Στρόφους *siue Tormina ventris inferioris (quod malum Ætati iuuenili maximè, doloribus intolerabilibus infestum, ex cibi potusq; vel cruditate, vel acore immoderato, vel ingestione nimia gignitur: interdum etiā Pueris, ex lacte vitioso, eoq; animi subito excandescentis commotione vehementiore concreto, siue etiā aliquando ab frigoris iniuria aliqua, quæ omnia Spiritus flatulentos in inuolucris intestinorum excitant, enascitur) idipsum profligat: Si numero guttarum nouem, in haustu Aquæ Anisi stillatitiæ sumatur. Cū Lactis vero Virginei & à Venere emulsi guttis decem, quantitate guttarum triginta, diluculo, & ventre ieiuno, ex Vino sublimato haustum (motu ambulationis, donec corpus sudoribus probè incalescat, cum Abstinentia siue* ἀσιτία *horarum trium consequente)* λύγμους *siue Singultus, atq; motiones stomachi conuulsorias similes, compescit: Præterea etiā Orificio Ventriculi (vitio resolutionis & laxitatis cuiusdā, vapores crudos à cibis modo aßumptis in cerebrum transmittentis) facultatem claudendi restituit: atq; virtutem concoctricem, calore naturali eliso labefactatam instaurat: Si numero guttarum viginti, ante & post sumptionem cibi (quam bis tantum per diem, & quidem certo statoq; tempore, mane nimirum hora decima, vesperi quinta fieri oportet) ex vino veteri, probo, & quidem tepefacto bibatur: Veruntamen antequam id ipsum fiat, Regio ab ima Vertebra colli inter* ὠμοπλάτας *siue spathulas decurrens, Oleo (de quo mox disseremus) in loco calido probè perungatur oportet.* Oleum *humorib⁹, in partibus commemoratis* (Epate nimirum, *Ventriculo, & Vesica fellis) contentis, dicatur. Catharros igitur viscosos & tenaces, è regione superiore*

CROCVS MARTIS.



CROCVS Martis, ex ferro Cretico, siue (si Cretici copia non detur) Norico, recusione frequenti diligenter depurato, & tandem limato, tali modo paratur. Primo, limatura ex Sale & calce viua (aqua dißolutis et in lixiuiū redactis) probe lauatur: & à sordibus omnibus purgatur. lota vero in pelui Orichalcino, supra igne, agitatione continua (donec pro nitore argenteo, colorem aureum cæruleo mixtum contrahat) desiccatur. Postea in Aqua Forti vulgari lentius resoluitur: atq; humore in arena calida per Alembicum vsq; ad siccitatem traducto, reliquum post hæc eximitur: atq; dimidio Sulphuris flaui & boni admixto, cum aceto Rutaceo vel Sambucino diligentißimè teritur: tritum in Fornace Reuerbatoria (vt vocant) huic negocio aptata A, B, C, per dies naturales tres Reuerberatur. His peractis tandē tollitur, et cū aceto Rosaceo rubente tritum, in Trochiscos formatur: qui aëre desiccati, postea in puluerem tenuem moluntur. Atq; hic est Crocus Martis, ad Affectum commemoratum vtilis. Eius vero in vsus alios præparandi modos plures, & quidem Methodo ab hoc variantes, in Operis nostri Parte sequenti sumus expositur.

in partes subiectas descendentes, incidit: & præcipuè materiam terrestrem humorum, in renibus cōcrescere prohibet. Quo nomine, Quidam Plantam ipsam, numero Saxifragarum haud iniuria adscripsisse videntur. PORRO pondere drachmæ cum Oleo Glycyrrhizeo & Mastichino æqualiter mixtum, Adolescentioribus ad Δυσπνοίαν *ex pituita in pectus defluente genitam, efficaciter adhibetur: Si Mixtura hæc, hora quaq; tertia, partim numero guttarum nouem detur sorbenda, partim circa suturas cranij simul diligenter illinatur. Diarrhææ quoq; & Ventris Fluoribus immodicis eorundem, præcipuè autem Lienteriæ ex imbecillitate Facultatis Retentricis Ventriculi prouenientiis, necnon Deiectionibus saniosis & cruentis, siue Dysenteriæ (aliàs à cibis in Ventriculo putrescentibus, aliàs vero à sanguine venarum existenti) Remedium salutare præstat: Si pondere drachmarum quatuor, cum drachma dimidia Croci Martis, Olei Myrobalanini, & Succi Violarū, drachmis singulorum duabus mixtum, tribus Dosibus (qualibet nimirum vice tres drachmæ) sumatur.* Sal *parti Vētriculi inferiori, Intestinis, & Venis gran[illegible]ribus epatis, destinatur. Cum ergo Sal omne, [illegible] ignis naturalis, humiditate sua in Digestione spoliatū, siccius euadat: Illud igitur corporibus tenerioribus (vtpote humido copioso eodemque crudo refertis) aptissimè quadrat. Ex vino enim Cretico quotidiè potum, Retentricem Pylori siue Orificij Ventriculi inferioris (q; sc. Intestino Duodeno proximè incūbit) languefactam instaurat: et (qui Affectum hunc est subsecutus) ciborum crudorum & necdum alteratorū Effluxum siue Lienteriam, coercet. Ex Vini vero (siue Aquæ ex Herba stillatitiæ) Ligulis tribus, per dies duodecim dum Luna crescit, mane & Vesperi tepidum & quidem Croco pauxillo dilutum si hauriatur, Lithiasin dolorificam Puerorum, leuatione præsentanea soluit.*

APOPHLEGmatismi vsus in ho[illegible]

Ad { Tor. ven. [illegible] Ren. sto. Apepsiā.

Seseli Peloponense interd. saxifragas relatum.

Tormina ventri. vnde eueniant.

Lienteria vnde.

Dysenteria vnde.

Lac Virginis è Venere.

Crocus Martis.

SALIS VSVS intra corpus.

Ad { Lienteriā. Lithiasin.

Pylori Retentrix labefactata.

OLEI VSVS intra corpus.

Ad { Catharros. Calculos. Dispnœā. Diarrhæ. Lienteriā. Dysenter.

NATVRA, PROPRIETAS, ATQVE VSVS SESELI SOBOLIS, doctrina Paracelsica corporalis, materialis, & complexionalis, in membris corporis puerilis exterioribus.

Quam

V SVS PLAntæ huius extra corpus.
Ad { Fur. } ca. Ver. Verrucas. Spectra. Som terr. Aer. cont.

Obseruatio Constellationum in collectione Plantæ, homini Christiano concessa.

Quam efficaciam speciebus Seselios præcedentibus, in corpore primum Virili postea & Fæmineo tribuimus: eandem etiam deprehenditur Præsens, in corpus ætate & viribus imperfectius exercere: Priuatim tamen his quoq; virtutibus pollet. Radix in lixiuio collutionibus adhibita, Furfures, Vermes, atq; Animalia fæda capitis quæcunq; profligat. Succus herbæ Verrucis tollendis vtilis existit, si Verrucæ recisæ vestigio cruentanti, continuo illigetur. Præter hæc quoq;, radix gestatu ex collo, Lemurum ludibria, & terriculamenta φαντάσιμα in somnis, nec non aëris quoq; contagiosi noxas, auertere perhibetur. Cum autem hoc loco, multum ceremoniarum superstitiosarum in fossione simul adhibendarum imperetur, res illa nobis in dubiū recidit. Quod si tamen temporis non sit negligenda Obseruatio (quæ nulli homini Christiano vitio dari potest) poterit sane radix in vsum talem, Saturno in Scorpione existente, & Signo illo Ascendente fodi.

ἐνεργεία, EFFICACIA, ATQVE VSVS SESELIOS PELOPOnensis siue Cretensis, doctrina Philosophiæ veteris, animalis, substantialis, atque elementalis, in membris corporis humani interioribus.

VETVSTAtis eruditæ doctrina de Virtutibus & qualitatibus huius Plantæ.
VSVS Seseli Peloponensis intra corpus.
Ad { San. bon. Spl. pu. } ob. Re. Frigora. Diabeten. Lithiasin.

Vetustas eruditā, Plantæ huic tribuit qualitatem calidam & siccam: eamq; humoribus phlegmaticis superfluitate peccantibus discutiendis & expellendis commendauit. Radicis herbæ & seminis Decoctum ex vino, Pueris (si his exhibeatur bibendum) sanguinem bonum præstat, atq; Lienem, Pulmones, stomachum, & Renes expurgat. Cum Pipere potum, corpus ab algoribus & frigorum asperitate innoxium præstat. Quod Pueris ob temperamenti humiditatem facilè algentibus, Præsidium fuerit maximè accommodatum Similiter modo ad διαβήτην Puerorum, qui continuè emissa vrina lectulos corrumpunt, plurimum confert. Idem deniq;, si cum melle defrutum fuerit, frequenter sumptum, calculos renum & vesicæ propellit: Quod Plantam istam, haud temerè in numerum Saxifragarum relatam conuincit.

NATVRA, PROPRIETAS, ATQVE VSVS SESELIOS PELOponensis siue Cretensis, doctrina Philosophiæ veteris, corporalis, materialis, & complexionalis, in membris corporis humani exterioribus.

VSVS PLANtæ huius extra corpus.
Ad { Næuos. Mac. cut. Ver. aur. Incubum Catharros San. bon.

Cum Seselios huius natura sit rarefacere & discutere, haud iniuriâ cutem tersam & candidam reddere docetur. Ideoq; Decoctum herbæ, collutionibus frequentibus Pueris si adhibeatur, sine dubio næuos et maculas, ex Morbillis, Exāthematis, siue Affectib° alijs relictas, tollit. Seminis decocti vapor in aures receptus, Vermes ibidem contentos necat. Herba imposita, Pueris aduersus Faunorum in somnis terriculamenta, Amuletum egregium præstat. Radix ex collo gestata, eosdem à Fluxionum maleficijs tueri: & sanguinem bonum generare perhibetur.

NATVRALIS INCLINATIO ATQVE VSVS SESELI PELOPOnensis, doctrina Magiæ veteris & recentis, spiritalis, cœlestis, & miraculosa, ex prioribus omnibus exoriens & effluens: in membris corporis humani interioribus & exterioribus.

MAGICA vis quomodo acquirenda Seseli Peloponensi.
Ad { Calculos, Alienati mentis.

Planta ista dum adhuc floret, in puncto Nouiluny effoditur: & aëri (humiditatum tamen cōtactu, & radiorum Solarium accessu vitato) exponitur siccanda. Hinc Vindemia appetente, illius minutim dissectæ libræ triginta, in Musti dulcissimi libris nonaginta (pannis Vasi superinstratis, ne humiditas aëria expiret) tamdiu coquuntur, donec vini pars tantum tertia (libræ scilicet triginta) remaneat. Tum enim Decoctum sepositum, spacio diei naturalis refrigescere sinitur: ac dehinc colatum, in Fictili donec instar mellis spissescat, coloremq; aureum acquirat (quod Tertiarijs siue Mensuris Francicis plenioribus tribus, adhuc residuis contingit) denuo coquitur. Reliquumq; optimè tectum in vsum reponitur. Huius ergo succi drachmas tres, cum Butyro salso & bono æqualis ponderis, & Allij nucleis siue spicis (tuniculis suis exutis, manibusq; immundis quam minimùm tractatis) totidem, contusione in mortario marmoreo in massam redegisse: eamq; eodem quo Planta fossa est (in puncto Pleniluny nimirū) tempore sumpsisse: Omni ætati & sexui (de quo mihi Homines plurimi sortis haud vulgaris, testimonium perhibebunt) aduersus Calculos renum & vesicæ, Auxilium

[illegible] prior[illegible] ab [illegible] turum [illegible]

lium præſtantiſſimum ac efficaciſſimum exiſtit. Idem etiam in libra Electuarij dicti (ſed cum Selibra nucleorum ſiue Enaſcentiarum è Filicis Fœminæ radicibus Orientem verſus porrectarum, & Ariete aſcendente effoſſarum, tandemq́ vbi in particulas tenues diſſectæ fuerint maceratarum, mixti) ſi Piſcibus Aſcendentibus hora quaque viceſima quarta, per dies triginta exhibeatur, Melancholicis ſui oblitis, ſiue mente alienatis, rationem & intellectum perturbatum in ſtatum ſuum reducit.

CAVTELA.

Hoc loco prudenter eſt cauendum, ne plantarum iſtarum trium, quas deſcripſimus, ſiue radix fodiatur, ſiue herba metatur, ſiue ſemē carpatur, in Horis combuſtis & inæqualibus: quæ digreſſionē Lunæ à Coniunctione ſiue Oppoſitione proximè comitantur: & ab Aſtronomis vetuſtiſſimis Albutim dictæ, ſingulæ ſingulis Signis ſunt attributæ, quemadmodum ſeries ſubiecta monſtrat.

1.				2.				3.			
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.
♈.	♉.	♊.	♋.	♌.	♍.	♎.	♏.	♐.	♑.	♒.	♓.

Obſeruationibus enim aſſiduis eſt animaduerſum: Planta ſi colligatur in primæ Seriei horarum aliqua, Vtenti (ſi modo Signorum iunctorum aliquod, Ægro naſcente fuit Deſcendens) mortem decerni: Sin in ſecundæ, & Signorum alterum hora Natiuitatis fuerit Aſcendens, vel etiam Præſes membri affecti, ægritudinem diuturnam quidem, ſed tamen deniq́ in melius contertendam, & liberationem promitti: Sin deniq́ in tertiam & poſtremam, & Signorum alterum hora natiuitatis in Medio cæli ſiue Domo decima extiterit: morbusq́ debellandus, vel Signo horæ ſiue potius Planetæ fuerit ſubiectus, Ægro diuturnam cum morbo conflictationem, & tandem mortem ipſam ſignificari. Quæ Regula ſiue Obſeruatio, quanquam Multorum iudicio videatur peregrina & abſurda: propter antiquitatem tamen & certitudinem, cauſarum naturalium teſtimonijs innitentem, non minus quam dies Critici (quibus Schola Medicorum vulgò plurimū tribuit) exiſtimationis atq́ authoritatis meretur.

Fcl[illegible] in prima ſerie q[illegible] Aegro port[illegible]dat? [illegible] certa[illegible]

Dig[illegible] ſiue Enaſcentiæ tuberoſæ radicum Filicis fæminæ.

Quid in ſecunda?

Di[illegible]t[illegible]n.morbi. ſed tamen liberatio.

Quid in tertia? Longus interitus.

Horæ combuſtæ & inæquales.

Veritas huius Regulæ, ſtat ar[illegible] g[illegible] [illegible] quitatis ex cauſarum phyſicarum teſtimonijs.

Caput triceſimum quintum.

DE OENANTHE MARE, QVÆ ALIAS DIFFERENTIÆ CAVSA, FORTE NON INCOMMODE OENOSME APPELLATVR.

GENVS, PATRIA, NOMEN.

VNDE huius generis Plantæ, nomina ſua apud Vetuſtatem obtinuerint, noſtro ſæculo equidem quis meritò miretur: ac potius plurimi, ſi ea in re coniectationibus multis anxiè occupari velint, reprehenſionem diligentiæ inanis & ſuperſtitioſæ, ideoq́ cum ſtultitia coniunctæ, quam nominis rectè perueſtigati aut explicati laudem retulerint. Quid enim (quæſo) forma Plantarum iſtarum trium, quod Labruſcæ ſiue Viti ſylueſtri ſimilitudine reſpondeat, habet? Niſi id à curuitate caulis in Specie ſequente (Fœmina nimirum) petere ſit neceſſe. Quod tamen neq́ ipſum, ad veritatem rei confirmandam, hoc loco argumenti ſufficientis quicquam præſtat: tantum abeſt, vt appellationis impoſitæ originem & cauſam veram monſtret. Quod ſi vero cui appellationem Oenanthe, ab aue Oenanthe (de qua Plinius lib 1[illegible], ca. 2[illegible]. refert) fortè q́ hæc ſemine huius vel purgetur vel frequenter atq́ auidè veſcatur, deducere libeat: non quidem ea res ratione prorſus carere videretur: ſi modo in his locis, vbi Oenanthe plurima prouenit, Genus quoq́ auium illarum reperiri conſtaret. Ex qua nominis origine tam dubia, hoc etiā ſatis liquet: quam ſæpe βοτανόγραφοι Veteres, præcipuè vero Theophraſtus (qui herbæ huius hiſtoriam lib.6. cap. 2. exponit) & alij, nomenclaturas vſu vulgari Plebis (cæco impetu & ſine ratione appellationes fingere ſolitæ) tritas, interdumq́ à cauſa quàm leuiſſima petitas, recipere: atq́ Plantis deſcribendis (velut adhuc hodie plurimis in rebus accidit) eas tribuere ſint coacti: Quod etiam de nomine Botrys (quippe cui⁹ Herbæ odor, vino Rhetico generoſo tam eſt ſimilis, quam flores acinis vuarum, racematim atq́ confertim congeſtis) ſimiliter eſt factum. Cæterùm nos Plantis his tribus, nomen Oenanthe ſiue Vitiflora relinquemus commune: Ita tamen, vt Nomine, Signatura, & Facultatū commemoratione, ſigillatim paucis ſyllabis variata (quod ſtudio facimus non nouitate indu-

NOMEN.

Plantæ tres ſeſquiæ? [illegible], vnde nomen Oenanthe meruerint, coniectur[illegible] ambiguis potius quam Argumentorum rationibus fide dignis diſcitur.

Botanographi ſæpe coacti ſunt appellationes ab vſu communi vulgi petere: nō conſilio ſed neceſſitate.

Appellationes multæ à rebus ipſis recedunt.

Botrys.

Exemplum Etymologiæ quæ nomen Oenanthe ab Oenanthe aue deducit.

Pars Coniecturæ altera obſcura

Actiologia Authoris, cur Speciei cuilibet nomē peculiare addat, appellatione generis dimissa.

inducta, Authorum Antiquorum sententias, audacia siue proteruitate quadam Gigantea, conuellendi aut censura asperiore damnandi, sed potius agnitionem plātæ cuiusq; ab altera, expeditiorem reddendi) in singulis differentiæ & diuersitatis aliquid percipi possit. AN ITAQVE hæ Plantæ tres, principiò vel à semine, vel herba, vel radice, siue etiam vrbe Lyciæ Oenoanda (cuius Plinius libr. 5. cap. 27. meminit) nomen sint sortitæ: nec planè constat, neque etiam planè negari potest. Plantarum equidē, quæ à Patria dicuntur, plures extant. Ac præsentem, propè Sophiā vrbē Sarmatiæ Asiaticæ, quæq; multis sæculis ante à Ptolemæo (libro quinto) Oenāthia dicta est, adhuc nasci, compertū habemus. Vnde, cū nec notitia nec vsus plātarum istarum sit vulgatus, in hoc negocio pro certo quod affirmetur, non datur. Hoc tamen de præsenti constat: Radicem ei esse tuberosam, & multis

עקרזפק Hikarzepeck. id est. Κραυρόριζ. Strumaria. Kropffwurtz. Erdnüs. Fauerotes. Kippernuss. Pli. lib. 5. ca. 27.

CONIECTVRA altera de Etymologia nominis Oenanthe, ab vrbe Oenanthia siue Oenoanda.

PATRIA.

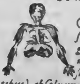
Sophia vrbs Sarmatiæ Asiaticæ.

Ptolemæ. lib. 5.

Coniectura tertia, à congenie racemosa verruculorum radicis.

verruculis siue capitulis (propemodum vt vua acinis) consertam: atq; odore simul iucundo, sed tamē forti, et vini recentioris non dissimili, præcipuè dū viret, dotatam. Quam ob causam, aliàs Hebraicè עקרזפק *Hycarzepeck (q; Græcè est* Κραυρόριζος, *latine Strumaria, Germanicè* **Kropffwurtz**) *Germanis alicubi* **Erdnüs** *quasi glans terrestris, Gallis Fauerotes, atq; Anglis Kippernus appellatur. Amat autem eadem, solo vt plurimū sicco & arenoso, aërisque liberè accedentis tepore mediocri fruente, nasci. Atq; à me quidem inuenta est, ad Lacum Podamicum in tractu montiū, qui Accolis* **der Rückfteig** *dicitur: item prope Veltkirchiū, & in mōtanis quoq; Croatiæ, nec non in Finlandia prope vrbem VVibnirg, atq in montibus deniq; Castiliæ circa vrbem Olguerra, copiosissima, & viribus simul quam alibi præstantissima.*

SIGNATVRA GENERALIS.



IN finem Libri huius, quem paucis capitibus (Plantas triginta sex, easq; corporis partes nō diuisas & vnicas, quē admodū Libri sequentis, sed integrales atq; adeo Principales, vtpote totam siue Ossium, siue carnis, siue venarum, siue cordis, siue epatis, siue Cerebri substantiam signantes, comprehendentibus) absoluimus: Atq; in Vestibulo Operis, loco Εἰσαγωγῆς cuiusdā siue Introductionis, ad intellectum Methodi nostræ Φυτολογικῆς, & Generum siuè partium eius singularum dignotionem faciliorem, putauimus exhibendum, cursu Hypothesis nostræ æquabiliter siue ἰσονόμως deducto, Plantas tres contecimus. Quæ licet sub eodem genere contineantur, atq; Impressione & Influentia virtuali (vt ita dicam) Planetarum trium eadem simul fruantur: tamen quia id mensura & sorte inæquali agitur: ideo secus atq; Aliæ aliorum Generum, qualitatibus, natura, atq; adeo efficacia quoq; vi dissimili, à se inuicem disiunguntur. Quapropter cum priori, Sympathiæ & familiaritatis aliquid cum Epate & cerebro intercedat: atq; eidem essentia tenuior (quæ naturæ spiritnosæ & volatilis propria accedit) insideat. Venas ergo elatiores solummodo, atq; ab Epate ad Sensoria ascendentes iisq; famulantes, necnon partes Spiritales alias omnes, quæ neruis & fibris partium illarum Organicarum, atq; adeo αἰσθητικῶν Cerebroq; & Epatis Affinium cohærent, ratione conuenientiæ illius naturalis, hac Imagine placuit Signare.

FORMA, CONSTELLATIO, ET QVALITAS OENOSMÆ.

Oenanthe Sobolesab Officinis pro Saxifraga rubra vendi tata.

De differentia Oenanthæ huius & Filipendulæ variè est disputatum à Doctis.

Caulis.

FORMA.

Radix.

Herba.

Flores.

QVOD Planta præsens, à quibusdam pro Saxifraga rubea est venditata: & ab Officinis plerisq; eodem nomine adhuc exhibetur, atq; medicamentis miscetur, causam abusus eiusmodi (quē admodū aliorū similiū) Authoribus suis relinquimus agendam. Quomodo vero Oenanthe & Filipendula differant, id Viri quidam eruditione & notitia herbarum spectati, non sine disputationibus rixosis, iisq; haud vtiq; ab errore vacuis, sufficienter explicarunt. Qua de re (quod fides nostra, in eorum, qui sententiam Dioscoridis rectè assequuntur, iudiciis, merito acquiescat) cum pluribus agendum non videatur: Loco itaq; hoc prætermisso, formā ipsam plantæ, quatenus ea nobis est perspecta, atq; vsum siue virtutem (in quo posteriore plurimum positū est) paucis exponemus. Oenanthe ergo hæc, tali ferè forma constat. Radix est carnosa, succosa, crassiuscula, in fibras longiusculas distracta: & tuberculis glandulaceis, in formam rotundam potius quam oblongam tendentibus, atq; (præterquam quod minora existunt) radici Pæoniæ Fæminæ nō dissimilibus, conspicua: foris præter hæc nigra, intus candida, subdulcis, & gustantibus grata. Quantitas eius dubia est, nec vbiq; gentium ac locorum æqualis. Nam in locis octodecim distinctis, in quibus eam mihi offerri contigit, quantitatem perpetuò variare vidi: ideoq; ei quantitas siue crassities certa, à nobis tribui vix posse videtur. Vt enim solum pingue nacta fuerit: ita fibræ tuberibus glādulosis augentur, & radix ipsa cum caule, omnibus partibus pleniùs absoluitur. Caulem eadem promit, robustum, crassum, & alibi locorum bipedalē, alibi tripedalē, concauū quodāmodo, succosum: atq; Adnata plura, non quidem ex Alarū sinu concauo, sed geniculis simplicioribus exerentē. Herba tenera, viridis, & habitu quidem eius, quam Sardoam dicunt, subtilitate vero foliis inferioribus Coriani (nisi quod tenuior est) ferè similis spectatur. Flores exigui sunt, & foliolis quinq; candicantibus formam stellarem exprimunt. His vero flaccescentibus,



tibus, & exemplo florum aliorum decidentibus, succedit semen, planum quadamtenus, & siliquis fornicatis inclusum. Quod plerisq; in locis medio mense Iulio, alijs circa initium mensis Augusti formatur: Sed raro ante mensis Septēbris mediū, maturitatē perfectē acquirit. RADIX, præter facultates quas ex terra parēte hausit, beneficio Ares (vt Paracelsico modo loquamur) id est Dispensatoris vel Dispositoris naturæ, vel Impressione potius Influētiali (vt vulgo loquuntur) corporū cœlestiū, qua substantijs ōnibus, Iliastrilis (vt Paracelsus loquitur) siue virtus occulta naturæ inferioris, mutuo virium suarum auxilio conspirantis inseritur, Qualitatis Solaris continet partes quatuor, Martialis quinq;, Lunaris tres. At Herba (cum minus sicca & calida existat) Soli acceptas refert partes quatuor cum vna quarta, Marti tres cum quartis tribus, Lunæ quatuor. Partes autem has vtrasq;, temperamenti bonitate, atq; caloris siccitatisq; potentia, semen superat. Hoc enim Sol quidem vegetat, virium suarum partibus quatuor cum quartis tribus, Mars tribus cum totidem quartis, Luna sesquiquatuor. Coitus itaq; Partium istarum mutuus, temperamentum Plantæ huius constituit, ex Sulphuris purioris & defecationis partibus quinq;, Salis nitidi & granosi partib9 quatuor, Mercurijq; optime expurgati & coctura subtiliati tribus. Vnde fit, vt Planta ipsa, facultate polleat penetrante, adstringente, & instaurante. QVONIAM AVTEM Capitibus præcedentibus, varios Planetarum & reliquorum syderum positus (quorum obseruatio in fossione radicum, messe herbarū, & collectione seminum necessaria est) commemorauimus: Quapropter etiam hoc loco (vt Operis huius nostri Pars prima, nullius non generis exempla contineat) Plantis præsentibus tribus, cum (more ab ingenio præcedentium diuerso) qualitates habeāt natura à se inuicē dissidentes, modos fossionis, collectionis, & detractionis tres, eosq; cuilibet accōmodatos, decernemus. Neq; tamen cum Parte Operis istius, indicationem Constellationum certarum, quæ Plantæ & morbo cuilibet quam maximè seruiunt, sumus terminaturi. Sed Methodi nostræ pars illa, in Libris etiam sequentibus, et Plantæ cuiuslibet historia (veruntamen, cum moles Operis in immensum accrescat, verborum ambitu contractiore) vt ante retinebitur. Radix ergo ista, primo foditur circa diem mensis Aprilis, sextum, octauum, aut decimum: antequam herba mole inualescat: ac multò magis antequam vlla florum rudimenta sese ostendant: Sole nimirum in gradu Arietis vicesimo octauo, vicesimo nono, siue tricesimo: Marte autem cum Luna in Signo eodem, & in Domo prima vel etiā in Libra cōmorate: & quidē Ascensione Signi, quod Planetæ illi tenuerint, obseruata.

Temperamenti Sul. 5 Sal. 4 Me. 3 par.

Natura. Penetrare, Adstringere, Instaurare.

CONSTELLATIO. Author in tota huius Partis serie, vt aliarum rerum copiam variam, ita constellationum quoq; omnis generis exempla adducit.

Plantæ præsentes, nec qualitates & vires, ideoq; nec constellationes habent communes, aut similes.

Semen.

QVALITAS Qualitatum origo est ex Ares (id est virtute Influentiali) & Iliastrili siue virtute occulta naturæ συνεργοῦντ. siue cooperantis. Radix habet ☉ 4, ♂ 5, ☽ 3 par.

Herba. ☉ 4 $\frac{1}{4}$, ♂ 3 $\frac{3}{4}$, ☽ 4 par.

Nota. Cum moles operis descriptione Plantarum tam diuersarum iusto maior crescat, Pars historiæ subsequentis oratione contractiore sed tamen methodo eadem tractabitur.

Radix Oenanthæ maris fodienda?

M. April. D. 6. 8. 10.

☉ in {28, 29, 30} ♈ gra.

♂ & ☽ in ♈ vel ♎. ♈ Ascend.

Semen. ☉ 4 $\frac{3}{4}$, ♂ 3 $\frac{3}{4}$, ☽ 3 $\frac{1}{2}$ part.

ΚΟΛΛΗΤΙΚΟΝ EX HAC PLANTA parandi ratio.



MEDICAMENTVM hoc ἀλεξητήριον, quod nobis propter virtutis suæ adstringentis atq; sanantis præminentiam, Hebraicè quidem אסור Esur, Græce vero Κολλήτικον (id est Glutinatorium) dicitur, ex Radice hac modo qui sequitur paratur. Radix antequam vires suas genitales in herbam effuderit, in momento Constellationis modò commemoratæ effoditur: & (tam radijs Solaribus, quam aere vitato) continuò in taleolas digitales, per transuersum (ita vt caro & cutis exterior, in longitudine integra seruentur) dissecatur: Ac taleolæ istæ, situ recto in Ollam vitratam, & Liquores sibi commissos fideliter continentem, inq; medio patella ænea B multis foraminulis pertusa interseptam, A, (vt in strue lignorum in Carbones exurenda fieri solet) donec ipsa impleatur, confertim componuntur. Hinc Olla huic Fictile aliud (idq; Orificiū āplitudine respondens, sed longè ventrosius & duplo capacius, inuersum (ne quid vaporum transpirare possit) superlutatur. Hoc facto, Olla inferior A. cum radice in eadem recondita, in terram (ita vt ea, Ollæ quoq; superstructæ C collum, altitudine palmi minoris tegat) defoditur: humi vero quicquid effossum est, id intra spacium circumuacuum reingeritur: atq; pedibus solidiusculè inculcato, arena altitudine sextantis inspergitur: atq; in ambitu Ollæ extantis & vacuæ, è longinquo igniculus accenditur: Is gradatim postea auctus, Ollæ (donec contactu eius viciniore vehementius incalescat, sed tamen non candeat) paulatim propior admouetur: Sicq; spacio diei naturalis fouetur. Post hac igne amoto, & æstu deferuere misso, Olla effoditur. In qua, sub patella ænea, in fundo Ollæ A. (hic seorsim litera D, notato) Succus siue Liquor quidā reperitur: qui (vt immundities omnis inde segregetur) transcolatus, in Retorta (Alembico superimposito) igne tenui rectificatur: & meatu obliquo in transuersum siue latus ductus, phlegmate spoliatur. Quod itaq; in fundo remanet, & colorem mellis despumati & dulcedinem euidentem præ se fert, est Κολλήτικον illud ipsum, cuius hoc loco mentio habetur.

PRODUCTA pharmaceutica ex Planta hac. אסור siue Κολλητικον. Oleum & Sal.

PRODUCTA Chemiæ Pharmaceutices ex hac Planta sunt: Liquor siue Succus, qui ob facultatem adstringentem ideoq; consolidantem, qua in Rupturis & in vulneribus plurimum potest, Hebraicè, אסור siue Græcè Κολλητικον (id est Glutinatoriũ) haud immerito nuncupatur: Post hæc Oleũ itidẽ salubris, & deniq; Sal iucundũ, colore flauum, nec non virtute λιθοτρίπτικον & διουρήτικον.

ΕΝΕΡΓΕΙΑ, EFFICACIA, ATQVE VSVS OENOSMÆ, doctrina Paracelsica, animalis, substantialis, atque elementalis, in membris corporis Virilis interioribus.

COLLETICI ex hac Planta vsus intra corpus. Ad { Pnig siue Incubum. Phrenesi. Melanch. Hemicra.

ΚΟΛΛΗΤΙΚΟΝ, *virtutib⁹ & partib⁹ tã spiritalibus quã naturalibus, ysq; partim epati partim stomacho, & cerebro, neruisq; & Musculis, atq; adeo Virtuti Attractrici eorũ seruiẽtib⁹, cõsecratur. Primo ergo, ἐφιάλτῃ siue Incubo (præludiũ morbi Comitialis, Melancholiæ, & Apoplexiæ edente) infestari solitis, inq; somno vim sibi ab aliquo fieri putantibus succurrit: si Malo hoc correpti, dum Luna decrescit, modo mox commemorando, id quotidiè sumere aßuescant. Paribus portionibus cum Oleo Zedoariæ mixtum (dimidio Tincturæ Solis addito) numero guttarum nouem, dum Luna decrescit diebus singulis, & vẽtre ieiuno si hauriatur, Phreneticos et Melancholicos, quiq; in gaudijs medijs Sodalium conuiuantium, subito animum deijciunt & tristantur, restituit: mentemq; serenam in statu suo tuetur. Hemicraniam præter hæc idem profligat, si cum Oleo Anethino æqualiter mixtum, tempore vespertino (panniculo, qui aqua Rosacea Croco tincta, fuerit irrigatus, lateri affecto prius applicato) pondere drachmæ sumatur, corpusq; dehinc ad quietem componatur.* Oleum plantæ huius, *viribus atq; adeo partibus, vt spiritalibus ita & naturalibus, partimq; epati, partim Vesicæ Fellis, & neruulis cerebri cognatione quadam iunctis, & Virtuti Retentrici, proprium dicatur. Quantitate enim, drachmæ quidem cum portione pari Eßentiæ ex Helleboro nigro haustum: Sicilici vero simul venis Temporum siue Caroticis, Arterijs, & Saphea inunctum, partibus corporis (ob spiritus obstructione interceptos, & Functiones principes læsas) sensu motuq; destitutis (qui Affectus* ἡμιπληγία *atq; etiam* παράλυσις *appellatur) leuationem præstat haudquaquam contemnendam. Vertigini item præsentaneo remedio est, si quis eius cum Oleo Amaracino mixti guttis triginta, ventre ieiuno quotidiè vescatur. Corpori deniq; partim inunctione (primo circa verticem capitis, secundo pectus à iugulo vsq; ad os stomachi, hincq; circa regionem huic subiectam, manuum duarum latitudine) si adhibeatur, partim dũ Luna decrescit, quotidie numero guttarũ sexaginta, in haustu Aquæ Macis bibatur, Biliosis, Ictericis, & cordis Palmum patientibus magnificè auxiliatur: testante idipsum experientia, non sine prædicatione & commendatione Hominum multorum Illustrium, quorum nomen hic consultò siletur.* Sal plantæ huius, *Viribus & partibus naturalibus atque Spiritalibus, simulq; Epati, Intestinis, & Cerebro cognatis, & præterea Virtuti Expultrici destinatur. In Succo itaq; Violarum ad ignem exiguum dissolutum, omni sexui ad Affectus varios, præcipuè vero ad asperam Arteriam siue stomachũ (vel Oesophagum) fluxionum ex capite in partes has descendentium mordacitate atq; acredine exulceratum, si Ægro exhibeatur lingendum, egregiè cõfert: malumq; efficaciter profligat. Nam etsi ipsum quoq; per se, qualitate acri et mordicãte præditũ sit: causã tamẽ Tußis ex Catharris illis genitæ efficientẽ, nihilomin⁹ debellat. Ex Oleo vero Gũmi Ammoniaci, tertio quoq; die pondere drachmæ haustũ, Schirro siue duritiæ Epatis medetur. Præterea cũ Salis Absintij drachmis quatuor, ex Solutionis siue Liquaminis vncijs quinq; pondere semunciæ haustum (nullo intra spacium horæ cibo adhibito) Hepaticis, Spleneticis, & Cacochymis Ætatis cuiuscunq; egregiè confert.*

SALIS VSVS intra corpus. Ad { Catharros Aspe. art. & Oeso. exulcerat. Scir. Epa. Hepatici. Splenetic. Cacochy.

OLEI EX hac planta vsus intra corpus. Ad { Hemipl. Paralysin. Vertigine. Choleri. Icteriti. Pal. cord.

Sal acre Catharros acres profligat.

Ἡμιπληγία & Παράλυ. quid & vnde.

NATVRA, PROPRIETAS, ATQVE VSVS OENOSMÆ, doctrina Paracelsica, corporalis, materialis, & complexionalis, in membris corporis virilis exterioribus.

VSVS OEnosmæ & Subtilitatum extra corpus. HERBAE. Ad { Stegnosin Hircum.

Decoctum herbæ & radicis ex vino, στέγνωσιν *siue Obstructionem meatuum cutaneorum, vaporibus malignis atq; sudori egreßum præcludentem discutit: si corpus totum ante balneum eo perluatur, tandemq; Oleo perungatur. Vnde &* τραγομαχάλοις *siue Hircum olentibus (vitio temperamenti corrupti) atq; etiam Hydropicis vtilißimum existit.* Κολλητικον *cum Oleo (æqualiter sibi admixto)*

maxillis

nona quaq; hora in loco calido maxillis semel inunctum, contra σπάσμον κυνικὸν *siue Conuulsionem Musculorũ mandibulariũ, qua non solum habitus oris deformiter distorquetur, verum etiam (vt Aëtius lib.6. cap.30. docet) nasus, oculi, & (in summa) dimidia faciei pars peruertitur, succurrit: & partes distensas atq; distractas, ad habitum siue statũ naturalem reducit. Cum Sale vero, Oleo præsenti, & Oleo Tartari, (hoc quidem proportione subtripla, illis pondere æquali admixtis) Eruptiones illas vlcerum modo rotundas, atq; cum duritie quadam rubẽtes, quæ Græcè ob cõformitatẽ* ὄγκοι συκώδεις, *vbi vero inueterauerint* τυλώματα *appellantur, & superficiem capitis atq; faciem vtplurimum occupant, si ysdem vespere quolibet dum Luna decrescit, inunctione applicetur, sanat.*

Σπάσμος κυνικός quid? Aetius li. 6 cap. 30. ὄγκ. συκώδεις.

ἐνεργεία. EFFICACIA, ATQVE VSVS OENANTHÆ maris, doctrina Philosophiæ veteris, animalis, substantialis, atque elementalis, in membris corporis humani interioribus.

Physici eruditiores pleriq; veteris Sæculi, huic Plantæ omnes quibus Saxifraga rubea pollet, virtutes attribuere. Alys facultates Filipendulæ poßidere tradita est. Quibusdam in secundo, alys vero in tertio calefacientium & siccantium Ordine visa est reponenda. Puluis ergo radicis tritæ, aduersus Asthma siue Respirationis difficultatem vtiliter sumi, calculos item rumpere & expellere, nec non stomachum refrigeratum calefacere: atq; Concoctricem labefactatam restituere perhibetur. Radix cum melle, coctura in Electuarium redacta, atq; (vbi linguæ aliquamdiu supposita fuerit) deglutita, ad Tußim veterem commendatur. Decoctum radicis ex vino, aduersus Stranguriam, atq; Vesicæ Vitia pleraq; alia, frequẽter et tepidum si bibatur, efficax habetur.

SCHOLAE veteris doctrina de qualitate & viribus Oenanthæ.

Ad { Asthma. Calculos. Dispepsi. Tußim. Strangur.

ELECTVArium ex radice huius Plantæ.

NATVRA, PROPRIETAS, ATQVE VSVS OENANTHÆ maris, doctrina Philosophiæ veteris, corporalis, materialis, & complexionalis, in membris corporis humani exterioribus.

Succus & radix cum Aqua Rosacea frequenter post balneum corpori illita, næuos & maculas cutis extergere dicitur. Idem, siue puluis etiam radicis & herbæ (mihi vero Oleum potius, Vnguẽtis huc facientibus si misceatur, placet) in Emplastris ad vulnera recentia plurimum commendatur. Nec minus aduersus κριθὰς *siue Hordeola, Clauosq; efficax habetur. Radix molita, sanguinis eruptiones immodicas sistere perhibetur. Succus herbæ, impositu Paronychijs & Reduuijs digitorum tam in manibus quã pedibus medetur: atq; dẽtes vermiculantes quoq; cauitatib⁹ eorũ si inseratur, curat.*

VSVS PLANtæ huius extra corpus iuxta doctrinam Veterũ.

Ad { Næuos. Maculas. Vulnera. Hordeol. Clauos. Hæmorr. Paronyc. Reduu. Ver. den.

NATVRALIS INCLINATIO ATQVE VSVS OENANTHÆ maris, doctrina Magiæ veteris & recentis, spiritalis, cœlestis, & miraculosa, ex prioribus omnibus exoriens & effluens: in membris corporis humani interioribus & exterioribus.

Pharmacostagmata siue Producta Medicinalia ex hac radice (*si ea tempore cõmemorato fossa fuerit*) *industria artis Chymicæ confecta, ad Affectus sequentes efficacia deprehenduntur.* Κολλητικον *cum Oleo Terebinthino æqualiter admixto, inunctione ante balneum (idq; Luna à Coitu ad primam Dimidiationem siue Quadraturam contendente, Sole vero siue in Geminis, siue Libra, aut in Aquario existente) corpori vniuerso, vel (si id non comodũ videatur) particulæ saltem eius alicui adhibitum, aduersus Conuulsionem haud dubiè subuenit; atq; priuatim Speciei eiusdem illi maximè, quæ à causa frigida & sicca, vel ab excandescentia & pauore subito proficiscitur: & membra in partem vtramque, cum rigore rectà intendit, ac* τέτανος *dicitur, aduersatur. Cum Oleo Euphorbij vero æqualiter mixtum, ad Spasmi speciem alteram illam, in qua ex repletione immoderata, humor in partes neruosas irruens, membra occupata antrorsum tendit, vel etiam fibras tantum aliquot neruorum infestat, et* ἐμπροσθότονος *appellatur, conducit: Si in balneo, sudore largius prouocato (idq; dum Luna à Quadratura priore ad Oppositionem properat: Sol vero in Cancro, vel Leone, siue Virgine commoratur) loco affecto siue etiam corpori vniuerso inungatur. Cum Oleo deniq; Rutaceo eiusdem quantitatis, dum Iupiter in Signo sanguineo, siue Morbis à sanguinis affectu vitioso prouenientibus præfecto (vt in Geminis, Libra, vel Aquario) versatur, musculis & neruis balneo probè emollitis*

VIS MAGIca subtilitatum ex radice huius plantæ.

Ad { τέτανος. Ἐμπροσ. Ὀπισθ.

Tetanos quando curandus?

☽ a ☌ ad 1. □ ☉ in { ♊ ♎ ♒

Emprosthotonos quid & quando curandus?

☽ à 1. □ ad ☍ ☉ in { ♋ ♌ ♍

SPECIES spasmi.

Tetanos quid & vnde?

emollitis, modo dicto corpori si applicetur (Salis tamen drachma, horis tribus ante inunctionem talem, prima vice ex Aqua Absinthy, altera Pulegij, tertia Iuniperi pota) in specie Spasmi tertia, quæ interdū à causa calida, interdum etiam ab alijs generata, membra retrorsum intēdit, & ὀπισθότονος dicitur, Auxilium salubre præstat.

Opisthotonos quid?

Caput tricesimum sextum.

DE OENANTHE FÆMINA, QVÆ NOBIS ALIAS GLEVCANTHON APPELLATVR.

GENVS, PATRIA, NOMEN.

NOMEN. תירושנצ Troschnets. Γλευκάνθον Mostblust. Φυγεθλόρριζον. Furuncularia. Trüsswurtz.

ALterum hoc Oenanthæ genus, quod nos hoc loco ob odoris iucunditatē, Hebraicè תירושנצ Tiroschnets, id est Γλευκάνθον siue Mostblust dicimus, Schola Theophrastica aliàs Φυγεθλόρριζον, id est Furunculariam siue Trüswurtz appellat. Plinius vero lib. 21. cap. 24, Oenanthen quādam describit, folijs Pastinacæ, radice magna, & numerosa, siue multifida constantem. Ea an cū Apio Dioscoridis (quam ille libro. 3. cap. 135. describit, Theophrastus Græcus vero ἰξάδα nuncupasse videtur) eadem sit, forma ipsa si consideretur docet. Quod vero Chamæsyce existat (vt plurimorum fert opinio) Id non tam habitus herbæ, quam Floris (ne de odore aut virib⁹ quid referam) redarguit, atq. refellit. Porrò, Planta præsens, secus atq. Oenanthe mas (cui etiam viribus cedit) locis prouenit humidis, pinguibus, & vliginosis. Præcipua autem frequentia reperitur, in Germania circa Beliciū (nō procul à Salinis) & Buckouium (vbi Alumen excoquitur) ac Saurmūdam deniq., Oppida Marchiæ Brandeburgensis. In Italia vero à me in Ducatu Spoletano, & vicinia Falacrinorum, atq. ad fluuium Caminate, locisq. & tractibus Regionū alijs, præcipuè vero circa Tripolim & in Hellesponto, est reperta.

Opiniones aliorum de Planta præsenti: quo nomine scilicet ab Authoribus antiquis fuerit descripta.

Oenanthe. Plin. Apios. Dioscor. Ischas Theoph. Chamæsyce.

PATRIA. Belicium. Buckouia. Saurmunda. Spoletum. Falacrinum. Camina fluuius. Tripolis. Hellespontus.

SIGNATVRA GENERALIS.



VT capite præcedenti Epar & cerebrum, in proximè vero sequenti potentiam Virium spiritaliū interiorem, quæ cordi & cerebro est familiaris, & societate vnita, motumq. suum in superiora exerit, Imagine præsenti signauimus: Ita Arterias pulmonibus & cerebro famulantes, nec non ligamenta, atq. quæ cum his coniunguntur partes similares, ac Facultates deniq. animales, eadem volumus Signatas & intellectas.

FORMA, CONSTELLATIO, ET QVALITAS GLEVCANTHI.



FORMA. Radix.

Planta hæc, quam in genere Oenantharum Fæminæ loco statuimus, radice tuberosa, inæquali, sed formam tamen teretem ferè tuente, foris nigricante, intus vero candida, succosa, & dulci, verum tentantibus minus grata constat. Ex hac vero qui emergit Caulis, gracilis est, tenera hirsutie aspersus, tortuosus: nec vnicus aut simplex, sed pluribus (qui ab origine vna surgentes, rursus in ramos diffunduntur) stipatus: nec proceritate aliqua insigni altum petens: & herba insuper folijs sue Visnaginis quam Apij similioribus virescens. Flores sese proferūt medio mense Iulio, cādidi, stellati, exigui, odore haud vtiq. iucundi, & densa congerie ad exemplum Corianni in vmbella conglomerati: Quos demum semina Anisi æmula (sed nigricantiora & angustiora, atq. sapore acri & subamarulento prædita) comitantur. CVM AVTEM Subtilitates siue Essentia partium (quibus hæc plāta constat) spiritualis & animalis, efficacia diuersa, vires suas in corpore humano exerceat: roborisq. & naturæ vim operatricem in partem animalem aliam (pulmones scilicet) expromat: Ideo Signaturam, ad partem corporis illam ipsam, duximus dirigendam. Præter hæc eadem, Temperamento

Caulis

Flores.

Semina.

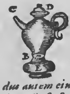
QVALITAS

Qualitatis diuersitas signaturam quoq. diuersam trahit.

Planta hæc qualitate, Signatura, & temperamento a præcedente est diuersa.

mento quoq, & virium Planetariarum dotibus, ab Oenanthe mare variat. Radicem enim imperio suo vendicat, Sol quidē partibus trib⁹, Mars quinq, Luna quatuor. Cauli, herbæ, & floribus, influit qualitatum suarum partibus quatuor Sol, totidem cum vna quarta Mars, Luna tribus cum totidem quartis. Semen naturæ Solaris Partibus trib⁹ cū dimidia, Martialis quatuor cum tribus quartis, Lunaris totidem vegetari, Separatio Elementorum Artificialis commonstrat. Quæ cum ita sint, Plantæ totius compositio, ex Sulphuris partibus sesquiquatuor, Salis sesquiquinque, quatuor deniq Mercurij confluxit: Quæque ei hinc collata est Natura, facultate pollet, adstringendi, soluendi, & expellendi. RADIX HVIVS, foditur circa diem mensis Augusti vicesimum sextum, vicesimum octauum, & tricesimum: quamprimum floribus deiectis, Semen apparere incipit: idq Sole & Marte coniunctis, atq in Cardinum aliquo nec non Signo vtriq amico (vtpote in Ariete) simul degētib⁹: Luna vero in Tauro existente. Herba metēda est mēse Maio, Sole in Geminis, & Luna in Ca-

ΕΚΚΡΙΝΟΞΥΝΤΙΚΟΝ
parandi modus.



EXTRACTVM siue Pharmacostagma istud, Εκκρινοξύντικον dicere placuit: nō tā quod in flatibus, Mensibus, immo in Fœtu etiam expellendo, præcipua vi polleat: quam quod ipsam quoq naturam siue Facultatem Partium expultricem, ad Functionis suæ executionem simul extimulet, atq instiget. Modus autem eius, ex radice, herba, & floribus nondum arefactis conficiendi, sic ferè se habet. Partes istæ Plantæ rudiuscule concisæ, in Ollam vitratam A, eamq in parte ima quidem foramine B pertusam, á fastigij vero superiorijs latere, Collabum siue Spinam digitalem C. gerentem, operculoq (amplitudine æquali orificium includente) tectam, conduntur. Hinc Vitrum E, huic substituitur: & quemadmodum operculum D (ne quid vaporum expiret) Ollæ quā diligentißimè agglutinatur. Postea Olla quædam alta, vel potius (quod huic negocio magis accommodatum putamus) Globus concauus F (Qui ex metallo, ære, siue Orichalco, & craßitie æquabili, præterq hac in alterutro hæmisphæriorum, foramine orbiculato, eoq nummuli Metensis latitudinem habente, vt Spinam siue Obturamentum G recipere poßit, ac capacitate duplo quam Olla maiore constet: pedibusq tribus vt ignis substerni queat, insistat) Vino quam maximè generoso, siue (siue si illud non placeat) Aqua ardente impletur: atq è regione Ollæ, interuallo non maiore quam cubiti



vnius intercedente, collocatur: Hinc Siphunculus laminaris idemq cubitalis H, extremitatum altera cum Spina Ollari C. altera cū Spina Sphæralı G, luto adhibito diligenter cōmittitur: Atq igne subiecto, vinum vt bulliat vigetur. Hoc facto, vapor quidam feruidus ex Globo in Ollam, inde vero per Segmēta contenta transit: Atq ex his Essentiam spiritalem & Virtuosam (quæ quibusdam substantia vinosa, id est in qua Spiritus delitescit, appellatur) in habitu Liquoris secum in vitrum E vehit: Estq ea substantia humida & Aquosa, atq vnctuositatem Oleosam immixtam præ se ferre videtur. Απεσαγμα ergo hoc, vbi colatura à fecibus fuerit purgatum, vasculo probè obturato conditur: & radijs Solaribus expositum, calore illo cælesti vsq ad consumptionem partis mediæ attenuatur, hincq in vsum seruatur.

cro (vitato tamē, ne tū Caput Draconis in Geminos inciderit) versante. In semine carpendo requiritur: vt Sol, vel principium vel finē Dom⁹ decimæ obtineat: & simul Lunam radio sinistro, eoq vel trigono vel hexagono respiciat: Marsq Dom⁹ illius decimæ οἰκοδεσποτίαν gerat. Nec operam inutilem quis locaturus fuerit, si ad eam rem Diem mensis Septembris, decimam sextam, decimam octauam, & vicesimam secundā deligere poßit. Sed cū occasio talis nō semper offeratur, hoc saltem diebus illis est cauendum, ne Saturn⁹ Domus decimæ Dominium sibi vendicarit: si ue Scorpio fuerit ascendens: aut Cauda Draconis (quod āte monuimus) neq Geminos neq Sagittarium occuparit. EXPLANTA *AVTEM HAC in vsum Medicum ars Chymica producere nouit, Liquorem qui tamen (vt Paracelsico more loquamur) in Arcanorum numero censeri nequit: sed speciem ab his diuersam constituens, respectu facultatis & naturæ suæ,* Εκκρινοξύντικον *(id est Expultricis stimulatoriū) visus est nuncupād⁹: Præter hūc vero, quoq Oleū expellēdo potēs, atq simili facultatis genere efficaciā egregiā præstās.*

Semen carpitur: ☉ in 10. D. & △ siue ✱ ☽ re. ♂ Do. 10. Do. M. Septem. 16. 18. 22.

Radix habet: ☉ 3, ♂ 5, ☽ 4 par.

Caulis herba & flores. ☉ 4 1/4, ♂ 4 1/4, ☽ 3 3/4 par.

Semen. ☉ 3 1/2, ♂ 4 3/4, ☽ 4 3/4 part.

Temperamentū Sul. 3 1/2, Sal. 4 1/2, Me. 4 par.

Facultas adstringere, soluere, expellere.

CAVTELA.

PRODVCTa Pharmaceutica. Εκκρινοξύν. Oleum. Sal.

CONSTELLATIO.

Radix foditur: M. Aug. D. 26. 28. 30.

Coniun. ♂ ☽ in ♈

☽ in ♉.

Herba colligitur Mense Maio, ☉ in ♊ ☽ in ♋ ☊ non in ♊

ἘΝΕΡΓΕΊΑ, EFFICACIA, ATQVE VSVS GLEVCANTHI doctrina Paracelsica, animalis, substantialis, atque elementalis, in membris corporis fœminei interioribus.

ΕΚΚΡΙΝΟΞΥΝΤΙΚΟΝ *Plantæ huius, parti virtutis Spiritalis et* ἐνεργητικῆς *siue actiuæ, illi, quæ ex parte cordi, cerebro & pulmonibus subseruit (Respirationi scilicet) dicatur. Pondere ergo drachmæ semis, cum Oleo Rutaceo & Menthino, singulis numero guttarū decem admixtis, aduersus Gonorrhæam (qua semen vel vitio intemperiei alicuius frigidæ, vel imbecillitate Virtutis Retentricis, atq resolutione partium genitaliū, mulieribus quidem cum pruritu & titillatione absq contactu Viri, Maribus autem tam per somnum quam vigiliam non sentientibus effluit) quotidiè mane & vesperi vtiliter hauritur. Cum Essentia autem malorum Punicorum (ea, quæ ex tota eorum substantia est educta) collo Matricis in pannis immißum, Prægnantes ab effluxu Aquæ Secundinæ & Abortu tuetur. Affectus quoq Melancholicos (vt trepidationes insolitas & mæstitiam profundam) earundem discutit, Si cum Oleo Xyloaloes siue Agallochi æqualiter mixtum, pondere drachmæ dimidiæ ieiunis quotidiè exhibeatur.* Oleum plantæ huius, *virtuti Spiritali atque actiuæ, quatenus* hæc

ECCRINO. vsus intra corpus.

Ad Gonorrh. Abortum Melanc.

Mæstitia & Ἀλύκη Prægnantium.

Gonorrhea in Viris & mulieribus quid & vnde.

hæc pulmoni, arterijs, & Cerebro, familiaritate alludit) necnon Ἐπιθυμητικῷ siue Appetitiuæ proprium deputatur. Quantitate enim drachmæ dimidiæ, cum Olei Anisi Siliquis sesquiquinq, totidemq; seminum Lamij, in haustu Vini rubri, dum Luna crescit vespere quolibet sumptum, Mulieres Alborum profluuio laborantes (præsertim si Malum hoc à temperamēti frigiditate vitiosa existat) magnificè iuuat. Cum Tinctura vero acetosa Vnionum siue Margaritharum (æqualiter admiscenda) pondere Siliquarum sesquiquinq; quotidiè haustū, Nauseam & vomitiones, quibus Grauidæ ob mutationis istius insolentiam primò afficiuntur, sedat. Simili modo Malaciæ earundem, siue Appetitui illi ciborum absurdo medetur, lac auget, & simul purgat, Fœtuiq; alimentum iucūdum præstat. Idem deniq; si singulo die, tam mane ante prandium quam vesperi post Cœnam sumatur, sanguinem ab humoribus impuris euacuat, corpusq; præter hæc partui habile efficit. Sal plantæ huius, parti Virtutis Spiritalis & ἐνεργητικῆς siue actuosæ, cui cum pulmonibus, lacertis siue musculis, & cerebro Affinitas intercedit (id est Facultati Motrici) consecratur. Cum Tinctura ergo cærulea florum Chamemeli (luteorum, & odoris præstantia Vina generosa æmulantium) æqualiter mixti drachma, ex Aqua Pulegij si sumatur, Labores Puerperarum diutius in partu hæsitantium, remedio præsentaneo promouere & expedire, vsibus frequentibus est perspectum. Eodem modo Virtutem quoq; Expultricem & Respirationem roborat, Puerperamq; iam labascentem & anima deficientem reficit: vtq; fœtui excludendo sit, efficit. Veruntamen in hoc casu, cum potenter expellentibus, Præcipuè vero Oleo Succini albi, est exhibendum. Ex Oleo deniq; Dictamni, siue alio quod vi adstringendi polleat (vt Melissæ, siue Caphuræ, siue etiam Aqua Cinamomi) in ipso Nixu (sed Encathismate præmisso) exhibitum, Menstruā fluxu immoderato à partu erumpentia sistit.

Margin: OLEI VSVS intra corpus. Ad Men. alb. / Vomitio. / Nauseam. / Malac. / lact. bon. / Fœt. robo. — Tinctura cœrulea florum Chamemeli. — Menstruorum alborum origo. — Tinctura acetosa Margaritharum. — Olea adstringēt. Dictamni. Melissæ. Caphuræ. — SALIS VSVS intra corpus. Ad Dystocian / Lipothi. / Menstru. immodice fluentia.

NATVRA, PROPRIETAS, ATQVE VSVS GLEVCANTHI, doctrina Paracelsica, corporalis, materialis, & complexionalis, in membris corporis Fæminei exterioribus.

ἘΚΚΡΙΝΟΞΥΝΤΙΚΟΝ, aduersus Tumores corporis (præcipuè vero membrorum Principalium) ex humore flatuoso genitos, & maximè ad Oedemata vulgaria, cum Aqua Lactucæ inungitur: vel (si apertura adsit) in pannis applicatur. Oleum, cum Oleo Thymi æqualiter mixtum, ad Apostemata siue Abscessus (non γενικῶς Græcorū more intellectos, sed apud nos peculiari specie ab his distinctos) tam apertis quam integris adhuc adhibetur. Exituris vero phlegmaticis (quæ pituita corrupta & putrefacta putrilaginem fœtidam ex se fundunt, atq; à materia quidem qua præcedētes generantur, sed tamen accidentibus ab ijsdem distant) Sal ex Phlegmatis Terebinthinæ, Olei Vitrioli, & Diaphoretici Solis accommodatur.

Margin: VSVS SVBtilitatum ex hac Planta extra corpus. ECCRINOXYNTICI. Ad Oedemata. OLEI. Ad Apostemata. Apostemata Chirurgi recentiores aliter vocant quam Græci. SALIS. Ad Exituras phlegmaticas.

ἘΝΕΡΓΕΊΑ, EFFICACIA, ATQVE VSVS OENANTHÆ HVIVS, doctrina Philosophiæ veteris, animalis, substantialis, atque elementalis, in membris corporis humani interioribus.

Plantam hanc Medici Antiquiores, inter Μηναγωγὰ siue Auxilia menses prouocantia celebrarunt: eamq; caliditate & siccitate prædominari tradiderunt. Qua in re (præter id quod ijsdem in Saxifragarum censum est relata, & Decoctum Herbæ & radicis ex vino potum, aduersus Stranguriam commendatum) nihil equidem, vt Quidam censent, à vero recessisse videri queunt. Quod vero his superaccedit: Ad cibos & potus, qui partui moram aut impedimentum afferunt, innoxios præstandos, Fœtumq; & Secundas expellendas, hæc ipsa egregiè efficax habetur: Si simul & Herba in Aqua Chamemeli lixata, dum calet vmbilico applicetur: Radicis vero Decoctum ex vino tepidum bibatur. In calculo deniq; Vesicæ & renum quoq; plurimum potest: si radix partim minutim concisa, Oleo Lini tamdiu frigatur donec nigrescat, Oleumq; dehinc transfusum & repositum, circa Os sacrum & vmbilicum probè inungatur: partim tritæ & cum parte decima lapidum Cancrorum, Vicesima vero Succini candidi (simul comminutorum) mixtæ, drachma dimidia, hauriatur: corpore dehinc tegumentis calidis optimè tecto.

Margin: VETERVM doctrina de qualitatibus & viribus huius Plantæ. Ad prouoca. Menses / Strangvri. / Δυστο. / Calculos. — Lapides Cancrorum. — Succinum album.

Natura

NATVRA, PROPRIETAS, ATQVE VSVS OENANTHÆ huius, doctrina Philosophiæ veteris, corporalis, materialis, & complexionalis, in membris corporis humani exterioribus.

Succus ex radice expressus, siue Decoctum eiusdem ex Aqua stillatitia, Epithematis modo tepidum si applicetur, Stomacho, Vtero, & Intestinis expurgandis et calore familiari imbuendis, plurimum præstare: atq; adeo Concoctionem quoq; promouere, Tormina sedare, & dolores Matricis, soluere perhibetur. Aqua, herbæ, & florum decoctorum, cicatrices deformes, & Pustulas rubentes faciei, si quotidiè collutione adhibeatur, tollit: cutemq; nitidam & æquabiliter mundam efficit: atq; Vlcera insuper patentia, Fistulas, & Furunculos Virgæ virilis iam maturatos expurgat, adq; sanationem perducit.

VSVS PLANTÆ huius extra corpus iuxta doctrinam Veterum.
Ad { Sto. Vte. Inte. } pr. Dyspep. Tormina. Dol mat. cicatrices. Pust rub. Vlcera. Fistulas. Furuncu.

NATVRALIS INCLINATIO, ATQVE VSVS GLEVCANTHI, doctrina Magiæ veteris & recentis, spiritalis, cœlestis, & miraculosa, ex prioribus omnibus exoriens & effluens: in membris corporis humani interioribus & exterioribus.

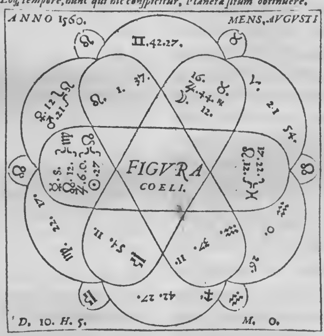
Vt capite præcedenti, de Spasmo à varijs causis (vt calore, frigore, & humiditatibus) initium sumente, in genere sumus locuti: Ita hic in Specie siue priuatim, Quomodo Affectui frigido, causa (siue qualitas) calida opponatur, atq; Cura siue Medicatio quā aptissimè administretur, docem⁹. Cum itaq; Planta hæc qualitate calida prædominetur, Inficias vix ire potest, qui Influxum siue Ἀποῤῥοίαν aliquam ex corporibus cælestibus in res terrestres agnoscit: Huic ipsi (quemadmodum Alijs omnibus) Obseruatione positus situsq; stellarū, in fossione et collectione vsurpata, plurimum ad calorē naturalem addi. Ideoq; Affectuum frigidorum (sed tamen qualitati illi conuenientia quadam respondentium) emendationem, accessione haud exigua augeri. Dum enim (vt res exemplo illustretur) Mars in ortu est constitutus, Sol vero in Leone existit, & Luna à prima Quadra ad Oppositionem properat; Plāta hæc plus virium ac caloris acquirit, Plurimum vero si Signum Leonis tum simul fuerit Ascendens, & Sol in Hæmisphærion superius euectus, Medium cœli tenuerit. Id quod experientia ipsa verum esse deprehendi. Nam eam prope Vrbem Dungijsbij (dū Nauē quæ me in Orcadas Insulas transportaret, ibidem operirer) in vsum Medicum paraui: atque præter Facultates notas (siue intra siue extra corpus adhiberetur) potenter calefacere & exiccare, animaduerti. Præcipuè autem ad Concoctricē Stomachi iuuādam, eadem plurimum facit si in puluerē tritæ Siliquæ sesquiquinq; in haustu vini sumantur. Radix vero ipsa ore retenta, humores pituitosos attrahit: Vnde & ad ὀδονταλγίαν siue dolores dentiū, à Fluxionibus excitatos, nequaquam fuerit contemnēda. Puluis eiusdem, ex Aqua Rosacea in qua per noctem fuerit maceratus, ruborem oculorum, & imbecillitatem Visus caligantis (quippe cum calor radicis & frigus Aquæ, temperie admodum salubri & prænobili conspirent) emendat. Idem pondere drachmæ cum Aqua Fæniculi tempore vespertino sumptus, Anhelantibus siue Suspiriosis egregiè profuisse est cognitus. Præterea & arterias pulmonum expurgat, atq; Obstructionem earum soluit.

QVOMODO Gleucantho augmentum caloris acquiratur ex positu siderum: idq; aduersus Affectus frigidos.

In omnibus rebus vis quædam peculiaris ab Influxu siderum impressa delitescit.

CONSTELLATIO OBSERVATA.

ANNO 1560. Die Augusti 10, Hora quinta matutina, Plantam hanc floribus tum adhuc conspicuam, in Scotia circa montes Fluuio Nessa, & Lacui nullis frigoribus vnquam congelabili eiusdem nominis imminentes, atq; lapide Alabastrite facundos effodi: Eoq; tempore, hunc qui hîc conspicitur, Planeta situm obtinuere.



EXPERIMENTA Thurneisseri de hac Regula fossionis Plantæ.
Dungysbi vrbs.

Ad { Apepsii. Odontal. Rub. oc. Cal. visus. Asthma.

Planta hæc quãdo moderatè calore augeatur.
♂ in Ortu.
☉ in ♌
☽ à 1. □ ad ☍
Quãdo fortius?
♌ Ascend.
☉ in med. cœl.

Caput tricesimum septimum & vltimum, huius Libri primi.

DE OENANTHE SOBOLE, QVÆ OENANTHOIDES APPELLARI POTERAT.

GENVS, PATRIA, NOMEN.

NOMEN. Oenanthoides. עוקצגור Οχθοείζιον. Verrucaria.

Refutatio eorũ qui Oenanthen non Plantã sed vuam Labruscæ esse aiunt, ex ipsius Plinij verbis, quem allegit deducta.

Labrusca apud Plinium (quemadmodum Dioscoriden) duorum generum.

Oenanthe hæc non quidem est flos siue etiam vua vitis syluestris sed tamẽ in folijs similitudinem aliquã habet cum Labrusca.

TERTIVM hoc Vitiflora genus (licet Alij nomen Oenanthe, Racemulis Labruscæ florentis, Alij floribus Vini proprium fecerint) à nobis in posterum Oenanthoides, vt à reliquis appellatione quoque dignoscatur, dicetur. Quanquam ergo Plinius lib. 12. cap. 29. doceat: Oenanthen vuam esse Labruscæ siue Vitis Syluestris: Tamen cum idem (vt quoq; Dioscorides) Labruscam duplicem faciat, Res ipsa docet (si modo idipsum de forma potius, quam magnitudine & proportione intelligamus) Folia huius, quamuis sint minora, incisurarum tamen habitu, folijs Labruscæ alterius (nisi quod laciniolæ graciliores siue angustiores, & profundius inuicem sunt diuisæ) ferè respondere. Ad hæc quoq; an non Labrusca isthic commemorata, nomen Vitis syluestris siue Plantæ cuiusdam alterius existat, testimonio sunt, quæ Libro 23. capite 1. referuntur: Deque eodem verba quarti Capitis in Libro eodem, de Vnguento Oenanthino, quid monere videntur. PORRO Planta præsens, apud nos Græcè quidem οχθοείζιον (id est Verrucaria siue Warzenwurtz) Chaldaicè עוקצגור Hocketsgezar appellatur: atq; ingenij & viriũ natura, à præcedẽtibus multũ recedit. Vtplurimũ enim locis palustribus, vliginosis, atq; muscosis reperitur, aëreq; frigidũ amat. Ideoq; vsus eius non vtiq; conmodè, aut (nisi accedat cautio prudẽs) sine noxa aliqua adhiberi potest. A me quidẽ eadẽ Anno 1558. in Finibus Moscouiæ, inter vrbes Vuoloschack & Vuedrapusta, ad fluuium Tuuerza: Alio vero tempore in Italia quoq; circa lacum Lucrinum, nec non in Morauia, Franconia in Valle Tuberina, & deniq; in Gallia, in palustribus ad Ararim fluuium supra Lugdunum, præsente Bernhardo Spluegero Viro Doctissimo, est inuenta.

PATRIA. VVolos. } VVedra. } vrb. Tuuerza fluui. Lucrinus lacus. Morauia. Franconia. Gallia.

D. Bernhardus Spluegerus.

Labrusca apud Plinium etiam est nomen Plantæ.



SIGNATVRA GENERALIS.

VIRTVTES animales atq; Spirituales, quæ Arterijs & Venis Temporum (quæ κροτάφιδες appellãtur) insidentes, Virium suarum actionem in superna exercent, nec non fibras exangues, quæ cerebro & cordi coaluerunt, Imagine præsenti (ceu formã earũ substantialem in conspectum oculorum adducturi) putauimus Signandas.

FORMA, CONSTELLATIO, ET QVALITAS OENANTHOIDIS.

FORMA. Radix. Caulis. Flores. Semen.

TERTIA huius generis species, radice crassa, rotunda, simplici, & molliuscula, sed tamen nodosa, intus cãdicãte, foris vero ex cinericeo nigricãte ac succiplena cõstat. Caulis est robustus, crassus, & hirsutus: ac primum quidem in imo flauet, sed ætate ad virorem herbæ magis magisq; accedit: atq; Adnatis pluribus, innumeraq; ramulorum Sobole, qui exemplo ipsius rara lanugine asperguntur, & folijs profundè incisis, sed tamen asperioribus, & Consolidæ Regalis (nisi quod agmine confertiori pullulant) non dissimilibus conseruntur, syluescit. Flores (quemadmodum Specierum reliquarum) in vmbellam serie dẽsiuscula coaceruantur, & singuli foliolis quinis (cæterarum tamen Specierũ maioribus) Rosulas siue stellulas quasdam elegantes repræsentant: in medio vero caliculorum sinu, exemplo Millefolij punctum nigricans ostentant: atq; odorem iniucundum, acrem, & graueolẽtem emittunt, gustuq; deniq; adstringunt. Semen Anisum ferè æmulatur, planius tamen est & minus, sapore constat amaro & cæterà insipido: Nauseam quoq; & Vertiginem, si Ventre vel ieiuno vel vsu frequentiore sumatur, mouet. PLANTA ERGO integra, natura prædita est prorsus agresti & horrida, ideoq; Virulentiæ sanitati noxam inferentis haud vtiq; expers. Quam vim ex sola quadam qualitate Virium Elementarium Orbis superioris (coitu mutuo in vnum coalescentium) substantiæ suæ commixtam, modo quodam occulto nec oculorum sensui patente, sed effectus solius indicio manifesto fouet,

QVALITAS.

Planta hæc habet nonnihil venenositatis occultæ, ex vi quadã Virtutis Elementans desuper haustæ.



fouet, inq; corpora exercet. Examen enim Artificiale, Radici (quæ partium reliquarum Plantæ ipsius nobilissima est) à Sole inesse ostendit Partes tres, à Marte sesquiquatuor, à Luna quinq; cum dimidia: Cuius quidem rei explorandæ negocium, impensa laboris & sumptuum constitit haud exigua. Caulis vero, herba, & flores, à Sole vegetantur Partibus trib', à Marte quatuor, à Luna quinq;. Semini (quod quanquam acredine superet, tamen quia minus habet caloris, nocentius est) Sol quidem qualitatis Elemẽtalis siue (vt ita dicam) Influentialis inserit Partes duas, Mars quatuor, Luna sex. Temperamentum igitur Plantæ totius, ex Sulphuris partibus tribus, totidem Salis, & sex Mercurij cõcreuisse apparet: Vimq; eidẽ inde promanare: resoluendi, dißipandi, & potenter expellendi. PORRO, QVÆCVNQVE partium Plantæ, Saturno in Domo octaua Dignitatem obtinente, & Scorpione Ascendente fuerit collecta, corpori absq; vlla controuersia Venenum lethale existit. Ideoq; in foßione radicis, tempus, quo viriũ parte altera in herbam, altera in flores sparsa, ipsa tertiã tantũ retinet (Quod circa diem mensis Augusti, quartũ, octauũ, & decimũ, comodißimè accidit: Sole quippe adhuc in Leone existẽte ideoq; tũ qualitatem Radicis Mercurialẽ atq; frigidam emendãte) obseruasse, omnium maximè fuerit consultum. Herba simili tempore metitur. Præter hæc tamen, vt tũ Mars quoque in Signo calido & sicco (vt Leone, Ariete, siue Sagittario) existat, Saturnusq; Sagittarium teneat, & neq; Dignitate in Angulis fruatur, neq; Affectu maligno Marti opponatur, necessariũ existit. Semen, vt siccitas eius intensa temperetur, carpitur ineũte mense Septembri: vel (pro vt ratione loci natalis maturuerit) tempore alio: Signo calido & humido sc. (vt Geminis, Aquario siue Libra) Ascẽdẽte: & Luna à Coitu ad primam Quadraturam eunte. ARS Chymica, in vsum Medicum ex Planta hac conficit, Medicaminis genus quoddam, quod Hebraicè הררח Charadach, Græcè Ἀντιταράξικον (quasi Returbatorium siue **Widertoll**) *dicitur; Oleũq; vi lethifera præditũ, & Sal mordax, Generisq; & originis suæ Naturæ, viribus contrarijs repugnans.*

MODVS DESTILLANDI & Ἀντιταράξικον conficiendi.

MODO Destillationis duodecimo, ea inest natura. Vt Subtilitati siue Essentia partium tenuiori, vndecunq; ea fuerit producta, vim & qualitatẽ ei in quo nutrita & alta fuit contrariam induat. Ideoq; Ciconia, vtpote ex animalium venenatorum pastu vtplurimum victitanti, atq; non tam Adipe carne & sanguine in vsũ medicum præbito, quam sola corporis viui præsentia, venenis quibuslibet pernitiosis, animalium ἰοβόλων; aeris contagiosi, & ciborum intoxicatorum (sicut Ceruus Serpentibus certare, atq; nidore cornu adusti eosdem abigere, febriumq; timoribus carne degustata, testimonio Plinij lib. 8. cap. 32. medetur) aduersanti, Methodum siue Viam Extractionis eiusmodi cõparauimus. Vtq; Extractis duobus specierũ Antecedentiũ nomina sua imposuimus, ita etiam hoc præsens (Quod, licet compositum eius natura agresti & aspera præditum, motus turbulentos & feros cieat: Ipsum tamen modo & efficacia contraria, vires suas leniter atq; adeo salubriter exercere, nec non tumultus humoris exæstuantis pacare soleat) Ἀντιφραστικῶς Ἀντιταράξικον appellauimus. MODVS autem eius parandi hic est. RADICVM concisarum libræ fere octodecim, Aceti Violacei siue Sambucini aut Rosacei (quod fere venena omnia, maxima virulẽtia sua parte exuere consueuit) libris nouem per dies totidem macerantur: ita, vt tertio quoq; die, acetum iam viribus radicum imbutum inde coletur, atq; recentis libræ tres qualibet vice substituantur. Nona die, vbi libræ Aceti tres posteriores fuerint detractæ, Aqua ardens fortißima pari quantitate affunditur: atq; cum in Infusione & Decolatione eius, vt cum Aceto per dies nouẽ similiter agitur. Quo modo virtus omnis è radicibus elicitur: ita, vt Res vieta siue vita atq; facultatũ vigore carenti similes, neq; odoris neq; gustus alicuius sensum præbeant: aut vlla facultatis suæ indicia prodat. His peractis, Acetũ atq; Aqua ardẽs (quæ põdere libras plus minus octodecim constituunt) per pannum lineum mundũ & spißum, colando in Circulatorium transmissa, lento igne donec de libris illis octodecim vna tantum maneat superstes, in orbem siue circulariter traducuntur. Tandem humor residuus (qui eleganti flauedine nitet, & vini excocti spißitudinem refert) in Cucurbitam conditur: & Alembico superimposito, Phlegma in Balneo inde separatur. Quod collectũ, librã fere dimidiã pendit. Atq; ita libras sedecim non completas relinquit: Antidotum atq; Electuarium sane salubre, cuius vires, inter noxas alias sui quoq; generis venenis ἀντιπαθεία manifesta resistunt.

CONSTELLATIO.

Plantæ foßio quando infælix & nocua. ♄ in D. 8. Dignitatem hab. ♏ *Ascend.*

Quando auspicata? M. Aug 4. 8. 10. ☉ in ♌

Herba colligenda? Simili tempore, & ♂ in { ♌ ♈ ♐ } & ♄ in ♐.

Radix habet ☉ 3, ♂ $3\frac{1}{2}$, ☽ $5\frac{1}{2}$ } *part.*

Caulis herba & flores. ☉ 3, ♂ 4, ☽ 5 } *par.*

Semen. ☉ 2, ♂ 4, ☽ 6 } *par.*

Temperamentum constat. *Sul. 3. Sal. 3 Mer. 6* } *part.*

Semen carpitur. M. Septembri. ♊ ♒ ♎ } *Ascend.* ☽ à ☌ ad 1. □

PRODVCTA Pharmaceutica. הררח. Charadah siue. Ἀντιταράξ. Oleum & Sal.

ἐνέργεια, EFFICACIA, ATQVE VSVS OENANTHOIDIS, doctrina Paracelsica, animalis, substantialis, atque elementalis, in membris corporis puerilis interioribus.

ANTItaraxici vsus intra corpus. Ad Aphtas, Anginam, Flu. dentium, Ve., & Put. gi.

ΑΝΤΙΤΑΡΑΞΙΚΟΝ, parti spirituali Facultatis rationalis, commercio partim cordis partim Cerebri vteti, atq; in regione capitis anteriore sedē obtinenti, (Sensui cōmuni nimirum) dicatur. Exanthemata ergo atq; Aphthas, in palato Infantium erumpentes, sine dolore sanat: easq; longius serpere, aut radices profundius agere prohibet: si pars exulcerata (vitato, ne pus atq; sordes viscosæ, screatu eijciēdæ, deglutiantur) eo mungatur. Pari efficacia & Anginæ horum (atq; omnium quorum ætas adhuc media est) Si cum Oleo Chalcanthi rite parato & melle Rosato mixtum, in ore retentum fuerit, medetur. Verum Mixturam istam, ex ipsius quidem (Antitaraxici intellige) vncia vna, Mellis duabus, & Olei Chalchanti drachmis tribus cōponi oportet: drachmamq; ex hac singula sumptione in ore fouere, atq; tandem gargarisatam expuere. Præterea in Fluxionibus calidis, Vermiculatione, & putrefactione dentium atq; gingiuarum (quos Affectus Oribasius libro Cur. exundātiæ sanguinis vitiosi, Galenus vero περὶ εὐπορίστων siue facile parabilibus, alijs causis refert acceptas) loco affecto in linamentis impositum, inflammationem extinguit, vermes interficit, & carnem exulceratam sanat. Sed simul & pituita affluens assiduè est expuenda, & nequaquā deglutienda

SALIS VSVS intra corpus. Ad Memori. roboran., Catochon, Cap. pur., Somnum.

Fluxio, Vermiculatio, & putrefacto dentium & Gingiuarum vnde? Oribasius. Galenus

Oleum Mastichinum verum.

OLEI VSVS

Κάτοχος vnde. Ad Ranam., Catharros

Βάτραχος quid?

Ἀποφλεγματισμός.

Oleum plantæ huius, parti Facultatis rationalis, partim cerebro partim cordi familiari, inq; Cerebri Ventriculo medio domināti (Phantasiæ nimirū & Διανοητικῷ) tribuitur. Ad Tumores igitur infantibus sub lingua erumpentes (qui Græcè βάτραχοι nominantur) remedium haud inefficax præstat: Idq; magis tum, quando calore æstiuo aër feruet, aut Pestis contagia lethifera populatim grassantur. Verūtamen cū qualitate venenata præditum sit, ne per gulam decidat cauere oportet. Quo etiam idem facit, si in pāniculis instrumento conuenienti annexis, cauitati oris sanandæ inungatur. Quod si vero medulla spongiosa è caule Sambuci, condyli digitalis longitudinem æquans, per horam in eo maceretur, donec partem eiusdē imbibat: & expressa post in ore aliquādiu foueatur, meatus narium oppletos aperit: & non solum Catharros calidos atq; nociuos ex capite deducit: verum etiam pituitā viscosam in inferiora iam delapsam, ex arteria Aspera & Oesophago allicit: cumq; ipsa medulla reijciendam præstat. Sal plantæ huius, parti Facultatis Rationalis, partim cordi partim cerebro agnatæ, atq; in Vētriculo cerebri posteriore sedem suam tenenti (Memoriæ nimirum, notitiam tam præteritorum quam præsentiū distinctā custodienti) dicatur. Vt enim Antitaraxicon & Oleum, corpori intrinsecus si adhibeantur, extremè pernitiosa iudicantur: Sic è diuerso Sal, si vsui eius à Pueris quis assuescat (id ipsum mense singulo pondere drachmæ dimidiæ ex Aqua Pyrethri stillatitia, primū quidem quotidiè, post vero semel tantum sumendo) ad Memoriam languentem confortandam, atq; deperditam reuocandā mirificè confert. Cū Oleo vero Pyrethri & Mastiches (quod ex granis eius depuratis, & nitore pellucido Crystallum æmulantibus, nullo Oleorū aliorum additamento artificiosè est destillatū) mixti drachma, spongiolæ instillata in ore si teneatur, & (hoc ipso dietim ter repetito) humor viscosus pituitæ inde attractæ, assiduè per screatum reijciatur, κατόχους siue Deprehensos (quod malum à δυσκρασίᾳ siue intēperie quadā frigida & humida oritur) egregiè iuuat. Pondere deniq; vnciarū sesquiduarū, cū Oleis seminū Sinapios, radicis Pyrethri, & Galangæ (singulorum drachmis quatuor) si misceatur: atq; quotidiè hora decubitus instante, mēsura Ligulæ hauriatur, & in ore retenta post euomatur, corpore dehinc ad Quietem composito, memoriam successu haud fallaci roborat, caput expurgat, somnosq; placidos & iucundos conciliat.

NATVRA, PROPRIETAS, ATQVE VSVS OENANTHOIDIS, doctrina Paracelsica, corporalis, materialis, & complexionalis, in membris corporis puerilis exterioribus.

VSVS SVBtilitatum extra corpus. ANTITAraxici ad Agitationem spiritus animi immod.

ΑΝΤΙΤΑΡΑΞΙΚΟΝ, pondere drachmæ cum Oleo Zedoariæ & Macis (singulis æqualiter admixtis) capiti & Temporibus vel simpliciter illitū vel in pannis applicatum, mentem calamitate aliqua insigni, aut desiderij amorisue incendio vehementiori afflictam, siue etiam metu aut pauore immoderato perculsam, atq; adeo statu suo motam, reuocat: nec non Affectus quoq; alios cum calore

prater

præternaturali & Vertigine supra modum exæstuantes, præsenter mitigat & sedat. Oleum pondere Vnciarum sesquiduarum, cum Oleis seminum Hyosciami & florum Rosmarini (singulorum vncia dimidia) ceruici & fronti inunctum, somnum conciliat: & mentem nimia siccitate cerebri vt in Mania delirantem, in integrum restituit. Sal quantitate vnciæ vnius cum Olei Cinamomi drachmis duabus, Olei Croci Drachmis quatuor, totidemq; Olei Saluiæ mixtum, Cerebro ex copioso vaporum à stomacho & cibis crudis exhalantium ascensu, Catharris siue κορύζα oppresso, membrisq; Paralysi inde correptis auxiliatur: Si quotidiè bis, partim pondere Drachmæ ex Essentiæ Galangæ vncijs sesquiduabus bibatur, partim membro attonito, in loco calido probè illinatur atq; affricetur.

OLEI AD Delirium à cerebri siccitate nimia obortum.

SALIS. Ad { Catharros. Grauedi. Paralysin.

ἐνέργεια. EFFICACIA, ATQVE VSVS OENANTHÆ HVIVS, doctrina Philosophiæ veteris, animalis, substantialis, atque elementalis, in membris corporis humani interioribus.

DE qualitate & viribus Plantæ huius (cum ea quemadmodum plantæ aliæ multæ, sine dubio nō vbiq; fuerit cognita) pauca equidē, quæ ex Antiquitatis eruditæ testimonijs hoc loco adducamus, suppeditantur. Vsum tamen eius intra corpus adhibitæ, fuere qui à periculo nequaquam vacuum, ideoq; dextrè & prudenter tractandum docerent: Digni equidem, quibus pro re tam liberaliter manifestata gratia peculiaris referatur. Decoctum radicis & Herbæ, per nares attractū, hincq; emunctum, meatus Ossis cribiformis obstructione occlusos aperit: ac Vermes capitis cauitatibus insidentes interficit: idq; non tam in hominibus quam bestijs verminosis. Suffitus radicis, Vermes aurium, dentium, & carnis quoq; necat. Lumbricos præterea alui eadem tollit atq; exigit, si pondere Drachmæ cum quantitate pari Mithridatici, ex Vino Cretico siue Aqua ardente (in qua per diem naturalem fuerit macerata) bibatur. Sed tamen ea res, non sine periculo videtur posse tentari.

QVALITAS & vis huius plantæ à Veteribus literis prodita.

Ad { Corizan. ver. { au. ca. dē. ca. } Lum. alu. }

Vsus Plantæ huius non vndiquaque tutus.

NATVRA, PROPRIETAS, ATQVE VSVS OENANTHÆ huius, doctrina Philosophiæ veteris, corporalis, materialis, & complexionalis, in membris corporis humani exterioribus.

Plantæ huius, membris corporis humani externis adhibitæ, vsus est ad plurima maximè vero ad Pustulas calidas, φλέγμονας, & Inflammationes salubris. Succus radicis, Ambustis continuo illitus, suppurationem fieri prohibet: & quoq; dolores mitigat. Idem vulneribus etiam venenatis (præsertim vero ijs, quæ telis feruentibus, vtpote lardo Tormentorum bellicorum siue Bombardarū, Spiculisue succo Cepæ & sputo hominis ieiuni illitis infligūtur) purgādis, rectissimè applicatur. Qualitatem enim virulentam veneni impacti, tenuitate veneni proprij potentiore (quippe quæ aliorum cōgressu inualescit & roboratur) impetu facto elidit: atq; sibi ipsi quidem innocens, illi Virus exitiosum & malignitate superius euadit.

OENANThæ præsentis vsus extra corpus iuxta regulam Doctrinæ veteris.

Ad { Pustu. ca. Phlegm. Inflamm. Ambusta. Vul. ven.

Cepa & Saliua hominis ieiuni tela intoxicant.

NATVRALIS INCLINATIO, ATQVE VSVS OENANTHOIDIS, doctrina Magiæ veteris & recentis, spiritalis, cœlestis, & miraculosa, ex prioribus omnibus exoriens & effluens: in membris corporis humani interioribus & exterioribus.

In Conclusione Historiæ præsentis, de Planta proximè præmissa commemoratis (quomodo scilicet radici huic, Frigiditas calori opposita acquiratur) cōtrariū adducemus. Radix ergo ista, si Planeta cui morbus ea curandus subiacet, in Loco siue Signo frigido (utpote Saturno in oriente, Sole in Capricorno, Aquario, aut Piscibus, Luna deniq; inter Διχοτομίαν siue Quadraturam vltimam & Coitum) existente, fodiatur: herbaue & semen decerpatur: non solum Frigiditati verum etiam malignitati naturæ eius, tantum accedit incrementi: vt solo contactu, hominem calore naturali priuet, in stuporem adducat, & ceu Veneficijs Circes effascinatum constringat. Atq; id eo fortius: si in fossione, Ascendentis & graduum eius conuenientium ratio diligens habita fuerit: Solq; in Hæmisphærio inferiore latuerit. Quod nemini mirum videri debet. Nam sic Torpedini quoq; ea inest Natura, vt nassa irretitus, Piscatorem funiculum trahentem torpore obrigescere faciat: Lepori marino (Indico tātum mari noto) vt tactu solo vomitum & dissolutionem stomachi creet: Pastinacæ, vt arbores radicum

QVOMODo huic Plantæ ex virtute & positu Astrorum augmentum frigiditatis & virulentiæ acquiratur.

♄ in orient.

☉ in { ♑ ♒ ♓

☽ inter □ 2. & ☌

☉ infra terrā

Exempla Antipathiarum similium.

Torpedo.

Lepus marinus.

Pastinaca mari.

Canthrides.
Aster siue stella marina.
REGVLA et Cautela in sessione Plantarum, cum huius tum reliquarum omnium (si eam auspicatam esse velimus) obseruanda.

Lithuani hac planta utuntur ad varias superstitiones.

♂ & ♄ congressus corporeus fœlix.

Planetæ & signa benefica in situ aduerso, collectionem efficiunt inauspicatam

EPILOGOS huius primæ partis constans petitione æquitatis Iudiciorum, & Digressione ad Operis iusti descriptionem.

CAVTELA Generalis de vsu huius Plantæ.

Vsus huius plantæ requirit prudentiam & dexteritatem singularem.

cum complexu necet: ne quid de Astere, aut Cantharidibus (quorum hi solummodo manu retenti, vrinam in vesica colore sanguineo tingunt, ille feruore tã igneo prædititus dicitur, vt omnia quæcunq; in mari contigerit, adurat) cõmemorem. Cuius generis exempla, multo plura afferri possent. Sed nobis ista hoc loco enumerasse sufficiat. PORRO, Quam res mirificas Lituani (cuius gentis pars, superstitionibus fanaticis adhuc impensius est addicta) radice hac ipsa (quam ritus peculiari genere et pronunciatione verborũ peregrinorum, neq; illis ipsis quoq; intellectorum adhibita, effodiunt) designent: Quanquam in ea re exponenda, iustum Libellum conficere poteram, Tamen ne pijs mentibus fortè offendiculo sim, commemorationem illam intactam dimitto. Veruntamen hoc monendum duco. Ne quis planta hac intra corpus, nisi Viris eruditis & peritis consultis vtatur. Plurimũ enim noxæ ei occultò inest: quæ quidẽ nõ in ipso sũptionis momento, sed aliquanto post, primò malitiam suam prodit. At extrinsecus, in partium corporis inflammationibus, Affectibusq; eorum qualitate venenata imbutis (cum eos ἀντιπάθεια naturæ suæ ingenita perdomet atq; expugnet) vel decoctã imponere, vel tritam Emplastris miscere, vel etiã Pharmacostagmata inde parata, cum Extractis alijs morboq; profligando accommodatis, partim bibere (sed non nisi consilio bene præmeditato) partim etiam illitu & inunctione forinsecus adhibere, non est vetitum.

CAVTELA.

Quæ de positu stellarum tam Errantium quam Fixarum, in Historia Plantarum huius generis trium, & reliquarum omnium docuimus, in his omnibus hoc quoq; animaduertendum restat. Marte Saturno congressu corporeo applicante: Ita, vt interuallo minuti vnius siue (ad summum) quinq; à se inuicem distent: Atq; Domicilia, Exaltationes, siue Dominationes proprias obtineant, Collectio tam radicum quam herbæ & seminum fæliciter cadit. E diuerso autem Planetæ & Signa benefica, in Positu aduerso constituta, eandem infaustam præstare possunt. Quæ omnia (quemadmodum & σφάλματα lapsusq; in nominum Orthographia vitiosa, transpositione literarũ &c, per Homines harum Regionum, Idioma linguæ Helueticæ, quæ mihi vernacula est, non vbiq; assecutorum, commissos) Lector benignus, cuius iudicio erudito & candido simul, hæc submitto, æquo animo accipere non grauabitur. HÆC ERGO in Libro hoc primo, εἰσαγωγῆς siue introductionis gratia, ad intellectum Methodi, qua historiam illam nostram Plãtarum sumus tractaturi, ambage verborum & Rationum longiuscula dixisse sufficiat. Nunc in nomine Dei æterni, Summi illius rerum Arbitri, Descriptionem Operis iusti, eadem qua cæpimus Methodo & filo, sed tamen (cum molem eius, titulorum verbositate augere, inutile videatur) oratione adstrictiore persequemur.

Finis Libri primi.

INDEX RERVM AC VERBORVM MEMORABILIVM, QVÆ IN parte hac prima operis Botanologici occurrunt, per locos & seriem Alphabethi apte digestus

AD LECTOREM.

NOmina Plantarum, Regiones, Flumina & Vrbes,
Historica, Authores, Homines virtute celebres,
Res physicas, cœli positus, viresq; notandas,
Corporis humani partes, medicamina, & ipsa
Formandi Methodos, præcepta Chymistica, morbos,
Curandiq; modos varios, quæ sparsim ista
Pars operis recitat, prompte si nosse laboras:
En apte digesta locis, numerisq; notata
Singula coniunctim tibi præsens exhibet Index.
S. T.

CATALOGVS APPELLATIONVM HEbraicarũ, Syriacarum, Arabicarum, & Persicarũ, quæ in hac Operis parte, Herbis, ac simul quoq; Rebus alijs tribuuntur, ordine Alphabetico digestus. Numerus notat paginam, Asteriscus dictiones quæ non sunt appellationes Plantarum.

APPELLATIONES GRÆCÆ HERBARVM ET aliarum quoq; Rerum quæ in hoc Libro referuntur, iuxta seriem literarum digestæ.

Φ

*Ἐκκρι-

APPELLATIONES

LATINÆ HERBARVM HVius Libri in ſeriem literarum Alphabethi diſtributa.

Olus

INDEX QVARTVS.

APPELLATIONVM

GERMANICARVM, QVÆ Herbis huius Libri primi, et cum his παρέργως quoq; mentione perstrictis tribuuntur: serie Alphabetica digestus.

✱

INDEX QVINTVS.

APPELLATIONVM

HISPANICARVM, Italicarum, Gallicarum, & Anglicarum: Quæ in hac Operis Parte Herbis tributa commemorantur: iuxta seriem Alphabethi.

✱

INDEX SEXTVS.

CONTINENS

APPELLATIONES PLANTARVM huius Partis, Vandalicas, Polonicas, Bohemicas & Tartaricas, ordine Literarum notatas.

INDEX SEPTIMVS.

ORDINE ALPHABETICO REFERENS NOmina Regionum, Vrbium, Oppidorum & Pagorum, quorum in hac Parte mentio habetur.

INDEX OCTAVVS

ORDINE ALPHABETICO RECENSENS

Nomina Authorum & Hominum Excellentium, quorum ſententia & teſtimonia in hac Parte Operis afferuntur.

INDEX NONVS.

ORDINE ALPHABETICO NOTANS HIſtorica, qua in hac Operis parte attinguntur.

INDEX DECIMVS.

ORDINE ALPHABETICO NOTANS PHYSICA quæ in hac Operis Parte attinguntur.

INDEX VNDECIMVS:

ORDINE ALPHABETICO NOTANS PARtes corporis humani, quas Planta huius Libri tam in genere quam specie Signant.

Gene-

INDEX DVODECIMVS.

ORDINE ALPHABETICO NOTANS CON-

stellationes insigniores, Siderũq; propria, & Astronomica quætunq; circa fossionem Plantarum huius Partis notabiliora occurrunt.

INDEX TREDECIMVS.

ORDINE ALPHABETICO NOTANS

MEdicamenta simplicia & composita, diuersa forma cum ex Plantis huius Partus ministerio artis Destillatoriæ elicita tum etiam ex alijs acquisita, & παρεργως relata: una cum Methodis ac Lithurgijs Pharmaceuticis, Instrumentis, atque Admonitionibus ad Artem hanc & eius Studiosos spectantibus, &c.

INDEX DECIMVS QVARTVS

ORDINE ALPHABETICO NOTANS ET INdicans morbos, de quorum natura, proprietatibus, & origine, iuxta doctrinam tam Theophrasti Paracelsi quam alterius Scholæ Medicorum in hac Operis Parte aliquid refertur.

INDEX DECIMVS QVINTVS.

ORDINE ALPHABETICO NOTANS MORBOS,

qui Plantis huius Partis, & medicamentis Pharmaceuticis Chymica more inde confectis curantur: iuxta doctrinam Paracelsi & Thurneisseri,

Dentium

INDEX DECIMVS SEXTVS.

ORDINE ALPHABETICO NOTANS MORbos, qui Plantis huius Partis, & Medicamentis Officinarum more inde compositis, curari docentur: iuxta doctrinam scholæ sive Medicinæ, (ut vocant) Galenicæ.

Parotides

INDEX DECIMVS SEPTIMVS.

ORDINE ALPHABETICO NOTANS MORbos, qui Plantis huius Partis & Medicamentis inde confectis Magicè (id est Constellationis alicuius peculiaris efficacia in fossione & compositione dextrè captata) idque ex testimonijs siue experimentis Virorum præstantissimorum, curari docentur.

INDEX.

F I N I S.

ΠΑΡΑΛΕΙΠΟΜΕΝΑ.

IN PRAEFATIONE Facie 2. Versu 42. Sufficientium veritate. Adde: vnde argumenta certissima peti oportet.)

FOL.3.Columna A.Versu 9 Otruche: Adde & Imperatoria.V.25.cognomen datum.Adde, atq; inter Regiones Asiæ, quæ opulentia & amœnitate excellunt maxime celebratur. F.4.C.A.V.24.Et quod. intersere.Millefolij.V.35.eius vires.A: à quibus sagaces naturæ rerum Vestigatores nomen eius sunt mutuati. F.V.5.C.B.V.27. Caulis. A. sæpe vno tempore.V.39.decimo gradu.A. Arietis in Mansione vicesima octaua,siue gradu Octauo Cancri. F.6.C.B.V.37.producta: A.Vsu dierum triginta. F.7.C.A.V.30. Ex herba.l. Essentia ex Herba. C.B.V.18. Viresq; naturales,&. F.8.C.A.V.4.emplastris. A.loco.C.B.V.20.Expellere.A.menses prouocare. F.9.C.A.V.43.pro Cari,repone.Millefolij: Agnouêrunt.A. Alij pro Ambrosiana habuerunt. F.10. in Tabella V.7. præsenti Panaceæ,A.ob naturam & essentiam ex partibus crassioribus concretam. F.13.V.8. Vltimo. interpone (quodlibet vero spacio dierum triginta) F.14.C.B.V.15.similes.A.Affectus. F.17.C.B.V.49.decrescente.A.& descendente. F.18.C.A.V.27. alligetur A. certo tempore,vbi fossa fuerit. F.20.C.A.V.26.offert,si,intersere.de Extracto. F.21 C.A.V.31.tertio quoq; die.A.nouies F.26.C.A.V.27.mixta.A.salubriter. F.34.C.A.V.32. quali.A. ex hac ipsa Planta. F.39.C.A.V.32.pulmonibus destinatur.A.Vis huius est putredine Vitiata instaurare,Ideoq; cerebri Vermes necat,humiditatem nimiam emendat, atq; calorem destructum reuocat F.40.In tabella.V.6.importatur.) A.eodem effectu. F.44.C.A.V.36.ex pino.A.cum Oleo Oliuarum. F.45.C.A.V.45.hæreat. A.etiam medicamentis nullis alijs adhibitis. F.48.C.B.V.47.resoluendis.A.& eijciendis. F.52.C.B.V.34.tricesimum.A. in Mansione 18. F.53.C.A.V.12.Oleum.A.cum Elixiere mixtum F.57.C.B.V.33.& radice.A.cum floribus. F.60.C.B.V.20.drachma, A. semis. F.62 C.B.V.38. præterq; hac. A.minus. F.66.C.B.V.2.coniunctus. A.sed tamen hac solummodo de fossione istarum Plantarum accipio, F.72.C.A.V.40.erecta.A. eo scilicet situ quem in terra obtinuit.V.42.pari modo: A.sed ita vt inuersa fuerit. F.75.C.B.V.19.sesquiquinq; A. idq; quotidie ter. V.39. tribuunt, A. Vnde & Hydropicis profutura videtur. F.81.in Tabella. V.20.calidas: A. & passiones eorundem alias quasuis, F.82.C.B.V.3.dies tres.A.dierum vero illorum singulo semel, F.85.C.B.V.42 eiusdem.A.tepentis. F.88.C.B.V.25.Verum etiam.A.Syria, F.89.C.A.V.11.exilibus. A. & obscure pallentibus. F.90.C.A.V.32.Vino.A.Vesperi. F.91.C.A.V.13.flores.A.aridi. F.92.C.A.V.11.constat.A.ac idem Theophrasto quoq; Seniori haud inexploratum fuit. F.194.C.B.V.15.gutturis.A.mane.V.39. prodest, Adde.si Vsu dierum triginta adhibeatur. F.96.C.A.V.9.nona Adde. existente,& cum. F.98.C.B.V.23.illitu.A.Luna decrescente adhibitum. V.37.Stomacacem: A.qui morbus ex flatu maligno Venti Septentrionalis accenditur,& vt plurimum in ore existit.V.40.Affectu.A.quotidie sumptum.V.45.expulsas.A.membraq; hoc pacto in integrum restituta. F.100.C.A.V.30.Syluestris.A. & Daucus agrestis. F.105.C.B.V.37.Raphaim.A.non procul ab Ebron. F.106.C.B.V.20.Maio.A. medio V.22.qui.A:(quæ è radice extabat) F.108.C.B.V.1. Diaphoretico. A. proxime commemorato.V.3.spissitudinem.A.maiorem. F.110.C.B.V.19.diluculo.A.per menses sex. F.113.C.B.V.19.illatas. A.inunctum. F.115.C.B.V.3. Medicum A.Basiliensem. F.121.C.B.V.12.retinendi.A.(vt in Alijs.)V.17. Atunsaal.A.Rectissime vero diceretur Strangurialis.V.33.Vtraq;.A.nec non & Sylua Zossena. F.123.C.B.V.20.Temporum.A.oi, F.126.C.A.V.18.dicitur. A.cum istic copiosior sit Planta huius prouentus, F.127.C.A.V.40.extinguit. A. humores viscidos discutit & trahit. F.128. Aqua rosacea l.Aqua rosacea Semuncia.C.B.V.33.calculos, A.species antecedentes.V.41.Vlceribus.A.purgandis. F.129.C.B.V.8.Essentia. A.ex radice eiusmodi,quotidie. F.137.C.B.V.22.inueterata, A.& recentis.V.34.callosis.A.& siccis. F.139.C.B.V.33. idipsum. A Destillatione.C.A.V.45.l nec saue multis. F.143.C.A.V.19.signis.A.& Planetis. F.147.C.B.V.25.molita.A.& inspersa. F.150.C.B.V.121.Encathismate, A.calido. F.154.C.B.V.12.medulla.A.cui humor talis lentus & viscidus adhæsit: V.22.Aqua Pyrethri.l.Aqua Pyrethri drachma vna. V.25.Pyrethri A.radicum.C.A.V.45.drachma,l. drachmarum quatuor. F.156.C.B.V.10.obtineant.A. contra naturam eorum.

ΣΧΟΛΙΑ ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑ.

*F.4.C.A.V.39. Augusti l.Septembris.F.V.C.A.V.7, Augusti l. Septêbris, V.14. Signi in eodem dominantis.l. Signi eiusdem. V.22. primo vel tertio &c. intellige.21.23.27.In tab. V.12. cap.76,l.cap.89. F.6.C.A.V.29. Sex l.tres C.B.V.33.debilitati l.Contractioni. In tabella prima.V.2.stellula notato. Signum * tabella f.5 ad calcem addendum. F.7.C.A.V.29.tres l.sesquidua, dua l.vna. tres l.sesquiduas. F.8.C.B.V.6.Erisypelata,repone, herpetas miliares. V.45. quadraginta l.quadraginta quinq;. F.9.C.B.V.25.Æneidos l. Georgicôn. In tabella.V.2.μαλακτικ, repone. Psuram nondum inueteratam. F.11.in tabella V.5.incrustatum, Adde: atq;. F.13.in tabella V.1.Sex l.tres. V.4.vna l.dimidia. F.14.C.A.V.45.cap.74.l.90. F.16.C.A.V.41. naturam l.naturam &. V.52.tripla l.Subtripla. F.17.C.B.V.26.quatuor l.duabus. F.18.C.B.V.45. Piscibus,repone, Aquario. F.21.C.B.V.23.illuuie Ἀνυρισματ@. Hac appellatione reddere visum est (cognationis ratione) Affectu Vulnerum articulariorum quem Vulgo fluxum Aquæ articularis (siue das Glidwasser nominant) Sed cum nomen illud non satis proprio huic respondeat, melius fuerit loco illius recipere barbaram appellationem Synouia & Gluten (qua Paracelsus & Chirurgi vtuntur) vel etiam μύξα Hippocratis,qui in Libro de locis in homine illum Affectum hoc nomine videtur significare. F.22,C.A.V.8.Saturno in.l.(hæcq; omnia Saturno in &c.posito) F.24.C.B.V.18.Geminorum vel 6. &c. intellige 26.28.& 29.gr. F.25.In tabella V.15.duodecim.repone.6. F.27.C.A.V.6.cap.64.l.55. F.28 In tabella secunda.Tertiarij duo.Vbicunq; Tertiarij in hoc libro mentio fit intellige tertiam Congij partem quæ Mensuram (ein Maß) Franciscam repræsentat. F.29.C.B.V.4.Sandarace. Intelligitur hic Vernix glutinatoria. F.30.Stomachi inflatione. Alij vocant Conuulsionem Stomachi, Alij Cardiacam & Cardiogmon puerorum (das Hertzgesper & Etickum.) F.31.C.A.V.7.cap.29.l.87 F.33. In tabella V.9.Vncia dua. repone: drachmas Sex.V.10.decem l.quinq;:Sex l.tres, quatuordecim l. Septem. F.35.C.B.V.43.A.coitu &c.l.simpliciter Luna descendente.V.48. Luna ab Oppositione &c.l.Luna ascendente.F.52.C.B.V.29.decima.l.2decima sexta. F.57.C.B.V.26.Anetho l.Aniso.F.58.C.A.V.2.Lunæ cornibus.l.simpliciter,Luna ascēdente.C.B.V.2.crescente. l.descendente.V.Vlti. Cap.69.l.cap.83.In tabella priore V.13.fastigio. alueo potius sine fundo. F.61.C.A.V.16.crescente l. decrescente. Vel potius Luna ascendente V.35.decrescente. l.crescente: vel potius Luna descendente. F.22.C.A.V.2.crescēte l.descendente.F.63.C.A.V. vitalibus) et Capite.l.Vitalibus et primarijs. 64.In tab.2.V.18.pedes vnius l. pedes binos vtriusq; F.65.C.A.V.21.Arietis.l. Leonis. F.68. In tab. V.8. quadruplo l.subquadruplo,omisso,quod versu ab hinc tertio sequitur.itidem F.73.C.B.V.6.aduersari.l.gestatu aduersari. F.75.C.B.V.8.Auripigmentum l.Lithargyrion V.9, opitulatur.adde haustu. F..76.C.A.si instilletur l.si calidus instilletur, F.79.C.A.V.10. cordi cum sacchàro l. cordi,sequinus cum Sacharo. F.82.C.A.V.6. Signorū l.Siderum.V.8.radix vero cassa l.radix vero tum quidem cassa &c.C.B.V.11.Stelici l.drachma dimidia. F.83.In tabella.V.4 ante resectionem l.ante punctum plenæ illuminationis Lunæ. F.85..C.B.V.23.Sole l.Luna. F.188.C.A.V.21. Aut Petroselinū Macedonicum &c.l. Aut Bibenellam pro Petroselino Macedonico haberent. F.91.C.B.V.9.triginta l. quadraginta. F.95.C.B.V.32. Hispanis Perslie l. Hispanis Per.xil,Italis Petrosemolo.Gallis Persil,F.C,C,A.V,3,crescente l.descendente. C.B.V.34. et ijsdem.l. ijsdem.F.CV.in tabella.V.24.Vncia l.Semuncia.F.108. In tabella.V.34.(vt vocant) sublimatur. l.vel (vt vocant) Sublimatione. F.109.C.A.V.22.seminis ex vino,l,Seminis ex vino haustum. F.111.C.B.V.15. illi.l.hi.V.18.hi l.illi.F.113.C.A.V.21.cū Pisis virentibus.l.Aqua casei. F.116.C.B.V.11.quarum vrbium.l.quarum Syluarum. F.119.C.B.V.3. duabus l. quatuor. F.120.C.A.V.10.& Marte l.Marte. In tabella, V.33.duabus l. vna. F.121.C.B.V.32.oppidum l.pagum. F.29.C.A.V.11.dua l.vna. F.132.C.A.V.6.Venis l. neruis. F.141.C.B.V.41.crescit l.descendit. F.123.C.B.V.Croatia l. Carpathi montis. V.45. Sardoam intellige.Pulsatillam Italicam.*

ERRATA TYPOGRAPHICA.

FOL.1. In tabella.V.5.materia l.natura. F.2.C.B.V.28. Caneri l.Cancro. Fol.3.C.A.V.6.cap.72.l.cap.79.C.B.V.48.quatuor l. Sesquiquatuor. F.5.C.A.V.24.Sexto,& decimo.l.sexto & decimo.In tabella.V.13 cap.17.l.cap.7. in tab. secunda. V.9.Huius l.Hæc. F.8.C.A.V.2.illita l.illitum. V.35. Heracleonis.l. Heracleon. F.10.in tab.prima.V.7.hac.l.hoc .In tab.secunda.Stillatium.l.Stillatitium.F.12.C.B.V.14. ex qua l.ex eaq;.V.43.ligamentis, peritonæo.l. ligamentis peritonæi. V.44. Vasibus l.Vasis. F.13.C.B.V. educto l.adducto.V.34.farmoribus l.famoribus. F.14.C.A.V..4.dissoluta fuerint.l.dissoluta, fuerint. F.15.C.A.V.1.factum l.factum).C.B.V.28.Abescens l.albescens. F.16.C.A.V.29.raditione l.radiatione.F.17.C.B.V.48.peòris.l.Poris. In tab: prima V.5.immitatur.l.immittatur. F.19.C.B.V.32.Huic l.huc.V.46 .minore l.minora,F.26 in tab. secunda,prrcolentur l.percolantur. F.27.C.A.V.3.Smyrnio,l.Smyrnion. F.28.In tab: V.6.obductos l.obducto. F.29.C.B.V.4.Sandaraca.l. Sandarace. F.30.De subfructice.l. subfrutice. F.33.C.B.V.24. recti estinguenda.l.recti restinguēda.V.51.excitata.l.exiccata. F.34.C.A.V.10.cap.151. l.157.sicut infra V,40.C.B,V.34.fructicosa l.fruticosa. F.37.de subfructice l. de subfrutice. F.54.C.A.V.31.vt pote l.vt puto. F.57.C.A.V.48.στιπῶμα l.σπατῶμα F.59.C.A.V.29.Fœniculi l.Fœniculum. 63. In tabella V.28.non vincant l.vincant.F.69.In tabella .V.52.id quod l.in quod. Fol.70.pcipue l.præcipue. F.77.C.A.V. oco l. loco. C.B.V.43.illud l.illi V.44.antecellit l.antecellunt. In tabella f.37.crusta l.Crusta. F.81.C.A.V.28. Iulij l.Iunij. F.84.C.B.V.41. colores berbido l.coloreberbido. F.89.in Icone Aprilis 20.D.l.Apri.29.D. F.90.C.A.V.27.lumbrorum l.lumborum.C.B.V.28.profecta l.profectus. F.91.C.B.V.18. Affectus l.Abscessus. In tabella V.12.rostri Alembici l. rostro Alembici F.93.C.A.V.1 moliri) Voluit.l.moliri Voluit F.97.C.B.V.41.Venerea l.Veneri. Lunaris l.Luna.V.30.Concretibus.l. Concrescentibus. F.109.C.A.V.12.applicatum.l. applicata. F.110.C.A.V.36.Graci l.Græcis. F.113.C.B.V.21.Succus herba l. Succum herba.F.116.C.A.V.49.capillacis l.capillaceis.F.120.C.A.V.18.mixtorum l.mixtis.V.20.inspissatorum.l.inspissatis.F.23.C.B.V.36.Philosophia Veterum l.Paracelsica.V.46.illittas l.illitus. F.126.C.A.V.16.capito l.capite.F.28.In tab. V.11.haurientq; l.haurientsq;. F.132.C.B.V.43.infamatione l.inflammatione.F.134.C.A.V.8:15 81.l.178.C.B.V.39.locu l.locum.F.130.C.A.V.42.præcedētibus l.præcedenti. F.137.C.A.V.33, vicesima l.tricesima. F.145.Capacius l. Capacius) F.149.C.B.V.37.atq; simili l.atq; Sal simili. F.150.C.A.V.6.Vitis l.Veni. F.156.C.A.V.23.Eorum l.earum.

F.2.C.B.V.38.מושעתארם l.מושעחארם F.115.C.B.V.39.עביזנב l.צביזנב V.11.חשהזרע l.חשחורע.



BERLINI
Excudebat Michael Hentzske,
Anno.
M. D. LXXVIII.